

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Rendészettudományi Doktori Iskola

dr. Veprik Zita Judit

A rendészeti korrupció elleni küzdelem kriminalisztikai eszközei, különös tekintettel a megbízhatósági vizsgálatra

Doktori (PhD) értekezés

Kézirat lezárva: 2023. július 26.

Témavezető:

Dr. Hautzinger Zoltán r. ezredes
egyetemi docens

Budapest, 2023.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	8
A TÉMAVÁLASZTÁS AKTUALITÁSA, INDOKOLÁSA	9
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA.....	14
KUTATÁSI HIPOTÉZISEK	15
KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK	15
FOGALMI ÉS ELMÉLETI ALAPOK	17
KUTATÁSI MÓDSZEREK	23
A TÉMA TUDOMÁNYTANI BEHATÁROLÁSA.....	25
1. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ MIBENLÉTE.....	27
1.1. A rendészeti korrupció kialakulása.....	28
1.2. A rendészeti korrupció megelőzése	30
1.3. A rendészeti korrupció hatása.....	31
1.4. A korrupciós bűncselekményeket elősegítő tényezők, a korrupciós deliktumok bizonyíthatósága	33
1.5. A rendészeti korrupció mérése	40
1.6. A kisstílű és a nagy horderejű rendészeti korrupció.....	42
1.7. A fejezet összefoglalása, következtetések	44
2. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS KÜLFÖLDI TAPASZTALATAI 46	
2.1. A rendészeti korrupció kezelése Németországban	46
2.1.1. A rendészeti korrupció helyzete Németországban.....	47
2.1.2. A rendészeti korrupció elleni fellépés fejlesztése	49
2.1.3. Rendészeti korrupciós esettanulmányok Németországban	55
2.2. A rendészeti korrupció kezelése Romániában.....	58
2.2.1. A rendészeti korrupció helyzete Romániában	60
2.2.2. A rendészeti korrupció elleni fellépés fejlesztése	64
2.2.3. Rendészeti korrupciós esettanulmányok Romániában.....	66
2.3. A fejezet összefoglalása, következtetések	70
3. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEM MAGYARORSZÁGON 72	
3.1. Betekintés egyes bűncselekmények magyarországi jogi szabályozásába rendészeti korrupciós vetületben	72

3.2.	A rendészeti korrupció elleni küzdelem szervei.....	75
3.2.1.	Az állományilletékes parancsnokok szerepe, feladata, felelőssége a rendészeti korrupció elleni küzdelemben.....	76
3.2.2.	Szervezetten belüli ellenőrzést végző szervezeti elemek (ellenőrzési szolgálatok).....	81
3.2.2.1.	Az ellenőrzési szolgálatok kialakulása, szabályozása.....	81
3.2.2.2.	Az ellenőrzési szolgálatok szerepe a rendészeti korrupció elleni küzdelemben.....	82
3.2.3.	A Nemzeti Védelmi Szolgálat	87
3.2.3.1.	A Nemzeti Védelmi Szolgálat megalakulása.....	87
3.2.3.2.	A Nemzeti Védelmi Szolgálat tevékenysége.....	89
3.2.4.	Az ügyészség	91
3.2.4.1.	A rendészeti korrupció vonatkozásában bekövetkezett szervezeti és hatásköri változások az ügyészségen.....	91
3.2.4.2.	Az ügyészség szerepe a rendészeti korrupció elleni fellépésben.....	94
3.2.5.	A rendészeti korrupció megelőzésében, felderítésében résztvevő szervezetek közötti együttműködés	95
3.3.	Rendészeti korrupció a katonai büntetőeljárásban	96
3.3.1.	Rendészeti szervek állománya a katonai büntetőjogban.....	98
3.3.2.	A rendészeti korrupció és a katonai büntetőjog.....	99
3.3.3.	A rendészeti korrupció veszélye a katonai rendre és fegyelemre	101
3.3.4.	A rendészeti korrupcióval szembeni katonai büntetőeljárási eszközök..	102
3.4.	A rendészeti korrupció elleni küzdelem új útja.....	104
3.5.	A fejezet összefoglalása, következtetések	104
4.	A KRIMINALISZTIKA SZEREPE A RENDÉSZETI KORRUPCIÓS BŰNCSELEKMÉNYEK FELDERÍTÉSÉBEN	108
4.1.	A kriminalisztika princípiumai és a korrupció elleni fellépés kapcsolata .	108
4.1.1.	A kriminalisztika 7 fő kérdése	111
4.1.2.	A múlt megismerhető.....	112
4.1.3.	Minden bűncselekmény hagy nyomot	113
4.1.4.	Minden kriminalista annyit ér, amennyi adata van.....	114
4.1.5.	Az „első csapás” jelentősége.....	114
4.1.6.	A természet nem ismétli önmagát.....	115
4.2.	A krimináltaktika szerepe a korrupciós bűncselekmények felderítésében, bizonyításában	116

4.2.1. A tudásra jutás	116
4.2.2. Nyomozás tervezése és szervezése	117
4.2.3. A személyleírás-készítés fontossága.....	119
4.2.4. Az adatgyűjtés.....	120
4.2.5. A szemle.....	122
4.2.6. A kihallgatás	126
4.2.7. A szembesítés.....	127
4.2.8. A felismerésre bemutatás	129
4.2.9. A büntetőeljárás kényszerintézkedések alkalmazása a nyomozásban ...	129
4.3. A korrupciós bűncselekmények krimináltechnikája.....	133
4.3.1. A krimináltechnika szerepe a korrupciós bűncselekmények nyomozásában	134
4.3.2. A felderítést és a bizonyítást leginkább segítő krimináltechnikai eszközök	134
4.3.2.1. Arcfelismerés	134
4.3.2.2. Az odorológia rendeltetése a nyomozásban.....	135
4.3.2.3. A daktiloszkópia szerepe a nyomozásban.....	137
4.3.2.4. A DNS-vizsgálat mint nyomozást segítő módszer	138
4.3.2.5. A műszeres vallomásellenőrzés rendeltetése a nyomozásban	139
4.3.2.6. A beszélőazonosítás nyomozásban betöltött szerepe.....	140
4.3.2.7. A csapda mint krimináltechnikai eszköz szerepe	142
4.3.2.8. A kamerafelvételek nyomozásban betöltött szerepe.....	143
4.4. Bűnügyi hírszerzés a rendőri korrupciós bűncselekmények esetében.....	144
4.4.1. A büntetőeljárás megindítását megelőzően használt titkos eszközök	147
4.4.1.1. Bírói engedélyhez nem kötött eszközök	147
4.4.1.2. Bírói engedélyhez kötött eszközök	152
4.4.2. A büntetőeljárás megindítását követően használt leplezett eszközök	153
4.5. A fejezet összefoglalása, következtetések	158
5. A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLAT MINT SAJÁTOS KRIMINALISZTIKAI ESZKÖZ A RENDŐRI KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEMBEN	160
5.1. Az integritásteszték előnyei és hátrányai.....	160
5.2. Prevenció, bűnüldözés vagy provokáció? Külföldi kitekintés a megbízhatósági vizsgálatok szabályozása tekintetében.....	161
5.3. A megbízhatósági vizsgálatok (integritási tesztek) két modellje	170
5.4. A megbízhatósági vizsgálatok jogi keretei Magyarországon	175

5.5.	A megbízhatósági vizsgálatok magyarországi statisztikai adatai, és szerepük a rendőri korrupció elleni küzdelemben.....	185
5.6.	A megbízhatósági vizsgálatokkal kapcsolatos jogi felvetések, szakmai kérdések	193
5.7.	A fejezet összefoglalása, következtetések	210
6.	A KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA ESETTANULMÁNYOKKAL.....	213
6.1.	A hatóságok közötti együttműködés bemutatása gyakorlati példákon keresztül	213
6.1.1.	Katonai bűncselekmény, majd hivatali vesztegetés elfogadása miatti marasztalás	213
6.1.2.	Korrupcióra utaló adatok felmerülését követően jogviszony megszüntetés fegyelmi eljárásban	214
6.1.3.	Az összefogás szerepe a rendészeti korrupció elleni fellépés során	214
6.2.	A rendvédelmi korrupciós bűncselekmények miatt indult katonai büntetőeljárások a gyakorlatban	215
6.2.1.	Katonai büntetőeljárás a civil személy által felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés esetén.....	215
6.2.2.	Katonai büntetőeljárás a civil személy által elkövetett hivatali vesztegetés esetén	217
6.2.3.	Katonai büntetőeljárás a civil személy által elkövetett hivatali vesztegetés esetén	220
6.3.	Megbízhatósági vizsgálatok a gyakorlatban.....	221
6.3.1.	Megbízhatósági vizsgálat a közlekedésrendészeti szolgálati ágban ...	221
6.3.2.	Szolgálati visszaélés és lopás felderítése a megbízhatósági vizsgálat során	223
6.3.3.	Magyar rendőr felelősségének megállapítása külföldi állam megbízhatósági vizsgálata során	224
6.3.4.	Veszély vállalása kontra büntetőjogi felelősség megállapítása.....	226
6.3.5.	Megbízhatósági vizsgálat törvényességének vizsgálata bírói szakban	227
6.3.6.	Meddig mehet el a tárgyalótiszt, avagy a cél szentesíti-e az eszközt?	228
6.3.7.	A megbízhatósági vizsgálatok tanulságai.....	230
6.4.	Az NVSZ felderítésének eredményeként indított eljárások	231
6.4.1.	Korrupciós bűncselekmény feltárása rejtett kamerával határátkelőhelyen	231
6.4.2.	Korrupciós bűncselekmény feltárása baleseti helyszínelő esetében ..	234
6.4.3.	Az NVSZ által felderített korrupciós bűncselekmények tanulságai ..	236
7.	A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS ESZKÖZEINEK MEGÍTÉLÉSE KÜLÖNBÖZŐ KUTATÁSI MÓDSZEREKEN KERESZTÜL	237

7.1.	Jó úton járunk? – Egy kérdőíves kutatás eredménye.....	237
7.1.1.	A kutatás célja, módszere.....	238
7.1.2.	A megkérdezett állomány jellemzői	239
7.1.3.	A kutatási eredmények	239
7.1.3.1.	A válaszadók korrupció-érzete	239
7.1.3.2.	A represszív és az integritás alapú eszközök hatékonysága a válaszadók véleménye szerint.....	240
7.1.3.3.	A vizsgált állomány elkötelezettsége	252
7.1.3.4.	A válaszadók javaslatai a korrupció megelőzésére, a jelenség elleni fellépésre	253
7.1.3.5.	Szignifikáns mintázódás vizsgálata	254
7.2.	Az interjúalanyok véleménye a rendészeti korrupció kezeléséről, megelőzéséről	256
7.2.1.	Az interjúk módszertana, az interjúalanyok bemutatása.....	256
7.2.2.	A korrupciós veszélyeztetettség megítélése.....	257
7.2.3.	Az interjúalanyok véleménye a rendészeti korrupció helyzetéről, megelőzéséről, felderítéséről	261
7.2.3.1.	Az interjúalanyok véleménye a rendészeti szervek állományának legjellemzőbb korrupciós kockázatairól	261
7.2.3.2.	Az interjúalanyok megítélése a rendészeti szerveknél elkövetett kisstíliú (megélhetési), illetve nagy horderejű (vezető beosztású tisztviselő által, vagy szervezeten elkövetett) korrupciós cselekményekről	265
7.2.3.3.	A rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott leghatékonyabb módszerek az interjúalanyok véleménye szerint	266
7.2.3.4.	A jelenleg a rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerek közül a legkevésbé hatékony a megkérdezettek szerint	267
7.2.3.5.	A korrupciós cselekmények felderítésére alkalmazott eszközök hatékonyságának megítélése az interjúalanyok véleménye alapján	268
7.2.3.6.	Az interjúalanyok megítélése alapján milyen módszerekkel lehetne csökkenteni a rendészeti szervek korrupciós kockázatait.....	270
7.2.3.7.	Az interjúalanyok véleménye alapján milyen módszerekkel lehetne javítani a korrupció megelőzésének és felderítésének hatékonyságát.....	271
7.3.	A fejezet összefoglalása, következtetés.....	273
8.	A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEGZÉSE	277
8.1.	Összefoglalás	277
8.2.	Ajánlások a kutatási eredmények gyakorlati hasznosíthatóságára	280

8.3. Új tudományos eredmények	289
9. FELHASZNÁLT IRODALOM	291
9.1. Publikációk, tudományos munkák, tanulmányok.....	291
9.2. Nemzetközi normák, ajánlások és nyilvános anyagok	315
9.3. Nemzeti normák, szervezetszabályzó egyéb jogi eszközök, szervezeti anyagok	317
9.4. Internetes források	320
MELLÉKLETEK JEGYZÉKE	326
MELLÉKLETEK	327
A SZERZŐ TÉMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE.....	343

*„– Nehéz dolog – tűnődött ő hangosan –
Mindenik nehéz. Elfogadni is nehéz,
el nem fogadni is nehéz...”
(Móricz Zsigmond: Rokonok, 1932)*

BEVEZETÉS

A korrupció elleni fellépés kérdésköre valamennyi fejlett államban foglalkoztatja az állami szerveket és a kutatókat egyaránt. Az utóbbi évtizedekben – felismerve a jelenség állami, társadalmi és gazdasági hatásait – hangsúlyossá vált a korrupció megelőzése és felderítése érdekében felhasználható bűnüldözési eszközök és módszerek kidolgozása és alkalmazása.

A korrupció jelenségének specialitása, hogy a megtermelt javak társadalmilag uralkodó és elfogadott elosztási rendjében fejt ki korrigáló-torzító hatását.¹ A gondolattal egyetértve Kránitz Mariann megállapítja, hogy a korrupciónak fontos ismérve, hogy a társadalom anyagi és nem-anyagi viszonyaiban is elosztási-újraelosztási rendszerként hasson közre.² Felmerülhet a kérdés, hogy szükségképpen rossz-e ez az újraelosztás, hiszen a keletkező jövedelmek, javak gazdasági szereplők közötti átcsoportosításának eszközével a jó állam is él a közjavak megtermelése, a piaci kudarcok mérséklése, a társadalmi igazságosságra törekvés érdekében. A korrupció hatása bár egyéneenként, esetenként és időlegesen lehet pozitív, azonban összegződésük eredménye össztársadalmi szinten minden tekintetben negatív: gazdasági, társadalmi, politikai, ideológiai, morális, szociális és minden egyéb vonatkozásban rontják, zavarják a társadalmi közérzetet.³ Olyan működési rendet alakíthat ki e jelenség, amely kívül esik a jogszabályi keretek között meghatározható mechanizmusokon, pontosan kimutatható hátrányt okozva mindazoknál a szereplőknél, akik e normál működési rend szerint kívánnak érvényesülni.

A korrupció jól artikulálható területei közül a rendészeti korrupciónak további negatív hatásai fogalmazhatók meg, amelyek miatt nemcsak e sajátos korrupció-típus állami és társadalmi következményeinek a feltárása tűnik érdekesnek, hanem e jelenség elleni konkrét bűnüldözési (kriminalisztikai) fellépésének egyes eszközeinek meghatározása is.

¹ Hankiss Elemér (1979): Társadalmi csapdák – a korrupció. Budapest, Magvető Kiadó 87. o.

² Kránitz Mariann (1986): A korrupció. Budapest, BM Könyvkiadó, 43-44. o.

³ Kránitz Mariann (1999): A korrupció. In: Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek. Budapest, Corvina 177. o.

A korrupció olyan kriminálpolitikai probléma, amelyről Kőhalmi László szerint kevés nagyobb létezik Magyarországon.⁴ Annak érdekében, hogy a rendészeti korrupció mérséklődjön, mind a megelőzés, mind pedig a felderítés hatékonyságát növelni kell, valamint sajátos eszközöket is igénybe kell venni. A jelenség elleni fellépés során több országban alkalmazzák az ún. megbízhatósági vizsgálatot, másnéven integritástesztet, amelyet mind a prevenció, mind pedig a korrupciós viselkedést tanúsító személyek kiszűrése érdekében vezetnek be. Szükség van arra, hogy a korrupciós hajlandóság csökkenjen, így az elkövetők ellen induljon büntetőeljárás, és szigorú, következetes szankciókkal jelezzék az igazságszolgáltatás szervei, hogy nem éri meg korrupciós cselekményt elkövetni. A felderítés eredményességének növeléséhez – különösen ennek a nyomszegény bűncselekménynek az esetében – elengedhetetlen a kriminalisztika eszközeinek alkalmazása, a fejlesztési lehetőségek feltárása.

A TÉMAVÁLASZTÁS AKTUALITÁSA, INDOKOLÁSA

Azokban az országokban, ahol a korrupció magas méreteket ölt, ott az állam és a közösség érdekei egyre inkább háttérbe szorulnak az egyéni érdekekkel szemben. Ennek hatására az állami szervekbe vetett bizalom gyengül, mivel funkciójukat nem tudják megfelelően betölteni, az általánosan kötelező jogszabályok érvényre juttatását nem képesek biztosítani. Egy kutatás eredményei szerint az Európai Unióhoz (EU) később csatlakozott tagállamok (pl. Ciprus, Csehország, Lettország, Málta, Magyarország, Szlovákia) polgárai a kábítószer, a szervezett bűnözés és a pénzmosás mellett legjobban a korrupciótól tartottak,⁵ annak ellenére, hogy korrupció tekintetében Európa a legbecsületesebb kontinensnek tekinthető.⁶ Az Európai Bizottság (EB) által az EU összes tagállamára kiterjedő mértékben 2014. évben elvégzett kutatás alapján megállapították, hogy a korrupció Európában „lélegzetelállítóan” nagy, ami az EU gazdaságának legalább 120 milliárd euróba kerül évente. A kutatás eredményeképpen megfogalmazták ugyanakkor, hogy elsősorban nem az EU intézményei, hanem a nemzeti kormányok felelősek a korrupció elleni küzdelemért.⁷

Az Európa Tanács a korrupció elleni küzdelem érdekében létrehozta 1999-ben a Korrupció elleni Államok Csoportját (Group of States against Corruption, franciául: groupe d'États contre

⁴ Kőhalmi László (2015): A korrupció. Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, Pécs, 23. o.

⁵ Windt Szandra (2008): Az illegális migráció kriminológiai jellemzői. Doktori értekezés, Miskolc 29-31. o.

⁶ Mátyás Szabolcs (2020): A turizmusbiztonság európai helyzete és sajátosságai. In: Michalkó Gábor - Németh József - Ritecz György (szerk.): Turizmusbiztonság. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 393. o.

⁷ Corruption across EU „breathtaking” – EU Commission Forrás: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26014387>. (Letöltve: 2017.05.11.)

la corruption, továbbiakban: GRECO). Az Európa Tanács korrupcióellenes ellenőrző szervének a feladata, hogy értékelje a tagországokat, mennyire felelnek meg az antikorrupciós standardoknak. Ezt a tevékenységet öt értékelési kör keretében vizsgálják, a megállapítottak alapján pedig ajánlásokat fogalmaznak meg, és értékelik a kötelezettségvállalások-teljesítését is.⁸ Magyarországon az öt értékelési kört lefolytatták. Az első értékelési kör 2001-ben került végrehajtásra, melynek során a korrupció megelőzésével és leküzdésével foglalkozó nemzeti szervek függetlenségét, szakosodását, a rendelkezésre álló eszközöket, a mentességek mértékét és hatályát vizsgálták. A második értékelési körre hazánkban 2005-ben került sor. Ekkor a vizsgálat a következő témákat érintette: korrupciós bevételek azonosítása, lefoglalása, elkobzása, a közigazgatás és a korrupció, a jogi személyek korrupció elleni pajzsként való felhasználásának megelőzése, adó- és pénzügyi jogszabályok a korrupció elleni küzdelem érdekében, a kapcsolatok a korrupciós, a szervezett bűnözés és a pénzmosás között. A harmadik értékelési kör 2009-ben zajlott, amikor a korrupcióról szóló büntetőjogi egyezményben, annak kiegészítő jegyzőkönyvében előírt bűncselekmények, a pártfinanszírozás átláthatósága szerepelt a vizsgált témák között. A 2015-ben végrehajtott negyedik értékelési kör során az országgyűlési képviselők, a bírák és az ügyészek vonatkozásában értékelték a korrupció megelőzésének helyzetét.⁹ Ezek az értékelési jelentések nyilvánosak, hozzáférhetők. Az ötödik értékelési kör Magyarországon 2021. október 4-8. között történt. A vizsgált témák a korrupció megelőzése és az integritás előmozdítása a központi kormányzatokban (felsőbb vezetői funkciók) és a bűnüldöző szervezetekben. A cél az, hogy „támogassa az országban a közsféra átláthatóságának, integritásának és elszámoltathatóságának erősítéséről szóló folyamatos eszmecseréket.”¹⁰ A jelentésben megállapították, hazánkban a közigazgatásra és bűnüldöző hatóságokra általánosan jellemző, hogy az integritás erősítését, a korrupció megelőzését szolgáló intézkedések többnyire az alacsonyabb beosztású és a középszintű tisztviselőkre irányulnak. A megbízhatósági vizsgálatokat a hétköznapi korrupció terén eredményesnek értékelték, főként a közigazgatás, továbbá a közlekedésrendészet és a határrendészet vonatkozásában. Problémaként jelezték, hogy a felső vezetőkre alkalmazott integritási rendszer gyenge, valamint a rendőrség és az NVSZ felsővezetői kinevezésének feltételei a politika beszivárgásának kockázatát hordozzák magukban. Aggodalmukat fejezték ki a

⁸ Báger Gusztáv - Klotz Péter - Szabó Zoltán Gyula (2015): Nemzetközi antikorrupciós törekvések és egyezmények (tananyag). Nemzeti Közszerológati Egyetem. Budapest, 7-13. o. <https://kti.uni-nke.hu/document/vtkk-uni-nke-hu/nemzetkozi-antikorrupcios-torekvesek-es-egyezmények-jegyzet.original.pdf> (Letöltve: 2023. 05. 29.)

⁹ <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/hungary> (Letöltve: 2023. 05. 29.)

¹⁰ <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680ab880e>

vagyonyilatkozási rendszer miatt, mert a nyilatkozatokat kézi kitöltéssel nyújtják be, így felhasználásuk korlátozott. A rendőrség és az NVSZ tekintetében az átláthatóság javítása és a morálisan kifogásolható befolyásolások elkerülése érdekében több intézkedést javasolt. Ezek között szerepel a vezetők kiválasztásával és kinevezésével, a belügyminiszter egyedi esetekre vonatkozó utasításaival, továbbá a rendőrség és az NVSZ számára juttatott adományokkal kapcsolatos szabályok. Szükséges a bűnüldöző szervek etikai kódexének részletesebb kidolgozása, bizalmas etikai tanácsadással való kiegészítése. A rendőrség és az NVSZ fegyelmi eljárásrendjének felülvizsgálatát, a visszaéléseket bejelentő személyek védelmének erősítését is rögzítették. A GRECO javasolja továbbá, hogy olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek a nők megfelelő arányú képviseletét előmozdítják a rendőrség és az NVSZ minden szintjén.¹¹

A Transparency International által évente összeállított rangsor szerint a 2021. évben Magyarország a Korrupcióérzékelési Index (CPI – Corruption Perceptions Index) tekintetében az EU 27 tagországa közül kizárólag Bulgáriát megelőzve az utolsó előtti helyen állt.¹² Hazánk korrupciós helyzetének megítélése folyamatosan romlik. Ez egybeesik azzal a 2018. februári kutatási eredménnyel, amelyben arra keresték a választ, hogy az emberek szerint mi az a két legnagyobb probléma, amellyel Magyarország szembenéz. A válaszadók ugyanis az egészségügy (47%) után a korrupciót (26%) jelölték meg a legnagyobb problémaként.¹³ Emellett a Transparency International nem tartja elég hatékonynak Magyarországon a korrupció elleni fellépést.¹⁴ Mindezek alapján megállapítható, hogy a korrupció mind az Európai Unióban, mind az egyes tagállamok működésében kimutatható, ezáltal aktuális minden olyan kísérlet vagy kutatás, amely e társadalmilag káros jelenség okainak feltárására és visszaszorítására tesz kísérletet.

A rendészettudományon mint fiatal tudományon belüli kutatások fontossága elvitathatatlan azért is, mert a jövő nemzedék oktatásának színvonala is ezáltal emelhető.¹⁵ A rendészettudományon belül a rendészeti korrupció, mint általában a korrupció kutatása nagyon

¹¹ <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680ab880e>

¹² CPI 2021 - Transparency International Magyarország. (Letöltve: 2022. 11. 07.) <https://transparency.hu/adatok-a-korrupcirol/korrupcio-erzekelesi-index/cpi-2021/>

¹³ Republikon Intézet (2018) <https://24.hu/belfold/2018/03/13/az-egeszsegugy-a-legfontosabb-problema-a-korrupcio-nagyobb-gond-a-bevandorlasnal-a-magyarok-szerint/> (Letöltve: 2020. 02. 16.)

¹⁴ Karsai Krisztina (2021): Az Európai Ügyészség és Magyarország: Kihívás vagy elszalasztott lehetőség? Budapest, Transparency International Magyarország Alapítvány 6. o.

¹⁵ Karsai Krisztina (2014): A rendőri hivatásgyakorlás sajátos szakmaisága. In: Magyar Rendészet 2014/1. 60. o.

fontos, de egyben nehéz feladat is.¹⁶ A jelenség kutatására nagy hangsúlyt kell helyezni, mert – ahogy Kerezi Klára megállapítja – ezeknél a bűncselekményeknél a látencia sokkal nagyobb, mint más deliktumoknál, emellett pedig összehasonlíthatatlanul nagyobb kárt okoz, mint az összes vagyon elleni bűncselekmény együttvéve.¹⁷ A korrupció negatív hatásai a rendészeti ágazatban is megmutatkoznak. A rendészetben dolgozóknak számos kihívással kell megküzdeniük.¹⁸ Munkájukhoz nem elegendő a jogszabályok ismerete, ennél sokkal komplexebb elvárásokkal szembesülnek.¹⁹ Tulajdonképpen a rendészeti szervek állománya tekinthető az egyetemes jogrend védelmezőinek, akikkel szemben alapvető elvárás, hogy mind a munkában, mind pedig a magánéletükben tisztességesek legyenek és minden korrupciós kihívásnak ellenálljanak.²⁰ A korrupció egyik speciális fajtája a rendészeti korrupció, amely azért érdemel kiemelt figyelmet, mivel a bűncselekmény egyik elkövetője olyan hatósági személy, akinek épp a szabályok betartatása, a közbizalom fenntartása a feladata. A rendészeti munka hatósági jogalkalmazási szerepe miatt más állami szervekhez képest fokozottabb módon tud beavatkozni a természetes vagy jogi személyek egyes jogi viszonyaiba. Ennél fogva tevékenységükhöz – azon túl nagyobb társadalmi figyelem övezi – jelentősebb szubjektív érdeksérelem is fűződik, így nem túlzás azt állítani, hogy korrupció szempontjából a rendészeti szervek képviselőiben eljáró személyek a veszélyeztetettebb körbe tartoznak.

Az EB által megfogalmazottakkal összhangban Magyarország is elkötelezett a rendészeti korrupció elleni küzdelemben, és ez kifejezésre is jut a Nemzeti Korrupcióellenes Programban (NKP). Az ezzel összefüggő Kormányhatározat²¹ előírja például a belügyminiszter számára, hogy *„fokozottan érvényesítse a rendvédelmi szervek vezetői beosztást betöltő tagjainak, továbbá tisztii és tiszthelyettesi állományának képzése, felkészítése során a korrupció megelőzési és integritás szempontokat”*. Az NKP (2015-2018.) 2.2. Elvi-módszertani alapok című alpont 4-5. bekezdése pedig a következőket állapította meg:

¹⁶ Gáspár Miklós – Molnár Katalin (2015): Korrupcióellenesség és integritás a rendészeti tisztképzésben. In: Antikorrupció és integritás, Dargay Eszter, Juhász Lilla Mária (szerk.), Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 170. o.

¹⁷ Kerezi Klára (2021): A kelet-európai országokban bocsánatos bűnnek tartják a korrupciót, In: hvg.hu

¹⁸ Hegedűs Judit (2019): Szemléletformálás a rendészeti képzésben In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 5. o.

¹⁹ Fekete Márta (2019): A magatartástudomány helye és szerepe a nemzetközi rendészeti képzésben. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 19–31. o.

²⁰ Malét-Szabó Erika (2021): Bevezető gondolatok. In: Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (szerk.): Integritás a rendvédelem „SZEM”-ével – avagy a szilárd erkölcsiség rendvédelem-specifikus jellemzői a korrupció megelőzési szolgálatában. Belügyminisztérium, Budapest, 11-12. o.

²¹ a Nemzeti Korrupcióellenes Programmal összefüggő intézkedések 2017-2018. évre vonatkozó terve elfogadásáról szóló 1239/2017. (IV. 28.) Korm. határozat 7. pontjának b) alpontja

- *“A korrupció ellen kizárólag büntetőjogi eszközökkel nem lehet hosszú távon eredményesen küzdeni. Az állami büntetőigény érvényesítése mellett az egyéni, intézményi és rendszerszinten is egyaránt hatékony megelőző intézkedések alkalmazása lehet célravezető, vagyis a korrupció elleni eredményes fellépés a represszív (megtorló) és a preventív (megelőző) eszközök egyensúlyán nyugszik.*
- *A társadalmi-gazdasági változásokkal párhuzamosan a korrupció megjelenési formái is változnak, ezért az ellenlépések alapfeltétele a korrupciós jelenségek folyamatos kutatása, valamint a társadalmi intézmények ellenállóvá tétele az új jelenségekkel szemben.”*²²

Tudományos módszerekkel vizsgálom, hogy a korrupciós bűncselekmények minél eredményesebb felderítése, a látencia csökkentése, a szigorú, következetes ítéletek meghozatala a speciális és a generális prevenciót is szolgálja. A rendészeti korrupció jelenségének csökkentésében fontos szerepet tölt be egyfajta sajátos kriminalisztikai eszközként az ún. megbízhatósági vizsgálat. Ezt a jogintézményt ugyan több országban is kisebb-nagyobb mértékben eltérő szabályozással alkalmazzák, mégsem mentes a létezését megkérdőjelező vagy igazoló vitáktól. Olyan jogintézményről beszélünk, amelyet a rendészeti szférában vezettek be külföldön és hazánkban is. Magyarországon ugyanakkor 2021. január 1-jétől már az egészségügyben dolgozók vonatkozásában is alkalmazzák.²³

A korrupciós bűncselekmények esetében a látenciában maradó esetek száma magasabb, mint más bűncselekményeknél.²⁴ Korinek László 1988-ban publikált kutatási eredménye szerint a bűnözés látens aránya – negatívan korrelálva a feljelentés arányával – a bűncselekmények súlyával szintén fordítottan változik.²⁵ Más vélemény szerint a korrupciós bűncselekmények nagyarányú rejtettsége a hatályos szabályokban keresendő, hiszen *„rendkívüli módon megnehezítik a bűnüldözők munkáját, ily módon a korrupciós bűnözés egyik kiváltó okának bátran tekinthetjük a Büntetőtörvénykönyvet”*.²⁶ Míg egyes kutatók megítélése szerint a korrupciós bűncselekményekben meghozott jogerős bűnösítő ítéletek alacsony számának oka nem feltétlenül a jogalkotás, sokkal inkább a bűnüldözés hiányosságai keresendő.²⁷ A bűn

²² <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/9/ff/91000/NKP%20Program.pdf>. (Letöltve: 2022. 05. 10.)

²³ a Kormányzati Személyügyi Döntéstámogató Rendszeréről szóló 2020. évi CLXII. törvény 20. §.

²⁴ Inzelt Éva – Kerezi Klára – Lévay Miklós (2014): Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar 15. o.

²⁵ Korinek László (1988): Rejtett bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 44. o.

²⁶ Lőrinczy György (1994): Gondolatok a korrupciós bűncselekmények reformjának szükségességéről. In: Magyar Jog 1994. 671. o.

²⁷ Kőhalmi László (2015): im. 22. o.

iránti érdeklődés egyre inkább növekszik életünkben, ezáltal felértékelődik azoknak a tudományoknak a fontossága, amelyek annak csökkentésével foglalkoznak.²⁸ Egyes kutatási eredmények bizonyították, hogy a büntető igazságszolgáltatás jelenleg csupán az úgynevezett tisztult korrupciós cselekmények kezelésére képes.²⁹ Ez a megállapítás is azt támasztja alá, hogy a korrupció megelőzésének és felderítésének hatékonyságát növelni kell. Ez pedig a kriminalisztikai eszközök teljes körű, szakszerű felhasználásával történhet, amely indokolja a tárgyban kutatás végrehajtásának szükségszerűségét. A korrupciós jelenségek több megközelítésben is kutatás tárgyát képezik napjainkban. Ezeknek a tudományos eredményeknek a felhasználásával kívánom kutatni a rendészeti korrupcióval szembeni fellépés lehetőségeinek fejlesztését, kiemelt figyelemmel annak egyik sajátos kriminalisztikai eszközére, a megbízhatósági vizsgálatra.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Az NKP-ban is kiemelt területként kezelik a rendvédelemben dolgozók korrupciómentes tevékenységét. Az eddig elért eredmények között külön pontban mutatják be a rendészet területére vonatkozó korrupcióellenes fellépést. Ennek keretében kiemelik, hogy „*hazánkban is hosszú távú cél, hogy a rendvédelemben erkölcsileg szilárd jellemű, a korrupciót elutasító és elhárítani tudó szakemberek dolgozzanak.*”³⁰ A célkitűzés megvalósításának nehézségeit egyértelműen érzékelteti a megjelölt időtáv.

A rendészeti korrupció elleni hatékony fellépéshez többféle eszköz, módszer egyidejű alkalmazása szükséges. Meggyőződésem szerint mind a speciális, mind a generális prevenciót szolgálja a korrupciós bűncselekmények minél eredményesebb felderítése, a látencia csökkentése, a szigorú, következetes ítéletek meghozatala. A korrupciós jelenségek több megközelítésben is kutatás tárgyát képezik napjainkban, azonban felderítésének kriminalisztikai oldalról történő vizsgálata az utóbbi időben kevésbé jellemző. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar (ELTE ÁJK) és az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI) „*Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében*” címet viselő, 2014-es kutatása is már rögzítette, hogy a korrupciós bűncselekmények látenciája nagyon magas.³¹

²⁸ Barabás A. Tünde (2020): Alkalmazott kriminológia. In: Barabás A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 55. o.

²⁹ Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 32. o.

³⁰ A Nemzeti Korrupcióellenes Program 8. pont.

<https://korrupciomegelozes.kormany.hu/a-nemzeti-korrupcioellenes-program> (Letöltve: 2022. 05. 10.)

³¹ Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 15. o.

Napjainkban kulcsfontosságú a korrupció elleni küzdelem, azon belül pedig – a jelenség általános negatív hatásain túlmutató súlyos kockázatokat, káros következményeket is okozó – rendészeti korrupció elleni hatékony fellépés. Ennek lényeges elemei a látenciában maradó esetek számának mérséklése, az eredményes felderítés, az igazságszolgáltatás hatékony megvalósulása. A tudományos probléma lényege pedig abban áll, hogy mindezek ellenére nem folynak részletes kutatások a rendészeti korrupció felderítésének kriminalisztikai fejlesztési lehetőségeinek témakörében. Ennek a hiátusnak a – legalább részbeni – pótlása érdekében tartom fontosnak egy tudományos igényű, a rendészeti korrupció specialitásait messzemenően figyelembe vevő, a megbízhatósági vizsgálatra is kiterjedő, a hagyományos és a modern kriminalisztikai eszközök lehetséges felhasználását széleskörűen vizsgáló, ajánlásokat, javaslatokat megfogalmazó, a lehetséges fejlesztési irányokat felvázoló kutatás végrehajtását.

A megbízhatósági vizsgálatot hazánkban már az egészségügyben is alkalmazzák, azonban a jogintézményt kizárólag a rendészet tekintetében kutatom, tekintettel arra, hogy a dolgozat célja a rendészeti korrupció vizsgálata. A kutatás eredménye ugyanakkor hozzájárulhat az egészségügyben alkalmazott vizsgálatok fejlesztéséhez is, hiszen a jogi szabályozás és a vizsgálatot végrehajtó szerv is azonos. Természetesen a szakma specialitásait figyelembe kell venni, amelyre azonban a szerteágazó rendészeti szakterületen is mindig indokolt külön figyelmet szentelni.

KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

1. A megbízhatósági vizsgálat elsősorban a kisstílusú korrupciós cselekmények megelőzésére és felderítésére alkalmas. A nagy horderejű, szervezett elkövetési magatartást tanúsítókkal szemben a leplezett eszközök hozhatnak eredményt.
2. Ha a megbízhatósági vizsgálatok jogi korlátai nem változnak, amely viszont jogbiztonsági szempontból aggályos lenne, akkor továbbra sem lesznek alkalmasak a szervezett elkövetőkkel szembeni fellépésre, mivel ezek a személyek hosszabb távra kialakított kapcsolatrendszerüket használják fel a deliktumok véghezvitelére.
3. Ha a jelenlegi szervezetrendszer, a hatáskörök megoszlása nem változik, a szervezetek közös stratégiát nem alkotnak, akkor a rendészeti korrupció elleni fellépés sikeressége nem nőhet, mivel az ügyészség nem tudja időszerűen feldolgozni az ügyeket.

KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

Elismerve az integritásalapú eszközök fontosságát, elsősorban a korrupciós bűncselekmények felderítését, bizonyítását szolgáló kriminalisztikai eszközöket vizsgálom. A kutatás

megalapozása érdekében elemezni kívánom a rendészeti korrupció fogalmát, jellemzőit. Vizsgálom a rendészeti korrupciós bűncselekmények megelőzésében, felderítésében hatáskörrel, feladatokkal rendelkező szervezeteket, tevékenységüket, valamint az általuk alkalmazható, alkalmazott eszközöket, módszereket. Annak érdekében, hogy a rendészeti korrupciós cselekményeket hatékonyan lehessen megelőzni, felderíteni, alkalmazkodni kell az ilyen jellegű bűncselekmények sajátos környezetéhez és előfordulási lehetőségeihez. Ennélfogva olyan felderítési eszközökre, módszerekre kell a fókuszot helyezni, amelyek célzottan alkalmasak az egyébként leplezett és konspirált körben elkövetett korrupciós cselekmények detektálására.

A kutatás kezdetén végrehajtott előzetes forráselemzés, valamint gyakorlati tapasztalataim alapján elterveztem, hogy egy kvalitatív és egy kvantitatív, rendszerező jellegű kutatást végzek el. Ennek során vizsgálom a rendészeti korrupció kriminalisztikai felderítésére vonatkozóan jelenleg hazánkban és külföldön használt eszközök, módszerek hatékonyságát. A megszerzett adatok, ismeretek felhasználásával célkitűzésem volt, hogy a magyarországi felderítésnek kriminalisztikai fejlesztésére adekvát megoldási javaslatokat adjak.

A kutatás során megszerzett új ismeretek, eredmények alapján olyan, a jövőbeli fejlesztésekre vonatkozó megoldási javaslatokat kívánok megfogalmazni, amelyek alkalmazhatóak a gyakorlatban, illetve alapját képezhetik további tudományos kutatások elvégzésének. Javaslatokat kínálok fel a jogalkotási és a jogalkalmazási gyakorlat számára, de – hipotéziseim egyikéből kiindulva – szervezetfejlesztési következtetéseket is le kívánok vonni.

Általános stratégiai célom a rendészeti korrupció specialitásainak áttekintése, a jelenség elleni fellépés kriminalisztikájának kutatása, ezen belül a megbízhatósági vizsgálat szerepének, alkalmazási területeinek, előnyeinek és hátrányainak feltérképezése, valamint további fejlesztési lehetőségek megfogalmazása.

Személyes célom a hazánkban és külföldön alkalmazott kriminalisztikai eszközök, valamint a legjobb gyakorlatok (best practice) elemzésének, illetve a külföldön eredményes módszerek hazai felhasználási lehetőségei vizsgálatának összefoglalása, és a gyakorlatban is hasznosítható formában történő feldolgozása, javaslatok megfogalmazása. Ezen keresztül szeretném elérni, hogy a rendészeti szervek állományában minél kisebb arányban teljesíthessenek szolgálatot korrupt magatartást tanúsító személyek, és ezáltal az egyéni, a társadalmi biztonság szavatolása megvalósuljon.

A kutatás során elért eredmények segítenek abban, hogy a rendészeti korrupciós cselekmények elkövetése megelőzhető legyen. Választ kell adni arra a kérdésre, hogy

1. a jelenleg hazánkban alkalmazott kriminalisztikai eszközök, módszerek, különös tekintettel a megbízhatósági vizsgálatokra, mennyire hatékonyak,
2. más országokban alkalmazott módszerek milyen hatékonyak, és azok magyarországi bevezetése mennyire lehet indokolt.

Az elért eredmények ismeretében kell megfogalmazni mindazokat az ajánlásokat, eszközöket, módszereket, amelyek a rendészeti korrupció felderítését hatékonyabbá teszik, ami ösztársadalmi érdek.

FOGALMI ÉS ELMÉLETI ALAPOK

Ahogy azt már 1986-ban Kránitz Mariann megfogalmazta „*napjainkra a korrupció egyenesen világjelenséggé vált.*”³² Ez azt jelenti, hogy az ellene történő fellépést is ennek figyelembevételével kell megszervezni.

A nemzetközi szervezetek, a szakemberek, a felelős politikusok és a jogalkotók egyaránt felismerték a korrupció egyre nagyobb mértékű elterjedését, a jelenség problémájának nemzetközi fontosságát. Ennek következtében szükségessé vált a korrupció elleni nemzetközi egyezmények és konvenciók, irányelvek, javaslatok és deklarációk megalkotása. A társadalomra, gazdaságra gyakorolt negatív hatásainak megelőzése, mérséklése érdekében azonnali, hatékony intézkedéseket kell hozni. Ahogy egy tanulmányban szerepel, „*a pénz korrumpáló hatása a demokráciákban a bizalom összeomlásának a jelképe is lehet.*”³³ A korrupciós jelenség témakörének elemzéséhez elengedhetetlen a különböző fogalom meghatározásokkal tisztában lenni. Egy felfogás szerint a korrupció magában foglalja mind a hatalommal való visszaélésből származó haszonszerzést, mind pedig magát a hatalommal való visszaélést is.³⁴ Az egységes fogalom megalkotása nemcsak azért nehéz, mert egy erősen strukturált, összetett társadalmi jelenségről van szó, amelynek eltérő a jogi és a hétköznapi tartalma, hanem azért is, mert a korrupció fogalma nem tárgyyszerűsíthető, és nem köthető meghatározott cselekvésekhez. A definíció súlypontja időről időre, helyről helyre változhat; a

³² Kránitz Mariann (1986): im. 264. o.

³³ Bell, Daniel (1993): The Old War, In: The New Republic

³⁴ Punch, Maurice: Conduct (1985): Unbecoming: The Social Construction of Police Deviance and Control, London: Tavistock Publications, 403-406. o.

szituációk egyéb különbségeiről nem is beszélve.³⁵ A megalkotott fogalmak között találkozni lehet az egészen egyszerűtől, a minden részletre kiterjedő megfogalmazással.

Ebben az értekezésben a korrupció legveszélyesebb (vagy legalábbis hivatalosan annak nyilvánított) szegmensével, a korrupciós bűnözéssel foglalkozom. A vizsgálatom során fókuszálok azokra a korrupciós jellegű cselekményekre, amelyek esetében a klasszikus korrupciós bűncselekmények megalapozott gyanúja hiányzik, illetve bizonyíthatatlan, de az emellett megvalósuló egyéb bűncselekmények gyanúja miatt büntetőeljárás indul. A kutatás során a korrupciós bűncselekmények Hollán Miklós szerinti csoportosításából indulok ki, miszerint az egyik csoportba az ún. szükségképpen (in abstracto) korrupciós bűncselekmények tartoznak, amelyek esetében nemcsak az elkövetett konkrét cselekmény, hanem a törvényi tényállás is megfelel a korrupció fogalmának, míg a másik kategóriába az ún. nem szükségképpen (in concreto) korrupciós bűncselekmények tartoznak, amelyeknél a törvényi tényállás nem felel meg a korrupció fogalmának, de a konkrét elkövetés gyakran igen.³⁶ Hollán az első csoportba sorolja például a vesztegetés, a vesztegetés elfogadása, a befolyással üzérkedés, a befolyás vásárlása bűncselekményeket. A nem szükségképpen korrupciós bűncselekményként pedig a hivatali visszaélés, a hűtlen kezelés, a versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban deliktumokat említi.³⁷

A klasszikus korrupció elleni fellépést úgy lehet hatékonyabbá tenni, hogy az adott állam jogalkotói szem előtt tartják azt a tudományos álláspontot, miszerint az ilyen deliktumok akkor ítéltelők el eredményesen, ha az államhatalom, a törvényhozás és a megalkotott törvények rendszere is korrupciómentes.³⁸

A dolgozat a korrupciót kriminálisztikai szempontból vizsgálja, azonban az elemzést teljesebbé teszi, ha a jelenséget kriminológiai szempontból is analizáljuk. A korrupciónak számos, súlyos negatív hatása van, amelyek összességében olyan folyamatot indítanak el, amely a demokratikus működési mechanizmusokat rombolja, az egyenlőtlenségeket erősíti, és a politikai élettől való elidegenedéshez vezet.³⁹ A korrupcióra vonatkozó különböző definíciók közül Tóth Mihály kriminológiai szempontú meghatározása szerint: „kölesönösen vagy

³⁵ Aszalós János (1999): A korrupcióról. Budapest, Iskolakultúra, 9. 76-85. o.

³⁶ Hollán Miklós (2014a): Korrupciós bűncselekmények az új büntető kódexben. Budapest: HVGORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 19. o.

³⁷ Hollán Miklós (2013): Korrupciós bűncselekmények az új magyar Büntető Törvénykönyvben. 4. o.

³⁸ Kocsis Tamás (2020): Az Altern-csoport a korrupcióról. In: Kovász 4. szám 17. o.

³⁹ Győry Csaba – Inzelt Éva (2016): Fehérgalléros, gazdasági és korrupciós bűnözés In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer, Budapest, 472-473. o.

viszontszolgáltatás fejében nyújtott, gyakran valamely függőséget, lekötelezettséget eredményező előnyök, kedvezmények ígéretének vagy tényleges juttatásának a törvényes, legális csatornákat megkerülő, rendszerint bizalmasan vagy titkosan zajló rendszere”.⁴⁰ A korrupció kriminológiai értelemben tehát deviáns cselekmény, mely sokszor nemcsak morálisan, hanem büntetőjogilag is üldözendő. Ennek megfelelően megkülönböztethetjük a kriminális, azaz a Btk.-ban meghatározott tényállásokat felölelő cselekményeket és a nem kriminális korrupciót.⁴¹ A korrupciós bűncselekményeket elemezve Inzelt Éva, Kerecsi Klára és Lévay Miklós megállapította, hogy az elkövetők eltérő szociodemográfiai jellemzőkkel rendelkeznek, mint más bűnelkövetők. Ez az eltérés nem jelentkezik a nemek szerinti megoszlásban, azonban az elkövetők életkorában szignifikáns. Az „átlag” elkövetők zömében 16-34 év közöttiek, a korrupciós cselekményeket elkövetők viszont leginkább 26-55 év közöttiek. Az átlag bűnelkövetők 65%-ban nőtlenek, hajadonok vagy elváltak, a korrupciós deliktumok elkövetői azonban zömében házasok vagy élettársi kapcsolatban élnek. Emellett, míg az átlag elkövetői csoport 60%-ban, a korrupciós elkövetők 72%-ban büntetlen előéletűek voltak.⁴²

A korrupció fogalmához, pontosabban a korrupció megelőzéséhez szorosan kapcsolódik az integritás eszméje. Az integritás szó latin eredetű, az „in-” (ellentétet kifejező) és a „teger” (érint) szavak összevonásából jött létre. Ennek megfelelően a jelentése sértetlen, érintetlen, ép, egész. A kifejezést Róma hivatásos katonái, a légiósok használták, akik számára ennél jóval többet testesített meg, méghozzá: *„a katonai felszerelés és a harci morál teljességét, egységét”*.⁴³ Egy érdekes megközelítésben *„Integritás többnyire az, amikor valakiről az az érzésünk, hogy nem hazudik nekünk, mert magának sem hazudik.”*⁴⁴ A korrupció megelőzésével összefüggésben is használt kifejezés egy másik megfogalmazásban *„az elvek, értékek, cselekvések, módszerek, intézkedések konzisztenciáját jelenti, vagyis olyan magatartásmódot, amely a meghatározott értékeknek megfelel”*.⁴⁵ Az integritás tehát egy

⁴⁰ Tóth Mihály (2010): Adalékok a kriminális korrupció megítélésének néhány újabb kérdéséhez. In: Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (szerk.): Politika és korrupció. A törvényesség és törvénytelenység határai. Konferencia kötet. PTE, Pécs, 284. o.

⁴¹ Győry Csaba – Inzelt Éva (2016): im. 474-475. o.

⁴² Kerecsi Klára – Inzelt Éva – Lévay Miklós (2014): Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében: Milyen cselekményeket rejtenek a jogerősen elítéltek aktái? In: Vókó György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 51. OKRI, Budapest, 26-49. o.

⁴³ Klotz Péter – Molnár Katalin – Zsolt Péter (2022): Integritás – a láthatatlan védelem. Válogatott írások az etika és integritás elméletéből és gyakorlatából. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatási Továbbképzési Intézet, Budapest, 23. o.

⁴⁴ Ken Wilber (2009): A Működő Szellem rövid története. Ursus Libris Kiadó, 2009. 126. o.

⁴⁵ <https://belsokontrollrendszer.hu/az-integritas-fejlesztese-a-szervezeten-belul/> (Letöltve: 2022. 11. 14.)

„értékvezérelt magatartás”, mely *„a jogkövetésre irányuló belátáson alapuló, belülről fakadó igényt takar, amelyhez szükséges a megfelelő szakmai felkészültség, objektivitás, a jogszabályok betartása, a közösségi érdekek előtérbe helyezése az egyéni érdekekkel szemben.”*⁴⁶ A korrupció és az integritás tehát egymással teljesen ellentétes magatartásforma, cselekvés, értékrend. Az integritás valójában alkalmas arra, hogy segítse megelőzni a rendellenes tevékenységeket, a helytelen működést, ezáltal pedig a korrupciós cselekményeket is.

A szervezetek számára is nagy előnyt jelent, ha csökkenteni lehet a helytelen dolgozói magatartásformákat, ezáltal pedig az ebből eredő kockázatokat. Ehhez kapcsolódik a szervezeti integritás fogalma, mely először a közszféra szervezeti jogában jelent meg, és e terminus technikus még mindig kizárólag a közigazgatási jogi normában szerepel.⁴⁷ A szervezeti integritás jogszabályi szintű definíciója a következőképpen jelent meg: *„az államigazgatási szerv szabályszerű, a hivatali szervezet vezetője és az irányító szerv által meghatározott célkitűzéseknek, értékeknek és elveknek megfelelő működése.”*⁴⁸ Más megfogalmazás szerint szervezetirányítás tekintetében az integritás azt jelenti, *„hogy a szervezetnek van egy pozitív, a társadalmi elvárásokkal összhangban álló, szilárd értékrendje és ezen értékek mentén működik”*.⁴⁹ A szervezet integritás alapú működése a bűnmegelőzésnek, a korrupció megelőzésének hatékony eszköze, hiszen ez azt jelenti, hogy a szervezet, illetve annak dolgozói a morális elvek, a jogi normák tiszteletben tartásával tevékenykednek.⁵⁰ A szervezeti integritás kialakítása, megőrzése tehát egy hatékony korrupciómegelőzési módszer, amely azért is kiemelt jelentőségű, *„mert a rengeteg energiabefektetéshez képest sokkal kevésbé hatékony folyton küzdeni valami ellen, mint ugyanannyi energiával munkálkodni valamiért, valaminek az érdekében”*.⁵¹

A korrupciós tranzakciók szereplői meg tudják becsülni a várható kockázatok, költségek mértékét, és igyekeznek csökkenteni azokat kapcsolathálók kialakításával, fenntartásával,

⁴⁶ Farkas Krisztina (2019): Az integritás teszt, mint a korrupció elleni harc rendészeti eszköze. In: Karlovitz János Tibor (2019): Tanulmányok a kompetenciákra építő, fenntartható kulturális és technológiai fejlődés köréből. International Research Institute, Komárno, 167. o.

⁴⁷ Boros Anita (2019): Az állami ellenőrzés egy sajátos válfaja, avagy a megfelelés (compliance) és az integritás kérdésköre egyes közszféraszervezetek esetében. Magyar Közigazgatás, (2), 4-27. o.

⁴⁸ Az államigazgatási szervek integritásirányítási rendszeréről és az érdekérvényesítők fogadásának rendjéről szóló 50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet (továbbiakban: Intr.) 2. § a) pontja

⁴⁹ Pulay Gyula (2014): A korrupció megelőzése a szervezeti integritás megelőzése által. Pénzügyi Szemle, 59 (2), 151-166. o.

⁵⁰ Molnár Erzsébet (2021): Szervezeti integritás a büntetőjogi felelősségre vonás megelőzése érdekében – Integritáselmélet kriminálprofilaktikus megközelítésben. In: Belügyi Szemle 2021. 69. évfolyam. 11. szám 1959. o.

⁵¹ Klotz et. al (2022): im. 17. o.

fejlesztésével annak érdekében, hogy maximalizálják a várható nyereséget.⁵² Ez azt jelenti, ha a várható előnyök nagyobbak, akkor az növeli a korrupciós ügyletek bekövetkezésének valószínűségét és gyakoriságát. Ennek megfelelően a korrupció elleni hatékony fellépéshez, megelőzéshez elengedhetetlen a szigorú, konzekvens ítéletek hozatala. A téma vizsgálatát indokolja, hogy a korrupciógyanús esetekben nem mindig indul korrupciós bűncselekmény miatt büntetőeljárás, hanem „csak” az esettel összefüggésben elkövetett egyéb, kisebb súlyú és ezzel együtt kisebb büntetési tételű bűncselekmények vonatkozásában történik nyomozás elrendelése és ítélet meghozatala.

A fogalmi alapoknál szükséges kitérni a rendészeti környezet meghatározására is. Hautzinger Zoltán megállapítása szerint a rendészet nem azonos a rendőri tevékenységgel,⁵³ így e dolgot központi témáját tekintve sem lehet egyenlőségi jelet húzni rendészet és a rendőri feladatellátás között. Mindezekből kiindulva a magam részéről is a rendészeti jelzöt preferálom, mivel a rendészeti igazgatáson belül jól elhatárolhatók a rendőrség és más rendvédelmi szervek, illetve azok a szervek is, amelyek rendészeti jellegű feladatokat látnak el ugyan, de nem tartoznak a rendvédelmi szervek körébe. A rendvédelmi szerveket a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról 2010. évi XLIII. törvény 1.§ (5) bekezdése sorolja fel, melynek alapján rendvédelmi szerv: a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.

A rendészeti szerv tehát Finszter Géza megfogalmazásában:

*„– az államnak arra rendelt hatósága, amelynek kötelessége az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak megvédelmezése a jogellenes magatartásoktól,
– eljárásai ugyanakkor gyakran megkívánják éppen ezeknek az alapvető emberi jogoknak a korlátozását,
– jogkorlátozó intézkedéseinek ki kell állniuk a törvényesség próbáját.”⁵⁴*

A rendészeti korrupció lényegének a megértéséhez a jelenség egyik részterületének, a rendőri korrupciónak a definiálása is segítséget nyújt. A rendőri korrupció egy lehetséges fogalommeghatározás szerint *„a korrupció speciális osztálya, amely a legális rendőri jogosultságok illegális igénybevételére épülő, jogtalan előny megszerzésére irányuló szándékos*

⁵² Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2011): A korrupció társadalmi és intézményi szerkezete. Szociológiai Szemle, 2011/3. szám 61-82. o.

⁵³ Hautzinger Zoltán (2015a): A kriminalisztika és a rendszettudomány határterületei. In: Magyar Rendészet 2015/1. 35. o.

⁵⁴ Finszter Géza (2009): im. 1-11. o.

jogsértés”.⁵⁵ Ki kell azonban emelni, hogy az értekezés a rendészeti korrupcióval foglalkozik, amely tehát nem azonosítható az annak egy részét képező rendőri korrupcióval. A kutatás során ennél szélesebb körben, több rendészen belüli hivatás tevékenységéhez kapcsolódó korrupciós magatartások kerültek a fókuszba.

Értekezésemben a rendészeti korrupció fogalmán a rendészeti szervek állománya által elkövetett a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) XXVII. Fejezetén belüli tényállásokat és azokon túlmutató minden olyan társadalmi jelenséget értem, amely során valaki a szerv alapfeladataihoz kapcsolódó rábízott hatalommal magán- vagy csoportelőny érdekében visszaél. Ez a megközelítés a korrupció fogalmát tekintve összhangban van a Nemzeti Korrupcióellenes Programmal. Kutatásomban a rendészeti szervek állománya által alapfeladataik ellátásával kapcsolatban elkövetett bűncselekményekre fókuszálok. Megítélésem szerint a rendészeti szervek állománya által elkövetett egyéb, az alapfeladatokhoz nem kapcsolódó korrupciós cselekmények (pl.: gazdálkodáshoz, beszerzésekhez köthető visszaélések) jellemzői kriminalisztikai szempontból nem mutatnak markáns különbséget más állami szerveknél elkövetett hasonló jellegű bűncselekményekhez képest, így rendészeti munkához való kapcsolódásuk a kutatás szempontjából szinte irreleváns. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a rendészeti szervek működésének vizsgálata és megítélése szempontjából ne lenne komoly jelentősége egy hivatásos, vagy rendvédelmi alkalmazott által elkövetett bármely korrupciós cselekménynek. Az aktív vesztegetői magatartást (a jogtalan előny felajánlása, vagy adása) szintén nem tekintem rendészeti korrupciónak még akkor sem, ha ez a rendészeti szerv alapfeladataihoz köthető visszaéléssel kapcsolatos. Ezeknek a rendészeti munkához szükségszerűen kapcsolódó cselekményeknek a vizsgálata elengedhetetlen, mert az elkövetői oldal indítékának megismerése segíthet leginkább felmérni a rendészeti korrupciós kockázatokat.

A rendészet primátusának meghatározásán túl szükséges a kriminalisztikához kapcsolódó fogalmak értelmezése is. A kriminalisztikai alapfogalmak tisztázása esetén fontos megjegyezni, hogy a dolgozat fókuszában – korábban, a tudományos probléma meghatározásakor már említettekhez kapcsolódva – a kriminalisztika elsődleges funkciójaként a rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítése, bizonyítása, ezen keresztül pedig másodlagos funkcióként az ilyen jelenség megelőzése áll.⁵⁶ A kriminalisztika preventív hatása többféleképpen

⁵⁵ Kardos Sándor István (2016): A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében. Budapest, NKE Hadtudományi Doktori Iskola, 224. o.

⁵⁶ Hautzinger Zoltán (2019): Gondolatok a kriminalisztika elméleti rendszeréről. In: JURA 2019/1.

megvalósulhat. Ezek közül a rendészeti korrupció kapcsán ki kell emelni a kriminalisztikai csapdák széles körét (nyomcsapdák, ún. „tárgycsapdák”, általános technikai csapdák, vegyszeres csapda, DNS csapda), a büntetőeljárás kényszerintézkedések időzítésének taktikáját, az egyes nyomozási cselekmények nevelési jellegű fogatosítását, magatartási (viselkedési) ajánlásokat. Ki kell emelni a kriminalisztika megelőzési szerepével összefüggésben, hogy határozott elmozdulás érzékelhető a világban a bűnüldözés reaktív, utólagosan reagáló szemléletével szemben a proaktív, megelőző intézkedések irányában.⁵⁷

KUTATÁSI MÓDSZEREK

Az értékezés elkészítése során követtem azt az ismert módszertant,⁵⁸ amely szerint a kutatás stratégiai szemléletű tervezése és a probléma megfogalmazása figyelembevételével indokolt kiválasztani az optimális kutatási típust, konceptualizálásra és operacionalizálásra kerül sor, majd ezt követte a mintavétel, az adatgyűjtés, az adatok feldolgozása és a kutatás lezárása.

A vizsgált témát több oldalról közelítettem meg.⁵⁹ Kutatásom során megismertem a korrupció, ezen belül is különösen a rendészeti korrupció hazai és külföldi szakirodalmát, valamint a jelenséghez kapcsolódó magyar és külföldi jogszabályi rendelkezéseket, a jelenség felderítésére alkalmazott nyílt és titkos kriminalisztikai eszközöket. Elemeztem a hazai és a külföldi büntető anyagi- és eljárásjogi, ezen belül a katonai büntetőjog jogszabályi rendelkezései közötti különbségek okait, hatását. A kutatás kezdetén szükségesnek éreztem megismerni a rendészet, a kriminalisztika és a kriminológia legfontosabb elméleti tételeit. Ez képezte a vizsgálat alapját, amely lényeges kiindulópontot, iránymutatást jelentett a teljes kutatás során.

A külföldi kitekintés érdekében elsősorban Németország, valamint Románia vonatkozó jogszabályi rendelkezéseit, kutatói által készített elemzéseket, tanulmányokat tekintettem át, dolgoztam fel, továbbá a munkám során megismert német és román szakemberek tapasztalatait, véleményét kértem ki. A két ország kiválasztása tudatosan történt. Németország rendészeti szervei esetében a magyarhoz hasonló szigorú parancsuralmi rendszer érvényesül, azonban ott a korrupció szintje alacsonyabb. Felismerve azonban a rendészeti korrupció veszélyeit, negatív

⁵⁷ Tremmel Flórián - Fenyvesi Csaba - Herke Csongor (szerk.) (2005): Kriminalisztika. Tankönyv és Atlasz, Budapest-Pécs, Ludovika Egyetemi Kiadó, 38-39. o.

⁵⁸ Héra Gábor - Ligeti György (2006): Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó, Budapest, 5-12. o.

⁵⁹ Ritecz György (2019): A tudomány, illetve a tudós feladata, felelőssége, avagy gondolatörödékek a tudás és a tudomány kapcsán. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról. Írások a magyar rendészettudományi társaság megállapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság, 218. o.

következményeit, a korrupció felderítésére, a látencia csökkentése érdekében újabb lépéseket tettek. Romániában a korrupcióból eredő ártalmak komoly kihívást jelentenek a mindenkori rendészeti közbizalom fenntartásáért felelős végrehajtó hatalomnak. Elég, ha arra gondolunk, Románia schengeni csatlakozásának 2022. évi elutasításakor kritikaként fogalmazták meg a rendészeti szerveknél is jelenlévő korrupciós fertőzöttséget. Az utóbbi években számos korrupciós esetet derítettek fel rendészeti vonalon is az erre hivatott román felderítő és nyomozó szervek, mely esetek rendre megjelentek a médiában is.

Vizsgáltam hazánkban a korrupciós bűncselekmények miatt indult büntetőeljárások adatait. Megállapítottam, hogy az ismertté vált hivatali – köztük a rendészeti szervek állomány által elkövetett – korrupciós cselekmények meghaladják az ismertté vált gazdasági korrupciós bűncselekmények számát. A kutatás során arra a megállapításra jutottam, hogy ez nem feltétlenül a két terület valódi korrupciós fertőzöttségét szemlélteti. Elemeztem elrendelt és lezárult rendészeti korrupciós büntetőeljárások iratait, a megállapított tényállásokat. Kutattam, hogy a vizsgált ügyekben a rendészeti korrupció felderítése milyen kriminalisztikai eszközzel történt, melyek bizonyultak eredményesnek. Fontosnak tartottam részletesen megismerni a rendészeti korrupció elleni küzdelemben résztvevő, feladatokkal rendelkező szervezetek, intézmények rendeltetését, hatáskörét, hatékonyságát, mindezekből eredően e szervezetek fejlesztési lehetőségét, azok irányát, az elmúlt években történt szervezeti átalakítások hatásait.

Céлом volt felmérni a hazánkban viszonylag új jogintézmény, a megbízhatósági vizsgálat elrendelésének feltételeit, eredményességét a lezárult ügyek elemzése, értékelése révén. Ennek során statisztikai adatokat elemeztem, más országokban hatályos jogszabályokat, a jogintézmény gyakorlati tapasztalatait kutattam.

A gyakorlati tapasztalatok, tanulságok, megállapítások vizsgálata szélesíti a téma iránt érdeklődők látókörét. Ennek megfelelően jogeseteket elemeztem. Ez a módszer segített megismerni a megbízhatósági vizsgálatokkal kapcsolatosan felvetődött „gyerekbetegségeket”, anomáliákat. A rendészeti korrupciós bűncselekmények miatt indult eljárások iratainak tanulmányozása révén nagyobb rálátást kaptam a tárgykörben jelentkező nehézségekre, szakmai buktatókra.

Interjúkat készítettem⁶⁰ a rendészeti korrupciós bűncselekményekben eljáró Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ), a Központi Nyomozó Főügyészség (KNYF) munkatársaival, a rendőrség több állományilletékes parancsnokával, a rendőrségen dolgozó fegyelemkezelő munkát végző személyekkel. Ennek keretében választ kaptam arra a kérdésre, hogy milyen hatékonyságúnak tartják a rendészeti korrupció felderítésére jelenleg alkalmazott eszközöket, szervezeteket, illetve milyen más eszközök, módszerek bevezetését, szervezeti változtatásokat tartanak szükségesnek. A rendészeti korrupció látenciájának mértékére vonatkozó kérdésről alkotott véleményüket is szükségesnek tartottam megismerni. A beosztott rendőri állomány körében kérdőíves⁶¹ módon kutattam az egyes szakterületek korrupciós kockázatait, a korrupciós cselekmények elkövetésének lehetséges, ismert módszereit, a felderítés eszközeire vonatkozó javaslatokat. A beszerzett adatokat kvantitatív módon vizsgáltam. Az absztrahálás és az általánosítás módszerével vontam le következtetéseket, fogalmaztam meg ajánlásokat.

A TÉMA TUDOMÁNYTANI BEHATÁROLÁSA

A kutatás a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) tudományági nomenklatúrájának IX. Gazdaság- és Jogtudományok osztályába, azon belül a Jogtudományok alosztályába sorolható. A tanulmány alapvetően a rendészettudomány tudományágba (090107) tartozik, mely hosszú idő után az MTA által önálló diszciplínaként elismert fiatal társadalomtudomány.⁶² A rendészet tudományos igényű kutatása azért szükséges, mert a rendészeti igazgatás a társadalmi jelenségeken belül olyan elkülöníthető terület, amelyet kizárólagosan jellemző belső törvényszerűségek határoznak meg. A transzdiszciplínárisá vált rendészettudomány sok más tudományággal szoros kapcsolatban áll és a rendészeti tevékenységet komplexen vizsgálja.⁶³ A korrupció jelensége ugyan a társadalom teljes spektrumában jelen lehet, azonban a rendészeti korrupció olyan sajátosságokkal rendelkezik, melyek önálló tanulmányozása elengedhetetlen az ellene történő hatékony fellépés érdekében. A rendészettudomány integrált jellege segítséget nyújt abban, hogy a rendészeti korrupciót más tudományágak módszereinek, eredményeinek alkalmazásával vizsgáljuk, amely jelen komplex kutatási tárgynál komoly segítséget jelent. A kutatás emellett az ugyancsak a Jogtudományi Alosztályon belül található kriminalisztika

⁶⁰ A kutatást dr. Balogh János r. altábornagy, rendőrségi főtanácsos, az ORFK vezetője a 29000/51-55/2021.ált. számon engedélyezte.

⁶¹ A kutatásra dr. Balogh János r. altábornagy, rendőrségi főtanácsos, az ORFK vezetője engedélyt adott, amely a 06000/14970/2021.ált. számú iratban iktatásra került.

⁶² <https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809> (Letöltve: 2021. 10. 22.)

⁶³ Boda József - Finszter Géza - Imre Miklós - Kerecsi Klára - Kovács Gábor - Sallai János (2016): A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016. évi 17. szám, Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem, 3. o.

(090117) tudományágba is sorolható. Hiszen a tanulmány a rendészeti korrupció felderítésének a kriminalisztikai fejlesztési lehetőségeit vizsgálja annak érdekében, hogy a rendészeti korrupciós bűncselekmények hatékonyabb felderítésével, bizonyításával, a speciális és generális prevenció szolgálatával a rendészeti szervek eredményes és törvényes működését támogassa. A kriminalisztika mint a rendészettudományt támogató tudományág saját kutatási módszereivel és eredményeivel hozzájárul a rendészeti feladatok ellátásához, fejlesztéséhez.⁶⁴

Tudományági kapcsolódás áll fenn továbbá a büntetőjoggal, büntető eljárásjoggal, hiszen a büntetőtörvénykönyv határozza meg a korrupciós bűncselekmények törvényi tényállását. A vizsgált cselekmények tényállásszerű megvalósulásakor indulhat meg a büntetőeljárás, amely – tekintettel a bűncselekmény elkövetői körére, szolgálati jellegére – jogi természeténél fogva katonai büntetőeljárás kategória is egyben.

Mindezekon túlmenően a kutatás tudományági kapcsolódása a kriminológiával is fellelhető, hiszen azáltal, hogy vizsgálja a bűnözés megjelenési formáit, okait és következményeit, segítséget nyújthat a kriminalisztikának a múltban zajlott cselekmények felderítésében, bizonyításában.

⁶⁴ Hautzinger Zoltán (2020): A rendészettudomány határtudományai, Magyar Rendészet, 2020/3. szám 142. o. ISSN 1586-2895

1. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ MIBENLÉTE

A rendészet, amely egyidős a társadalmi rendek kialakulásával,⁶⁵ a modern államban az a tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása. A veszély olyan állapot, élethelyzet, amelyben a társadalom által értéknek elismert anyagi és szellemi javakat sérelem fenyegeti. A sérelem lehet a javak megsemmisülése, értékük csökkenése, vagy értékgyarapító képességük elvesztése.⁶⁶ A rendfenntartás, avagy a rendészet történetét vizsgálva megállapítható, hogy az emberek megjelenésével egyidőben kialakult a biztonság iránti igény, bár szabályozása, írásos emlékei az ókori államok kialakulásának idejére tehető.⁶⁷ A mai értelemben használt rendészet a XVII. század időszakában alakult ki a francia és a német területeken.⁶⁸

A közösség közbiztonság iránti szükségletét az egyes ember kizárólag önmagára támaszkodva nem képes biztosítani.⁶⁹ Az emberek biztonság iránti igényét szavatolni hivatott rendészettel kapcsolatban elemi elvárás, hogy képes legyen a közbizalom kivívására, megtartására. A társadalmi bizalom a rendészeti szervek részére egyfajta tőke, amely a szervek működése „társadalmi hatásainak” kollektív érzülete.⁷⁰ Ahogy Finszter Géza fogalmaz, „*a bizalom parancsba nem adható*”⁷¹, azért meg kell dolgozni. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy egy jól szabályozott társadalom működéséhez, az intézményekkel kapcsolatos bizalom fennállásához elengedhetetlen a társadalmi igazságosság, valamint a méltányos, korrekt eljárási rendszer.⁷² A rendészet közbizalom iránti szükségletét jól példázza a - rendészet részét képező - rendőrség hivatásos állományú tagjaira vonatkozó A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe⁷³ (a továbbiakban: kódex), mely önálló pontban rögzíti a rendőrökkel szemben a közbizalom terén fennálló elvárásokat. A kódex megfogalmazza, hogy a közbizalom elengedhetetlenül szükséges

⁶⁵ Németh József (2022): Tudománnyal támogatott „jó gyakorlat”. In: Belügyi Szemle 2022/11. 2371. o.

⁶⁶ Finszter Géza (2014): Vállalható és nem vállalható társadalmi kockázatok. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „*Biztonsági kockázatok – Rendészeti válaszok*” című tudományos konferenciáról. Pécs, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XV., 5. o.

⁶⁷ Sallai János (2020a): A modern magyar rendészet kezdetei. In: Magyar Rendészet 2020/3. 227—244. o.

⁶⁸ Sallai János (2015a): A rendészet és a rendészettudomány kialakulása, első jelei a XVIII–XIX. században Nyugat-Európában és hazánkban. In: Belügyi Szemle 2015/12. 130. o.

⁶⁹ Amberg Erzsébet – Pallagi Anikó (2021): Mire jó a büntetőjog? Célszerűségi megfontolások kontra ultima ratio. In: Belügyi szemle 2021/1. 64-65. o.

⁷⁰ Vári Vince (2018): Rendőrségi szervezeti modellek: előnyök és hátrányok. In: Hadtudományi Szemle, XI. évfolyam 2. szám 303-304. o.

⁷¹ Finszter Géza (2020a): A modern rendészet. - A rendészettudomány hazai kísérletei. In: Magyar Rendészet 2020/3. 112. o.

⁷² Kerezi Klára (2018a): A párbeszéd hatalma. A helyreállító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában. Budapest, Dialóg Campus, 40. o.

⁷³ <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>. (Letöltve: 2023. 06. 15.)

a rendőrség működéséhez, ezzel összefüggésben pedig károsnak tartja – többek között –, ha a rendőr szándékos bűncselekményt követ el.

A korrupció egyik speciális fajtája a rendészeti korrupció, amely azért is érdemel kiemelt figyelmet, mivel a rendészeti szervek „*társadalmi rendeltetése pedig az, hogy a jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel – legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában – védelmezze a társadalmat*”.⁷⁴ Azaz a bűncselekmény egyik elkövetője egy olyan személy, akinek épp feladata, rendeltetése az állam által alkotott szabályokat nemcsak betartani, hanem betartatni, és ezáltal a társadalmat védelmezni.

1.1. A rendészeti korrupció kialakulása

A korrupció mértékét alapvetően két tényező határozza meg. Az egyik a korrupciós nyomás, amelyet a társadalom gyakorol a hivatalos szervezetekre, közöttük a rendészeti szervekre is (illegális szolgáltatások iránti igény, korrupció elfogadottsága stb.). A másik pedig a rendészeti állomány közösségének azok a korrupciót elfogadó tagjai, akik nem csupán passzív szerepet töltenek be, hanem olyan szubkultúrát teremtenek, amely kedvező körülményeket jelent a korrupciós cselekmények megvalósulásának.⁷⁵ Emellett problémát jelent Krémer Ferenc szerint, ha „*a szervezet működése inkább az eredményességet, mint a legalitást preferálja*”.⁷⁶

Felmerül a kérdés, hogy egy korrupciós esetről egy-egy rendészeti dolgozó egyszeri vagy esetleg többszöri elszigetelt elkövetési magatartásáról beszélhetünk, vagy ennél nagyobb problémával állunk szemben. Elképzelhető, hogy a szervezet hibája is hozzájárul a rendészeti korrupciós bűncselekmények elkövetéséhez? Ha a gyakorlati tapasztalatokat elemezzük – amikor is egy szolgálati helyen nagyszámú, esetenként az adott szervezeti egység szinte valamennyi tagja érintett volt a bűncselekményben –, azt kell megállapítani, hogy a szervezet nem megfelelő működése is hozzájárul a rendészeti korrupciós bűncselekmények elkövetéséhez. A korrump viselkedésnek, másképpen fogalmazva a foglalkozási devianciának mind személyben rejlő, mind pedig körülményektől függő okai és feltételei vannak.⁷⁷ Figyelembe kell venni, hogy a rendészeti állomány tekintetében az emberek életére, anyagi boldogulására is hatást gyakorló, széles mérlegelési jogkörön alapuló döntések, valamint a

⁷⁴ Finszter Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 167. o.

⁷⁵ Skolnick, Jerome H. (1998): A Sketch of the Policeman's „*Working Personality*”. In: The Police Community. 115. o.

⁷⁶ Krémer Ferenc (1998): A rendőri szubkultúra és a korrupció néhány problémája. In: Belügyi Szemle 1998/10. 50. o.

⁷⁷ Kappeler, Victor E. – Sluder, Richard D. – Alpert, Geoffrey P. (1994): Forces of Deviance: Understanding the Dark Side of Policing. Waveland Press, Prospect Heights, Illinois 62-63. o.

hivatás lényegéből adódó titkosság kedvező terepet jelent a közhatalom magáncélú használatához.⁷⁸

A rendészeti pályát választók előzetes pszichológiai szűrése sok más ok mellett ezért is fontos, hiszen a szilárd erkölcsiséggel rendelkezők kiválasztása jelentős eredményt hozhat az integritás növelése terén. A szilárd erkölcsiséget szakemberek a következőképpen definiálták: „*az ember azon személyiségjellemzője, amellyel elfogadja az érvényben lévő társadalmi normákat (beleértve a jogi, etikai szabályokat), azokat megingathatatlanul betartja és rendíthetetlenül védi*”. A rendészeti hivatást választók (rendőrök) számára legfontosabb értékeknek a következőket tartják: „*a becsület, a hűség, a pártatlanság, a felelősségtudat.*”⁷⁹ A jelentkezők megfelelő szűrése szükséges ugyan, de nem elegendő. A megfelelő személyi és szervezeti integritást biztosító körülmények megteremtése és biztosítása is nélkülözhetetlen a rendészeti korrupció elleni hatékony fellépéshez.

Fontos, hogy a jelenség elleni eredményes fellépéshez a bűnözés okait tudományosan elismert módszerekkel is kutatni szükséges.⁸⁰ Egyes kutatók feltételezik, hogy a korrump viselkedést az egyének tanulás útján sajátítják el.⁸¹ Sherman véleménye szerint a rendőrök a korrupcióhoz gyakran fokozatosan jutnak el. A folyamat a kisebb szívesség elfogadásával kezdődik, majd továbblépnek a korrupció komolyabb formái felé. Álláspontja szerint ebben egyrészt a tapasztalt kollégák iránymutatása, másrészt pedig a felettesek irányában érzett elfogadtatási vágy is szerepet játszik.⁸² A rendészeti szerveknél szolgálatukat megkezdő fiatalok megtanulják, hogy az adott szolgálati helyen milyen magatartással tudnak sikert, eredményt, megbecsülést elérni.⁸³ Ugyanakkor Bonifacio nézete szerint már a kismértékű korrupció révén is a rendőrben kialakulhat egy olyan téves meggyőződés, hogy a neki juttatott előnyökben az állampolgárok alázata jelenik meg, ez pedig egyben elvezethet ahhoz a képzethez, hogy a törvények felett áll. Hangsúlyozza azonban, hogy ez a folyamat fordítva is igaz. Azaz az olyan

⁷⁸ Szikinger István (1998): A rendőri korrupció jogforrásai. In: Belügyi Szemle 1998/10. 22. o.

⁷⁹ Csató Péter - Hunyady György - Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (2015): Az erkölcsi értékrend és a személyiség közötti kapcsolat vizsgálati szempontjai, készült az „Új Közszolgálati Életpálya” című ÁROP-2.2.17-2012-2013-0001. Projekt keretében, ISBN 978-963-9208-41-42015. 25. o.

⁸⁰ Lévy Miklós (2016): A magyar kriminológia jellemzői a reformkortól napjainkig. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévy Miklós (szerk.): Kriminológia. Budapest, Wolters Kluwer. 254–297. o.

⁸¹ Papp Gábor - Münnich Ákos (2021): A szilárd erkölcsiség pszichológiai modellje. In: Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (szerk.): Integritás a rendvédelem „SZEM”-ével – avagy a szilárd erkölcsiség rendvédelemspecifikus jellemzői a korrupció megelőzés szolgálatában. Belügyminisztérium, Budapest, 24. o.

⁸² Sherman, Lawrence W. (1985): Becoming bent: Moral careers of corrupt policemen. In: Frederick Elliston & Michael Feldberg (eds.), Moral Issues in Police Work. Rowman & Allanheld., 253-265. o.

⁸³ Sivadó Máté (2020): Makrokörnyezeti hatások a bűnözés alakulásában. In: Barabás A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Dialóg Campus, Budapest, 118. o.

szervezeti kultúra, amely azt sugallja, hogy nem kell a jogszabályokat maradéktalanul betartani, elvezethet a rendőri korrupcióhoz.⁸⁴ Ez a nézőpont felhívja a figyelmet arra, hogy a rendőri, és más rendészeti szerveknél kialakított szervezeti kultúra komoly szerepet játszik abban, hogy a szervezet és az abba integrálódó személyek mennyire tudnak ellenállni a korrupció jelenségének.

Megállapítható, hogy a rendészeti korrupció nem egy esetleges jellegű, egyedi rendellenesség, amely ideiglenes, elnyomó intézkedésekkel könnyen leküzdhető. Az ezzel kapcsolatos „új realizmus” azt állítja, hogy a korrupció és a kötelességszegés állandó és ismétlődő veszélyként van jelen a rendészeti szervezetekben.⁸⁵

1.2. A rendészeti korrupció megelőzése

A rendészeti korrupciós cselekmény elkövetői sajátos jellemzőkkel rendelkeznek, melyek megnehezítik a rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítését, bizonyítását, ezzel együtt pedig a megelőzését is. Az eredményes fellépés érdekében a rendelkezésre álló valamennyi eszközt alkalmazni kell, azaz a represszív (megtorló) és az integritás alapú (megelőző) eszközöket egyaránt fel kell használni. Amíg a kriminalisztikai eszközök represszív, egyben reaktív jellegűek, hiszen a szolgálati rendben bekövetkezett szabályszegésre, működési zavarra, a rend megsértésére válaszolnak, addig az integritásalapú eszközök proaktívak, arra fókuszálnak, hogy a működési rendben megelőzzék a zavar bekövetkezését.

A prevenció során mind a rendészeti állományra, mind pedig a másik elkövetői oldalon állókra is összpontosítani kell. Egyrészt fontos, hogy a korrupciós veszélyekkel a rendészeti állomány tisztában legyen. Ennek érdekében már a rendészeti oktatásban résztvevőknek külön tantárgy keretében oktatják, továbbá a pályakezdők, valamint a régebb óta állományban lévők részére is a rendészeti szervek belső bűnmegelőzési szerve, a rendészeti szervek pszichológusai és a közvetlen vezetők rendszeresen képzéseket tartanak a korrupcióval kapcsolatban. Ennek során a korrupció általános ismertetésén túl konkrét eseteket is feldolgoznak. Másrészt szükség lenne, hogy az állampolgárok is ellenálljanak, ne vegyenek részt a bűncselekmény elkövetésében, melyhez a leghatékonyabb eszköz a közvélemény tudatosítása, tájékoztatása (pl.: reklámok,

⁸⁴ Bonifacio, Philip (1991): *The Psychological Effects of Police Work: A Psychodynamic Approach*, Springer Science & Business Media, 39. o.

⁸⁵ Punch, Maurice (2000): *Police Corruption and its Prevention*. *European Journal on Criminal Policy and Research* 8, 301-324. o.

plakátok alkalmazása) lehet. Ez segíti, hogy ne jöjjön létre a kölcsönös érdekeken alapuló bűnkapcsolat.

Szintén fontos, hogy az állomány ne csak ismerje ezeket a veszélyeket, hanem valós veszélyként élje azt meg és tartson annak következményeitől. Erre hatékony eszköz Magyarországon a – világ számos más országában is alkalmazott – megbízhatósági vizsgálat. A jogintézmény alkalmazása során a rendőrség belső bűnmegelőzési szervének munkatársai valósan tűnő, de mesterségesen kialakított élethelyzetben teszik próbára az ellenőrzött személy erkölcsi tartását és szabálykövetését. A vizsgálat preventív hatása a csekély súlyú korrupció visszaszorítása érdekében megkérdőjelezhetetlen.

A képzésen, oktatáson kívül – többek között – előjárói példamutatásra, következetes, szakszerű parancsnoki, valamint függetlenített ellenőrzésekre, átláthatóságra, a munkafolyamatok szigorú, betartható szabályozására, a szervezeti kultúra erősítésére, parancsnoki odafigyelésre, iránymutatásra, a megfelelő illetményre, vonzó életpályára, elfogadható munkakörülményekre, továbbá szakszerű korrupciós kockázatelemzésre is szükség van. Az általános prevenciós hatást fokozni lehet és kell is a felderítés hatékonyságának növelésével, illetve a bizonyított esetekben az ésszerű időn belüli szigorú, következetes szankciókkal. A jelenlegi büntetőeljárás törvény jó eszköztárat kínál ehhez, így a büntetőügyekben illetékes hatóságok reménykedhetnek a sikerben.⁸⁶

1.3. A rendészeti korrupció hatása

Már évtizedek óta fokozott társadalmi veszélyességű magatartásoknak tekintik a korrupciós bűncselekményeket, mivel azok alááshatják a hatóságokba vetett bizalmat, megzavarhatják az ügyek elfogulatlan, objektív intézését és ezzel az állampolgároknak a bizalmatlanság érzését keltik. A fent említett társadalmi veszélyességet nem elsősorban gyakoriságuk határozza meg, hanem az a tény, hogy az elkövetők egy része hivatalos személy, akik a bűncselekmény elkövetésekor éppen beosztásukkal élnek vissza.⁸⁷ Az elmúlt évek fejleményei (pl.: a pénzügyi és gazdasági válság, a klímaváltozás hatásai, a terrorizmus és az illegális bevándorlás elleni fellépés) megerősítették, hogy a közjó absztrakt normarendszerének érvényesítése érdekében az államnak kell értékteremtő és értékvédő szerepet vállalnia a politikai, gazdasági és

⁸⁶ Laczó, Adrienn (2021): Difficulties of Proving in Corruption Cases in the Light of Hungarian Court Decisions. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. National Institute of Criminology, Hungary, Budapest, 309-310. o.

⁸⁷ Rudas György- Hoffman Lajos (szerk.) (1973): Kriminológia Különös Rész II. (Metodika), Budapest, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, 75. o.

társadalmi szférákban. Ezt fejezi ki a Jó Állam fogalma, amely a közjó és a közszoigálati etika normáira támaszkodva szorosán összekapcsolódik a jó kormányzás és a jó közigozgatás fogalmával.⁸⁸ A Jó Állam mint komplex jelenség egyik fontos feladata a közbiztonságot és közrendet sértő vagy veszélyeztető cselekmények felderítési eredményességének fejlesztése.

A rendészeti szervek olyan feladatokkal rendelkeznek, amelyek jog- és szakszerű végrehajtása nélkül, az állam, a társadalom, a gazdaság nem működhet megfelelően. Ezeknek a szerveknek az állományát jelentős hatáskörök illetik meg, emellett pedig magasszintű felelősséggel tartoznak szolgálatuk teljesítése során. A korrupció általános hatásain túlmenően éppen ezért a rendészeti korrupciónak más súlyos hatásai is vannak, melyek között említhető, hogy romlik az ország nemzetközi megítélése, az állami szervekbe vetett bizalom csökken, a rendészeti szerveken belüli – egyébként szükségszerű – fegyelem felbomlik, és biztonsági deficit keletkezik.

Amikor az állam által alkotott szabályokat épp az állam saját intézményei, hatóságai nem tartják be, annak súlyos társadalmi következményei vannak. Extrém esetben eljuthatunk egészen addig, hogy a lakosság kevésbé tartja kötelezőnek a szabályokat, az állami intézmények pedig elveszítik elfogadottságukat, ezáltal hatékonyságukat.⁸⁹ A korrupcióval nagyobb mértékben fertőzött államokban nem jut elegendő forrás a rendőrségi képzésekre, a forrásfelhasználás csekély hatékonyságú és hiányzik az állampolgárok kormányzatba és rendőrségbe vetett bizalma.⁹⁰ A rendészet a jogállamiságról és a megfelelő eljárásról szól: a korrupció és a rendőri deviancia egyéb formái aláássák a rendészeti szervezetek és értelemszerűen az állam legitimitását. A „tisza” rendőrség az egészséges társadalom döntő barométere.⁹¹

A rendészeti korrupció tehát amellett, hogy a javak – állami akaraton kívüli – újraelosztásához vezet, egyéb súlyos következményeket okoz. Amennyiben a rendészeti szervek állománya korrupciós cselekményeket követ el, azaz nem tartják és nem tartatják be az állampolgárokkal, más szervezetekkel a szabályokat, akkor nem töltik be rendeltetésüket. Ez – többek között – biztonsági deficitet keletkeztet mind egyéni, mind pedig társadalmi szinten. A biztonság az

⁸⁸ Kaiser Tamás (szerk.) (2017): Jó állam jelentés, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 5. o.

⁸⁹ Lissen, Ruth – Kammigan, Ilka – Pfeifer, Hartmut (2014): Korruptionsrisiken in der niedersächsischen Polizei. Vom Wissen, Wollen und wissen wollen – eine repräsentative Dunkelfeldstudie.– Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis (4), SIAK-Journal 51. o.

⁹⁰ Camarra, Moussa D. (2001): Reflections on Corruption. Paper presented at the Eighth Annual Meeting of the International Police Executive Symposium, Poland, Szczytno

⁹¹ Punch, Maurice (2020): im. 301-324. o.

utóbbi időben minden szinten (egyéni, nemzeti, nemzetközi, globális) egyre fontosabbá vált,⁹² európai szinten is kulcskérdésnek tekinthető,⁹³ amellyel együtt járt a rendészeti szervek tevékenységének felértékelődése. Az állampolgárok bizalmának megőrzése, növelése azért is fontos a rendészeti szervek számára, mert az segítheti a felderítést, emellett a bűncselekmények megelőzésében is szerepet játszik, ezek hatására pedig javul a rendészeti munka megítélése.⁹⁴

Az állampolgárok a rendészeti korrupciós cselekmények következtében azt érzékelik, hogy a szabályokat kikerülők folyamatosan előnyhöz jutnak, és mindezt pont az állam szolgálatában álló, a társadalmat védelmezni hivatott tagjainak közreműködésével teszik. A korrupciómegelőzés az állami szervezeteknél társadalompolitikai szempontból is fontos, különösen a rendőrség számára, mely látható és beavatkozó része az állami intézményrendszernek.⁹⁵ Szélsőséges esetben a társadalom tagjai eljutnak addig, hogy a szabályokat egyre kevésbé tisztelik, és így nem is tartják be, hiszen a tapasztalataik azt mutatják, hogy a szabálytisztelők hátrányba kerülnek mind az élet anyagi, mind pedig más területén. Ezáltal pedig nő a rendészeti korrupció iránti „kereslet”, mely egyfajta öngerjesztő hatást vált ki. A rendészeti korrupciós cselekmények – Finszter megfogalmazása szerint – nagyon súlyos károkat okoznak, melyek „*alig felmérhetők, mintha az orvos nem gyógyítana, hanem a betegséget terjesztené.*”⁹⁶

1.4. A korrupciós bűncselekményeket elősegítő tényezők, a korrupciós deliktumok bizonyíthatósága

Általánosan jellemző a korrupciós bűncselekményekre, hogy az elkövetés során legalább két fél áll kapcsolatban, egyrészt aki kéri, elfogadja, másrészt, aki adja, ígéri a jogtalan előnyt.⁹⁷ A bűncselekmény elkövetésekor ugyanakkor nem feltétlenül szükséges, hogy mindkét fél

⁹² Vida Csaba (2013): A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei (A biztonsági tanulmányok új korszaka) In: Nemzetbiztonsági Szemle MMXIII/1.évfolyam 1. szám Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet, Budapest, 89. o.

⁹³ Kui László (2020): A magyar határőrizet technikai generációváltásai és lehetséges fejlesztési irányok. Doktori értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola. 10-11. o.

⁹⁴ Barabás A. Tünde (2021): A rendőrségi munka és a lakosság bizonytalanságérzetének összefüggései. In: Barabás A. Tünde - Christján László (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére. Navigare necesse est. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 50. o.

⁹⁵ Lissen, Ruth – Kammigan, Ilka – Pfeifer, Hartmut (2014): im. 44. o.

⁹⁶ Finszter Géza (2003): Korrupció által sújtott rendőrsek (Nemzetközi kitekintés). In: Irk Ferenc (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 40. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 9. o.

⁹⁷ Schubauer László (2013): A korrupciós bűncselekmények. In: Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László (szerk.) Büntetőjog Különös Rész I., Budapest, Rejtjel Kiadó, 375. o.

cselekedjen,⁹⁸ ennek ellenére mindkét fél a jogtalanság talaján áll.⁹⁹ Ahogy Lőrinczy György megállapítja, a büntető jogalkalmazás során gyorsan bebizonyosodott, hogy a korrupciós bűncselekmények bizonyítása rendkívül nehéz.¹⁰⁰ Annak okaként, hogy a korrupció a nehezen felderíthető és nehezen bizonyítható ügyek kategóriájába tartozik, Finszter Géza a következőket nevesíti:

„- természetes személy sértettjük nincs;

- a tárgyi bizonyítás lehetőségei igen beszűkültek, az elkövetés helyszínének kriminalisztikai értéke alig van;

- a véghezviteli magatartás semmiféle tárgyi nyomot nem hagy a környezetben és sokszor nem különböztethető meg a mindennapi élet jogszerű cselekményeitől;

- harmadik személyek számára a deliktumról, hacsak nem részesei a bűncselekménynek, pontos és jól reprodukálható ismeretek nem szerezhetők;

- az ilyen cselekmények erkölcsi elutasítása nem egyértelmű”.¹⁰¹

A korrupció a legnehezebben felderíthető és bizonyítható deliktumok közé tartozik. A jelenség elleni fellépés hatékonyabbá tétele érdekében mind a bűnügyi felderítési és nyomozási, mind pedig a megelőzési mechanizmusok erősítése szükséges.¹⁰² A korrupciós bűncselekmények felderítése, bizonyítása kérdésében Kó József kiemelte, hogy ezeket a deliktumokat elkövetők az átlagos elkövetőktől nagyon eltérő tulajdonságokkal rendelkeznek. Kiemelte, hogy a kedvezőbb szociokulturális háttér és a jobb érdekérvényesítő készség gyakran nehezíti a nyomozati munkát, és az eljárások az átlagosnál tovább tartanak. Emellett megállapítja, hogy a korrupciós bűncselekmények esetében sokkal kevesebb a végrehajtandó börtönbüntetés és több a felfüggesztett büntetés, mint más bűncselekmények esetében.¹⁰³ Ezzel kapcsolatban az is megállapítható, hogy a büntetőeljárás gyakran sokkal később indul, mint maga a bűncselekmény elkövetésének ideje, ami egyrészt jelentősen megnehezíti a felderítést. (Figyelembe véve, hogy a tanúk és vádlottak emlékei elhalványulhatnak, vagy az okirati

⁹⁸ Gál István László (2013): A korrupciós bűncselekmények. In: Polt Péter (szerk.) Új Btk. kommentár: 5. kötet: Különös rész, Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó Zrt., 183. o.

⁹⁹ Bodrogi Károly (1981): A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In: Király Tibor (szerk.) Magyar Büntető jog, Budapest, BM Könyvkiadó, 324. o.

¹⁰⁰ Lőrinczy György (1987): A korrupciós bűncselekmények bizonyítása. In: Belügyi Szemle, 25. évfolyam, 1987/2., Budapest, 93. o..

¹⁰¹ Finszter Géza (2011a): 2011. évi kutatási jelentés, Belügyi Tudományos Tanács, 75. o.

¹⁰² Farkas Krisztina (szerk.) (2021): A csekély súlyú és nagy volumenű korrupció elhatárolási szempontjai. Tapasztalatcsere különböző államok esettanulmányai alapján. Tréningkötet. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet. 15-16. o.

¹⁰³ Kó József (2021): Corruption Offences in Hungary. Results of the Second Analysis. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. Budapest, National Institute of Criminology, Hungary 276. o.

bizonyítékok eltűnhetnek.) Másrészt a büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként értékelendő az idő múlása. Talán ez is az oka annak, hogy a bíróságok nem alkalmazzák a törvény szigorú rendelkezéseit az elkövetőkkel szemben, így a büntetés elrettentő hatása nem érvényesül kellőképpen.¹⁰⁴

Meg kell jegyezni, hogy a rendészeti korrupciós cselekmények eredményes megelőzése, felderítése megköveteli a szolgálati feladatok részletes ismeretét, ezen keresztül pedig a kockázatok azonosítását, felmérését, elemzését,¹⁰⁵ hiszen csak ezek ismeretében lehet a megfelelő intézkedéseket hozni a kockázatok minimalizálására. A korrupciós kockázatok nemcsak a rendészen belül a különböző szervezetek között, hanem azokon belül is eltéréseket mutatnak. A szakértői elemzések és a szakmai tapasztalatok szerint a közszférán belül az egyes tevékenységterületek több integritással kapcsolatos kockázatot rejtenek magukban, mint mások. Azok a személyek, akik a tevékenységük során intenzív kapcsolatba kerülnek az „ügyfelekkel” (állampolgárokkal vagy vállalkozásokkal), veszélyeztetettebbnek bizonyulnak, mivel náluk több lehetőség és kísértés merülhet fel.¹⁰⁶

A rendészeti dolgozók különféle irányból kaphatnak olyan impulzusokat, amelyek a korrupciós magatartás irányába tereli őket. Ilyen lehet, ha olyan beosztást töltenek be, ahol az állampolgárok életét jelentősen befolyásoló döntéseket hozhatnak (pl. nagy összegű bírság kiszabása, határátléptetés megtagadása), és nagy a „kereslet” a szabályoktól való eltekintésre. Előfordulhat, hogy a szervezeti kultúra, a társaknak való megfelelés, a közösségbe történő beilleszkedés megkönnyítésének céljából dönt a rendészeti dolgozó a korrupciós cselekmény végrehajtása mellett. Egy további problémát, korrupciós kockázatot jelentenek a gyorsan, mármár követhetetlenül változó jogszabályok, közjogi szervezetszabályzók, melyek betartása már a legjobb szándék esetén is komoly nehézséget jelent, valamint a vezetői ellenőrzést, számonkérést is megnehezíti. Egyes szolgálati helyen dolgozókra nem is egy, hanem több irányból hatnak olyan folyamatok, melyek növelik a korrupciós magatartás elkövetésének valószínűségét, azaz ezek a személyek multipoláris korrupciós veszélyeztetettségnek vannak kitéve.

¹⁰⁴ Farkas Krisztina (2021): Budget Fraud against Financial Support from the European Union's Resources – an Empirical Study. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. National Institute of Criminology, Hungary, Budapest, 327. o.

¹⁰⁵ Balla József (2019): Integritási kockázatok csökkentése a határrendészek körében. Budapest, NKE, 19. o.

¹⁰⁶ Báger Gusztáv (2015): Holland integritás és kockázatkezelés (Az integritási kockázatelemzés módszertani kerete és alkalmazása). ÁROP-1.1.21-2012-2012-0001 6. o.

A korrupciós bűncselekmények specialitása, hogy a két fél (a jogtalan előnyt adó és az azt elfogadó) együttesen érdekelt a cselekményük leplezésében, a bűncselekmény látenciában maradásával. Természetes, hogy a regisztrált bűncselekmények száma alacsonyabb a ténylegesen elkövetettektől, de ez a különbség a korrupciós cselekmények esetében nagyon jelentős. A korrupciós bűncselekmények esetében előfordul, hogy a büntetőeljárás egy harmadik személy észlelése és bejelentése alapján indul. Ahogy Korinek László megfogalmazta ezzel kapcsolatban: a „*törvény szeme az állampolgár*” – és a kriminális korrupciónál a feljelentési hajlandóság mértéke rendkívül alacsony.¹⁰⁷ A rendészeti korrupció mértéke összefüggésben áll az adott társadalom általános korrupciós veszélyeztetettségével. Ennek megfelelően célszerű elsőként általánosságban vizsgálni a korrupció mértékét befolyásoló tényezőket. Egy tanulmány szerint megállapítható, hogy a korrupciós indexek értéke magasabb gazdasági fejlettség esetén alacsonyabb, valamint a korrupció ott van jelen a legkevésbé, ahol a demokrácia és a politikai váltógazdaság jól működik és teljesen szabad a sajtó. Továbbá csökkentik a korrupciót az ellenőrzést és a nyilvánosságra hozatali kötelezettségeket növelő intézkedések, valamint a kulturális jellemzők is, nevezetesen, hogy a társadalom mennyire tolerálja a korrupciós jelenségeket, illetve, hogy az értékrend milyen irányba változik.¹⁰⁸

A Rendészeti Kutatók Egyesülete „*A rendőri korrupció megelőzése és visszaszorítása a magyar rendőrségnél*” címmel 1999-ben végzett kutatást kérdőíves felmérés, interjúkészítés, dokumentumelemzés, illetve sajtófigyelés módszerével. A kutatások rávilágítottak arra, hogy a rendészetnek vannak olyan általános vonásai, amelyek a korrupcióra különösen fogékonyá teszik a közbiztonság és a bűnüldözés szolgálatában álló szervezeteket. Ennek alátámasztására a kutatók számos okot sorolnak fel, melyek között kiemelték a bűnüldöző munka és a rendészeti intézkedések sajátosságait, a hatósági erőszak monopolizáltságát, a szakmai etika kialakításának és elfogadtatásának akadályait, a rendészeti ágazat anyagi nehézségeit, a rendvédelmi testületek zártságát, az azon belüli szolidaritást és azokat a szolgálati helyzeteket, amelyekben érdekazonosság alakulhat ki az aktív és a passzív vesztegető között.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Korinek László (2006): A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől. In: Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévy Miklós (szerk.): Kriminológia- Szakkriminológia, Budapest, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 249-257. o.

¹⁰⁸ Korrupció fogalma és ismérve Forrás: http://albus.uni-corvinus.hu/kk/index.php/SC_-_Korrupci%C3%B3_fogalma_%C3%A9s_index (Letöltés ideje: 2017.08.19.)

¹⁰⁹ Rendészeti Kutatók Egyesülete (2000): Küzdelem a rendőri korrupció ellen. Budapest, Rendészeti Kutatók Egyesülete, 15. o.

A 2000-ben megfogalmazottak napjainkban ugyanúgy jellemzőek, determinálóak. Az általános korrupciós indexet befolyásoló tényezőkön túl a rendészeti korrupció mértékére hatással vannak még a következő különös jellemzők:

– Illetményrendszer.

Az állam szolgálatát választók keresete, egyéb juttatásai magasabbak-e a társadalmi átlaghoz képest, elegendőek-e egy átlagos megélhetéshez?

Emellett ki kell emelni azt is, hogy a hasonló vagy esetenként azonos munkát különböző szervezeti egységeknél végzők közötti jelentős illetménykülönbség nemcsak bérfeszültséget, ellentéteket okoz, hanem csökkenti a szervezeti elkötelezettséget is.

– A rendészeti dolgozók kiválasztása.

A kiválasztás során figyelembe veszik-e a motiváltságot, a rendészeti pálya iránti elkötelezettséget. Van-e lehetőség arra, hogy csak a megfelelő képességekkel rendelkezők kerüljenek be a szervezetbe?

– A rendészet hivatás társadalmi megbecsülésének szintje.

Amennyiben a rendészeti területen dolgozók büszkék lehetnek hivatásukra, nagyobb eséllyel próbálják megőrizni feddhetetlenségüket, becsületüket.

– A rendészeti dolgozók munkakörülményei.

A nem megfelelő munkakörülmények is okot adhatnak korrupciós jellegű cselekmények elkövetéséhez (pl. a határátkelőhelyeken dolgozók által hűtött üdítő elfogadás nyáron).

– Az informatikai rendszerek korlátai.

Napjainkban rengeteg munkafolyamatot hajt végre a hivatásos állomány számítógépek, illetve mobileszközökre telepített applikációk használatával. Az alkalmazások zavartalan működése esetén ez lehetőséget biztosít a munkafolyamatok utólagos kontrolljára is. Hibás, vagy nem megfelelő működés esetén azonban erre nincs lehetőség. Amennyiben a hibajelenség rendszeresen fennáll, az visszaélések táptalajává válhat. Ilyen lehet például az informatikai rendszerek lassúsága (pl. Az E-útdíj¹¹⁰ ellenőrzés esetén az informatikai rendszer nem tökéletesen működik, mivel az államhatár közelében a mobiltelefon hálózatok 4G lefedettsége sokszor nem megfelelő. Az adatkapcsolat hiánya miatt a tehergépjárműveket nagy forgalom esetén tovább kell engedni, ami megteremti annak lehetőségét, hogy jogtalan előnyért cserébe, az informatikai rendszer hibájára hivatkozva jogoszerű intézkedés nélkül haladhat tovább a jármű).

¹¹⁰ Az E-útdíjat, azaz az elektronikus útdíjat 2013-ban vezették be hazánkban. A díj mértéke függ a gépjármű tengelyszámától, az útvonal típusától, valamint a motorok környezetvédelmi besorolásától.

Az informatikai rendszerekben emellett problémát okoz a vezetői, vagy függetlenített ellenőrzés lehetőségének hiánya, nehézkessége (pl. A Nemzeti Határforgalom Ellenőrző és Regisztrációs Rendszer /NHERR/ az útlevelelkezelő által a szabad mozgás jogával rendelkező személy bedolgozásának megtörténtét a vezető, illetve a függetlenített ellenőr nem tudja végrehajtani)¹¹¹.

– A jogi szabályozás megfelelősége, egyértelműsége.

Fontos, hogy a rendészeti dolgozó feladatait meghatározó szabályozás ne legyen túlzottan összetett és bonyolult, a végrehajtandó folyamatokat egyértelműen határozza meg. Ellenkező esetben nagyobb eséllyel, felelősségre vonás nélkül tud korrupciós cselekményt elkövetni a dolgozó.

– A rendészeti dolgozók folyamatos képzése, a megfelelő értékrend kialakítása.

A megfelelően kiválasztott állomány hivatástudatának, becsületességének fenntartásához ismeretmegújító képzésekre, a felfedett negatív példák és az azzal járó következmények (család, barátok elvesztése, anyagi ellehetetlenülés, büntetett előélet) bemutatására szükség van.

– A szervezeten belüli kontrollrendszer, ellenőrzési mechanizmus megfelelősége.

A korrupció megelőzéséhez kiemelt fontosságú a megfelelően szabályozott és pártatlanul végrehajtott vezetői és függetlenített ellenőrzés. A baráti kapcsolatok sok esetben megnehezítik a megfelelő kontrollok működtetését. A segítőkészen, a becsületesen dolgozók védelmét szolgáló, de emellett kellő szigorral és következetesen végrehajtott ellenőrzések nélkül nem lehet hatékonyan megelőzni a korrupciót.

– A létszámfeltöltöttség.

Amennyiben a szervezet létszámhiánnyal küzd, előfordul, hogy a dolgozónak több feladatot kell végrehajtania, mint amennyit szabályszerűen el lehet látni, ami komoly frusztrációt jelent. Ez esetben a dolgozó valamelyik feladatot esetleg nem hajtja végre, jogsértést nem szankcionál, amiért cserébe ellenszolgáltatást kaphat. Létszámhiány esetén a vezetői kontroll is gyengébb lehet, hiszen a szervezet működtetését a parancsnokok esetenként úgy kívánják biztosítani, hogy bizonyos szabályok végrehajtásából engednek.

– A rendészeti szervek külső kontrolljának, a korrupciós bűncselekmények felderítésének hatékonysága.

¹¹¹ Rtv. 91/L. § alapján a rendőrség a határrendészeti adatállományban csak a harmadik országbeli állampolgárok adatait kezelheti

Amennyiben az elkövetett korrupciós bűncselekményeket csak kisebb valószínűséggel derítik fel, az nem szolgáltat kellő visszatartó erőt az ilyen módon illegálisan jövedelmet szerezni szándékozóknak.

– A felderített rendészeti korrupciós bűncselekményeket elkövetőkkel szemben kiszabott büntetések szigora.

Bár feltételezzük, hogy az állampolgárok és így a rendészeti dolgozók is alapvetően jogkövető állampolgárok, azonban mindenképpen visszatartó erőt jelent az akár csak egy alkalommal korrupciós bűncselekményt elkövetni szándékozóknak is, ha a cselekmény felderítése esetén szigorú (szabadságvesztéssel járó) büntetésre számíthatnak.

Összegezve a rendészeti korrupció kiváltó okait, idézhető Concha Győző jogtudós, aki a XIX. század végén, a XX. század elején alkotott maradandót a közigazgatás- és rendészettudományban.¹¹² A rendészet tudósának megállapítása szerint a rendőri igazgatás úgy tudja feladatát ellátni, ha megfelelő számú hivatásszerű személyzettel és elegendő dologi berendezésekkel rendelkezik.¹¹³ A rendészeti korrupció jelensége tehát egyfajta tükörképet is mutat a rendészeti működésre, a szolgálati feladatok ellátásának és ellenőrzésének hatékonyságára, a jogszabályn alapuló jogalkalmazói tevékenységbe vetett társadalmi bizalomra.

A rendőri korrupciós bűncselekmények felderítése, bizonyítása mindazonáltal a bűncselekmények közül talán a legnehezebbek közé tartozik. Ennek okai között említhetők:

- a rendőrök között erős összetartozás érzés van, ami miatt egymásra ritkán tesznek terhelő vallomást;
- a rendőri állomány az átlag állampolgárhoz képest jelentősen több szakmai ismerettel rendelkezik a bűncselekmények felderítésére, bizonyítására vonatkozóan;
- a rendőrök feladatait meghatározó szabályozás túlzottan összetett és bonyolult, a végrehajtandó folyamatokat nem mindig egyértelműen határozza meg;
- a rendőri hivatás társadalmi megbecsülésének bár növekvő, de nem elég magas szintje, ami miatt a rendőrök nem eléggé büszkék hivatásukra, így nem mindig fektetnek megfelelő hangsúlyt feddhetetlenségük, becsületük megőrzésére.

A rendőri korrupcióra vonatkozó kutatás megállapításai a rendészeti szervek állományára is többnyire ugyanúgy vonatkoznak. A rendészeti korrupciós bűncselekmények elkövetőinek

¹¹² Sallai János (2015b): Concha Győző, a rendészet jeles tudósa. In: Magyar Rendészet 2015/1. 39-45. o.

¹¹³ Concha Győző (1905): Politika. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó, 381. o.

felderítése és büntetőjogi felelősségre vonása érdekében alkalmazkodni kell annak specialitásaihoz, mivel így lehet a hatékony fellépés érdekében a megfelelő módszereket kiválasztani. A korrupciós cselekményeknél általában is fontos szempont annak vizsgálata, hogy mennyire váltak részévé az adott intézmény működésének. Ezek alapján megkülönböztethetők azok a korrupciós ügyletek, amelyek két szereplő között egymástól függetlenül jönnek létre, illetve azokat, amelyek részben egymásra épülve, többszereplős tranzakciókként működnek.¹¹⁴ Tekintettel azonban arra, hogy a felderítés, nyomozás az eseti ügyletek esetében is komoly nehézséget jelent, a szervezeten elkövetett deliktumok felderítése és bizonyítása még nagyobb kihívás elé állítja a hatóságokat. Emellett problémát jelent, hogy a jogalkotó a bünszervezet jelenleg hatályos fogalmának megalkotásával jelentősen szűkítette alkalmazási lehetőségét. Több szervezett bűnözői csoport jogi minősítését – az enyhébb jogkövetkezményekkel járó – bünszövetség szintjére helyezték.¹¹⁵

A korrupciós cselekmények gyanúja több alkalommal hiába vetődik fel a korrupció ellen küzdő szervezetek dolgozói előtt, ha a megalapozott gyanú sok esetben nem állapítható meg. A jogalkalmazóknak azonban mindig teljeskörűen kell vizsgálni az adott cselekményeket, hiszen sok esetben bár a korrupciós bűncselekmény megalapozott gyanúja nem állapítható meg, a bizonyítása nem lehetséges, ellenben más bűncselekmények még feltárhatók lehetnek.

1.5. A rendészeti korrupció mérése

A korrupciós bűncselekmények – fentiekben már említett látenciája miatt – számát és az ezekkel okozott kárt mindössze becsülni lehet. A hivatalos statisztikák kizárólag a jéghegy csúcsát jelentik. Minden észlelt eset mellett sok felderítetlen cselekmény is végbemegy.¹¹⁶ A korrupció meghatározásáról szóló értekezésében Gardiner hangsúlyozza, hogy kettős problémával állunk szemben: az „értékek vitája” és a „mérés problémája”. Értékek vitája, mert eltérőek a vélemények arról, hogy mit kell közérdekként meghatározni. Emellett mérési probléma, mert még ha konszenzus is születik az értékek meghatározásában, akkor sem egyszerű meghatározni, hogyan mérjük.¹¹⁷ A korrupció láthatatlan, melyet a hektikusan változó kriminálstatisztikai adatok is alátámasztanak.¹¹⁸ A vesztegetések esetében a nagyfokú látencia

¹¹⁴ Inzelt Éva – Kerezi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 17. o.

¹¹⁵ Zsigmond Csaba (2020): A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bünszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig. In: Belügyi Szemle 2020. 68. évfolyam 10. szám 77-78. o.

¹¹⁶ Kó József (2021): im. 360. o.

¹¹⁷ Gardiner, John (1993): Defining corruption. In: Punch, Maurice u. a. (Hg.): Coping with Corruption in a Borderless World. Deventer, 21 - 38. o.

¹¹⁸ Kerezi Klára (2018b): A rendészeti korrupció. In: Dobák Imre - Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom – Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 344. o.

miatt a napvilágra került bűnügyekből nem is a fertőzöttség méreteire lehet következtetni, hanem inkább arra, hogy az adott szektorban nagyobb vagy kisebb a lebukás veszélye.¹¹⁹ A korrupciós bűncselekmények esetében a magas látencia összefügg azzal a sajátossággal, hogy ún. „*áldozat nélküli bűnözésnek*” tekintik. A megszemélyesített áldozat hiánya miatt ezekre a bűncselekményekre jellemző, hogy *"nagy részt titokban virágzik"*.¹²⁰

A megállapítottakhoz kapcsolódik egy holland kutatás eredménye. A korrupciós cselekményeknél tetten érhető magas látencia miatt a hivatalos statisztikák nem adnak megfelelő információt a korrupció tényleges elterjedtségéről. Ez különösen igaz Hollandiára. Az országot bírálták a korlátozott bűnüldözés és a büntetőeljárások alacsony száma miatt. A bejelentett korrupciós esetek alacsony száma és a korrupcióérzékelési index¹²¹ alapján feltételezhetjük, hogy Hollandiában a korrupció elterjedtsége alacsony. Talán ennek eredményeként a politikák nem annyira a korrupció elleni küzdelmet célozzák, hanem az integritás előmozdítását a közigazgatásban és az üzleti életben egyaránt. Ugyanakkor egy nemrégiben végzett önbeszámoló tanulmány egy másik képet festett. A közbeszerzéseken dolgozó 200 köztisztviselőből és 200 üzletemberből álló mintán a tisztviselők 22%-a, az üzleti életben dolgozók 20%-a ismerte el, hogy korábban fogadott el kenőpénzt. A nyomozás és a szankcionálás fokozására irányuló közelmúltbeli erőfeszítések ellenére a jelenlegi bűnüldözés nem tűnik megfelelő szintűnek a hollandiai korrupciós gyakorlatokkal.¹²²

Egyes vélemények szerint főként a „*megfigyelés intenzitásától*”, és ennek következtében nagymértékben a kriminálpolitikai és stratégiai döntésektől függ, hogy az elkövetett korrupciós bűncselekményekből mennyi kerül felfedésre.¹²³ A rendészeti korrupció mérésére vonatkozóan nemzetközileg általánosan elfogadott, pontos adatokat bemutató mérésrendszer nem ismert. A korrupció mérésére alkalmazható a kriminálstatisztika, az érzékelések és tapasztalások mérése,

¹¹⁹ Finszter Géza (2011): im. 28-29. o.

¹²⁰ Zachert, Hans-Ludwig (1997): *Korruption und Korruptionsbekämpfung*. In: Friedrich-Ebert-Stiftung (Hg.): *Korruption in Deutschland*. 2. Aufl., Berlin 1997, 87. o.

¹²¹ A nemzetközi korrupciós észlelési indexek szerint Hollandia a világ legkevésbé korrupt országai közé tartozik. Az EU-n belül a 4. legkevésbé korrupt ország a Transparency International korrupcióérzékelési indexe (CPI) alapján 2021-ben. Lásd: https://transparency.hu/wp-content/uploads/2022/01/CPI_2021_prezentacio.pdf. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹²² Huisman, Wim (2021): *Corruption and Corruption Control in the Netherlands*. In: Tünde A. Barabás (editor): *Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies*. National Institute of Criminology, Hungary, Budapest, 148-156. o.

¹²³ Robert Mischkowitz - Heike Bruhn - Roland Desch - Gerd-Ekkehard Hübner - Dieter Beese (2000): *Einschätzungen zur Korruption in Polizei, Justiz und Zoll Ein gemeinsames Forschungsprojekt des Bundeskriminalamtes und der Polizei-Führungsakademie*. Bundeskriminalamt, Wiesbaden, 28-30. o.

a médiaelemzés, az integritás tanulmányok.¹²⁴ A statisztikai adatok elemzésekor figyelembe kell venni, hogy ugyan objektív mérőszámokról van szó, de csak az ismertté vált bűnesetekre vonatkozóan, és a korrupciós bűncselekmények esetében szignifikáns a látencia. A korrupciós állapotra vonatkozóan a korrupcióérzékelésre vonatkozó mérőszámok éppen ezért kiemelt jelentőséggel bírnak. A legfőbb ügyész 2017. évi beszámolójában megállapítja,¹²⁵ hogy a hivatali (ezen belül a rendészeti) korrupciós bűncselekmények számának növekedését előidézheti a felderítésére létrehozott szolgálatok tevékenysége (pl. a megbízhatósági vizsgálatok) is. Egy-egy kiterjedt, sokszereplős ügy felderítése és nyomozásának befejezése eredményeként a regisztrált korrupciós bűncselekmények száma akár többszörösére is növekedhet. Tovább torzítja a képet, hogy az ilyen felderítéseket követően – főként a preventív hatás miatt – a korrupciós cselekmények száma jellemzően csökken, azonban az ügyészi statisztikákban a korrupciós cselekmények csak jóval később jelennek meg. Átfogó kutatások alapján megállapították, hogy a rendőri korrupció a vizsgált személyek tudatában nagyobb mértékben van jelen, mint amit a statisztikai adatok tükröznek, mivel a módszer szubjektív adatokat használ fel.¹²⁶ Ennek ellenére alkalmas következtetések levonására.

A magas látencia miatt a korrupciós állapotra vonatkozóan a korrupcióérzékelési mérőszámok nagy jelentőséggel bírnak. A percepció indexek esetében azonban figyelembe kell venni, hogy egy-egy közérdeklődésre számot tartó ügy jelentősen ronthatja a mutató értékét.¹²⁷ Összességében megállapítható, hogy a korrupció mértékére a legpontosabb információt a különböző módszerek (pl.: kriminálstatisztika, médiaelemzés, integritástanulmányok) együttes használatával gyűjthetünk.

1.6. A kisstílusú és a nagy horderejű rendészeti korrupció

A korrupció sok formában és szinten létezik. Az egyik fajta csoportosítás a korrupciós cselekményben résztvevők döntési jogkörének mértéke, a jogtalan előny nagysága alapján történik. Már 2011-ben Finszter Géza hasonló elvek mentén a jelenség két csoportját különböztette meg: az alkalmi-szituációs elkövetési típusok és az intézményesített – strukturális elkövetés típusok. Alkalmi-szituációs elkövetésről akkor beszélhetünk, ha a szereplők előre

¹²⁴ Inzelt Éva (2017): A rendészeti korrupciós kutatások irányai, megközelítései és módszertana In: Christian László (szerk.): Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészettudományi Kutatóműhely tanulmánykötete. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 75. o.

¹²⁵ http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2017.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

¹²⁶ Kardos Sándor István (2016): A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának és mérhetőségének problémái. In: Műszaki Katonai Közlöny, XXIV. évfolyam, 2014. 1. szám, 191. o.

¹²⁷ Kardos Sándor István (2016): im. 13. o.

nem prognosztizálható, váratlan, esetleges találkozásai során történik az elkövetés, ahol a vesztegetési indíték a kiszolgáltatottságból, a személyes tulajdonságokból, a fölényhelyzetből következik. Ezekben az esetekben a deliktumok jellemzően egymozzanatosak, bár gyakran ismétlődhetnek. Az intézményesített-strukturális típus esetében az aktív és a passzív vesztegető előre tervezhető, kiszámítható, rendszeres elkövetéseiről beszélhetünk, amely esetében az okok az eljárási rendből, a szervezeti kultúrából, a hiánygazdálkodás adottságaiból és egyéb, nem személyes tulajdonságokból adódnak. Ezekben az esetekben a bűncselekmények általában többmozzanatosak, bonyolult érdekháló alakulnak ki, előfordul a bűnszervezetben történő elkövetés, továbbá a halmazat más vagyon elleni vagy gazdasági deliktumokkal.¹²⁸

Ehhez hasonló csoportosítás szerint megkülönböztethetünk kisstílű (petty corruption) és nagy horderejű korrupciós cselekményeket (grand vagy large-scale corruption).¹²⁹ A kisstílű korrupció kifejezést a mindennapi életben előforduló alacsony szintű köztisztviselők vagy munkavállalók és állampolgárok közötti esetekre használják, ahol kis összegek mozognak vagy apróbb szívességek teljesülnek.¹³⁰ A kisstílű korrupció ez esetben nem azt jelenti, hogy ez a cselekmény kis súlyú lenne. Elgondolkodtató Pellegrini álláspontja, aki a kisstílű korrupciót „túlélési” korrupciónak nevezi, ahol a kisösszegű kenőpénzek extra bevételi forrásnak is tekinthetők az alacsony keresetűek kompenzálására.¹³¹

A kisstílű rendészeti korrupciós cselekmények is nagy veszélyt jelentenek a társadalomra, hiszen ezek is alkalmasak arra, hogy a rendészeti szervekbe, és ezáltal az állam törvényes működésébe vetett bizalmat rombolják. A társadalom ugyanis nem individuális jelenségként tekint a cselekményre, hanem az egész rendőri szervezetre nézve von le negatív következtetéseket.¹³²

A rendészeti szervek állománya által elkövetett kisstílű korrupciós cselekmények mindegyike magában hordozza annak a veszélyét, hogy következményeit tekintve nagy horderejűvé váljon. Ilyen eset lehet, ha a rendészeti tisztviselő egy átlagos intézkedés során az iratok között elhelyezett pénzt elfogadja, amit ő csak ajándéknak, szívességnek tekint. Ezt követően pedig – nem a kapott előny okából kifolyólag – az intézkedést nem hajtja kellő körültekintéssel végre. Ez így önmagában kisstílű korrupciós cselekménynek tűnik, azonban ha az intézkedés alá vont

¹²⁸ Finszter Géza (2011b): A korrupció nyomozása. In: Belügyi Szemle 2011/11. 59. évfolyam, Budapest 76-80 o.

¹²⁹ Inzelt et al.(2014): im. 13. o.

¹³⁰ Van de Bunt, Henk – Nelen, Hans (2012) im. Corruption in various shapes and sizes – some criminological reflections, International Law and Fight Against Corruption, 14. o..

¹³¹ Pellegrini, Lorenzo (2011): Corruption, Development and the Environment, New York, Springer, 41. o.

¹³² Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 13. o.

személyről kiderül, hogy ittas volt és később halálos balesetet okoz, vagy egy körözött bűnöző, aki újabb bűncselekményt követ el, akkor ez a kisstílusú korrupciós cselekmény következményeit tekintve nagy jelentőségűvé válik.

A fentieken túl a kisstílusú korrupció a jogtalan előnyt elfogadó rendészeti állomány tagjára is negatív hatással van, hiszen az első szívesség, ajándék elfogadását követően akár potenciálisan zsarolhatóvá válik és ezáltal kényszeríthető lehet arra, hogy újabb korrupciós cselekmény részese legyen. Nem beszélve arról az eshetőségről, hogy az így elfogadott kisebb előnyök a rendészeti tevékenység ellátásának általános, mindennapos részévé válhat, amelyeket később a rendészeti tisztviselő (rendőr) olyan esetben is követelni fog, amikor annak a tevékenység ellátását illetően nem lenne érdemi jelentősége.

Nagy horderejű korrupcióról - egyes álláspont szerint - akkor beszélünk, ha magas szintű köztisztviselők, gazdasági szereplők, esetleg politikusok vesznek részt, és ezek a személyek befolyásolni próbálják az állami intézmények vagy gazdasági szereplők működését bármilyen előnyért (pl.: pénz, egyéb juttatások) saját érdekeik érvényesülése érdekében.¹³³ Álláspontom szerint nagy horderejűnek minősülhet azonban egy beosztott rendészeti tisztviselő cselekménye is, amennyiben a deliktumot szervezeten, sorozatban követi el. A rendészeti korrupció elleni fellépés során figyelembe kell venni, hogy a kisstílusú korrupciós cselekményektől az elkövetők könnyen eljuthatnak a nagy horderejű korrupciós cselekmények véghezviteléhez.

1.7. A fejezet összefoglalása, következtetések

Tisztában kell lenni azzal, hogy a rendészeti állomány magasfokú korrupciós veszélyeztetettség mellett látja el szolgálati feladatait. A társadalom által elvárt, jól működő rendészeti szervek csak úgy tarthatók fent, ha a rendészeti korrupció megelőzésére, felderítésére kiemelt hangsúlyt fektetünk.

A rendészeti korrupció jelenségének káros hatása, negatív következményei túlmutatnak az általános korrupciós cselekmények hatásain. Ezeknél a cselekményeknél ugyanis a deliktum alanyainak éppen a bűncselekmények megelőzése, felderítése lenne a feladata. Amellett, hogy a rendészeti korrupció a javak egy nemkívánatos újraelosztását valósítja meg, eliminálja a

¹³³ Bunt, Henk van de- Nelen, Hans (2012): Corruption in various shapes and sizes – some criminological reflections. In: International Law and Fight against Corruption. Hága, TMC Asser Press 13. o.

rendészeti szervek működéséhez elengedhetetlenül szükséges közbizalmat, és biztonsági deficitet okoz.

A rendészeti korrupció elleni hatékony fellépés csak úgy valósulhat meg, ha a kutatók és a gyakorlati szakemberek is folyamatos figyelmet szentelnek a rendészeti szervek állományát érintő korrupciós tevékenységek kialakulásának okaira, megelőzésének lehetőségeire, különös tekintettel a speciális elkövetői körre.

A megelőzés fontossága elvitathatatlan, azonban ez nem jelenti azt, hogy a represszív eszközök teljes tárházát ne lenne indokolt felhasználni az eredményes fellépés érdekében. A felderítési hatékonyság növelésének, a szigorú, következetes ítéletek meghozatalának preventív hatása megkérdőjelezhetetlen.

A korrupciós bűncselekmények számáról egzakt információkkal nem rendelkezünk, hiszen a látencia ennél a bűncselekménytípusnál átlagon felüli, így csak becsült adatok alapján következtethetünk a korrupciós fertőzöttségre. A mérés mégis fontos, hiszen így lehet elképzelésünk a probléma nagyságáról. A korrupció mérésére célszerű egyidejűleg többféle módszert alkalmazni, így különösen a kriminálstatisztikát, a médiaelemzést, az integritástanulmányokat. A magas látencia okán hiányzó pontos adatok miatt néha úgy tűnhet, hogy a jelenség elleni fellépésben, a megelőzésben hatáskörrel rendelkező hatóságok, szervezetek, parancsnokok a sötétben tapogatóznak, azonban meg kell jegyezni, hogy egyre több hatékony eszköz, módszer áll rendelkezésre a rendészeti korrupció kezelésére.

A kistílű és a nagy horderejű korrupció között ugyan látni különbségeket, fontos leszögezni, hogy a rendészeti szervek működése, az egyéni és a társadalmi biztonság szempontjából mindkét típusú korrupció egyaránt rendkívül káros, és a közöttük lévő határvonal meglehetősen homályos.

Összességében megállapítható, hogy a rendészeti korrupció elleni eredményes fellépéshez tisztában kell lennünk nemcsak a rendészeti korrupció kialakulásával, hatásával, felderítésének, bizonyításának nehézségeivel, hanem a megelőzésre rendelkezésre álló eszközökkel is.

2. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS KÜLFÖLDI TAPASZTALATAI

A rendészeti korrupció kutatása során elért eredmények segítenek feltérképezni a kockázatokat, megelőzni a korrupciós cselekmények elkövetését, csökkenteni a látenciát. A korrupció kezelése – Šumah, Štefan álláspontja szerint – azért sem egyszerű, mert egyes országokban (pl. Szingapúr, Észtország és Grúzia) rövid idő alatt sikereket értek el, míg mások (pl. Olaszország) hosszabb ideje eredménytelenül küzdenek.¹³⁴ Azok az intézkedések, amelyek egy országban vagy egy régióban beváltak, nem feltétlenül lesznek sikeresek egy másikban. Általánosságban megállapítható, hogy egy adott országban a korrupció eredményesebb kezeléséhez olyan államok bevált gyakorlatait kell alkalmazni, amelyek hasonló jellemzőkkel (vallás, szokások, hagyományok, etika és erkölcs) és közös történelemmel rendelkeznek.¹³⁵

A rendészeti korrupció elleni fellépés lehetőségeinek megismerése érdekében a következőkben Németország és Románia rendészeti korrupció elleni fellépését mutatom be. A Transparency International Korrupció Érzékelési Index 2020. évi eredménye szerint a 180 országból Németország – tekintettel a kedvező, alacsony szintű korrupciós helyzetére – stabilan az első 10 ország között szerepel, míg Románia 69.-ként az EU-n belül Magyarországgal és Bulgáriával holtversenyben utolsó helyen végzett.¹³⁶ A vizsgált országok kiválasztása során az elsődleges szempont az volt, hogy meg kívántam vizsgálni, hogy egy hazánknál lényegesen kedvezőbb megítélésű, valamint egy Magyarországgal hasonló problémákkal küzdő országban milyen eszközökkel lépnek fel a rendészeti korrupció ellen. A másik – talán ennél is érdekesebb – kérdés, amit vizsgáltam, az volt, hogy a társadalom minden szegmensére kiterjedő Korrupció Érzékelési Index által számszerűsített helyezéssel különbözőségei megmutatkoznak a rendészeti korrupció területén is.

2.1. A rendészeti korrupció kezelése Németországban

A több, mint 83 milliós népességű ország közigazgatási szempontból jelentősen eltér hazánktól és Romániától is, hiszen 16 szövetségi tartományból szerveződik, melyek félszuverén államok. Ennek megfelelően a korrupció elleni fellépésben is fellelhetők bizonyos különbségek a tartományok között. Németországban minden szövetségi tartomány saját jogalkotási hatáskörrel rendelkezik, és megvannak a saját korrupcióellenes irányelvei is. A korrupciós

¹³⁴ Šumah, Štefan (2018): Corruption, Causes and Consequences. In: Bobek, Vito (szerk.): Trade and Global Market, IntechOpen 76-77. o.

¹³⁵ Šumah, Štefan (2018): im. 76-77. o.

¹³⁶ <https://www.transparency.de/cpi/cpi-2020/cpi-2020-tabellarische-rangliste/> (Letöltve: 2021. 01. 18.).

iránymutatások, szabályok (magatartási kódex) a jogszabályi hierarchiában a törvények alatt helyezkednek el.

Németországban szövetségi szinten működik a Bundeskriminalamt (BKA), azaz a Szövetségi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal, amelynek hatáskörébe a korrupciós bűncselekmények is beletartoznak, azonban elsősorban a nemzeti koordinációért felelősek. Az egyes szövetségi tartományok (pl.: Bajorország, Baden-Württemberg, Hessen, Saar-vidék) saját (tartományi) hivatallal rendelkeznek, amelyek felelősek az állami alkalmazottak által elkövetett korrupciós és egyéb bűncselekmények felderítéséért, nyomozásáért. A közel 1 millió lakosú Saar-vidéki tartományban például egyetlen ilyen szervezeti egység, az ún. Besondere Ermittlungen und Korruption (BEK), azaz a Különleges Nyomozások és Korrupció elnevezésű osztály működik.¹³⁷

2.1.1. A rendészeti korrupció helyzete Németországban

Németországban a regisztrált korrupciós bűncselekmények az összes bűncselekmény között kis hányadot képviselnek. Bár ezek a bűncselekmények nem gyakoriak, azért hozzá kell tenni, hogy egy tanulmány szerint az esetek 80-90%-a látenciában marad.¹³⁸ A korrupciót a demokratikus alkotmányos állam és a szociális piacgazdaság fő veszélyének tekintik.¹³⁹ Egy 2002-ben végrehajtott kutatás során már megállapították, hogy a korrupció egyre inkább veszélyezteti Németország társadalmi és demokratikus rendjét. Annak ellenére, hogy csak a deliktumok töredékét sikerül felderíteni, nem ritka, hogy felderített korrupciós cselekmények kerülnek nyilvánosságra.¹⁴⁰

A BKA éves országos helyzetjelentése szerint Németországban 2020-ban 5 500 körüli volt a rendőrségen bejelentett korrupciós bűncselekmények száma, ami 1,5%-os növekedésnek felel meg az előző évhez képest.¹⁴¹ A regisztrált korrupciós deliktumok mintegy 51%-a a közigazgatáshoz köthető. Az esetek mintegy harmadát az üzleti életben regisztrálták, 13%-a

¹³⁷ <https://medienservice.sachsen.de/medien/news/243936>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹³⁸ Blume, Andreas (2015): Korruption in der deutschen Polizei. Phänomen, Motivation, Präventionsansätze. Stuiendarbeit, Bochum, Nordertstedt, GRIN Verlag 6. o.

¹³⁹ Mischkowitz, Robert et al. (2000): im. 23. o.

¹⁴⁰ <https://www.die.hamburg/contentblob/15038464/3e4f5be50bdd2a97f1a05f7d872995a7/data/senatskonzept-korruption-do.pdf>. (Letöltve: 2021. 01. 18.)

¹⁴¹ <https://de.statista.com/themen/7695/korruption-in-deutschland/#dossierKeyfigures> (Letöltve: 2022. 01. 19.)

pedig rendészeti és igazságügyi korrupciós ügy volt. A politikában viszonylag kevés korrupciós eset vált ismertté.¹⁴²

Britta Bannenberg – a BKA támogatásával készült tanulmányában – megjegyzi, hogy Németországban gyakran azért nem követi büntetőjogi szankció a gyanús rendőri korrupciós eseteket, mert a rendőri intézkedések elleni panaszoknál, illetve fegyelemsértések mögött nem ismerik fel, vagy nem tudják bizonyítani annak a korrupciós jellegét.¹⁴³ Eközben Hanauer (2009) arról számol be, hogy sok ismert korrupciós esetet nem tartanak nyilván hivatalosan, így az ilyen magatartások mértéke kevesebbnek tűnik, mint amilyen valójában. Például a hivatalos hamburgi rendőrségi bűnügyi statisztika 2006-ban 227 korrupciós esetből csak 60-at regisztrált, melynek oka statisztikai hiba volt.¹⁴⁴ Azt azonban nem lehet tudni, hogy ezek közül az esetek közül hány érintett korrump rendőröket. A BKA régóta közzéteszi éves jelentését a rendőrség által regisztrált korrupciós bűncselekmények számáról és típusairól. Ez a jelentés sajnos a 21. században egyre átláthatatlanabbá vált. A 2015 óta készült jelentések nem közölnek részleteket a korrupcióval gyanúsított rendőrök számáról, vagy az összes gyanúsított számához viszonyított arányáról.¹⁴⁵

A 2020-ban feljegyzett 5 500 korrupciós ügyben 2 171 személyt gyanúsítottak meg, melyből 980 személyt előny, illetve annak ígéretének elfogadásával, 1 191 személyt pedig előny nyújtásával vagy felajánlásával. Németországban a regisztrált korrupciós bűncselekmények által okozott anyagi kár 2020-ban mintegy 81 millió eurót tett ki.¹⁴⁶ A szász tartomány belügyminisztere is elismerte, hogy a korrupciós cselekmények károkat okoznak a gazdaságban és a társadalomban is, hiszen a korrupció a közpénzeket pazarolja és magánérdekeket érvényesít a lakosság rovására. A feltárt korrupciós ügyek a közigazgatásban is különös problémát jelentenek, hiszen nemcsak a visszaélések haszonélvezőinek anyagi gyarapodását segíti elő a törvénytisztelő többség rovására, hanem az állampolgárok állami hatóságok törvényes működésébe és szabályszerűségébe vetett bizalmát ássa alá. A szász állam minisztériumaiban

¹⁴² Rudnicka, Justina (2020): Verteilung der Fälle von Korruption in Deutschland nach Zielbereichen bis <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2356/umfrage/schwerpunkt-der-polizeilich-bekannt-gewordenen-korruptionsfaelle/> (Letöltve: 2022. 01. 19.)

¹⁴³ Bannenberg, Britta (2002): Korruption in Deutschland und ihre strafrechtliche Kontrolle: Eine kriminologisch-strafrechtliche Analyse (Neuwied und Kriftel: Luchterhand).

¹⁴⁴ Hanauer, Florian (2009): 'Korruptionszahlen: Senat entschuldigt sich für Panne. Kleine Anfrage bringt ans Licht: Hunderte Fälle von Bestechlichkeit sind über Jahre nicht in der Polizeistatistik erfasst worden', Die Welt, No. 181, 6 August: 29. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

¹⁴⁵ Holmes, Leslie (2021): Police Corruption. Routledge, London. 125-127. o.

¹⁴⁶ <https://de.statista.com/themen/7695/korruption-in-deutschland/#dossierKeyfigures>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

és az alárendelt szerveknél korrupcióellenes kapcsolattartókat jelöltek ki, akik folyamatosan figyelik a korrupciós kockázatokat, valamint kapcsolatot tartanak az állampolgárokkal.¹⁴⁷

2.1.2. A rendészeti korrupció elleni fellépés fejlesztése

A hamburgi Dezernat Interne Ermittlungen (DIE), azaz a Belső Vizsgálatok Osztálya 2002-ben elvégzett vizsgálata alapján a korrupciós bűncselekmények elkövetésének gyakoribbá válásában nagy szerepet tulajdonítottak a proaktív és hatékony felderítés hiányának, hiszen emiatt a korrupciós deliktumok hatóság tudomására jutásának esélye is csekély volt. Felismerték, hogy ezeknek a bűncselekményeknek a felderítéséhez komoly erőforrás-felhasználásra, azaz megfelelő létszámra, kiemelkedő szaktudásra, sok időre és megfelelő szabályozásra van szükség. Problémaként értékelték, hogy az eljárások elhúzódnak, az adatfeldolgozáshoz szükséges technikai eszközök és a humánerőforrás nem elegendő. Elhatározták, hogy a jogállamnak következetesen üldöznie kell a korrupciót, és meg kell teremteni ennek jogi, személyi és tárgyi feltételeit. A felderítés hatékonyságának növelése érdekében döntöttek arról, hogy a tanúknak támogatást és védelmet kell nyújtani a büntetőeljárás során, illetve arról is, hogy a korrupció elleni küzdelemben a represszív és az integritásalapú eszközök együttes alkalmazása indokolt. A DIE létszámát bővítették, a technikai feltételeket fejlesztették.

A korrupció elleni fellépésre három pilléren nyugvó intézkedést hoztak, melyek a következők:

- kontrollált munkafolyamatok kialakítása, melyeknek monitorozása és a folyamatos fejlesztése szükséges,
- rendszeres képzés, továbbképzés,
- a korrupciós cselekmények szankcionálása, azaz hatékony felderítés, majd következetes büntetőjogi felelősségrevonás.¹⁴⁸

Az ügyészség, a bíróság, a rendőrség, a büntetésvégrehajtás, a vámhatóság állományára vonatkozóan egy 2000-ben elvégzett kutatás megállapításai szerint a megkérdezettek a rendészeti szakterület tagjainak 33%-át, míg a bűnügyi rendőrség tagjainak csaknem 29%-át korrupció tekintetében „*meglehetősen erősen*” érintettnek tartották.¹⁴⁹ Ezek az arányok nagyon magasak annak ellenére, hogy ritkán derült fény rendőri korrupciós cselekményre.

¹⁴⁷ <https://medienservice.sachsen.de/medien/news/243936>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

¹⁴⁸ Behörde für Inneres: Konzeption zur Korruptionsbekämpfung in der Freien und Hansestadt Hamburg, Hamburg, 2002.

<https://www.die.hamburg/contentblob/15038464/3e4f5be50bdd2a97f1a05f7d872995a7/data/senatskonzept-korruption-do.pdf>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹⁴⁹ Robert Mischkowitz et al. (2000): im. 137-139. o.

Dirk Behrendt, berlini igazságügyi szenátor is a 2018-as korrupciós jelentés bemutatása során elismerte, hogy korrupció a rendőrségnél is előfordul. A szenátor harcolni akar a korrupció ellen és új módszerek alkalmazását tervezte annak érdekében, hogy hatékonyabban fel tudják tárni a hatóságok korrupcióját. Berlin az első német szövetségi állam, amely digitális megfigyelőrendszert tervez az összes kerületi és állami hatóság pénzmozgására. Ez egyfajta kriminalisztikai adatelemzés, melynek során a megfigyelt adatbázisokon algoritmusokat futtatnak át, melyek a gyanús pénzáramlásokat jelzik. Ezzel a módszerrel a munkanélküli segélyekkel kapcsolatos csalások és az üzleti utak magas költségei vagy az ápolási költségek automatikusan észlelhetők.¹⁵⁰ A rendszer esetleges kiépítéséről, eredményességéről azóta nem jelent meg nyilvános beszámoló. Rüdiger Reiff, Berlin vezető államügyészének véleménye szerint is hihetetlenül sok a be nem jelentett korrupciós ügy Berlinben, melynek fő oka, hogy a tanúk nem tesznek bejelentést, mivel jelentős hátrányokkal szembesülnek, ha feltárják kilétüket.¹⁵¹ Állítása szerint az ügyészség évente három és hat közötti korrupciós vagy más bűncselekménnyel találkozik a rendőrségen belül. Tekintettel azonban arra, hogy a német fővárosban mintegy 20 000 aktív rendőr van, igazságtalan lenne a rendőrséget korrupciós problémának minősíteni.

A GAN Integrity 2020-as korrupciós jelentésben foglaltak szerint Németországban a rendőrség vonatkozásában a korrupció kockázata alacsony, tekintettel arra, hogy hatékonyak a megelőző intézkedések, valamint rendelkezésre állnak a szükséges eszközök, módszerek a rendőri korrupciós deliktumok kivizsgálásához, az elkövetők felelősségre vonásához. A tanulmányban foglaltak szerint azonban minden nyolcadik német úgy véli, hogy a rendőrök korrupciós cselekményt követnek el.¹⁵² A médiában a korrupt rendőrökről időnként megjelenő tudósítások, illetve egyes statisztikák csorbát ejtenek a „megvesztegethetetlen német rendőr” ideálképén, mely szerint a német rendőr a feltörekvő és a fejlődő országokban dolgozó kollégáival ellentétben mindig a törvények szerint jár el.¹⁵³

Németországban a Büntetőtörvénykönyv¹⁵⁴ (Strafgesetzbuch, a továbbiakban: StGB) egy szövetségi szintű jogszabály, ami – a magyar szabályozáshoz hasonlóan – a minden állampolgárra kötelező szabályozáson túl az állami tisztviselőre speciális szabályokat is

¹⁵⁰ Gössmann, J. (2019): 'Auch Berliner Polizist war käuflich – neuer Bericht über Korruption', <https://www.bz-berlin.de/berlin/auch-berliner-polizist-war-kaeufllich-neuer-bericht-ueber-korruption>. (Letöltve: 2021. 01. 17.)

¹⁵¹ Gössmann, J. (2019): im.

¹⁵² <https://www.ganintegrity.com/portal/country-profiles/germany/>. (Letöltve: 2021. 01. 19.)

¹⁵³ Andreas Blume (2015): im. 1. o.

¹⁵⁴ 1998. november 13. napján kihirdetett – többszörösen módosított – Strafgesetzbuch. Lásd: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

megfogalmaz. A katonákra vonatkozóan a büntető törvénykönyv külön rendelkezéseket tartalmaz, mely az úgynevezett katonai büntetőjog körébe tartozik. Németországban régmúlta visszatekintő hagyománya van a jelenleg is működő önálló katonai büntető-igazságszolgáltatásnak.¹⁵⁵ Békeidőben a törvényben deklarált katonai bűncselekmények elbírálására az általános büntetőeljárású hatóságok jogosultak ugyan, azonban emellett működnek állandó, kvázi katonai igazságügyi szervekként csapatszolgálati bíróságok és katonai ügyészségek is. Ezek tevékenysége elsősorban fegyelmi jellegű, de jelentős joghátrányokról is dönthetnek.¹⁵⁶

A katonai büntetőjog előírásai az StGB szerint katonáknak minősülő személyekre (köztük pl. rendőrökre) csak az ún. klasszikus katonai bűncselekmények (pl. a dezertálás vagy a parancs megtagadása elkövetése) esetén vonatkoznak. Egyéb esetekben a rendőrökre és az állami tisztviselőkre a StGB általános rendelkezései az irányadóak. Tehát a rendőrök és az állami tisztviselők korrupciós bűncselekmény elkövetése esetén nem katonai, hanem „rendes” bíróság elé kerülnek.

A német Büntetőtörvénykönyv rendelkezései szerint a korrupciós bűncselekmények a következők:

- Megvesztegethetőség és vesztegetés kereskedelmi ügyletekben (StGB 299. §),
- Megvesztegethetőség az egészségügyi ellátásban (StGB 299a. §),
- Vesztegetés az egészségügyi ellátásban (StGB 299b. §),
- Különösen súlyos megvesztegethetőségi és vesztegetési esetek a kereskedelmi ügyletekben és az egészségügyi ellátásban (StGB 300. §),
- Előnyök elfogadása (StGB 331. §),
- Megvesztegethetőség (StGB 332. §),
- Előnyök felajánlása (StGB 333. §),
- Vesztegetés (StGB 334. §),
- Megvesztegethetőség és vesztegetés különösen súlyos esetei (StGB 335. §).

Ezek közül a StGB 331-335.§ tényállások vonatkozhatnak azokra a korrupciós cselekményekre, melyekben a rendészeti tisztségviselők elkövetők, vagy érintettek. A korrupciós bűncselekmények büntetési tételei a hivatalos személyekre, így a rendőrökre, valamint a rendőrt megvesztegetni próbáló, vagy megvesztegető civil elkövetőkre vonatkozóan

¹⁵⁵ Krueger-Sprengel, Friedhelm (1972): The German Military Legal System. Military Law Review Vol. 57. 17. o.

¹⁵⁶ Hautzinger (2010a): 83-85. o.

közel azonosak, minimális eltérést mutatnak. Ez azért elgondolkodtató, mivel a hivatalos személyekre, köztük a rendőrökre vonatkozó állami, társadalmi elvárások magasabb szintűek, mint a többi állampolgárra vonatkozóan. Hazánkban a korrupciós bűncselekményt elkövető rendőrökre jelentősen magasabb büntetési tételeket¹⁵⁷ határozott meg a jogalkotó. A rendőrökkel szembeni magasabb elvárást pedig a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása¹⁵⁸ önálló bűncselekmény megalkotásával is kifejezi, melyek esetében elkövető csak hivatalos személy lehet.

Németországban is a büntetőjogi szankciókon kívül a rendészeti tisztségviselőknek egyéb következményekkel is szembe kell nézniük korrupciós bűncselekmény elkövetése esetén. Amennyiben egy rendészeti szerv állományába tartozó személy olyan jogsértést követett el, amelyet legalább egy év szabadságvesztéssel, vagy 365 napi tétel pénzbírsággal büntettek, elbocsátják a testülettől. Ha a büntetést korrupciós bűncselekmény miatt szabták ki, akkor már hat hónapos szabadságvesztés miatt megszüntetik a jogviszonyát. Van még egy különbség a rendészeti állomány és az állampolgárok felelőssége között. A büntetőjogi – így a korrupció miatti – nyomozások mellett a tisztségviselők esetében a fegyelmi felelősséget is vizsgálják. Ez azt jelenti, hogy a büntetőjogi felelősségen túl fegyelmi fenyítést is kaphat, mely akár jogviszony megszüntetést is eredményezhet. Ez nagy hasonlóságot mutat a magyar szabályozással.

A legnagyobb különbség a magyar és német szabályozás közt, hogy Németországban a rendészeti tisztségviselők – magyarországi kollégáikkal ellentétben – elfogadhatnak kisebb ajándékokat (egy csésze kávé, kis uzsonna), többnyire azért, mert udvariatlanságnak tartanak visszautasítani azokat. A Szövetségi Belügyminisztérium kiadott egy szabályzatot: „*A jutalmak, ajándékok és egyéb előnyök elfogadása témájában kérdések/válaszok*” címmel.¹⁵⁹ A szabályzat részletesen rendelkezik az ajándékok, előnyök elfogadásáról, és meghatározza, hogy 25 euró értékhatárig lehetőség van ezek elfogadására.¹⁶⁰

¹⁵⁷ Vö. StGB 331.§-335.§ és Btk. 293-294.§.

¹⁵⁸ Lásd Btk 300.§.

¹⁵⁹ https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/moderne-verwaltung/korruptionspraevention/faqs-korruptionspraevention.pdf?__blob=publicationFile&v=4. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹⁶⁰ Bundesministerium des Innern: Initiativkreis Korruptionsprävention Wirtschaft/Bundesverwaltung. Fragen-/Antwortenkatalog zum Thema Annahme von Belohnungen, Geschenken und sonstigen Vorteilen (Zuwendungen) 13-15. o.

https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/moderne-verwaltung/korruptionspraevention/faqs-korruptionspraevention.pdf?__blob=publicationFile&v=4 (Letöltve: 2022. 01. 20.)

A szövetségi tartományok korrupcióellenes irányelvei hasonlóak, de nem azonosak. Különösen az ajándékok elfogadása tekintetében térnek el a különböző tartományok irányelvei, és bizonyos esetekben nem is hasonlíthatók össze egymással. A korrupcióellenes irányelvek rögzítik, hogy mit szabad és mi tiltott. Általában Németországban el lehet fogadni az apró ajándékokat. A szövetségi állam által meghatározott keretek között a tartományokban eltérő értékhatárokat engedélyeztek. A Saar-vidéki szövetségi tartomány belügyminisztériuma pl. úgy határozott, hogy legfeljebb 20 euró értékű ajándékot fogadhat el a rendészeti tisztségviselő, ha azt udvariatlanság lenne visszautasítania.

A szövetségi államok (tartományok) korrupciós szolgálatai hatáskörébe tartozik a gazdaságban, a rendőrségen és a közigazgatásban elkövetett korrupciós bűncselekmények nyomozása is. A korrupciós szolgálatok sajátos jogkörökkel, speciális eszközökkel és szaktudással rendelkeznek. Jelentős tapasztalatuk van a bonyolult és nagy jelentőségű ügyek (pl. a *"VW emissziós botrány"*¹⁶¹) nyomozásában, azonban nem rendelkeznek titkos eszközökkel.

A tartományi rendőr-főkapitányságok vezetőinek közvetlen irányítása alatt működik a BEK, amelynek feladata a korrupciós cselekmények felderítése és más speciális vizsgálatok lefolytatása. Közvetlenül a rendőrfőkapitánynak jelentenek, és csak neki kötelesek tájékoztatást adni. Felelősséggel tartoznak a megelőzésért is, így a rendőrségi képzésért, továbbképzésért.

A tartományi ügyészség vezetője külön ügyészt jelölt ki a korrupciós ügyekben, valamint a különleges nyomozások, azaz rendőrtisztek elleni nyomozások lefolytatására. A BEK szorosan együttműködik ezekkel az ügyészekkel. A korrupciós cselekmények felderítésére operatív eszközöket (pl. a távközlés megfigyelése és felügyelete) alkalmaznak. Németországban a megbízhatósági vizsgálatokat nem vezették be. A büntetőeljárás törvénykönyv pontosan szabályozza, hogy a rendőrség, az ügyészség és a bíróság milyen jogi intézkedéseket hozhat. Súlyos bűncselekmények esetén operatív intézkedések is megengedettek. Ezeket az eszközöket akkor alkalmazzák, ha jogszabály lehetővé teszi, szükségesek és taktikailag is tanácsosak.

A legtöbb ismertté vált korrupciós cselekmény az ipari szektorban (pl. építőipar, autóipar) és a közigazgatásban történik. Strukturális, azaz „tervezett” korrupcióról beszélnek Németországban, ha a korrupció szempontjából releváns struktúrák, azaz összefonódások, kapcsolatrendszerek léteznek, és már régóta fennállnak. Ezzel szemben szituációs, azaz „spontán” korrupciónak tekintik, amikor például egy ittas sofőr pénzt ajánl fel egy rendőrnek

¹⁶¹ https://www.duh.de/presse/pressemitteilungen/pressemitteilung/?no_cache=1&tx_news_pi1%5Bnews%5D=3032&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

annak érdekében, hogy az intézkedéstől eltekintsen, és tovább folytathassa jogsértő cselekményét.

A kutatásomat nehezítette, hogy anonimizált ítéletek nem elérhetőek, mert a rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekményekkel összefüggésben indult büntetőeljárás adatait nem hozták nyilvánosságra. Így a tipikus elkövetési magatartásokról, a felderítés, a nyomozás eszközeiről, módszereiről nehezen lehet információt gyűjteni.

Németország legnagyobb tartományában, Bajorországban a korrupció megelőzése érdekében „*Korrupcióellenes útmutatót*” adtak ki vezetők részére, mely az interneten bárki számára elérhető. Hangsúlyozzák, hogy a vezetőkre alkalmazottak példaképként tekintenek, mely a korrupció elleni fellépésben is jelentőséggel bír. A vezetés egyik feladata a korrupciós kockázatok elhárítása és a korrupciós magatartások feltárása. Az útmutató irányelveket tartalmaz, hogy ezzel támogassák a vezetői munkát. Felhívják a figyelmet arra, hogy elvileg minden területen előfordulhat korrupció. Kockázatot jelent, ha egy alkalmazott magatartása vagy az ott hozott döntés alapján harmadik fél anyagi vagy nem anyagi előnyben részesül, vagy valamilyen hátránytól mentesül. Javaslatként szerepel a korrupció elleni fellépés érdekében a vezetők továbbképzéseken való részvétele.

A korrupció elleni küzdelem Németországban is következetes adminisztratív és technikai felügyeletet igényel. Tisztában vannak azzal, hogy a korrupció esetében általában nincsenek panaszkodó áldozatok, ezért a korrupciós cselekményeket nehezebb felderíteni. A hatékony megelőző intézkedések sokféle vezetői képességet követelnek meg. Az útmutatóban foglaltak szerint egy baráti vezetési stílus vagy "laissez-faire" hozzáállás katasztrofális lehet azokon a területeken, amelyek különösen érzékenyek a korrupcióra.

A „*Korrupcióellenes útmutató*” javaslatai között szerepel, hogy véletlenszerűen ellenőrizni kell a meghatározott diszkrecionális jogkörök betartását, és ellenőrző mechanizmusokat kell beiktatni a folyamatokba. Mindig figyelembe kell venni az egyén fokozott kockázatát, tehát a vezetőnek tisztában kell lenni az alkalmazottai üzleti és magánéleti problémáival. A vezetőnek szükséges ismerni a beosztottjai esetleges függőségeit, drága hobbijait. A döntéshozatali szinteket, jogosultságokat egyértelműen meg kell határozni, ezek érvényesülését ellenőrizni kell. Szükséges megakadályozni, hogy az alkalmazott és harmadik fél között ne jöjjön létre hosszútávú kapcsolat. Ez megoldható egyszeri véletlenszerű hozzárendeléssel vagy ismétlődő forgatással, cserével. Célszerű úgy megszervezni a munkát, hogy ne egyedül találkozzanak az alkalmazottak a külsős személyekkel (pl. két munkatárs közösen végez helyszíni szemlét,

„üvegirodák” kialakítása, egy irodában legalább 2 személy dolgozzon, a munkatársakat időnként más irodába kell helyezni). Felhívják a figyelmet, hogy korrupció gyanúja esetén azonnal cselekedni kell. Elengedhetetlen a felettes tájékoztatása, fokozott figyelmet indokolt fordítani arra, hogy ne kerüljön veszélybe a bűnüldöző hatóságok későbbi nyomozása (pl. összebeszélés megakadályozása, bejelentő védelme, titoktartás). A bűnüldöző hatóságok azonnali értesítése mellett, velük egyeztetve megelőző intézkedéseket kell tenni pl. az elrejtőzés ellen, valamint belső vizsgálatot kell folytatni a nyomozás érdekeinek sérelme nélkül. Megállapítják, hogy a korrupció sérti a jogállamiságot és az alkalmazottak hírnevét, nagy gazdasági károkhoz vezet, és általában kis szívességgel kezdődik.¹⁶²

2.1.3. Rendészeti korrupciós esettanulmányok Németországban

1. Kábítószer-kereskedelem, vesztegetés és pénzmosás miatt nagyszabású akcióban négy embert fogtak el a rendőrök 2021-ben Brémában és környékén. A nyomozás tizenkét gyanúsított, köztük két rendőr ellen indult – közölte az ügyészség, a rendőrség és a Szövetségi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal (BKA). Összesen 23 lakásban és üzlethelyiségben tartottak kutatást.

A vádlottak egy részét ingatlanügyletek során elkövetett pénzmosással is gyanúsították. A gyanúsítottak között egy 36 és egy 40 éves rendőr volt, akiket felfüggesztettek a szolgálatból. A 36 éves férfit korrupcióval, szolgálati titok megsértésével, pénzmosással és csalással gyanúsították meg. A „*Der Spiegel*” magazin azt írta, hogy a rendőrnek bizalmas információkat kellett átadnia, cserébe szívességgként például autóhasználatot biztosítottak. A 40 éves férfi ellen hivatali titok megsértésének gyanúja miatt indult nyomozás. A nyomozók a razzia során lőfegyvereket, lőszert, készpénzt és mobiltelefonokat foglaltak le. Ezenkívül öt gyanúsított esetében kannabisz és kokain eladásából származó mintegy 500 000 eurót foglaltak le.

A rendőrség tájékoztatása szerint a razzia egy 2019 közepén felállított nyomozócsoport munkájának köszönhető.

A nyomozás egy egyoldalas levélen alapult, amelyet egy névtelen bejelentő juttatott el a rendőrséghez. Ebben neveket, elkövetett bűncselekményeket és feltételezett bűnözői hálózatokat közölt a feljelentő. A kábítószer-banda feltételezett fejét, egy 41 éves férfit hosszú

¹⁶² https://www.stmi.bayern.de/assets/stmi/min/korruptionspraevention/korrur_leitfaden-fuehrungskraefte.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

ideje figyelte a rendőrség. A felderítést a francia csendőrség is segítette, akik feltörték a gyanúsítottak titkosított mobiltelefonjait.¹⁶³

2. A rendőrség eszközeinek jogtalan magáncélú használata elég gyakori formája a rendőri korrupciónak. 2007-ben egy bajor tisztet elítéltek, mert magáncélra használta a rendőrautót. Nyilvánvalóan ez nem csak egy alkalmi rövid utazásra szólt: kiderült, hogy egy rendőrautóval közel 9 000 kilométert tett meg magáncélból. A bűncselekményért 11 400 euró pénzbírságot kapott.¹⁶⁴

3. Németországban egy kölni rendőr az autópályákon meghibásodott járművek elszállítására vonatkozó felkérésekbe önkényesen beavatkozott, ennek eredményeként egy olyan cég kapta a megbízásokat, amely több hónapon keresztül anyagilag jutalmazta őt. A kölni autópályákon az autórongsok mentése rendkívül versenyképes üzlet. Akkoriban 80 cég versengett a jövedelmező megrendelésekért. A kölni autópálya-rendőr hónapokig előnyben részesített egy autómentő céget, amelytől cserébe pénzt és egyéb juttatásokat kapott. A rendőrt rögtön felfüggesztették beosztásából, jelvényét és fegyverét le kellett adnia. „*Az ellene felhozott gyanú beigazolódott*” - közölte a rendőr-főkapitányság szóvivője. Iratokat foglaltak le a rendőr lakásán és az érintett cégnél tartott kutatás során. A 43 éves rendőr baráti viszonyt ápolt a cég alkalmazottjaival.

A büntetőeljárás egy autómentéssel foglalkozó versenytárs bejelentésére indult. A hatósági vizsgálatok ezután azt bizonyították, hogy a rendőr mindig maga hívta a választott céget, annak ellenére, hogy az előírások szerint ezt nem tehetné volna meg. A visszaélések elkerülése végett részletesen szabályozva van, hogy egy adott körzetben történt baleset esetén melyik céget kell hívni. De a gépkocsivezető maga is eldöntheti, hogy melyik autómentőt szeretné hívni, sőt egyes biztosítótársaságok saját szerződött autómentőt is kínálnak, akik ilyen helyzetben segíteni tudnak. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy súlyos baleset esetén a sofőrnek teljesen mindegy, melyik autómentőt hívják, ezt használta ki és élt vissza a balesetet szenvedett emberek szorult helyzetével az eljárás alá vont rendőr.¹⁶⁵

4. 2007-ben hasonló esetről számoltak be Brunswickból (Braunschweig), ahol 36 rendőrrel szemben indult eljárás, mert bérautóra vonatkozó több ezer eurós árengedmény fejében

¹⁶³ <https://www.saechsische.de/deutschland/bremen-polizei-razzia-verdacht-drogen-kriminalitaet-5403160.html>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹⁶⁴ Bayerische Rundschau 2012 ‘Ermittlungen gegen Polizisten’ 2016 March: 4. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹⁶⁵ Taab, D. (2010): ‘Kölner Polizist unter Korruptionsverdacht. 43-Jähriger soll Abschleppunternehmen bevorzugt haben. Beamte wurde gestern suspendiert’, *Kölnische Rundschau*, 3 December, <https://www.rundschau-online.de/koelner-polizei-polizist-unter-korruptionsverdacht-11530132?cb=1612482239120>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

előnyben részesítették az adott autókereskedést az autóbalesetek, illetve a meghibásodott gépjárművek elszállítása során. Természetesen nem csak a rendőrök, hanem a vállalkozó ellen is vesztegetés miatt rendeltek el nyomozást.

Az Alsó-Szászországi Állami Bűnügyi Rendőrségi Hivatal szóvivőjének tájékoztatása alapján vesztegetés elfogadása miatt indult nyomozás a rendőrök ellen. A braunschweigi ügyészség közleménye szerint a tisztviselők konkrét megrendeléseket adtak le egy autómentőcégnek, és cserébe kedvezményeket kaptak, amikor saját célra autókat béreltek. A cég helyiségeit átkutatták, ahol tárgyi bizonyítékokat, iratokat foglaltak le. Az előírások szerint autómentőket meghatározott szabályok szerint kell hívni, melyek lehetővé teszik a mentések egyenletes elosztását a különböző vállalkozások között. A rendőrök – a vonatkozó szabályokkal ellentétben – ebben az ügyben is mindig ugyanazt a férfit hívták a balesetet szenvedett autóhoz.¹⁶⁶

5. Hasonló ügy hónapok óta foglalkoztatta az osnabrücki rendőrséget is. Ott 20 rendőr ellen kezdtek nyomozni saját kollégáik 2007 nyarán, mert állítólag egy bizonyos autómentőcéget preferáltak. Cserébe állítólag ingyenes autójavítást vagy gumivásárláskor kedvezményt kaptak.

A rendőrfőkapitány és az ügyészség szóvivője bejelentette, a rendőröket azzal gyanúsítják, hogy saját személyes hasznuk érdekében egy bizonyos autómentőcéget preferáltak. A gyanúsítottak között szerepelt az autómentő cég korábbi vezetője is, aki őrizetbe került. A nyomozás ebben az esetben is más autómentőcégek vezetőinek bejelentésére indult. A gyanú szerint a rendőrök közvetlenül értesítették a bramschei céget, ha autópályákon és az országutakon balesetek történtek Osnabrück északi kerületében. A szabályok szerint azonban egy erfurti központi iroda felelős az autómentők kiértékeléséért, így a rendőröknek ezt a céget kellett volna értesíteni. Cserébe állítólag a rendőröknek ingyenesen javították az autóját, vagy kedvezményt kaptak a vállalkozó műhelyében történő gumivásárláskor. A vállalkozó férfit letartóztatták, mert fennállt az elrejtőzés veszélye. A tanúk között voltak a cég korábbi alkalmazottai is. A műhely ellenőrzésekor arra utaló adatok merültek fel, hogy egyes rendőrök személygépkocsiját esetenként akár 3 000 euró értékben is megjavították anélkül, hogy számlát írtak volna nekik, és fizetniük kellett volna. Összesen 55 esetet vizsgáltak.

A rendőrökkel szemben a rendőrfőkapitány azonnali intézkedéseket kezdeményezett. Ennek megfelelően 11 rendőrt áthelyeztek, hét másik személyt eltiltottak a hivatali feladatok

¹⁶⁶ Die Welt (2007a): '36 Braunschweiger Polizisten unter Korruptionsverdacht. Vorwurf: Bestechung durch Abschleppfirma', *Die Welt*, No. 263, 10 November: 46. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

ellátásától. Két rendőr nyugdíjba vonult. A rendőrfőkapitány az ügyel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy *"teljes következetességgel"* és *"hírnévtől függetlenül"* kell folytatni a nyomozást. Mindent meg kell tenni, hogy a közvéleményben ne alakuljon ki az a benyomás, hogy a rendőrség korrump.¹⁶⁷

A bemutatott esetekből látható, hogy az autóvontatási piac különösen versenyképes. Gyakran előfordultak olyan esetek, amikor vállalkozók vesztegettek meg rendőröket, mert a rendőrök baleset után vontatási megbízást adtak ki. A német rendőrökről kialakított idealizált kép egy csapásra foszlik szét az ilyen kisstílu bűncselekmények napvilágra kerülésekor. A helyzetet csak rontja, hogy ezeket a bűncselekményeket a rendőrök olyan balesetek helyszínén követik el, ahol súlyos sérültek, vagy esetleg halálos áldozatok is vannak.

6. A német médiában időnként beszámolnak olyan esetekről, amikor a rendőrök bűnbandáknak adnak ki belső rendőrségi információkat. Berlinben egy rendőr havi 3 000 eurót kapott azért, mert kábítószer-kereskedőket figyelmeztetett a küszöbön álló razziákra. A rendőrt vesztegetésért és hivatali visszaélésért három év börtönbüntetésre ítélték. A rendőr által elkövetett bűncselekményt titkosszolgálati eszközök alkalmazása nélkül derítették fel. A bíróság vesztegetés elfogadása és haszonszerzés miatt három év börtönbüntetésre ítélte.¹⁶⁸

2.2. A rendészeti korrupció kezelése Romániában

A rendészeti szervek kialakítása, a szervezet felépítése sok hasonlóságot mutat a magyarországi helyzettel. A román Belügyminisztérium (Ministerul Afacerilor Interne) irányítása alatt működik a Román Nemzeti Rendőrség (Politia Nationala Romana), a Román Határrendészet (Poliția de Frontieră Română) és a Román Katasztrófavédelem (Inspectoratul Pentru Situații de Urgență) is. A Román Büntetés-végrehajtás irányítását azonban – a hazai szabályozással ellentétben – az Igazságügyminisztérium végzi. A szervezetek központi főfelügyelőségei alárendeltségében működnek a területi, továbbá a helyi szervek.¹⁶⁹ A központi főfelügyelőségek szervezetében főigazgatóságokat, igazgatóságokat és más hivatalokat is kialakítottak.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Die Welt (2007b): 'Korruption: Osnabrücker Polizei ermittelt in eigenen Reihen. Beamte sollen Abschleppfirma bevorzugt haben. Kostenlose Autoreparaturen als Gegenleistung. Bisher 20 Betroffene', No. 162, 14 July: 42. (Letöltve: 2022. 01. 24.)

¹⁶⁸ Gössmann, J. (2019): im.

¹⁶⁹ Móre Sándor (2012): A helyi rendőrség létrehozása és szabályozása Romániában In: Jog- és politikatudományi Folyóirat. VI. évfolyam 2012/1-2. szám 3. o.

¹⁷⁰ Bente, Ioan (2008): A Román Rendőrség, In: Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, RTF, Budapest, 2008. május 6. 45. o.

A korrupció egyre inkább a legfontosabb kérdéssé válik Közép- és Kelet-Európában. Románia – az EU álláspontja szerint – nem bizonyította, hogy hatékonyan küzd a korrupció ellen, a legfelsőbb bírósága pedig megkérdőjelezi az uniós jogot. Megállapították, hogy a politikai osztály ugyan szóban harcol a korrupció ellen, de nem igazán tesznek hatékony lépéseket. Az EU emiatt pedig leállíthatja a támogatások kifizetését. *"Romániának nagyon kellene aggódnia az EU vizslató szemei miatt. De úgy tűnik, hogy ez inkább a bukaresti sajtót érdekli, mint a román politikai osztályt. A helytelenül teljesített vagy kétes szerződések és az összeférhetlenségek úgy tűnik, nem kérdőjelezik meg a román igazságszolgáltatást, amely az igazságügyi minisztérium fennhatósága alá tartozik"* - írja 2021-es elemzésében a France Culture.¹⁷¹

Románia EU csatlakozásakor a megvesztegetés, a közpénzekkel való visszaélés gyakori volt a közszférában. A kormány ugyan tett lépéseket az elkövetők felderítésére, a büntetőjogi felelősségre vonásra, azonban nem rendelkeztek ehhez hatékony mechanizmusokkal, szervezetrendszerrel. Az állítólagos rendészeti korrupcióval kapcsolatos eljárások is sokszor eredménytelenül végződtek.¹⁷² Az ország azonban – a 2022-es jelentés szerint – jelentős előrelépéseket tett a helyreállítási és reziliencia tervének végrehajtásában, melynek egyik eleme a korrupció elleni küzdelem fokozása.¹⁷³ A 2007-es EU-csatlakozás óta Romániának a korrupció elleni küzdelemben elért előrehaladása elismeréseként az Európai Bizottság az együttműködési és ellenőrzési mechanizmusról szóló novemberi jelentésében azt javasolta, hogy vessenek véget Románia jogállamiság kereteinek kötelező nyomon követésének.¹⁷⁴ A korrupció elleni küzdelem terén az állami intézmények egyesült erővel lépnek fel egy új nemzeti korrupcióellenes stratégia megvalósítása érdekében, és 2021-ben és 2022-ben is folytatódott a magas szintű korrupció kivizsgálása és szankcionálása eredményességének javítása. Megállapították a 2022-es jelentésben, hogy Románia kellő előrehaladást ért el az EU-csatlakozása idején vállalt kötelezettségeinek teljesítésében, és minden referenciaérték kielégítő.¹⁷⁵ A fontos reformok és beruházások célja az államháztartás és a nyugdíjrendszer minőségének és fenntarthatóságának javítása, a közigazgatás, ezen belül az állami tulajdonú vállalatok, a közbeszerzések, az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni küzdelem hatékonyságának javítása, valamint az üzleti

¹⁷¹ <https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/eu-korrupcio-kelet-europa-romania-magyarorszag-lengyelorszag-jogallamisagi-mechanizmus.742471.html/amp>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

¹⁷² <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/romania/> (Letöltve: 2023. 07. 02.)

¹⁷³ Positive preliminary assessment of the second payment request of Romania https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/C_2023_4438_1_EN_annexe.pdf (Letöltve: 2023. 07. 02.)

¹⁷⁴ <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/romania/>

¹⁷⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7029

környezet támogatása, ill. kutatás és innováció. A következő időszakra vonatkozó reformokat és beruházásokat szűk határidőn belül kell végrehajtani, mivel a helyreállítási és rugalmassági eszközről szóló rendelet előírja, hogy azokat 2026 augusztusáig be kell fejezni.¹⁷⁶

2.2.1. A rendészeti korrupció helyzete Romániában

Romániában a kenőpénz történelmi örökség, azaz hagyománya nem újkeletű, hiszen már a 18. században, amikor az akkori román fejedelemségek török függésben voltak, a kijelölt görög származású fejedelmek szó szerint megvásárolták a román fejedelemségek trónját. Néhány éves uralkodásuk alatt pedig az állami gazdálkodás pénzeit igyekeztek magukévá tenni. Ekkor honosodott meg, és vált természetessé a különböző funkciók adásvétele, sőt a román kenőpénz szó is ekkor terjedt el. Romániában a kenőpénz adására használt kifejezés: a „*șpagă*”. Szó szerinti magyar megfelelője nincs, mivel nemcsak pénzben lehet *șpagă*t adni, hanem különböző juttatások, bármilyen javak formájában is. A kisebb korrupciós ügyek mindennapos, szokásos történetnek számítanak az országban. A megvesztegetés, a csúszópénz felajánlása és elfogadása régi szokásként, tradícióként öröklődött át egyik nemzedékről a másikra. A korrupció a vezető rétegekről az egész társadalomra átterjedt. Ez az örökség azóta is tetten érhető. Az 1945-89 közötti kommunista, állami tervgazdálkodás során a tulajdonuktól megfosztott állampolgárok az állami tulajdon ellopásában, a fuszításban, a hivatalos utak, ügymenet megkerülésében láttak kiutat saját és családjuk túléléséhez. A gyakorlat 1989 után is megmaradt.¹⁷⁷

Romániában a korrupció rendszerszintű kockázatot jelent.¹⁷⁸ A nemzetközi szervezetek, az EU felismerte a korrupció visszaszorítását célzó szabályozási keretrendszer és intézmények alulfejlettségét, ennek megfelelően országvizsgálatokat végeztek, és javaslatokat fogalmaztak meg Románia számára. A 2010-es évet követően a korrupcióellenes fellépésben előrelépés történt, azonban a lakosság korrupcióérzékelése mégsem javult jelentősen, és továbbra is fajsúlyos ügyek rengetik meg a közintézményekbe vetett bizalmat, a politikai elitben pedig időről időre felmerül a korrupcióellenes intézkedések enyhítése. A 2010-es évet követően számos olyan intézkedés látott napvilágot, melyek célja a korrupció megfékezése, illetve a korrupciós ügyek feltárása. A 2012–2015 közötti időszakra szóló stratégia kialakítása multidiszciplináris megközelítéssel és széles körű konzultáció mellett született meg. A 2002-

¹⁷⁶ https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-romania_en

¹⁷⁷ https://azonnali.hu/cikk/20210621_rendorautoval-vittek-a-rendorok-egy-ferfit-atm-hez-romaniaban-hogy-az-lefizethesse-oket. (Letöltve: 2022. 01. 26.)

¹⁷⁸ Tóth Zoltán Balázs (2019): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok Romániában. In: Gondola Csaba - Klotz Péter (szerk.): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok a környező országokban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 56. o.

ben megalakított Nemzeti Korrupcióellenes Ügyészséget (Direcția Națională Anticorupție, továbbiakban: DNA) megerősítő jogszabályt 2013 májusában fogadták el, mellyel egy független és kiterjedt jogkörökkel bíró intézmény jött létre. Az EU és a GRECO folyamatos figyelmet szentel Romániának. A 2015-ben elfogadott értékelő jelentés ugyan pozitív elmozdulásról számol be, emellett azonban leszögezi, további intézkedések szükségesek, a korrupcióellenes szabályokat fejleszteni kell.¹⁷⁹ A GRECO először Romániával szemben alkalmazta az ún. 34-es szabályt¹⁸⁰ 2018. évben, mivel a korrupció felszámolása érdekében foganatosított intézkedéseket nem minősítette kellően hatékonyak. Ennek értelmében lehetővé vált ad hoc vizsgálatok elvégzése olyan esetekben, amikor az Európa Tanács korrupcióellenes standardjai súlyosan sérülhetnek.¹⁸¹ A GRECO azóta két alkalommal frissítette jelentését Romániával kapcsolatban. A 34. szabály alkalmazására Romániát követően Lengyelországgal (2018), Görögországgal (2019) és Szlovéniával (2020) szemben került sor.¹⁸²

A DNA feladata a korrupcióval kapcsolatba hozható ügyek megelőzése, felderítése, vizsgálata, valamint azok jogi útra terelése, ha általuk 200 000 eurónál nagyobb értékű kár keletkezett, vagy ha tárgyak 10 000 eurónál nagyobb összegű készpénz, illetve ilyen értékű javak. A DNA a Legfelső Semmítő- és Ítélszéki Ügyészséghez tartozik.¹⁸³ 2009. február 4-én a DNA titkos együttműködési megállapodást kötött a Securitate utódjával, a Román Hírszerző Szolgálattal (továbbiakban: SRI). Az SRI 2005 és 2016 között – egyes információk szerint – 6 millió ember lehallgatását rendelte el, melyhez jöttek még a DNA által elrendelt lehallgatások. Az SRI és a DNA korábbi szoros kapcsolata egyesek szerint azt jelentette, hogy a titkosszolgálat a kommunista időkre emlékeztető politikai leszámolásokban vett részt.¹⁸⁴ Meg kell jegyezni, hogy az országnak van egy – hazájában és nemzetközileg egyaránt – elismert alakja a korrupció elleni küzdelemben: Laura Codruta Kövesi bírónő. A „megvesztegethetetlenek” nevezett hölgy 2013 és 2018 között a Nemzeti Korrupcióellenes Igazgatóság, a DNA (Direcția Națională Anticorupție, Országos Korrupcióellenes Ügyészség) főügyésze volt – 2019 óta pedig európai ügyész.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Evaluation Report Romania 2015, 5.

¹⁸⁰ GRECO eljárási szabályai: <https://rm.coe.int/rules-of-procedure-adopted-by-greco-at-its-1st-plenary-meeting-strasbo/168072bebd>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁸¹ Tóth Zoltán Balázs (2019): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok Romániában In: Gondola Csaba – Klotz Péter (szerk.): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok a környező országokban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 56-59, 72-73. o.

¹⁸² <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34->. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁸³ https://www.pna.ro/about_us.xhtml (Letöltve: 2022. 07. 02.)

¹⁸⁴ <https://www.sri.ro/mission-vision-values> (Letöltve: 2022. 07. 02.)

¹⁸⁵ <https://www.eppo.europa.eu/en/european-chief-prosecutor> (Letöltve: 2022. 07. 02.)

Felvetődik a kérdés, hogy abban az országban, ahol a Transparency International¹⁸⁶ és az EU szerint az általános korrupció szintje magas, milyen a rendészeti korrupció helyzete, milyen eszközökkel, mennyire eredményesen lépnek fel a korrupciós deliktumot elkövető rendészeti dolgozók ellen. Egy újságcikk kategorikusan megállapítja, hogy a rendőri korrupció Kelet-Európában általános jelenség. Moszkvától Bukarestig és Budapeستől Belgrádig a rendőr mindenütt egyfajta államilag jóváhagyott sarcként tekint a közúti ellenőrzésre, s a szabálytalanságért kirótt büntetés nemritkán saját zsebében landol, amire az alacsony illetménye miatt nagy szüksége van. A Metro Media Intézet 2002-es közvélemény-kutatása szerint Romániában a legkorruptabbak a rendőrök (30%).¹⁸⁷ Ezek az eredmények is egyértelművé tették, hogy a rendészeti korrupció ellen hatékony intézkedésekre van szükség.

A rendészeti korrupció tekintetében ki kell emelni a Direcția Generală Anticorupție (Korrupcióellenes Főigazgatóság, DGA) intézményt, mely a román Belügyminisztérium alárendeltségében működik. Feladata a belügyminisztérium személyzete körében elkövetett korrupciós bűncselekmények megelőzése és kivizsgálása. A Korrupcióellenes Főigazgatóság létrehozásának egyértelmű célja a belügyi ágazatban dolgozók által elkövetett korrupciós cselekményekkel szembeni fellépés.¹⁸⁸ A Korrupcióellenes Főigazgatóságot a korrupció elleni küzdelem a Közigazgatási és Belügyminisztériumon belül elnevezésű 161/2005. számú törvény hozta létre, amelyet az EU támogatott. Létrehozásában spanyol és egyesült királyságbeli szakértők segítséget nyújtottak. A DGA állománya a vizsgálatok során – a törvényben meghatározottak alapján – köteles betartani az objektivitás, a titoktartás és a pártatlanság elvét, valamint az emberi jogokat és az állampolgári szabadságjogokat.

A Korrupcióellenes Főigazgatóság konkrét feladatai:

- megteszi a konkrét operatív intézkedéseket a belügyminisztérium állománya által elkövetett korrupciós bűncselekmények megelőzése, tájékoztatása és az ellenük való küzdelem érdekében;
- korrupciós bűncselekményekkel kapcsolatban érkezett állampolgári panaszok/bejelentések kivizsgálása;
- konkrét korrupcióellenes PR tevékenységet folytat;
- törvénynek megfelelően igazságügyi rendőri tevékenységet végez;
- a belügyminisztérium állománya vonatkozásában megbízhatósági vizsgálatokat végez;

¹⁸⁶ <https://www.transparency.de/cpi/cpi-2020/cpi-2020-tabellarische-rangliste/>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁸⁷ <https://uj szo.com/velemen y/rendori-korrupcio-kelet-europaban>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁸⁸ <https://www.mai-dga.ro/eng/#> (Letöltve: 2022. 07. 02.)

- nemzetközi együttműködési kapcsolatokat alakít ki;
- a belső korrupciós cselekményekre és bűncselekményekre vonatkozó adatokat kezeli;
- elemzi a belügyminisztérium állománya által elkövetett korrupciós bűncselekmények alakulását, és ennek eredményéről tájékoztatja a belügyminisztert vagy más illetékes szerveket.¹⁸⁹

Romániában a rendészeti szervek vezetőinek az állomány korrupciós cselekményeinek visszaszorításában, felderítésében nincsenek külön nevesített feladatai. Meg kell azonban jegyezni, hogy minden belügyi dolgozónak, tehát a vezetőknek is jogszabályban foglalt kötelezettsége, ha tudomást szerez bármilyen bűncselekményről, amit egy másik belügyi dolgozó követ el, köteles feljelentést tenni. Amennyiben valaki megszegi ezt a kötelezettségét, akkor a Büntető Törvénykönyv (a román Btk.)¹⁹⁰ 267. szakaszában foglaltak szerint bűncselekményt követ el, és alapesetben 3 hónapig tartó szabadságvesztéssel büntetendő. Ezen túlmenően egy 2005-ben elfogadott, minősített BM rendeletben foglaltak szerint, amennyiben egy belügyi dolgozó, ha korrupciós bűncselekményről tudomást szerez, köteles a DGA illetékes szervét értesíteni.

A korrupció elleni fellépést segíti, hogy valamennyi megyei rendőr-főkapitányságon, valamint más belügyi szerveknél integritás tanácsadót foglalkoztatnak, aki szoros kapcsolatot tart fenn a DGA-val alapvetően korrupció megelőzési céllal.

A román Btk. 289. és 290. szakasza rendelkezik a hivatalos személy által elkövetett vesztegetés elfogadása, illetve a hivatali vesztegetés bűncselekményekről. A 289. cikk rendelkezése szerint az a hivatalos személy, aki közvetlenül vagy közvetve, önmaga vagy más számára pénzt vagy egyéb juttatást követel, ilyen juttatás ígérését elfogadja 3 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztéssel, valamint a hivatali tevékenység eltiltásával büntetendő. Az átvett pénzt, értéket, egyéb javat elkobozzák az eljárásban, amennyiben pedig nem találják meg, akkor azzal egyenértékű elkobozást rendelnek el. A szabályozás a korábbi rendelkezésekhez képest újításként vezette be, hogy a jogosulatlanul átvett juttatás nem csak saját, hanem más személy javára is történhet. A büntetési tétel felső határa 12 évről 10 évre módosult, míg az alsó határ változatlan maradt.

A román Btk. 290. szakaszában foglaltak alapján a hivatalos személynek pénzt vagy egyéb juttatást felajánló, illetve átadó személy 2-től 7 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

¹⁸⁹ <https://www.mai-dga.ro/eng/about-us/mission> (Letöltve: 2022. 07. 02.)

¹⁹⁰ Románia Büntetőjogi Törvénye (Codul Penal al României) 286/2009. sz. törvény <http://codexpenal.just.ro/downloads/Cod-Penal-Romania-RO.pdf>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

Nem büntethető az elkövető, ha a pénzt vagy egyéb juttatást átadó, felajánló személy kényszerítés hatására cselekedett. Fontos kiemelni, hogy a korábbi magyarországi szabályozáshoz hasonlóan Romániában jelenleg sem büntethető a hivatali vesztegetést elkövető, aki cselekményét a nyomozó szervnél bejelenti, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna. Az átadott pénz, egyéb érték elkobzás tárgyát képezi, amennyiben már nem találják meg, akkor azzal egyenértékű elkobzást rendelnek el. A rendelkezés alól kivételt képez, ha a juttatás átadása kényszerítés hatására történt. Ez esetben a pénzt, egyéb juttatást átadó személy visszakapja az értékeit.

Romániában, ha egy rendőrrel szemben büntetőeljárás indul korrupciós bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt, az nem jelenti azt, hogy automatikusan felfüggesztik a beosztásából. Ez csak akkor következik be, ha hivatalosan gyanúsítottként vizsgálati fogságba kerül, illetve akkor, amikor a büntetőügyben vádat emelnek a bíróságnál. Ezen túlmenően akkor is felfüggesztik beosztásából a rendőrt, ha a bíróság biztonsági intézkedésként dönt így, tekintettel arra, hogy szabadlábban hagyása mellett folytatódik a büntetőeljárás, de nem folytathatja a munkáját. Ez azonban nem automatikus, mindig a bíró hoz benne döntést.

Romániában a rendőrség állománya büntetőjog tekintetében – a magyar jogszabályok rendelkezéseivel ellentétben – nem minősül katonának, így az általuk elkövetett korrupciós bűncselekményekben – a civil állampolgárokhoz hasonlóan – a civil ügyészség és a civil büntetőbírók rendelkeznek hatáskörrel. Ezzel szemben a csendőrök és a tűzoltók viszont katonának minősülnek. Meg kell jegyezni azonban, hogy Romániában valamennyi korrupciós bűncselekmény esetében – függetlenül attól, hogy van-e érintve belügyi dolgozó – az ügyészség végzi a nyomozást, míg a DGA csak ügyészségi határozat alapján végez eljárási cselekményt ezekben az ügyekben.

2.2.2. A rendészeti korrupció elleni fellépés fejlesztése

A DGA munkatársainak a képzésére kiemelt hangsúlyt fektetnek, amit igazol, hogy 16 korrupcióellenes rendőr továbbképzése történt meg 2021-ben a Nemzetközi Rendészeti Akadémia (International Law Enforcement Academy – ILEA) budapesti intézménye szakembereinek szervezésében, az Egyesült Államok bukaresti nagykövetségének támogatásával. A képzést az amerikai Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) ügynökei tartották. A résztvevők az információk összegyűjtése és elemzése, a korrupciós bűncselekmények kivizsgálása, a stratégiai vezetés, a korrupciós bűncselekmények kivizsgálása érdekében folytatott nemzetközi együttműködés módjairól sajátíthattak el ismereteket. Emellett az

oktatás során kitértek a vonatkozó jogi szabályozásra, a szakterületen foglalkoztatott rendőrökkel szembeni etikai és magatartásbeli követelményekre, valamint arra is, mit lehet tenni a korrupciós tettek motivációjának csökkentése érdekében.¹⁹¹

A rendészeti korrupció felderítésében a DGA elsősorban titkos eszközöket, így pl. fedett nyomozót, telefon lehallgatásokat alkalmaz. Emellett sikeresen alkalmazzák 2011 óta a megbízhatósági vizsgálatokat is. Létesítettek a DGA-nál egy zöld számot,¹⁹² melyet bárki ingyen hívhat és bejelentést, feljelentést tehet korrupciós cselekményről. A Belügyminisztérium, illetve a DGA nemcsak represszív eszközökkel harcol a rendészeti korrupció ellen. A Korrupcióellenes Főosztály napjára, 2021. március 27-ére a román Belügyminisztérium ünnepséget szervezett, melyen az FBI képviselője is részt vett. A rendezvényen 13 olyan rendőrt tüntettek ki, akik szolgálatuk közben visszautasították a részükre felajánlott „kenőpénzt”. A belügyminiszter a DGA munkatársainak a következőket mondta: *„Nehéz küldetést kell teljesíteniük, de bízom önökben, hisz egy elit alakulathoz tartoznak. Intézményük hasznos szervezetévé vált társadalmunknak.”*¹⁹³ Azt, hogy mennyire komolyan gondolják Romániában a korrupció elleni fellépés fontosságát, mi sem jelzi jobban, hogy az – akár magas vezetői szinteket is érintő – korrupciós ügyek miatt gyakran címlapokon szereplő¹⁹⁴ Román Határrendőrség vezetőjének 2022. februárjában a DNA korábbi vezető tisztviselőjét, a belügyminiszter tanácsadóját Victor Ștefan Ivașcu főbiztost nevezték ki.

A DGA prevenciók céljával tart előadásokat a védett állomány részére. Ennek két típusa van. Az egyik hosszabb, mintegy 2 órás előadás, amelyet 3 évente kell az állománnyal ismertetni. A másik pedig egy rövidebb, kb. 30 perces előadás, melyet az érintett szervezeti egység vezetőjének kérésére, vagy konkrét bűncselekmény ismertté válása esetén szükséges végrehajtani. Ezekre vonatkozóan tartalmaz rendelkezéseket egy prevenciók tevékenységeket szabályozó BM rendelet.¹⁹⁵

¹⁹¹ <https://www.mai-dga.ro/eng/archives/11407> (Letöltve: 2022. 07. 02.)

¹⁹² +42 0800-808-806

¹⁹³ <https://index.hu/kulfold/2021/05/28/romania-kenopenz-rendorseg-korrupcio-fbi-lucian-bode/amp>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁹⁴ <https://maszol.ro/belfold/Embercsempeszek-vesztegethettek-meg-a-Temes-megyei-hatarrendeszet-fobiztosat>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁹⁵ a Belügyminisztérium integritását elősegítő korrupció megelőzési és oktatási tevékenységek megszervezéséről és lefolytatásáról szóló OMAI 62/2018. BM rendelet.

2.2.3. Rendészeti korrupciós esettanulmányok Romániában

1. Vesztegetés elfogadásának megalapozott gyanújával őrizetbe vették a Borsi közúti határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő hat román határrendészt.

A feljelentésre induló büntetőeljárás keretében a román rendőrség belső Korrupcióellenes Főosztályának (DGA) munkatársai kedd reggel kutatást tartottak a Borsi közúti határátkelőhely épületeiben, emellett a ki- és belépő oldalon lévő határellenőrzési pontokon, majd őrizetbe vettek hat román határőrt. Többük otthonában is kutatást hajtottak végre. Az akció eredményeként olyan korrump határrendészeket kapcsoltak le, akik arra jogosulatlan személyek számára tették lehetővé – természetesen anyagi ellenszolgáltatás fejében –, hogy belépjenek a schengeni övezetbe. A rendőrök az akciót irányító ügyészek társaságában kora reggel csaptak le a szolgálatot teljesítő határrendészekre. A romániai ügyészek az előállításra került határőröket kihallgatták.¹⁹⁶ A határrendészeket 24 órára őrizetbe vették és kérték a Bihar megyei törvényszéktől 30 napos vizsgálati fogságba helyezésüket. Az elmúlt két év során a Borsi közúti határátkelőhelyen 50 és 100 euró közötti összegeket kértek a kamionsofőröktől a határátkelés felgyorsítása érdekében, vagy azért, hogy ne helyezzenek karanténba olyan személyeket, akikre nézve egyébként a koronavírus-járvány terjedésének megfékezése érdekében ez az intézkedés kötelező volt.¹⁹⁷

Egy kamionsofőr állítása szerint, ahogy Romániában valaki kamionra ül, nemzetközi kamionozásba kezd, azonnal szembesül a korrupcióval. Bárki észlelheti, hogy miközben a kamionok jó néhány órája sorban állnak a határátkelőhelyeken, egy-egy - nem a speciális szabályozás alá eső, romlandó élelmiszert szállító - kamion elhalad az akár több kilométeres sor mellett, majd gyakorlatilag ellenőrzés nélkül átlép a szomszédos országba. Meggyőződése szerint, a szakmában „mindenki tudja, hogy ennek mennyi az ára”: 5–10 euróért meg lehet úszni a sort, Bihar megyében egy hónapra 100 euró a „szabad út” biztosítása.¹⁹⁸

2. Fedett nyomozók segítségével derítették fel Nagylak-Nădlac, Gyula-Vărşand és a Battonya-Turnu határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő román határőrök által elkövetett korrupciós bűncselekményeket.

¹⁹⁶ <https://foter.ro/cikk/korrupt-hatarrendeszek-miatt-allt-le-a-forgalom-a-borsi-hataratkelonel/>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁹⁷ <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/hataron-atnyulo-korruptio-hat-roman-hatarrendeszt-orizetbe-vettek-50n100-eurot-kerhettek-a-hataratkeles-felgyorsitasa-fejeben#>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

¹⁹⁸ <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/feljelentesekkel-es-vasruddal-a-korruptio-ellen-szocs-zoltan-szilagysagi-kamionsofor-a-hataron-tapasztalt-csalasokrol>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

A nyomozás közben kiderült, hogy a román határőrök magyar kollégáikkal együttműködve engedtek át a határon olyanokat, akiknek nem voltak érvényes irataik, vagy épp körözés alatt álltak. A román és a magyar határrendészek 400 euró kenőpénzért akár körözött személyt is hajlandóak voltak átengedni a határon. Amennyiben valaki lejárt érvényességű iratokkal jelentkezett határátlépésre, 100 euróért szemet hunytak a törvénytelenység fölött. A román hatóságok két román határőrt tartóztattak le, miután bebizonyosodott, hogy határátlépésre jogosulatlan személyeknek segítő szállítóktól kenőpénzt fogadtak el. A fedésben dolgozó román nyomozók felvették a kapcsolatot a szabálytalan határátlépésben segédkező szállítókkal, és többször is átlépték a határt kenőpénz segítségével. Az egyik "szállító" azt állította a fedett nyomozóknak mielőtt elindultak, hogy a román és a magyar határrendészeknek egyaránt kenőpénzt kell adniuk. A lejárt érvényességű személyes iratok esetében például 50 eurót kell adni a román határőrnek, 50 eurót pedig a magyarnak is. Állítólag a magyar határrendészek nagyon óvatosak, és hagyják, hogy román kollégáik átvegyék a teljes összeget, amit később osztanak szét. A fedett nyomozók kizárólag "szállítók" segítségével tudták szabálytalanul átlépni a határt, amikor egyedül próbálkoztak, visszafordították őket.¹⁹⁹

3. Összesen 16 közlekedési rendőrt és egy tisztet gyanúsítanak, mivel a DNA szerint 2020 júniusa és novembere között 100 lejtől 500 lejig (7 200 Ft-tól 35 000 Ft-ig) fogadtak el kenőpénzt, illetve természeti javakat, és több tucat korrupciós ügyben érintettek.

Az autóvezetők megelégtették a korrump közlekedésrendészeti rendőröket, és közülük több tucat feljelentést tett. Ezt követően indított vizsgálatot a román Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) Botoșani megyében. Az egyik ügyben a román közlekedési rendőrök megállítottak egy férfit, aki megszegte a közlekedési szabályokat. Mivel nem volt nála készpénz, csak bankkártya, ezért a rendőrök felajánlották neki, hogy elviszik a legközelebbi ATM-hez, ahol majd kifizeti őket, és az ügy el van felejtve. Így is cselekedtek, a férfit rendőrautóval bevitték a megyeszékhelyre, Botoșani városába, ahol a sofőr készpénzt vett fel, azzal pedig lefizette a rendőröket. Egy alkalommal pedig a 70 km/órás sebességkorlátozású útszakaszon megállítottak egy 107 km/órával közlekedő autót. Miután az egyik rendőr elkezdte kitölteni a jegyzőkönyvet, a sofőr 100 lejt (7 200 Ft) kínált, melyet a rendőr elfogadott, abbahagyta a jegyzőkönyv kitöltését, eltépte, majd felgyújtotta azt. Előfordult az is, hogy a közlekedési rendőrség emberei megállítottak egy férfit, aki szabálytalanul előzött, valamint túllépte a megengedett sebességet

¹⁹⁹ <https://www.origo.hu/itthon/20101015-korrump-magyar-es-roman-hatarrendeszekrol-ir-az-adevarul-cimu-roman.html>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

is. Tekintettel arra, hogy nem volt nála sem készpénz, sem bankkártya, ezért a rendőrök a büntetés elengedése fejében más anyagi javakat kaptak. A román Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) szerint a férfi még aznap este felkereste a rendőrőrsöt, és 50-60 lej (3 500 – 4 200 Ft) értékben adományozott különböző tejterméket (sajtot és túrót) a rendőröknek, hogy azok ne büntessék meg. A DNA munkatárai kutatást hajtottak végre a közlekedési rendőrség őrsén, és 8 rendőrt előzetesen őrizetbe vettek, míg a többi rendőrhatósági felügyelet alá helyezték.²⁰⁰

4. Korrupció gyanúja miatt indult büntetőeljárás a román rendőrség Prahova megyei korrupcióellenes részlegének főfelügyelője és két másik rendőri vezető ellen.

A DNA a prahovai Korrupcióellenes Főigazgatóság (DGA) vezetőjét kenőpénz elfogadásával, befolyással való üzérkedéssel, hivatali titkok kiadásával, pénzmosással és hatalommal való visszaéléssel gyanúsította meg. Tevékenységét a DGA egy másik vezetője, akit időközben a Prahova megyei rendőrfőkapitány-helyettesévé nevezték ki, illetve a Szervezett Bűnözés Elleni Osztály egyik nyomozója is segítette. Az elsőszámú gyanúsított „védelmi pénzt” szedett több cégtől, amelyeket azzal fenyegetett meg, hogy adóhatósági vagy környezetvédelmi ellenőroket küld rájuk. A „jóindulatát” egyebek mellett jelentős mennyiségű üzemanyaggal, építőanyaggal és bulgáriai nyaralással vásárolták meg. Egy esetben az elkövetők folyamatban lévő ügyekről szivárogtattak ki adatok, cserébe pedig focimeccsre szereztek jegyet.

A gyanú szerint meghurcolták azokat a rendőröket, akik az elsőszámú gyanúsított testvérének, illetve fiának törvénytelen üzelmeire próbáltak fényt deríteni. A zsarolással kieszközölt hamis feljelentések alapján bünvádi eljárást indítottak a „túlbugzó” kollégák ellen, hogy jobb belátásra bírják őket. A vádhatóság emellett az elkövetőket hasonló zsarolási akciókban, egyebek között „kellemetlenkedő” újságírók elhallgattatásában való részvétellel gyanúsítja. A DNA szerint az egyik elkövető úgy szerzett meccsenként 5-30 ingyenjegyet a helyi futballcsapat hazai mérkőzéseire – az elfogyasztott italokat is beleértve – a Petrolul stadion páholyába, hogy bizalmas információkat szolgáltatott a klub tulajdonosainak az ellenük zajló eljárásokról és a várható házkutatásokról. A DNA az érintett előzetes letartóztatását indítványozta a bíróságnál.²⁰¹

²⁰⁰ https://azonnali.hu/cikk/20210621_rendorautoval-vittek-a-rendorok-egy-ferfit-atm-hez-romaniaban-hogy-az-lefizethesse-oket. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

²⁰¹ https://mandiner.hu/cikk/nyomtat/20150818_korrupcioellenes_rendori_vezetoket_vett_orizetbe_a_roman_korrupcioellenes_ugyeszseg. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

5. A DGA munkatársai a Borsi közúti határátkelőhelyen dolgozó két határrendészt állítottak elő szolgálati helyükről hivatali vesztegetés elfogadása miatt.

A két határőrt azzal vádolták, hogy pénzt követeltek és kaptak több embertől, akik a Covid-19 járvány első hulláma idején tértek vissza Németországból. A kenőpénzért cserébe azt igazolták, hogy az érintett személyek teherautó-sofőrök, így nem kellett őket karanténba zárni.²⁰²

6. Egy teleormani határrendőr nem fogadta el a felajánlott kenőpénzt.

A Zimnicea Határrendőrség egyik dolgozója bejelentette a Teleorman Megyei Korrupcióellenes Szolgálatnak, hogy 100 euró kenőpénzt ajánlott fel neki egy férfi, aki nem rendelkezik az egyik gyerek határátlépéséhez szükséges dokumentumokkal. A hivatali vesztegetést elkövető férfi ellen szabadlábbon hagyása mellett folyik a nyomozás.²⁰³

7. A Leuseni Vámhivatal nyolc vámellenőrét és egy határrendőrt hivatali vesztegetés elfogadásának vádjával állítottak bíróság elé.

A Korrupcióellenes Ügyészség befejezte a nyomozást, és a kilenc vádlottat bíróság elé állította. A bizonyítékok szerint a vádlottak 2014-2016 között 50 és 250 euró közötti összegeket követeltek és kaptak az Interbus kártya alapján külföldre utasokat szállító buszvezetőktől. A vádlottak ezért cserébe nem bírságot az Interbus-igazolvány szerinti személyszállítási szabályok megsértése miatt, és lehetővé tették, hogy tovább utazzanak. Azokban az esetekben, amikor a buszokban a megengedettnél több utas tartózkodott, gyalogosként vagy más közlekedési eszköz utasaként regisztráltak. Az ország területére behozott áruk vámkezelési kötelezettségének sem tettek maradéktalanul eleget. A Korrupcióellenes Ügyészség korábban vádemelési javaslattal küldte érdemi vizsgálatra a bíróságnak azt a büntetőeljárást, amely három másik Leuseni Vámhivatal vámfelügyelőjével és a Sculeni Vámhivatal egy vámfelügyelőjével kapcsolatos hasonló bűncselekmények miatt indult. Ha bűnösnek találják őket, 1 000 és 2 000 lei pénzbírsággal, valamint bizonyos köztisztviselők betöltésére vagy meghatározott tevékenység végzésére való jogosultságtól 5 évig terjedő időre történő eltiltással büntethetők.

A bemutatott esettanulmányok jól szemléltetik, hogy a beosztott rendészeti tisztviselők mellett a vezetői beosztásban lévők is követtek el korrupciós cselekményeket, amely megnehezíti a jelenség elleni fellépést. Pozitív tapasztalat is előfordult azonban, amikor a

²⁰² https://adevarul.ro/locale/oradea/politisti-frontiera-saltati-spaga-direct-ghereta-taxe-inventat-pandemie-1_5ea7ed995163ec427134b057/index.html. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

²⁰³ https://adevarul.ro/locale/alexandria/un-politist-frontiera-teleorman-refuzat-ia-spaga-1_5a730e92df52022f7514267e/index.html. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

tisztviselő nem volt hajlandó a szabályok megszegésére, az előny elfogadására. Az esetek jól szemléltetik, hogy bármely szakterületen követhetnek el korrupciós deliktumokat, azonban a határátkelőhelyeken szolgálatot teljesítők kivételesen nagy kockázatnak vannak kitéve, emellett pedig a kötött szolgálati helyből következik, hogy ezeknek az eseteknek a felderítése könnyebb.

2.3. A fejezet összefoglalása, következtetések

A nemzetközi kitekintés keretében elemzett két ország korrupciós helyzete, valamint a korrupcióellenes fellépésük lényeges eltéréseket mutat. Németországban a korrupció szintje alacsony, amelyhez igazodnak a korrupcióellenes fellépésben alkalmazott eszközök, módszerek, intézmények. A rendészeti dolgozók illetménye, valamint ezzel párhuzamosan a rendészeti dolgozók társadalmi megítélése is jelentősen meghaladja a hazánkban, vagy Romániában megszokottat. Meg kell jegyezni, hogy a korrupció alacsony szintje mellett nem látták szükségesnek pl. a rendőrségtől független, a rendészeti korrupció felderítésére szakosodott szervezet létrehozását, illetve a megbízhatósági vizsgálatok bevezetését.

A bemutatott esettanulmányokból jól érzékelhető, hogy önmagában a magas illetmény, a magas társadalmi megbecsülés nem elegendő a rendészeti korrupció elleni fellépéshez, hiszen Németország rendőri szerveinél is jelen van a korrupció. A tiszthelyettes rendőrök más foglalkozás választása esetén általában alacsonyabb fizetésből kényszerülnének megélni, azonban ez nem jelent elég visszatartó erőt a korrupciós bűncselekmények elkövetésétől. A döntési pozíció, a magasabb életszínvonal elérésének reménye esetenként elég ahhoz, hogy korrupciós bűncselekményt kövessen el a rendészeti dolgozó. Egyértelműen megállapítható, hogy az ország kedvező korrupciós indexe nem teremt kellő alapot arra, hogy ne hozzanak létre külső kontrollt, független szervezeteket a rendészeti korrupció megelőzése és felderítése érdekében.

Elgondolkodtató, hogy az alacsonyabb korrupciós szint indokolja-e azt, hogy a rendészeti dolgozók esetében a kisebb értékű ajándék elfogadását legalizálták, azaz nem érvényesítik a sok más országban bevezetett zéró toleranciát a korrupciós cselekményeknél. Ezzel az intézkedéssel a korrupciós cselekményeket felderítők helyzetét nehezítették meg, hiszen nehezebb megállapítani a határt az ajándék legális elfogadása és a korrupciós bűncselekmény között. Az intézkedés megnehezíti továbbá a rendőri vezetők helyzetét is, akikre a rendszer a korrupció elleni fellépést alapozza, hiszen a sokszor szabad mérlegelési jogkörrel rendelkező rendőrök esetében nehéz eldönteni, hogy egy kismértékű ajándék döntéseiben befolyásolja-e,

vagy sem. Mindenesetre nehezen elképzelhető, hogy döntéseit bárki ettől függetleníteni tudná és az is törvényszerű, hogy az ajándékot adónak is – a korábbi szívességek fejében – előbb-utóbb igényei merülnek fel ügyének kedvező elbírálására.

Megfigyelhető egyfajta naivitás Németországban, hiszen arra alapoznak, hogy a rendészeti szervek dolgozói jól meg vannak fizetve, a szervezet, az állam iránti lojalitásuk maximális, vezetőik jól felkészültek. Romániában a korrupció szintje az egész társadalomban meglehetősen magas, melyre sokszor történelmi örökségként tekintenek. Az utóbbi évtizedekben változó eredményességgel hoztak intézkedéseket a korrupció visszaszorítása érdekében. A német példával ellentétben, és a magyarországi helyzethez hasonlóan független szervezeteket hoztak létre a rendészeti korrupció felderítésére, kezelésére, továbbá bevezették a megbízhatósági vizsgálatot. A rendészeti korrupcióval szemben zéró toleranciát hirdettek, az ajándékok elfogadását nem engedélyezik. A két ország korrupcióellenes intézkedéseit, jogintézményeit összehasonlítva megállapítható, hogy az alacsony korrupciós kockázatok mellett is szükséges lenne további intézkedések, független szervezetek létrehozása, továbbá a zéró tolerancia bevezetése. A példákából látható, hogy Németországban alapvetően nem felderítő munka, hanem feljelentés, bejelentés alapján indulnak büntetőeljárások korrupciós bűncselekmények miatt. Romániában, ahol sokkal elterjedtebb a korrupció, a független szervezetek titkos eszközök alkalmazásával sikeresen derítenek fel korrupciós cselekményeket, és nem csak bejelentésre sikerül a realizálás. A rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítésére tulajdonképpen hasonló kriminalisztikai eszközökkel rendelkeznek, de lényeges különbség, hogy Németországban nem végeznek megbízhatósági vizsgálatokat, mely több országban bizonyította prevenciós szerepét. Bár meg kell jegyezni, hogy ameddig a kisebb mértékű ajándék elfogadása legális Németországban, a megbízhatósági vizsgálatok lefolytatása is szinte értelmetlen lenne.

Érdekes tanulsága a vizsgálatnak, hogy a korrupciós megítélés szempontjából kedvezőtlenebb helyzetben lévő országokban, így például Romániában sokkal őszintébben és nyíltabban foglalkoznak a rendészeti korrupció problémájával, mint Németországban, ahol inkább tabunak számít ez a téma. Természetesen tudnak ott is a problémáról, de a megelőzésre, felderítésre és kommunikálására nem fordítanak annyi energiát, mint a másik országban.

3. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEM MAGYARORSZÁGON

3.1. Betekintés egyes bűncselekmények magyarországi jogi szabályozásába rendészeti korrupciós vetületben

A magyar büntetőjogban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) külön fejezete (XXVII. fejezet) foglalkozik a korrupciós bűncselekményekkel, amelyek a közös jogi tárgyakra (a közélet tisztaságára) tekintettel különülnek el a kódexben.²⁰⁴ Meg kell jegyezni, hogy az elkövetési magatartások egyezőségére és a büntetési tételek azonosságára is tekintettel a jogalkotó megszüntette a közélet tisztasága és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények külön fejezetben történő szabályozását.²⁰⁵ A fejezet összesen kilenc korrupciós bűncselekményt sorol fel, amelyek közt külön tényállásként szerepel a gazdálkodó szervezet működéséhez kapcsolódó (290.§-291.§), a hivatalos személy működésével kapcsolatos (292.§-293.§) és a bírósági vagy hatósági eljárásban elkövetett (294.§-295.§) vesztegetés.

A korrupciós bűncselekmények esetén a jogalkotó külön tényállásokban rendeli büntetni az aktív vesztegetőt (aki a jogtalan előny adásával, vagy annak ígéretével befolyásolásra törekszik), illetve a passzív vesztegetőt (aki a jogtalan előnyt, vagy annak ígéretét elfogadja). Bár a hatályos büntetőtörvénykönyv nem tartalmazza az aktív, illetve passzív vesztegetés terminológiáját, azonban ennek használata az új kódexet elemző jogirodalomban is megszokott²⁰⁶ az elkövetői magatartások egyértelmű elkülönítése érdekében. A terminológia használatát azért is indokoltnak tartom, mivel az aktív vesztegetés kifejezés a Btk. miniszteri indoklásában is megjelenik.²⁰⁷ Ezeken túlmenően korrupciós bűncselekmények körébe sorolja a magyar jog a befolyás vásárlását (298.§) és a befolyással üzérkedést (299.§). Ezeknél a bűncselekményeknél az aktív vesztegető és a hivatalos személy között nincs közvetlen kapcsolat, hanem az aktív vesztegető egy olyan személlyel kerül kapcsolatba, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol. A bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a befolyással üzérkedő mögött ténylegesen nem áll egy hivatalos személy sem, akire befolyással bírna.

²⁰⁴ Gál István László (2013): im. 183. o.

²⁰⁴ „A fejezet új szerkezeti rendjének megfelelően a fejezetben szabályozott következő bűncselekmény az aktív hivatali vesztegetés”. A Btk. 293. §-ához fűzött indokolás

²⁰⁵ Schubauer László (2018): A korrupciós bűncselekmények. In: Blaskó Béla (szerk.): Büntetőjog. Különös Rész I., Budapest-Debrecen, Rejtjel Kiadó, 415. o.

²⁰⁶ Gál István László (2013): im. 183. o.

²⁰⁷ „A fejezet új szerkezeti rendjének megfelelően a fejezetben szabályozott következő bűncselekmény az aktív hivatali vesztegetés”. A Btk. 293. §-ához fűzött indokolás.

A fejezet utolsó tényállásaként a törvény külön rendeli büntetni azt a hivatalos személyt, aki hitelt érdemlő tudomást szerez egy még le nem leplezett korrupciós bűncselekményről és erről a hatóságnak, amint teheti, nem tesz feljelentést (300. §). Mint látható, ebben az esetben az elkövető nem valósít meg korrupciós bűncselekményt, de a jogalkotó szándéka szerint elvárható minden hivatalos személytől, hogy ne hunyjon szemet a tudomására jutott korrupciós bűncselekmények felett, hanem tegyen meg mindent a közélet tisztasága érdekében. Ez a szabályozás különösen fontos a rendészeti szervek dolgozói által elkövetett korrupciós cselekmények megelőzése érdekében. Erre az állományra különösen jellemző az erős összetartozás érzés, azonban a jogalkotó egyértelművé teszi, hogy a bajtársiasság csak a törvényes működés során dicséretes, korrupciós bűncselekmények elkövetésekor elfogadhatatlan.

A rendészeti szervek állománya – amennyiben tevékenysége a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik – hivatalos személynek minősül, így az általuk elkövetett korrupciós cselekmény a Btk. 294.§ szerinti hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekménynek minősül. A rendeltetésszerű működés a rendőrség esetében a bűncselekmények megakadályozását, felderítését, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelmét, valamint a jogellenes bevándorlás megakadályozásában való részvételt jelenti Magyarország Alaptörvénye alapján. A rendőrség állományának jelentős része azonban a szervezet működéséhez kapcsolódó egyéb fontos feladatot lát el (például gazdálkodás, humánigazgatás stb.), így velük szemben csak az enyhébben büntetendő vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §) bűncselekmény állapítható meg.

A hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekmény azzal valósul meg, ha a hivatalos személy működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, illetve, ha a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja. A joggyakorlat szerint a tényállás megvalósulhat nem csak a saját maga által elintézendő, hanem az adott szervnél felmerülő bármilyen más ügyvel kapcsolatban is, hiszen működési körénél fogva lehetősége van erre.²⁰⁸ Mint látható nem feltétele a bűncselekmény befejezetté válásának, hogy a jogtalan előny a hivatalos személy birtokába kerüljön, illetve élvezze annak előnyeit, elegendő azt kérnie, illetve annak ígérését elfogadnia. Az előny elfogadása a birtokviszony megváltozásával, a dolog átvételével, a szolgáltatás igénybevételével, míg az előny ígérétének elfogadása az átvételre irányuló beleegyező nyilatkozat kinyilvánításával valósul meg. A beleegyezés történhet nyíltan, leplezetten, vagy

²⁰⁸ Hollán Miklós (2014b): A hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetés az új büntető kódexben. Miskolci Jogi szemle 9. évfolyam 1. szám 58. o.

akár ráutaló magatartással is.²⁰⁹ A jogtalan előny mértékének nincs alsó határa, tehát a rendvédelmi szervek dolgozói a legkisebb ajándék, szívesség elfogadásával már megvalósítják a bűncselekményt, ha azt működésükkel kapcsolatban kapják (kismértékű ajándék elfogadása az állami szférában dolgozók körében egyedül az egészségügyi dolgozók esetében lehetséges). A jogtalan előny jelentősebb mértéke a minősítő esetek közt nem jelenik meg, a bíróság elsősorban azt értékeli az 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés büntetési tétel keretein belül, hogy a cselekmény mennyire veszélyeztette az állami szervek működésébe vetett bizalmat. A vesztegetési összeg a bírói ítéletben foganatosított vagyonekhoz intezkedésben jelenik meg, melynek célja, hogy a jogtalanul szerzett előny ne maradjon az elítélt birtokában. Az aktív és a passzív vesztegetői oldal elkövetési magatartásait vizsgálva látható, hogy a jogalkotó a jogtalan előny adását és elfogadását nem csak akkor rendeli büntetni, ha az közvetlenül a hivatalos személy részére, hanem akkor is, ha ez rá tekintettel másnak történik. Az aktív vesztegető felelősségének megállapításához az sem szükséges, hogy tényleges kapcsolata legyen a hivatalos személlyel, hanem elegendő, ha az aktív vesztegető mindezt feltételezi.²¹⁰

A bűncselekmény elkövetésének szintén nem feltétele, hogy a hivatalos személy a kötelezettségét ténylegesen megszegje a jogtalan előny elfogadásáért cserébe. Amennyiben ezt megteszi, akkor már a bűncselekmény minősített esete valósul meg, ami súlyosabban, 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Itt kell megjegyezni, hogy a Btk. 300/A.§ alapján kötelezettségzegésnek minősül az is, ha a hivatalos személy a kötelességének teljesítését előny adásához köti.

A passzív hivatali vesztegetés (294. §) ún. sajátképi bűncselekmény, elkövetője csak hivatalos személy lehet és a hozzá kapcsolódó nem hivatalos személy kizárólag csak részes lehet. Mivel célzatos bűncselekményről van szó, így csak szándékos elkövetés esetén büntetendő.²¹¹

A nagyobb horderejű korrupciós bűncselekményekre jellemző elkövetési magatartások a hivatali vesztegetés elfogadásának minősített esetei közt jelennek meg. Már a bűncselekmény alapesetének elkövetését is súlyosabban – 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel – rendeli büntetni a törvény, ha azt vezető beosztású hivatalos személy követi el. A nagyobb horderejű korrupciós bűncselekményekre jellemző bünszövetségben vagy üzletszerűen történő elkövetés

²⁰⁹ Karsai Krisztina (szerk.) (2019): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer 665-667. o.

²¹⁰ Hollán Miklós (2014b): im. 79. o.

²¹¹ Mezei Kitti (2015): Néhány észrevétel a korrupciós deliktumok hatályos szabályozásával kapcsolatosan Büntetőjogi Szemle 2015/3. szám 99. o.

szintén 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, kivéve, ha azt vezető beosztású hivatalos személy követi el, mert ekkor a büntetési tétel 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztésre emelkedik. A törvény szigorát mutatja, hogy ez utóbbi büntetési tétel megegyezik a fegyveresen elkövetett rablás büntetésének mértékével.

A rendészeti szervek hivatásos állománya – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) hivatásos állománya kivételével – a magyar büntetőjog²¹² szerint katonának minősül, ezért az általuk elkövetett korrupciós bűncselekmények során a büntetőeljárást a katonákra vonatkozó szabályok szerint folytatják le. A büntetés kiszabása során pedig lehetőség van lefokozás, vagy szolgálati viszony megszüntetése szankció alkalmazására is.

3.2. A rendészeti korrupció elleni küzdelem szervei

A rendészeti tevékenységet végzőkkel szemben – más állampolgárokhoz képest – mindenkor magasabb követelményeket állított és állít jelenleg is mind a társadalom, mind pedig a regnáló hatalom. Az elvárások a fizikai, egészségügyi, pszichikai követelményeken szükségszerűen túlmutatnak. Így egy jogállamban az alapvető követelmények közé tartozik a magas szintű erkölcsi tartás is, mely megköveteli, hogy a rendészeti tevékenységet végzők befolyástól mentesen, magasszintű etikai követelményeknek megfelelően lássák el szolgálati feladataikat, és éljék mindennapjaikat szolgálaton kívül is. A követelmények sorában kiemelt helyen szerepel a jogtalan előny elfogadásának elutasítása, az erkölcsi feddhetetlenség. Tekintettel arra, hogy nem elegendő a követelmények megfogalmazása, a szabályok megalkotása, azok betartását, megvalósulását is segíteni, biztosítani, ellenőrizni kell. Így olyan szervezetet, szervezeteket kell létrehozni, amelyek függetlenül működve szerepet vállalnak a megelőzésben, biztosítják a kontrollt, szükség esetén pedig eljárást kezdeményeznek, illetve folytatnak le.

A rendészeti korrupció elleni küzdelemben több szervezet együttműködése szükséges, amelynek során a represszív (pl. büntetőjogi) eszközök mellett egyre többször alkalmaznak integritásalapú (pl.: antikorrupciós képzés, hivatásetikai szabályzat) eszközöket is.

A speciális jellemzőknek az ismerete segítséget nyújt a jogalkotóknak a megfelelő szervezetrendszer kialakításához, valamint a hatáskörrel rendelkező szervezeteknek, hogy hatékonyan tudjanak felkészülni a rendészeti korrupció elleni küzdelemre. Azaz tisztában kell lenni azzal, hogy a megelőzés során egyrészt nemcsak a rendészeti szervekre kell fókuszálni, hanem a társadalomra is. Másrészt a megelőzés csak akkor lehet eredményes, ha nemcsak az

²¹² Btk. 127. § (1) bekezdése szerint.

egyes rendészeti feladatokat ellátó személyeket (kiválasztás, szűrés), hanem a rendészeti állomány közösségét, a szervezetet is figyelembe vesszük. A felderítés pedig csak akkor lesz hatékony, ha mindezeket az ismereteket felhasználva specifikus eszközöket, módszereket alkalmazunk. A rendészeti korrupció elleni fellépésben több, az elmúlt években szervezeti átalakítással, feladatkör változással érintett, független szervezet vesz részt, melyek eltérő hatáskörben, különböző eszközökkel, módszerekkel, azonban szoros együttműködésben dolgoznak. A szervezetek különféle tevékenysége részben egymásra épül, egymást időben követi, részben pedig egyidőben, egymást feltételezve, vagy éppen egymást erősítve valósulnak meg. Ezek a párhuzamos, vagy egymást követő időszakban végrehajtott feladatok megkövetelik, szükségszerűvé teszik a folyamatos kapcsolattartást, hiszen a közös cél elérése csak így lehetséges.

Jelen fejezetben a rendészeti korrupciós cselekmények megelőzését, felderítését végrehajtó szervezeteket, feladataikat, az elmúlt évtizedekben történt átalakításukat, rendészeti szervek állományilletékes parancsnokainak kötelezettségeit, továbbá a felsorolt szereplők együttműködését vizsgálom.

3.2.1. Az állományilletékes parancsnokok szerepe, feladata, felelőssége a rendészeti korrupció elleni küzdelemben

A rendészeti szervek törvényes és hatékony működéséért az egyes szervek vezetői egy személyben felelősek, amely egyfajta magányosságot is előidéz a rendészeti vezető mindennapjaiban.²¹³ Ez pedig a korrupció elleni küzdelemben is komoly terhet ró a vezetőkre. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (Hszt.) szerint az önálló állománytáblázattal rendelkező szervek vezetőit nevezzük állományilletékes parancsnoknak, aki gyakorolja mindazon munkáltatói jogokat, és teljesíti azokat a kötelezettségeket, amelyeket a törvény vagy a végrehajtására kiadott kormányrendelet nem határoz meg más parancsnok vagy vezető részére.²¹⁴ A parancsnoki felelősség széleskörű, a jogi kötelezettségei mellé etikai kötelezettség is társul, hiszen felelős az egészségért, a jólétért, de emellett a moralitásért és a fegyelmi felelősségért is.²¹⁵ Az állományilletékes parancsnok feladata és felelőssége kiterjed az általa irányított szervezet szakmai munkájára, gazdálkodására és személyzeti tevékenységére is. Ennek fontos

²¹³ Molnár Katalin (2019): Kompetenciafejlesztés mesterfokon – tízéves a rendészeti mesterképzés. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 107. o.

²¹⁴ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény 2.§ 3. pont.

²¹⁵ U.S. Dep't of Army (1997), Staff Organization and Operations, Field Manual 101-5, 1-1. o. <https://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/101-5/f540.pdf>. (Letöltve: 2022. 11. 15.)

részét képezi a beosztott állomány erkölcsi és fegyelmi helyzete, továbbá hogy az általa irányított szervezet törvényesen, külső befolyásolástól mentesen működjön. Az állományilletékes parancsnok annál nagyobb valószínűséggel tudja megelőzni a különböző, köztük korrupciós jellegű jogsértéseket, minél következetesebben lép fel a fegyelemsértések észlelése, bűncselekmény elkövetésének gyanújának esetén, és rendel el fegyelmi eljárást, vagy tesz büntető feljelentést. Ugyanakkor ennek ellenkezője is igaz, ha elnéző a parancsnok a törvénysértések felfedése során, akkor valójában nem tudja érvényesíteni a büntető-fenyítő hatalmát.²¹⁶

Az állományilletékes parancsnokok, a munkáltatói jogkört gyakorló vezetők, valamint az ellenőrzési szolgálatok/osztályok vezetői, illetve a NAV esetében a Biztonsági Főosztály vezetője felelős a korrupció elleni küzdelemért. Ennek keretében elsősorban ellenőrzési kötelezettségeket írnak elő számukra, de a parancsnokok az ismert jövedelmi viszonyoktól eltérő indokolatlan vagyongyarapodás észlelése esetén beosztott állományuk tekintetében vagyonosodási vizsgálatot, illetve kifogástalan életvitel ellenőrzést kezdeményezhetnek.²¹⁷ A vezetőknek figyelembe kell venni a munkavállalói szükségleteket, hiszen ezáltal biztosítható a munkáltató részére az elkötelezett dolgozó, rendészeti tisztségviselő. Ennek megfelelően kiszámítható, megbízható, kulturált munkahelyet szükséges biztosítani, kialakítani, ahol támogató, viszonylag állandó, összetartó munkahelyi közösség dolgozik, és a vezető lehetőséget biztosít a személyes fejlődéshez, előmenetelhez.²¹⁸ Általános elvárás a vezetőkkel szemben, hogy folyamatosan kísérjék figyelemmel a beosztottak aktuális gondjait, esetleges anyagi vagy egyéb magánéleti problémáit, és a parancsnoki gondoskodás keretében kötelesek megadni az elvárható és szükséges segítséget a beosztott részére. Ezeknek a feladatoknak a végrehajtása természetesen nem várható el egyetlen személytől, különösen egy több száz fős létszámmal működő szervezeti egység esetében. Tehát a felelős vezetőknek olyan munkafolyamatokat kell kialakítani, hogy az minél jobban biztosítsa a teljes szervezet befolyásolásmentes működését. Ennek érdekében az alábbi feladatok végrehajtására kell leginkább hangsúlyt fektetniük:

- Feladatok, munkafolyamatok kockázatértékelése

²¹⁶ Hautzinger Zoltán (2010a): A katonai büntetőjog rendszertana. Pécs, AndAnn Oktatási és Szolgáltató Kft. 34. o.

²¹⁷ A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 5. pontja.

²¹⁸ Kovács Gábor (2020): Szervezetvezetési módszerek – azaz hogyan váljunk sikeres vezetővé. In: Magyar Rendészet 2020/2. 148. o.

A kockázatértékelés során fel kell mérni, hogy az adott tevékenység milyen mértékű és milyen jellegű korrupciós kockázatot rejt. Figyelembe kell venni, hogy a tevékenység során a dolgozók milyen gyakran kerülnek döntési helyzetbe, milyen gyakran kerülnek kapcsolatba állampolgárokkal, milyen súlyú döntéseket hoznak, de ugyanilyen fontos hogy a tevékenységet hol végzik (pl.: irodában vagy közterületen). Szintén számításba kell venni, hogy a beosztottak a feladataikat milyen leterheltség mellett végzik, azaz mennyi idejük van meghozni egy döntést. Emellett kockázati tényező lehet az állomány felkészültségének hiánya is.

– Általános rezsimszabályok kialakítása és következetes betartatása

Egy szervezet működéséhez elengedhetetlen olyan – mindenkire kötelező – általános magatartási szabályok meghatározása, amelyek az általános rend fenntartását és egyben a biztonságot is szolgálják. Ilyenek például: a személyek objektumokba történő ki- és beléptetésének szabályozása, az ügyfelek és a dolgozók, hol és milyen szabályok betartása mellett tárolhatják gépjárműveiket, milyen személyes tárgyat vihetnek be magukkal, illetve mennyi készpénz lehet náluk, ezt kötelesek-e bejelenteni. Ezeket a szabályokat úgy kell megalkotni, hogy azok életszerűek és betarthatók legyenek, a törvényes munkavégzést feleslegesen ne hátráltassák.

– Munkafolyamatok, hozzáférési és döntési jogosultságok szabályozása

Az egyes feladatok végrehajtását úgy kell meghatározni, hogy azok érthetők és betarthatók legyenek. Gyakori probléma a rendvédelmi szerveknél, hogy a beosztott állományuk számára egy időben több, egymással összeegyeztethetetlen feladat végrehajtását határozzák meg. Azok a helyzetek, amelyek esetén a beosztottnak kell eldönteni, hogy több feladat közül melyiket hajtja végre, könnyen válhatnak visszaélések táptalajává. A döntési jogosultságok szabályozásánál célszerű meghatározni, hogy egy-egy ügynél mikor dönthet önállóan a dolgozó. Melyek azok az esetek, amikor dönthet ugyan, de azonnali jelentési kötelezettség terheli, és melyek azok, amikor felettese hozza meg a döntést. Szintén körültekintően kell meghatározni, hogy az egyes dolgozók csak a munkájukhoz szükséges információkhoz férhessenek hozzá.

– Ellenőrzés

Az ellenőrzés végigkíséri az egész vezetési folyamatot, és a vezető, az állományilletékes parancsnok számára a legjelentősebb és leghitelesebb információkat nyújtja, egyben lehetőséget teremt arra, hogy ismerje, nyomon kövesse beosztottjainak tevékenységét, eredményeit, a szabályok betartását.²¹⁹ A vezetőknek olyan ellenőrzési metodikát kell

²¹⁹ Kovács Gábor (2020): Szervezetvezetési technikák a rendészeti szervezetekben – azaz hogyan váljunk sikeres vezetővé? In: Ruzsonyi Péter: Közbiztonság. Budapest, Ludovika Kiadó 184-189. o.

alkalmazni, hogy az a lehető legnagyobb mértékben biztosítsa a törvényes és szabályos munkavégzést. Azokon a munkahelyeken, ahol rendszeresen érintkeznek a rendészeti szervek dolgozói állampolgárokkal, célszerű térfigyelő kamerákat telepíteni úgy, hogy holttér nélkül rögzítsék az intézkedéseket. Ezek a kamerák a törvényesen dolgozókat is védik egy-egy vitás ügyből adódó panasz, vagy kivizsgálás során. Fontos része az ellenőrzési tevékenységnek a munkafolyamatokba épített ellenőrzés, amikor az ellenőrzésre jogosult vezető a munkafolyamatok megtekintése, a dolgozók beszámoltatása, az általuk elkészített iratok ellenőrzése során, esetleg a statisztikai adatok elemzésével győződik meg a munkavégzés szabályosságáról. Természetesen ezeken túl időnként szükség van váratlan ellenőrzésekre, melyeknek egyik formája a munkavégzés szabályosságának vizsgálata, de emellett rendszeresen állományvédelmi ellenőrzéseket is indokolt végrehajtani, amelyeknek elsősorban a korrupció visszaszorítása, megelőzése a célja.

– Panaszok, bejelentések, mulasztások kivizsgálása

Mivel a korrupciós cselekmények esetében igen nagy a látencia, így nagyon fontos az állampolgári visszajelzések vizsgálata, melynek egyik formája a tőlük érkezett panaszok, bejelentések. Az egyes beadványok kivizsgálása során törekedni kell arra, hogy a vezetők eldöntsék, a bejelentés korrupcióval összefüggésbe hozható-e. Elmondható ez a különböző mulasztások kivizsgálására is. Ezek az esetek általában vezetői ellenőrzések, illetve ugyanazon állampolgárral szembeni ismételt hatósági intézkedés kapcsán kerülnek napvilágra. A vizsgálat során a vezetőknek elsődlegesen azt kell figyelembe venni, hogy a rendvédelmi szerv dolgozója által elkövetett mulasztás az intézkedés alá vont személyre kedvező hatással volt-e, tehát egy szabályos intézkedés esetén létrejött joghátránytól a szabálytalan intézkedés következtében megmenekült-e. Amennyiben ez bizonyíthatóvá válik, az ügy körülményeit még akkor is indokolt megküldeni az NVSZ-nek, ha korrupciós jellegű bűncselekmény konkrét gyanúja nem áll fenn.

– Információáramlás

Tekintettel arra, hogy a korrupciós cselekményekre nagyfokú konspiráltság a jellemző, így elengedhetetlen olyan információs csatornák kiépítése, amelyek biztosítják, hogy a releváns információk eljussanak az állományilletékes parancsnokokhoz. Az alapszabály, hogy minden információnak jelentősége lehet, vonatkozzon az a beosztott állomány munkavégzésére, munkahelyen kívüli életvitelére, kapcsolataira, vagy vagyoni helyzetére. Fontos információt hordozhatnak azok az állampolgári visszajelzések is, amelyek az adott szerv illetékességi területén jellemző olyan jogsértésekre vonatkoznak, amelyek szankció nélkül maradnak. Elvárt a vezetőktől, hogy szinte napi kapcsolatot tartsanak az NVSZ illetékes munkatársaival, és a korrupcióra utaló információkon túl tájékoztassák őket a szervezet munkájában bekövetkezett,

illetve állománnyal kapcsolatos változásokról. Természetesen az információáramlásnak kétirányúnak kell lennie. Az NVSZ-nek visszacsatolásokat kell adnia a kapott információkról, illetve a korrupciós veszélyeztetettségéről, a közös fellépés lehetőségeiről.

– Következetesség

Csak olyan szervezet képes befolyástól mentesen működni, melynek a vezetője maga is következetesen elutasítja a korrupciót, melyet munkahelyi és magánéleti viselkedése, életvitele egyértelműen tükröz. A vezetői döntéseknek következetesnek, kiszámíthatónak kell lenni, a szabályokat konzekvensen be kell tartania és tartatnia. Amennyiben a vezető magtartásával a szabályokat áthágja, várhatóan a beosztottjai is felhatalmazva érzik magukat arra, hogy az előírásokat, normákat, jogszabályokat saját belátásuk szerint értelmezzék, ami nemcsak a szervezet szakmai munkájára hat negatívan, hanem a korrupciós jellegű cselekmények megjelenését előidézheti, gyakoriságát növelheti.

Tekintettel arra, hogy a korrupciós cselekmények bizonyítása nehéz, így az állományilletékes parancsnok olyan helyzetbe is kerülhet, hogy felmerül benne, az alárendeltjei közül valaki korrupciós bűncselekményt követ, vagy követett el, azonban a megalapozott feljelentéshez nincs elegendő információja, a megalapozott gyanú helyett csak az egyszerű gyanú áll fenn. Ilyen helyzet lehet, ha az állomány tagjánál – a megengedettnél (10 000 Ft, vagy ennek megfelelő értékű külföldi fizetőeszköz) nagyobb összegű – hazai, illetve külföldi fizetőeszközt találnak állományvédelmi ellenőrzés során. Ez önmagában fegyelmi felelősséget keletkeztet ugyan, de nem képezi büntetőeljárás megindításának joglapját, hiszen nem állapítható meg, hogy a pénzeszközök jogellenesen – esetleg korrupciós cselekmény kapcsán – kerültek a birtokába. Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a rendőrségnél alkalmazott jelenlegi szabály rendelkezései szerint egy adott összeghatárig az állomány tagja külföldi pénzeszközt is tarthat magánál, mely rendelkezés – megértve az állomány állampolgári jogainak figyelembe vételét – teljesen felesleges, és nehezíti a korrupcióellenes fellépést. Előfordulhat, hogy egy korrupciós cselekmény kapcsán az állomány tagja „csak” 10-20 euró készpénzt kap. Egy megfelelően szervezett és kivitelezett állományvédelmi ellenőrzésen az állományilletékes parancsnok, vagy más ellenőrök feltárhatják, hogy az ellenőrzöttnél külföldi fizetőeszköz van, ez azonban még fegyelmi felelősséget sem von maga után, hiszen a vonatkozó szabály szerint ekkora összeget tarthat magánál. A rendelkezés azért érthetetlen, mert Magyarországon hazai pénzeszközzel lehet vásárolni. Vannak ugyan olyan szolgálati helyek (pl. Csanádpalota autópálya határátkelőhely), amelyek más állam területén helyezkednek el, azonban itt nem tud az érintett külföldi fizetőeszközzel vásárolni, így szükségtelen azt magánál tartania.

Amennyiben pedig bármely okból (pl. valutát váltott a szolgálatba lépés előtt) szeretne a szolgálati helyére külföldi fizetőeszközt vinni, erre is van lehetősége, hiszen azt elzárhatja a szolgálati helyén. Amennyiben vannak olyan objektumok, ahol ennek feltételei nem állnak fent, akkor ezt szükségszerű lenne biztosítani. A készpénz birtoklására vonatkozó szabályozást pedig szigorítani kellene a tekintetben, hogy csak hazai fizetőeszköz lehessen a szolgálatban lévő állománynál.

Abban az esetben, ha egy munkatárs életszínvonala jövedelméhez képest kiugró, ha egy állományvédelmi ellenőrzés során, vagy bármely más forrásból olyan információk jutnak a vezető tudtára, mely alapján felvetődhet, hogy a kolléga feddhetetlensége kérdéses, elvárható a vezetőtől, hogy a munkatársra kiemelt figyelmet fordítson. Ennek keretében indokolt lehet állományvédelmi ellenőrzés alá vonni az érintett kollegát, illetve az NVSZ irányába jelezni a felmerült információkat, egy esetleges megbízhatósági vizsgálat lefolytatása érdekében.

3.2.2. Szervezeten belüli ellenőrzést végző szervezeti elemek (ellenőrzési szolgálatok)

3.2.2.1. Az ellenőrzési szolgálatok kialakulása, szabályozása

A rendészeti szervek többségénél ellenőrzési szolgálat (rendőrség, büntetésvégrehajtás, katasztrófavédelem), ellenőrzési osztály (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság /OIF/), illetve biztonsági főosztály (NAV) működik, melyek egyik feladata a korrupció elleni küzdelem a saját állományuk vonatkozásában. A belső szakmai ellenőrzést végrehajtó szervezeti elemek már több mint 20 éve megkezdték működésüket, melynek történetét az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) és területi szervei vonatkozásában említem.

Az ORFK-n és területi szerveinél ellenőrzési szolgálatok már 1999-ben léteztek. Kezdetben feladataik közé tartozott a fegyelmi eljárások lefolytatása, az állampolgári bejelentések, panaszok kivizsgálása, a belső ellenőri tevékenység ellátása és a függetlenített szakmai ellenőrzési feladatok végrehajtása. A rendőrség függetlenített szakmai ellenőrzési funkciójára vonatkozó szabályokat az 1/2001. (BK 1.) BM utasítás végrehajtására kiadott 5/2001. (V. 2.) ORFK utasítás, valamint a Magyar Köztársaság Rendőrsége Ellenőrzési Szabályzatáról szóló 20/2002. (XI. 19.) ORFK utasítás tartalmazta. E belső irányítási eszközök az aktuális kriminálpolitikai elvárásokat hűen tükrözték mindaddig, amíg Magyarország az EU, és Schengeni Végrehajtási Egyezmény teljes jogú tagjává nem vált.²²⁰ A fentebb már említett

²²⁰ Kovács István (2017): Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll)feladata. In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 21. szám, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 10-11. o.

rendvédelmi (határőrségi és rendőrségi) integrációt követően a függetlenített szakmai ellenőrök számát emelték, ezzel együtt pedig a fegyelmi tevékenységet általában a humánigazgatási szolgálatokhoz telepítették. Az ellenőrzések szabályait pedig a Magyar Köztársaság Rendőrsége Ellenőrzési Szabályzatáról szóló 58/2007. (OT 33.) ORFK utasítás határozta meg egészen a jelenleg is hatályos norma, az Ellenőrzési Szabályzatról szóló 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás hatályba lépéséig. Egészen 2013-ig az ellenőrzési szolgálatok számára a korrupció elleni fellépésben történő feladatok ellátása nem volt szabályozva. Ettől függetlenül a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatával (RSZVSZ), illetve annak jogutódjával az NVSZ-szel az ellenőrzési szolgálatok együttműködtek, amelynek során korrupció ellenes feladatokat is elláttak. A rendőrség állományára vonatkozó korrupcióellenes szabályokat tartalmazó norma, a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás) szabályozta hiánypótló jelleggel – többek között – az ellenőrzési szolgálatok részére a korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatos feladataikat.

3.2.2.2. Az ellenőrzési szolgálatok szerepe a rendészeti korrupció elleni küzdelemben

A korrupció elleni fellépés megköveteli a hatékony belső kontrollrendszer működtetését, melyek közül a rendészeti szerveknél fontos szerepet tölt be a vezetői ellenőrzés, a függetlenített ellenőrzési egységek és a belső ellenőr is, melyek egymás tevékenységét kiegészítve kell, hogy működjenek. A belső kontrollrendszer működtetéséért a rendészeti szervek Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a szerv vezetője (parancsnoka) felelős. Bár egyik ilyen kontrollnak sem kizárólag a korrupció elleni fellépés az egyedüli feladata, de hatékonyan működve mégis hozzájárulhatnak a korrupció mérsékléséhez, esetenként feltárásához. A rendészeti szerveknél kialakított belső kontrollrendszer néhány eltérés mellett sok hasonlóságot mutat.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (BVOP) vezetője közvetlen alárendeltségében működik az Ellenőrzési Szolgálat, amely főosztályra és osztályokra tagozódik. A Szakmai Ellenőrzési Főosztály, a Mobil Ellenőrzési Osztály és a Vezetői Ellenőrzési Osztály függetlensége garantált.²²¹ Az ellenőrzési szolgálat feladatai közé tartozik, hogy *„értékelést adjon a tevékenység szabályosságáról és hatékonyságáról, mutasson rá a munkavégzés kedvező jegyeire, tárja fel a végrehajtás hiányosságait, a végrehajtást akadályozó*

²²¹ Bordás Anikó (2019): A hatékony ellenőrzési rendszer szerepe a Büntetés-végrehajtási Szervezet vezetésének támogatásában. In: Börtönügyi Szemle 2019/4. szám 42. o.

tényezőket, tegyen javaslatot a hiányosságok felszámolására, a szakmai tevékenység fejlesztésére az ellenőrzés céljának megvalósítása érdekében”²²². A BVOP Szervezeti Működési Szabályzatában azonban a korrupció szó egyáltalán nem jelenik meg, így az Ellenőrzési Szolgálatnak csak közvetve feladata az ellene való fellépés.

Árnyaltabb a helyzet a Katasztrófavédelem Országos Parancsnokság esetében. A jelenlegi egységes, hivatásos katasztrófavédelmi szervezet 2012-ben jött létre, nagy változást hozva a tűzoltóság és a polgári védelem tekintetében.²²³ A katasztrófavédelemre vonatkozó jogszabály megfogalmazza, hogy a katasztrófavédelem nemzeti ügy, amelynek irányítása pedig állami feladat.²²⁴ A katasztrófavédelem komplex feladatkörrel rendelkezik, melyhez a tűzvédelmi, polgári védelmi és iparbiztonsági szakterületek is hozzátartoznak.²²⁵ A szervezet Szervezeti és Működési Szabályzatában (SZMSZ) foglaltak szerint az Ellenőrzési Szolgálat feladatai körében „az ellenőrzés módszereivel és eszközeivel fellép a jogszabályi és belső normák előírásainak megsértése ellen, amelynek keretében javaslatot tesz a jogszabályoknak, a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek, valamint az ügyintézés rendjének módosítására, szükség esetén – a főigazgató megbízásából – az erre feljogosított szervezetnél kezdeményezi a megfelelő eljárás lefolytatását”. A korrupció elleni fellépés az utasításban az Ellenőrzési Szolgálat szakmai ellenőrei részére ugyan ennél a rendészeti szervnél sincs nevesítve, a Revizori Főosztálynak azonban egyértelműen feladatul szabja, hogy „a belső ellenőrzés módszereivel és eszközeivel fellép a korrupciós jelenségekkel szemben, megelőzése érdekében javaslatokat tesz, szükség esetén kezdeményezi a megfelelő eljárás lefolytatását”. Emellett az Ellenőrzési Szolgálat a rendelkezések alapján kapcsolattartóként részt vesz a Korrupcióellenes és Integritás Munkacsoport munkájában, koordinálja az integritás felméréssel kapcsolatos feladatok végrehajtását.²²⁶

A rendészeti szervek tekintetében fontos szervezeti változás volt az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal valamint a Vám- és Pénzügyőrség összevonása, ezzel a NAV létrehozása, melynek egyik kiemelt indoka volt, hogy a pénzügyi és egyes más bűncselekményeket

²²² 1/2016. (IV. 15.) BVOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról 3. számú függelék 2.3. pont.

²²³ Mészáros Bence (2021): A rend pártján. Rendvédelmi szervek a 2010 utáni Magyarországon. In: Mernyei Ákos – Orbán Balázs (szerk.): Magyarország 2020. 50 tanulmány az elmúlt 10 évről. Budapest, MCC Press Kft., 622. o.

²²⁴ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

²²⁵ Vass Gyula Géza – Kátai-Urbán Lajos (2022): A katasztrófavédelmi felsőoktatási képzés fejlődése és jövője. In: Belügyi Szemle, 2022/10. 2136-2137. o.

²²⁶ A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2020. (XI. 5.) BM OKF Utasítás 81.1. - 81.6. pont.

hatékonyan, eredményesen lehessen felderíteni.²²⁷ A 2011-ben létrejött NAV szervezetében a függetlenített belső szakmai ellenőrzések végrehajtását a Biztonsági Főosztály látja el, így Ellenőrzési Szolgálatot nem hoztak létre. A szervezeti elem más feladatai mellett ellátja a NAV munkavállalóival és foglalkoztatottaival kapcsolatos biztonsági és állományvédelmi, valamint ezeknek a személyeknek a feladatellátása szempontjából biztonsági kockázatot jelentő tevékenységek kiszűrésével kapcsolatos feladatokat. Vizsgálja továbbá a NAV állományába tartozók feddhetetlenségét érintő, a közélet tisztaságának megsértésére vonatkozó, korrupcióra utaló közérdekű bejelentéseket, panaszokat, illetve a hivatalból tudomására jutott ilyen információkat, továbbá a vagyonvédelmi biztonságot érintő ügyeket. A NAV Szervezeti és Működési Szabályzatában megjelenik az integritás tanácsadó beosztás is az integritási és korrupciós kockázatok kezelésében való támogatásra. A feladatot ellátó személy e tekintetben a szerv vezetőjének közvetlen irányítása alatt áll. További tevékenységét pedig a Központi Irányítás Biztonsági Főosztály vezetőjének irányításával végzi. A NAV területi, illetve helyi szervezeti egységeinél a belső szakmai ellenőrzések vezetői ellenőrzések keretében valósulnak meg, ennek megfelelően külön szervezeti elemeket nem alakítottak ki. A NAV-on belül a korrupcióellenes feladatokra nem működtetnek Munkabizottságot.²²⁸ A NAV belső szervezeti normával²²⁹ is mutatja elköteleződését a korrupciós cselekmények felderítése, megelőzése tekintetében. A belső szabályzóba olyan feladatokat, jogosultságokat (pl.: ajándéktárgyak elfogadásának, magántulajdonú mobiltelefonok birtoklásának ellenőrzése, indokolatlan vagyongyarapodás esetén intézkedési kötelezettség) határoztak meg a vezetők részére, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a szervezeti egység önállóan is képes legyen korrupciós cselekményeket feltárni, megelőzni.²³⁰ A szigorú szabályok, előírások megalkotása azért szükséges, mert ahogy Lux Gyula megfogalmazza: *„a vámszakma kriminálisan veszélyeztetett terület, hiszen kis fizetésű közhivatalnokok döntéseitől függ milliós nagyságrendű közterhek kiszabása és bevételezése. ... Az okokat vizsgálva megállapítható, hogy az ügyfelek*

²²⁷ Mészáros Bence (2021): A rend pártján. Rendvédelmi szervek a 2010 utáni Magyarországon. In: Mernyei Ákos – Orbán Balázs (szerk.): Magyarország 2020. 50 tanulmány az elmúlt 10 évről. Budapest, MCC Press Kft., 621. o.

²²⁸ A pénzügyminiszter 25/2020. (XII. 30.) PM utasítása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról 44. §, 3. számú függelék 2.3.1., 2.3.2., 2.3.8.

²²⁹ 5006/2018/385. sz. körlevél a korrupciós cselekmények megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos feladatokról

²³⁰ Erdős Ákos – Magasvári Adrienn (2022): Korrupció és integritás. In: Suba László – Szabó Andrea (szerk.): Integrált pénzügyőri ismeretek II. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, 164-165. o.

*rendszeresen tesznek korrupciós ajánlatokat, a tetemes jogtalan haszonra tekintettel esetenként igen magas összeg ellenében.*²³¹

Az ORFK vezetőjének közvetlen alárendeltségében működő Ellenőrzési Szolgálat feladatai között szerepel, hogy mobil és állományvédelmi ellenőrzést végez, valamint végrehajtja a rendőrség vezetői állományának ellenőrzését. A szervezeti elem országos hatáskörrel hajt végre - valamennyi szolgálati ág, szolgálat és szakszolgálat tekintetében – függetlenített rendőri-szakmai ellenőrzéseket.²³² Továbbá részt vesz a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokban, az Ellenőrzési Szolgálat vezetője a Rendőrség Korrupció-ellenes Állandó Munkabizottságának elnöke.²³³

Az országos szervnél kialakított belső kontrollrendszert az alárendelt szervezeti egységek is leképezték. Ennek gyakorlati megvalósulását, a létrehozott szervezeti elemeknek a korrupció elleni küzdelemben betöltött tényleges szerepét az ORFK alárendelt szervei vonatkozásában mutatom be.

Az ORFK-n, a Készenléti Rendőrségen, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságon, a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, a megyei rendőr-főkapitányságokon működő Ellenőrzési Szolgálatok függetlenített szakmai ellenőrzéseit az Ellenőrzési Szabályzatról szóló 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás szabályozza. Az állományilletékes parancsnokoknak, az ellenőrzési szolgálatoknak kiemelt feladatuk a rendőri korrupció elleni fellépés. A rendőrség állományára vonatkozó korrupcióellenes szabályokat tartalmazó norma a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás) szabályozta hiánypótló jelleggel – többek között – az ellenőrzési szolgálatok, az állományilletékes parancsnokok korrupció ellenes feladatait. Az ellenőrzési szolgálatok és az állományilletékes parancsnokok korrupció elleni fellépése elsősorban az ORFK utasítás által bevezetett állományvédelmi ellenőrzés keretében valósul meg. Az ilyen ellenőrzések végrehajtása az állományilletékes parancsnokok és az ellenőrzési szolgálatok számára kötelező. Az állományvédelmi ellenőrzést a helyi sajátosságok figyelembevételével korrupciós kockázatelemzés és információgyűjtés adatai alapján kell végrehajtani. Az állományvédelmi ellenőrzés kiterjed:

²³¹ Lux Gyula (1996): A Vám- és Pénzügyőrség feladatai és lehetőségei a feketegazdaság, a gazdasági szervezett bűnözés és a korrupció visszaszorításában. In: Kriminológiai Közlemények 54., 85. o.

²³² Buzás Gábor (2016): Hasonló eszközök, különböző célok: Hatósági ellenőrzés – szervezeten belüli ellenőrzés. In: Jog- és Politikatudományi folyóirat X. évfolyam, 2016/1. szám, 5-7. o.

²³³ 20/2015. (IX. 10.) ORFK utasítás az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról 42. pont b), f) alpont.

- az ajándéktárgyak elfogadásának,
- a magántulajdonú mobiltelefon birtoklása szabályszerűségének,
- a közterületi, illetve az idegenrendészeti ügyintézői feladatok ellátásához szükséges felszerelések, okmányok,
- az ellenőrzött szervezeti elem szolgálati helyiségeinek, az irodáknak, az állomány részére biztosított pihenőhelyiségeknek, a feladat végrehajtásából beérkező gépjárműveknek, a más, rejtkehelyként alkalmazható helyek,
- a készpénz és a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz birtoklása szabályszerűségének ellenőrzésére.

A korrupció elleni küzdelemben az ellenőrzési szolgálatok, az állományilletékes parancsnokok csak korlátozott, nyílt eszközökkel léphetnek fel, melyek a korrupciós bűncselekmények megelőzése, visszaszorítása esetében is meglehetősen kis határfokúak, felderítésre pedig nem igazán alkalmasak. Meg kell azonban jegyezni, hogy az alaposan megtervezett, „akciószerűen”, nagy odafigyeléssel végrehajtott állományvédelmi ellenőrzések során korrupcióra utaló adatok felmerülhetnek. A jelenleg hatályos szabályozás szerint (ORFK utasítás 32. pontja) a szolgálatteljesítés közben talált tárgyakat, értékeket a megtaláló haladéktalanul jelenti a szolgálati előljárónak, aki a talált tárgyakkal, értékkel kapcsolatos tennivalókra a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló rendeletben foglaltak alapján intézkedik. A határátkelőhelyen talált tárgyat, értéket, a megtaláló a ruházatába, felszerelésébe, útlevélezési fiókjába nem helyezheti el, azt haladéktalanul jelenti a szolgálati előljárónak. Előfordult, hogy az ellenőrzés alá vont útlevélezésnél nagyobb összegű külföldi fizetőeszköz volt, melyre azt a magyarázatot adta, hogy a pénzt találta, de még nem adta le. Az ellenőrzésben felmerült ugyan, hogy a készpénz korrupciós cselekményből származik, ezt azonban bizonyítani nem lehetett. A szabályozás értelmében azonban az útlevélezési fiókban történő elhelyezésével fegyelemsértést valósított meg. A fegyelmi eljárás eredményeként az állományilletékes parancsnok a legsúlyosabb fenyegetést, azaz a jogviszony megszüntetését szabta ki, mely – figyelembe véve az adott szolgálati helyen dolgozók korrupciós kockázatait, a korrupció ellenes fellépés kiemelt jelentőségét – a bírósági eljárást követően jogerős döntéssé vált.

A példaként bemutatott rendészeti szervek Szervezeti és Működési Szabályzatában kivétel nélkül megjelenik egy hatékony belső kontrollrendszer működtetésének feladata. Abban azonban már eltérések mutatkoznak, hogy melyik szervezet milyen elnevezéssel, milyen konkrét feladatot határoz meg a függetlenített belső ellenőrzést végrehajtó szervezeti elemnek.

3.2.3. A Nemzeti Védelmi Szolgálat

3.2.3.1. A Nemzeti Védelmi Szolgálat megalakulása

A rendszerváltást követően, 1990 óta, az ORFK keretein belül felállított, a rendőrfőkapitány közvetlen alárendeltségében, speciális bűnügyi szolgálatként működő Biztonsági Főosztály végezte a Rendőrség, a Határőrség és a Tűzoltóság, illetve Polgári Védelem belső bűnmegelőzési ellenőrzését. A főosztály tevékenysége továbbá kiterjedt a Belügyminisztérium hivatali egységeire, valamint e minisztérium háttérintézményeire is.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) viszont már megteremtette az alapot a Rendőrségtől független Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat (RSZVSZ) 1995. július 1-jén történt létrehozásához. A belügyminiszter konkrét feladatot kapott²³⁴ a rendvédelmi szervezetek belső bűnmegelőzési célú ellenőrzésével és büntetőfelfedezésével kapcsolatban. A szervezet megalakítását nem az indokolta, hogy a korábbiakhoz képest a rendvédelmi dolgozók több bűncselekményt követtek el, hanem az, hogy a fegyveres testületek tagjai tevékenységüket a demokrácia alapjaihoz tartozó nyilvánosság keresztüztüében végezték, és az általuk elkövetett bűncselekmények a testületek társadalmi megítélését, ezzel együtt működőképességét veszélyeztették. Az RSZVSZ feladata volt *„a bűncselekmény alapos gyanújának a megállapítása, vagy kizárása kizárólagosan a hivatali, hivatalos személyként, vagy hivatali tevékenységével összefüggésben elkövetni kívánt, vagy elkövetett, illetőleg katonai bűncselekmények megelőzésére, megszakítására és felderítésére irányult.”*²³⁵ Azoknak a cselekményeknek a felderítése, amelyeket ugyan a rendvédelmi szervek személyi állománya követett el, de hivatali tevékenységével nem volt összefüggésben, az az általános hatáskörű bűnüldöző, illetve nemzetbiztonsági illetékesség esetén a nemzetbiztonsági szervezetek feladata maradt. Ezt a tevékenységet az akkor hatályos Rtv. 97.§ (1) g) pontjában foglaltak szerint meghatározott rendvédelmi szervezetek (Rendőrség, Határőrség, Polgári Védelem állami szervei, hivatásos tűzoltóság, Vám- és Pénzügyőrség) vonatkozásában végezhetette, mely alól kivételt csupán az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok állománya jelentett. Hatásköre a hivatásos, köztisztviselői és közalkalmazotti, illetve a Határőrségnél hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítő sor- és tartalékos állományra terjedt ki.

Az RSZVSZ ezen kívül belső bűnmegelőzési feladatokat is foganatosíthatott, azonban büntetőeljárás cselekményeket nem végezhetett. A felderítést az alapos gyanú megállapításáig, vagy a kizárásig folytatta. Az alapos gyanú esetén feljelentést tett az illetékes nyomozó

²³⁴ A belügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 147/1994. kormányrendelet 5. § (1) bekezdés e) pontja.

²³⁵ BM előterjesztés RSZVSZ-ről 1995. 4. o. 2. bek.

hatóságnál, fegyelmi eljárás elrendelés feltételeinek fennállása esetén pedig a beszerzett adatokat átadta az illetékes vezetőnek.²³⁶

Az Rtv. 2010. és 2019. évi módosításának eredményeként a rendőrség szervezetét érintően jelentős változás következett be. Ennek következtében a rendőrséget az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv (NVSZ), a terrorizmust elhárító szerv (Terrorelhárítási Központ), valamint az idegenrendészeti szerv (OIF) alkotja. Nem történt azonban változás abban, hogy a rendőrségre továbbra is a centralizáció, a hierarchia, a militáns jelleg és az állami irányítás dominanciája jellemző.²³⁷

Az NVSZ a rendvédelmi szervek állománya vonatkozásában ellátja a korrupciómegelőzési és -felderítési feladatát, továbbá megbízhatósági vizsgálatot, kifogástalan életvitel ellenőrzést, előzetes véleményalkotást végez.

A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatóság az NVSZ feladatait a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet és a rendészeti szakgimnáziumok hivatásos állományú tagjai, kormánytisztviselői, köztisztviselői, valamint rendvédelmi igazgatási alkalmazotti, igazságügyi alkalmazotti, valamint munkavállalói jogviszonyban álló tagjai tekintetében látja el.

A Központi Védelmi Igazgatóság az előbb említett feladatokat a Terrorelhárítási Központ, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, az Országgyűlési Őrség, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság, a Belügyminisztérium foglalkoztatottjai körében látja el.

A Közigazgatási Szervek Védelmi Szolgálat Igazgatóság az OIF, BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a területi kormányzati igazgatási szerveknél foglalkoztatottak, az egészségügyi tevékenység végzésében tanulói jogviszony alapján közreműködő személyek, valamint az egyházi jogi személy fenntartásában vagy tulajdonában álló egészségügyi szolgáltatóknál foglalkoztatottak kivételével az egészségügyi szolgálati jogviszonyban állók vonatkozásában látja el feladatait.

²³⁶ Nagy Ákos Péter (2012): A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat megalakulása és tevékenységének kialakítása a rendszerváltás folyamatában In: Rendvédelmi-történeti Füzetek 22. évfolyam 25. szám 58-63. o.

²³⁷ Christián László (2018): Rendészeti szervek. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: Bodnár Eszter, Jakab András) <http://ijoten.hu/szocikk/rendeszeti-szervek>, 52-54. o. (Letöltve: 2022. 05. 10.)

A védelmi funkciójának megvalósulása során védelmet nyújt egyrészt a hatáskörébe tartozó szervezetek az állományuk érintettségével megvalósuló korrupciós, illetve egyéb bűncselekményekkel szemben, másrészt a védett szervezetek, a védett állománynak, egyes esetekben pedig az állomány hozzátartozói, egyéb, vele kapcsolatban álló személyeknek a jogtalan támadásokkal szemben. Mindezeknek a feladatoknak a végrehajtásával elősegíti a védett szervezetek, a védett állomány jogszerű, szakszerű, befolyásmentes és zavartalan működését, munkavégzését.²³⁸

Az NVSZ szerepe a korrupció elleni küzdelemben nemcsak megtorló jellegű, hanem a megelőzési oldal is markánsan jelen van a szervezetben. A megelőzéssel kapcsolatos új szakmai feladatok ellátására 2014. október 1-jétől közvetlenül a főigazgató alárendeltségében új szervezeti egységet hoztak létre, amely korrupciómegelőzési főosztály elnevezéssel kezdte meg működését. A szervezeti egység feladata az NVSZ-n belül korábban már projektek formájában jelenlévő, de egyre fontosabb szerepet betöltő integritásszemlélet erősítése, koordinálása lett.²³⁹

3.2.3.2. A Nemzeti Védelmi Szolgálat tevékenysége

A rendészeti korrupció elleni fellépésben kiemelt szerepe van az országos illetékességgel, önállóan működő NVSZ-nek, melynek feladata a bűnmegelőzés, a bűnfelderítés, az előzetes véleményalkotás, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat.²⁴⁰ A meghatározott bűncselekmények²⁴¹ esetén a védett állomány körében bűnmegelőzési, valamint bűnfelderítési tevékenységet folytat a nyomozás elrendeléséhez szükséges gyanú megállapításáig vagy kizárásáig. Amennyiben bűncselekmény gyanúját észlelik, haladéktalanul a nyomozás elrendelését kezdeményezik a nyomozás teljesítésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál, vagy az ügyészségnél. Nyomozóhatósági jogkörük nincs,

²³⁸ <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat> (Letöltve: 2022. 05. 10.)

²³⁹ Ifi-Valde Orsolya – Klotz Péter – Várad Piroška – Végh Viktória (2015): Az új irány: korrupciómegelőzés a Nemzeti Védelmi Szolgálatnál. In: Belügyi Szemle 2015/10. 63. évfolyam, Budapest 9. o.

²⁴⁰ Rtv. 7.§-7/D.§, valamint a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) kormányrendelet (Kormányrendelet)

²⁴¹ A Kormányrendelet 6. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a védett állomány tagjai által elkövetett, a Btk. szerinti személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §), bűnpártolás (Btk. 282. § (3) bekezdés d) pontja), a XXVIII. Fejezet szerinti hivatali bűncselekmények, vesztegetés (Btk. 290. §), vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §), hivatali vesztegetés (Btk. 293. §), hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §), vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §), vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §), közokirat-hamisítás (Btk. 343. §), zsarolás (Btk. 367. § (2) bekezdés c) és d) pont), a szolgálati helyen vagy hivatali tevékenységgel összefüggésben elkövetett, az előzőekben fel nem sorolt bűncselekmények, ha e bűncselekmények felderítése nem tartozik más szerv hatáskörébe, katonai bűncselekmények (Btk. XLV. Fejezet), kivéve a szökést (Btk. 434. §), a zendülést, (Btk. 442. §), illetve a készenlét fokozásának veszélyeztetését (Btk. 454. §), a védett állományba nem tartozó személy által az előzőekben megjelölt bűncselekmények valamelyike, ha azt a „külső” személy a védett állomány tagjával közösen, vagy annak segítségével követi el.

azonban az általuk kezdeményezett nyomozásban, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) rendelkezései alapján, felkérésre közreműködnek az eljárási cselekmény végrehajtásában, az adatszerzésben, valamint a leplezett eszköz alkalmazásában.²⁴² Feladataik ellátásához rendelkezésre állnak az Rtv. VII. fejezetében megjelölt titkos információgyűjtési lehetőségek, továbbá a Be. előkészítő eljárás során alkalmazható leplezett eszközei.

A rendvédelmi feladatokat ellátó állománnyal szemben alapvető elvárás, hogy a jogszabályi előírásokon túl, szigorú hivatásetikai követelményeknek is megfeleljenek. Ennek érdekében vezették be a kifogástalan életvitel ellenőrzés jogintézményét, melynek célja, hogy csak olyan személyek lehessenek a hivatásos állomány tagjai, akik a magasabb szintű hivatásetikai elvárásoknak felvételükkor, illetve az egész hivatásos életpályájuk során megfelelnek.

Az NVSZ Rtv.-ben meghatározott egyik legfontosabb alapfeladata a korrupció elleni harcban való közreműködés. Ennek egyik hatékony eszköze a 2011-ben bevezetett megbízhatósági vizsgálat, mely a korrupció visszaszorítását szolgálja. Az integritási tesztek a Belügyminisztérium teljes állománya vonatkozásában alkalmazzák annak érdekében, hogy azonosítsák, értékeljék és megszüntessék azokat a kockázati elemeket és tényezőket, amelyek lehetővé teszik a Belügyminisztérium állománya által korrupciós cselekmények elkövetését.²⁴³ A jogintézmény célja azoknak a személyeknek a kiszűrése, akik hivatali helyzetükkel, szolgálati kötelezettségeikkel visszaélve, azt felhasználva követnek el bűncselekményeket, súlyosan károsítva a közbizalmat. A vizsgálat során a valóságban is előforduló élethelyzetek mesterséges kialakításával vizsgálják, hogy az érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének, a jogszerű, befolyásmentes feladatellátás követelményének. A megbízhatósági vizsgálat során a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv rendelkezésére állnak a titkos információgyűjtés bírói engedélyhez nem kötött eszközei és módszerei, valamint a megbízhatósági vizsgálat során a törvény az Rtv. módosításával felhatalmazást ad arra, hogy a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv tagja feladatellátása során szabálysértést vagy bűncselekményt kövessen el.²⁴⁴ A

²⁴² <https://nvsz.hu/tevekenyseg/bunmegelozes-es-bunfelderites>. (Letöltve: 2022. 05. 10.)

²⁴³ A 2011. január 1. napján hatályba lépett, az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény Országgyűléshez benyújtott javaslatának indokolásában szerepel ez a gondolat. A hivatkozott törvény 13. §-a az Rtv.-t a 7/A–C. §-okkal egészítette ki, amelyek a „megbízhatósági vizsgálat” közös alcímet viselik.

²⁴⁴ Soós László (2018): A megbízhatósági vizsgálat eredményének büntetőjogi megítélése a Kúria gyakorlatában. In: Bonus Iudex. Ünnepi kötet Varga Zoltán 70. születésnapja alkalmából, Budapest, Pázmány Press, Kúria, 354. o.

megbízhatósági vizsgálat a védett állomány körébe tartozók rendkívül magas száma miatt jelentős kihívás elé állítja az ellenőrző szervezetet.²⁴⁵

A korrupciómegelőzés összehangolásának kormányzati felelőse 2014 nyarától a belügyminiszter, aki e feladatot az NVSZ szakembereinek közreműködésével látja el. Ennek érdekében 2014. október 1-jével létrejött az NVSZ szervezetén belül a Korrupciómegelőzési Főosztály, amelynek feladatai közé tartozik a korrupciós kockázatok felismerése, a korrupciós helyzet értékelése, a korrupció megelőzése, az integritás és hivatásetika témájú képzések és továbbképzések képzési tematikájára történő javaslattevés, a nemzetközi együttműködésből eredő feladatok teljesítésében részvétel, valamint a korrupcióellenes kommunikációs szakmai anyagok előkészítése.

Az NVSZ ezeken túlmenően védelmi funkciót is ellát, melynek keretében védelmet biztosít a védett állomány tagja számára, ha vele szemben hivatali kötelességének teljesítése miatt, vagy rá tekintettel bűncselekményt kísérelnek meg, avagy követnek el. Ez a védelem a védett állománytagok hozzátartozóira, vagy más vele kapcsolatban álló személyekre is kiterjed bizonyos bűncselekmények (pl.: emberölés, kényszerítés, személyi szabadság megsértése, emberrablás, zsarolás) esetén.²⁴⁶

3.2.4. Az ügyészség

3.2.4.1. A rendészeti korrupció vonatkozásában bekövetkezett szervezeti és hatásköri változások az ügyészségen

Az ügyészség alapvető teendője a közbiztonsági feladatok ellátása, amely mellett 2003-tól az ügyészségi nyomozás is nyomatékos szerepet kapott.²⁴⁷ Az ügyészség egyik fontos feladatköre - a jelenlegi szabályok szerint - a rendészeti szervek tagjai által elkövetett deliktumok, köztük a korrupciós bűncselekmények nyomozása.²⁴⁸ A folyamat további állomásaként 2006-ban az Országgyűlés létrehozta a Központi Nyomozó Főügyészséget, továbbá létrejöttek megyei (fővárosi) illetékességgel eljáró nyomozó ügyészségek.²⁴⁹ Az újonnan megalakult nyomozó ügyészségek jártak el megyei hatáskörrel (pl. Szegedi Nyomozó Ügyészség) a rendészeti korrupciós ügyekben. Bizonyos bűncselekmények sajátos jellegére, ritkább előfordulására tekintettel a jogalkotó olyan döntést hozott, hogy a nyomozást tárgyi alapon kizárólagosan speciális szakértelemmel, jogász végzettséggel rendelkező ügyészek folytassák le. Ebbe a körbe

²⁴⁵ Christián László (2018): im. 52-54. o.

²⁴⁶ <https://nvsz.hu/tevekenyseg/az-nvsz-vedelmi-feladata-0>. (Letöltve: 2022. 08. 10.)

²⁴⁷ a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 28-29. §

²⁴⁸ Gáspár Miklós (2014): A rendészeti korrupció és kezelésének szervezetrendszere. In: Magyar Rendészet 2014/5. 39-40. o.

²⁴⁹ 2006. évi VII. törvény a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény, valamint az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról

tartoznak a korrupciós bűncselekmények is.²⁵⁰ Az ügyészség szervezetében működtek emellett a katonai ügyészségek, amelyek a nyomozó ügyészségek hatáskörén kívül eső – többek között – a rendészeti szervek állományát érintő katonai büntetőeljárásokat folytatták le.

Magyarország 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvénye az ügyészség jogállása és működése szempontjából is alapvető fontosságú. Ennek keretei között az ügyészségre vonatkozó új jogszabályokat, közjogi szervezetszabályozó eszközöket is megalkották.²⁵¹ Ekkor valósult meg az ügyészség teljes szervezeti egységessége, mivel a katonai ügyészségek megszűntek, a katonai ügyészek pedig – jogállásukat megtartva – betagozódtak az ügyészi szervezetbe, egészen pontosan központi szinten a Központi Nyomozó Főügyészségbe, míg területi szinten az annak alárendeltségében működő regionális osztályokba. Ezt követően a katonai büntetőeljárásra tartozó ügyek mellett más ügyek felderítésében, nyomozásának felügyeletében, vádképviselésében is részt vesznek a katonai ügyészek. A rendészeti állomány korrupciós ügyeiben azonban még továbbra is a területi jogállású nyomozó ügyészség járt el. A korrupciós bűncselekmények tekintetében lényeges változást hozott 2015 szeptembere. A (megyei szintű) nyomozó ügyészségek megszűntek és járási szintű nyomozó ügyészségek alakultak.²⁵² Ennek a szervezeti változásnak a következtében a korábban megyei ügyészként dolgozó, a korrupciós büntetőeljárásokban nagy tapasztalattal rendelkező nyomozó ügyészek közül többen nem vállalták a járási ügyészként történő továbbfoglalkoztatást és megváltak a testülettől. Ezzel egyidejűleg a rendészeti állomány által elkövetett korrupciós bűncselekmények nyomozásának hatásköre a Központi Nyomozó Főügyészséghez került. A következő változás már 2019. február 1-jén bekövetkezett, hiszen a 2018. július 1-jén hatályba lépett új a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény módosította az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörbe tartozó bűncselekmények körét is. Az akkor hatályos Be. továbbra is indokoltnak tartotta az ügyészségi nyomozás fenntartását például a bíró, az ügyész, a rendőrség és a NAV hivatásos állományú tagja ellen elkövetett kiemelt súlyú bűncselekmények, így többek között az emberölés, az emberrablás, a hivatalos személy elleni erőszak esetében. Emellett pedig az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe utalja a hivatalos személyekkel összefüggésben elkövetett korrupciós bűncselekményeket, így például a vesztegetés, a befolyás vásárlása, a befolyással üzérkedés meghatározott eseteit, figyelemmel

²⁵⁰ Cséka Ervin – Fantoly Zsanett – Kovács Judit – Lőrinczy György – Vida Mihály (2004): A büntetőeljárás jogi alapvonalai I., Béba Kiadó, Szeged, 103. o.

²⁵¹ az ügyészségről 2011. évi CLXIII. törvény, a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról 2011. évi CLXIV. törvény, az ügyészség szervezetéről és működéséről szóló 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás, az ügyészségek illetékességi területéről szóló 21/2011. (XII. 20.) LÜ utasítás

²⁵² <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/tortenete/>. (Letöltve: 2022. 05. 10.)

azok tárgyi súlyára és arra, hogy e bűncselekmények bizonyítása is általában nehezebb. A rendészeti szervek egy része (a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet) esetében a hivatásos állományúak tagjai által a szolgálati helyén, illetőleg a szolgálattal összefüggésben elkövetett bűncselekményekre a katonai büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni, míg a NAV hivatásos állományú tagjai által elkövetett pl. hivatali vesztegetési bűncselekményeket az általános büntetőeljárás szabályai szerint kell vizsgálni.

Az ismertetett jogszabályváltozás miatt és az ügyészségi nyomozás hatékonyságának növelése érdekében, annak szervezeti megújítására is sor került. Az ügyészségi nyomozás szervezetrendszerének átalakítása 2019. február 1. napjától történt meg.²⁵³ Ennek eredményeképpen a kizárólagos ügyészségi hatáskörbe tartozó bűncselekmények nyomozását teljes körűen átvette a Központi Nyomozó Főügyészség és az alárendeltségében működő járási szintű és a felsorolt területekre kiterjedő illetékességű regionális ügyészséggé átalakuló ügyészségek.²⁵⁴ Ezek a regionális nyomozó ügyészségek a járási ügyészségekből kivált nyomozó ügyészségek és a Központi Nyomozó Főügyészség regionális osztályaival történt összeolvadással jöttek létre.

Az elmúlt 15 évben az ügyészségi szervezet vonatkozásában több átalakítás is történt, amelyek többször érintették a rendészeti állomány által elkövetett korrupciós bűncselekmények vizsgálatára hatáskörrel rendelkező szervezeti egységeket is. Ezek a változások bizonyítékul szolgálnak arra, hogy a rendészeti korrupció elleni fellépést az ügyészség prioritásként kezeli és igyekszik hatékony szervezetet létrehozni a rendészeti korrupciós bűncselekmények nyomozására, az eredményes vádképviseletre. Ugyanakkor előfordult, hogy az átalakítással komoly tapasztalattal rendelkező nyomozó ügyészeket veszített a szervezet, akik közül már többen szakmai tudásukat ügyvédként hasznosítják, és a rendészeti korrupciós cselekmények vonatkozásában épp azt igyekeznek megakadályozni, hogy az állam érvényesíteni tudja büntetőjogi igényét. Véleményem szerint fontos tehát minden szervezeti átalakítás előtt gondosan mérlegelni az új szervezettől várható előnyöket és az átszervezésből fakadó esetleges humán veszteségeket is, majd ezek ismeretében kell meghozni a döntést.

²⁵³ Márton Balázs (2020): Az ügyészségi nyomozás szervezetének 1990 utáni fejlődése és 2019-es reformja a büntetőeljárás törvény kizárólagos bűncselekményeket érintő változásai tükrében. In: Ügyészségi Szemle V. évfolyam 2. szám 6-8. o.

²⁵⁴ Budapesti Regionális Nyomozó Ügyészség, Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség, Györi Regionális Nyomozó Ügyészség, Kaposvári Regionális Nyomozó Ügyészség és Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség

3.2.4.2. Az ügyészség szerepe a rendészeti korrupció elleni fellépésben

A rendészeti szervek tagjai által elkövetett korrupciós bűncselekmények nyomozásában alapvető feladatot tölt be az ügyészség, mely több szervezeti átalakításon ment át az utóbbi években. A változtatások között olyanok is szerepelnek, melyek bizonyítják, hogy az ügyészség nagyobb szerepet kíván vállalni a korrupció elleni küzdelemben. A korrupciós ügyek nyomozására 2011-ben egy külön osztály – a Korrupció Elleni Ügyek Osztálya – alakult. A következő változtatás eredményeként a korábbi területi katonai ügyészségek a Központi Nyomozó Főügyészség regionális osztályaiként működtek tovább, amelyek – a legutolsó módosítással összeolvadtak a nyomozó ügyészségekkel.

A korrupciós bűncselekmények felderítésében, nyomozásában több szerv rendelkezik különféle feladattal. A rendőrség mint általános nyomozó hatóság a korrupciós bűncselekmények nyomozásában is szerepet játszik. A nem kizárólagos ügyészi hatáskörbe tartozó eljárások lefolytatása a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet alapján a megyei rendőr-főkapitányságok, illetve a Nemzeti Nyomozóiroda feladata. A Be. 30. szakaszában meghatározásra kerültek azok a korrupciós bűncselekmények, melyek nyomozását az ügyészség hajtja végre. Így – többek között – a rendészeti állomány által elkövetett korrupciós bűncselekmények esetében a Központi Nyomozó Főügyészség nyomoz. Meg kell azonban jegyezni, hogy „*a hatáskör hiánya nem mentesíti a hatóságot a halaszthatatlan nyomozati cselekmények, azonnali intézkedések elvégzésének kötelezettsége alól*”.²⁵⁵ Ennek megfelelően a rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében rendszeresen előfordul, hogy a rendőrség területi szerve hajtja végre a halasztást nem tűrő kényszerintézkedést, bizonyítási cselekményt (pl.: kutatás, motozás, szemle). A Központi Nyomozó Főügyészség regionális osztályai részt vesznek a közélet tisztasága elleni nyomozásokban, ezzel is támogatva a korrupció elleni tevékenységet.

A megbízhatósági vizsgálatok lefolytatásában is kapott szerepet az ügyészség, hiszen annak végrehajtására csak ügyészi jóváhagyást követően kerülhet sor. Emellett a végrehajtás törvényességének ellenőrzése is az ügyész feladata. A megbízhatósági vizsgálat magyarországi bevezetésekor a törvényjavaslat indokolásában egyértelműen leszögezték, hogy az ügyész olyan külső kontroll szerepét tölti be a jogintézményt érintően, amely hozzájárul a vizsgálatok objektivitásához.²⁵⁶

²⁵⁵ Farkasné Halász Henrietta (2012): Módszertan – a korrupciós bűncselekmények nyomozása. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 6. o.

²⁵⁶ Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény 13. §-a a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényt (Rtv.) a 7/A–C. §-okkal egészítette ki. Ezek a

3.2.5. A rendészeti korrupció megelőzésében, felderítésében résztvevő szervezetek közötti együttműködés

Az NVSZ és a Központi Nyomozó Főügyészség között szoros munkakapcsolat alakult ki. Az NVSZ nem rendelkezik nyomozó hatósági jogkörrel,²⁵⁷ bűnmegelőzési, bűnfelderítési tevékenysége kizárólag a gyanú megállapításáig tart. Amennyiben feladatai ellátása során bűncselekmény gyanúját észleli, haladéktalanul feljelentést tesz vagy nyomozást kezdeményez a nyomozás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy ügyészségnél, és átadja az általa összegyűjtött adatokat.²⁵⁸ A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv felderítésének eredményei alapján kezdeményezett büntetőeljárások csak akkor lehetnek sikeresek, ha a büntetőeljárást lefolytató ügyészséggel folyamatosan egyeztet, ismeri elvárásait, a korábbi ügyek bírósági tapasztalatait.

Az NVSZ és a rendészeti szervek függetlenített szakmai ellenőrzést végző szervezeti elemei, illetve az állományilletékes parancsnokok egymásra vannak utalva, így közöttük szükségszerűen szoros kapcsolat alakult ki, mely nélkülözhetetlen a rendészeti korrupció elleni küzdelemben történő eredményes szerepvállaláshoz. A gyakorlatban az NVSZ a feladatai ellátása során részt vesz a rendészeti szervek (pl.: ORFK, valamint a megyei rendőr-főkapitányságok ellenőrzési szolgálatainak, NAV Biztonsági Főosztály) állományvédelmi ellenőrzéseiben. Ennek során segítséget nyújt az ellenőrök, vezetők részére az eredményesebb ellenőrzések végrehajtásához, másrészt pedig hasznos információkat gyűjt saját feladatai professzionális ellátásához. Ez az együttműködés mindkét szervezet számára előnyökkel jár, ezért célszerű minél többször igénybe venni ezt a lehetőséget.

A rendvédelmi szerveknél az ismert jövedelmi viszonyoktól eltérő indokolatlan vagyongyarapodás észlelése esetén a közvetlen előljáró a szolgálati út betartásával köteles jelentést tenni az állományilletékes parancsnoknak, annak érdekében, hogy az kezdeményezze szükség esetén az NVSZ-nél a kifogástalan életvitel ellenőrzés vagy a megbízhatósági vizsgálat lefolytatását.²⁵⁹

A rendészeti szervek vezetői rendszeresen találkozót kezdeményeznek az NVSZ-szel, illetve parancsnoki munkaértekezletre is meghívják a szervezet területileg illetékes vezetőjét, kapcsolattartó védelmi tisztjét. Az NVSZ a korrupció megelőzése érdekében a hivatásos

rendelkezések a megbízhatósági vizsgálat alcímet viselik. Az Országgyűléshez benyújtott törvényjavaslathoz csatolt indokolásban fogalmazták meg az ügyész szerepét a megbízhatósági vizsgálatokkal összefüggésben.

²⁵⁷ Rtv. 7.§ (2) bekezdés.

²⁵⁸ Rtv. 7.§ (3) bekezdés.

²⁵⁹ ORFK Utasítás 5. pont.

állományú tagok részére esetenként előadásokat tart megtörtént esetekről, azok következményeiről. Amennyiben pedig oktatási céllal iratokat ad át a rendőri szervnek, azt kötelező a személyi állománnyal ismertetni.²⁶⁰

Az együttműködés és a közös gondolkodás jegyében az ORFK-n a szakterületek képviselőinek bevonásával Rendőrségi Korrupció-ellenes Állandó Munkabizottság, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságon pedig Korrupcióellenes és Integritás Munkacsoport működik, melynek üléseire meg kell hívni az NVSZ képviselőjét is.²⁶¹

3.3. Rendészeti korrupció a katonai büntetőeljáráásban

A rendészeti korrupciót érintő igazságszolgáltatás szoros kapcsolatban áll a katonai büntetőjogi szabályokkal. A társadalmi rendet, a társadalom érdekeit védő rendészeti szervek állománya által elkövetett bűncselekményekre és az azokkal összefüggésben indult büntetőeljárásra szükségszerű, hogy sajátos szabályok vonatkozzanak. Ezeket a rendelkezéseket a tágabb értelemben vett katonai büntetőjog tartalmazza, mely speciális szabályrendszerként értelmezendő, hiszen a katonákra mind az általános, valamennyi természetes személyre hatályos rendelkezések, mind pedig a katonai életviszonyokat behatóró sajátos normák is vonatkoznak.²⁶² Más megfogalmazásban a katonák nemcsak az állampolgári, hanem a katonai fegyelem hatálya alá is tartoznak,²⁶³ azaz velük szemben az átlagosnál nagyobb elvárások érvényesülnek. A rendészeti szervezetek, mint rendkívül komplex feladatot ellátó szervezetek esetében a katonai jogra azért van szükség, mert filozófiai kiindulópontnak tekinthető az az álláspont, hogy csak akkor tudnak hatékonyan működni, ha jellemző rájuk a katonai rend, és a fellebbezhetetlen parancs.²⁶⁴ Előfordulnak olyan, a katonák által elkövetett magatartások, melyeket a törvény büntetni rendel annak ellenére, hogy ugyanez a cselekmény a polgári életben nem eredményez büntetőjogi felelősségre vonást.²⁶⁵ Meg kell jegyezni, hogy a katonai jogot, azaz a katonákra vonatkozó normákat nem csak jogszabályok tartalmazzák, hanem ide

²⁶⁰ ORFK Utasítás 33-34. pont.

²⁶¹ ORFK Utasítás 39. pont, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 5/2020. (XI. 5.) BM OKF Utasítás 81.6. pontja.

²⁶² Hautzinger Zoltán (2010a): im. 15. o.

²⁶³ Habony János (1980): Büntető jogszabályok kézikönyve. Tisztek Könyvtára. Zrínyi Katonai Kiadó. Budapest, 9. o.

²⁶⁴ Karsai Krisztina (2013): Rendészet és tudomány. Szeged, Novum-Tech Kft. , 25-26. o.

²⁶⁵ Korda György (1988): A katonai és a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények. Zrínyi Kiadó, Budapest, 7. o.

tartoznak a katonai vezetőktől származó belső szabályzók, a katonai életviszonyokat jellemző, sokszor íratlan erkölcsi elvek vagy szokások is.²⁶⁶

A katonai büntető anyagi jogi és eljárásjogi rendelkezések az általános büntetőjoghoz képest árnyaltabbak, emellett pedig még inkább jelentkezik a nemzetek eltérő szabályozása. Az utóbbi időben egyre több ország eltekintett attól, hogy külön szervezett katonai igazságszolgáltatást tartson fenn. Ennek egyrészt praktikus oka van, hiszen békében, kislétszámú csapatok fenntartása esetén szükségtelennek tartják a külön apparátus működtetését. Másrészt pedig így tudják érvényesíteni azt, hogy az állam valamennyi polgára felett ugyanaz a bíróság joghatósága érvényesüljön.²⁶⁷ Hazánkban is felismerhető ez a nemzetközi trend, hiszen nem elismert és bevett kutatási tárgykör a tág értelemben vett katonai jog, ezen belül pedig a katonai büntetőjog. Sőt, inkább azt mondhatjuk, hogy a hazai jogélet perifériájára kerültek az elmúlt évszázadok során. A biztonsági környezet rendkívüli változásai azonban napjainkra egyértelművé tették, hogy a fegyveres védelmi képességek szabályozása aktuális témakör.²⁶⁸

A katonai büntetőeljárás nem elkülönített eljárást, hanem az általános büntetőeljárás speciális formáját jelenti, amely a katonai életviszonyok által megkívánt különleges körülmények miatt tér el.²⁶⁹ Hasonlóan fogalmaz Kardos Sándor, aki szerint a katonai- és az általános büntetőeljárás különállása viszonylagos, hiszen a katonai büntetőjog külön megoldásai éppen azért születtek, hogy lehetővé tegye az általános büntetőjog elveinek érvényesülését a katonai szervezet sajátos életviszonyai, körülményei között.²⁷⁰ A rendészeti korrupció esetében éppen ezért fontosak a katonai büntetőeljárás speciális szabályai, hiszen az itt dolgozók is az átlagostól lényegesen eltérő körülmények között, parancsuralmi rendszerben, magas elvárások mellett teljesítik szolgálati feladatukat.

A rendészeti korrupciónak az egyik specialitása az alanyok körében keresendő.²⁷¹ Az elkövetők – hivatásukból adódó – feladata lenne, hogy a közbiztonságot és a közrendet, valamint az állampolgárok személyes biztonságát megóvják, továbbá közreműködjenek a megsértett rend

²⁶⁶ Hautzinger Zoltán (2015c): A katonai büntetőjog fogalma és forrásai. In: *Hadtudomány 2008/elektronikus szám*, 3. o. (Letöltve: 2019. 03. 01.) http://mht.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_3.pdf

²⁶⁷ Kardos Sándor (2004): Kitekintés a katonai büntetőjog nemzetközi szabályozására. In: Szabó Krisztián (szerk.): *Tanulmányok dr. Kováts Andor professzor születésének 120. évfordulójára*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 93-94. o.

²⁶⁸ Csiha Gábor – Farkas Ádám (2020): Sorsformáló katonajogászok nyomdokaiban.... In: *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle 2020/1. szám* 238-241. o.

²⁶⁹ Hautzinger Zoltán (2011): *A magyar katonai büntetőeljárás fejlesztési irányai*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 45-48. o.

²⁷⁰ Kardos Sándor (2002): *A magyar katonai büntetőjog rövid története*. Debrecen 9. o.

²⁷¹ Kránitz Mariann (1999): *im.* 175-177. o.

helyreállításában.²⁷² A rendészeti környezetben elkövetett korrupció másik sajátossága, hogy nemcsak a társadalomra, hanem a rendészeti szervekre is jellemző katonai rendre ugyancsak veszélyesek.²⁷³ Az egyes korrupciós magatartások tehát nemcsak általános jogi tárggyal, hanem sajátos környezetükénél fogva jogilag védendő katonai érdekekkel is szembekerülnek. Meg kell továbbá jegyezni, hogy a rendészeti állomány a korrupciós bűncselekmények elkövetésével többször civil személyeket is bevon az elkövetői körbe, vagy civil személy felhívására, vele közösen követi el a bűncselekményt.

A rendészeti szervek állománya által elkövetett valamennyi bűncselekmény felderítése, vizsgálata prioritást kell, hogy élvezzen, azonban a rendészeti korrupciós cselekményekre még ezen belül is kiemelt figyelmet kell fordítani. Ennek oka, hogy a korrupció megjelenése a bűnüldözésre létrehozott rendészeti szervezetnél felmérhetetlen károkat okozhat.²⁷⁴

3.3.1. Rendészeti szervek állománya a katonai büntetőjogban

A rendészeti szervek állománya által elkövetett bűncselekmények specialitásához a büntető anyagi jog és a büntető eljárásjog is alkalmazkodik. A Btk. XII. Fejezete meghatározza a katona fogalmát, amelybe a Magyar Honvédség tényleges állományú tagjai mellett a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai is beletartoznak.²⁷⁵ Azaz a törvény kiterjesztően katonának tekinti más, katonai karakterű szervezetek tagjait is, akik számára a szolgálati rend fenntartása, az utasítások végrehajtása alapkövetelmény.

Az állam és a társadalom komplex rendszerének különleges fontosságú és specialitásokban gazdag alrendszerei a katonai karakterű szervek. Az alrendszerek és rendszerek kölcsönösen, azonban nem arányosan hatnak egymásra, így bármelyik diszfunkciója komoly hatást fejt ki a többire, emiatt pedig a megfelelő működésük kölcsönös és közös érdek. A legális erőszak állami és társadalmi érdekből történő alkalmazására szervezetileg felhatalmazott fegyveres

²⁷² Magyary Zoltán (1942): Magyar közigazgatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942., 565-566. o.

²⁷³ Finszter Géza (2008): im. 167. o.

²⁷⁴ Gecse Gábor – Volter Zsolt (2009): A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X. – Tanulmányok – „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 82. o.

²⁷⁵ Btk. 127. §.

testületek, azaz katonai karakterű szervek közé soroljuk valamennyi katonai rendfokozati hierarchiában, fegyveres jelleggel, parancsuralmi vezetési rendszerben működő testületeket.²⁷⁶

A szolgálati helyen, vagy azzal összefüggésben megvalósított bűncselekmények tárgyi súlya tehát olyan katonailag hierarchizált szervezeteknél is megjelenik, ahol a szolgálati rend és fegyelem fenntartása, a szolgálati feladatok eredményes teljesítése követelmény.²⁷⁷

A rendészeti szervek hivatásos állományú által a tényleges szolgálati viszonyának tartama alatt elkövetett katonai bűncselekmény, valamint a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett más bűncselekmény esetén a Be 696. § (1) bekezdése alapján katonai büntetőeljárásnak van helye. Ki kell emelni, hogy a NAV a hatályos jogszabályok alapján nem tartozik a rendvédelmi szervek közé annak ellenére, hogy rendvédelmi feladatokat ellátó fegyveres szerv. A NAV hivatásos állományú tagjai pedig a Btk. rendelkezései szerint nem minősülnek katonának és nem tartoznak a katonai büntetőeljárás hatálya alá sem. Rendészeti tevékenységet látnak el még az önkormányzatok, a kormányhivatalok rendészeti szervei is, de ezek sem minősülnek rendvédelmi szervnek.

Nem csak a Btk.-ban meghatározott katonai bűncselekmények elkövetése esetén kell katonai büntetőeljárás lefolytatni. A Btk. által katonának tekintett személyek által elkövetett másfajta bűncselekmények esetén is katonai büntetőeljárásnak van helye. Így a rendészeti szervek vonatkozásában a hivatásos állományúak által a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett más bűncselekmények esetében is a felderítésre és a vizsgálatra az általános szabályok bizonyos specialitások figyelembevételével vonatkoznak. Ezek a sajátosságok elsősorban a katonai büntetőeljárással szemben támasztott alapvető követelményekből, azaz a gyorsaság és szakszerűség elvéből származnak.²⁷⁸

3.3.2. A rendészeti korrupció és a katonai büntetőjog

A rendészeti állomány vonatkozásában a korrupciós bűncselekmények közül alapvetően a hivatali vesztegetés elfogadása,²⁷⁹ valamint a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása²⁸⁰ bűncselekmények elkövetése merülhet fel. A hivatali vesztegetés elfogadása

²⁷⁶ Farkas Ádám: A katonai büntetőjog és igazságszolgáltatás helye, szerepe és létjogosultsága az állam és társadalom rendszereiben. In: Hadtudomány 2012. évi elektronikus szám. 3-6. o. https://www.mhtt.eu/hadtudomany/2012/2012_elektronikus/2012_e_Farkas_Adam.pdf (Letöltve: 2022. 11. 15.)

²⁷⁷ Bögöly Gyula (2007): A katonai büntetőeljárás hatálya Rákócziól napjainkig. In: Bögöly Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Az önálló katonai büntető kodifikáció tricentenáriuma. Pécs, Kódex Nyomda Kft. 31. o.

²⁷⁸ Hautzinger Zoltán (2010b): Bizonyítási sajátosságok a katonai büntetőeljárásban. Debreceni Jogi Műhely 3/2010. VII. évfolyam III. szám. 1-8.o

²⁷⁹ Btk. 294.§.

²⁸⁰ Btk. 300.§.

bűncselekmény minősített esete, ha a bűncselekményt „vezető beosztású személy követi el”, illetve ha az elkövető a jogtalan előnyért „hivatali kötelességét megszegi, vagy hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél”, továbbá ha „a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el”.²⁸¹ A Btk. 300. §-ban foglaltak alapján a törvény a hivatalos személyek azon magatartását is szigorúan szankcionálja, ha e minőségükben hitelt érdemlő tudomást szereztek arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést vagy vesztegetés elfogadását követtek el, és erről a hatóságnak, mihamarabb, nem tesznek feljelentést. A törvény szerint vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt az elkövető hivatalos személy hozzátartozója nem büntethető.

A rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett, nem katonai bűncselekmény esetén is katonai büntetőeljárásnak van helye. Erre tekintettel a nevesített állomány által elkövetett korrupciós deliktumok, mint a hivatali vesztegetés elfogadása, a korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása esetében is katonai büntetőeljárás indul. Ki kell emelni, hogy a rendőrséggel hasonló vonásokkal rendelkező szervezet, a NAV hivatásos állományú tagjaira – az előzőekben írtak szerint – nem vonatkozik a rendelkezés, mivel büntetőjogi értelemben nem katonák.

A katonai büntetőeljárás hatálya – a fentieknek megfelelően – a személyi és a tárgyi hatály kijelölésével meghatározza azt a terhelti kört, amellyel szemben az általános büntetőeljárás szabályokat a katonai büntetőeljárásra vonatkozó eltérésekkel kell alkalmazni. A terhelti kör ennél fogva egyfelől lehet büntetőjogi értelemben vett magyar vagy nem magyar katona (katona terhelt), másfelől nem katonai jogállású, bármilyen állampolgárságú civil személy is.

A katonai büntetőeljárás hatálya egyes esetekben kiterjed a katona terhelt egyéb, nem katonai eljárásra tartozó bűncselekményére, valamint a nem katona terhelt által elkövetett bűncselekményekre (konnexitás).²⁸² Személyi konnexitásról akkor beszélünk, ha a terhelt több bűncselekményt is elkövet, köztük olyat, melyre az általános büntetőeljárás szabályok vonatkoznak, azonban más – általa elkövetett – valamely bűncselekmény miatt katonai büntetőeljárásnak van helye, és az elkülönítés nem lehetséges. Ez esetben az általános és a katonai büntetőeljárás versengése figyelhető meg, hiszen a személyi összefüggés (konnexitás)

²⁸¹ Btk. 294. § (2)-(3)

²⁸² Hautzinger Zoltán (2010a): im. 143. o.

miatt katonai büntetőeljárásra kerül sor olyan bűncselekmény esetében is, amelyre egyébként rendes körülmények között a katonai eltérő szabályok alkalmazásának nincs helye.²⁸³

Tárgyi konnexitás pedig akkor merül fel, ha valamelyik terhelt bűncselekménye katonai büntetőeljárásra tartozik, és az eljárás elkülönítése - tekintettel a tényállás szoros összefüggésére - nem lehetséges. Ekkor a tárgyi összefüggés miatt az általános szabályoktól eltérően katonai büntetőeljárás indul. Ilyen történhet, ha a hivatali vesztegetés elfogadása és a civil személy által elkövetett hivatali vesztegetés bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt folyik a büntetőeljárás. Ez azt jelenti, hogy civil személy is behívható a katonai büntetőeljárásba, melynek tipikus esete a hivatali vesztegetés és a hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekmények elkövetésekor figyelhető meg. A „katona” és a civil terhelt ez esetben ugyan két különböző bűncselekmény tényállását valósítják meg, azonban a korrupciós bűncselekményekre általánosan jellemző, hogy az elkövetés során legalább két fél áll egymással szemben, egyrészt aki kéri, elfogadja, másrészt, aki adja, ígéri a jogtalan előnyt.²⁸⁴ A bűncselekmény elkövetésekor *„mindketten a jogtalanság talaján állnak”*,²⁸⁵ és mindketten a bűncselekmény leplezésében, a cselekmény látenciában maradásában érdekeltek.

3.3.3. A rendészeti korrupció veszélye a katonai rendre és fegyelemre

Ahhoz, hogy felmérhető legyen korrupciós bűncselekmények lehetséges káros hatása, célszerű vizsgálni a deliktumok által büntetőjogi védelmet nyerő érdekeket is. Azaz a vizsgált bűncselekmény jogi tárgyát, amely valójában nem egy elvont érdek, hanem az adott érdeknek a tárgya.²⁸⁶ A korrupciós bűncselekmények közös jogi tárggyal rendelkeznek, amely *„az állam és az önkormányzatok hatalmi igazgatási és igazságszolgáltatási viszonyaiban, valamint a gazdasági és társadalmi életben az ügyek intézésének előnnyel történő befolyásolásától mentes, szabályszerű, részrehajlás nélküli módjával kapcsolatos társadalmi érdek, és ezzel összefüggésben, az állami és más szervek (szervezetek), valamint e szervezetekben működő személyek tevékenységébe vetett közbizalom.”*²⁸⁷ A Btk. indoklása kifejti, hogy *„a törvény következetes logika mentén határozza meg a védett jogtárgyon belüli specialitásra (gazdasági*

²⁸³ Hautzinger Zoltán (2010a): im. 148. o.

²⁸⁴ Schubauer László 2013: im. 375. o.

²⁸⁵ Bodrogi Károly (1981): im. 324. o.

²⁸⁶ Szomora Zsolt: A jogi tárgy funkciói és a jogtárgyharmonikus értelmezés. In: Bűnügyi Szemle 2009/2. 11. o.

²⁸⁷ Karsai Krisztina - Szomora Zsolt - Vida Mihály (2013): Anyagi Büntetőjog Különös rész II., Jurisperitus Bt. Szeged 15. o.

*szféra, hivatali szféra, hatósági eljárás) és a kiszabható szankció mértéke szerint a bűncselekmény súlyára tekintettel az egyes tényállások sorrendjét.*²⁸⁸

A rendészeti korrupciós bűncselekmények, azaz elsősorban a hivatali vesztegetés elfogadása és a feljelentés elmulasztása bűncselekmények esetén kettős jogi tárgyról beszélhetünk. Az egyik a korrupciós bűncselekményekre általánosságban vonatkozó jogi tárgy, azaz röviden a közélet tisztasága. A másik pedig nem más, mint a katonai bűncselekmények jogi tárgya, azaz a szolgálati rend és fegyelem biztosítása. Ennek oka, hogy a rendészeti korrupciós bűncselekmények nemcsak a társadalomra, hanem a katonai rendre, fegyelemre is veszélyt jelentenek, amelynek fenntartása pedig a rendészeti szervek működéséhez elengedhetetlenek.

A rendészeti korrupciós bűncselekmények kettős jogi tárgyát jól szemlélteti az az eset, amikor a büntetőjogi értelemben vett „katona” a kötelelességszegéssel elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása deliktumot követi el. Erre példa lehet, amikor az útlevélezéző anyagi ellenszolgáltatásért a határforgalom-ellenőrzés során nem hajtja végre a Határforgalom Ellenőrzési és Regisztrációs Rendszerbe kötelezően előírt bedolgozási feladatát. Ebben az esetben a hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekménynek kötelelességszegéssel elkövetett minősített esete valósul meg és a katonai bűncselekmény beolvad a korrupciós bűncselekmény minősített esetébe. Abban az esetben azonban, ha egy rendőrjárőr elhagyja a számára meghatározott körzetet és „zsebre bíróságol”, már valós anyagi halmazatban hivatali vesztegetés elfogadása és szolgálatban kötelelességszegése vétsége valósul meg. A bűncselekmény jogi tárgya nemcsak a közélet tisztasága, hanem a szolgálati rend és fegyelem is. Az állam szabályszerű, kiegyensúlyozott működéséhez mind a befolyástól mentes hivatali ügyintézés, mind pedig a rendészeti szerveknél elengedhetetlen szigorú rend és fegyelem fenntartása is szükséges.

3.3.4. A rendészeti korrupcióval szembeni katonai büntetőeljárás eszközök

A korrupciós bűncselekmények esetében – az állami szervekbe vetett közbizalom helyreállítása, a katonai rend fenntartása, valamint a generális prevenció érvényesülése érdekében – kiemelt jelentőségű, hogy a büntetőeljárás minél gyorsabban folyjon és az állam büntetőhatalmi igénye minél előbb érvényre jusson. Tekintettel arra, hogy a katonai büntetőeljárásra vonatkozó alapvető követelmény a gyorsaság, így mindenképp kedvezőnek tekinthető, hogy a „katonákkal” szemben az általuk elkövetett korrupciós bűncselekmények,

²⁸⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény indokolása.

illetve az elkövetői oldal másik felén álló civil elkövetővel szemben egyaránt a katonai büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni.

A katonai büntetőeljárásban lefolytatott bizonyításra vonatkozóan a Be. nem határoz meg az általánostól eltérő szabályokat. Ennek ellenére a katonai bűnügyekben a bizonyításnak több sajátossága van. A katonai büntetőeljárás alapvető követelményeiből származó gyorsaság és szakszerűség elve érvényesül az eljárásban. Ehhez kapcsolódóan a bizonyítást nem általános hatóságok, hanem elsősorban katonai büntetőeljárás hatóságok, végső soron pedig a katonai tanácsok folytatják le. Különös szakértelmet igénylő kérdésekben pedig nem általános, hanem speciális, a katonai körülményeket is ismerő szakértőnek kell közreműködnie. Ezekben túlmenően sajátos bizonyítási eszközök is felmerülnek, mint például a terhelt katonai előmenetelét tényszerűen rögzítő személyi anyagára, dicséreteinek, fenyítéseinek nyilvántartására, jövedelemigazolásaira. A bizonyítási eljárásban is fellelhetők általánostól eltérő tényezők, melyek lehetnek a helyszíni szemle és a szembesítés lefolytatásának sajátos körülményei.²⁸⁹

A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében az általánostól eltérő szabályok alkalmazása a büntetőeljárás során több olyan rendelkezés alkalmazását teszi lehetővé, mely az eljárás kimenetelére pozitív hatást gyakorolhat. A Be. sajátos tanúvédelmi rendelkezést iktatott be a katonai büntetőeljárásra vonatkozóan. A jogszabály szerint a katonai szolgálatot teljesítő tanú különösen indokolt esetben kérheti más szolgálati helyre történő vezénylését vagy áthelyezését.²⁹⁰ Ez a lehetőség a rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében különösen fontos. A kollegák nem szívesen tesznek tanúvallomást kollegáik ellen, kiváltképp korrupciós bűncselekmények esetében. Amellett, hogy a rendészeti szervek állománya esetében a mai napig erős összetartozás érzés figyelhető meg, többen félnek vallomást tenni, hiszen tartanak a kiközösítéstől és az esetleges „megtorlástól”. Ez a jogi lehetőség azonban lehetővé teszi, hogy új környezetbe kerüljön a tanúvallomást tévő kolléga és bátran, félelem nélkül tehesse tanúvallomást.

A kényszerintézkedésekre vonatkozóan a Be. speciális rendelkezése szerint katonával szemben letartóztatást akkor is el lehet rendelni, ha ellene katonai bűncselekmény vagy a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő más bűncselekmény miatt folyik az eljárás, és a terhelt szolgálati vagy fegyelmi okból nem hagyható

²⁸⁹ Hautzinger Zoltán (2010b): im. 6. o.

²⁹⁰ Be. 704. §.

szabadságban. Az így elrendelt letartóztatás megszűnik a terhelt szolgálati viszonyának megszűnésével.²⁹¹ A letartóztatás okainak bővítése mindenképp előnyös lehet a rendészeti korrupciós bűncselekmények elkövetőinek esetében.

A terhelt szempontjából ugyanakkor fontos garanciális szabály szerepel a törvényben, amely biztosítja a védekezés jogának érvényesülését. A rendelkezés szerint a terheltnek – tényleges szolgálati viszonya fennállása alatt – szolgálatmentességet kell biztosítani, ha olyan eljárási cselekményen vesz részt, amelyen a jelenlétét e törvény lehetővé vagy kötelezővé teszi.²⁹²

3.4. A rendészeti korrupció elleni küzdelem új útja

A közeljövőben az MI (Mesterséges Intelligencia) is segítséget nyújthat a rendészeti korrupció megelőzésében és felderítésében. Az alábbiakban néhány olyan lehetőséget mutatok be, amelyek esetében az MI hasznos eszköz lehet a rendészeti korrupció elleni küzdelemben, azonban tisztában kell lenni, hogy ezek a módszerek természetesen kizárólag szoros emberi felügyelettel alkalmazhatók, különös tekintettel a jogi és etikai korlátokra.

Az MI hatékonyan alkalmazható nagy mennyiségű adatok elemzésére, és így gyanús mintázatokat, összefüggéseket tárhat fel. Kiváló lehetőséget jelent továbbá előrejelzések készítésére is, hiszen algoritmusok segítségével prediktív elemzéseket is végre tud hajtani. Ezáltal pedig hatékony megelőző intézkedések meghozatalára nyílik lehetőség. Az MI algoritmusok a rendőrségi rendszerekben jelentkező anomáliákat is képesek észlelni, így jelezhetik, ha valamilyen szokatlan tevékenység történik. Emellett a digitális nyomkövetésben, valamint azok elemzésében is segítheti a korrupciós ügyek feltárását, bizonyítását. A rendészeti korrupció tekintetében az MI hang- és szövegfeldolgozása jelezheti például, ha a rendészeti állomány egymás közötti beszélgetése, elektronikus üzenetei gyanús tartalmat foglalnak magában.

3.5. A fejezet összefoglalása, következtetések

Az önálló döntéshozatali joggal rendelkező, diszkrecionális jogkörben eljáró, az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerülő hivatalos személyek, így a rendészeti állomány tagjainak jelentős része kiemelt korrupciós kockázatnak van kitéve. A rendészeti korrupciós cselekmények felderítését megnehezíti a cselekményben résztvevő felek együttes érdeke, a rendészeti dolgozók egymással szembeni szolidaritása, valamint az, hogy az egyik elkövető a legtöbb esetben az átlag állampolgárnál több ismerettel rendelkezik. Ez megköveteli, hogy más

²⁹¹ Be. 705. § (3)-(4) bekezdés.

²⁹² Be. 706. §.

bűncselekmények nyomozása során alkalmazott módszerektől eltérőket használjunk. A jogalkotók pedig különböző szervezeteket hoztak létre, illetve szervezeti átalakítással, feladat- és hatáskörváltással igyekeztek mindent megtenni a rendészeti korrupció eredményes megelőzése és felderítése érdekében.

A korrupció elleni küzdelemben feladatokkal rendelkező, elkülönült szervezetek között szoros munkakapcsolat alakult ki, mivel azonos cél érdekében, de eltérő hatáskörben, különböző eszközökkel és módszerekkel dolgoznak. A hatékonyság, az eredményesség biztosítása, növelése megköveteli a szervezetek felépítésének, feladat- és hatáskörüknek a rendszeres felülvizsgálatát, szükség szerinti fejlesztését.

Figyelembe kell venni, hogy az ügyészség hatáskörének egy része a rendészeti korrupció. A legfőbb ügyész éves jelentése szerint azonban az ügyészség túlnyomórészt a rendészeti korrupcióval foglalkozik, más korrupciós cselekményekkel csak elvétve. Ez azt sugallja, mintha csak az egyenruhások, a rendészeti szervek tagjai között lennének korrump személyek. Ennek oka lehet, hogy az elmúlt években az NVSZ a rendészeti szervek állománya által elkövetett korrupciós cselekményeket eredményesebben derítette fel, mint az illetékes felderítő szerv a mások által elkövetett korrupciós ügyeket. Az NVSZ aktivitását mutatja, hogy a rendészeti korrupciós cselekmények miatt indult büntetőeljárások az ügyészségen jelentős erőket kötnek le, a feldolgozásuk komoly kihívást jelent. Elég belegondolni abba, hogy az utóbbi években a záhonyi határrendészek ügyében 53 személy ellen 499 hivatali vesztegetés elfogadásának büntette miatt, a záhonyi pénzügyőrök ügyében 49 személy ellen 1 116 korrupciós bűncselekmény miatt, a gyulai határrendészek ügyében 11 személy ellen 133 korrupciós bűncselekmény miatt, a Röszkői Határkirendeltségen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök ügyében 10 személy ellen 270 korrupciós bűncselekmény miatt a szegedi határrendészek ügyében emeltek vádat.²⁹³ A jelenlegi szervezetek úgy lehetnének eredményesebbek, ha össze tudnák hangolni a munkájukat, a rendelkezésre álló kapacitásokat. Az NVSZ-nek figyelembe kellene venni, hogy az ügyészségnek le kell követnie az általuk kezdeményezett ügyeket.

A bűnügyi eszközöket gyakran alkalmazzák bűnmegelőzési célzattal is, azaz megállapítható, hogy a rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében folyamatos a bűnfelderítési és a nyomozási tevékenység. Az NVSZ hosszú megfigyelési időszakokat követően nagy létszám tekintetében, esetenként egyszerre több helyen hajt végre realizálást. Ezeknek az eseményeknek

²⁹³ A Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség statisztikai adatai.

a hatására az adott szolgálati helyen átmeneti időre visszaszorulnak a korrupciós cselekmények. A felderítés során alkalmazott és felhasznált leplezett eszközökre vonatkozó szabályok, az egy ügyben szereplő nagyszámú gyanúsított, a többrendbeli elkövetések, valamint az eszközök védelme miatt a büntetőeljárásban mindvégig fenntartandó minősített adatkezelés az eljárásokat körülményessé teszik, ezáltal lassítják.²⁹⁴ A preventív célzat ezáltal nem mindig, illetve nem kellő eredményességgel érvényesül. Az elkövetők kockázatvállalásánál szerepet játszik a nyereség és veszteség felbecsülése,²⁹⁵ ezt pedig befolyásolja a korrupció kapcsán indult nyomozások eredménye.

A jelenlegi rendszerben úgy tűnik, hogy az erősen leterhelt ügyészség olyan ügyekben is kénytelen büntetőeljárást elrendelni, amelyek ugyan jelentős időt, erőt lekötnek, de nem zárulnak vádemeléssel. Ezek az ügyek hatósági kezdeményezésre indulnak úgy, hogy az adott hatóság nem értékeli előzetesen, hogy valóban szükség van-e a büntetőeljárás megindítására, van-e esély azok eredményes befejezésére. Különös figyelemmel arra, hogy egyszerűbb és költséghatékonyabb még az eljárás megindítása előtt ezt az értékelést elvégezni, mint feleslegesen beindítani a büntetőeljárás gépezetét.

Megállapítható, hogy a rendészeti korrupció megelőzésében, felderítésében résztvevő szervezetek tevékenysége, a közöttük megvalósuló együttműködés megfelelő alapot biztosít a hatékony és eredményes fellépésre, azonban a szervezetek fejlesztésének szükségességét indokolt rendszeresen vizsgálni.

A rendészeti szervek állománya által elkövetett bűncselekmények a közérdeklődés középpontjában állnak. Fokozottan igaz az állítás, amennyiben ezek a cselekmények mindemellett korrupciós esetekhez kapcsolódnak. Ennek oka, hogy a rendészeti korrupció komoly kockázatokat rejt mind az adott állam, továbbá a térség biztonsága, a nemzetgazdaság, valamint hazánk és azon belül az állami szervek megítélése tekintetében. A rendészeti szervek állománya által elkövetett korrupciós bűncselekményekre éppen ezért szükséges, hogy az általánostól eltérő szabályok vonatkozzanak. Ezek a speciális szabályok a katonai büntetőjog szabályai, melyek azonban nem csak a jogszabályban definiált „katonákra” vonatkoznak és nem csak a katonai eljárásra tartozó bűncselekmények esetében alkalmazandók. Ha a „katona” civil személlyel közösen követ el korrupciós bűncselekményt – az elkövetett deliktumok szoros

²⁹⁴ Nyers Péter (2021): Bűnmegelőzés dolgozat, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Kriminálisztika Mesterszak, 5. o.

²⁹⁵ Haller József (2020): Büntettek kriminálpszichológiája, Dialóg Campus 193-194. o.

tárgyi összefüggése esetén –, a civil személy által elkövetett cselekmény kapcsán indult büntetőeljárásra is a katonai büntetőeljárás szabályait kell alkalmazni. A tárgyi összefüggésen túl alanyi összefüggés miatt is előfordulhat a katonai büntetőeljárás kiterjedése. Erre akkor kerülhet sor, ha a katona a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekmény mellett más deliktumot is elkövet és az elkülönítés nem lehetséges. Ez utóbbira azonban a gyakorlatban ritkán kerülhet sor.

A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében a katonai büntetőeljárás, azaz az általánostól eltérő szabályok alkalmazása pozitív hatásokat gyakorol az eljárás lefolytatására. A katonai büntetőeljárás szabályai arra hivatottak, hogy azoknál a szervezeteknél, ahol a rend fenntartása alapvető fontosságú a hatékony működéshez, segítsenek speciális szabályokkal támogatni ennek elérését. Az általánostól eltérő szabályok alkalmasak arra, hogy a rendészeti korrupciós bűncselekmények miatt indult büntetőeljárások hatékonyan segítsék mind az elkövetők mielőbbi felelősségre vonását, mind pedig a prevenció érvényesülését, azaz a rend, a fegyelem fenntartását. A gyorsaság ugyan alapvető követelmény a katonai büntetőjogban, azonban ez nem mehet a minőség rovására, melyben a kriminalisztika széleskörű alkalmazása segíthet.²⁹⁶

A rendészeti korrupció elleni küzdelemben új lehetőségként merül fel az MI alkalmazása, de mindvégig szem előtt kell tartani, hogy a feltárt információk megfelelő felhasználásához az emberek által meghozott döntések szükségesek.

²⁹⁶ Gárdonyi Gergely (2021): A kriminalisztika szerepe a katonai bűncselekmények nyomozásában. In: Katonai és Hadi Jogi Szemle 2021/2. szám 54. o.

4. A KRIMINALISZTIKA SZEREPE A RENDÉSZETI KORRUPCIÓS BŰNCSELEKMÉNYEK FELDERÍTÉSÉBEN

4.1. A kriminalisztika princípiumai és a korrupció elleni fellépés kapcsolata

Az eredményes felderítés, a látencia csökkentése, a hatékony bizonyítás elengedhetetlen nemcsak az elkövetők felelősségre vonása, az állam büntetőhatalmának érvényesítése, hanem a korrupciós bűncselekmények jövőbeni megelőzése érdekében is. Ehhez nyújt segítséget a kriminalisztika, amely nem a tudomány világában létező absztrakt elméletek összessége, hanem alapvetően gyakorlatorientált diszciplína, melynek eredményei akkor fogadhatók el, ha a bűnüldözés praxisában hasznosulni tudnak.²⁹⁷ Interdiszciplináris jellegű tudományterület, amely más bűnügyi tudományok mellett a természet- és társadalomtudományok egyik összekötő, közvetítő láncszeme.²⁹⁸ A kriminalisztika a bizonyítás eszközeinek és módszereinek széles körét kínálja ahhoz, hogy a büntetőeljárás betölthesse küldetését, azaz a büntetőjogi jelentőséggel bíró múlt igazsággal egyező megállapítását és a bűncselekmény elkövetőjének azonosítását.²⁹⁹ Ez az oka annak, hogy a kriminalistának tisztában kell lennie a gyakorlati tevékenységének természettudományos alapjaival, annak módszertanával és az adott ügyben történő alkalmazási lehetőségeivel.³⁰⁰ Minél felkészültebb ugyanis a detektív az interdiszciplináris kriminalisztikából, annál több szakterületet és szakértőt tud igénybe venni a bűnfelderítés érdekében, annál hatékonyabb, azaz szélesebb körű és alaposabb lesz a bizonyítékok beszerzése, melynek központjában a kriminalisztikai azonosítás áll.³⁰¹ Bizakodásra ad okot a természettudományok dinamikus fejlődése digitális világunkban. A titkos felderítésben már nem lehetetlen több millió ember egy időben történő megfigyelése.³⁰² Korábban elképzelhetetlen módszerek, eredmények születnek, elérhető távolságban tűnnek fel az „agyolvasó” technikák, a DNS-azonosítás kiterjesztése az arcfelismerésre, a mobil helyszíni labor továbbfejlesztése, a daktiloszkópia tudományos alapokra helyezése³⁰³, az MI alkalmazása. Azt azonban nem szabad szem előtt téveszteni, hogy a kriminalisztika feladata nemcsak a bűnüldözés, hanem a bűnmegelőzés is, hiszen az alapvető cél, azaz a korrupciós

²⁹⁷ Hautzinger Zoltán (2015b): A bűnügyi nyomozás elmélete – Gondolatok Fenyvesi Csaba A kriminalisztika tendenciái című műve kapcsán. *Belügyi Szemle*, 2015/02. 122. o.

²⁹⁸ Viski László (1960): A kriminalisztika rendszeréről. In: *Az Állam- és Jogtudományi Intézet Értesítője*, 3. évfolyam, 1. szám, 94. o.

²⁹⁹ Finszter Géza (2020b): A kriminalisztika ígérete. 597-598. o. In: *Magyar Tudomány* 2020/5

³⁰⁰ Angyal Miklós (2019a): Természettudományok az igazságügyi szakértés szolgálatában. In: *Magyar Bűnüldöző X. évfolyam* 1-2. szám, I-II. 42-43. o.

³⁰¹ Fenyvesi Csaba (2015): im. 32. o.

³⁰² Fenyvesi Csaba (2017): im. 231-243. o.

³⁰³ Finszter Géza (2020): im. 600. o.

bűncselekmények számának csökkenése csak így érhető el. Az eredményesség feltétele mindkét szakterületen az innovatív gondolkodásmód.³⁰⁴

A kriminalisztika sokak által leírt alapdefiníció szerint a bűnüldözés tudománya, azonban nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy mindemellett jogi célok érdekében, jogi keretek között megvalósuló tudományos megismerés.³⁰⁵ A kriminalisztika alapvető funkciója a felderítés, illetve a minél hitelesebb bizonyítékok megszerzése, a büntetőjogi felelősségre vonás megalapozása és biztosítása, míg mellékfunkciója az eredményes bűnmegelőzés.³⁰⁶ Ahhoz, hogy a nyomozó hatóságok a munkájukat fejleszteni tudják, elengedhetetlen a kriminalisztika tudományosan igazolt eszközeinek és módszereinek igénybevétele.³⁰⁷ Evidens, hogy a kriminalisztika – ahogyan más bűncselekményhez –, úgy a rendészeti korrupcióhoz is szorosan kapcsolódik.³⁰⁸

A korrupció elleni küzdelemhez és a bűncselekmények felderítéséhez is fontos, hogy tisztában legyünk a kriminalisztikai megismerés céljával. Ki kell emelni, hogy a kriminalisztikai megismerésnek csak egy része, eszköze az azonosítás, nem pedig célja.³⁰⁹ Kutatók a kriminalisztikai megismerésnek egyik igen fontos jellemzőjeként jelölik meg, hogy az mindig közvetlen gyakorlati célt – „*a bűnözésnek az egyedi bűncselekmény leleplezése útján történő hatósági megállapítását és megbüntetését, s ezzel egyben a bűnözés visszaszorítását és társadalmi-állami kontrolljának megvalósítását*”³¹⁰ – szolgálja. A korrupciós bűncselekmények esetében is fontos, hogy nemcsak a látencia csökkentése, a megismert esetek tisztázása, a bizonyítékok összegyűjtése, az elkövetők felelősségre vonása érdekében kell tevékenykedni, hanem azért is, hogy a jövőben csökkenjen az elkövetett bűncselekmények száma.

³⁰⁴ Polyák Zsolt (2016): A külterületek biztonsága is belügy - Három megye összefogása az élhetőbb tanyavilágért. In: Belügyi Szemle, 2016/2. 24. o.

³⁰⁵ Angyal Miklós (szerk.) (2019): Kognitív kriminalisztika. Ismeret – elmélet – történet. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 13. o.

³⁰⁶ Fenyvesi Csaba (2015): A kriminalisztika kontinentális és angolszász fogalma, tudományági kapcsolódásai. 2015/02. 32. o.

³⁰⁷ Gárdonyi Gergely – Hautzinger Zoltán (2021): A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. In: Belügyi Szemle 69. évfolyam 2021/10. 1737. o.

³⁰⁸ Kovács Gábor (2022): A kriminalisztikatudomány adósságai egy paradigmaváltás küszöbén. In: Belügyi szemle 2022/11. 2335. o.

³⁰⁹ Angyal Miklós – Balassa Bence – Bezsenyi Tamás – Petrétei Dávid (2019): Kognitív kriminalisztika. Ismeret – elmélet – történet. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 138-139. o.

³¹⁰ Bócz Endre – Finszter Géza (2008): Kriminalisztika joghallgatóknak. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 1. kötet 334.o.

Az ügyészség a „Korrupcióellenes világnap” konferencia során 2015. évben azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy a korrupció elleni küzdelemben a hatékonyabb felderítő munka, a titkos eszközök alkalmazhatóságának és felhasználhatóságának az eddigi szabályoktól sokkal egyértelműbb, valamint – a kellő törvényi garanciák mellett – nagyobb mozgásteret engedő szabályozása, továbbá az ügyek elhúzódnak megakadályozása – ezen belül a hatályon kívül helyezések jelenlegi bírói gyakorlatának a felülvizsgálata – jelentheti a továbblépés lehetőségét.³¹¹

Amikor hatékony felderítésről és eredményes eljárásról beszélünk, gondolnunk kell a kriminalisztika veszélyeire és arra is, hogy a tudományterület XX. századi térnyerése önmagában nem jelenthet kizárólagos garanciát a büntetőeljárás törvényességének biztosítására.³¹² Fenyvesi Csaba rögzíti, hogy az a megállapítás, miszerint az ember hibázó lény, a kriminalistákra és a jogalkalmazókra is vonatkozik. Hozzáteszi ugyanakkor, hogy a felderítetlen nyomozás még nem jelent feltétlenül kriminalisztikai hibázást, hiszen „*a bűnüldözés nem feltétlenül sikeres*”. Egyúttal figyelmeztet a kriminalisztikai hibák lehetséges következményeire, melyeket három csoportba sorol:

- a „justizmord”, azaz a nem bűnös személy bűnösnek nyilvánítása,
- a bűnös személy felelősségre vonásának elmaradása,
- a büntetőeljárás téves megindítása.³¹³

Természetesen törekedni kell minden hiba elkerülésére, de mindig szem előtt kell tartani, hogy a legrosszabb a téves jogerős elítélés. A lehetséges hibák elkerülése érdekében mindent meg kell tenni, azonban arról sem feledkezhetünk meg soha a felderítés során, hogy hiába lebeg szemünk előtt az a cél, hogy a lehető leghatékonyabban lépünk fel a korrupciós bűncselekményt elkövetőkkel szemben, és váljon lehetővé az állam büntetőhatalmának érvényesítése, a jogszabályok a bűnüldöző hatóságra is érvényesek, azaz a bizonyítékokat csak szabályszerűen szerezhethetjük be. Ezt fogalmazza meg Gácsi Anett Erzsébet, aki leszögezi, hogy amennyiben „más tiltott módon” szerezzük be a bizonyítási eszközöket, rendszerint a résztvevők eljárási jogait lényegesen korlátozzuk, amelynek akkor van igazán jelentősége, ha maga, az így beszerzett bizonyíték önmagában ugyan nem törvénytörő, de azért sérelmes az

³¹¹ Korrupcióellenes Világnap Konferencia. 2015. december 10. Belügyminisztérium Márványaulája. Polt Péter legfőbb ügyész előadása <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/korrupcioellenes-vilagnap-konferencia> (Letöltve: 2022. 05. 14.)

³¹² Hautzinger Zoltán (2010a): im. 57. o.

³¹³ Fenyvesi Csaba (2015): A kriminalisztika veszélyei. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 115-116. o.

eljárás résztvevőjére, mert nem tették lehetővé, hogy az őt megillető garanciális jogokat gyakorolja.³¹⁴

A kriminalisztikai princípiumokat, azaz a hat alapelvet át kell tekintenünk és a korrupciós bűncselekményekre vonatkoztatva vizsgálunk. Ezek a princípiumok:

- a kriminalisztika 7 fő kérdése (mi?, hol?, mikor?, hogyan?, ki?, kivel?, miért?);
- a múlt megismerhető;
- minden bűncselekmény hagy 'nyomot';
- minden kriminalista annyit ér amennyi adata van;
- az első csapás jelentősége;
- a természet nem ismétli önmagát.³¹⁵

4.1.1. A kriminalisztika 7 fő kérdése

A kriminalisztika 7 fő kérdésének megfelelően a korrupciós bűncselekményekre vonatkozóan is tisztázni kell, hogy a cselekmény bűncselekmény-e (mi történt?), és amennyiben igen, kinek a hatásköre a nyomozás lefolytatása. Dönteni kell abban is, hogy halaszthatatlan nyomozati cselekményeket indokolt-e foganatosítani. Előfordulhat, hogy az adott cselekmény nem alapozza meg a bűncselekmény gyanúját, azonban esetlegesen egy célirányosan elrendelt előkészítő eljárás és/vagy a Be. alapján folytatott leplezett eszközök alkalmazása szükséges lehet. A következő kérdés a bűncselekmény elkövetésének helyére vonatkozik (hol?), amely egyrészt meghatározza az illetékességet és esetenként minősítő körülményt is jelenthet. Segíthet abban, hogy eldönthessük például egy rendőr (nevezetesen útlevélező) vonatkozásában, hogy szolgálatban követte-e el a bűncselekményt, ha adott esetben az elkövetés helye a határátkelőhely. A térbeli elhelyezés után a bűncselekményt időbeli síkon is el kell helyezni (mikor?), melynek során nem csupán az elkövetés idejét kell tisztázni, hanem azt is, hogy mennyi idő telt el az elkövetés és a hatóság tudomására jutása között. A korrupciós bűncselekményeknél azért is fontos lehet, hogy pl. az elkövető vezetőjének, ellenőrzést lefolytató személynek, szervnek volt-e lehetősége (pl. ellenőrzés során) észlelni az eseményt, illetve az ahhoz kapcsolódó szabálytalanságot. A következő kérdés (hogyan?) megválaszolása – a korrupciós bűncselekmények esetében – fényt deríthet minősítő körülményre (pl. kötelesség

³¹⁴ Gácsi Anett Erzsébet (2012): Bizonyítási tilalmak a magyar büntetőeljárásban: a törvénytörő (jogellenes) bizonyítékok kizárása. In: Juhász Zsuzsanna – Nagy Ferenc – Fantoly Zsanett (szerk.): Sapieni Sat. Ünnepi kötet Dr. Cséka Ervin Professzor 90. születésnapjára. Szeged, 173-182. o.

³¹⁵ Fenyvesi Csaba (2016): A kriminalisztika mint a bűnügyi sakkjátszma tudománya. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A határrendészettől a rendészettudományig. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 189-190. o.

vétkes megszegésével), de segíthet abban is, hogy magát az elkövetési módszert ismerjük meg. A kriminalisztikában fontos feltárni az elkövetés motívumait (miért?) nemcsak azért, hogy az adott deliktum körülményeit tisztázzuk, hanem azért is, mert a jövőbeli bűncselekmények megelőzéséhez ezek az ismeretek elengedhetetlenül fontosak. A korrupciós bűncselekmények esetében az elkövetőt sokszor anyagi haszonszerzés motiválja, de van példa magánjellelű személyes kapcsolatok elmélyítése érdekében elkövetett deliktumra is. Eljutottunk az egyik prioritást élvező kérdéshez, amikor arra keressük a választ, hogy mely személy (ki?) a vizsgált cselekmény elkövetője. Természetesen vannak bűncselekmények, amelyeknél a lehetséges alanyok köre korlátozott (pl. hivatali vesztegetés elfogadása – csak hivatalos személy lehet az elkövető). Emellett azonban a kérdésre adott válasz azért is fontos lehet, mert egyes esetekben kizárt az elkövető büntetőjogi felelősségre vonása (pl. gyermekkor, továbbá ügyészi engedély alapján fedett nyomozó, az NVSZ megbízhatósági vizsgálatot végző tagja). A hetedik kérdés (mivel?) megválaszolása az elkövetés eszközének feltárását jelenti. Ez a korrupciós bűncselekményeknél lehet anyagi előny, de akár egy számítógép is, melyen jogellenes adatlekérdezést hajtanak végre.

Egyes szakemberek szerint a kriminalisztika hét fő kérdése mellett tisztázni kell azt is, hogy az adott bűncselekmény sorozatba illeszthető-e. Ugyanezt az álláspontot képviselő kutató a korrupciós bűncselekmények vonatkozásában is kiemeli ennek fontosságát, jelentőségét, amit azzal indokol, hogy a többszöri elkövetés büntetőjogilag is értékelésre kerül.³¹⁶

4.1.2. A múlt megismerhető

A kriminalisztika akkor tölti be szerepét, ha a múlt általa megismerhetővé válik. Az állam csak akkor képes törvényes eljárásban igazságot szolgáltatni, büntető hatalmát érvényesíteni, ezzel pedig a megsértett jogrend tekintélyét helyreállítani, ha a múlt az igazságnak megfelelően megismerhető.³¹⁷ A rendészeti korrupciós bűncselekményeknél ez a kérdés azért kiemelt fontosságú, mert ezeknél a deliktumoknál az eljárás kezdeti szakaszában legtöbbször nagyon kevés információ, adat áll rendelkezésre.

A múlt történéseit úgy, olyan mélységben kell megismernünk, hogy a kriminalisztika alapkérdéseire válaszolni tudjunk. A folyamat során meg kell figyelni, fel kell tárni, hogy

³¹⁶ Farkasné Halász Henrietta (2012): im. 3. o.

³¹⁷ Finszter Géza (2020b): A kriminalisztika ígérete. In: Magyar Tudomány 2020/5 [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó. 595. o.

milyen változások következtek be a múltban, mi az ok és az okozat, mi a lehetőség, az összefüggés, és mi a véletlen műve, amely nem kis feladat.³¹⁸

A rendészeti korrupciós cselekmények esetében előfordulnak olyan szolgálati helyek, ahol kamerafelvételek, adattári bejegyzések, naplózások, írásos dokumentumok állnak rendelkezésre, ez pedig a múlt megismeréséhez nagy segítséget nyújthat. Előfordul azonban, hogy elsőre nem sok egyértelmű segítséget találunk a múlt megismeréséhez. Ekkor a kriminalisztika tudománya komoly segítséget jelent a megtörtént események feltérképezésére, igazolására.

4.1.3. Minden bűncselekmény hagy nyomot

A nyom kriminalisztikai értelemben olyan anyagelváltozás, amely a vizsgált ügy tekintetében releváns objektum bármilyen kölcsönhatása következtében jött létre, és vizsgálata a konkrét eseményre vonatkozó következtetések levonását teszi lehetővé.³¹⁹ Edmond Locard publikálta először a „nyomkicserélődés”, vagy „nyomkereszteződés” elvi tételét, mely szerint minden érintkezés hagy nyomot, vagyis senki sem követhet el úgy bűncselekményt, hogy számos jelet ne hagyja hátra, ne hagyja ott, vagy ne vinne magával.³²⁰ A bűnüldözés értelmét vesztené, ha nem hinnénk, nem vallanánk, hogy minden bűncselekmény hagy nyomot.³²¹

Szakmai álláspont szerint a korrupciós bűncselekmények nyomszegény deliktumok, ami azt jelenti, hogy a tárgyi bizonyítás lehetőségei igen beszűkültek, az elkövetés helyszínének kriminalisztikai értéke alig van.³²² Ugyanakkor Fenyvesi Csaba megállapítja, hogy az anyagmaradványok „partizánok”, hiszen „mindig-mindenhol ott vannak, ... óriási és hosszan tartó ellenálló képességgel bírnak.”³²³ Ezekből az anyagmaradványokból a jó kriminalista tud olvasni, rekonstruálni tudja a múltban történt eseményt. A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében sem szabad a deliktum „nyomszegénységére” hivatkozva a helyszínen szükséges vizsgálódástól eltekinteni, hiszen ezeknél a cselekményeknél is hasznos, a felderítést, bizonyítást megkönnyítő „nyomokra” bukkanhatunk.

³¹⁸ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 144-145. o.

³¹⁹ Angyal Miklós (2019b): Mítől tudomány a kriminalisztika? Újragondolt kriminalisztikai elméletek. In: Rendőrségi Tanulmányok, 2019/1. 23-24. o.

³²⁰ Locard, Edmond (1920): *L'enquete criminelle et les methodes scientifique*. Ernest Flammarion. Paris, Ernest Flammarion Éditeur

³²¹ Fenyvesi Csaba: (2013a): A kriminalisztika alapkérdései. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): A változó rendészet aktuális kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. 347. o.

³²² Finszter Géza: (2011): im. 75. o.

³²³ Fenyvesi Csaba: (2013a): im. 348. o.

4.1.4. Minden kriminalista annyit ér, amennyi adata van

A kriminalista akkor tudja feltérképezni a múltat, rekonstruálni a felderíteni kívánt cselekményt, ha összegyűjtötte a fellelhető minőségi adatokat. Nem elegendő a nagy mennyiségű adat, hiszen az adatbőség önmagában nem jelent sikert. Minőségi, releváns adatok beszerzésére kell törekedni.³²⁴ Az igazság, a jog oldalán küzdeni csak igazságosan és jogszerűen lehet, azaz kizárólag jogszerűen beszerzett adatokat használhatunk fel. Az adatszerzésre sokféle lehetőségünk van, melyek közül a rendészeti korrupciós bűncselekményeknél fontos szerepet tölt be pl.: a rejtett figyelés, a csapda, a titkoson együttműködő személy igénybevétele. Az utóbbi időben felderített rendészeti korrupciós bűncselekmények elemzése egyértelműen igazolja, hogy ezeknél a deliktumoknál a titkos módon beszerzett adatok szerepe kiemelt jelentőségű. Éppen ezért szükséges a rendelkezésre álló leplezett eszközök folyamatos fejlesztése, hiszen csak így vehetjük fel a versenyt a rendészeti korrupciós cselekményt elkövetőkkel.

4.1.5. Az „első csapás” jelentősége

Az ötödik alapelv mindazokat az elsődleges intézkedéseket foglalja össze, amelyeket a nyomozó hatóságnak a bűncselekmény tudomásra jutását követően az eredményes felderítés, az alapvető kriminalisztikai kérdések megválaszolása érdekében haladéktalanul meg kell tennie.³²⁵ Egyet kell érteni Fenyvesi Csaba azon megállapításával, hogy *„aki az 'első csapás' lehetőségét és esélyét elhibázza, elmulasztja, annak vajmi kevés esélye van a pontos válaszadásra a későbbiekben”*.

A rendészeti korrupciós bűncselekményeknél ezért is indokolt a feljelentő, esetleges tanú mielőbbi kihallgatása, hiszen az emberi pszichés emlékképek az idő múlásával halványulnak, pedig ezeknél a nyomszegény deliktumoknál nagy jelentősége van az általuk elmondottaknak. Emellett lényeges, hogy a haladéktalan intézkedések váratlanul érhetik, ezáltal pedig lesokkolhatják a tettetést, aki így őszintebben beszél, kisebb eséllyel tud egy átgondolt, kitalált védekezést előadni, esetlegesen feltáró jellegű vallomást tesz. A rendészeti korrupciós deliktumoknál az „első csapás” jelentősége az előkészítő eljárás és a nyomozások során is eredményesen alkalmazható.

³²⁴ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 148. o

³²⁵ Fenyvesi Csaba (2014b): A helyszíni szemle mint kriminalisztikai első csapás. In: Bárd Petra – Hack Péter – Holé Katalin (szerk.): Pusztai László emlékére. P-T Kiadó, Budapest 113. o.

4.1.6. A természet nem ismétli önmagát

Az utolsóként taglalt alapelv, amely szerint „A természet nem ismétli önmagát” lényege, hogy a személyek egyedileg azonosíthatók, hiszen nincs két teljesen egyforma ember. A kriminalista szemszögéből ez azt jelenti, hogy egyedileg azonosítható a tettes, melyet meg kell keresnie. Az alapelv igaz nemcsak a személyekre, hanem a tárgyakra is, így azok vonatkozásában is törekedni kell az egyediség megállapítására, habár ez nem mindig egyszerű, főleg, ha a tömegszériában gyártott termékekre gondolunk.

A korrupció felderítésének kriminalisztikai fejlesztési lehetősége kiemelt fontosságú a jogállami jogbiztonság növelése érdekében. A bűnelkövetők, az elkövetési módszerek folyamatosan fejlődnek. Ahhoz, hogy ezzel lépést tartsunk, elengedhetetlen, de nem elégséges a tudomány vívmányainak alkalmazása. Egyet kell érteni azzal a véleménnyel, mely szerint a kriminalisztikán belül a krimináltechnika primátusa érvényesül.³²⁶ Ugyanakkor le kell szögezni, hogy az eredményes felderítéshez a krimináltaktika megfelelő felhasználása is elengedhetetlen. Olyan új eszközöket, módszereket érdemes csak bevezetni, alkalmazni, amelyek hatékonyan képesek rendeltetésüket betölteni, azaz a korrupció felderítését, bizonyítását elősegíteni, ami ösztársadalmi érdek.

Akkor, amikor az új tudományos eredményeket hasznosítani igyekszünk, mindvégig tisztában kell lenni azzal, hogy a technikai fejlődés, a modern tudományos eszközök akármilyen eredménnyel szolgálnak, akármennyire segítik a bűnfelderítést, a bűnüldözést, „csak” segédeszközök maradnak. Ennek oka az, hogy semmi nem helyettesítheti az emberi gondolkodást, az empátiát, a szintetizáló elmét.³²⁷ Azaz a kriminalisztikai eszközök – felhasználva a modern tudományos eredményeket – segítik a múltban törtétek felderítését, az elkövetők azonosítását, az eredményes bizonyítást. Szerepüket azonban csak akkor tölthetik be, ha a felhasználók a lehetőségeket mérlegelve, alapos gondolkodást követően választják ki az eszközök közül a leghatékonyabbakat és az eredményeket körültekintően elemezve folytatják az eljárást. A korrupció felderítésének kriminalisztikai eszközeinek fejlesztése során figyelembe kell venni, amit Hautzinger Zoltán tanulmányában megállapít, hogy a kriminalisztika mint alkalmazott tudomány jelentősége abban áll, hogy gyakorlati hasznosulása szolgál-e társadalmilag fontos eredményekkel.³²⁸

³²⁶ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 207. o.

³²⁷ Pethő Erzsébet Margit (2004): A modern kriminalisztikai eszközök bizonyítékként történő értékelése a büntetőeljárásban 21. o.

³²⁸ Hautzinger Zoltán (2015a): im. 18. o.

A deliktumok felderítéséhez, az elkövetők felelősségre vonásához, a bűnmegelőzéshez a kriminalisztikai eszközök folyamatos fejlesztése mellett alapvető fontosságú marad a gondolkodás, a szabályszerűen összegyűjtött nyomok, információk, adatok szakszerű, logikus elemzése és mindezek szintézisén keresztül a múlt feltárása.

4.2. A krimináltaktika szerepe a korrupciós bűncselekmények felderítésében, bizonyításában

Egyet kell érteni azzal a véleménnyel, mely szerint a kriminalisztikán belül a krimináltechnika primátusa érvényesül,³²⁹ azonban a nehezen felderíthető és bizonyítható korrupciós bűncselekmények esetében végképp elengedhetetlen a krimináltaktika széleskörű alkalmazása.

A korrupciós bűncselekmények esetében ki kell emelni a krimináltaktika és a bűnügyi szolgálati ismeretek kapcsolatát. Ez a tudományterület *„közvetlenül felhasználja a taktikai tételek többségét, másrészt kidolgozza azok titkos alkalmazásának lehetőségeit”*.³³⁰ A korrupciós bűncselekmények felderítése, nyomozása a deliktum jellegéből adódóan a legtöbb esetben megkívánja a titkos eszközök alkalmazását. Azaz a korrupciós bűncselekmények esetében fokozottan igaz, hogy a nyílt nyomozási módszereket bemutató krimináltaktika és a leplezett eszközöket alkalmazó bűnügyi szolgálati ismeretek csak együtt biztosíthatják a hatékony fellépést.

4.2.1. A tudomásra jutás

A korrupciós esetek több módon juthatnak a hatóság tudomására, amelyek közül az egyik leggyakoribb, amikor a deliktumot a felderítő munka során észlelik. A korrupciós bűncselekmények esetében gyakori, hogy a büntetőeljárás elrendelését megelőzően titkos információgyűjtés történik. Előfordul azonban, hogy a titkos információgyűjtés nem a múlt feltárásában tud segíteni, hanem inkább a jövőbeli eseményekre vonatkozó adatok merülnek fel. Ezen kívül érkehetnek feljelentések is mind kívülálló, azaz a cselekményben részt nem vevő személytől, mind pedig az aktív, vagy a passzív vesztegetőtől. Előfordul, hogy a hivatalos személy által jogtalan előny adására felhívott személy tesz feljelentést, de ennek ellentéte is. Azaz attól a hivatalos személytől érkezik a jelzés, akinek részére jogtalan előny felajánlása történt.

³²⁹ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 207. o.

³³⁰ Anti Csaba László – Barta Endre – Bócz Endre – Krispán István – Lakatos János – Romasz Árpád (2005): Krimináltaktika I. Budapest, Rejtjel Kiadó 28. o.

A megbízhatósági vizsgálat bevezetését követően az állomány több esetben jelezte, hogy az intézkedés alá vontak pénzt kínáltak fel részükre. Ennek oka lehet az új jogintézménnyel kapcsolatos félelem. A rendészeti állomány tisztában van vele, hogy amennyiben nem intézkednek az őket vesztegetni szándékozókka, azzal ők is bűncselekményt követhetnek el. Meg kell jegyezni, hogy nemcsak azok a rendészeti dolgozók nem tettek, illetve tesznek szívesen feljelentést ilyen ügyekben, akik el kívánják fogadni a felajánlott előnyt. A legtöbb alkalmazott pusztán nem szeretne „többletmunkát” (jelentés készítése, tanúskodás stb.) generálni magának úgy, hogy ráadásul sokszor a pénz vesztegetési célú felajánlása nem bizonyítható, hiszen az intézkedés alá vont vallomása szerint „*csak benne felejtette a készpénzt az okmányában*”, azzal semmilyen bűncselekményt nem akart elkövetni. Ennek ellenkezőjét pedig általában nem lehet bizonyítani.

A felderítés a jelenleg hatályos Btk. rendelkezései miatt talán még nehezebb lett. Ennek – már korábban is említett – oka, hogy a vesztegetési cselekmények felderítésében a hatóságokkal érdemben együttműködő elkövetőkkel szemben a korábbi jogszabályban deklarált büntetethezőséget megszüntető ok helyett a törvény a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére ad „csak” lehetőséget. Ez a jogszabályi módosítás minden bizonnyal csökkenti a deliktumban résztvevők feljelentési hajlandóságát. A Btk. új bűncselekményként szabályozza a „*Korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztása*” néven, amely viszont épp arra hivatott ösztönözni a hivatalos személyeket, hogy tárják a hatóságok elé az észlelt korrupciós cselekményeket.³³¹ Összességében megállapítható, hogy a hatóság tudomására jutott esetek számára a jogi szabályozás módosítása mind pozitív, mind pedig negatív hatást is gyakorolhat.

4.2.2. Nyomozás tervezése és szervezése

A tudomásra jutás módja befolyásolja a nyomozás tervezését, szervezését, hiszen jelentős különbség van az eljárás megindításakor rendelkezésre álló adatok, bizonyítékok minősége, mennyisége, felhasználhatósága között. A nyomozás tervezése, szervezése, a verziók felállítása, ellenőrzése során mindig szem előtt kell tartani, hogy az egyik legnagyobb hiba az egyik verzió kiválasztása, és az ahhoz való messzemenő ragaszkodás, hiszen ebben az esetben hajlamos a nyomozó a többi verzió hanyagolására.³³²

³³¹ Btk. 300. § „*Az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést, vesztegetés elfogadását, hivatali vesztegetést, hivatali vesztegetés elfogadását, vesztegetést bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban, befolyás vásárlását vagy befolyással üzérkedést követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*”.

³³² Mészáros Bence (2021): A kriminalisztika hipotézisei. In: Belügyi Szemle, 2021/10. 1779-1780. o.

Amennyiben a hatóság tudomására jut egy korrupciós cselekmény, először a Be.-ben foglaltak alapján elérhető adatokat kell beszerezni, fel kell térképezni az esetleges kapcsolati hálót. A hatóságnak a tudomásra jutást követően tisztázni kell, hogy 1. még be nem végzett, jelenben is zajló korrupciós cselekményről; 2. már lezajlott, vélhetően egyedi korrupciós cselekményről; 3. illetve bejártatott vagy szervezett korrupciós tevékenységről beszélhetünk.³³³ A hatóság a jelenben is zajló tevékenységről (pl. megtörtént az előny felajánlása, kérése, elfogadása, de még nem került sor az előny átadására) vagy bejelentőtől érkező jelzés alapján, vagy pedig más bűncselekmény miatti nyomozás, előkészítő eljárás során szerez tudomást.

Amennyiben még be nem fejezett korrupciós cselekményről a hatóság egy bejelentőtől szerez tudomást, első lépésként tisztázni kell, hogy maga a bejelentő személy követett-e el bűncselekményt, azaz az előnyt ő ajánlotta fel, vagy átadására ígéretet tett. Ez esetben figyelmeztetni kell az önvádra kötelezés tilalmára. Ha azonban nem követett el bűncselekményt, célszerű azonnal intézkedni tanúkénti kihallgatására. Amennyiben az az információ jut a hatóság birtokába, hogy az előny átadása még függőben van, akkor meg kell vizsgálni, hogy a bejelentő bevonható-e titkos együttműködőnek. A nyomozás tervezése során mérlegelni kell verziósinten annak is a lehetőségét, hogy a bejelentő esetleg csak valamiért bosszút akar állni egy rendészeti dolgozón.³³⁴

Előfordul, hogy előkészítő eljárás, vagy más bűncselekmény miatti nyomozás során tárnak fel jelenben is zajló korrupciós cselekményt. Ekkor a legfontosabb megvizsgálni a rendelkezésre álló bizonyítékok felhasználhatóságát. Ezt követően kell megtervezni, hogy ez alapján megtörténhet-e a gyanú közlése. Mérlegelni kell az esetleges tettenérés lehetőségét, meg kell szervezni a szükséges kutatásokat, lefoglalásokat, kihallgatásokat, előállításokat. Előfordulhat továbbá az is, hogy nincs még elegendő információ, és leplezett eszközök alkalmazásának kell megelőznie a gyanúsított kihallgatást. Ekkor az elkövetőről a lehető legtöbb, az ügy szempontjából fontos adatot be kell szerezni (pl. Open-source intelligence-kutatás).³³⁵

A nyomozás tervezése jelentősen különbözik az eddigiektől, amennyiben már lezajlott, egyedi rendészeti korrupciós cselekmény jut a hatóság tudomására. Ezeknek a deliktumoknak a felderítése, bizonyítása különösen nehéz. Általában különböző leplezett eszközök egyidejű

³³³ Inzelt Éva – Sárík Eszter (szerk.) (2022): A korrupciós ügyek megelőzésének, kivizsgálásának és nyomozásának eszköztára. Útmutató gyakorlati szakemberek számára. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 11. o.

³³⁴ Inzelt Éva et al (2022): im. 14-15. o.

³³⁵ Inzelt Éva et al (2022): im. 12-13. o.

használatára van szükség, emellett pedig célravezető lehet valamelyik felet együttműködésre bírni.³³⁶

A bejártott, vagy szervezett korrupciós tevékenység felderítése nagy energiabefektetést, összehangolt team-munkát igényel. Tisztában kell lenni azzal, hogy az ilyen ügyek nyomozása sokszor véget nem érő folyamatnak tűnik, hiszen mindig újabb kapcsolatokra, bűncselekményekre derül fény. Fontos, hogy megtaláljuk azt az ideális pillanatot, amikor megszakítjuk a felderítő munkát.³³⁷ A bűncselekmények elleni fellépésben a nyomozást is tervszerűen, egy logikailag egymásra épülő cselekménysorozatként kell megszervezni, melyre szigorú előírások vonatkoznak. Természetesen a nyomozás tervezése és szervezése során nemcsak objektív körülményeket, hanem sokszor társadalmi elvárásokat is figyelembe kell venni. Tekintettel arra, hogy a korrupciós jelenségek a társadalmi érdeklődés középpontjában állnak, így a nyomozás tervezése során erre is kiemelt figyelmet indokolt fordítani. Ez sokszor azt jelenti, hogy az ilyen jellegű bűncselekmények nyomozását úgy kell megszervezni, hogy az időszerűség hangsúlyosan érvényesüljön.

4.2.3. A személyleírás-készítés fontossága

A személyleírás-készítés mint kriminalisztikai eszköz a korrupciós bűncselekmények esetében legtöbbször nélkülözhetetlen. A feljelentő, amennyiben a vizsgált esemény során már elhatározza, hogy a cselekményt a hatóság tudomására hozza, az észlelt személyt többnyire tudatosan megfigyeli. Ellenben, ha később jut arra az elhatározásra, hogy feljelentést tesz a korrupciós deliktumról, akkor sokszor csak a spontán megfigyelésből származó – többnyire hiányos – információkkal rendelkezik. Az új biometrikus személyazonosítási módszerek a személyleírás használatát háttérbe szorítják, és szerepét az azonosításról a felismerésre helyezik át, vagyis inkább felderítési célból alkalmazzák, a bizonyításban "csupán" közvetett szerepet játszik.³³⁸ A korrupciós cselekmények esetében a gondosan, precízen elkészített személyleírás lényeges, hiszen az egyenruhában szolgálatot teljesítők (pl. határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök, rendőrök), így külsőleg hasonló személyek közül az elkövető kiválasztása, azonosítása ily módon lehetséges. Ezeknél az eseteknél az elkövetőről sokszor csak a feljelentő emlékképei alapján készített személyleírás áll rendelkezésre. Fontos, hogy a személyleírás készítője segítse a feljelentőt azokra a jellemzőkre fókuszálni, melyek az egyenruha ellenére felismerhetővé, megkülönböztethetővé teszik az elkövetőt. Ilyen

³³⁶ Inzelt Éva et al (2022): im. 16. o.

³³⁷ Inzelt Éva et al (2022): im. 17. o.

³³⁸ Anti Csaba László – Gárdonyi Gergely (szerk.) (2020): im. 259-260. o.

ismertetőjelek lehetnek a testalkat, az átlagostól eltérő testtartás, a testmagasság, az arc jellemzői, a festett köröm mintázata, a beszéd jellemzői.

4.2.4. Az adatgyűjtés

A releváns adatok beszerzését teszi lehetővé az adatgyűjtés, amely egy nyomozástaktikai tevékenység. Ennek során információk beszerzése történik a vizsgált esemény részleteiről, a résztvevő személyek tevékenységéről, személyes körülményeiről.

A korrupciós cselekmények esetében is fontos szerepet tölthet be az írásbeli, a szóbeli és a személyes adatgyűjtés. Előfordulhatnak olyan bejelentések, feljelentések, melyek esetében az idővesztés komoly következményekkel jár. Ilyen esetekben alkalmazzák a bűnüldöző szervek a szóbeli (telefonon történő) megkeresést, amelyek általában előkészítő, kiegészítő szerepet töltenek be. Az eljárásjogi formákhoz nem kötött, de a szabályok szerint csak hivatalos cél érdekében felhasználható személyes megkeresés során fontos információkat szerezhetünk be, bár ezt a tevékenységet a bizalmi kapcsolat szintje jelentősen meghatározza.

A puhatolás mint adatgyűjtési módszer a korrupciós bűncselekmények felderítésében nagy jelentőséggel bír. Akkor kell az adatgyűjtés e formájához nyúlni, amikor maga az adatszolgáltató nem tudhatja meg, hogy ténylegesen miért beszélgetnek vele, főleg nem, hogy melyek azok a fontos, releváns kérdések, melyekre a nyomozók kíváncsiak. Sok esetben a nyomozó személyének kiléte is rejtve marad.³³⁹ Az Rtv. szabályai szerint az eljárás céljának leplezésével, az adatszolgáltatóval folytatott irányított beszélgetés formájában történik az információgyűjtés.³⁴⁰ A valódi cél leplezése nemcsak nyomozási érdeket szolgálhat. Sor kerülhet a személyes megkeresés helyett puhatolásra az érintett jogainak védelme érdekében is. Bár, ezzel a módszerrel fontos információk szerezhetők be, meg kell említeni, hogy az adatszolgáltató komoly bizonytalansági tényezőt jelent és akár akarva, akár akaratlanul dezinformálhatja a hatóság tagját. A korrupciós bűncselekmények esetében sokszor több információ szerezhető be ezzel a módszerrel, mint a személyes megkereséssel. Sokan nem szívesen beszélnek az általuk ismert eseményekről, körülményekről, ha tudják, hogy az általuk elmondottakat hivatalos eljárásban használják fel. Ebben szerepe lehet annak is, hogy hivatalos személyek (pl. rendőrök) esetében sokszor erős összetartozás érzés, kiközösítéstől való félelemérzet érzékelhető, így nem szeretnék társukról súlyos jogi következményekkel járó negatív információkat szolgáltatni. A hiúság, a szereplési vágy azonban sokszor arra ösztönöz

³³⁹ Pilisi Fanni (2012): Bűnügyi adatgyűjtés, különös tekintettel a rászternyomozásra Büntetőjogi Szemle 2012/2. 36. o.

³⁴⁰ Anti et al (2005): im. 64. o.

embereket, hogy kötetlen formában meséljenek olyan eseményekről, amelyekről kevesen tudnak.

Az adatgyűjtés körébe tartozó, a korrupciós bűncselekmények esetében fontos módszer a környezettanulmány készítése. Ennek során szert lehet tenni olyan információkra, melyek a célszemély egzisztenciális körülményeit, illetve kapcsolatrendszerét tárják fel. Lehetőség van vizsgálni az életmódját, mely alapján következtetést vonhatunk le arra nézve, hogy van-e ellentmondás a legális jövedelme és a költsége között.

A leplezett, álcázott, rejtett megfigyelés során közvetlen észlelésre van lehetősége a hatóság tagjának. Információkat szerezhet az érintett magatartásáról, feltűnő költségeiről, napi tevékenységéről, (olykor költséges) hobbijáról, szokásairól, kapcsolatairól, nem a tulajdonában, nem a nevében lévő, de a használatában lévő nagy értékű gépjárművekről, ingatlanokról. A nyílt megfigyelésre pedig a „néma tanú”, azaz a térfigyelő kamerák felvételei rendkívül jó lehetőséget biztosítanak. Ki kell emelni, hogy ebben nagy szerepet tölthetnek be a rendészeti szerv által telepített kamerák (pl. határátkelőhelyeken).

A kriminalisztikai csapda, azaz a tettenérés megszervezése olyan taktikai fogás, amely a bűncselekmény vagy bűncselekmény-sorozatok megszakítását, felderítését teszi lehetővé, valamint alkalmazható valamely cselekmény bekövetkezésének jelzésére, menetének feltárására, dokumentálására egyaránt. A csapdaállítás jelentősége, hogy olyan bűncselekmények megoldásában nyújt segítséget viszonylag kis költséggel, gyorsan és hatékonyan, amelyek során a szokványos eszközök kevésnek bizonyulnak, a gyanúsított kör, az elkövető leleplezése lehetetlen feladat vagy csak hosszú idő elteltével, nagy fáradtsággal valósítható meg.³⁴¹ A kriminalisztikai csapdáról mint krimináltechnikai eszközzel a következő alfejezetben írok.

A kriminalisztikai csapda kapcsán – ha már a korrupciós bűncselekményekről beszélünk –, meg kell említeni, hogy hasonló vonásokkal rendelkezik a megbízhatósági vizsgálat is.³⁴² A megbízhatósági vizsgálat során az azt végző szerv a valóságban is előforduló, illetve feltételezhető élethelyzeteket hoz létre és így vizsgálja az ún. védett állományba tartozók megbízhatóságát. A megbízhatósági vizsgálatra nem vonatkozik az a kriminalisztikai csapdára vonatkozó követelmény, hogy „provokatív módon” nem lehet alkalmazni, amely egy lényeges

³⁴¹ Bócz Endre (szerk.) (2004): im.741–744. o.

³⁴² A megbízhatósági vizsgálat szabályait a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 7-7/G. § és a 293/2010. (XII. 22.) számú kormányrendelet tartalmazza.

különbség. Hiszen egy ilyen vizsgálat során a vizsgálatot végző szerv állományába tartozó személy aktív vesztegetőként is felléphet, azaz gyakorlatilag provokálhatja a hivatásos személyt bűncselekmény elkövetésére. A vizsgálat során csapda alkalmazható belső utasítás alapján. Természetesen az aktív vesztegetést elkövető, az NVSZ állományába tartozó személy esetében büntetőeljárás lefolytatására nem kerül sor, illetve feljelentés elutasításának, vagy nyomozás megszüntetésének van helye abban az esetben, ha a megbízhatósági vizsgálat végzése során valóban bűnmegelőzési és bűnfelderítési érdekből járt el.³⁴³ A megbízhatósági vizsgálat jogintézményét az 5. fejezetben részletesen tárgyalom.

4.2.5. A szemle

A szemle célja egyrészt, hogy menet közben adatokat, támpontokat nyújtson a nyomozáshoz, másrészt pedig az eredményeinek később, a bírósági szakban a büntetőjogilag releváns tényeket kell bizonyítaniuk, végső soron pedig bizonyítékul szolgálniuk.³⁴⁴ A szemle tárgyát (helyszínt, személyt, objektumot) bűnügyi szakembernek minden esetben meg kell tekintenie, és amennyiben indokolt, azaz a szemle foganatosításától eredmény várható, akkor, és csak akkor, végre kell hajtani.³⁴⁵

A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni valamennyi tárgyi bizonyítási eszközt. A rendészeti korrupciós cselekmények esetében fontos bizonyíték lehet az elfogadott előny pl. készpénz, az a tárgy, amelyben azt átadták pl.: boríték, irat. A bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket részletesen kell rögzíteni, így különösen azt, hogyan történt a szemletárgy felkutatása, összegyűjtése, valamint azok feltalálási helyét és állapotát. Mindezt úgy kell végrehajtani, hogy az eljárási szabályok megtartása utólag is ellenőrizhető legyen. Lehetőség van a szemle tárgyáról kép-, hang-, illetve kép- és hangfelvételt, rajzot vagy vázlatot készíteni, és a jegyzőkönyvhöz csatolni.³⁴⁶

A bűnügyi szemletevékenység szűkebb értelemben olyan, gyakorlatban végzett krimináltechnikai és krimináltaktikai tevékenység, amely a felderítést, valamint a bizonyítást szolgálja a büntető eljárásjogi szabályok betartása mellett, a szemle tárgyának rögzítésével, vizsgálatával, valamint a vele összefüggésben található nyomok, anyagmaradványok,

³⁴³ Kis Anna (2015): Gondolatok a megbízhatósági vizsgálatról.

³⁴⁴ Fenyvesi Csaba (2009): A helyszíni szemle kriminalisztikai sajátosságai. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 1. o.

³⁴⁵ Gárdonyi Gergely (2013): A szemle elrendelése. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tudományos közlemények, tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 413. o.

³⁴⁶ Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád (2019): Büntető eljárásjogi ismeretek Statikus rész. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 124-125. o.

elváltozások felkutatásával és rögzítésével. Tág értelmezésben a szemléhez tartozik az igazságügyi szakértők, szaktanácsadók helyszíni tevékenysége (pl.: kriminalisztikai szakértő, bűnügyi kutyavezető) és a szemlét végrehajtó hatósági személyek utómunkálata is (pl.: fényképmelléklet és helyszínrajz megalkotása, az előnyt képező készpénz feltalálási helyének rögzítése).³⁴⁷

Két értelemben is használjuk a „helyszíni szemle” kifejezést. Eljárásjogi értelemben a helyszínen végrehajtott szemlét jelent, mert a szemletárgyat nem lehet a hatóság elé vinni. Kriminalisztikai értelemben pedig a bűncselekmény helyszínének szemléje, azaz annak a területnek a vizsgálata, ahol a cselekmény megtörtént, lezajlott, valamint valamennyi ott lévő tárgy a maga egyediségében. A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében ilyen hely lehet, ahol az előny (pl. készpénz) átadása történt a rendészeti szerv tagjának (pl.: útlevélezési fülke, illetve a forgalmi sáv), illetve ahová a kapott előnyt elrejtették (pl.: a határrendészeti kirendeltség objektuma, útlevélezési fülke, gépjármű) stb.³⁴⁸

A szemle lefolytatása a legtöbb esetben szükségszerű még akkor is, ha ez az eljárási cselekmény a korrupciós deliktumoknál kevés nyommal kecsegteti a detektívet. Figyelembe kell venni, hogy *„a szemle eredményessége három tényezőtől függ: a gyorsaságtól, a technikai ellátottságtól és a végrehajtók felkészültségétől.”*³⁴⁹ A szemle mint krimináltaktikai módszer szakszerű, eredményes végrehajtása elengedhetetlen ahhoz, hogy elegendő tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása történhessen meg. A kriminalisztikában az elsődleges intézkedéseknek kiemelt szerepe van, a szemle pedig „az „első csapás” kardinális mozzanata”.³⁵⁰ Meg kell jegyezni, hogy a szemlét minden bűncselekmény esetében egyszer, vagyis legelőször lehet igazán jól végrehajtani, a nyomokat az első alkalommal lehet a legnagyobb eséllyel megfelelően rögzíteni. Azaz *„a szemle egyszeri, vissza nem térő alkalom,”* így a tárgyilagos, precíz feladatellátás nélkülözhetetlen.³⁵¹ Ez természetesen nem azt jelenti, hogy ne lenne jogi lehetőség egyes eljárási cselekmények megismétlésére, de azt mindenképpen ki kell emelni, hogy az ismételt cselekmény már sokszor nem lesz olyan hatékony, eredményes, mint az először elvégzett lehetett volna.

³⁴⁷ Gárdonyi Gergely (2017): A szemle szerepe a hazai büntetőeljárásban. PhD-értekezés kézirat. Győr, SZIE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola 38. o.

³⁴⁸ Pusztai László (1977): Szemle a büntető eljárásban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 163-164. o.

³⁴⁹ Illár Sándor (1996): Krimináltechnika I. Rejtjel Kiadó, 164. o.

³⁵⁰ Fenyvesi Csaba (2014b): A helyszíni szemle mint kriminalisztikai első csapás. In: Bárd Petra – Hack Péter – Holé Katalin (szerk.): Pusztai László emlékére. P-T Kiadó, Budapest 115. o.

³⁵¹ Anti Csaba László – Gárdonyi Gergely (szerk.) (2020): Krimináltechnikai kézikönyv – Módszertani útmutató bűnügyi technikusoknak 2. Semmelweis Kiadó, Budapest, 305. o.

A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetén a bűncselekmény helyszíne sokszor megállapítható. Amennyiben a helyszín ismeretében a szemle lefolytatásától akár csekély eredmény is várható, a szemle végrehajtását el kell rendelni. A szemle tárgyának szakértői szemmel való megtekintése nem mellőzhető.³⁵² A szemle végrehajtása, így – többek között – a tárgyak felkutatása során az eljárásjogi szabályokat maradéktalanul be kell tartani,³⁵³ hiszen e nélkül nem biztosítható, hogy a szemletárgy azonos azzal, amelyet az eljárási cselekmény során rögzített a hatóság. Ahogy Gárdonyi Gergely fogalmaz: „*A jó szemle tehát jogszerű, szakszerű, a részletesség és teljesség jellemzi, tényszerű és rekonstruálható*”.³⁵⁴

A szemle kapcsán meg kell említeni Finszter Géza álláspontját, melyet a korrupciós bűncselekmények felderítésének nehézségei között említ. Véleménye szerint az ilyen deliktumok esetében „*a véghezviteli magatartás semmiféle tárgyi nyomot nem hagy a környezetben és sokszor nem különböztethető meg a mindennapi élet jogszerű cselekményeitől*”.³⁵⁵ Végiggondolva egy-egy rendészeti korrupciós bűncselekmény elkövetésének módját, egyet kell érteni ezzel a megállapítással. Emellett a korrupciós bűncselekmények felderítése a két fél együttes érdekeltsége miatt is komoly nehézséget okoz. A nehézségek ellenére biztatásul szolgál Fenyvesi Csaba véleménye, aki szerint, ha nem fogadnánk el, nem hinnénk azt a tételt, hogy minden bűncselekmény hagy – a tág értelemben vett – nyomot, akkor értelmetlenné válna maga a bűnüldözés, a felderítés. Kiemeli, hogy ennek részét képezi a szakirodalomban már megfogalmazott „*nyomkereszteződés*” („*theoretical exchange*”) elve, mely szerint két személy és/vagy tárgy találkozása mindig kölcsönös átadással, kölcsönös cserével jár. Ez lehet mikroméretű is, mely csak megfelelő eszközzel válik láthatóvá. A szerző kijelenti, hogy a természetes személy bűnelkövetése esetén legalább a szaga mint anyagmaradvány megjelenik a kölcsönhatáskor, azt ugyanis nem áll módjában megelőzni.³⁵⁶ A korrupciós bűncselekmények tehát legtöbbször „*nyomszegények*”. Az ilyen cselekmények elkövetése során is képződhetnek azonban nyomok, mely lehet pl. az átadott bankjegyen rögzíthető DNS³⁵⁷ maradvány, ujjnyom. Amennyiben két objektum kapcsolatba kerül, az mindig kölcsönhatással jár, melynek során ún. nyomkereszteződés következhet be. A

³⁵² Gárdonyi Gergely (2017): im. 93. o.

³⁵³ Kertész Imre (1972): A tárgyi bizonyítékok elmélete a büntetőeljárás jog és a kriminalisztika tudományában Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 86. o.

³⁵⁴ Gárdonyi Gergely (2017): im. 36, 255. o.

³⁵⁵ Finszter Géza (2011): im. 75-97. o.

³⁵⁶ Fenyvesi Csaba (2013): A kriminalisztika alapkérdései. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Szerkesztette: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán Pécs, 2013. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. 347. o.

³⁵⁷ Dezoxiribonukleinsav.

technikus a nyomkereszteződést megfelelő szemléletmóddal, alkalmas nyomkutató eszközökkel a kívülálló számára értelmezhetővé teheti. Azaz megelevenedhet a múlt.³⁵⁸

A rendészeti korrupciós bűncselekményeknél gyakran előfordul, hogy a bűncselekmény elkövetését követően sok, az ügy szempontjából egyébként irreleváns személy is megfordul (pl. egy határátkelőhelyen), ami a bűnügyi technikai tevékenységet végzőknek komoly nehézséget okozhat.

Előfordul, hogy bár a feljelentő által közölt információk alapján egyértelműen be lehet azonosítani a bűncselekményben résztvevő másik felet, nincs elegendő bizonyíték az eredményes büntetőeljáráshoz. Fontos bizonyíték lehet például az átadott készpénz, azonban mire a motozás foganatosításra kerül, az elkövető már elrejtetheti azt.

Az elrejtett készpénz megtalálása a rendészeti szervek állománya vonatkozásában nemcsak a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából fontos tényező. A rendőrség a korrupciós cselekmények megelőzése és visszaszorítása érdekében korlátozza, hogy mennyi fizetőeszközt tarthat magánál a rendőr szolgálatban. Így az ennél nagyobb összegű készpénzt valahova többnyire elrejt. Ennek a mértéke jelenleg mindössze 10 000 Ft, vagy ennek megfelelő értékű külföldi fizetőeszköz.³⁵⁹ Az a rendőr, aki megszegi ezt a szabályt, fegyelemsértést követ el és a cselekményt a szolgálati előjáró fegyelmi eljárás keretében bírálja el. Az eljárás eredménye akár a szolgálati viszony megszűnése is lehet, függetlenül attól, hogy hivatali vesztegetés elfogadásával kapcsolatban elegendő bizonyíték áll-e az ügyészség, illetve a bíróság rendelkezésére a vád megalapozásához, vagy a bűnösség kimondásához. A szemle során a készpénz felkutatására emiatt kiemelt figyelmet kell helyezni, hiszen a büntetőjogi felelősségre vonás mellett fontos célja ezeknek az eljárásoknak, hogy a szabályokat megszegő rendőröktől megtisztuljon a szervezet. Ebben segítséget jelenthet a közterületeken vagy határátkelőhelyeken a térfigyelő-, fülkekamera felvétele, mely az adott személy mozgásáról, így pedig azokról az esetleges rejtkehelyekről nyújt lényeges információkat, melyekre a szemle kiterjesztése indokolt.

Előfordul, hogy a feljelentő egyértelműen, azonosításra alkalmasan meg tudja jelölni az általa feljelentett rendészeti szerv tagját (pl.: érintett neve, az általa használt szolgálati gépjármű rendszáma, rendfokozata, szolgálati helye, egy adott határátkelőhely meghatározott forgalmi

³⁵⁸ Anti Csaba László – Gárdonyi Gergely (szerk.) (2020): im. 305-310. o.

³⁵⁹ A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 30/A. pont.

sávja), aki a korrupciós cselekményben részt vett. Ebben az esetben, ha az elkövető épp szolgálatot teljesít, akkor a nyomozó hatóság az illetékes rendészeti szervet felszólíthatja állományvédelmi ellenőrzés végrehajtására, melyből további információk nyerhetők.

4.2.6. A kihallgatás

Ahogy az előzőekben kifejtettem, a büntetőeljárás során választ kell kapnunk a kriminalisztika alapkérdéseire. Az ehhez szükséges információkat a bizonyítási eszközökből szerezhetjük be. Az a bizonyítási eszköz, amelyből annyi információ származhat, hogy egyszerre meg tudjuk válaszolni az összes még megoldatlan kérdést nem más, mint a tanúvallomás és a terhelt vallomása. Csak ez a két bizonyítási eszköz képes arra, hogy – szerencsés esetben – az összes még megválaszolatlan kérdésünkre választ adjon. Ezért kiemelkedő fontosságú bizonyítási eszköz a tanúvallomás, és ezért fontos – a magyarhoz hasonló büntető eljárásjogi rendszerekben már a nyomozás során – a tanúvallomás mellett a gyanúsított vallomásának a minél pontosabb felvétele is.³⁶⁰ A korrupciós deliktumok esetében a vallomások kiemelt fontosságúak, ugyanakkor meg kell említeni, hogy a helyszíni kihallgatás a korrupciós bűncselekmények esetében nagyon ritkán hozhat eredményt.

Ahogy arról már esett szó, a korábban hatályos szabályozás, mely a hatósággal együttműködő személy esetében büntethetőséget megszüntető okot biztosított, könnyebben lehetővé tette a hatóság eljáró tagja részére, hogy az egyik fél feltáró vallomását beszeresse. A jogszabályváltozással azonban a felderítés, a bizonyítás során sokszor csak akkor lehet eredményes az eljárás, ha manipulációt alkalmazunk annak érdekében, hogy az egyik felet vallomásra bírjuk. Továbbá hatékony lehet még a vádalku felajánlása is. Természetesen az eljáró hatóság célkeresztjében nem csak a gyanúsított kihallgatás kell, hogy álljon. Mindent meg kell tenni releváns tanúvallomások beszerzésére is, melynek érdekében a tanúkat széleskörűen fel kell kutatni.

A gyanúsított kihallgatásának a korábban hatályos büntetőeljárás jogunk szerint nem volt kiemelt jelentősége, hiszen az akkori rendelkezés szerint a terhelt beismerése esetén – ha a törvény eltérően nem rendelkezett – meg kellett szerezni az egyéb bizonyítékokat is.³⁶¹ A korábbi szabályozás szerint a gyanúsított vallomása tehát csak egy volt a többi bizonyítási eszközök közül és még arra is lehetőséget adott a terheltnek, hogy beismerő vallomását visszavonja. Mindezek ellenére a terhelt vallomásának nagy jelentősége volt már akkor is,

³⁶⁰ Ibolya Tibor (2008): Kihallgatási taktika a nyomozásban. Forrás: <http://docplayer.hu/7953687-Dr-ibolya-tibor-kihallgatasi-taktika-a-nyomozasban.html>. (Letöltve: 2018. 04. 16.).

³⁶¹ Be. 183.§ (4) bekezdés.

hiszen a bűncselekménnyel kapcsolatban tőle szerezhető a legtöbb információ. Ennek megfelelően a beismerő vallomás elérése mellett ugyanolyan fontosságú volt a feltáró jellegű, a cselekmény, a körülmények részleteit bemutató vallomás beszerzése.³⁶² A hatályos büntetőeljárás kódex jelentős változást hozott e tekintetben, hiszen a gyanúsított beismerő vallomása a bizonyítékok királynőjeként már nem visszavonható. Ez a változtatás a korrupciós bűncselekmények esetében is jelentős változást eredményezhet, hiszen előfordult, hogy az eljárás kezdeti szakaszában a terhelt még együttműködőbb volt, és félve a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésektől, beismerő vallomást tett, amit a későbbiekben már megbánt és visszavont.

4.2.7. A szembesítés

A hatóság az egyes vallomások közötti ellentét szükség esetén szembesítéssel tisztázza. Az ellentét fennállhat a terhelt, a terhelt és tanú vallomása, vagy a tanúk vallomása között. A tanúk vallomása közötti ellentmondás tisztázása érdekében szembesítés a felderítési szakban is megtörténhet.³⁶³ A szembesítés egy speciális kihallgatási forma, hiszen hasonló a taktikája, rögzítése, jogorvoslata, a jelenlevők köre, az eseményt vezető hatósági személy, és a célok között itt is szerepel a vallomás ellenőrzése, további (új) bizonyíték szerzése. Eltérő azonban abban, hogy a szembesítettek nem a hatóság tagjával folytatnak párbeszédet, hanem közöttük jön létre a vitaszituáció.³⁶⁴ A szembesítés tulajdonképpen azon a vélelmen alapul, hogy az ember feszültség hatására elmondja a valóságot egy olyan személynek, akiről tudja, hogy tisztában van az általa állított hazugsággal, hiszen ő is érzékelte az eseményt. Ezt vélelmezett tényként is felfoghatjuk, amely azonban nem megdönthetetlen. Ezt alátámasztja a sok eredményre nem vezető szembesítés. Az ember akkor is képes hazudni, valótlant állítani, amikor tudják, hogy más tisztában van a hazugsággal.³⁶⁵

Egy 2005. és 2007. év között elvégzett empirikus kutatás adatai alapján szembesítést minden második ügyben tartanak, azonban eredményessége mindössze 12-14% körül mozog.³⁶⁶ Egyet kell érteni azonban azzal a véleménnyel, hogy bármilyen alacsony is a szembesítés eredménye, nem szabad lemondanunk róla, mivel a legkisebb haszon is fontos a bűnüldözés, az

³⁶² Lakatos János (1986): Bűnügyi ismeretek III. Nyomozástani ismeretek. BM Könyvkiadó, 275. o.

³⁶³ Herke Csongor (2018): Büntető eljárásjog. Egyetemi jegyzet. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs 61. o.

³⁶⁴ Fenyvesi Csaba (2008a): A szembesítés büntető eljárásjogi aspektusai. In: Miskolci Jogi Szemle 3. évfolyam 1. szám 6-7. o.

³⁶⁵ Fenyvesi Csaba (2012): A magyar büntető eljárásjog tudományának piramis-modellje - egy szembesítési kutatás tükrében In: Juhász Zsuzsanna - Nagy Ferenc - Fantoly Zsanett (szerk.): Sapieni Sat. Ünnepi kötet Dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szeged 169. o.

³⁶⁶ Fenyvesi Csaba (2008b): A szembesítés. Szemtől szembe a bűnügyekben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 112. o.

igazságszolgáltatás számára, és eredménytelensége, hibája nem jár súlyos következménnyel („justizmord”-dal), emellett nem sérti a tisztességes eljárás elvét, taktikája kidolgozott, és lehetséges igazságkeresési módszer.³⁶⁷

A szembesítés esetenként súlyos pszichés megterhelés a tanú számára, aki számos esetben megtagadja a szembesítésen történő részvételt, hivatkozva a terhelttől való félelmére.³⁶⁸ Ugyanakkor nemcsak a tanú, hanem a terhelt kímélete, vagy védelme is szükségessé teheti a szembesítés mellőzését. A hatályos szabályozás emellett a tizennegyedik életévet be nem töltött tanú esetén egyértelműen tiltja a szembesítést. Míg a tizennyolcadik életévet be nem töltött tanú szembesítését kizárólag hozzájárulásával engedi elrendelni.³⁶⁹ Meg kell jegyezni, hogy rendészeti korrupciós ügyekben nem jellemző a fiatalok részvétele az eljárásban.

Ki kell emelni, hogy ha a felismerésre bemutatásnál a felismerő hibázik, annak végzetes következményei lehetnek, amely szinte korrigálhatatlan az eljárás során. A felismerők ugyanis ragaszkodnak korábbi döntésükhöz a teljes eljárás alatt, ami sok esetben justizmordhoz, téves ítélethez vezethet. A szembesítésnél azonban ilyen súlyú hiba nem fordulhat elő. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy nem lehet káros egy téves, vagy hazug vallomás, de a bizonyító erő jóval kisebb.³⁷⁰

A korrupciós deliktumok esetében előfordulhat, hogy a vesztegetési magatartás különböző pólusain álló személyek egymásnak ellentmondó vallomást tesznek, amelyet szembesítéssel meg kell próbálni feloldani. Esetenként előfordul olyan eset is, amikor a korrupciós cselekményt bünszervezetben elkövetők egymással kerülnek ellentmondásba. Lehetséges, hogy a korrupciós cselekményeket szervező, többször alparancsnokra vonatkozó állításokat vitatja az érintett elöljáró, aki jellemzően az állampolgárokat érintő egyes korrupciós cselekményekben nem vesz részt, azonban segíti az elkövetőket és részesül a jogtalan előnyből. Arra is van ugyanakkor példa, hogy többen követik el a cselekményt, akik közül egy feltáró vallomást tesz, a másik, vagy a többiek pedig ezt vitatják. A gyakorlatban a szembesítések ritkán hoznak eredményt, és a jogszabályok sem írnak elő kötelező szembesítést, azonban érdemes e lehetőséget is kihasználni a hatékony bizonyítás érdekében. A krimináltaktikai siker

³⁶⁷ Fenyvesi Csaba (2008a): im. 34. o.

³⁶⁸ Varga Zoltán (2001): A tanúvédelem. In: Magyar Jog, 5/2001-es szám, 280. o.

³⁶⁹ Lencse Balázs (2018): Specifikus védelmi szükséglet, avagy különleges bánásmód az uniós normáktól az új büntetőeljárás kódexig. In: Büntetőjogi Szemle 2018/2. szám 71-72. o.

³⁷⁰ Fenyvesi Csaba (2008a): im. 9. o.

érdekében nem szabad elpuskázni a nyomozóhatóság részére fennálló szembesítés lehetőségét, hanem esetenként érdemes tartogatni a tárgyalási szakra.³⁷¹

4.2.8. A felismerésre bemutatás

Ahhoz, hogy minél sikeresebben alkalmazzuk a felismerésre bemutatást mint krimináltaktikai módszert, nem szabad elfelejtenünk, hogy az adott tárgyat, illetve személyt különböző helyzetekben észlelik. A korrupciós bűncselekmények esetében fontos, hogy ha az elkövető egy rendőr, akkor legtöbbször sapkában teljesíti szolgálati feladatait, amelyet célszerű figyelembe venni a felismerésre bemutatáskor. Mint ahogy azt is, ha az állampolgár az autóban ül, a rendőr a gépjármű mellett áll, és így speciális szögből észleli az adott személyt. A felismerésre bemutatás történhet eredetben, illetve adathordozó útján. A kivitelezés az adathordozó útján történő módszerrel lényegesen egyszerűbb, de az eredményesség nyilvánvalóan az élő személyek bemutatása esetében nagyobb lehet. A korrupciós bűncselekmény esetében többször előfordul, hogy a feljelentő az elkövető beazonosítását csak felismerésre bemutatással tudja elvégezni. Előfordul, hogy a lehetséges elkövetőről – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – fényképet mutatnak be. A fényképről sok esetben nehezebb felismerni az elkövetőt, viszont figyelembe kell venni, hogy a felismerést végrehajtó személy számára ez kisebb pszichés megterhelést jelent, ami csökkenti a hibázási lehetőséget.

4.2.9. A büntetőeljárás kényszerintézkedések alkalmazása a nyomozásban

A nyomozásban többféle büntetőeljárás kényszerintézkedések alkalmazhatók, melyeknek a két nagy csoportja a személyi szabadságot érintő és a személyi szabadságot nem korlátozó kényszerintézkedések. A büntetőeljárás úgy tudja célját és szerepét betölteni, ha eközben alapvető jogokat és kötelezettségeket határoz meg az állampolgárok számára, melyeket kényszer alkalmazásával is érvényre juttathat. Ezek a kényszer tartalmú eljárási cselekmények, hatósági aktusok a kényszerintézkedések.³⁷²

A hatályos büntetőeljárás törvényben már nem csupán külön fejezetet, hanem külön címet szentel a jogalkotó a kényszerintézkedések szabályozásának (Be. Nyolcadik rész).³⁷³ A szabályozás egyértelmű újítása, hogy a norma pusztán a rendszerezése révén (a legenyhébbtől a leg súlyosabbig haladva) is kiemeli az alternatív kényszerintézkedések prioritását.³⁷⁴

³⁷¹ Fenyvesi Csaba (2008a): im. 21. o.

³⁷² Folta Dóra (2017): Jobb lehet az új? Az előzetes letartóztatás elrendelése az új Be. tükrében. Eljárásjogi Szemle, 2017/1. 24. o.

³⁷³ Kiss Anna (2018): Kényszerintézkedések új büntetőrendje – II. In: Jogászvilág

³⁷⁴ Miskolczi Barna (2016): Az új büntetőeljárás kódex fontosabb újításai röviden. In: Jogászvilág

A legsúlyosabb jogkorlátozás, amellyel egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személynek a büntetőeljárás során napjainkban szembe kell néznie, a személyi szabadság elvonása.³⁷⁵ A személyi szabadság elvonása büntető eljárásjogi szempontból többféleképpen történhet. A jelenleg hatályos szabályok szerint beszélhetünk őrizetről, mely a személyi szabadság rövidebb idejű elvonása, a letartóztatásról, mely hosszabb időtartamot ölel fel, valamint az előzetes kényszergyógykezelésről. Ez utóbbi azonban jelen témánkhoz jellemzően nem kapcsolódik. Az új szabályozás az előzetes letartóztatás helyett már letartóztatásról rendelkezik, míg az ideiglenes kényszergyógykezelés neve előzetes kényszergyógykezeléssé változott. A változtatások háttérében azonban nem tartalmi szempontok, hanem sokkal inkább nyelvészeti okok szerepeltek.³⁷⁶ A személyi szabadság korlátozása pedig történhet távollattartás és bűnügyi felügyelet elrendelésével.

A hatályos jogszabály megállapítja, hogy a személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedések feltétele a bűncselekmény szabadságvesztéssel fenyegetettsége mellett, a kétirányú - a bűncselekményre és az elkövetőre vonatkozó - megalapozott gyanú, valamint az, hogy a kényszerintézkedés céljának eléréséhez az adott kényszerintézkedés szükséges, és az kisebb korlátozással járó kényszerintézkedéssel, vagy más eljárási cselekménnyel nem érhető el.³⁷⁷

A személyi szabadság hosszabb ideig tartó elvonására szolgál a letartóztatás, mely a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt. Meg kell jegyezni, hogy a 72 órás őrizet időtartama esetenként túl rövid ahhoz, hogy a bíróság felmérje a letartóztatás feltételeinek fennállását, és többször, az eljárás biztosítása érdekében elrendeli a letartóztatást, minthogy a szabadon bocsátásról döntsön.³⁷⁸ A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések közül a legsúlyosabb a letartóztatás.³⁷⁹ Ez a kényszerintézkedés a bíróság ügydöntő határozatának meghozatala előtt történő beavatkozás a terhelt személyi szabadságába, melynek során az ártatlanság vélelmének szem előtt tartásával arra kell törekedni, hogy ne váljék előrehozott büntetéssé.³⁸⁰ A feltételeket részletesen szabályozza a törvény, melyek között szerepel az is, ha a kényszerintézkedés nélkül a tanúk

³⁷⁵ Anti Csaba et al (2005): im. 131. o.

³⁷⁶ Kiss Anna (2018): im.

³⁷⁷ Herke Csongor (2022): A letartóztatás gyakorlati kérdései az új büntetőeljárás törvény tükrében. In: Koltay András - Gellér Balázs (szerk.): Jó kormányzás és büntetőjog. Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest 246. o.

³⁷⁸ Herke Csongor (2002): A letartóztatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2002. 67. o.

³⁷⁹ Herke Csongor (2021): Magyar büntető eljárásjog. Baufirma, Pécs 96. o.

³⁸⁰ Fantoly Zsanett (2006): A kényszerintézkedések (X.Fejezet), In: Cséka Ervin-Fantoly Zsanett – Károlyi Judit – Lőrinczy György – Vida Mihály (szerk.): A büntetőeljárás jog alapvonalai, Második, átdolgozott kiadás, Bába Kiadó, Szeged 293. o.

befolyásolásával vagy megfélemlítésével lehet számolni.³⁸¹ Tekintettel arra, hogy a nyomszegény korrupciós bűncselekmények esetében sokszor a tanúk vallomása kiemelt jelentőségű, különös figyelmet kell fordítani arra, hogy félelem nélkül, őszintén mondják el az általuk észlelt eseményeket.

Jelentős változást jelent, hogy visszatért az 1973. évi büntetőeljárásról szóló törvény azon rendelkezése, mely szerint a terhelt tettenérés esetén akkor vehető őrizetbe, ha a személyazonossága nem állapítható meg.³⁸² Ez a módosítás a rendészeti korrupciós bűncselekményeknél is lényeges, hiszen különösen nem magyar állampolgárságú terhelt esetében – főként hamis okmányok használatakor – nehézséget jelenthet a személyazonosság pontos megállapítása. Ezt követően a hivatali vesztegetést elkövető személy személyazonosságának megállapítására a nyomozó hatóság vagy ügyészség számára megfelelő idő áll rendelkezésre.

A korrupciós bűncselekmények elkövetői esetében is, a jog érvényesítésen túl komoly szerepe van a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedéseknek. Példaként lehet felhozni, hogy a rendőrség hivatásos állományú tagja ellen hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekmény elkövetése miatt indult büntetőeljárásban motiváltabb az elkövető a beismerő vallomás megtétele vonatkozásában, illetve hivatásos jogviszonyáról is gyorsabban lemond az a rendőr, akinek a bíróság a letartóztatását rendelte el. A jogviszonyról történő lemondás oka nyilvánvalóan az, hogy a jelenlegi gyakorlat szerint ezeknek a személyeknek a letartóztatását megszüntették és szabadlábra helyezték őket, figyelemmel arra, hogy a bűnisméltés veszélye mint a letartóztatás egyik oka, ezzel megszűnik.

A személyi szabadság elvonása, korlátozása jelentős szerepet tölthet be az elsődleges nyomozási cselekmények, mint például kutatás, szemle sikeres végrehajtása érdekében, az

³⁸¹ A Be. 276. § (1) bekezdése alapján: „a terhelt előzetes letartóztatásának szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban van helye következő feltételek fennállása esetén: a) a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható vagy vele szemben vádat emeltek, és b) a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés céljának eléréséhez ez szükséges, és az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható.”

A Be. 276. § (2) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy mely esetekben rendelhető el személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés. A feltételek közül a korrupciós deliktumok esetében ki kell emelni azt, mely szerint lehetőség van letartóztatás elrendelésére,

„b) a bizonyítás megnehezítésének vagy megghiúsításának megakadályozása érdekében, ha

ba) a terhelt a bizonyítás megghiúsítása érdekében a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlített, jogellenesen befolyásolt, vagy tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot, vagy vagyoneklobzás alá eső dolgot megsemmisített, meghamisított vagy elrejtett, illetve

bb) megalapozottan feltehető, hogy a terhelt a bizonyítást veszélyeztetné, így különösen a büntetőeljárásban részt vevő vagy más személyt megfélemlítene, jogellenesen befolyásolna, tárgyi bizonyítási eszközt, elektronikus adatot vagy vagyoneklobzás alá eső dolgot megsemmisítene, meghamisítana vagy elrejtene...”

³⁸² Be. 274. § (2) bekezdés a) pontja.

azonos érdekű fél értesítésének megakadályozása céljából. A szakmai álláspont szerint a személyi szabadság korlátozása, elvonása mind a korrupciós, mind más típusú bűncselekmények esetében a másodlagos prevenciót is nagymértékben elősegíti.

A nem személyi szabadságot érintő, azaz a vagyoni jellegű kényszerintézkedések a büntetőeljárásban a következők: kutatás, motozás, lefoglalás, zár alá vétel, és elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele.³⁸³ A tárgyalt témánk tekintetében kiemelt szerepe van a motozásnak.³⁸⁴ Közterületen és határátkelőhelyeken szolgálatot teljesítő állomány által elkövetett korrupciós cselekmények esetén a jogtalan előny tárgyát képező készpénzt jellemzően az alsóruházatukban rejtik el az elkövetők, melynek átvizsgálására egy állományvédelmi ellenőrzés keretében már nincs mód. A készpénz előtálalása kulcsfontosságú a büntetőeljárás megindítása és a bizonyítás érdekében. Emellett a fegyelmi eljárás során is jelentőséggel bír, hiszen a rendvédelmi szervek korlátozzák, hogy mennyi készpénzt tarthatnak maguknál szolgálatuk során a dolgozóik, így már ennek a szabálynak a megsértése is a szolgálati jogviszony megszűnését eredményezheti.³⁸⁵ Amennyiben a korrupciós cselekmény elkövetéséről rövid időn belül értesül a hatóság, nagy eséllyel eredményes lehet a motozás és lehetséges, hogy fontos bizonyítási eszközt, illetve esetenként elkobozható dolgot talál a hatóság. A motozás mellett hasonlóan fontos szerepet tölt be a korrupciós bűncselekmények esetében a kutatás.³⁸⁶ A kutatásnak mint kényszerintézkedésnek a korrupciós deliktumok esetében a jellemző célja a bűncselekmény nyomainak a felderítése, a bizonyítási eszköz, az elkobozható, vagy vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálása, valamint információs rendszer, illetve adathordozó átvizsgálása. A gyakorlati tapasztalatok alapján a rendészeti szervek dolgozói a jogtalan előnyt általában készpénzben kapják, majd elrejtik. Gyakran előfordul, hogy az ellenőrzést észlelve a szolgálati helyük közelében gyorsan eldobják, illetve elrejtik a készpénzt, amelynek előtálalására a kutatás lehetőséget teremthet. Ez a kényszerintézkedés ezekben az esetekben általában az érintett személy közvetlen környezetére, a szolgálati

³⁸³ Be. 272.§ (3) bekezdés.

³⁸⁴ Be. 306.§ (1) bekezdés „A motozás a bizonyítási eszköz, az elkobozható, illetve a vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy ruházatának és testének az átvizsgálása. A motozás során a motozás alá vont személynél található bármely dolog is átvizsgálható.” (2) bekezdés „Motozást a terhelten, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személlyel vagy az olyan személlyel szemben lehet elrendelni, akiről megalapozottan feltehető, hogy bizonyítási eszközt, elkobozható, illetve vagyoneklobzás alá eső dolgot tart magánál.”

³⁸⁵ Lásd: 6.1.2 fejezet

³⁸⁶ A Be. 302.§ (1) bekezdés „A kutatás a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében a lakás, az egyéb helyiség, a bekerített hely vagy a jármű átkutatása. A kutatás információs rendszer, illetve adathordozó átvizsgálására is kiterjedhet.” (2) bekezdés „Kutatást akkor lehet elrendelni, ha megalapozottan feltehető, hogy az a) bűncselekmény elkövetőjének elfogására, b) bűncselekmény nyomainak felderítésére, c) bizonyítási eszköz megtalálására, d) elkobozható, illetve vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálására vagy e) információs rendszer, illetve adathordozó átvizsgálására vezet.”

gépjárműre és az öltözőszekrényre terjed ki. Ezen túlmenően kiemelt szerepe van a lakókörnyezetre kiterjedő kutatásnak, hiszen a jogtalanul szerzett készpénzt ritkán fizetik be bankszámlára, így az gyakran az elkövető lakásán előtalálható. Az ilyen jellegű kutatás másodlagos célja a kényszerintézkedés alá vont személy vagyoni helyzetének feltérképezése, melynek során olyan vagyontárgyak (pl.: műtárgyak, luxuscikkek) kerülhetnek elő, melyet a rendvédelmi dolgozó legális keresetéből nem lett volna képes finanszírozni. Üzletszerűen, illetve bünszervezetben elkövetett cselekmények esetén a kutatás során előkerülhetnek olyan iratok is (például elszámolás, befolyt összegek nyilvántartása) amelyek a bűncselekmény minősítésére és az elkövetői körre vonatkozóan kiemelt fontosságú bizonyítékok lehetnek.

A motozás és a kutatás mellett a korrupciós bűncselekmények tárgyalásakor a lefoglalást is tárgyalni kell.³⁸⁷ A lefoglalás célja kettős: egyrészt a bizonyítási eszköz biztonságba helyezése a bizonyítás céljaira, másrészt a leendő elkobzás végrehajtásának a biztosítása. A korrupciós deliktumok miatt indult büntetőeljárásban mindkét cél fennállhat.

A krimináltaktika előtérbe kerül az időzítésével kapcsolatban, hiszen ha ezeket a kényszerintézkedéseket nem a megfelelő pillanatban hajtják végre, az egész eljárás meghiúsulhat. Így az időbeliségre mindig különös hangsúlyt indokolt fektetni.

4.3. A korrupciós bűncselekmények krimináltechnikája

A kriminalisztika hagyományos felosztásának egyik részterülete a krimináltechnika, amely a bűnügyi nyomozásban alkalmazott természettudományos módszerek és műszaki-technikai eszközök alkalmazását foglalja magában.³⁸⁸ A krimináltechnika folyamatos fejlődésének köszönhetően egyre több eszköz áll a bűnügyi technikusok, illetve a szakértők rendelkezésére, hogy részletesebb képet tudjanak biztosítani az igazságszolgáltatás számára.³⁸⁹ Szükséges vizsgálni, hogy a kriminalisztika leginkább szerteágazó területe, a tág értelemben vett krimináltechnika, mennyiben és milyen módon segítheti a korrupciós bűncselekmények felderítését és bizonyítását.

³⁸⁷ A Be. 308. § (1) A lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobozható dolog vagy a vagyoneklobzás alá eső vagyon biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot korlátozza. (2) El kell rendelni a lefoglalást, ha annak tárgya *a)* bizonyítási eszköz, vagy *b)* elkobozható, illetve vagyoneklobzás alá esik. (3) Lefoglalni az ingó dolgot, a számlapénzt, az elektronikus pénzt vagy az elektronikus adatot lehet.

³⁸⁸ Hautzinger Zoltán (2019): im. 85. o.

³⁸⁹ Rucska András (2018): Felderítés és bizonyítás új krimináltechnikai eszközök segítségével. In: Ügyészek Lapja 25. évfolyam, 2018/6. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2283>. (Letöltve: 2022. 05. 17.)

4.3.1. A krimináltechnika szerepe a korrupciós bűncselekmények nyomozásában

Tekintettel arra, hogy a korrupciós bűncselekményben résztvevők közül általában egyik fél sem érdekelt a deliktum feltárására, így ezeknél a bűncselekményeknél kiemelt jelentősége van a felderítő tevékenységnek. A rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítésének nehézségei miatt a krimináltechnika által nyújtott valamennyi – bármily csekély eredménnyel kecsegtető – eszköz teljes mértékű felhasználása szükséges. A folyamatos technológiai fejlődés krimináltechnika területén hozott új eszközei, módszerei ellenére csak kevés lehetőség áll rendelkezésre a korrupciós bűncselekmények felderítéséhez. Leggyakrabban az operatív eszközök használata vezethet eredményre. A bűnügyekben nincs se bizonyítékosság, se „tökéletes bizonyíték”. A bizonyítékokat éppen ezért külön-külön, egyenként meg kell vizsgálni, és hitelességüket, megbízhatóságukat ellenőrizni szükséges.³⁹⁰ A krimináltechnika útján nehezen cáfolható, hard bizonyítékok szerezhetőek be, melyek hű visszatükröződések, a valósággal adekvát adatokat foglalnak magukban, így eredményes felderítéshez vezetnek. A korrupciós bűncselekmények bizonyítását egyértelművé teheti többféle krimináltechnikai módszer, mint pl. a kamerafelvétel (beépített-, testkamera, nyílt, titkos) vagy hanganyag elemzése, szagazonosítás, daktiloszkópia, DNS vizsgálat eredménye, jelölt pénz.

A korrupciós bűncselekmények esetében jelentős a látenciában maradó esetek száma.³⁹¹ Tekintettel arra, hogy a bűncselekménynek közvetlen sértettje nincs, a deliktumok sokszor felderítő munka útján jutnak a hatóság tudomására. Csekély számban a bűncselekménybe bevonni tervezett fél, illetve az aktív vagy a passzív vesztegető fordul a nyomozó hatósághoz.

4.3.2. A felderítést és a bizonyítást leginkább segítő krimináltechnikai eszközök

4.3.2.1. Arcfelismerés

A személyleírás készítéshez kapcsolódik a bűnüldözésben is egyre nagyobb szerepet betöltő biometrikus személyazonosító eljárás, az arcfelismerés. Az arcképelemzés során az arckép profilok informatikai rendszer általi összehasonlítását végzik el, ezt követően pedig kiértékelés történik. Ez az eljárás növeli a hatóságok esélyét a keresett személy azonosítására. Fényképfelvétel alapján végzik el a keresést az adatbázisokban, az eredményt azonban nem a számítógépes szoftver, hanem arcképelemző határozza meg.³⁹² Ez az eljárás a rendészeti korrupciós bűncselekményeknél is segítséget nyújthat, hiszen előfordul, pl. hogy a rendészeti állomány tagjának készpénzt átadó személyről kizárólag felvétellel rendelkezünk. Így lehetővé

³⁹⁰ Tremmel Flórián (2006): Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 95-99. o.

³⁹¹ Legfőbb ügyész Országgyűlés előtti beszámolója 2013. évről.

³⁹² Rucska András (2018): im.

válhat az előnyt átadó személy beazonosítása, a deliktum alaposabb felderítése. Meg kell jegyezni, hogy ítéletek születtek olyan ügyekben, amelyek esetében kamerafelvétellel bizonyíthatóan a határon átlépő személyek külföldi fizetőeszközt adtak át pénzügyőröknek, rendőröknek, akik azt elfogadták, azonban az átadó személyről pontos információkat a büntetőeljárás során sem sikerült megállapítani. Ezzel pedig természetesen együtt járt, hogy a korrupciós bűncselekmény elkövetése miatt nekik nem kellett felelniük, csak a hivatalos személynek.

4.3.2.2. Az odorológia rendeltetése a nyomozásban

A krimináltechnika részét képező odorológia több szakterülete nagy segítséget nyújthat a korrupciós cselekmények elkövetőinek felderítéséhez, bizonyításához. Az odorológia a kezdetektől ismert módszer a kriminalisztikában, hiszen már régóta használtak nyomkövetésre kutyákat. Mivel minden ember csak a rá jellemző egyedi szaggal rendelkezik, ez a tulajdonsága az egyén pontos azonosítására alkalmas.³⁹³ Az azonosítás egyik fontos alapja az egyediség törvénye, mely szerint *”a természetben nem létezik két azonos személy vagy tárgy”*. Ez a törvényszerűség értelmezhető a szagazonosítás, illetve a nyomkövetés aspektusából is, hiszen ez teszi lehetővé a nyom képzőjének meghatározását.³⁹⁴

A szag anyagmaradvány rögzítését a korrupciós bűncselekményeknél mindenképpen érdemes megfontolni.³⁹⁵ Bár a jelenlegi bírói gyakorlat a szagazonosítást mint módszert alapvető és döntő bizonyítéknak nem tekinti, azonban eredményei a nyomozást orientálják, az ügyek megítélésénél pedig más bizonyítékok erejét lényegesen erősíthetik vagy gyengíthetik. A szagnyom rögzítése különösen abban az esetben lehet eredményes, ha az elkövetés óta hosszú idő nem telt el, és az elkövető tagadja, hogy az inkriminált, felkutatott tárgyhoz (pl. készpénzhez) köze lenne annak ellenére, hogy esetleg más bizonyíték (pl. tanúvallomás) már rendelkezésre áll. Ki kell emelni azt a lélektani hatást, amelyet a szagazonosítás eredménye a gyanúsítottra gyakorol, amely nem egyszer vezetett a beismeréshez, a védekezési taktika felborulásához. A kutyák szagazonosításának eredményét számos országban bizonyítékként fogadja el a bíróság. Ennek a kriminalisztikai eszköznek a beszerzése szemle keretében történhet, melynek lefolytatására a bűnügyi technikai egységek alkalmasak.³⁹⁶ A nyomkutató, nyomrögzítés során érdemes először a szagnyom, majd a DNS, végül pedig az ujjnyomok

³⁹³ Janza Frigyes –Koszkovics István (1996): Szagazonosítás szagkonzervek alapján BM Kiadó 87. o.

³⁹⁴ Hautzinger Zoltán (2003): Az emberi szagok kriminalisztikai azonosítása. In: Fenyvesi Csaba - Herke Csongor (szerk.): Emlékkönyv Vargha László születésének 90. évfordulójára. PTE-ÁJK, Pécs, 79-89. o.

³⁹⁵ Horváth Orsolya (2017): A kábítószerkereső kutyák alkalmazása. In: Haffner Tamás; Kovács Áron (szerk.) III. Fialatok Európában Konferencia: Tanulmánykötet. Pécs, Sopianae Kulturális Egyesület., 219-229. o.

³⁹⁶ Gárdonyi Gergely (2021): im. 71. o.

felkutatására, rögzítésére intézkedni. A szagnyom rögzítése időigényes folyamat, azonban mind a felderítésben, mind pedig a bizonyításban jelentős szerepet játszhat úgy, hogy közben a DNS-nyomokat, illetve az ujjnyomokat nem károsítja. Figyelmet kell fordítani az akár minimális elváltozásokra is, a mikronyomokra, hiszen ezek a nyomok nehezen fellelhetők. Emellett további problémát jelent, hogy az ilyen jellegű biológiai anyagmaradványokon csak egyszer végezhető el az azonosítási vizsgálat.

Bár Magyarországon még kevésbé elterjedt a használata, azonban korrupciós deliktumoknál fontos eredményt hozhat a készpénzkereső kutya. Ezeket a szolgálati állatokat elsősorban a pénzmosás és a terrorizmus elleni küzdelem érdekében képezték ki arra, hogy a bankjegyeket nagy eredményességgel felkutassák. Emellett azonban korrupciós jellegű bűncselekmények miatt indult büntetőeljárás sikerét is biztosító bizonyítékot szolgáltathatnak. Az állatokat célszerűségből elsősorban nagyobb mennyiségű készpénz megtalálására képezték ki, azonban alkalmazásuk a korrupciós jellegű cselekmények felderítése során is eredményes lehet. Abban az esetben, ha a kutyát kellőképpen leérzékenyítik, és a körülmények is ideálisak, akkor kisebb mennyiségű készpénzt is eredményesen tud felderíteni és jelezni.

A tapasztalatok alapján a közterületen, illetve határátkelőhelyen dolgozó rendőrökre érkező korrupcióra utaló bejelentések mögött nem egyedi eltévelyedés, hanem sorozat jellegű, esetlegesen üzletszerűen, vagy bűnszervezetben elkövetett bűncselekmények állnak. A korrupciós tranzakciók résztvevői közt legtöbbször fennálló érdekazonosság miatt azonban ezek a cselekmények látenciában maradnak, de az így átvett készpénz a rendőrnél, vagy környezetében elrejtve összegyűjtve marad, melynek felkutatására bankjegyekereső kutyák alkalmasak lehetnek.

Szintén indokolja a készpénz megtalálására kiképzett szolgálati állatok alkalmazását az elkövetés helyszínének mérete és bonyolultsága. Erre példaként lehet említeni, hogy egy nagyobb határátkelőhely területe akár több mint, 10 hektár is lehet, ahol több száz olyan helyiség van, ahova a készpénzt el lehet rejtteni. Ráadásul több tucat rendőr és egyéb szervek beosztottai dolgoznak egyszerre a határátkelőhelyen, ahol a szemle teljes idejére, főként ha az több órát vesz igénybe, nem lehet leállítani a határforgalom ellenőrzést, viszont a kutyák alkalmazásával a kutatás felgyorsulhat és eredményesebbé válhat.

Gyakran előfordul, hogy a rendelkezésre álló információk és a halaszthatatlan nyomozási cselekmények eredményeire alapozva az ügyész elrendeli az érintett rendőrrel kapcsolatba hozható ingatlanra a kutatás végrehajtását. Az eljárási cselekmény során kifejezetten indokolt a készpénzkereső kutya alkalmazása, hiszen ez a nyomozási cselekmény már kimondottan

nagyobb mennyiségű készpénz előtalálására irányul, amiből esetleg következtetni lehet korrupciós jellegű cselekmények gyakoriságára és volumenére.

A készpénz feltalálása esetén a krimináltechnika több eszköze is felhasználhatóvá válik. A bankjegyeket, illetve azt a tárgyat, melybe a készpénzt rejtették (pl. textilzsák, napszemüvegtok) – mivel az ügyben kulcsfontosságú szerepet játszik –, célszerű eredetben lefoglalni.

4.3.2.3. A daktiloszkópia szerepe a nyomozásban

A korrupciós jellegű bűncselekmények vizsgálata során két kérdésre adhat választ az ujjnyomazonosítás. Az egyik, hogy a korrupciós tranzakció feltételezett résztvevői kapcsolatban álltak-e egymással. Azaz a tárgyasult jogtalan előny egyik féltől a másikhoz eljutott, átadásra került. A másik felhasználási lehetőség, amikor egy viszonylag szűk lehetséges elkövetői körből azonosítani lehet azt a személyt, aki például az elrejtett pénzzel kapcsolatba került. Ilyen eset lehet, amikor egy határátkelőhelyen lévő rejtékhelyen nagy mennyiségű pénz kerül előtalálásra és szükséges annak megállapítása, hogy azt ki rejtette el. Az ujjnyomok, daktiloszkópiái nyomtörödékek felkutatására a bűncselekmény elkövetésének helyszínén, illetve máshol elrejtett, vagy előtalált bizonyítékok helyszínén kerül sor.

Ezeknek a bűncselekményeknek az esetében legtöbbször arra merül fel igény, hogy a bűnügyi technikusok különféle típusú, honosságú fizetőeszközökön keressenek azonosításra alkalmas ujjnyomokat. Bár a gyakorlatban többször előfordult, hogy a megtalált készpénzen azonosításra alkalmas daktiloszkópiái nyomot a technikusok nem tudtak rögzíteni, ez azonban mégsem lehetetlen. Ezekben az ún. vegyszeres nyomkutatás hozhat eredményt. A papírpénzen³⁹⁷ ún. 1,2-Indandione vegszerrel történő kutatás³⁹⁸ hozhat eredményt. A műanyag pénzen³⁹⁹ – melyet kevés országban használnak (pl.: Nagy-Britannia, Románia, Észak-Macedónia Ausztrália, Kanada) –, vegyszeres ciánakrilátos kezelés sikeresen elő lehet hívni a daktiloszkópiái nyomokat, melyeket színezéssel, porozásos eljárással jobban láthatóvá tehetünk. A fémpenzeken pedig szintén a ciánakrilátos eljárás segítheti az esetleges ujjnyomok megtalálását. A korrupciós cselekményeknél a készpénz mellett a rejtékhelyeken, vagy az elrejtésre szolgáló tárgyakon, eszközökön is indokolt az ujjnyomok keresése, rögzítése.

³⁹⁷ A papírpénz a legelterjedtebb a világon. Több papírréteg összenyomásával készítik, hogy így számos biztonsági elemet tartalmazhasson.

³⁹⁸ http://www.altlight.com/bvda/en_ind_1.html. (Letöltve: 2020. 07. 01.)

³⁹⁹ A műanyag alapú készpénzt kevés országban vezették be. Elsőként 1991-ben Ausztrália kezdte alkalmazni ezt a gyártási eljárást, majd más országokban (pl. Új-Zéland, Vietnam, Kanada) is elkezdtek használni.

Miután a szagnyomok és az ujjnyomok rögzítése megtörtént, a DNS rögzítésére is indokolt intézkedni. A korrupciós bűncselekmények esetében a legtöbb bűnjelen (pl.: készpénz, elrejtésre alkalmas textilzsák, átalakított fehérnemű, vagy más ruházati cikk, rejtékhelyként szolgáló tárgyak) a DNS-vizsgálatra és a daktiloszkópiai vizsgálatra azonos felület lehet alkalmas, mely komoly szakmai kérdéseket vet fel. Alapvetően az ujjnyom-előhívópor és más, az ujjnyom láthatóvá tételére szolgáló anyag nem, vagy csak elenyésző mértékben gátolja a DNS-vizsgálatot. Arra azonban figyelemmel kell lenni, hogy az előhívópor és az ecset kontamináció forrása lehet. Ez elkerülhető a speciális szakmai ajánlások követésével. Az egyik megoldás az lehet, ha a bűnjel eredetben történő lefoglalására és a szakértőknek történő megküldésére intézkedünk.⁴⁰⁰

4.3.2.4. A DNS-vizsgálat mint nyomozást segítő módszer

A különféle biológiai anyagmaradványok vizsgálata alapján két személy, személy és tárgy, valamint személy és helyszín között közvetett vagy közvetlen kapcsolat mutatható ki. Így a korrupciós bűncselekmények esetében is nagy jelentőségű lehet, hogy az adott helyszínen, a megtalált készpénzen található-e biológiai anyagmaradvány, hiszen ezáltal az elkövető azonosítása megtörténhet. A megfelelően rögzített DNS nyom és minta vizsgálata az elmúlt évtizedekben történt fejlődésének eredményeként már általánosan elfogadott krimináltechnikai eszközzé fejlődött.⁴⁰¹ A DNS-vizsgálat alapján bizonyíthatóvá válhat, hogy az illető személy járt a helyszínen, megfogta a készpénzt, vagy legalábbis a bűnösségére vagy az ártatlanságára következtetéseket lehet levonni.⁴⁰² A vizsgált személy bűnösségét vagy ártatlanságát azonban a genetikai vizsgálat önmagában soha nem bizonyítja, ez kizárólag más egyéb bizonyítékkal együtt vezethet a büntetőjogi felelősség bíróság általi megállapításához. Az eredményes DNS-vizsgálathoz azonban megfelelő mennyiségű, illetve minőségű mintára van szükség. A korrupciós bűncselekmények esetében előfordulhat, hogy az egyik fél által átadott készpénzt az eljárás során megtalálják, azonban annak bizonyítása, hogy az adott személy megfogta azt, érintkezett vele (pl.: átadta a készpénzt, elfogadta a készpénzt és elrejtette) már bizonyítás tárgyát képezi.

⁴⁰⁰ Anti Csaba László – Gárdonyi Gergely (szerk.) (2020): im. 104-108. o.

⁴⁰¹ Hautzinger Zoltán (2005): Néhány gondolat az emberi DNS kriminalisztikai vizsgálatáról. Tremmel Flórián (szerk.): Orvosok és jogászok a büntető igazságszolgáltatásban – Dezső László Emlékkönyv, 67-69. o. (Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2005).

⁴⁰² Török Eszter: (2016): A DNS szerepe a nyomozásban. In: Magyar Bűnüldöző, VII: évfolyam 1-2. szám 2016/1-2. 80. o.

A korrupciós bűncselekmények esetében legtöbbször az átadott pénzen, vagy más átadott tárgyon, a pénz esetleges gyűjtésére szolgáló tárgyon,⁴⁰³ a rejtkehelyen értékes biológiai anyagmaradványok kutathatók fel. Minden biológiai anyagmaradványt külön kell csomagolni, ha lehetőségünk van rá, akkor a nyomhordozóval együtt. Korrupciós bűncselekmények esetében a DNS-t hordozó anyagmaradvány többnyire kis mennyiségben van jelen a bűnjelen, szabad szemmel, bűnügyi fényforrással általában nem észlelhető, jelenlétére inkább csak következtetni lehet. Vizsgálni kell, hogy a releváns személyen/személyeken kívül más személy (pl. egy vétlen személy) hozzáérhetett-e. A korrupciós bűncselekmények esetében az átadott készpénzzel korábban természetesen érintkezhetett több olyan személy, akik a büntetőeljárás tekintetében irrelevánsak.

4.3.2.5. A műszeres vallomásellenőrzés rendeltetése a nyomozásban

A műszeres vallomásellenőrzés egy taktikai módszerrel alkalmazott krimináltechnikai eszköz, mely a rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében rendkívül hasznos lehet annak ellenére, hogy a hatóság ritkán él a felhasználásának lehetőségével. A poligráf mint hazugságellenőrző, vagy más néven őszinteségellenőrző⁴⁰⁴ eszköz alkalmazása még mindig domináns annak ellenére, hogy az új Be. jogilag is megnyitotta a lehetőséget más műszerek alkalmazására. A poligráfon kívül más műszeres vallomásellenőrző technikák is ismertek, bár alkalmazásuk még mindig nem túl gyakori. A poligráf mellett, hogy világszerte a legelterjedtebb, az egyetlen megfelelően validált műszeres vallomásellenőrző eszköz.⁴⁰⁵ Figyelembe kell venni, hogy nem elfogadható, ha egy nem validált eljárást a büntetőeljárás felderítési, bizonyítási rendszerébe integrálunk.⁴⁰⁶

A korrupciós cselekményeknél indokolt lehet a látókörbe került, tanúként kihallgatott rendészeti állomány vallomásának műszeres vallomásellenőrzéssel történő vizsgálata,⁴⁰⁷ amelynek szerepe kettős, hiszen az ilyen jellegű cselekményeknél nemcsak az elkövető személyének azonosítása, hanem az államot szabályszerűen, becsületesen szolgáló állomány ártatlanságának alátámasztása érdekében is kiemelten fontos. A poligráf alkalmazása a

⁴⁰³ Meg kell jegyezni, hogy határtákelőhelyen szolgálatot teljesítő rendőrök több alkalommal napszemüveg tartására gyártott textil tokban gyűjtötték a külföldi fizetőeszközöket.

⁴⁰⁴ Hautzinger Zoltán (2004): Az igazságügyi őszinteségvizsgálat. In: Korinek László – Köhalmi László – Herke Csongor (szerk.): Emlékkönyv IRK Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára. PTE ÁJK, Pécs, 43-51. o.

⁴⁰⁵ Budaházi Árpád (2018): A műszeres vallomás-ellenőrzés hazai gyakorlata egy empirikus kutatás tükrében. Magyar Rendészet, XIX. évfolyam, 2018/2. 27., 42. o.

⁴⁰⁶ Gárdonyi Gergely (2020): A poligráf vizsgálat jogi és szakmai környezetének változásai, a szakterület kihívásai. In: Rendőrségi tanulmányok 3. évfolyam. 1. szám 84-92. o.

⁴⁰⁷ Be. 206. §, 212. §

szervezett elkövetés felderítését is támogathatja. Általánosságban és természetesen a rendészeti korrupciós büntetőügyben eljáró hatóságok is a poligráfot és más műszeres vallomásellenőrző eszközöket több célból veszik igénybe. Egyrészt választ várnak arra, hogy a vizsgált személy követte-e el a bűncselekményt, van-e neki „tettestudomása”,⁴⁰⁸ vagyis rendelkezik-e olyan információkkal az ügyről, amelyekről csak az elkövetőnek lehet tudomása. Másrészt ismeretlen helyen lévő tárgyi bizonyítási eszközökhöz kívánnak jutni (például a korrupciós bűncselekményből származó elrejtett készpénz helyének meghatározása, amikor a gyanúsított tagadja, hogy tudomása lenne róla, de megtévesztő választ jelez a fiziológiai reakciója). Végül, de nem utolsósorban vallomást, illetve beismerő vallomást várnak a vizsgálatot követően.⁴⁰⁹

A poligráfon kívül alkalmazzák továbbá a komputeres grafometriás vizsgálatot és a rétegzett hangelemzőt is, valamint a hőkamerát. Határainkon kívül ismert még a funkcionális mágneses rezonancia vizsgálat (fMRI), a monoszkenner, a tulajdonságszűrési technológia (Future Attribute Screening Technologies [FAST]), a csendes beszélő (Silent Talker), a pszichológiai stresszértékelő (PSE) és a szemhőmérő is.⁴¹⁰ Az agyi ujjnyomat teszt segítségével nem nyerhetünk információt a bűnelkövetésre, ártatlanságra, becsületességre, félrevezetésre, hazugságra, illetve valamilyen cselekedet elkövetésére vagy el nem követésére. Adatot lehet nyerni azonban bizonyos információk meglétéről (az információ a vizsgált személy rendelkezésére áll) vagy hiányáról, vagy arról, hogy ilyen információ meglétére vagy hiányára a teszt alapján nem lehet következtetést levonni. Ki kell emelni, hogy az eddigi adatok alapján, téves pozitív eredmény (azaz amikor egy „ártatlan” személy a teszten pozitív eredményt mutat) viszonylag ritkán, téves negatív teszteredmény viszont gyakrabban fordul elő. Mivel a büntetőjogi rendszer erősen arra az elvre épül, hogy egy ártatlan személy elítélése (téves pozitív hiba) rosszabb, mint egy bűnös személy felmentése, a módszer forenzikus eszközként jelentős potenciállal rendelkezik.⁴¹¹

4.3.2.6. A beszélőazonosítás nyomozásban betöltött szerepe

Abban az esetben, ha a feljelentő nem találkozott személyesen a korrupciós cselekmény másik résztvevőjével (pl. egy adott helyen hagyjon készpénzt részére a feljelentő), csak telefonon történik kapcsolatfelvétel, a beszélőazonosításnak lehet szerepe. A korrupciós

⁴⁰⁸ Tremmel: im. 180. o.

⁴⁰⁹ Budaházi Árpád (2014): Poligráf - Műszeres vallomásellenőrzés a bűnügyekben. NKE Szolgáltató Kft., Budapest, 5-10. o.

⁴¹⁰ Budaházi Árpád (2013): im.17-18. o.

⁴¹¹ Czobor Pál – Kakuszi Brigitta – Fantoly Zsanett – Bitter István – Budaházi Árpád (2018): A büntetőeljárásban alkalmazható agyi ujjnyomat (brain fingerprinting) vallomás-ellenőrzési módszer, és annak neurobiológiai alapja, a P300 agyhullám, Magyar Rendészet XIX. évfolyam, 2018/2. 65-66. o.

bűncselekmények esetében a gyakorlatban pl. akkor alkalmazható, ha az előnyt kérő személlyel folytatott beszélgetést a másik fél telefonja hangrögzítőjének segítségével felveszi. A rendészeti korrupciós cselekmények esetében előfordulhat olyan eset, amikor az államhatáron az ellenőrzést végzők szándékosan várakoztatnak egy tehergépjárművet és annak vezetőjét bizonyos előnyök kikényszerítése céljából. Ilyen esetben a várakoztatott sofőr értesítésére az érintett szállítmányozó cég képviselője telefonon felveheti a kapcsolatot az érintett hivatásosokkal, melynek során megbeszélik a részleteket. Ekkor a korrupciós cselekményben résztvevők nem személyesen, hanem telefonon egyeztetnek, és az is előfordulhat, hogy az előny adása nem a két fél személyes találkozásakor történik meg (pl. egy adott benzinkúton, vagy vendéglátóhelyen dolgozó közreműködésével történik az előny átadása). Közúti ellenőrzésnél hasonlóan történhet a cselekmény. Előfordulhat az is, hogy egy titkos felderítés során a korrupciós ügyben a készpénz átadásakor készített felvétel gyenge minőségű esetleg az egyéb alapzajok, vagy a távolság miatt. Ilyen esetekben segíthet a beszélőazonosítás.

Az elmúlt 30 évben egyre gyakrabban merült fel az igény a bűnüldöző szervektől hangfelvételek szakértői vizsgálatára. Amennyiben a felvétel gyenge minőségű (pl.: a készpénz átadásakor operatív eszközzel történt rögzítés, de túl sok az alapzaj, vagy az egyik fél hangrögzítést végez, de az eszköz, és így a felvétel is gyenge minőségű), a beszéd objektív érthetőségét teljesen meggátolhatja. A digitális, informatikai eszközök dinamikus fejlődésének köszönhetően számos vizsgálati lehetőség nyílt meg, lehetővé vált a digitális hangrekonstrukció. Ennek köszönhetően a hangfelvételi zavarokat úgy lehet eltávolítani, hogy eközben a hasznos hanginformáció nem sérül, így objektív hangszakértői vizsgálat folytatható le.⁴¹²

A bűnüldöző szerv – korrupciós bűncselekmények esetében is – többször arra keresi a választ, hogy egy adott felvételen hallható hang kitől származik. A beszéd alapján történő azonosítás megbízható módon történő elvégzéséhez a hang és a szöveg együttes vizsgálata szükséges. A rendészeti korrupciós deliktumoknál többször előfordul, hogy az egyik fél a magyar nyelvet nem ismerő, külföldi állampolgár. Ekkor az adott nyelvet nem ismerő szakértő a beszélőazonosítás tekintetében tudományosan megalapozott vizsgálatra csak a hangbiometriát tudja alkalmazni, mivel ekkor a szöveg nem vizsgálható, az akusztikai mérések döntő többsége nem végezhető el (amelyek egyező hangok, hangkapcsolatok összehasonlításán alapulnak). A biometrikus beszélőazonosítás lehetővé teszi, hogy az azonosítás olyan körülmények között is

⁴¹² Bócz Endre (szerk.) (2004): im. 523-534. o.

elvégezhető legyen, amelyek esetében a nyelv, a rögzítési csatorna nem meghatározó elem. A módszertan alapja, hogy számítógépes szoftverrel a beszédhangból nagyszámú jellemzőt nyernek ki, és matematikai-statisztikai módszerek alkalmazásával olyan rendszerré formálják, amellyel meghatározható, hogy az ismeretlen beszédhang inkább az ismert személyhez tartozik vagy valaki máshoz.⁴¹³ A biometrikus beszélőazonosítás módszertana azért kiemelt fontosságú, mert a szakértő szubjektív ismerete, jellemzői nélkül állapítja meg, hogy mekkora a valószínűsége annak, hogy két vizsgált beszédhang azonos vagy különböző személytől származik. Ennek nagy előnye, hogy a szakértői megállapításban nem lehet torzító effektus.⁴¹⁴ A beszélőazonosítás az olyan korrupciós cselekményeknél, ahol rendelkezésre áll hangfelvétel, jelentős segítséget nyújthat a bűnüldöző szervnek még akkor is, ha az azonosítást végző számára idegen nyelven folytatott kommunikáció rögzítése történt meg.

4.3.2.7. A csapda mint krimináltechnikai eszköz szerepe

A rendszeresen korrupciós cselekményeket elkövetők büntetőjogi felelősségének megállapításához kiváló lehetőséget biztosíthat a csapda alkalmazása. A csapda használata ugyan kockázatos, azonban nélkülözhetetlen olyan esetekben, amikor az elkövető büntetőjogi felelősségre vonása más módon nem érhető el, mert a szokványos eszközök elégtelennek tűnnek. Ekkor a hatóság célja a bűnös szándék leleplezése, valamint a korábban megvalósított bűncselekményekkel arányban álló bűnfelelősség megállapítása lehet. Alkalmazását különösen alapos mérlegelésnek kell megelőznie, hiszen az így foganatosított tettenérés megghiúsíthatja a további nyomozás lehetőségét.⁴¹⁵ A csapda egy konspirált módon alkalmazott krimináltechnikai eszköz, módszer, emellett pedig taktikai fogás is, amely nemcsak a bűncselekmény-sorozat megszakítását, hanem a bizonyítását és az elkövető leleplezését is lehetővé teszi.⁴¹⁶ A korrupciós bűncselekmények természetéből adódóan azonban a sorozatjelleggel elkövetett cselekményekre, ha fel is merül egyfajta információ a csapda alkalmazása előtt, mely az eszköz használatának indokoltságát megalapozza, ezeknek az utólagos felderítése a két fél azonos érdekeltisége miatt nehezen elképzelhető. Ez az eszköz alkalmas lehet a korrupciós cselekményt elkövető gyors, egyértelmű azonosítására. Fontos, hogy csapdát provokatív módon nem lehet alkalmazni és figyelembe kell venni a kriminalisztikai csapda alkalmazását szabályozó jogszabályok rendelkezései mellett az

⁴¹³ Fejes Attila (2018): Beszéd alapján történő személyazonosítás új kihívásai a kriminalisztikában. In: Magyar Rendészet 2018/2. 119-124. o.

⁴¹⁴ Kovács Gábor – Nogel Mónika (2016): Forensic experts and expert testimony in criminal procedure. IALM Intersocietal Symposium, P5 Medicine & Justice: Abstract Book. Velence 598. o.

⁴¹⁵ Finszter Géza: im. 2011. 86. o.

⁴¹⁶ Bócz Endre (szerk.) (2004): im. 737. o.

adatvédelmi törvény előírásait is. Alkalmazása elsősorban sorozat bűncselekményeknél hatékony. A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében az NVSZ hatékonyan alkalmazza ezt a jogintézményt a megbízhatósági vizsgálatok alkalmával.

Csapdaként a korrupciós bűncselekmények esetében általában vegyszeres csapdát, ezen belül pedig passzív vegyszeres csapdát alkalmaznak. Legtöbbször egy speciális oxinport használnak, mely az emberi szem számára érzékelhető fénytartományban nem látható. Azt a felületet, mely a bűncselekmény elkövetése szempontjából releváns, ezzel a porral kezelik. A rendészeti korrupciós bűncselekmények esetében ez a felület többnyire a készpénz. A csapdatárggyal történő érintkezéskor a vegyszer az elkövető kezére, ruházatára tapad viszonylag maradandóan, melyet egyszerű módszerrel (pl. ultraibolya fény) láthatóvá tehetünk. Jelenleg a vegyicsapda mellett DNS csapda alkalmazására is van lehetőség, azonban ez az eszköz egyes szerveknél nehezebben elérhető. Ez hasonló elven működik, és Nyugat-Európában elterjedt eszköznek számít, így lehetséges, hogy a jövőben kiváltja a vegyi csapdaport. A megfelelően telepített és eredményesen realizált vegyi- vagy DNS csapda nemcsak felderítési módszer, hanem bizonyítási eszköz is.⁴¹⁷ A csapda a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV törvényben foglalt szabályok közül 2018-ban kivezetésre került, így jelenleg a Be. szabályai szerint alkalmazható nyomozásban törvényesen.

4.3.2.8. A kamerafelvételek nyomozásban betöltött szerepe

A korrupciós bűncselekmények vonatkozásában indult büntetőeljárásokban a bizonyítás szempontjából jelenleg a legelfogadottabb eszköz a térfigyelő és más, akár rejtett kamerák felvételei. A felvételeknek a minőségüktől függően eltérő a bizonyító ereje. A gyenge felvételek minősége szakértő bevonásával bizonyos szintig javítható. A kamerafelvételek azért is válhatnak hard-bizonyítékokká, mivel a látottakat szinte lehetetlen életszerűen kimagyarázni. Ezzel szemben a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy az elkövetők önmagukban a hangfelvételeket könnyebben „megmagyarázzák”, felelősségüket, az elkövetett cselekményt sokszor eredményesen cáfolják. A rendészeti korrupciós cselekmények többségénél ráadásul szóbeli kommunikáció alig, vagy egyáltalán nincs. Ennek megfelelően jobban kell támaszkodni a kamerafelvételekre. A térfigyelő kamerák például a határátkelőhelyen – kevés kivételtől (pl. Csanádpalota autópálya határátkelőhely, illetve ideiglenes határátkelőhelyek) eltekintve – rendelkezésre állnak. Ezeken a szolgálati helyeken dolgozó rendészeti állomány térben meglehetősen kötött munkát végez. Ennek köszönhetően tevékenységük könnyebben kontroll

⁴¹⁷ Balláné Füzster Erzsébet (2014): im. 268-269. o.

alatt tartható, mint az állandóan változó helyszínen tevékenykedő nyomozóké, vagy járőröké. A határátkelőhelyeken telepített térfigyelő kamerák látótere több határátkelőhelyen meglehetősen korlátozott ugyan, azonban korrupció megelőző szerepet így is be tudnak tölteni. A készülékeket a határátkelőhely rendjében pontosan meghatározott ellenőrzési ponthoz, illetve az elkülönített ellenőrzési helyhez igazítják. A határforgalomellenőrzési pontoknál felfestéssel jelölik a gépjárművek megállítási helyét. Amennyiben az intézkedő személy nem a kijelölt helyen, hanem a kamerák holterében állítja meg a gépjárműveket, már fel kell, hogy keltse az őt ellenőrző személy figyelmét. A szabályszerűen dolgozó kollégáknak ugyanis érdeke, hogy intézkedésüket rögzítsék, hiszen bármely alaptalan állampolgári panasz esetén éppen az ő védelmüket szolgálja, szolgálhatja a felvétel. A vonatkozó adatvédelmi szabályok miatt szem előtt kell tartani, hogy a kamerafelvételek beszerzésére gyorsan intézkedni szükséges. A nyílt, térfigyelő kamerákon kívül az operatív eszközként alkalmazott kamerák felvétele is több esetben segítette a korrupciós cselekmények felderítését, bizonyítását országos szinten. Meg kell jegyezni, hogy a határátkelőhelyeken 24 órás lefedettségben dolgozik a rendészeti állomány. Még a korlátozott nyitvatartású határátkelőhelyeken is folyamatos a szolgálati személyzet jelenléte, hiszen a nyitvatartási időn kívül is biztosítani kell a szolgálati hely folyamatos őrzését. Emiatt meglehetősen komplikált feladat egy operatív eszköz telepítése. Más szolgálati feladatok kamerán keresztül történő megfigyelése, dokumentálása pedig épp a változó helyszín miatt okozhat nehézséget.

4.4. Bűnügyi hírszerzés a rendőri korrupciós bűncselekmények esetében

A korrupciós bűncselekmények esetében nélkülözhetetlen szerep jut a bűnügyi hírszerzésnek. Mészáros Bence a bűnügyi hírszerzést a következőképpen fogalmazta meg: *„Az arra feljogosított bűnüldöző szervek által – akár a büntetőeljárás előtt, akár az alatt – folytatott olyan bűnüldözési célt szolgáló adatgyűjtő és/vagy bizonyítékszerző tevékenység, amelyet az érintett tudta nélkül végeznek, és amely szükségszerűen sérti a magánlakás sérthetlenségéhez, a magántitok és a levéltitok védelméhez, a személyes adatok védelméhez valamint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő jogokat, vagy ezek valamelyikét.”*⁴¹⁸ Fontos leszögezni, hogy a bűnügyi hírszerzés mind a bünyfelderítési célú hírszerzést, mind pedig a bűnüldözési célú felderítést is magában foglalja.⁴¹⁹ A bünyfelderítési célú hírszerzés a bünyözés színterein való jelenléttel, információgyűjtéssel, elemzéssel jellemezhető, amely a bünyözés

⁴¹⁸ Mészáros Bence (2018): A bűnügyi hírszerzés új rendszere hazánkban. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): A XXI. század biztonsági kihívásai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs 173.o.

⁴¹⁹ Boda József: Rendészettudományi szakszótár, Dialog Campus Kiadó, 2019. 81., 99. o.

megelőzését, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések megakadályozását célozza és konkretizálja a bűnüldözési célú felderítés feladatait. Ez utóbbi pedig már a bűncselekmények felderítését, megakadályozását és bizonyítását elősegítő felderítő tevékenységeket öleli fel.⁴²⁰

A hatékony bűnüldözés mögött elméleti alapokon nyugvó, gyakorlatban hasznosítható eszközök és módszerek rejlenek, amelyek együttesen egy sajátos, számos tudományterület magában foglaló rendszert alkotnak, ami nem más, mint a kriminalisztika.⁴²¹ A kriminalisztika tudományának tárgya a nyomozás, a felderítés, melybe tágabb értelemben beletartozik a titokban történő információgyűjtés, illetve a titkos adatgyűjtés során történő megismerés is. Ennek legitim célja annak eldöntése, hogy szükséges-e a nyomozás formális megkezdése, illetve, hogy várható-e elegendő információ a vádemelés megalapozására.⁴²² A bűnügyi szolgálati ismeretek, azaz a bűnügyi titkos információgyűjtés és a hozzá kapcsolódó kérdések kriminalisztikával való kapcsolatát az alapozza meg, hogy a titkos információgyűjtés során tulajdonképpen az egyes krimináltechnikai, –taktikai és –metodikai tételek speciális alkalmazása történik.⁴²³ A kriminalisztika késői érdeklődése után gyorsan előtérbe került ez a terület és a jövőbeli tendenciák között is az prognosztizálható, hogy a titkos erők-eszközök-módszerek alkalmazási köre szélesedni fog, új metódusok bevezetése, alkalmazása várható.⁴²⁴ Mindvégig tisztában kell lenni azzal, hogy a titkos felderítést – tekintettel arra, hogy több alapjogba is durva beavatkozást jelent –, úgy kell szabályozni, hogy különleges biztosítérendszer is kiépítésre kerüljön.⁴²⁵ A korunkra jellemző robbanásszerű információtechnológiai fejlődés a technikai fejlesztések terén komoly kihívás elé állítja a titkos információgyűjtést folytató, a leplezett eszközöket alkalmazó szervezeteket.⁴²⁶

Az elmúlt évtizedekben a világban bekövetkezett változások (pl. globalizáció, technikai fejlődés) a bűnözés átalakulásához vezettek (pl. szervezettség növekedése, informatikai eszközök fokozottabb használata). Ennek következtében a hagyományos, nyílt nyomozási eszközök napjainkban már nem elegendők az eredményes bűnüldözéshez.⁴²⁷ A titkos

⁴²⁰ Nyeste Péter - Nagy Ivett (2021): A bűnügyi hírszerzés az elméletben és a gyakorlatban In: Rendőrségi tanulmányok, IV. évfolyam 2021/1. 5-10. o.

⁴²¹ Hautzinger Zoltán (2019): im. 84. o.

⁴²² Bócz Endre (szerk.) (2004): im. 970-976. o.

⁴²³ Balláné Fűszter Erzsébet (2014): im. 11. o.

⁴²⁴ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 242. o.

⁴²⁵ Polyák Zsolt (2006): A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerezés. In: Belügyi szemle 2006/6. 5. o.

⁴²⁶ Boda József (2015): A felderítés, hírszerzés, titkos információgyűjtés elvei és gyakorlata, Belügyi Szemle 2015/09. 29. o.

⁴²⁷ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 219. o.

eszközök használata a speciális nyomozati eszközök táborába sorolható, egyes bűncselekmények felderítése alkalmával a használatuk legtöbbször nélkülözhetetlen, mivel az elkövetők tevékenységének, munkamenetének megismerése, felderítése a titkos eszközök nélkül legtöbb esetben lehetetlen.⁴²⁸ Ezek rendszerint olyan deliktumokhoz kapcsolódtak, melyek a tárgyi környezetben észlelhető nyomot nem hagynak, a cselekmény büntetendő jellegét nehéz felismerni, a véghezvitelt erőteljes konspiráció övezte, az elkövetési magatartás előkészületi stádiumban marad, vagy a törvényi tényállás előkészületi jellegű cselekményt rendel büntetni befejezett bűncselekményként. Az is tipikus, hogy a bűnténynek nincs természetes személy sértettje, vagy – ha van – annak nem fűződik érdeke a bűncselekmény felderítéséhez, illetve kényszer vagy fenyegetés hatása alatt nem tesz feljelentést.⁴²⁹ Ilyen jellemzőkkel rendelkeznek a vesztegetési ügyek is.

A korrupciós bűncselekmények nyomozását több tényező együttese teszi rendkívül nehéz feladattá. Ki kell emelni azt, hogy a tanúbizonyítás nehéz vagy kizárt, mert a deliktumról csak szűk kör, sokszor csak az előnyt adó és annak elfogadója tud, akiknek az érdekközössége is azonos, és természetes személy sértettéről sem gyakran beszélhetünk. Figyelembe kell azt is venni, hogy a tárgyi bizonyítási eszközök feltárása is nehézségeket jelent, főleg, ha az elkövetés tárgya nem anyagi természetű előny, illetve amikor a bűncselekmény csak az előny kérésével, ígéretével válik befejezetté. Mindezek alapján egyértelmű, hogy a hagyományos nyomozati eszközök és módszerek ezeknek a bűncselekményeknek a felderítésében, bizonyításában jellemzően kevésnek bizonyulnak. Megállapítható, hogy operatív tevékenységből származó bizonyíték vagy tettenérés hiányában a korrupciós cselekmények nagyon nehezen bizonyíthatók, mert kevés a tanú és az okirati bizonyíték.⁴³⁰ Ezzel összecseng, hogy a rendőrök szerint a korrupciós bűncselekmények vonatkozásában az egyik leghatékonyabb felderítési technika a titkos információgyűjtés.⁴³¹ A hatékony bűnfelderítés érdekében előtérbe kerülnek tehát a leplezett eszközök, a konspirált adatszerzés. A titkos felderítések jogszabályi környezetét átgondoltan, pontosan és gyakorlatorientált módon kell kidolgozni, hiszen az annak alapján végzett bűnüldözési tevékenység és a jogalkalmazás alapjaiban befolyásolja az ilyen bűncselekmények felderítésének, nyomozásának, ezzel együtt a büntetésének sikerességét,

⁴²⁸ Nyitrai Endre (2014): A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések. *Büntetőjogi Szemle*, 2014/3. 32. o.

⁴²⁹ Bócz Endre (szerk.) (2004): im. 970-976. o.

⁴³⁰ Török Zsolt (2010): Hivatali és korrupciós bűncselekmények bírói gyakorlatának aktuális kérdései 2. rész. *Ügyészek Lapja*, 2010/3-4. 5-16.o.

⁴³¹ Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 92. o.

vagyis közvetetten a bűnelkövetők speciális és generális elrettentését a bűnözéstől.⁴³² A megfelelő szabályozás alapot ad a leplezett eszközök hatékony és eredményes alkalmazásához, a rendőri korrupciós bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonásához. Finszter Géza megállapítja, hogy „*a titkos felderítés szükséges és arányos bevetésével a korrupció legsúlyosabb eseteiben, beosztásra és pártállásra tekintet nélkül, mindenkivel szemben érvényesíthető lehet az állam büntetőigénye, ami valódi visszatartó erőt képviselhet*”.⁴³³ A titkos eszközökkel beszerzett adatok bizonyítékként való felhasználhatóságának biztosítására különös figyelmet kell tehát fordítani. Szem előtt kell tartani, hogy amennyiben az ilyen módon beszerzett adatok titokban tartásához fűződő érdek olyan nyomatékos, hogy nyilvánosságra hozatala még az ítéletben sem lehetséges, akkor az nem alkalmas bizonyítékként történő felhasználásra, hiszen „*a titkos igazságszolgáltatás nem az igazságszolgáltatás, hanem az önkény terepe*”.⁴³⁴ A rendelkezésre álló leplezett, illetve titkos eszközöket abból a szempontból vizsgálom meg, hogy milyen módon alkalmazhatók a rendőri korrupciós bűncselekmények miatt indult büntetőeljárásokban. Az eszközöket két részre bontva elemzem: elsőként az Rtv.-ben foglaltak szerint a büntetőeljárás megindítását megelőzően használható titkos eszközöket, majd a Be. által szabályozottan a büntetőeljárásban alkalmazható leplezett eszközöket tekintem át.

4.4.1. A büntetőeljárás megindítását megelőzően használt titkos eszközök

A titkos felderítési lehetőségek alkalmazásának nagy előnye, hogy nemcsak a büntetőeljárás alatt, hanem már a büntetőeljárás előtti időszakban, az adatgyűjtésben is segítséget jelent.⁴³⁵ A büntetőeljárást megelőzően használt eszközöket a bírói engedély szükségessége tekintetében két csoportra oszthatjuk.

4.4.1.1. Bírói engedélyhez nem kötött eszközök

A bírói engedélyhez nem kötött eszközök célja a bűncselekmények megelőzése, megakadályozása, a titkos információgyűjtés erőinek, eszközeinek védelme, biztosítása. A bírói engedély nélkül alkalmazható titkos eszközök első csoportjába az információk megszerzése érdekében a rendőrséggel titkosan együttműködő személy tartozik. Az együttműködő több szintű is lehet annak függvényében, hogy egyszeri, illetve eseti jelleggel vagy rendszeresen szolgáltat információt. A felderítő szervnek biztosítani kell ezeknek a személyeknek a

⁴³² Gábris Angéla (2015): Titkos adatszerzés a hatékony bűnüldözés szolgálatában. Büntetőjogi Szemle 2015/3. 55. o.

⁴³³ Finszter Géza (2011): im. 97. o.

⁴³⁴ Finszter Géza (2000): A titkos információgyűjtés szabályozása a hatályos jogban. Kriminológiai Tanulmányok, 37. kötet, Budapest, 101-123. o.

⁴³⁵ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 220. o.

védelmét, azaz személyes adatai, a rá vonatkozó információk, a vele való együttműködés ténye nem derülhet ki. Az önálló információszolgáltatáson túl, a titkosan együttműködő célirányosan foglalkoztatható, bizonyos esetekben részére feladat határozható meg. Bírói engedély nélkül lehetőség van fedett nyomozó, illetve kilétét leplező rendőr igénybevételére, de csak információ gyűjtésére, ellenőrzésére. A rendőri korrupcióval összefüggésben a fedett nyomozó jellemzően közvetlenül a célszemélyi körbe, vagy azok közelébe kerül bevezetésre, főként puhatolásra alkalmazható bűnmegelőzési titkos információgyűjtés keretében. Igyekszik bizalmi viszonyt kialakítani, szükség szerint dokumentál, gyanús ügyletek látszatát kelti és ennek keretében gyűjt információt a célszemélyi kör reakcióról. A fedett nyomozó szerepe valójában a büntetőeljárásban, akár már az előkészítő eljárás során teljesezhet ki. Lehetőség van arra is, hogy a rendőrség személyt, lakást, egyéb helyiséget, bekerített helyet, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló helyet, illetve járművet titokban megfigyeljen, a történekről információt gyűjtsön, valamint az észlelteket technikai eszközzel rögzítse, azaz klasszikus titkos megfigyelést hajtson végre. Ezt a tevékenységet akár élő erővel, akár technikai eszközzel is lehet végezni. A korrupciós cselekmények esetében a gyakorlatban ezt az eszközt olyan közterületen alkalmazzák, ahol az elkövetés megvalósulhat vagy bármilyen más releváns információ birtokába lehet jutni (pl. rendőri intézkedések szempontjából releváns helyszínen, vagy illegálisan működő vagy gyanús pénzváltó közelében). Eredményesen használható továbbá a célszemélyek kapcsolatainak felderítésére, rejtkehelyek megállapítására is. Lehetőség van arra, hogy valamely személyt – ha életének, testi épségének megóvása érdekében szükséges – rendőrrel helyettesítsenek. A korrupciós bűncselekmények felderítése esetében ennek az eszköznek az alkalmazása nem jellemző, csak elvétve fordulhat elő. Az elektronikus hírközlési eszközön vagy információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének a megállapításához, az elektronikus hírközlési eszköz vagy információs rendszer azonosításához, illetve hollétének megállapításához szükséges adatok megszerzésének a lehetősége már a vizsgált bűncselekmények vonatkozásában is hatékony eszköznek számít. Alapvetően a híváslista adatok beszerzése, a telefon azonosító adatainak vagy helyzetének megállapítása a gyakorlatban bizonyítja két személy közt fennálló kapcsolatot. Az ügy jellegétől függően, akár bűnös kapcsolatra is utalhatnak az innen kinyert adatok. Erre példa lehet az, ha annak ellenére tartja magánál a rendőr saját mobiltelefonját szolgálatban, hogy bizonyos szolgálati helyeken ez – külön engedély hiányában – tilalmazott,⁴³⁶ és – a híváslista alapján – telefonál is vele,

⁴³⁶ a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás 30/B. pontjában foglaltak szerint: „A közterületen, a közúti, vasúti, légi, vízi határátkelőhelyen, a fogdában, az őrzött szálláson, az őrzött létesítményben, illetve az előállító egységben ellátott

mégpedig bűnös kapcsolatával folytat beszélgetést, vagy tart kapcsolatot valamilyen módon. A kapcsolattartáson túl, a telefont használók aktuális tartózkodási helye is megállapítható hozzávetőlegesen. Meg kell említeni, hogy a hivatkozott utasítás ugyan a mobiltelefon birtoklására vonatkozóan tartalmaz korlátozó rendelkezést, a majdnem azonos funkciókra alkalmas okosórákra azonban nem. Az eszközök közül vannak, amelyek Bluetooth segítségével a telefontól 10 méterre is használhatók, illetve olyanok is, amelyek saját SIM kártyával működnek. Érdeemes elgondolkodni azon, hogy a technikai fejlődés követése mennyire fontos az élet valamennyi területén, így a korrupció elleni küzdelemben is. Szükség lenne például az okosórákra kiterjeszteni a mobiltelefonokra vonatkozó korlátozó rendelkezést. Ennek hiányában pedig kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a személyekre, akik szolgálatban ilyen eszközöket viselnek. A dolgozat készítésének idejében „*a rendőri állomány integritásának fenntartása és integritási kockázatoktól történő védelme érdekében végrehajtandó feladatokról*” címmel a tárgykörben új utasítás koordinációja történt meg, melyben a mobiltelefon helyett már telekommunikációs eszközöket szerepeltetnek. Az utasítás elfogadását követően ez a probléma megoldódik.

A technika fejlődésével egyre nagyobb szerepet kaphat az a rendelkezés, amely szerint a rendőrség a titkosan együttműködő személy által rendelkezésre bocsátott információkat – hozzájárulásával – műszeres ellenőrzéssel vizsgálhatja. Az NVSZ-nél három részből álló szakértői tevékenységet végeznek. A poligráfus vizsgálat mellett a réteges hangelemzés és videókép analitika alkalmazására is sor kerül, vagyis a vizsgálatok képanyagainak pszichológus általi elemzésével egy olyan, három részből álló szakértői tevékenység került kialakításra, amely nemcsak Magyarországon, hanem Európában is egyedülállónak számít. A réteges hangelemzés elvégzésére elegendő a hangfelvétel. A videókép analitika pedig a felvett képanyagok pszichológus általi elemzése. Az együttműködő személyes közreműködését egyik módszer sem igényli, tudtán kívül zajlik, mégis szavahihetőségére vonatkozó hasznos információkra lehet belőle következtetni. A leggyakrabban alkalmazott eszköz a poligráf.⁴³⁷ Használatát, annak minden előnyével és hátrányával együtt, alaposan mérlegelve át kell gondolni, pl. egy információkat közlő esetben, hiszen a kapcsolattartás során a bizalom elvesztésével is járhat. Amennyiben azonban sérülésmentesen kivitelezhető, akkor rendkívül

határrendészeti, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi, illetve objektumvédelmi szolgálat hivatásos állományú tagja a szolgálatban magántulajdonú mobiltelefont nem tarthat magánál, kivéve ha azt a szolgálati elöljáró – a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjai által szolgálatban birtokban tartható vagyontárgyak, magáncélú telekommunikációs eszközök, készpénz, készpénzt helyettesítő eszközök korlátozásának szabályairól szóló 21/2015. (VI. 15.) BM rendelet 4. § (2)-(3) bekezdéseiben foglaltak alapján, írásban vagy az írásba foglalás akadályoztatása esetén szóban – engedélyezte.”

⁴³⁷ Műszeres vallomásellenőrzési módszer

hasznos eszköz lehet. Előfordulhat ugyanis, hogy az együttműködő nem teljes mértékben mond igazat vagy alapvetően a fontos információk tekintetében igazat mond, csak pár – kevésbé releváns – dologban torzítanak az általa elmondottak. Egy műszeres ellenőrzéssel ezeket a kis mértékben elferdített adatokat ki lehet igazítani. Amennyiben pedig a titkosan együttműködő személy folyamatosan valós információkat közöl, akkor a műszeres ellenőrzés segít abban, hogy a jövőben se próbálja a hatóságot megtéveszteni. Valós, felhasználható információkat közlő, együttműködő esetén a poligráf alkalmazása szakmailag sok esetben nem elfogadott a bizalomvesztés veszélye miatt. A hazugságellenőrző vagy más néven őszinteségellenőrző⁴³⁸ technikák közül a poligráf dominanciája úgy tűnik még sokáig megmarad, annak ellenére, hogy már számos más módszer is rendelkezésre áll.

Ki kell térni a megbízhatósági vizsgálatokra is, mely speciális jogintézményt az 5. fejezetben elemzem. Az NVSZ kizárólag ügyészi engedély birtokában, részletesen kidolgozott végrehajtási terv alapján hajthat végre megbízhatósági vizsgálatot, amelynek során a védett állomány tagját foglalkoztató szerv hivatali helyiségében, gépjárművében és a megbízhatósági vizsgálat helyszínén történeteket, illetve a mesterséges élethelyzetben résztvevő, valamint a megbízhatósági vizsgálat alá vont személy tevékenységét és előadását titokban technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti, illetve az ehhez szükséges technikai eszközt a felsorolt helyeken elhelyezheti.⁴³⁹ A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szerv a megbízhatósági vizsgálatok során gyakran alkalmaz olyan speciális konspirált kép- és hangrögzítő eszközöket, melyek ruházaton, vagy annak kiegészítőin, egyéb használati eszközökbe kerülnek elrejtésre. Ezekkel az eszközökkel gyakran gépkocsiban, irodában, magánlakásnak minősülő egyéb helyen hajtanak végre dokumentálást. Emellett arra is van példa, hogy egy előre beállított helyszínen telepítenek hagyományos tereptárgyaknak látszó, valóságban preparált eszközöket. Csak és kizárólag az ügyész által engedélyezett mesterséges élethelyzetben zajló eseményeket lehet rögzíteni, ez a gyakorlatban pl.: a lezajlott beszélgetést, a beállított mesterséges helyszínt jelenti. Nem jár tehát olyan alapvető jogok korlátozásával, sérelmével, amilyenről egy büntetőeljárás során alkalmazott bírói engedélyhez kötött eszköz esetén beszélhetünk, ahol nem mesterséges élethelyzetről van szó, melynek alkalmazásához épp a sérelem okán szükséges a bírói engedély mint végső eszköz. Az ügyész által engedélyezett végrehajtási tervnek tartalmaznia kell, hogy a vizsgálatot végző szerv pontosan hol és milyen eszközök használatát tervezi. Az ügyészi felügyelet mellett folyó eljárás során igénybe vehetők a titkos

⁴³⁸ Hautzinger Zoltán (2004): im. 43-51. o.

⁴³⁹ Rtv. 66. § (2)

információgyűjtés bírói engedélyhez nem kötött eszközei is, melyek a bizonyítékok rögzítését, beszerzését szolgálják.

A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése /Rtv. 64. §. a)/, valamint a törvényben meghatározott további feladatai ellátása céljából /Rtv. 64. §. b)-j)/ folytathat titkos információgyűjtést, melyek közül az alábbi négyet kell kiemelni.

1. Az Rtv. 64.§ b) bekezdés külön nevesíti a megbízhatósági vizsgálatot, amely a korrupció elleni fellépés sajátos eszköze. Ez a szabály tulajdonképpen egy speciális titkos információgyűjtésről rendelkezik. A rendőri korrupciós cselekményekkel összefüggésben azonban külön rendelkezés került beiktatásra, mely szerint a rendőrség belső bűnmegelőzési és büntetőfelderítési feladatokat ellátó szerve a megbízhatósági vizsgálat során is folytathat titkos információgyűjtést, ha ez az ügyészség által jóváhagyott elrendelő határozatban szerepel. A vizsgálattal érintett személyt az eljárás végén kötelező értesíteni, amennyiben pedig bűncselekmény kerül megállapításra az érintett személlyel szemben, és büntetőeljárás megindítására kerül sor, a titkos információgyűjtést is megismerheti.
2. Az Rtv. 64.§ g) bekezdésben írt szabályozás lehetőséget ad arra, hogy titkos információgyűjtést lehessen végezni bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása során igénybe vett technikai eszköz vagy adat elhelyezése, valamint eltávolítása érdekében. Rendőri korrupciós bűncselekmények felderítése során felmerülhet az igény bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazására, vagy egy ilyen eszköz eltávolítására. Amennyiben az adott művelet bonyolultsága, vagy jellege bármilyen más módon igényli, úgy titkos információgyűjtés folytatható külön ebből a célból is. A gyakorlatban szükség lehet az eszköz alkalmankénti felügyeletére, illetve cseréjére, karbantartására. A hatályos szabályok szerint ezekre az esetekre is rendelhető el titkos információgyűjtést.
3. Az Rtv. 64.§ h) bekezdésben foglaltak szerint a fedett nyomozó, illetve a valódi céljának leplezésével működő szervezet védelme érdekében a rendőrség titkos információgyűjtést folytathat. Az Rtv. 64.§ g) bekezdésében foglalt szabályhoz hasonlóan az ügyész engedélyezi a fedett nyomozó alkalmazását, a védelmére pedig el lehet rendelni titkos információgyűjtést. Ebben az esetben – a fedett nyomozó védelme érdekében – lehetőség van adatainak figyelőztetésére, valamint élő erővel történő figyelés szervezésére. Ez utóbbira szükség lehet – többek között abban az esetben –, ha találkozik a célszemélyi körrel.
4. Az Rtv. 64.§ i) bekezdése arról rendelkezik, hogy a rendőrséggel titkosan együttműködő személy védelme, bevonása és ellenőrzése érdekében a rendőrség titkos információgyűjtést

folytathat. Az együttműködő védelme hasonló, mint a fedett nyomozó esetében. Az együttműködőt is szükséges ellenőrizni, hogy dekonspirálódott-e a környezetében, vagy ahol foglalkoztatjuk. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy kellő konspirációval jár-e el, hiteles, megbízható-e a személye.

4.4.1.2. Bírói engedélyhez kötött eszközök

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés már nagyobb mértékű beavatkozást jelent a magánszférába, amelynek keretében a hatóság a nyomozás elrendeléséig titkos kutatást végezhet, helyet titkosan megfigyelhet, küldeményt titokban megismerhet, lehallgatást végezhet, információs rendszert titkosan megfigyelhet. A titkos kutatást a korrupciós bűncselekmények felderítésénél alapvetően számlák, nyugták, bizonylatok, fekete könyvelés, hamis vagy hamisított magán-, illetve közokiratok megismerésére alkalmazzák. A hely titkos megfigyelése olyan gépjárművek, épületek kontrollálását jelentheti, ahol a bizonyítás szempontjából releváns adatok keletkezhetnek. Nagy hatásfokkal alkalmazható a szolgálati helyiségekben, gépjárművekben történtek technikai eszközzel való megfigyelése. A felvételeken láthatóvá válhat, hogy az állomány által a térfelügyelő kamerák tekintetében holt térnek minősülő helyeken fogadják el és rejtik el a vesztegetés tárgyát jelentő készpénzt. A titkos kutatáshoz hasonló, bár specifikusabb eszköz a küldemény titokban történő megismerése, melynek alkalmazásával ugyanolyan adatok (pl.: bizonylatok, számlák, okiratok tartalma) birtokába kerülhetünk. A korrupciós bűncselekmények felderítésében eredményt hozhat a lehallgatás, az információs rendszer titkosan történő megfigyelése, bár hatásfokuk jóval kisebb az inkriminált helyiségek, helyszínek rejtett megfigyelésével gyűjtött információkhoz képest. A klasszikus értelemben végrehajtott lehallgatás mellett ide tartozik a telefonon, illetve egyéb számítástechnikai eszközön tárolt adatok titokban történő megismerése is. A gyakorlatban egy adott műveletben ezeket a lehetőségeket gyakran kombinálják. Erre példa, ha egy titkos kutatás végrehajtása közben hozzáférnek egy számítógéphez, amelyről releváns adatokat ismernek meg, mentenek le. A rendőri korrupciós bűncselekmények vonatkozásában egy lényeges, speciális rendelkezést tartalmaz a törvény. Ennek értelmében a védett állománnyal összefüggő, jogszabályban meghatározott bűncselekmények megelőzése céljából a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve akkor is folytathat bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a védett szerv befolyásmentes működésének megzavarásával, illetve tagjai vagy valamely állománycsoportja szolgálatellátásának befolyásolásával kapcsolatban olyan információ megszerzése várható, amely a későbbiekben megalapozza a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti leplezett eszköz

alkalmazását is.⁴⁴⁰ Ez a szabályozás is bizonyítja, hogy a törvényalkotó kiemelten kezeli – többek között – a rendőri korrupció elleni hatékony és eredményes fellépést, a rendőrség befolyásmentes működésének biztosítását. Tekintettel a titkos információgyűjtés céljára az Rtv. alapján alkalmazott eszközök nem alkalmasak a bizonyítékok beszerzésére, felhasználásukra csak kivételes esetben kerülhet sor. A bizonyítékok beszerzésének a jelenlegi szabályozás szerint a büntetőeljárásban kell megtörténnie. Éppen ezért a gyakorlatban a titkos információgyűjtések szerepe visszaesett.

4.4.2. A büntetőeljárás megindítását követően használt leplezett eszközök

A leplezett eszközök alkalmazására – jellemzően – a nyomozás két szakaszában: a felderítés és a vizsgálat során kerül sor.⁴⁴¹ Az új Be. bevezette az előkészítő eljárást, amit éppen a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés szabályainak büntetőeljárásba integrálása tett szükségessé. Ezzel lehetővé vált, hogy egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk alapján is indítható legyen büntetőeljárás. Abban az esetben van erre lehetőség, amennyiben a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendőek és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e.⁴⁴² Ez azt jelenti, hogy az egyszerű gyanú szintjét el nem érő adatok alapján előkészítő eljárás indítható, melynek során több leplezett eszköz alkalmazható.⁴⁴³ Az új rendelkezéssel kapcsolatban a gyakorlati szakemberek részéről felmerültek különböző aggályok is. Az egyik szerint *„így bármilyen forrásból származó, szakmai tevékenysége során a hatóságok tudomására jutott információ elégséges lehet a gyanú gyanújának fennállásához”*.⁴⁴⁴ A törvényjavaslat miniszteri indokolásában azonban szerepel, hogy az előkészítő eljárás sorsát felül fogják vizsgálni és az eljövendő időszak ellenérveinek meggyőző ereje, vagy más jogállami kontroll eredménye döntheti el meghagyását, vagy a jövőbeni elhagyásának a lehetőségét.

Az előkészítő eljárás bevezetésével a bűnüldöző hatóságok egy új lehetőséghez jutottak, hiszen ezzel az eredményes bűnüldözésüket a jogalkotó megkönnyítette. Ez a megállapítás természetesen a korrupciós bűncselekmények vonatkozásában is megállja a helyét. Mindezek ellenére a bűnüldözés sikere nem állhat mindenekfelett. Még az egyszerű gyanú szintjét sem

⁴⁴⁰ Rtv. 72. § (1a)

⁴⁴¹ Papp-Nagy Zsolt (2019): Leplezett eszközök – Alkalmazás az új Be. alapján. In: Jogi Fórum,

⁴⁴² Mészáros Bence (2018): im. 177-178. o.

⁴⁴³ Be. 341. §-ben foglaltak szerint a következő leplezett eszközök alkalmazhatók: titkosan együttműködő személy; információgyűjtés és információellenőrzés az eljárás valódi céljának titokban tartásával; rejtett figyelés; fizetési műveletek megfigyelése; álvásárlás; fedett nyomozó; valamennyi bírói engedélyhez kötött eszköz.

⁴⁴⁴ Papp-Nagy Zsolt (2019): im.

elérő információ alapján megindított büntetőeljárás, és ennek során alkalmazott leplezett eszközök felvethetnek olyan jogi kérdéseket, anomáliákat, melyekre mindenképp adekvát választ kell adni a jogalkotásban és a jogalkalmazásban egyaránt. Azaz meg kell teremteni az egyensúlyt a bűnüldözési érdek és a magánszféra tiszteletben tartása között. A Be. különbséget tesz az előkészítő eljárás és a nyomozás során alkalmazható eszközök köre között. Az előkészítő eljárás során a törvényben nevesített leplezett eszközök közül kizárólag a titkosan együttműködő személy igénybevétele, az eljárás valódi céljának titokban tartásával bűncselekményre vonatkozó információ gyűjtése, ellenőrzése, rejtett figyelés, elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tényének a megállapításához, az elektronikus hírközlő eszköz vagy információs rendszer azonosításához, illetve hollétének megállapításához szükséges adatok titokban technikai eszközzel történő megszerzése, fizetési műveletek megfigyelése, bűncselekménnyel feltehetően összefüggésbe hozható dolog vagy szolgáltatás igénybevételére átvásárlás, fedett nyomozó, illetve bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz alkalmazható. Az előkészítő eljárásnak a rendőri korrupció felderítésében kiemelt szerepe van. Azok a lehetőségek, amelyeket a korábbi Rtv. biztosított, a jelenleg hatályos törvényben már nem állnak fenn. A jogszabály arra ad lehetőséget, hogy a bizonyítékokat a felderítő szerv a Be. szabályai szerint gyűjtse be és használja fel. Az előkészítő eljárás is a gyanú megállapításáig folytatható, azt követően nyomozást kell kezdeményezni az eljárni illetékes nyomozó hatóságnál, és a további bizonyítékokat annak során kell beszerezni. A gyakorlatban könnyebbség a leplezett eszközök használata az előkészítő eljárást követő nyomozásban, mint az előző törvényi szabályozás idején. Az Rtv. korábbi, már hatálytalan szabályai szerint alkalmazott bírói engedélyhez kötött eszközökkel szerzett bizonyítékok feljelentés útján kerültek a nyomozásba. Büntetőeljárással párhuzamosan bírói engedélyhez kötött eszköz (pl. lehallgatás) alkalmazása a folyamatosság megszakítása nélkül nem történhetett párhuzamosan, hanem annak befejezésére kellett intézkedni. Amennyiben a nyomozásban erre szükség volt, akkor újbóli engedélyezést kellett kérni (titkos adatszerzés keretében). Az új szabályozás során, az előkészítő eljárásban alkalmazott bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz befejezésére nem kell intézkedni, elegendő csak a nyomozás kezdeményezésére. Az illetékes nyomozóhatóság, amennyiben a nyomozás elrendeléséről, azon belül is a leplezett eszköz tovább folytatásáról határoz, akkor be kell fejezni az előkészítő eljárást. Az eszköz folyamatosan tovább használható. Így az esetleges két engedélyezés közti adatvesztés kizárt.

A hatályos Be. a korábbi titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés tekintetében jelentős újításokat hozott. Az új szabályozás megszüntette a titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés kettősségét, és ezzel a bizonyítékok elvesztésének lehetőségét jelentős mértékben csökkentette, egyben kimondja, hogy egy konkrét személlyel szemben bűnüldözési célból nem folyhat lényegében korlátlan ideig bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés, ennek a határideje minden esetben maximalizált.⁴⁴⁵ A leplezett eszközök alkalmazása a korábbi szabályozáshoz hasonlóan szigorú feltételekhez kötött, mivel használatuk komoly beavatkozást jelent a magánszférába. Az új szabályozás leplezett eszközökről rendelkezik és ezeknek három csoportját különbözteti meg, melyek között vannak bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött, illetve ilyen engedély nélkül végezhető. A bírói és ügyészi engedélyhez nem kötött leplezett eszközök között jelenik meg a rejtett figyelés, illetve az észlelt technikai eszközzel történő rögzítése. A rejtett figyelés tárgya lehet a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható személy, lakás, egyéb helyiség, bekerített hely, nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely, illetve jármű, vagy tárgyi bizonyítási eszközt képező dolog megfigyelése. Természetesen nem értendő ide azok a helyiségek, melyek a bírói engedélyhez kötött titkos megfigyelés tárgyai lehetnek. Ki kell emelni egy újításként meghatározott eszközt, nevezetesen a megtévesztő információk közlését. Alkalmazásának lényege, hogy a bűncselekmény megszakítása, a bűncselekmény elkövetőjének azonosítása, illetve a bizonyítás érdekében az információ forrásának leplezésével a leplezett eszköz alkalmazásával érintett személlyel valótlán vagy megtévesztő információt közölnek. Az eszköz alkalmazását a törvényalkotó szigorú korlátok közé szorítja. A törvény indoklásában kiemelik, hogy a tilalmak egyik célja a tisztességes eljárás garanciális folytatásának biztosítása, másrészt pedig a bizonyítás torzításának megakadályozása.⁴⁴⁶ Ez az eszköz nem alkalmazható terhelt, illetve tanú kihallgatása alkalmával, bizonyítási cselekmény során, nem tartalmazhat törvénnyel össze nem egyeztethető ígéretet, nem valósíthat meg fenyegetést, felbujtást és nem terelheti az érintett személyt súlyosabb bűncselekmény elkövetése felé. Az eszköznek az alkalmazása – a korlátok figyelembevétele mellett – a korrupciós bűncselekmények esetében is eredményt hozhat.

Az ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök között megjelenik egy – a korrupciós bűncselekmények felderítése érdekében előreláthatólag hatékonyan alkalmazható eszköz – a fizetési műveletek megfigyelése. Ennek keretében a pénzügyi szolgáltató az érintett személy vonatkozásában fizetési műveletekkel kapcsolatban ad információkat. Az eszköz keretében arra

⁴⁴⁵ Mátyás Ferenc (2017): Átalakul a titkos információgyűjtés rendszere. In: Jogászvilág

⁴⁴⁶ Be. indoklása.

is lehetőség lesz, hogy egy adott fizetési műveletet felfüggeszsenek. Egy másik leplezett eszköz a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülésének kilátásba helyezése, melynek keretében lehetőség nyílik arra, hogy a bűncselekmény elkövetőjével megállapodást kössenek. A megállapodás keretében rögzítik, hogy az elkövetővel szemben nem indul, vagy megszüntetésre kerül a büntetőeljárás, amennyiben az adott ügy, illetve más büntetőügy felderítésével, bizonyításával összefüggő információkat és bizonyítékokat bocsát rendelkezésre. A korrupciós bűncselekmények felderítése során előfordul, hogy olyan információk merülnek fel, melyek szervezett elkövetést valószínűsítenek, azonban ennek bizonyítása nehézségekbe, akadályokba ütközik. Ilyen esetekben hasznos lehet egy elkövetővel ilyen tartalmú megállapodás megkötése, melynek segítségével a szervezett elkövetés bizonyíthatóvá válik. Új eszközként nevesíti a törvény a hozzájárulással alkalmazott megfigyelést, melyre az ügyészség engedélye alapján, a sértett hozzájárulása mellett kerülhet sor. Alkalmazására uzsora-bűncselekmény, kapcsolati erőszak, illetve zaklatás bűncselekménye miatt, vagy olyan bűncselekmény miatt van lehetőség, amely fenyegetéssel valósul meg. A leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv a bűncselekmény felderítése, illetve bizonyítása érdekében fedőokiratot készíthet, használhat, szervezetet hozhat létre és tarthat fenn, illetve fedőadatot jegyeztethet be. A titkos erők és eszközök speciális kombinációja az ún. fedett nyomozó személye és tevékenysége, mely alapvetően krimináltaktikai eszköznek minősül, azonban egyben taktikai is, hiszen csapdát állít az elkövetőknek.⁴⁴⁷ Mészáros Bence kiemeli, hogy „*a fedett nyomozó fogalmának lényegi eleme a legenda, amely egy ... látszólagos (pszeudo-) identitás és a hozzá tartozó, valós elemeket is tartalmazó, de egészében véve szintén kitalált fedőtörténet.*”⁴⁴⁸ Az új Be. a fedett nyomozók alkalmazásának feltételeit is meghatározza, valamint – az ellenőrizhetőség mellett – lehetőséget teremt a fedett nyomozók tanúkénti kihallgatására is. Ez a bizonyítást megkönnyítheti, de minden esetben csak úgy, hogy a fedett nyomozók biztonságának prioritást kell élveznie. A korrupciós bűncselekmények felderítésére és bizonyítására is hatékony eszköz lehet a fedett nyomozó. A törvény adta lehetőségek közül elsősorban a rejtett figyelés végrehajtása, és a bűncselekménnyel összefüggő információk és bizonyítékok megszerzése esetén fontos az alkalmazásuk.

⁴⁴⁷ Fenyvesi Csaba (2014a): im. 152. o.

⁴⁴⁸ Mészáros Bence (2019): Fedett nyomozó alkalmazása a bűnüldözésben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 20. o.

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök között a törvény a következőket nevesíti: az információs rendszer titkos megfigyelése, a titkos kutatás, a hely titkos megfigyelése, a küldemény titkos megismerése és a lehallgatás. Az információs rendszer titkos megfigyelése során a leplezett eszközök alkalmazására az erre feljogosított szerv bírói engedéllyel információs rendszerben kezelt adatokat titokban megismerhet, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti. A titkos kutatás a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével lakás, egyéb helyiség, bekerített hely, továbbá a közösségi közlekedési eszköz kivételével jármű, illetve az érintett személy használatában lévő tárgy kutatható át titokban. A hely titkos megfigyelése során – a nyilvános vagy a közönség részére nyitva álló hely kivételével – a lakásban, egyéb helyiségben, bekerített helyen, illetve – a közösségi közlekedési eszköz kivételével – járművön történtek titokban technikai eszközzel megfigyelhetők és rögzíthetők. Másik leplezett eszköz a küldemény titkos megismerése, melynek során a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv bírói engedéllyel postai küldeményt vagy egyéb zárt küldeményt titokban felbonthat, annak tartalmát megismerheti, ellenőrizheti és rögzítheti. A lehallgatás során elektronikus hírközlési szolgáltatás keretében elektronikus hírközlő hálózat vagy eszköz útján, illetve információs rendszeren folytatott kommunikáció tartalma titokban megismerhető és rögzíthető.⁴⁴⁹

A bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök elsősorban az öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény esetén alkalmazhatók. Emellett azonban további lehetőségeket is felsorol a törvény. Így alkalmazhatók ezek az eszközök a három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, szándékosan elkövetett korrupciós bűncselekmény (kivéve feljelentésének elmulasztása) esetén is. Az új Be. a bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának időtartamát is egyértelműen meghatározza. Ennek megfelelően egy érintettel szemben legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, amely alkalmanként legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható, de az érintett személlyel szemben bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazása összesen háromszázhatvan napig engedélyezhető. A törvény szerint fő szabályként a leplezett eszköz által beszerzett adatok abban az ügyben és azzal a személlyel szemben használhatók, amely büntetőügyre és akire az engedély szólt, azonban bizonyos feltételekkel lehetőség van az alkalmazás kiterjesztésére is.⁴⁵⁰

⁴⁴⁹ Be. 232. §

⁴⁵⁰ Be. 241. § „Az alkalmazás kiterjesztésének lehet helye, ha a leplezett eszközök alkalmazásának az engedélyben meghatározott befejező időpontjáig az érintett személlyel szemben a) az engedélyben nem szereplő más leplezett eszköz alkalmazása, illetve b) az engedélyben már megjelölt leplezett eszköz alkalmazásának folytatása

4.5. A fejezet összefoglalása, következtetések

A kriminalisztika a bűnfelderítés tudománya, s mint ilyen, a célja nem más, mint az igazságszolgáltatás eredményességének növelése, a bűnözés felszámolása. Ennek érdekében olyan módszereket és eljárásokat tanulmányoz, fejleszt ki, amelyeknek segítségével a készülő és már elkövetett bűncselekmények felderíthetők, bizonyíthatók, elkövetőjük megállapítható, felelősségre vonható. Ez az interdiszciplináris tudomány széles eszköztárat kínál a bűncselekmények felderítéséhez, bizonyításához, emellett pedig bűnmegelőzési célt is szolgál. Az eredményességhez pedig kreatív, innovatív gondolkodás is kell, hiszen e nélkül hosszútávon nem lehet hatékony a hatóságok fellépése semmilyen bűncselekmény esetében.

Elfogadott álláspont, hogy a krimináltechnika primátusa érvényesül a kriminalisztikán belül, azonban az egyébként is nehezen felderíthető korrupciós bűncselekmények esetében a krimináltaktika felhasználása is elengedhetetlen. Olyan új eszközöket, módszereket érdemes csak bevezetni, alkalmazni, amelyek hatékonyan képesek rendeltetésüket betölteni, azaz a korrupció felderítését, bizonyítását elősegíteni, amely össz társadalmi érdek. Amikor a korrupciós bűncselekmények krimináltaktikáját vizsgáljuk, ki kell emelni, hogy a deliktumok specialitása meghatározza az eredményesen használható eszközöket, módszereket. Tekintettel arra, hogy a korrupciós bűncselekmények nyomszegények, így a bűncselekmény helyszínén végrehajtott szemle esetenként nem tölt be kiemelt szerepet. Mivel a bűncselekmény leplezésében általában mindkét fél érdekelt, a gyanúsított kihallgatások is gyakran eredménytelenek lesznek. A tanúvallomások nagyobb hatásfokkal használhatók. A szembesítés és a felismerésre bemutatás is nagyobb eredményességgel alkalmazható krimináltaktikai módszer. A megfelelő kényszerítőeszközök kiválasztása mellett időzítésük meghatározása is kiemelt jelentőségű. Az ilyen típusú bűncselekményeknél a legfontosabb kényszerintézkedések közé tartozik a motozás, a kutatás, a lefoglalás mint vagyont érintő, és az őrizet, a letartóztatás mint személyt érintő kényszerintézkedés.

A krimináltechnika dinamikusan fejlődik, és egyre több felderítési és bizonyítási lehetőséget kínál a bűnfelderítő, bűnüldöző szerveknek. A krimináltechnikai tudományterület alapvető fizikai, biológiai és kémiai összefüggések felismerésén és alkalmazásán alapul. Az eredményes felderítéshez, bizonyításhoz az szükséges, hogy az ügyben eljáró nyomozó, bűnügyi technikus ismerje az adott ügytípusban alkalmazható krimináltechnikai eszközök teljes tárházát, azok

információs rendszer titkos megfigyelése esetén más információs rendszer; titkos kutatás esetén más helyiség, jármű vagy tárgy; hely titkos megfigyelése esetén más helyiség vagy jármű; küldemény titkos megismerése esetén más hely, illetve más feladó vagy címzett; lehallgatás esetén más elektronikus hírközlési szolgáltatás vagy eszköz, illetve más információs rendszer vonatkozásában szükséges."

alkalmazásának feltételeit, vagyis legyen tisztában a krimináltechnikai tevékenységek természettudományos alapjaival, módszereivel. Amikor – a kellő szakismeret birtokában – számba vesszük a lehetőségeket, rá kell döbbernünk arra, hogy a korrupciós deliktumoknál, bár az átlagosnál vitathatatlanul kevesebb krimináltechnikai eszközhöz nyúlhatunk, azok alkalmazása döntő bizonyítékot szolgáltat az elkövetők felderítéséhez, illetve felelősségre vonásához.

A korrupciós bűncselekmények felderítése, bizonyítása tettenérés, vagy operatív tevékenységből származó bizonyíték nélkül rendkívül nehéz. Ugyanakkor – speciális jellemzői miatt – a rendőri korrupció tettenérése is komoly kihívás elé állítja a hatóságokat, és ez csak kivételes esetben valósul meg. A leplezett eszközök alkalmazása elengedhetetlen a rendőri korrupciós cselekmények elleni küzdelemben. Ezeket az eszközöket jól átgondoltan, szabályszerűen, szakszerűen kell alkalmazni, hogy lehetővé váljon a rendészeti korrupciós bűncselekményt elkövetők felderítése, felelősségre vonása.

5. A MEGBÍZHATÓSÁGI VIZSGÁLAT MINT SAJÁTOS KRIMINALISZTIKAI ESZKÖZ A RENDŐRI KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEMBEN

Valamennyi országban új utakat, eszközöket, módszereket keresnek a rendészeti korrupció elleni eredményes fellépés érdekében. A jelenség elleni küzdelemben mindig is a represszív eszközök túlsúlya érvényesült és érvényesül ma is, annak ellenére, hogy az integritás alapú eszközök térnyerése a korrupció valamennyi fajtája elleni küzdelemben megfigyelhető. A rendészeti korrupció felderítésének – Finszter Géza által megfogalmazott – nehézségei,⁴⁵¹ a kriminalisztikai eszközök folyamatos fejlesztését és sajátos eszközök alkalmazását tették és teszik szükségessé. Egy speciális kriminalisztikai eszköz a rendészeti korrupciós bűncselekményt elkövetők, illetve a potenciális elkövetők kiszűrésére több országban alkalmazott jogintézmény az ún. integritásteszt, más néven megbízhatósági vizsgálat.

5.1. Az integritástesztek előnyei és hátrányai

Az integritástesztek alkalmazása a korrupció elleni harc során a világ minden területén megosztja a szakembereket és a közvéleményt egyaránt. Nyilvánvaló, hogy a megbízhatósági vizsgálatok alkalmazásának jelentős preventív hatása van a rendészeti korrupcióra, továbbá mint kriminalisztikai eszköz alkalmas lehet korrupcióra utaló gyanú igazolására, függetlenül attól, hogy ez a gyanú egy konkrét személyre, vagy egy tágabb elkövetői kör által alkalmazott módszerre vonatkozik. Ugyanígy használható lehet azonban az elkövetési módszerek beazonosítására is. Ezeknek a hatékonyságot igazoló tényezőknek tudható be, hogy az integritástesztek alkalmazása több országban is bevezetésre került. A pozitív hatások mellett azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni a jogintézményhez kapcsolódó erkölcsi és jogi problémákat, szakmai felvetéseket. A negatív hatások között kell megemlíteni, hogy az integritástesztek bevezetése a rendészeti szervekkel szemben bizalmatlanságot kelthet. Amennyiben pedig az állomány úgy érzi, hogy nem bíznak bennük, romolhat a moráljuk,⁴⁵² mely különösen a véletlenszerű vizsgálatok bevezetése esetén jellemző.⁴⁵³ A morál csökkenése elkerülhető, mérsékelhető, ha a vizsgálatok célját elmagyarázzák az alkalmazottaknak. Ausztráliában például a teszt rendőröket érintő bevezetése előtt tájékoztató kampányt tartottak, amelyben a következő szlogent alkalmazták: *"A becsületes rendőröknek nincs félnivalójuk az*

⁴⁵¹ Finszter Géza (2011): im. 75. o.

⁴⁵² Homel, Ross (2002): 'Integrity Testing' in Police Reform: Building Integrity. Hawkins Press, Sydney 159-171. o.

⁴⁵³ Porter, Louise - Prenzler, Tim (2012): 'Corruption Prevention and Complaint Management' in Policing and Security in Practice: Challenges and Achievements. Palgrave Macmillan, Basingstoke and New York 130-148. o.

integritástesztől".⁴⁵⁴ Lényeges kérdés tehát, hogy milyen esetekben alkalmazzák az integritásteszteket. Előfordul, hogy csak „bűnüldözési céllal”, azaz amikor előzetes információ van a korrupciós bűncselekmények gyanújára, vagy véletlenszerűen is, amikor elsődlegesen a prevenció a cél. Jogilag és erkölcsileg is sok kérdést vet fel az, hogy a vizsgálatot végrehajtó szerv milyen mértékű provokációt alkalmazhat a mesterséges élethelyzet kialakítása során, például aktívan kezdeményezheti a korrupciós cselekményt, vagy meg kell várnia, hogy a rendőr kérje a pénzt. Erkölcsi problémákat jelenthet továbbá, hogy a kapcsolatfelvétel során a tárgyalótiszt milyen eszközöket használhat fel a bizalomépítésre, alapozhat-e az ellenőrzött tisztviselő testi vonzalmára, sajnálatára, segítőkészségére, jószívűségére, együttérzésére vagy esetleg félelmére. Jogi és szakmai kérdéseket is felvet a megbízhatósági vizsgálatok alkalmazása azokban az esetekben, amikor konkrét gyanú merül fel korrupciós cselekményt rendszeresen elkövető tisztviselőkre. Felmerülhet a kérdés, hogy ha az ilyen személlyel szemben csak megbízhatósági vizsgálat eredményeképp indítható büntetőeljárás, az a bűnüldözés csődjének tekinthető-e. Ebben az esetben ugyan lehetőség van az elkövető büntetőjogi felelősségre vonására, ami sikerként könyvelhető el. Ugyanakkor viszont nyilvánvaló, hogy a korábban sorozatjelleggel, üzletszerűen, esetleg szervezeten elkövetett bűncselekmények felderítésére nem kerül sor, továbbá az aktív vesztegetői oldal megismerése és felelősségre vonása sem történik meg.

5.2. Prevenció, bűnüldözés vagy provokáció? Külföldi kitekintés a megbízhatósági vizsgálatok szabályozása tekintetében

A jogintézményt a különböző országokban lényegi eltérésekkel alkalmazzák. A különböző modellek megismerése, az előnyök és a hátrányok elemzése, a tapasztalatok értékelése sokat segít a megbízhatósági vizsgálat fejlesztése, az esetlegesen felmerülő problémák, jogi és etikai aggályok kezelésében. A Magyarországon még fiatalnak számító jogintézmény tökéletesítése mindezek figyelembevételével eredményesebben hajtható végre.

Az *Amerikai Egyesült Államokban* már a szesztilalom idején nagy figyelmet kapott a rendőröknek, vagyis azoknak a személyeknek az ellenőrzése, kontroll alatt tartása, akiknek alapvető feladata a társadalom védelmezése a jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól, melynek során akár a hatósági kényszer eszközeit is használhatja.⁴⁵⁵ A rendőri visszaéléseket

⁴⁵⁴ DCAF Geneva Centre for Security Sector Governance: Testiranje integriteta u policiji. Tematski dokument. https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PP_Briefing_Paper_Integrity_Testing_BiH_MNE_SRB_fullformat.pdf (Letöltve: 2022. 11. 24.)

⁴⁵⁵ Finszter Géza (2008): im. 167. o.

vizsgáló Knapp-bizottság az 1970-as években a new yorki rendőrségen (New York Police Department) belül széles körben elterjedt korrupciót és morális válságot tapasztalt. A bizottság több ajánlást fogalmazott meg jelentésében mind a megelőzés, mind pedig a korrupció feltárására vonatkozóan. Ezek között szerepel a kiválasztási eljárás fejlesztése, a parancsnokok beosztottaikért való komolyabb felelősségvállalása, a korrupciót kiváltó főbb okok feltárása, a titkos informátorok alkalmazása, a belső elhárítás erősítése, valamint a rendőrségi reform folytatása és ezzel együtt a rendőrség hozzáállásának változtatása.⁴⁵⁶

A Knapp-bizottság jelentésének nyilvánosságra hozását követően a new yorki rendőrség vonatkozásában jelentős változások történtek. Ennek egyik oka a rendőrségen belüli hozzáállás változása volt, melyért komoly erőfeszítéseket tettek. Másrészt elkezdték használni az ún. integritásteszték első változatát. Ennek keretében pénzt tartalmazó „talált” pénztárcákat adtak át rendőröknek a becsületes megtalálónak álcázott beépített emberek. Az ABC News televíziós csatorna által felkért személyek az 1970-es években a miami rendőrség munkatársainak összesen 31 db – pénzt és személyi azonosítókat tartalmazó – pénztárcát adtak át. Az érintett 31 rendőrtisztből 9 tartotta meg a pénzt, és egyúttal elveszítette a munkáját.⁴⁵⁷

A rendőri korrupció elleni fellépés kevésnek bizonyult. Újabb botrányok láttak napvilágot, melyre válaszul megalakult a Mollen-bizottság, melynek jelentésében foglaltak szerint a New York-i Rendőrségen tapasztalható korrupcióra a brutalitás, a lopás, a hatalommal való visszaélés és az aktív rendőrségi bűnözés volt a jellemző.⁴⁵⁸ A bizottság több javaslatot tett, melyek között szerepel, hogy a belső elhárítási feladatokat ellátó, Belügyi Tanács (Internal Affairs Board – IAB) a mennyiség, a véletlenszerűség és a minőség tekintetében egyaránt növelje mind a célzott, mind a véletlenszerű megbízhatósági vizsgálatok alkalmazását és tegyék mindezt ügyészi felügyelet alatt. Felhívták a figyelmet, hogy a teszteket olyan személyek esetében kell végezni, akik esetében a kockázatok ezt indokoltá teszik.

Az ajánlások alapján a megbízhatósági vizsgálatok átalakítása megtörtént és ezzel a jogintézmény hatékony eszköz lett a rendőri korrupció elleni küzdelemben. Az Amerikai Egyesült Államokban ennek eredményeként 1995. évtől a célzott (targeted) vizsgálatok mellett

⁴⁵⁶ Knapp Commission (1973): The Knapp Commission Report on Police Corruption.

⁴⁵⁷ Knapp Commission (1973): im.

⁴⁵⁸ Mollen Commission (1994): The City of New York Commission to Investigate Allegations of Police Corruption and the Anti-Corruption Procedures of the Police Department.

már véletlenszerű (random) vizsgálatokat is végre lehet hajtani. A bizottság ajánlása ellenére a megbízhatósági vizsgálatokat ügyészi felügyelet nélkül végzik.

A KPMG (Klynveld, Peat, Marwick, Goerdeler) International Limited mint a világ egyik vezető könyvvizsgáló, adó- és üzleti tanácsadó társasága vizsgálatot folytatott az Amerikai Egyesült Államokban az integritástesztek vonatkozásában. Ennek során összehasonlították a célzott és a véletlenszerű tesztek és elemezték a véletlenszerű vizsgálatok hatékonyságát. Meg kell jegyezni, hogy az integritásteszteket három komplexitási szintre osztják: alfa (legkevésbé összetett), béta (középső szintű komplexitás) és gamma (a legbonyolultabb). A célzott tesztek olyan tisztviselőkkel szemben hajtják végre, akikről információ merült fel, hogy szabályszegést, korrupciós cselekményt követtek el. Ezek a vizsgálatok általában összetettebbek és részletesebbek, mint a véletlenszerű tesztek. A véletlenszerű tesztek ezzel szemben korrupciós trendekre összpontosítanak, egyfajta kockázatelemzésen alapulnak úgy, hogy reagáló, rugalmas, kevésbé intenzív és költséghatékonyabb módszert alkotnak. Mivel ezek a tesztek kevésbé bonyolultak, ezért gyakrabban végezhetőek el. A célzott tesztekkel szemben a véletlenszerű vizsgálatok hátrányaként értékelték, hogy nem lehetséges testre szabni őket, nem elég kifinomultak. Úgy értékelték, hogy mint kiegészítő korrupcióellenes eszköz a korrupct rendörök azonosítására és kiszűrésére nem töltötte be szerepét, hiszen a vizsgálatok nem tártak fel korrupciós cselekményt. Abban a tekintetben, hogy a véletlenszerű integritásteszt átfogó korrupciós barométerként működjön, szintén nem hozott és nem hozhatott eredményt. Hiszen a vizsgálható alanyok mintába kerülési esélye nem azonos, mivel meghatározott szempontok (kockázatelemzés) szerint választják ki a vizsgált személyeket. Emellett meg kell jegyezni, hogy véletlenszerű vizsgálattal nem tártak fel korrupciós eseteket, továbbá a jogintézmény – alapvetően a mintába kerülés nem egyenlő esélye miatt – még a „mindenütt jelenlét” érzését, azaz visszatartó hatását sem tudja teljesíteni, ami megkérdőjelezi a program hatékonyságát.⁴⁵⁹

Összességében megállapítható, hogy az USA-ban mind célzott, mind pedig véletlenszerű integritásteszteket is végeznek. A jogintézményt egy rendőri szerv hajtja végre, mely felett az ügyészség nem gyakorol felügyeletet.

⁴⁵⁹ Girgenti, Richard – Boxer, Michael – Konviser, Jill – Woods, Sean – Pisculli, Daniel – Romano, Gianluca – Carbone, Matthew – Saland, Andrew (1995): Report to the New York City Commission to combat police corruption – The New York City Police Department Random Integrity Testing Program 15-18. o.

Romániában a korrupció elleni fellépés kiemelt jelentőséggel bír, hiszen megítélésük a korrupció szempontjából igen rossz, ami jelentős károkat okoz az országnak. Erre jó példa, hogy Románia teljesítette ugyan a schengeni térséghez való csatlakozás feltételeit, azonban csatlakozása (Bulgáriával egyetemben) főként azért maradt el eddig, mert azt a korrupció miatt ellenezte több nyugati ország, többek között Franciaország, Hollandia és Németország. Romániában megbízhatósági vizsgálatokat már 2002 és 2011 közötti időszakban is végeztek a belügyminiszter titkos megrendelése alapján, azonban a szabályozatlanság miatt visszaélésekre adott lehetőséget, titkossága miatt pedig a prevenciót sem szolgálta.

Az integritásteszteket Romániában 2011 óta a Belügyminisztérium alá rendelt szervként működő Korrupcióellenes Főigazgatóság (Direcția Generală Anticorupție /DGA/) végzi. A vizsgálatokat bármely Belügyminisztériumi alkalmazott esetében végre lehet hajtani. A Belügyminisztérium a román kormány legnagyobb testülete, több mint 160 000 alkalmazottal, alárendeltségébe tartozik többek között a román rendőrség, a határrendészet, a csendőrség és a katasztrófavédelem is.

A teszt alá vont személyi kört vagy akár egy egész szervezeti egységet a Korrupcióellenes Főigazgatóság munkatársai választják ki munkakörük korrupciós kockázata és sebezhetősége, illetve az adott földrajzi terület korrupciós fertőzöttsége alapján. A kiválasztásnál a statisztikai adatokat és az állampolgári bejelentéseket egyaránt figyelembe veszik. A vizsgálat végrehajtását szintén a főigazgatóság munkatársai irányítják. Az integritástesztnek tiszteletben kell tartani az alapvető emberi jogokat és személyes szabadságot, az emberi és a szakmai méltóságot. Tilos a vizsgálat során bűncselekményre, fegyelemsértésre felbujtani. A vizsgálatok végrehajtása a Korrupcióellenes Főigazgatóság által készített és az ügyész által előzetesen jóváhagyott terv alapján történik. A vizsgálat során olyan mesterséges élethelyzetet alakítanak ki, amellyel a vizsgálat alá vont a mindennapi munkája során találkozhat.

A megbízhatósági vizsgálatok célja kettős, egyrészt segít beazonosítani az elkövetési módszereket, másrészt az elvégzett vizsgálatok nyilvánossá tételével preventív hatása van. A főigazgatóság hangsúlyozza, hogy a beazonosított elkövetők esetében nem alkalmaznak megbízhatósági vizsgálatot, ebben az esetben büntetőeljárás vagy fegyelmi felelősségre vonás indul az ügyben.

Amennyiben a vizsgálat során bármilyen szabályszegést észlelnek, ekkor az ügyész dönt a büntetőeljárás megindításáról, illetve annak mellőzéséről. Ez utóbbi esetben is értesíti a

szabályszegésről az ellenőrzés alá vont elöljáróját. A román integritásteszt eredménye fegyelmi- és büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználható.⁴⁶⁰

Külön specialitásként kell megemlíteni, hogy a Romániában végrehajtott megbízhatósági vizsgálatok kiterjedhetnek magyar rendőrökre is, hiszen a magyar-román államhatáron a határforgalom ellenőrzést a két ország tisztségviselői közösen, azonos helyen végzik. Mivel a munkavégzésük helye több határátkelőhely vonatkozásában Románia területén van, így előfordul, hogy a román határrendészre irányuló megbízhatósági vizsgálat során a magyar rendőr tevékenysége is megfigyelés alá esik.

Csehországban integritásteszteket a Biztonsági Szolgálatok Felügyelete (a továbbiakban: Felügyelet, Bezpečnostního Dohledu) 2009-től hajt végre a Rendőrség (Policie České Republiky), a Vámhivatal (Celní Správa České Republiky) és a Bevándorlási Hivatal (Imigrační Služba) munkatársaira vonatkozóan. Ki kell emelni, hogy a vizsgálatot külsős személyek, például újságírók, polgárok, intézmények is kezdeményezhetnek. Ezekben az esetekben a vizsgálati kérelmet továbbítják a Felügyelet egy különleges szervezeti egységéhez, amely megvizsgálja a kérelmet, és értékeli, hogy lehetséges és szükséges-e a vizsgálat végrehajtása.

Az integritástesztet Csehországban hatékony eszköznek tartják a korrupció elleni küzdelemben, azonban hangsúlyozzák, hogy a jogintézményben rejlő valamennyi lehetőséget még nem használták ki. A Kormány felszólította a Felügyeletet a tesztek folytatására és arra, hogy 2021. júniusára nyújtsák be a teszt újraértékelésével, kiterjesztési lehetőségeivel kapcsolatos anyagot. A megbízhatósági tesztek objektív értékeléséhez és azok továbbfejlesztéséhez a nemzetközi együttműködést és a külföldi kollégák tapasztalatait használják fel. Az integritásteszt végrehajtásához az ügyészséghez kell kérelmet benyújtani,⁴⁶¹ a provokáció pedig nem megengedett.⁴⁶²

A vonatkozó jogszabályi rendelkezés szerint a megbízhatósági teszt olyan helyzet előidézéséből áll, amelyet a tesztelőnek meg kell oldania. A megbízhatósági vizsgálat közvetlenül nem veszélyeztetheti az emberek életét, testi épségét, egészségét, vagyontárgyait,

⁴⁶⁰ Hoppe, Tilman (2015): im.

⁴⁶¹ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): Testing the Integrity of Police Officers. Belgrade, 15-27. o. https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2020/07/bcbp_-_police_integrity_testing_-_eng.pdf (Letöltve: 2022. 04. 27.)

⁴⁶² Klotz Péter (2017a): Az integritás próbája – a megbízhatósági vizsgálatok hazai gyakorlata. In: Magyar Rendészet 2017/4. 163. o.

nem korlátozhatja a személyek szabadságát. Az emberi méltóságot tiszteletben kell tartani a megbízhatósági vizsgálatnál.⁴⁶³ A tesztek során alkalmazzák a büntetőeljárásról szóló törvényben szabályozott titkosszolgálati eszközöket.⁴⁶⁴

A megbízhatósági tesztek hatása elsősorban jogellenes magatartások megelőzéséből áll, hiszen az érintettek tudják, hogy a megbízhatósági tesztek révén bármikor ellenőrizhetik tevékenységüket.⁴⁶⁵ A jogszabály előírja, hogy a megbízhatósági vizsgálat menetét video- és audiófelvétel útján kell dokumentálni. Az ellenőrzésről hivatalos nyilvántartást kell készíteni.⁴⁶⁶ Az integritástesztetekre vonatkozóan a Parlament ellenőrzési jogkörrel rendelkezik.⁴⁶⁷

Szerbiában 2016. évtől vezették be az integritásteszteteket a korrupció elleni küzdelem eszközeként. A Belügyminisztérium kinyilvánította, hogy nagyon fontosnak tartják munkatársaik integritását és az integritástesztet hatékony eszköznek tekinti a korrupció elleni küzdelemben. A jogintézményt a szerb rendőrségi törvényben, továbbá belügyminiszteri rendeletben szabályozzák. A belügyminiszter belátása szerint végeztesztet integritástesztet. A vizsgálatot végző szervezet funkcionálisan nem független, de a nemzetközi megítélés szerint erre szükség lenne.⁴⁶⁸

A belügyminiszter a rendőrségről szóló törvény felhatalmazása alapján rendeletet fogadott el „Szabálykönyv az integritásvizsgálat elvégzésének módjáról”⁴⁶⁹ címmel, mely 2018. június 02. napján hatályba lépett. A jogszabály rendelkezései szerint a vizsgálatot a belügyi szektor rendőrei hajtják végre előzetesen jóváhagyott terv szerint. A tesztek végrehajtása során gyűjtött valamennyi adat „Bizalmas” minőségű. A Belső Ellenőrzési Főosztály (Odeljenje Interne Revizije) vezetője az integritástesztetek lefolytatásáról, illetve annak feltételeiről határozatot hoz, amely tartalmazza a vizsgálat alapjául szolgáló adatokat és tényeket. Azaz a határozat

⁴⁶³ a Biztonsági Erők Általános Ellenőrzéséről és a kapcsolódó törvények módosításáról szóló 341/2011. törvény 41. szakasza.

⁴⁶⁴ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): im.

⁴⁶⁵ <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/preventivni-pusobeni-zkousek-spolehlivosti> (Letöltve: 2022. 04. 27.)

⁴⁶⁶ a Biztonsági Erők Általános Ellenőrzéséről és a kapcsolódó törvények módosításáról szóló 341/2011. törvény 41. szakasza.

⁴⁶⁷ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): im.

⁴⁶⁸ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): im.

⁴⁶⁹ Na osnovu člana 230a stav 12. Zakona o policiji („Službeni glasnik RS”, br. 6/16 i 24/18), Ministar unutrašnjih poslova donosi PRAVILNIK o načinu sprovođenja testa integriteta "Službeni glasnik RS", broj 39 od 25. maja 2018. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2018/39/2/reg> (Letöltve: 2022. 22. 22.)

tartalmazza az integritástesztet kezdeményező adatait, továbbá információkat a vizsgálat tárgyát képező jelenségről, az elfogadás alapjául szolgáló mutatókról és a kezdeményezés elfogadásának vagy elutasításának indokairól. Az integritásteszt kezdeményezését elfogadó határozat alapján az integritásteszt lebonyolítására terv készül. A vizsgálat a terv jóváhagyásától számítva legfeljebb tizenkét hónapig tarthat. Az integritásteszt végrehajtása során, ha a vizsgált személy bizonyos árukat, szolgáltatásokat, kiváltságokat, juttatásokat vagy tárgyakat kér, a tesztet végző belső ellenőrző rendőrök a kérését teljesíthetik. Ez a cselekedet nem minősül a vizsgálatot végző rendőrök részéről jogellenesnek, amennyiben azok a feddhetetlenségi vizsgálat céljának eléréséhez szükségesek, és azokat a terv tartalmazza.

A jegyzőkönyvet legkésőbb az integritásvizsgálat befejezését követő 15 napon belül el kell készíteni. A jegyzőkönyv tartalmazza a tesztelés során végzett tevékenységek leírását és az integritásteszt végrehajtása szempontjából fontos egyéb lényeges tényeket; a vizsgált személy reakcióját és viselkedését; az elvégzett integritásteszt eredményét. Az integritásteszt végrehajtásáért felelős szervezeti egység vezetője az integritásteszt végrehajtásáról jelentést nyújt be a miniszterhelyettesnek, ágazatvezetőnek.

Amennyiben a vizsgálat eredménye pozitív, azaz a tesztelés alá vont személy bizonyította szakmai feddhetetlenségét, a vizsgálatról a kérelmezőt, a minisztérium szervezeti egységének felhatalmazott vezetőjét 30 napon belül tájékoztatják.

Amennyiben azonban a teszt eredménye negatív, a vizsgálat befejezésének napjától számított 30 napon belül az elvégzett integritástesztről az összegyűjtött bizonyítékokkal jegyzőkönyvet nyújt be a kezdeményezőnek és a szervezeti egység felhatalmazott vezetőjének fegyelmi eljárás megindítása és lefolytatása érdekében. Abban az esetben, amikor azonban büntetőeljárás elrendelésére kerül sor, a fegyelmi eljárás kezdeményezése elhalasztható.

Ausztráliában az integritásteszteket a 1990-es években vezették be a new yorki jogintézmény alapján, bár attól eltérő szabályok szerint. Ausztráliában az integritástesztekre vonatkozóan több jogszabály tartalmaz rendelkezéseket.⁴⁷⁰ A vizsgálat alá vonható állomány az Ausztrál Bűnözés Elleni Bizottság (Australian Criminal Intelligence Commission), az Ausztrál

⁴⁷⁰ Crimes Act 1914 – SECT 15JA: Integrity Testing Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006. <https://www.legislation.gov.au/Details/C2022C00147> (Letöltve: 2023. 07. 15.); Police Act 2010 – Part 10A: Integrity Testing of Police Officers, Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006.

Szövetségi Rendőrség (Australian Federal Police), a Bevándorlási és Határvédelmi Igazgatóság (Department of Immigration and Border Protection) munkatársaiból áll.⁴⁷¹

Az érintett központi rendőri szerv vezetője hagyja jóvá beosztottjainak integritástesztel történő ellenőrzését. A felhatalmazása azonban korrupciós bűncselekményekre nem vonatkozik, hiszen ezekben az esetekben a teszt jóváhagyását az Ausztrál Integritás Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) végzi, amely biztosítja, hogy egy elfogulatlan, független szerv hozzon döntést a vizsgálat elvégzésének szükségességéről. A teszt arra szolgál, hogy megvizsgálják, az érintett személy betartja-e a törvényben foglaltakat és a rendőri munkára vonatkozó egyéb szabályokat. Az integritásteszt alapvető szabályait a büntetőeljárás törvény tartalmazza, míg a részletszabályokat a rendőrségi törvény állapítja meg. Kizárólag célzott vizsgálatot folytatnak le, azaz csak gyanú esetén vonják vizsgálat alá a rendőröket. Véletlenszerű tesztelést nem hajtanak végre a vizsgálat alá vont emberi jogaira és szabadságára gyakorolt negatív hatások miatt. A vizsgálat eredménye fegyelmi eljárásban nem használható fel.⁴⁷²

A Bizottság feladatait külön törvény szabályozza, felelősséggel pedig a Parlamentnek tartozik. A rendőri szervek vezetőinek pedig az általuk jóváhagyott tesztekéről a Bizottság részére negyedévente jelentést kell készíteniük.⁴⁷³

Egy 2001-ben végrehajtott kutatás során megállapították, hogy nyolc rendőri szerv közül mindössze két szervnél hajtottak végre célzott integritásteszteket. Véletlenszerű vizsgálatot – a jogszabályban foglaltaknak megfelelően – egyik rendőri szervnél sem végeztek.⁴⁷⁴ Egy tanulmányban megállapították, hogy a véletlenszerű vizsgálatokkal kapcsolatban általános vélemény, hogy tisztességtelen, túlságosan tolakodó, erőforrás-pazarló, mindemellett a morálra is káros.⁴⁷⁵ Az ausztrál rendőri vezetők többsége egyetértett abban, hogy a célzott integritástesztek indokoltak, a véletlenszerű tesztek végrehajtása azonban nem tanácsos.⁴⁷⁶

⁴⁷¹ Mandić, Sofija – Djordević, Saša (2016): im.

⁴⁷² Farkas Krisztina (2020): im. 156. o.

⁴⁷³ Mandić, Sofija – Djordević, Saša (2016): im.

⁴⁷⁴ Prenzler, Tim – Ronken, Carol (2001): *Police Integrity Testing in Australia*. Criminal Justice 1., Sage Publications, London, Thousand Oaks and New Delhi, 323-324. o.

⁴⁷⁵ Pollock, Joycelyn M. (2014): *Ethical Dilemmas and Decisions in Criminal Justice*, Wadsworth, Cengage Learning 205. o.

⁴⁷⁶ Prenzler, Tim (2006): „*Senior Police Managers*” Views on Integrity Testing and Drug and Alcohol Testing, *Policing* 29 (3), 394-407 o.

Az Egyesült Királyságban 1999. óta alkalmazzák az integritásteszteket, azonban csak célzott vizsgálatok folytathatók le.⁴⁷⁷ Ausztráliához hasonlóan a véletlenszerű tesztelés a lehetséges visszaélések, az emberi jogok tiszteletben tartása miatt tilos, az eljárást megbízható információk alapján kezdeményezik. Az integritási tesztet úgy definiálják, mint egy olyan realiztikus helyzet létrehozásának folyamatát, amelynek célja egy egyén vagy egy csoport valamilyen reakciójának kiváltása, melynek révén lehetővé válik tevékenységük, viselkedésük szabályszerűségének és szakmai színvonalának értékelése. A tesztek számára vonatkozóan éves kvótát nem határoztak meg előre, azt a kezdeményezőkre bízták.⁴⁷⁸

Az úgynevezett „Intelligens LED” megbízhatósági vizsgálatot (Intelligence Led Integrity Testing) alkalmazzák, mely lényegében a célzott integritás vizsgálatnak felel meg. Olyan realiztikus helyzetet hoznak létre, melynek célja, hogy a vizsgált személyek a szabályok betartását, a tevékenységük szakmai színvonalának értékelését lehetővé tegyék. A vizsgálat kezdeményezésének jogalapja olyan megbízható információ, mely arra utal, hogy fennáll a gyanú, miszerint egy adott rendőr olyan cselekményben vesz részt, mely jogellenes vagy káros a rendőrség hírnevére. A tesztelés nem veszélyeztetheti a rendőrség erkölcsi viszonyait, emellett végrehajtásának összhangban kell lennie az emberi jogokkal, a vizsgálati hatásköröket, nyilvántartásokat, fegyelmi, szabálysértési és büntetőeljárásokat szabályozó törvényekkel, valamint a rendőrség munkájával. Az integritási teszt végrehajtására ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a titkos információgyűjtés során alkalmazott vizsgálati technikákra.⁴⁷⁹

Az Egyesült Királyságban működő negyvenhárom, egymástól független rendészeti szerv közül egyedül a Londoni Rendőrség (Metropolitan Police Service; MPS) alkalmazza az integritástesztet 1999 óta.⁴⁸⁰ Az integritástesztet sokáig a Veszélyes Szervezett Bűnözés Hivatala (Serious Organized Crime Agency) végezte. A szervezet célja a szervezett bűnözés elleni fellépés titkosszolgálati eszközök felhasználásával. A véletlenszerű és a célzott megbízhatósági vizsgálatok mellett feladatukhoz tartozott a kötelező drogtest a rendőri állomány testülethez történő felvételekor. A hivatallal szemben több kritikát is megfogalmaztak, melynek eredményeként a kormány az átszervezés mellett döntött. A vizsgálatokat a rendőrség szervezetén belül létrehozott Szakmai Standardok Főosztály

⁴⁷⁷ Klotz Péter (2017a): im. 162. o.

⁴⁷⁸ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): im.

⁴⁷⁹ Mandić, Sofija – Djorđević, Saša (2016): im.

⁴⁸⁰ Farkas Krisztina (2020): im. 154. o.

Korrupcióellenes Egysége (Professional Standards Department Counter Corruption Unit) végzi az alapvető jogok lehető legteljesebb figyelembevételével.⁴⁸¹

5.3. A megbízhatósági vizsgálatok (integritási tesztek) két modellje

A nemzetközi tapasztalatok alapján a megbízhatósági vizsgálatok két fő típusát különböztethetjük meg. Az egyik típus a „keményvonalas” (hard) megközelítés, melyet például az Amerikai Egyesült Államokban, a Cseh Köztársaságban, a Szerb Köztársaságban, Romániában és Magyarországon alkalmaznak. A másik, a „puhavonalas” (soft) módszer, amely az emberi jogok tiszteletben tartását helyezi előtérbe. Ezt a modellt az Egyesült Királyságban és Ausztráliában vezették be.

A két típus között lényeges különbség, hogy csak célzottan, vagy véletlenszerűen is lehet vizsgálatot elrendelni, ami azt jelenti, hogy nem meghatározott személy vonatkozásában engedélyezik a teszt végrehajtását. Ezen belül különbséget jelent az is, hogy a véletlenszerű vizsgálatot csak a korrupció szempontjából kockázatosnak ítélt beosztást betöltő, vagy ilyen földrajzi területen dolgozó személyekkel szemben lehet elrendelni, vagy bárkire vonatkozóan. Vannak országok, ahol sokkal szigorúbb szabályok szerint lehet integritástesztet végrehajtani. Ez azt jelenti, hogy csak célzottan, olyan személyekkel szemben folytatható le vizsgálat, akikre a gyanú szintjét el nem érő, korrupcióra vonatkozó adat, prediszponáltág merült fel.

A vizsgált országokban a rendészet társadalomban betöltött helyét, szerepét tekintve megállapítható, hogy a soft modellbe tartozó országok esetében pl. a rendőri intézkedésre akkor kerül sor, ha már a beavatkozás igénye felmerül egy adott cselekmény során, egy adott helyzetben. Míg a hard megközelítést alkalmazó országok esetében a rendészeti tisztségviselők „megelőző jelleggel” is hajtanak végre intézkedést (pl. szűrőpróbaszerű közúti ellenőrzés). Ez a különbség nyilvánvalóan egyfajta indokot, magyarázatot szolgáltat a megbízhatósági vizsgálatok eltérő szabályozására is. Azokban az országokban, ahol a rendészeti állomány csak a ténylegesen felmerülő szükségben hajt végre intézkedést, kevesebbszer kerül kapcsolatba az állampolgárokkal, mivel előtérbe helyezik az állampolgárok emberi jogait. Ennek megfelelően a rendészeti állomány vizsgálatára is csak úgy kerülhet sor, hogy az emberi jogaik tiszteletben tartása mindvégig előtérben marad egy velük szemben lefolytatott vizsgálattal szemben, azaz csak célzott ellenőrzéseket rendelnek el. A „soft” szabályozást alkalmazó országokban tehát az

⁴⁸¹ Klotz Péter (2017a): im. 162. o.

emberi jogok tiszteletben tartását kiemelten hangsúlyozzák, mellyel összefüggésbe hozzák a véletlenszerű tesztelés tilalmát.

Az alábbi táblázat mutatja be az egyes országokban alkalmazott integritásteszték között fennálló hasonlóságokat, illetve különbségeket. Meg kell jegyezni, hogy az Amerikai Egyesült Államokban, Ausztráliában, Egyesült Királyságban sok különböző rendőri szerv van, melyek közül a new yorki rendőrségre (New York Police Department, NYPD), illetve a Fővárosi Rendőri Szolgálatra (Metropolitan Police Service, MPS) vonatkozó szabályokat elemeztem.

Egyes országokban a vizsgálatot független szervezet hajtja végre, nem pedig az a szervezet, amelybe a tesztelés alá vont állomány teljesít szolgálatot. Vannak olyan országok, ahol a megbízhatósági vizsgálatot lefolytató szerv felett van felügyeleti jogot gyakorló szerv (pl. Magyarország). Egyes országokban viszont ez a felügyelet, ellenőrzés hiányzik (pl. Amerikai Egyesült Államok). Különbség van a tesztelés alá vonható állomány körében is, hiszen több országban a Belügyminisztérium alárendeltségében tartozó szervek, valahol csak a Rendőrség állományára terjedhet ki a vizsgálat. Hazánkban azonban az egészségügyi szféra is érintett a vizsgálatban. Eltérés mutatkozik abban is, hogy az eljárás során megállapítottaknak milyen következményei lehetnek. Vannak országok, ahol fegyelmi és büntetőeljárás is indulhat a feltárt szabálytalanságok következtében, míg valahol csak büntetőeljárás indítható. Lényeges, hogy a tárgyalótiszt számára a provokáció, a felbujtás sehol sem engedélyezett.

	Amerikai Egyesült Államok (New York-i Rendőrség /New York Police Department, NYPD/)	Románia ⁴⁸²	Cseh Köztársaság ⁴⁸³	Szerb Köztársaság ⁴⁸⁴	Magyarország	Ausztrália ⁴⁸⁵	Egyesült Királyság (Fővárosi Rendőri Szolgálat /Metropolitan Police Service, MPS/) ⁴⁸⁶
Mikor vezették be a jogintézményt?	1994.	2005.	2009.	2016.	2011.	1996.	1999.
Mely szerv kezdeményezheti?	Belső Ügyek Irodája (Internal Affairs Board – IAB)	DGA vagy az érintett belügyi szervek kérésére	Biztonsági Szolgálatok Általános Felügyelete	A belügyminiszter, a rendőrigazgató vagy az érintett rendőri szerv vezetője írásban, indokolással	Nemzeti Védelmi Szolgálat	Rendőrség vezetői	Rendőrség belső ellenőrzésért felelős személye
Mely szerv rendeli el?	Belső Ügyek Irodája (Internal Affairs Board – IAB)	Korrupcióellenes Főigazgatóság (Direcția Generală Anticorupție, DGA)	Biztonsági Szolgálatok Általános Felügyelete	IAS (Internal Affairs Sector) Belügyi Szektor	Nemzeti Védelmi Szolgálat rendeli el, melyet az eljárást felügyelő szerv (Ügyészség) hagy jóvá	Ausztrál Integritás Bizottság	Rendőrség vezetője
Ki, mely szerv hajtja végre?	Belső Ügyek Irodája (Internal Affairs Board – IAB)	Korrupcióellenes Főigazgatóság fedett nyomozói	Biztonsági Szolgálatok Általános Felügyelete	IAS (Internal Affairs Sector) Belügyi Szektor. A vizsgálatot végző szerv nem független, belügyi szektor rendőrei hajtják végre, Belső Ellenőrzési Főosztály (OIR)	Érintett szervezettől független szervezet hajtja végre (Belügyminisztérium alárendeltségében működő NVSZ)	Rendőrség szervei	Nemzeti Bűnügyi Hivatal (National Crime Agency)

⁴⁸² ORDIN nr.256 din 16 noiembrie 2011. al ministrului administrației și internelor privind procedura de testare a integrității profesionale a personalului Ministerului Administrației și Internelor. Letöltve: <https://www.mai-dga.ro/wp-content/uploads/2016/10/OMAI%20256%20din%202011%20teste%20integritate.pdf>. (Letöltve: 2023. 07. 04.)

⁴⁸³ Zákon č. 341/2011 Sb. Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-341> (Letöltve: 2023. 07. 18.)

⁴⁸⁴ Zakon O Policiji („Sl. glasnik RS“, br. 6/2016, 24/2018 i 87/2018) https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_policiji.html (Letöltve: 2023. 07. 06.)

⁴⁸⁵ Crimes Act 1914 – SECT 15JA: Integrity Testing; Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006.

⁴⁸⁶ Regulation of Investigatory Powers Act 2000 'RIPA';

	Amerikai Egyesült Államok (New York-i Rendőrség /New York Police Department, NYPD/)	Románia	Cseh Köztársaság	Szerb Köztársaság	Magyarország	Ausztrália	Egyesült Királyság (Fővárosi Rendőri Szolgálat /Metropolitan Police Service, MPS/)
A jogintézmény végrehajtását felügyeleti szerv kontrollálja-e?	Rendőri Korrupcióellenes Bizottság (CCPC)	Korrupcióellenes Főigazgatóság vezetősége engedélyezi a vizsgálat végrehajtását, az ügyészség jóváhagyja. Amennyiben a teszt pozitív, akkor az ügyészséget kötelező értesíteni. Egyfajta ügyészi felügyelet megvalósul.	Az ügyészség kontrollt gyakorol. A Parlamentnek ellenőrzési jogköre van	Konkrét felügyeleti szerv nincs, de az ügyészt tájékoztatják, ha a vizsgálat eredménye pozitív.	Az ügyészség felügyeletet gyakorol.	Az Ausztrál Integritás Bizottság a Parlamentnek felel.	Felügyelőbizottsági Hivatal (OSC)
Mely szerv állománya vonható vizsgálat alá?	Rendőrség	A belügyminisztérium alárendeltségébe tartozók	Rendőrség, Vám- és Pénzügyőrség, Biztonsági Szolgálatok Főfelügyelősége	A belügyminisztérium alárendeltségébe tartozók	Közszféra, egészségügy	Ausztrál Bűnözés Elleni Bizottság (Australian Criminal Intelligence Commission), Ausztrál Szövetségi Rendőrség (Australian Federal Police), Bevándorlási és Határvédelmi Igazgatóság (Department of Immigration and Border Protection)	Rendvédelmi szervek
Célzott és/vagy véletlenszerű vizsgálatokat hajtanak-e végre?	Célzottan és véletlenszerűen is hajtanak végre.	A tesztet soha nem adott személyre célzottan rendelik el, hanem kockázatértékelés alapján, pl.: adott szervekre, szolgálati helyre vonatkozóan.	Célzottan és véletlenszerűen is hajtanak végre.	Kizárólag célzott vizsgálatot hajtanak végre.	Célzottan és véletlenszerűen is hajtanak végre.	Kizárólag célzott vizsgálatot hajtanak végre.	Kizárólag célzott vizsgálatot hajtanak végre.

	Amerikai Egyesült Államok (New York-i Rendőrség /New York Police Department, NYPD/)	Románia	Cseh Köztársaság	Szerb Köztársaság	Magyarország	Ausztrália	Egyesült Királyság (Fővárosi Rendőri Szolgálat /Metropolitan Police Service, MPS/)
Provokáció, felbujtás megengedett-e?	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos	Felbujtás, provokáció tilos
A vizsgálat eredménye mire használható fel? (büntetőeljárás és/vagy fegyelmi eljárás)	Büntetőeljárás és/vagy fegyelmi eljárás	Büntetőeljárás és/vagy fegyelmi eljárás	Büntetőeljárás és/vagy fegyelmi eljárás	Fegyelmi eljárás	Csak büntetőeljárás	Csak büntetőeljárás	Büntetőeljárás és/vagy fegyelmi eljárás

/A táblázat a szerző saját szerkesztése./

5.4. A megbízhatósági vizsgálatok jogi keretei Magyarországon

Az egyik vidéki hírportál kezdő lapján 2013-ban a következő cikk jelent meg: *„Vesztegetés miatt felfüggesztett börtönbüntetésre ítélt két rendőrt a Fővárosi Törvényszék. ... A két rendőr egy lejárt műszaki vizsgájú gépkocsi vezetőjétől pénzt kért, aki azonban az NVSZ munkatársa volt, így a korrupst rendőrök megbuktak a megbízhatósági vizsgálat keretében szervezett akcióban”*.⁴⁸⁷ A rendészeti szervek állománya által elkövetett bűncselekmények mindig közérdeklődésre tartanak számot. Az eset azonban nemcsak emiatt került a hírportálok kezdő oldalára, hanem azért is, mert a felderítést – a hazánkban akkor még újnak számító – ún. megbízhatósági vizsgálat eredményezte.

A Magyarországon 2011. január 01. napján bevezetett megbízhatósági vizsgálat mint egy sajátos kriminalisztikai eszköz jelent meg a korrupst viselkedést tanúsító rendészeti dolgozók megbüntetésére. Az NVSZ közleménye szerint a jogintézmény *„a korrupció elleni fellépés egyik hatékony eszköze, annak visszaszorítását szolgálja”*. Céljuk, azoknak a személyeknek a kiszűrése, akik hivatali helyzetükkel, szolgálati kötelezettségeikkel visszaélve, azt felhasználva követnek el bűncselekményeket, súlyosan károsítva a közbizalmat, megingatva a rendvédelem és a közszolgálat társadalmi megbecsülését.⁴⁸⁸ Alkalmazása során szem előtt kell tartani, hogy a kriminalisztika alapvető rendeltetése, hogy a bűncselekmények felderítése és a bűnelkövető személyének meghatározása érdekében szükséges információkat feltárja, a bizonyítékokat biztosítsa.⁴⁸⁹

A megbízhatósági vizsgálat jogi kereteit az Rtv. 7-7/G. § és a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat szabályairól, valamint a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló 194/2022. (V. 27.) Korm. rendelet tartalmazza (a továbbiakban: Kormányrendelet). Az ehhez kapcsolódó ügyészi feladatokat pedig az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 29. § (6) bekezdése és a 3/2012. (I. 6.) LÜ (legfőbb ügyészi) utasítás VII. fejezete határozza meg. A megbízhatósági vizsgálat célja – a magyar jogszabályban foglaltak szerint – *„annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban... előírt munkaköri kötelezettségének. Ennek*

⁴⁸⁷ <https://szon.hu/magyarorszag/vesztegetes-miatt-felfuggesztett-bortonbuntetest-kapott-ket-rendor-3084343/>. (Letöltve: 2019. 11. 04.)

⁴⁸⁸ <https://nvsz.hu/tevekenyseg/megbizhatosagi-vizsgalat>. (Letöltve: 2022. 05. 09.)

⁴⁸⁹ Hautzinger Zoltán (2019): im. 84-93. o.

*megállapítása érdekében a megbízhatósági vizsgálatot végző szerv a munkakör ellátása során a valóságban is előforduló vagy feltételezhető élethelyzeteket hoz mesterségesen létre. A megbízhatósági vizsgálat során feltárt jogsértés alapján fegyelmi vagy szabálysértési eljárás nem indítható.”*⁴⁹⁰ Amellett, hogy ez a vizsgálat „biztosítja a korrump hivatali személyek kiszűrését, mind a generális, mind pedig az egyéni prevenciót is szolgálja”.⁴⁹¹ A megbízhatósági vizsgálatot az NVSZ folytatja le.

Az Rtv. arról rendelkezik, hogy a vizsgálat alá vont személy ellenőrzése érdekében a munkakör ellátása során a valóságban is előforduló vagy feltételezhető élethelyzeteket alakítanak ki mesterségesen. A vizsgálat helyszínén olyan tárgyat is elhelyezhetnek, amely beleillik az elképzelt élethelyzetbe. Fontos kiemelni, hogy a vizsgálatok, a megtervezett élethelyzetek mindig az adott személy munkakörével, hivatali tevékenységével összefüggésben kerülnek kialakításra, nem érintik a magánszférát. A Kormányrendelet 10. §-a a kialakítandó élethelyzet vonatkozásában meghatározza, hogy olyannak kell lennie, hogy az a vizsgálattal érintett személy intézkedési, eljárási kötelezettségét vonja maga után, továbbá nem korlátozhatja a vizsgálattal érintett személy döntési szabadságát az intézkedés módjának, az eljárás rendjének megválasztásában. A vizsgálat helyszínének és módszerének megválasztása tekintetében előírás, hogy az nem akadályozhatja a vizsgálattal érintett személy kötelezettségeinek, feladatainak teljesítését. A rendelkezés kiemelt jelentősége, hogy a vizsgálat célja nem az, hogy olyan helyzetet teremtsen, amely megakadályozza az érintettet, hogy feladatait megfelelően lássa el, döntési szabadságát korlátozza. A vizsgálat módja pedig a Kormányrendelet rendelkezései szerint nem járhat a vizsgálat alá vont személy megalázásával, becsületének, jó hírnevének sérelmével, a vizsgálat alá vont személy, továbbá mások életének, testi épségének veszélyeztetésével, és nem veszélyeztetheti más hatóság eljárását. Az, hogy a vizsgálat módja nem járhat a vizsgálat alá vont személy megalázásával, becsületének, jó hírnevének sérelmével a gyakorlatban azt jelenti, hogy nem alkalmazható trágár beszéd, nem használhat a tárgyalótiszt olyan jelzőket, amelyek hergelik, ugratják a vizsgálat alá vontat, és nem csorbíthatja szolgálati tekintélyét sem. Az érzelmi zsarolás sem alkalmazható, és nem váltható ki olyan emóciót a vizsgálat alá vontból, amely az érintett szabad akaratnyilvánítását korlátozza. Nem megengedett az sem, hogy a tárgyalótiszt arra tegyen utalást, hogy pl. mástól már fogadott el

⁴⁹⁰ Rtv. 7/D. § (1).

⁴⁹¹ Polt Péter (2015): A legfőbb ügyész előadása In: Polt Péter (szerk.): Integritás és anti-korrupciós együttműködés – A Korrupcióellenes Világnap alkalmából megrendezett ötödik ülés az állami szervezetek a korrupció elleni küzdelemben való együttműködéséről szóló 2011. évi Közös Nyilatkozat eredményeiről 2015. december 10. – Belügyminisztérium 10. o.

pénzt. Olyan megjegyzéseket azonban tehet a vizsgálatot végző, amely általánosságokra utal, pl. „*tudom, mi megy a határon*”. Arra gyakorlati példa, hogy a vizsgálat nem veszélyeztetheti más hatóság eljárását, az lehet például, hogy a megbízhatósági vizsgálat nem akadályozhatja az ügyészségi nyomozáshoz kapcsolódó leplezett eszköz alkalmazását. Előfordulhat ugyanis, hogy az NVSZ vizsgálatot előkészítő tagjai nem tudnak a leplezett eszközökről, mert az ügyészség a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot kérte fel ennek végrehajtására. Egy másik gyakorlati példa az, hogy a végrehajtás közben kiderül, hogy a vizsgálat alá vont személy idézést kapott valamilyen hatóságtól, ahol állampolgári kötelessége megjelenni. E kötelesség teljesítését nem akadályozhatja, nem előzheti meg a megbízhatósági vizsgálat.

A vizsgálatot az NVSZ vezetője határozattal rendeli el vagy egy adott személy, vagy egy adott állománycsoport vonatkozásában. A határozat tartalmi elemeit a Kormányrendelet 8. §-a részletesen tartalmazza. Amellett, hogy a vizsgálat alá vonni tervezett személyt, állománycsoportot, a vizsgálat tervezett időpontját napokban megjelölve, az alkalmazni kívánt titkos eszközt meg kell jelölni, fel kell tüntetni az elrendelő határozatban az elrendelés évében lefolytatott korábbi ellenőrzés időpontját, időtartamát is. Ez a rendelkezés kiemelten fontos a megbízhatósági vizsgálatok évi korlátozott darabszámára tekintettel.

Az elrendelésről és a befejezésről az ügyészt haladéktalanul értesíteni kell. A megbízhatósági vizsgálatához részletes tervet kell kidolgozni, amelynek tartalmi elemeit a Kormányrendelet 9. §-a tartalmazza. A terv az elrendelő határozat tartalmán felül rögzíti a vizsgálat végrehajtásának indokát, az alkalmazni kívánt titkos eszköz vonatkozásában a módszer részletes leírását, a kialakítani tervezett élethelyzet leírását a tényállás és a helyszín részletes bemutatásával, a vizsgálat tervezett helyét (út, útvonal szakasz, kerület, városrész, város, település, járőr útvonala, vármegye, hivatalos helyiség, jármű), időpontját, a vizsgálatot végzők nevét és rendfokozatát, részletes feladataikat, továbbá a dokumentálás módját is. Mindezekon felül a tervben szerepeltetni kell a vizsgálatlal érintett személyek felett munkáltatói jogkört gyakorló személyek nevét, beosztását. A terv pontos kidolgozása elengedhetetlen, hiszen a vizsgálatot végrehajtó személy ettől nem térhet el, amely fontos jogi garanciát jelent a vizsgálat alá vontak tekintetében. Amennyiben a vizsgálat során alkalmazott módszerként a vizsgálatot végző személy bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetését tervezi, a részletes tervnek tartalmaznia kell a bűncselekmény vagy szabálysértés megjelölését, azok elkövetését megalapozó, előrelátható indokokat, és az elkövetési magatartásának részletes leírását is. A Kormányrendelet nem írja elő, azonban célszerű a végrehajtási tervben bemutatni a vizsgálat alá vont személy feladatait, munkakörét szabályzó jogszabályokat, közjogi

szervezettszabályozó eszközöket, illetve a munkaköri leírás releváns elemeit. Ezek egyébként is segíthetik a megfelelő mesterséges élethelyzet kidolgozását, az ügyésznek pedig alátámasztja a megtervezett élethelyzet indokoltságát. A gyakorlatban fontos, hogy a tervben foglaltak kizárólag annyira legyenek részletesek a tárgyaló tiszt által követendő magatartás, illetve az általa elkövetett, elkövethető jogsértések tekintetében, hogy az alapján a tevékenysége minősíthető legyen, és kvázi mentességet kaphasson az általa megvalósítani kívánt szabálysértési, és/vagy büntetőjogi szankciók alól, azonban a váratlan élethelyzetek során ne korlátozza túlzóan a valós élethelyzet eljátszásában. Amennyiben a tervben rögzítésre kerül, hogy pl. 100 000 Ft-ot ajánlhat fel a tárgyalótiszt az adatok kiadásáért az irodában, akkor ez jelentős korlátozást jelent a vizsgálat során. Célszerű tehát úgy rögzíteni a tervben, hogy a tárgyalótiszt 100 000 Ft-ot ajánlhat fel az irodában, vagy a vizsgálat alá vont által megjelölt más helyszínen, illetve ha az ellenőrzött több pénzt kér, akkor azt egy meghatározott összeg keretéig elfogadhatja és kifizetheti. A terv összeállításakor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a vizsgálat alá vont személy szabad akaratnyilvánítása, döntési szabadsága ne legyen korlátozva, ne következzen be olyan helyzet, amelyben nincs választási lehetősége, illetve nem választhatja a törvényes lehetőséget. Azaz a szabad akaratnyilvánítását nem lehet akadályozni, de válasz elé lehet állítani az érintett személyt, az ő döntésétől függjön, hogy „belemegy-e a játékba”, megszegi-e a jogszabályban foglalt kötelelességeit.

A vizsgálatot végrehajtó tárgyalótiszt részére a jogszabály tehát széleskörű felhatalmazást ad, hiszen – az előzőekben írtak szerint – az eljárás során szabálysértést és meghatározott bűncselekményeket (pl. hivatali vesztegetés) is elkövethet.⁴⁹² Az aktív vesztegetést elkövető személy, azaz a tárgyalótiszt ellen büntetőeljárás lefolytatására nem kerül sor, a feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének van helye, ha bűnmegelőzési és bűnfelderítési érdekből megbízhatósági vizsgálatot folytat le.⁴⁹³ A vizsgálat végrehajtásához az NVSZ vezetőjének határozattal történő elrendelése és garanciaként az ügyész jóváhagyása szükséges.

Ha a vizsgálatot technikai eszközök segítségével rögzítik, akkor a részletes tervben szerepeltetni kell a rögzítésre vonatkozó utalást, a helyszín vagy jármű leírását, körülhatárolását vagy pontos megjelölését. Jogi garanciaként a Kormányrendelet tartalmazza, hogy a technikai

⁴⁹² Rtv. 7/B-7/C §.

⁴⁹³ Figyelemmel az Rtv. 7/D §-ra és a 381. §, 398. §. szakaszaira.

eszközzel történő rögzítés során arra kell törekedni, hogy érdektelen adat, valamint az ügyben nem érintett személy adatai ne kerüljenek rögzítésre.

A megbízhatósági vizsgálatot az elrendelő határozat és a részletes terv alapján két munkanapon belül vagy jóváhagyja, vagy a jóváhagyást megtagadja. A megbízhatósági vizsgálat befejezéséről rendelkező határozat törvényességét az ügyész 8 munkanapon belül megvizsgálja, majd visszaküldi az elrendelő szervnek. Amennyiben a határozatban jogszabálysértést észlel, új határozat meghozatalára utasítja a vizsgálatot folytató szervet. Ha pedig azt tapasztalja, hogy a végrehajtás eltért a részletes tervtől, felelősségre vonást kezdeményez. Az ügyészi kontroll hazánkban erőteljes, a tervtől való eltérés esetén az ügyész kötelessége a felelősségre vonás érdekében intézkedni. A vizsgálatot érintett személyt a vizsgálat befejezéséről 15 napon belül tájékoztatni kell.

A megbízhatósági vizsgálat tekintetében az Rtv. szigorú jogi korlátokat határoz meg. A védett állomány tagjára vonatkozóan megbízhatósági vizsgálatot elrendelni naptári évenként legfeljebb három alkalommal lehet. Kivétel ez alól, ha objektív okok miatt a tervben meghatározott mesterséges élethelyzet kialakítása meg sem kezdődött. Ekkor az NVSZ megszüntető határozatot hoz, melynek kötelező tartalmi eleme a megszüntetésre okot adó körülmény leírása.

A megbízhatósági vizsgálatok fontos célt szolgálnak, azonban prioritást kell, hogy élvezzenek a rendészeti dolgozók kiemelt feladatai pl.: életmentés, tűzoltás, eltűnt gyermek feltalálása. Ilyen helyzetben a megbízhatósági vizsgálatot el sem kezdheti a tárgyalótiszt, illetve, ha már elkezdte, akkor meg kell szakítania.

A Kormányrendelet 12. §-ban foglalt rendelkezés az adott személlyel szemben évi korlátozott számú vizsgálat végrehajtásának előírása vonatkozásában kontrollmechanizmust épít be, hiszen a vizsgálatot végző személy részére meghatározza, hogy a részletes tervben szereplő mesterséges élethelyzet kialakítását megelőzően vizsgálnia kell, hogy a jóváhagyott részletes tervben meghatározott helyszínen és időpontban a megjelölt szervezeti egység olyan tagja teljesít-e szolgálatot vagy lát-e el feladatot, akivel szemben a vizsgálat az elrendelés évében még folytatható. Amennyiben ennek ellenkezőjét állapítja meg, a vizsgálatot nem kezdi meg.

Az eljárás megszüntetéséről vagy befejezéséről az NVSZ-nek a vizsgálat alá vont tagja részére tájékoztatást kell küldenie, amely tartalmazza az eljárás megszüntetésének a tényét, valamint a vizsgálat kezdő és befejező időpontját év, hónap, nap megjelöléssel. Amennyiben azonban a vizsgálat nem konkrét személyre, hanem állománycsoportra vonatkozóan került elrendelésre az

eljárás megszüntetéséről szóló határozat csak az érintett szervezeti egység pontos megnevezését és a vizsgálat kezdő és befejező időpontját tartalmazza, és az eljárás megszüntetéséről a tájékoztatást az állományilletékes parancsnok vagy a munkáltatói jogkör gyakorló részére kell megküldeni, aki tájékoztatja erről a vizsgálattal érintett állománycsoport tagjait. A megszüntető határozatot a tájékoztatással egyidejűleg az elrendelést jóváhagyó ügyész számára is meg kell küldeni. Amennyiben a vizsgálattal érintett személy foglalkoztatási jogviszonya a vizsgálat ideje alatt bármilyen okból megszűnik, a vizsgálatot határozattal be kell fejezni.

A vizsgálat időtartama alkalmanként legfeljebb 15 nap lehet, amelyet az elrendelésre jogosult egy alkalommal 15 nappal meghosszabbíthat. A vizsgálat során végrehajtott tevékenységeket dokumentálni kell. A vizsgálat határidejének meghosszabbítását határozattal kell elrendelni, amelynek tartalmaznia szükséges azokat a körülményeket, amelyek a meghosszabbítást indokolják, valamint a meghosszabbított határidőt. Ez a jogi korlát laikusok számára azt jelentheti, hogy amennyiben egy adott személyt a tárgyévben már három alkalommal vizsgálat alá vontak, akkor szabadon bűnözhet. Tisztában kell azonban lenni azzal, hogy a rendészeti korrupció elleni fellépés során a megbízhatósági vizsgálat csak az egyik eszköz, hiszen emellett a NVSZ folyamatosan büntetővizsgáló tevékenységet végez.

A megbízhatósági vizsgálat során titkos információgyűjtés folytatható. Az alkalmazni kívánt eszközöket mind az elrendelő határozatnak, mind pedig a részletes tervnek is tartalmaznia kell.

A tárgyalótiszt az Rtv. 7/B. § (2) bekezdésben foglaltak szerint meghatározott bűncselekményt, szabálysértést, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegést akkor követhet el, ha megalapozottan feltehető, ha az a megbízhatósági vizsgálat céljának elérésére alkalmas és elengedhetetlenül szükséges. A jogszabály meghatározza tehát, hogy mely bűncselekményeket követheti el a tárgyalótiszt. A deliktumok Btk.-ban meghatározott tényállási elemeinek kiolvashatónak kell lenni a tervben. Ez nem jelenti azt, hogy szó szerint kell a tényállási elemeknek szerepelni. Szabatos formában úgy kell azonban a tervben fogalmazni, hogy az adott bűncselekmény összes tényállási elemére vonatkozzon. A tárgyalótiszt magatartását tehát ilyen mélységig kell leírni, figyelve pl. arra is, hogy ha a deliktum célzatos, akkor a terv ezt is tartalmazza. Az arányosság követelményét fokozott körültekintéssel érvényesíteni kell. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy célszerű lenne a jogszabályban előírni, hogy a végrehajtási tervben részletesen rögzíteni szükséges a felkínálni kívánt jogtalan előnyt. Továbbá kiemelt figyelmet indokolt fordítani arra, hogy a felkínált előny ne legyen aránytalan a kéréshez, ellentételezéshez, vagy a vizsgálat alá vont fizetéséhez képest. Az érdektelen

adatokat, továbbá az ügyben nem érintett személy adatait a rögzítést követően 3 napon belül törölni kell.

Amennyiben a megbízhatósági vizsgálat alapján nem indul büntetőeljárás, akkor a vizsgálattal összefüggésben keletkezett adatokat – az elrendelésről és a befejezésről szóló irat kivételével – a vizsgálat befejezését követő 30 napon belül törölni kell. A befejezésről szóló határozatot annak keltétől számított 2 év elteltével selejtezni kell. A befejezésről szóló határozat tartalmazza a vizsgálat minden lényeges adatát, kiemelten az ügyész törvényességi felügyelete gyakorlásához, továbbá az eljárás alá vont érdekeinek védelme szempontjából lényeges adatokat. Lényeges jogi garanciát jelent, hogy az ügyészség a megbízhatósági vizsgálat törvényességének ellenőrzése során az ügyészségről szóló törvényben⁴⁹⁴ megfogalmazott jogokat is gyakorolja.

Az Rtv. 7/D. §-a rendelkezik arról, hogy a tárgyalótiszt nem büntethető, a törvényben nevesített, a tervbe foglalt bűncselekmény, szabálysértés, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, ha az bűnmegelőzési, bűnfelderítési érdeket szolgál, ha a biztonságának biztosítása, lelepleződésének megakadályozása vagy más bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megszakítása érdekében követi el, és az ehhez fűződő érdek jelentősebb, mint a felelősségre vonásához fűződő érdek.

A megbízhatósági vizsgálatot az ún. tárgyalótiszt hajtja végre, melynek fogalmát a jogszabály nem határozza meg, ugyanakkor a kutatás végrehajtásához szükséges a definiálása, hiszen a vizsgálat eredményes lefolytatásában kulcsfontosságú szerepet tölt be. A tárgyalótiszt a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv tagja, aki a megbízhatósági vizsgálat alapjául szolgáló kitalált, a valóságban is előforduló vagy feltételezhető mesterséges élethelyzetben képes a megfelelő karakter megformálására a vizsgálat alá vont személlyel történő, akár többszöri kapcsolatba lépésekor. Ennek során az Rtv. 7/D. §-ban írt feltételek fennállása esetén – az Rtv. 7/B. §-ban foglaltakban meghatározott – bűncselekményt, szabálysértést, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegést követhet el, amelyért nem büntethető, tevékenységét az ügyész által jóváhagyott határozat szerint végzi. Természetesen ez esetben a társadalomra veszélyesség sem áll fenn, ami eleve kizárná a cselekmény büntethetőségét. Ki kell emelni, hogy a tárgyalótiszt nem tekinthető fedett nyomozónak, de a rá vonatkozó szabályok egyes elemei (pl. leplezi tényleges tevékenységét, olyan cselekmények elkövetésére is jogszabályi felhatalmazással rendelkezik, melyek egyébként bűncselekménynek

⁴⁹⁴ 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről

minősülnek) a fedett nyomozó pozíciójára emlékeztetnek.⁴⁹⁵ A tárgyalótisztek tevékenysége el is döntheti egy megbízhatósági vizsgálat eredményességét, ezért velük szemben szigorú követelményeket támaszt az NVSZ. A jogintézmény bevezetésekor olyan, lehetőleg a rendőrökre jellemző rendőri személyiségjegyeiktől mentes munkatársakat vettek fel a szervezethez, akik a megfelelő szakmai ismeretek mellett olyan tulajdonságokkal rendelkeznek, amelyek alkalmassá teszik őket, hogy a megtervezett karaktert stresszhelyzetben is el tudják játszani.⁴⁹⁶

A korrupció, ezen belül pedig a rendészeti korrupció elleni fellépés prioritást élvez, az ellene való hatékony fellépés érdekében a jogalkotó sajátos döntést hozott. Ennek megfelelően a jelenlegi szabályozás szerint a megbízhatósági vizsgálat során a hatóság tagjai kiprovokálhatják bűncselekmény elkövetését. A provokáció Mészáros Ádám megfogalmazásában „*nem más, mint a bűncselekmény elkövetésében való együttműködés látszatának felkeltésével a tettes bűncselekmény végrehajtására való ösztönzése*”.⁴⁹⁷ A hatósági felbujtás vagy provokáció a büntetőjogunkban az agent provocateur tanaként terjedt el. Egy megfogalmazás szerint az agent provocateur az, aki mást bűncselekmény elkövetésére abból a célból bír rá, hogy ellene büntetőeljárás induljon.⁴⁹⁸ A korrupciós bűncselekmények felderítése során többször merül fel az elkövető leleplezését szolgáló csapda alkalmazása, továbbá a bűncselekmény elkövetésének egyfajta látszólagos ösztönzése, provokálása.⁴⁹⁹ A megbízhatósági vizsgálat egyes álláspontok szerint egy speciális terepe a provokáció alkalmazásának a rendészeti korrupciós bűncselekmények elleni küzdelemben. Mások szerint a megbízhatósági vizsgálat tulajdonképpen egy vizsgálati módszer, amely ilyen értelemben tulajdonképpen nem tekinthető állami provokációnak, hiszen a vizsgálat alá vontnak van választási lehetősége. Meg kell jegyezni, vannak olyan szakemberek, akik nem helyeslik, hogy ha a fedett nyomozók provokálják bűncselekmény elkövetését.⁵⁰⁰ A megállapítás – a bizonyos értelemben hasonló tevékenységet végző – tárgyalótisztek tevékenysége tekintetében is elgondolkodtató. A hatóság

⁴⁹⁵ Nánási Gábor (2013): Gondolatok a megbízhatósági vizsgálatról és a fedett nyomozóról. In: Arsboni 2013. évi I. szám, Kiadja a Stádium Intézet Budapest, Felelős szerkesztő: Orbán Endre 53-54. o.

⁴⁹⁶ Dékány Balázs (2016): A megbízhatósági vizsgálatok története: egy új jogintézmény útja. In: Belügyi Szemle, 2016/2. 77. o.

⁴⁹⁷ Mészáros Ádám (2011): Titkos Gondolatok. In: Virág György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 48. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 213. o.

⁴⁹⁸ Tokaji Géza (1984): A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 373. o.

⁴⁹⁹ Mészáros Ádám (2011): im. 213-214. o.

⁵⁰⁰ Balla Lajos (2007): Adalékok a titkos információgyűjtés, valamint a titkos adatszerzés kriminalisztikai és eljárási problémáihoz, <http://www.debreceeniitlotabla.hu/doc/bunteto/TitkosAdatgyujtes.pdf>. 46. o. (Letöltve: 2020.09.16).

tagjainak felbujtói magatartásával kapcsolatban Mészáros Bence álláspontja az, hogy ilyen esetekben maguknak a bizonyítékoknak a jogellenessége áll fenn, azok törvényességét zárja ki a hatósági provokáció, ami odavezet, hogy a hatóság törvénybe ütköző fellépése hiányában nem jött volna létre bűncselekmény, így bizonyítékok sem léteznének.⁵⁰¹ Szabó Zsolt Tibor pedig kifejti, hogy hatósági felbujtás esetén a terheltek egyfajta sajátos kényszerhelyzetben vannak, hiányzik döntési szabadságuk. Döntési szabadság hiányában pedig nem beszélhetünk konkrét társadalomra veszélyességről. Konkrét társadalomra veszélyesség hiányában pedig még akkor sem beszélhetünk bűncselekményről, ha az absztrakt társadalomra veszélyesség megállapítható.⁵⁰² Más szerző – általánosságban egyetértve a megállapítással – kiemeli, hogy vannak olyan, elsősorban szervezett bűnözésre jellemző bűncselekmények, amelyeknél a felderítés érdekében indokolt lehet valamilyen „felbujtói magatartás”.⁵⁰³ A megbízhatósági vizsgálatok vonatkozásában az egyfajta hatósági felbujtás jogszabályban foglalt lehetősége megosztja a szakembereket. Egyet kell érteni azzal az állásponttal, hogy ez a fajta, provokatívnak is tekinthető vizsgálati módszer a jogintézmény céljának elérése érdekében elfogadhatónak tekinthető.

A jogszabály lehetőséget nyújt tehát a megbízhatósági vizsgálatot végzők részére, hogy valamiféle kezdeményező magatartást tanúsítsanak. Jogállamban egy ilyen felhatalmazáshoz szigorú jogi korlátok megalkotása is szükséges. Tekintettel tehát arra, hogy a jogintézmény a vizsgálat alá vont személy alapvető emberi jogainak nagyfokú korlátozását jelenti, így a szabályozásban több garanciális szabály is megjelenik, amely biztosítja, hogy a vizsgálatot csak alapos okkal és a törvényeknek megfelelően folytassák le.⁵⁰⁴ A jogalkotó a felhatalmazáshoz komoly jogi korlátokat társított, hiszen a hatóság tagjai nem sérthetik a célszemélyek tisztességes eljáráshoz való jogát.⁵⁰⁵ A jogintézmény jogi garanciáját egyrészt az biztosítja, hogy a vizsgálatot az NVSZ csak az ügyészség engedélyének birtokában hajthatja végre. Ezen túlmenően meg kell említeni, hogy önálló deliktumként került meghatározásra a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat végzése bűncselekmény.⁵⁰⁶ Ennek megfelelően az a hivatalos személy, aki megbízhatósági vizsgálatot ügyészségi jóváhagyás nélkül végez, vagy a jóváhagyás kereteit túllépi, illetve jogosulatlanul jóváhagy, büntettet követ el. Azonos módon

⁵⁰¹ Mészáros Bence (2011): A Fővárosi Ítéltábla határozata a kábítószerrel visszaélésre való hatósági felbujtásról. *JeMa*, 2011. 2. sz. 30. o.

⁵⁰² Szabó Zsolt Tibor (2017): A korrupciós bűncselekmények egyes anyagi jogi kérdései. *Jogi Tanulmányok* 206.o.

⁵⁰³ Nánási Gábor (2013): im. 54. o.

⁵⁰⁴ Benei Dóra (2020): Az integritásvizsgálatok szerepe a korrupció elleni küzdelemben. In: *Ügyészek Lapja* 2020. évi 2-3. szám. <http://ugyeszeklapja.hu/?tag=benei-dora>

⁵⁰⁵ Mészáros Bence (2019): im. 81. o.

⁵⁰⁶ Btk. 308.§.

rendeli büntetni a jogszabály azt a hivatalos személyt is, aki a megbízhatósági vizsgálatot elrendelő határozatban valótlan tényt állít és ez alapján a megbízhatósági vizsgálat elrendelését az arra jogosult jóváhagyja. Minősítő körülményként értékeli a törvény, ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelmet okoz. A törvénytelenül végzett megbízhatósági vizsgálat tehát amellett, hogy a vizsgálat alá vont tekintetében azt eredményezi, hogy a beszerzett bizonyítékok nem használhatók fel vele szemben, a vizsgálatot törvénytelenül végző vagy elrendelő személy büntetőjogi felelősségének megállapítását vonhatja maga után.

A megbízhatósági vizsgálatot a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv vezetője a védett szerv tagjával vagy a védett szerv valamely állománycsoportjához tartozó, meghatározott szolgálati feladatot teljesítő, az elrendeléskor még nem nevesíthető tagjával szemben, határozattal rendeli el. A vizsgálat szükségességét indokolni kell. A megbízhatósági vizsgálat elrendeléséről (határozat, részletes terv) és befejezéséről (összesítő jelentés) az ügyészt haladéktalanul tájékoztatni kell. A határozat és a részletes terv alapján az ügyész a megbízhatósági vizsgálat elrendelését két munkanapon belül jóváhagyja, vagy a jóváhagyást megtagadja.⁵⁰⁷

A megbízhatósági vizsgálat esetében fontos a dokumentáltság, a joghoz kötöttség, annak végrehajtása nem lehet ad-hoc vagy kellő szakmaiságot nélkülöző. A megfelelő tervezéshez szükséges, hogy a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv tagjai minél alaposabban ismerjék az ellenőrzés alá vont rendészeti dolgozók feladatait, kötelességeit, jogosultságait és intézkedési gyakorlatát. Ugyanilyen fontos, hogy tisztában legyenek az ellenőrzött szerv dolgozóinak napi rutinjaival, kommunikációjával, vezetőik elvárásával, illetve a helyszínnel és az adott területen az állampolgárok által leggyakrabban elkövetett jogsértések sajátosságaival. A komoly jogi felhatalmazás csak nagyon rövid határidő és szigorú szabályok betartása, valamint szoros ügyészi felügyelet mellett érvényesülhet.

A jogintézmény szabályozásában lényeges változás következett be 2017. május 5. napi hatállyal, ugyanis bevezették az ún. állománycsoportos elrendelést. Ezzel lehetővé vált a védett szerv valamely állománycsoportjához tartozó, meghatározott szolgálati feladatot teljesítő, az elrendeléskor még nem nevesíthető tagjával szemben. Ez a módosítás a gyakorlatban jelentkező probléma kiküszöbölésére kínál megoldást. Előfordult ugyanis, hogy egy járőrpárnak az a tagja fogadta el a felkínált előnyt, akire nem irányult a tesztelés, így vele szemben nem használhatták

⁵⁰⁷ az Rtv. 7/A. § (2) bekezdés.

fel a megbízhatósági vizsgálat eredményét. A másik rendészeti dolgozó, akivel szemben a vizsgálat elrendelésre került, nem követett el jogsértést. Az állománycsoportos elrendelés lehetősége ezekre a helyzetekre kínál megoldást, hiszen így az elrendeléskor nem szükséges konkrét személyt megjelölni vizsgálat alá vontként.

A jogintézménnyel kapcsolatban a Kúria végzésében⁵⁰⁸ a következő elvi tételeket rögzítette:

- A megbízhatósági vizsgálat létjogosultsága nem kérdőjelezhető meg.
- A megbízhatósági vizsgálat nem minősül hatósági felbujtásnak, mivel arra szabályozott eljárás keretében, ügyészi engedéllyel kerül sor és a lefolytatás megfelel az Emberi Jogok Európai Bíróságának konkrét döntéseiben megfogalmazott érvrendszernek.

A megbízhatósági vizsgálat bűncselekmény gyanúja esetén nem folytatható le, ezért az elrendelő határozatban nyilatkozni kell arról, hogy nem áll rendelkezésre olyan adat, amely bűncselekmény egyszerű gyanújára utal. Ki kell emelni, hogy a titkos információgyűjtés nem irányulhat a megbízhatósági vizsgálat előkészítésére, de a bűnügyi célú titkos információgyűjtés során beszerzett adatok felhasználhatók a vizsgálatok tervezésénél.

A jogintézmény elemzése során meg kell határozni azt is, hogy mit tekinthetünk sikernek a jogintézmény vonatkozásában. Ebben a tekintetben az NVSZ egyértelmű álláspontot képvisel, mely szerint a megbízhatósági vizsgálatok tekintetében eredmény az, ha minél több kontaktussal járó vizsgálatot tudnak végrehajtani, és ezek során megállapítják, hogy az érintettek törvényesen intézkednek. Figyelembe kell azonban venni, hogy a feljelentések számát sem lehet számításon kívül hagyni, mert azoknak, ha nőnek a kapcsolatfelvétellel járó vizsgálatok (azaz amikor a tárgyalótiszt kapcsolatba lép a vizsgálat alá vonttal), akkor azzal párhuzamosan (nem kell, hogy azonos arányban) emelkedni kell, különben az eredményességi adatok hitelessége megkérdőjelezhető. Amennyiben a feljelentések száma nem emelkedik annak ellenére, hogy nő a kontaktusos vizsgálatok száma, akkor valószínűsíthető, hogy nem életszerűek a végrehajtások.⁵⁰⁹

5.5. A megbízhatósági vizsgálatok magyarországi statisztikai adatai, és szerepük a rendőri korrupció elleni küzdelemben

A megbízhatósági vizsgálat bevezetése óta eltelt 12 évre vonatkozó statisztikai adatokat elemezve érdekes megállapításokat tehetünk. Figyelembe kell venni, hogy az adatok a

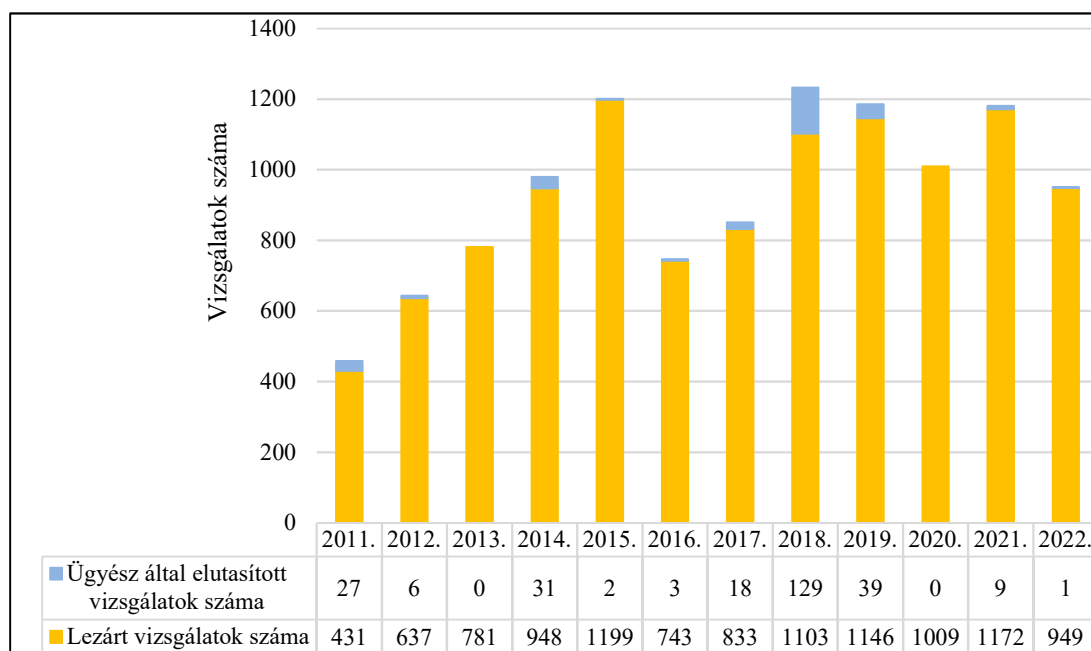
⁵⁰⁸ Kúria Bhar. I. 520/2017/3. számú végzése.

⁵⁰⁹ Dékány Balázs (2016): im. 73-74. o.

személyek számára vonatkoznak és 2017. év közben már – egyszerre több személyt érintő – állománycsoportos elrendelések is történtek. A kezdeményezett vizsgálatok száma az első 5 évben egyenletesen (262%-ra) emelkedett. A 6. évben történt jelentős visszaesést követően ismét növekedés figyelhető meg. A 11. évben az eddigi legmagasabb adatok láthatók, azaz az első évben kezdeményezett eljárások 271%-a valósult meg. Ezt követően pedig ismét csökkenést tapasztalunk.

Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy az ügyészség által elutasított vizsgálatok száma nagyon változatos képet mutat. A vizsgált időszakban 0-10,47% értékek között változik, de ki kell emelni, hogy 2018. évben a legmagasabb, több mint az összes kezdeményezett vizsgálat 10%-a. Ennek oka az állománycsoportos elrendelés lehetőségével függ össze, hiszen egy elutasítási ok az összes, az adott elrendelni szándékozott vizsgálatban érintett személy számával megegyezően jelenik meg a statisztikában.

1. számú ábra: A kezdeményezett eljárások száma⁵¹⁰

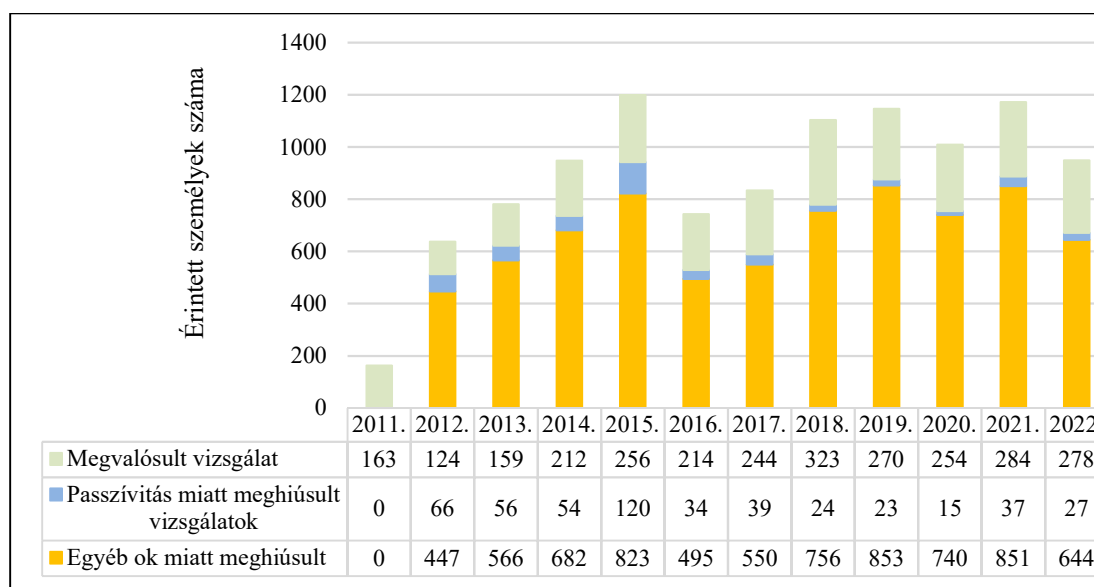


A következő grafikon a lezárt vizsgálatok megoszlását mutatja. Meg kell említeni, hogy a megbízhatósági vizsgálatok alkalmazásának első évére (2011-re) vonatkozóan nem áll rendelkezésre adat arra, hogy a megghiúsult vizsgálatok passzivitás, vagy más ok következtében nem valósulhattak meg. Megállapítható, hogy az utóbbi öt évben a lezárt vizsgálatok 23,5-29,9%-a valósult meg, amely érték a 2012., 2013. évi 19-20%-hoz képest előrelépést jelent. A megghiúsult vizsgálatok okai közül a passzivitás kisebb arányban fordul elő. Kiugró értéket

⁵¹⁰ Forrás: NVSZ 2022. 04. 30.

(12% körüli) láthatunk azonban 2012. és 2015. évben. Az utóbbi öt évben ez az érték már csak 1,99-4,17% között mozgott. Lényeges kérdés, hogy a lezárt vizsgálatok közül mennyi valósult meg ténylegesen, és hány esetben kapcsolatfelvétel nélkül zárul az ügy, amely azt jelenti, hogy a tárgyalótiszt nem is lép kapcsolatba a vizsgálat alá vonttal. A legtöbb vizsgálat 2018-ban valósult meg, amit a 2021-es, majd pedig a 2022-es év adata követ.

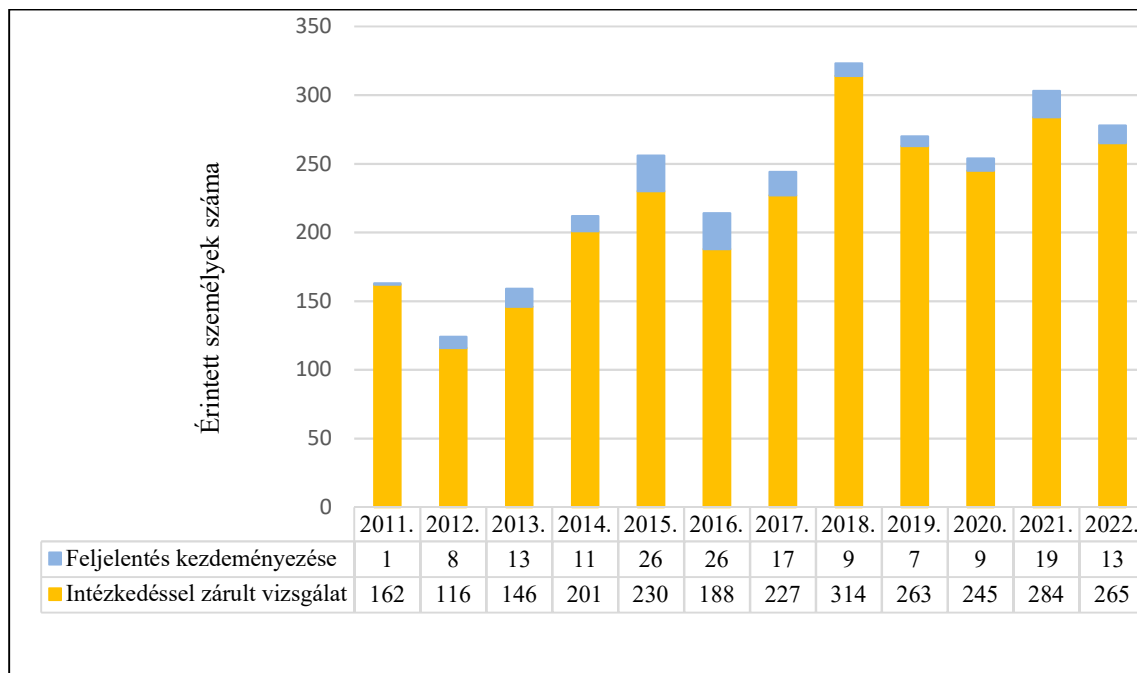
2. számú ábra: Lezárt vizsgálatok adatai⁵¹¹



A lezárt megbízhatósági vizsgálatok csupán kis számban tárnak fel korrupt magatartást. Megállapítható, hogy 2011. és 2018. évben volt a legalacsonyabb a feljelentéssel zárult ügyek aránya (0,61%, 2,77%). Az érték 2016. évben volt a legmagasabb, amikor összesen 12,15%-ban a feljelentés mellett kellett döntenie. Az adatokat elemezve megállapítható, hogy 2015. és 2016. évben történt a megbízhatósági vizsgálatok vonatkozásában a legtöbb feljelentés (26-26 fő esetében). Ezt követően azonban jelentősen csökkent (2017. évben 17, 2018. évben 9 fő 2019. évben 7 fő, 2020. évben 9 fő esetében), majd 2021-ben ismét emelkedés (19 fő) tapasztalható, mely összefügg azzal, hogy újabb területen (egészségügy) került bevezetésre a jogintézmény. A 2022. évben ismét kevesebb, pontosan 13 alkalommal történt feljelentés megbízhatósági vizsgálattal összefüggésben.

⁵¹¹ Forrás: NVSZ 2022. 04. 30.

3. számú ábra: Feljelentéssel zárult vizsgálatok aránya a kapcsolatfelvétellel zárult vizsgálatokon belül⁵¹²



Természetesen le kell szögezni, hogy nem csak a feljelentés kezdeményezésével zárult vizsgálatok tekinthetők eredményesnek. Az is eredmény, ráadásul nemcsak az adott szervezet, hanem az egész társadalom tekintetében, ha a vizsgálat alá vont személy nem követ el bűncselekményt, jogszerűen látja el szolgálatát.

A következő grafikon szemlélteti a korrupciós, azon belül (kivéve 2011. évben) pedig a hivatali és a gazdasági vesztegetés számának alakulását. Tekintettel arra, hogy a rendészeti szervek állománya által elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekményre vonatkozóan a beszerezhető statisztika nagyon torz képet festene, így csak a hivatali vesztegetés adatait elemzem. Amennyiben ugyanis egy rendészeti szerv állományába tartozó személlyel szemben korrupciós bűncselekmény miatt büntetőeljárás indul, az esetek túlnyomó többségében megszűnik az elkövető szolgálati jogviszonya még a jogerős ítélet előtt. Ezt követően a bíróságok nem adnak tájékoztatást a rendészeti szervnek az eljárás eredményéről, és a szerv statisztikájában nem szerepeltethetők egyébként sem ezek az ügyek. A bíróságok pedig nem gyűjtnek adatot arra nézve, hogy a hivatali vesztegetés rendészeti szerv állományához köthető-e.

A legfőbb ügyész kiemeli, hogy e bűncselekmény-csoportnak feltehetőleg csak töredéke jelenik meg a statisztikában, a korrupciós bűnözés terjedelmét a számok nem tükrözik.⁵¹³ Az adatokat

⁵¹² Forrás: NVSZ 2022. 04. 30.

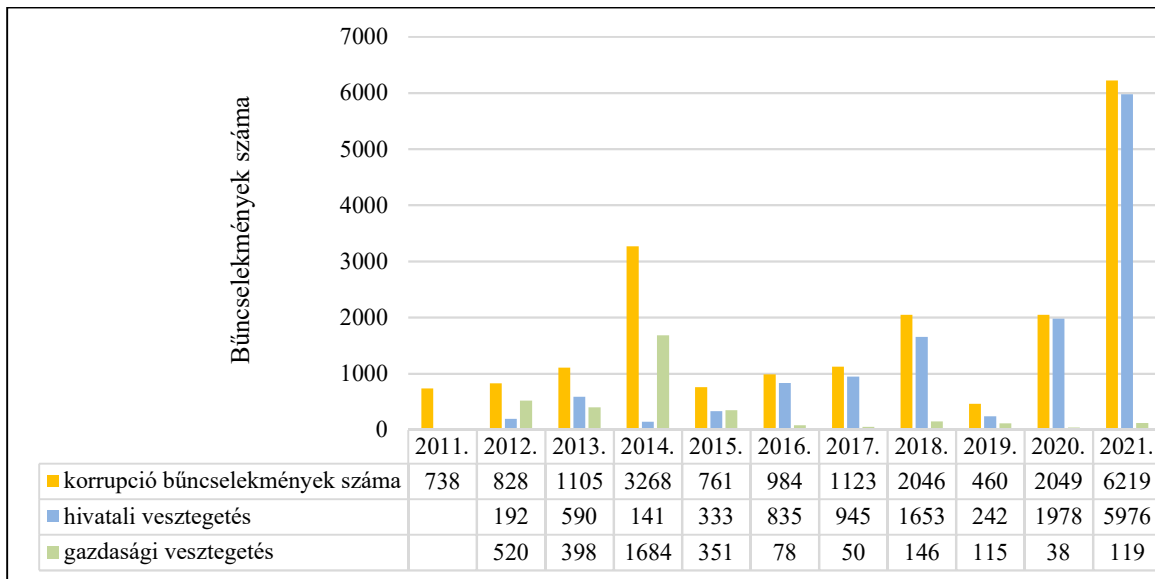
⁵¹³ Forrás: http://ugyeszseg.hu/pdf/ogy_besz/ogy_beszamolo_2013.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

elemezve megállapítható, hogy a regisztrált korrupciós bűncselekmények száma 2011. és 2014. év között folyamatosan emelkedett. A növekedés oka az ún. nyelvvizsga ügghöz kötődik, amelyben egy bűnszervezet mintegy 10 éven keresztül szervezte a nyelvvizsga bizonyítványok korrupciós pénz ellenében történő megszerzését.⁵¹⁴ A regisztrált korrupciós cselekmények száma 2015-ben 761 volt, amely a 2014. évi 3 268 esethez képest lényeges csökkenést mutat, melynek oka, hogy az ún. nyelvvizsga ügy az előző évben lezárult. A korrupciós cselekmények száma nagyságrendileg a korábbi évek adataihoz hasonlít. A 2015. évtől 2018-ig viszont már egyértelmű növekedést láthatunk. Megfigyelhető, hogy 2016-tól kezdődően a korrupciós bűncselekményeken belül a hivatali korrupciós bűncselekmények aránya jelentősen nőtt. Ennek okai a látenciában maradó ügyek számának csökkenése, valamint az egyes ügyekben kiemelkedően magas felderítések statisztikát befolyásoló hatása. A 2018. évben a regisztrált korrupciós bűncselekmények száma a 2017. év adataihoz képest majdnem a duplájára emelkedett. Ezzel szemben 2019-ben az előző évi adathoz képest jelentős visszaesés figyelhető meg, melyet a bűncselekménycsoporton belül a hivatali vesztegetések számának erőteljes csökkenése okozott. A 2020-as évben a regisztrált korrupciós cselekmények száma újra visszaállt a 2 évvel korábbi szintre. A 2021-es évben azonban a regisztrált korrupciós bűncselekmények száma jelentősen megemelkedett. Figyelembe kell venni azonban, hogy a regisztrált cselekmények növekedése alapvetően néhány olyan ügygel magyarázható, amelyben tömegesen került sor a közélet tisztasága elleni cselekmények felderítésére (pl. az egyik ügyben több mint 4 000 rendbeli cselekmény miatt van folyamatban eljárás). A gazdasági korrupciós bűncselekmények vonatkozásban kezdeményezett eljárások számának nagyarányú (32%-os) növekedését az a jogszabályváltozás eredményezte, amely büntetendővé tette az úgynevezett hálapénz elfogadását, nyújtását 2021. január 01-től. A büntetőjogi értelemben vett korrupciós cselekmények statisztikai mutatói alapján megállapítható, hogy a hivatali vesztegetések száma lényegében nem változott. A regisztrált hivatali korrupciós bűncselekmények számának ugrásszerű növekedését az a jelenség magyarázza, hogy a korrupciós kockázatnak jelentős mértékben kitett szolgálati helyeken tömegesen felderített bűncselekményeket a nyomozó ügyészségek egy-két eljárásban vizsgálják ki, és ezek befejezése a regisztrált bűncselekmények számának nagymértékű emelkedését eredményezi.⁵¹⁵

⁵¹⁴ Forrás: http://ugyeszseg.hu/pdf/ogy_besz/ogy_beszamolo_2014.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

⁵¹⁵ http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf (Letöltve: 2023. 05. 24.)

4. ábra: A korrupciós bűncselekmények statisztikai adatai⁵¹⁶



A hivatali vesztegetések száma 2012-ről 2013-ra jelentősen emelkedett, azonban 2014. évben még a 2012. évben rögzített adatokat sem érte el. A korrupciós bűncselekmények száma 2015. évben összességében majdnem a 2011. évi szintre esett vissza, azonban a hivatali vesztegetések száma jelentősen, a 2014. évi adatok 236%-ára emelkedett. Ezt követően a korrupciós deliktumok és azon belül a hivatali vesztegetések száma is folyamatosan emelkedett 2018-ig. A korrupciós bűncselekmények 2016. évben a 2015. évi adatainak 129%-át, 2017. évben 148%-át, 2018. évben pedig 269%-át regisztrálták. A hivatali vesztegetés bűncselekmények száma pedig 2016. évben a 2015. évi adatok 251%-át, 2017. évben 283%-át, míg 2018. évben pedig már 496%-át érte el. Ezzel szemben jelentős változás következett be a 2019. évben, azaz egy erőteljes csökkenést figyelhetünk meg, és a regisztrált hivatali vesztegetés száma a 2018. évi adatok 15%-át sem éri el. Ezzel szemben 2021-ben jelentős emelkedés volt tapasztalható, 2022-ben pedig a regisztrált hivatali vesztegetés már a vizsgált 11 év legmagasabb számát érte el, ezzel a 2018. évi adatokat is közel 261 százalékponttal haladta meg.

A regisztrált hivatali korrupciós bűncselekmények magas számát, továbbá azok változását néhány olyan büntetőeljárás eredményezi, amelyekben több száz korrupciós bűncselekményt bírálnak el a hatóságok. A 2021-es évben három ilyen büntetőeljárás is befejezésre került. Az egyik ügyben a Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség 49 vádlottal szemben összesen 4 356 rendbeli, a hivatali vesztegetés elfogadása büntettének különféle minősített esetei miatt emelt

⁵¹⁶ Forrás: Legfőbb ügyész Országgyűlés előtti beszámolója. <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/orszaggyulesi-beszamolok> (Letöltve: 2022. 01. 19.)

vádat, emellett további 408 bűncselekmény miatt az eljárást megszüntette. Az 1 513 oldalas vádiratban rögzített tényállás lényege szerint a röszei autópálya-határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök 2017 októbere és 2018 májusa között az úgynevezett áfa-kiutas szolgálati helyen, valamint a belépő oldali teherforgalmi sávon a külföldi tehergépjármű-vezetőktől, buszsofőröktől, valamint utasaiktól jellemzően alkalmanként 5 és 100 euró közötti összegeket vettek át.⁵¹⁷

Ezek és az ehhez hasonló ügyek a rendőrség belső védelmi szolgálatának felderítési tevékenysége eredményeként indultak, az ügyészségi nyomozásuk sikeresen zárult, melyben szerepe van a szervezeti megerősítésnek. A legfőbb ügyész 2019. és 2020. évi országgyűlési beszámolójában foglaltak szerint a védett állomány széles körben megismerte ezeket az ügyeket, a felderítő és a bűnüldöző hatóságok felderítésben játszott szerepét, továbbá a szigorú szankciókat, és ez az oka annak, hogy a hasonló jellegű, az egy szolgálati helyen szolgálatot teljesítő hivatalos személyek által tömegesen elkövetett közterületi korrupciós cselekmények visszaszorultak. Az elmúlt években így a jelentős terjedelmű ügyek már nem voltak jellemzőek, melynek megfelelően az egy eljárásban elbírált korrupciós bűncselekmények száma visszaesett.⁵¹⁸

Az ügyészség felismerte a korrupció elleni küzdelem fontosságát és nehézségeit, a látenciában maradó esetek magas arányát. Ennek megfelelően 2015. évben a korrupciós bűncselekmények tekintetében a bűnelkövetési forma jellemzőinek elemzése, és az ellenük történő fellépés hatékonyságának növelése érdekében vizsgálatot folytattak le. A korrupciós bűncselekmények miatt indított eljárásokban a vagyoneklobzás elmaradásának okait elemző utóvizsgálat célja a vagyoneklobzási indítványokkal és a vagyoneklobzás biztosítására szolgáló kényszerintézkedésekkel kapcsolatos gyakorlat, illetőleg az ebben a körben felmerülő jogalkalmazási hibák részletesebb feltárása és értékelése volt.⁵¹⁹

Jelentősen megváltozott a korrupciós bűncselekményeken belül a gazdasági és a hivatali korrupciós bűncselekmények aránya a 2016. évben a 2015-ös adathoz képest. A legfőbb ügyész véleménye szerint ennek okai a vesztegetési bűncselekmények látenciájának mértékében, az

⁵¹⁷ Forrás: Legfőbb ügyész Országgyűlés előtti beszámolója. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf (Letöltve: 2023. 05. 24.)

⁵¹⁸ Forrás: http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/admin/2020/10/ogy_beszamolo_2019.pdf (Letöltve: 2022. 01. 19.), http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/jaskupeter/2021/10/ogy_beszamolo_2020.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

⁵¹⁹ Forrás: http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2015.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

egyedi ügyekben kiugróan magas felderítések statisztikát torzító hatásában keresendők. Megállapítja továbbá, hogy a statisztikában látható jelentős emelkedés ellenére, nem lehet arra következtetni, hogy 2015-2016. évben a korrupciós helyzet jelentősen romlott volna. A korrupciós bűncselekmények látenciája ellenében a felderítésükre létrehozott szolgálatok tevékenysége (pl. a megbízhatósági vizsgálatok) eredményesnek tekinthető, ezért akár egy-egy kiterjedt, sokszereplős ügy felderítése és nyomozásának befejezése is képes a regisztrált bűncselekmények számát akár többszörösére emelni. Ezt támasztja alá a büntetőeljárások számának alakulása, amely nem mutat a bűncselekmények számának alakulásához hasonlóan nagy változatosságot: 2016-ban 82, 2015-ben 119, 2014-ben 87 nyomozás fejeződött be hivatali korrupciós bűncselekmény miatt.⁵²⁰

A legfőbb ügyész a 2017. évi beszámolójában foglaltak szerint kérdésesnek tartotta, hogy az elmúlt években tapasztalható növekedést lehet-e a tartós trendnek tekinteni, és a korrupciós helyzet folyamatos romlására számítani. Véleménye szerint a növekedést előidézhetette a hivatali korrupciós bűncselekmények felderítésére létrehozott szolgálatok tevékenysége (pl. a megbízhatósági vizsgálatok) is. Egy-egy kiterjedt, sokszereplős ügy felderítése és nyomozásának befejezése eredményeként a regisztrált korrupciós bűncselekmények száma akár többszörösére is növekedhet. Mivel a korrupciós bűncselekmények látenciája magas, a regisztrált bűncselekmények száma mellett egy ország korrupciós állapotának megítéléséhez a korrupcióérzékelésre utaló mérőszámoknak is jelentősége lehet. A percepciós indexek értelmezésénél azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy akár egyetlen ügy is a korrupcióérzékelési mutatók jelentős romlását okozhatja.⁵²¹

Az adatokat elemezve megállapítható, hogy míg az utóbbi években a hivatali vesztegetések száma jelentősen nőtt, a gazdasági vesztegetések száma rendkívüli módon csökkent. Egyértelmű, hogy ez a csökkenés nem tükrözheti a valós helyzetet. A gazdasági vesztegetések számának ilyen mértékű csökkenéséből a legfőbb ügyész arra következtet, hogy ezekben az ügyekben a felderítés hatékonysága nem éri el a hivatali korrupciós bűncselekményekét. Ennek egyik oka az lehet, hogy a nyomozó hatóságoknak nem állnak rendelkezésükre olyan eszközök, mint amilyenek a hivatali korrupció felderítéséhez eredményesen használhatók.⁵²²

⁵²⁰ Forrás: http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2016.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

⁵²¹ Forrás: http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2017.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

⁵²² Forrás: http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2018.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 19.)

5.6. A megbízhatósági vizsgálatokkal kapcsolatos jogi felvetések, szakmai kérdések

A jogintézmény – bár nem tekinthető már újnak – még mindig viták kereszttüzeiben áll. Célja azonban üdvözölhető, igaz, a kivitelezése, az elért eredmények átgondolásra érdemesek. Az integritástesztek a világ több országában ismertek és hatékonyak a rendőri korrupció elleni fellépés, a megelőzés tekintetében. Az integritástesztek a nemzetközi szervezetek hatékonyak tartják a korrupció elleni küzdelemben,⁵²³ így a jogintézmény létjogosultsága vitathatatlan.⁵²⁴

Az integritástesztek célja Hoppe szerint összetett, melyek közé tartozik az integritástesztek lehetséges alanyainak jog- és szakszerű munkavégzésre történő ösztönzése, az állomány bizonytalanságban tartása. Ezt azáltal éri el, hogy az érintettek nem tudhatják, épp egy integritásteszt alá vonták-e őket, vagy egy szokványos intézkedést kell fogadosítaniuk.⁵²⁵

A megbízhatósági vizsgálatok túlnyomó részben a közterületi szolgálat tagjait érintik. Ennek elsődleges oka, hogy a jogintézmény szabályai ebben a közegben alkalmazhatók legegyszerűbben. Felmerül kérdésként, hogy a jogintézménynek ez a tulajdonsága - miszerint bizonyos szolgálati feladatokat ellátók esetében kevésbé alkalmazható - problémaként értékelhető-e.

A megbízhatósági vizsgálatok jellegüknél fogva elsősorban a kisstílusú korrupciós cselekmények realizálására alkalmasak, amikor a rendészeti szerv dolgozója olyan személlyel kapcsolatban követ el bűncselekményt, akit előzetesen nem ismert. A kisstílusú korrupció ez esetben nem azt jelenti, hogy ez a cselekmény kis súlyú lenne. Hiszen, ha egy rendőr korrupciós cselekményt követ el magatartásával, az egész rendőrségbe vetett bizalom inog meg. A társadalom nem individuális jelenségként tekint a cselekményre, hanem az egész rendőri szervezetre nézve von le negatív következtetéseket.⁵²⁶ A kisstílusú korrupció kifejezést a szakemberek a mindennapi életben előforduló alacsony szintű köztisztviselők vagy munkavállalók és állampolgárok közötti esetekre használják, ahol kis összegek mozognak vagy apróbb szívességek teljesülnek.⁵²⁷ A megbízhatósági vizsgálat jogintézményének jellegéből következik, hogy a

⁵²³ Hoppe, Tilman (2015): Legislative Toolkit on Integrity Testing. Internal Draft. CoE/EU Eastern Partnership Programmatic Co-operation Framework (PCF) „*Fight against Corruption and Fostering Good Governance/Fight against Money-Laundering*”, 5. o. http://tilman-hoppe.de/ECCU-PCF-Toolkit_REG_-2_2015.pdf. (Letöltve: 2022. 04. 27.)

⁵²⁴ Farkas Krisztina (2020): Az integritásteszt alapjai nemzetközi tapasztalatok tükrében. In: Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet 147. o.

⁵²⁵ Hoppe, Tilman (2015): im. 6. o.

⁵²⁶ Inzelt Éva – Kerecsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 13. o.

⁵²⁷ Henk van de Bunt és Hans Nelen (2012): im. 14. o.

bűnszervezetben és egyes folytatólagosan, sorozat jelleggel elkövetett cselekmények esetében nem alkalmazhatók eredményesen. A bűnszervezetben elkövetett korrupciós cselekmények egyik jellemzője, hogy a kötelezettségszegés és az előny átadása egymástól helyben és időben jól elkülönül. Előfordulhat, hogy a jogsértést elkövető személy és kötelességét megszegő rendőr közvetlenül nem is érintkezik egymással, a kapcsolattartás és az előny átadása közvetítő útján történik.

A sorozat jellegű vesztegetési cselekményeknél gyakran előfordul, hogy a korrupciós tranzakciók rendszeresen ugyanazon szereplők között zajlanak (például: egy civil személy mindig ugyanannál a rendőrnél csempész át lopott autót az államhatáron), akik egymást jól ismerik, így a megbízhatósági vizsgálat hatékony alkalmazása szinte kizárt. Nehezen alkalmazhatók továbbá a megbízhatósági vizsgálatok kisebb városokban, falvakban, azaz kisebb közösségekben, ahol a mesterségesen kialakított élethelyzet gyanút kelthet az ellenőrzés alá vont személyekben.

Figyelmet érdemel az a jogintézményre vonatkozó szabály, miszerint amennyiben a megbízhatósági vizsgálat során feltárt jogsértés alapján fegyelmi vagy szabálysértési felelősség merül fel, annak vizsgálatától el kell tekinteni, hiszen ilyen eljárás a vizsgálat alapján nem indítható. Ez a szabály mindenképpen támogatásra érdemes. Fontos garanciát jelent, hogy ha ilyen komoly felhatalmazást kap egy szerv a bűncselekményt elkövető személyek felderítésére, akkor ezeket a lehetőségeket valóban ennek a célnak az érdekében használja. Ne legyen lehetőség egy csekélyebb súlyú szabálysértés vagy fegyelemsértés feltárása érdekében ilyen eszközöket alkalmazni, hiszen ez aránytalan lenne és rombolná a jogállami berendezkedést.

A megbízhatósági vizsgálat lefolytatása során előfordulhat, hogy nem történik kapcsolatfelvétel. Ez azt jelenti, hogy hiába történt meg mesterségesen egy szituáció kialakítása, hiába követett el az erre felhatalmazott tárgyalótiszt jogsértést, a rendőrrel még csak kapcsolatba sem került. Elemezve a statisztikai adatokat, mely szerint 2018. évben a kezdeményezett eljárások 29,3%-ában⁵²⁸ valósult meg a vizsgálat, felmerül a kérdés, hogy a megbízhatósági vizsgálatok lefolytatása során a tárgyalótiszt által elkövetett jogsértés igazolható-e a jogintézmény megalkotásának céljával. A jogintézmény hatékonyságának vizsgálata során mindezekon túl azt is figyelembe kell venni, hogy a célzott állomány tekintetében nemcsak realizálásra alkalmas, hanem nyilvánvalóan egyfajta prevenciót is szolgál. A jogintézmény preventív hatása megkérdőjelezhetetlen, hiszen a rendészeti szervek

⁵²⁸ Az NVSZ adatai alapján 2018. évben 1103 kezdeményezett eljárásból 323 valósult meg.

dolgozói tisztában vannak a megbízhatósági vizsgálat jogintézményével, annak módszereivel, és ezáltal a lebukás veszélyeivel. A korrupciós cselekmények elkövetésére hajlamos rendészeti dolgozók óvatosabbak lettek a számukra idegen személyekkel szemben. Mindemelett elgondolkodtató, hogy a jogintézmény ténylegesen eredményezte-e a korrupciós csökkenését, vagy csak a hangsúlyt a szervezettség és a nagyobb konspiráció felé terelte. Választ keresve a kérdésre, figyelembe kell venni, hogy az elmúlt években több olyan – nagy nyilvánosságot kapott – büntetőeljárás indult hivatali vesztegetés elfogadása miatt a rendészeti szervek állományába tartozó személyekkel szemben, mely ügyekben az üzletszerűség, a bünszövetségben történő elkövetés is felmerült minősítő körülményként. Az ügyek közös jellemzője, hogy nem csak az állampolgárokkal intézkedő rendőrök és pénzügyőrök vannak a gyanúsítottak között, hanem alosztályvezetőjük, illetve osztályvezetőjük is. Az utóbbi években több szervezettebb bűnelkövetést derítettek fel a hatóságok.⁵²⁹ Ez csak orientáló jellegű, hiszen be kell látni, hogy a korrupciós bűncselekmények esetében a szervezettség felderítése meglehetősen nehéz, azonban az ezt a tevékenységet végzők is szakmailag és technikailag sokkal felkészültebben, eredményesebben lépnek fel a korrump személyekkel szemben.

A jogintézmény alkalmazása kapcsán elgondolkoztató, hogy mi szolgáltathat gyanúokat egy célzott megbízhatósági vizsgálatához. Lehetséges, hogy elegendő egy kolléga vagy egy, az érintett rendőr által korábban intézkedés alá vont állampolgár által tett rosszindulatú névtelen bejelentés a hatósághoz? A megoldás természetesen csak az lehet, hogy ezeket az érintett hatóság kiszűrje. Cél, hogy indokolatlanul ne történjen megbízhatósági vizsgálat elrendelése, még akkor sem, ha ettől a jogintézménytől a feddhetetlen kollégák nem tartanak. A szabályszerűen dolgozó állományt védeni szükséges és éreztetni kell, hogy a komoly felhatalmazást tartalmazó jogintézmény nem válhat egyfajta „játékszerré”, szükségtelen vegzálás eszközévé, hanem a bevezetésének célját, a korrump magatartást tanúsítók kiszűrését kell szolgálnia. A jogintézmény célja ugyanis alapvetően az, hogy az érintett hatóságok tagjai jogszerűen lássák el szolgálatukat, és semmiképpen nem az, hogy bűncselekmény elkövetésére kapjanak késztetést. Azzal, hogy a vizsgálat alá vont hivatali kötelességét megszegi, kellő

⁵²⁹ <https://infostart.hu/bunugyek/2023/04/19/ismet-lecsapott-a-tek-egyre-tobbet-tudni-az-artandi-hatarormaffiarol-video>; <https://24.hu/belfold/2022/06/27/tek-esek-csaptak-le-nyolc-korrump-rendorre-nagylaknal/>, <https://telex.hu/belfold/2022/11/11/roszke-hataror-penzugyor-korrupcio-szeged>

indokot szolgáltat a hivatása gyakorlásának alkalmatlanságára, ezzel pedig a jogviszonya megszüntetésére.⁵³⁰

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a tisztességes eljárásra vonatkozó esetjoga alapján Jagusztin Tamás megállapította, hogy „*egy olyan eljárásnak, amelyben a bűnüldöző szerv tisztjei állítanak csapdahelyzetet úgy, hogy lehetővé teszik a bűncselekmény elkövetését az elkövető tesztelése céljából, a Római Egyezmény 6. cikke szerinti tisztességes eljárás joga körében kialakított elvek alapján a következőknek kell megfelelniük:*

- *objektív – és az egész eljárás alatt igazolható – információ álljon rendelkezésre arra nézve, hogy a célszemély bűncselekményben vett részt vagy bűncselekmény elkövetésére hajlik;*
- *a bűncselekmény aktív kezdeményezésére a célszemély, és ne az eljáró tiszt (vagy a hatóság által irányított más személy) részéről kerüljön sor, a hatóság a bűncselekmény elkövetésének csak a lehetőségét teremtsen meg, ne ösztönözze azt;*
- *az ügy tárgyát képező bűncselekmény elkövetésére ne az eljáró tiszt (vagy a hatóság által irányított más személy) nyomásgyakorlásának hatására kerüljön sor;*
- *az eljárási cselekmények engedélyezése, végrehajtása és felügyelete világos és átlátható legyen, bíróság vagy ügyész által felügyelt módon.”⁵³¹*

Minden államban prioritást élvez a rendészeti szervek hatékony, törvényes működése, melyet azonban elsődlegesen semmiképpen sem a megbízhatósági vizsgálatoknak, hanem a megfelelő kiválasztásnak, a kiváló képzésnek, továbbá a magas anyagi és erkölcsi elismerésnek kell szavatolnia. Jogállamban a megbízhatósági vizsgálattal csak szükséges és arányos mértékben lehet élni, alkalmazásánál mindig vizsgálni kell, hogy nem okoz-e nagyobb kárt, mint amelynek elhárítására törekszik.⁵³²

A megbízhatósági vizsgálattal kapcsolatban felmerülő emberi jogi kérdések vizsgálatát azzal indokolt kezdeni, hogy leszögezzük a jogintézmény célját, ami nem más, mint annak megállapítása, hogy az érintett eleget tesz-e az előírt hivatali kötelezettségének. Ezt a célt a valóságban is előforduló vagy feltételezhetően előforduló élethelyzetek mesterséges létrehozásával, illetve alkalmazásával éri el. A megbízhatósági vizsgálat tehát tulajdonképpen egy titkosszolgálati eszközökkel és módszerekkel kialakított csapda. Ennek segítségével azt

⁵³⁰ Finszter Géza (2022): A materiális jogellenesség és a megbízhatósági vizsgálatok büntetőjogi következményei. In: Ambrus István - Kóhalmi László (szerk.): Mészáros Ádám emlékére. Budapest. Publicitas Art Média Kft. 63. o.

⁵³¹ Jagusztin Tamás (2021): A megbízhatósági vizsgálat az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának tükrében. In: Belügyi Szemle, 2021/11. 1938-1939. o.

⁵³² Finszter Géza (2022): im. 65-66. o.

figyelik meg, hogy a vizsgálat alá vont személy képes-e ellenállni a kötelessége megsértésére irányuló késztetésnek, hivatása gyakorlására felkészült-e, és a közjog szolgálatára morálisan is elkötelezett-e.⁵³³

A korrupció, ezen belül pedig a rendészeti korrupció elleni fellépés prioritást élvez, az ellene való hatékony fellépés érdekében a jogalkotó sajátos döntést hozott. Ennek megfelelően a jelenlegi szabályozás szerint a megbízhatósági vizsgálat során a hatóság tagjai kiprovokálhatják bűncselekmény elkövetését. A provokáció Mészáros Ádám megfogalmazásában „*nem más, mint a bűncselekmény elkövetésében való együttműködés látszatának felkeltésével a tettes bűncselekmény végrehajtására való ösztönzése*”.⁵³⁴ A hatósági felbujtás vagy provokáció a büntetőjogunkban az agent provocateur tanaként terjedt el. Egy megfogalmazás szerint az agent provocateur az, aki mást bűncselekmény elkövetésére abból a célból bír rá, hogy ellene büntetőeljárás induljon.⁵³⁵ A korrupciós bűncselekmények felderítése során többször merül fel az elkövető leleplezését szolgáló csapda alkalmazása, továbbá a bűncselekmény elkövetésének egyfajta látszólagos ösztönzése, provokálása.⁵³⁶

A hatósági provokációval kapcsolatban az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága (Supreme Court of the United States /a továbbiakban: U. S. Supreme Court/) a Sherman kontra Egyesült Államok ügyében hozott ítéletében megállapította, hogy a bíróságnak mindig mérlegelni kell az érintett bűncselekmény természetét, titkosságát és felderítésének nehézségét, valamint azt is, hogy az adott bűncselekményt általában milyen módon folytatják. Elismeri, hogy a bűnözői tevékenység lényegéből fakadóan a rendőrség fegyvertárában szükségesek a titkosszolgálati eszközök, a csapdaállítás. A csapdaállítás azonban kifogásolhatóvá válik, ha egy ártatlan személy elméjébe ültetik be az állítólagos cselekmény elkövetésére való hajlandóságot, és előidézik annak elkövetését annak érdekében, hogy büntetőeljárást indíthassanak. Kinyilvánítja, hogy az emberi természet elég gyenge, és kellőképpen sújtják a kísértések anélkül is, hogy maga a hatóság még hozzátenne ehhez, és bűnözést generálna. Az ítéletben az U. S. Supreme Court kinyilvánítja, hogy „*annak megállapítására, hogy történt-e hatósági felbujtás, meg kell húzni a határt az óvatlan ártatlan és az óvatlan bűnöző számára állított csapda között.*”⁵³⁷

⁵³³ Finszter Géza (2022): im. 57-58. o.

⁵³⁴ Mészáros Ádám (2011): im. 213. o.

⁵³⁵ Tokaji Géza (1984): im. 373. o.

⁵³⁶ Mészáros Ádám (2011): im: 213-214. o.

⁵³⁷ Sherman v. United States. 356 U.S. 369 (1958). Forrás: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/356/369/>. (Letöltve: 2023. 06. 16.)

A helyzet azonban Mészáros Bence szerint nem ilyen egyszerű, hiszen, aki a csapdában elbukik, az már nem tekinthető ártatlannak, és az ügyében döntést kell hozni. Éppen ezért a legmegnyugtatóbb megoldás az, ha azokra a személyekre, akikre nézve nem áll rendelkezésre terhelő információ, nem állítanak csapdát, hiszen elképzelhető, hogy a hatóságok közreműködése nélkül, soha nem követne el bűncselekményt.⁵³⁸

A megbízhatósági vizsgálat egyes álláspontok szerint egy speciális terepe a provokáció alkalmazásának a rendészeti korrupciós bűncselekmények elleni küzdelemben. Mások szerint a megbízhatósági vizsgálat tulajdonképpen egy vizsgálati módszer, amely ilyen értelemben tulajdonképpen nem tekinthető állami provokációnak, hiszen a vizsgálat alá vontnak van választási lehetősége. Meg kell jegyezni, vannak olyan szakemberek, akik nem helyeslik, hogy ha a fedett nyomozók provokálják bűncselekmény elkövetését.⁵³⁹ A megállapítás – a bizonyos értelemben hasonló tevékenységet végző – tárgyalótisztek tevékenysége tekintetében is elgondolkodtató. A hatóság tagjainak felbujtói magatartásával kapcsolatban Mészáros Bence álláspontja az, hogy ilyen esetekben maguknak a bizonyítékoknak a jogellenessége áll fenn, azok törvényességét zárja ki a hatósági provokáció, ami odavezet, hogy a hatóság törvénybe ütköző fellépése hiányában nem jött volna létre bűncselekmény, így bizonyítékok sem léteznének.⁵⁴⁰ Szabó Zsolt Tibor pedig kifejti, hogy hatósági felbujtás esetén a terheltek egyfajta sajátos kényszerhelyzetben vannak, hiányzik döntési szabadságuk. Döntési szabadság hiányában pedig nem beszélhetünk konkrét társadalomra veszélyességről. Konkrét társadalomra veszélyesség hiányában pedig még akkor sem beszélhetünk bűncselekményről, ha az absztrakt társadalomra veszélyesség megállapítható.⁵⁴¹ Más szerző – általánosságban egyetértve a megállapítással – kiemeli, hogy vannak olyan, elsősorban szervezett bűnözésre jellemző bűncselekmények, amelyeknél a felderítés érdekében indokolt lehet valamilyen „felbujtói magatartás”.⁵⁴² A megbízhatósági vizsgálatok vonatkozásában az egyfajta hatósági felbujtás jogszabályban foglalt lehetősége megosztja a szakembereket. Egyet kell érteni azzal

⁵³⁸ Mészáros Bence (2011): Fedett nyomozás a bűnüldözésben. Doktori értekezés, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 129. o.

⁵³⁹ Balla Lajos (2007): Adalékok a titkos információgyűjtés, valamint a titkos adatszerzés kriminalisztikai és eljárási problémáihoz, <http://www.debreceiitlotabla.hu/doc/bunteto/TitkosAdatgyujtes.pdf>. 46. o. (Letöltve: 2020. 09. 16.)

⁵⁴⁰ Mészáros Bence (2011): A Fővárosi Ítéltábla határozata a kábítószerrel visszaélésre való hatósági felbujtásról. JeMa, 2011. 2. sz. 30. o.

⁵⁴¹ Szabó Zsolt Tibor (2017): A korrupciós bűncselekmények egyes anyagi jogi kérdései. Jogi Tanulmányok 206. o.

⁵⁴² Nánási Gábor (2013): im. 54. o.

az állásponttal, hogy ez a fajta, provokatívnak is tekinthető vizsgálati módszer a jogintézmény céljának elérése érdekében elfogadhatónak tekinthető.

A megbízhatósági vizsgálatokkal összefüggő jogi, különösen az emberi jogi kérdésekben az Emberi Jogok Európa Bírósága (a továbbiakban: EJEB) ítélkezési gyakorlatát hívják segítségül. Az EJEB ítéleteiben több jogelvet fogalmazott meg, amelyek a büntetőeljárást megelőzően alkalmazott bűnüldözési műveletekre is vonatkoznak. Meg kell jegyezni azonban, hogy a megbízhatósági vizsgálat egy speciális jogintézmény, és mint ilyen, az EJEB ítéletek elemzése során ezt szükséges figyelembe venni.

A Rómában 1950. november 4. napján kelt az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény, azaz az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény)⁵⁴³ rendelkezéseit messzemenően alapul veszi az EJEB döntései során. A hatósági felbujtással kapcsolatos döntései során az Egyezmény 6. cikkében deklarált tisztességes tárgyaláshoz (eljáráshoz) való jog esetleges megsértését vizsgálja. Tette ezt a Ramanauskas kontra Litvánia (Ramanauskas v. Lithuania 2008)⁵⁴⁴ ügyben is. Az ítéletében megállapította, a kérelmező az eljárás során mindvégig fenntartotta, hogy a bűncselekmény elkövetésére felbujtották, azonban ezt a hazai hatóságok és bíróságok nem vizsgálták ki alaposan. Elemezni kellett volna különösen a művelet végrehajtásának indokait, a rendőrségnek a bűncselekményben való részvételének mértékét, valamint a kérelmezőt ért bármely felbujtás vagy nyomás mértékét, jellegét. A kérelmező elítélése a panaszos rendőri felbujtás eredményeként szerzett bizonyítékokon alapult. A felbujtás eredményeként elkövetett cselekmény beismerése azonban sem a felbujtást, sem annak hatásait nem annulálhatja. A tiszt és a kérelmező ismerősének tettei arra ösztönözték a kérelmezőt, hogy kövesse el azt a bűncselekményt, amelyért elítélték. Kiemeli azt is az EJEB, hogy Ramanauskas korrupciós magatartása a hatóság nyomásgyakorlására indult el azáltal, hogy az ajánlatot megismételték az elkövető elutasítása ellenére. Semmi nem utalt arra, hogy a bűncselekményt az ő beavatkozásuk nélkül elkövette volna. Tekintettel az ilyen jellegű felbujtásra és annak a kifogásolt büntetőeljárásban való felhasználására, az eljárás, a tárgyalás nem felel meg a tisztességesség követelményének, azaz megállapították az Egyezmény 6. cikke 1. pontjának megsértését.

⁵⁴³ https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf

⁵⁴⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-2249%22%7D>

A felbujtás kérdéskörében az EJEK vizsgálja a predisponáltsági feltételt. Ennek keretében az egyik lényeges kérdés, hogy felmerült-e objektív gyanú arra nézve, hogy az érintett személy bűncselekményben már részt vett, vagy hajlamos deliktum elkövetésére. A Burak Hun kontra Törökország (Burak Hun v. Turkey (2009))⁵⁴⁵ ügyben hozott ítéletében az EJEK megállapította, hogy a csapdát állító rendőr tettei készítették arra a kérelmezőt, hogy kövesse el azt a bűncselekményt, amely miatt elítélték. Semmi sem utal arra, hogy az ő közbelépése nélkül a deliktumot elkövette volna, így arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező tárgyalása (eljárása) nem felel meg az Egyezmény 6. cikke által megkövetelt tisztességes tárgyalásnak (eljárásnak).

Az EJEK felbujtással kapcsolatos elvei kialakulásának fontos állomása volt a Teixeira de Castro kontra Portugália (Teixeira de Castro v Portugal 1998) ügy.⁵⁴⁶ Ennek során számos tényezőt vettek figyelembe. Így vizsgálták, hogy a nemzeti hatóságnak volt-e alapos oka arra, hogy azt feltételezze, hogy az elkövető korábban is részt vett hasonló bűncselekmény elkövetésében, hiszen büntetlen előéletű volt, és nem volt vele szemben nyomozás folyamatban. Semmi nem támasztja alá a hatóság azon állítását, hogy a kérelmező hajlott a bűncselekmény elkövetésére. A két rendőr nem korlátozta tevékenységét arra, hogy pusztán passzívan megfigyelje, amint Teixeira de Castro elkövet egy bűncselekményt, hanem olyan befolyást gyakoroltak rá, amellyel felbujtották a bűncselekmény elkövetésére. A fedett titkos ügynökök alkalmazását korlátozni kell, és garanciákkal kell körülbástyázni még az olyan esetekben is, amelyek a kábítószer-kereskedelemmel függenek össze. A tisztességesség követelményét, amit a 6. cikk testesít meg, minden fajta bűnügyben érvényesíteni kell, a legegyszerűbben éppúgy, mint a legbonyolultabban. Az EJEK mindezeket figyelembe véve arra a következtetésre jutott, hogy a két rendőr tevékenysége túlmegy a fedett titkos ügynök tevékenységén, mert ők provokálták ki a bűncselekmény elkövetését, és semmi nem utal arra, hogy azt beavatkozásuk nélkül is elkövették volna. Ez a beavatkozás, és ennek felhasználása a sérelmezett büntetőeljárás során azt jelentette, hogy a kérelmezőt már a kezdetektől megfosztották a tisztességes tárgyaláshoz való jogától, következésképpen megsértették az Egyezmény 6. cikk 1. pontját.

⁵⁴⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-96228%22%5D%7D>

⁵⁴⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%5D%7D>

Az EJEB a tisztességes eljárásról való joggal összefüggésben a Malininas kontra Litvánia (Malininas v. Lithuania 2008)⁵⁴⁷ ügyben megállapította, hogy az is sérti az Egyezmény 6. cikkében foglaltakat, ha az eljárás alá vont személy részére felkínált vagyoni előny annyira túlzó mértékű, hogy alkalmas bűncselekmény elkövetésére való ösztönzésre. Az ítéletben rögzítették, hogy biztosítékokat kell biztosítani a visszaélésekkel szemben, mivel a közérdek nem igazolhatja a rendőrségi felbujtás eredményeként szerzett bizonyítékok felhasználását. Visszautaltak a Teixeira de Castro kontra Portugália ügyre. Kinyilvánították, Malinias ügyében nem volt bizonyíték arra, hogy a kérelmező korábban kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket követett volna el. Nem nyújtottak be objektív, bíróságilag ellenőrzött anyagokat a bíróságnak annak bizonyítására, hogy a hatóságoknak alapos okuk volt arra gyanakodni, hogy a kérelmező kábítószer-kereskedelemmel vagy ilyen bűncselekmény elkövetésére hajlamos volt. Erre vonatkozó releváns bizonyítékot nem terjesztettek az elsőfokú bíróság elé, és nem tesztelték kontradiktórius módon. A csapdaállítás során a kérelmezőnek jelentős pénzüsszeget – 3 000 USD-t – ajánlottak fel nagy mennyiségű kábítószer szállítására. Ez nyilvánvalóan ösztönzést jelentett az áruk előállítására. Az elsőfokú bíróság elismerte a rendőrség meghatározó szerepét. Az EJEB álláspontja szerint a rendőrök nem csupán „csatlakoztak” egy folyamatban lévő bűncselekményhez, hanem ők provokálták az elkövetést, következésképpen megsértették az Egyezmény 6. cikkének 1. bekezdését.

Fontos megjegyezni, hogy a bemutatott EJEB ítéletekben szereplő ügyek nem konkrétan megbízhatósági vizsgálatokhoz, vagy másnéven integritástesztetekhez kapcsolódnak, hanem a rendőrség titkosszolgálati eszközökkel végrehajtott tevékenységéhez. A megbízhatósági vizsgálatok más szabályokon, felhatalmazáson alapulnak, amelyek során a hatóság meghatározott személyi kört tesztel abban a tekintetben, hogy alkalmasak-e feladataik jogszerű ellátására, és van-e hajlandóságuk bűncselekmény elkövetésére. A bemutatott ítéletek azonban iránymutatásul szolgálnak, hiszen a megbízhatósági vizsgálatok során is biztosítani kell a vizsgálat alá vont személy számára az Egyezmény 6. cikk 1. pontjában foglalt jogát. A jogszabály lehetőséget nyújt a megbízhatósági vizsgálatot végzők részére, hogy valamiféle kezdeményező magatartást tanúsítsanak. Jogállamban egy ilyen felhatalmazáshoz szigorú jogi korlátok megalkotása is szükséges. Tekintettel tehát arra, hogy a jogintézmény a vizsgálat alá vont személy alapvető emberi jogainak nagyfokú korlátozását jelenti, így a szabályozásban több garanciális szabály is megjelenik, amely biztosítja, hogy a vizsgálatot csak alapos okkal és a

⁵⁴⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-87223%22%7D>

törvényeknek megfelelően folytassák le.⁵⁴⁸ A jogalkotó a felhatalmazáshoz komoly jogi korlátokat társított hiszen a hatóság tagjai nem sérthetik a célszemélyek tisztességes eljáráshoz való jogát.⁵⁴⁹ A jogintézmény jogi garanciáját egyrészt az biztosítja, hogy a vizsgálatot az NVSZ csak az ügyészség engedélyének birtokában hajthatja végre. Ezen túlmenően meg kell említeni, hogy önálló deliktumként került meghatározásra a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat végzése bűncselekmény.⁵⁵⁰ Ennek megfelelően az a hivatalos személy, aki megbízhatósági vizsgálatot ügyészségi jóváhagyás nélkül végez, vagy a jóváhagyás kereteit túllépi, illetve jogosulatlanul jóváhagy, büntettet követ el. Azonos módon rendeli büntetni a jogszabály azt a hivatalos személyt is, aki a megbízhatósági vizsgálatot elrendelő határozatban valótlan tényt állít és ez alapján a megbízhatósági vizsgálat elrendelését az arra jogosult jóváhagyja. Minősítő körülményként értékeli a törvény, ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelemet okoz. A törvénytelenül végzett megbízhatósági vizsgálat tehát amellet, hogy a vizsgálat alá vont tekintetében azt eredményezi, hogy a beszerzett bizonyítékok nem használhatók fel vele szemben, a vizsgálatot törvénytelenül végző vagy elrendelő személy büntetőjogi felelősségének megállapítását vonhatja maga után.

A célszeméllyel szemben célzott és véletlenszerű megbízhatósági vizsgálat is lefolytatható, amelyből következik, hogy semmilyen előzetes információ nem szükséges ahhoz, hogy a védelmi körbe tartozók tesztelése megtörténjen. Amennyiben jogsértésre utaló gyanú merül fel a védett állomány valamelyik tagjára vonatkozóan, akkor nem megbízhatósági vizsgálatot, hanem a bűncselekmény megállapítására vagy kizárására a büntetőeljárás előkészítő szakaszát kell elrendelni.⁵⁵¹

A jogintézmény vizsgálata során is kiemelt figyelmet kell fordítani a tisztességes eljáráshoz való jogra, amelyet az EBH2018. B.1. számú határozatban is megfogalmaztak. Az alapügy egy volt büntetés-végrehajtási zászlóshoz kapcsolódik, akit megbízhatósági vizsgálat alá vontak, majd a teszt eredménye alapján büntetőeljárást indítottak vele szemben. A mesterségesen kialakított élethelyzet szerint egy korábban fogvatartott személy nevében, miután a célszemély az SMS üzenetére nem válaszolt, telefonon keresztül felvette vele a kapcsolatot a tárgyalótiszt, és egy találkozót beszéltek meg. A létrejött találkozás során a hatóság tagja előadta, hogy egy üzlettársa az eljárás alá vont személy szolgálati helyén, a büntetés-végrehajtási intézetben fogva

⁵⁴⁸ Benei Dóra (2020): Az integritásvizsgálatok szerepe a korrupció elleni küzdelemben. In: *Ügyészek Lapja* 2020. évi 2-3. szám. <http://ugyeszeklapja.hu/?tag=benei-dora>

⁵⁴⁹ Mészáros Bence (2019): im. 81. o.

⁵⁵⁰ Btk. 308.§.

⁵⁵¹ Finszter Géza (2022): im. 58. o.

van tartva, és vele szeretné felvenni a kapcsolatot, amelyben segítségét kéri. A volt zászlós közölte, hogy erre törvényes lehetőség nincs. Ekkor a tárgyalótiszt közölte, neki az is elég, ha megtudja az üzlettárs szabadulásának időpontját, amelyre a vizsgálat alá vont közölte, hogy ezt könnyedén meg tudja oldani. Ezt követően a tárgyalótiszt a vizsgálat alá vontnak átadott egy cetlit, amelyen az ismerősének szánt üzenet volt. A volt zászlós közölte, azt nem ígéri, hogy át tudja adni. A Nemzeti Védelmi Szolgálat tagja ekkor elmondta, nem lesz hálátlan, és 100 000 Ft-ot adott át, amelyet a volt zászlós az asztalon az alkarja alá helyezett. Ezután a vizsgálat alá vont bizonytalanságát fejezte ki a tárgyalótiszt személyével szemben, aki a bizalmáról biztosította, majd távozott. A vizsgálat alá vont a cetlit és a készpénzt magához vette, majd a rendőrség őt ellenőrzés alá vonta, tőle a pénzt lefoglalták.

A volt zászlóst a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa bűnösnek találta a Btk. 294.§ (1) bekezdésben ütköző hivatali vesztegetés elfogadása büntetőjében, ezért egy év és hat hónapi, végrehajtásában háromévi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre, ötvennapitétel, napi tételenként 1 000 Ft pénzbüntetésre és lefokozásra ítélte (41(I.) Kb.1268/2015/6.). Az elsőfokon eljáró bíróság által megállapított tényállás szerint a volt zászlóssal szemben szabályszerű megbízhatósági vizsgálatot végeztek, amely során a vádlott az egyezkedésbe belement, kifejezetten maga utalt arra, hogy utána tud nézni a szabadulás idejének, illetve rejtett módon igyekezett eltenni a vesztegetési pénzt, miután a tárgyalótiszttel elköszöntek egymástól. A vádlott döntési szabadsága a bíróság szerint fenn állt, hiszen módja lett volna arra is, hogy ne menjen el a találkozóra, majd visszakozhatott volna akkor is, amikor egyértelművé vált, hogy a hivatali helyzetéből adódó segítségnyújtásra kívánják rávenni. A bíróság rögzítette, hogy a vizsgálat alá vont a tényállásban írt azon magatartásával, hogy működésével kapcsolatban anyagi ellenszolgáltatást fogadott el, megvalósította az ügyészi felhívás szerinti hivatali vesztegetés elfogadásának büntetőjében.

Az ítélet ellen az ügyész a vádlott terhére, vele szemben vagyonekbevitel alkalmazása érdekében, a vádlott irány megjelölése nélkül, a védő felmentés érdekében jelentett be fellebbezést. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta (6.Kbf.44/2016/5.), és a vádlottat az ellene a Btk. 294.§ (1) bekezdésébe ütköző hivatali vesztegetés elfogadásának büntetőjében emelt vád alól felmentette. A másodfokú bíróság összevetette a jogszabályi előírást, a konkrét végrehajtási tervet a bizonyítékként értékelt videó felvétellel, amelyen jól nyomon követhető a tárgyaló tiszt és a vizsgálat alá vont magatartása. Megállapította, hogy a vádlott azzal a magatartásával, hogy ígéretet tett az állítólagos üzlettárs szabadulása időpontjának másnapon történő közlésére,

valamint átvette azt a papírcetlit, amit el kellett volna juttatnia a fogvatartottnak, a hivatali visszaélés büntetének előkészületét megvalósította, amely büntetőjogi következményt még nem von maga után, azonban dokumentálásra került, hogy a vádlott hivatali kötelezettségét súlyosan megszegte, ezzel pedig a megbízhatósági vizsgálat a célját már elérte. A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv a megbízhatósági vizsgálatot ugyan technikai eszközök segítségével titokban rögzítheti,⁵⁵² azonban ha a célját elérte, a rögzítést haladéktalanul meg kell szüntetni.⁵⁵³ A másodfokon eljáró bíróság szerint a vizsgálat már akkor elérte a célját, amikor a vádlott a hivatali visszaélés büntetének előkészületét megvalósította, így a rögzítést akkor be kellett volna fejezni. Amennyiben pedig a vizsgálat során bűncselekmény gyanújára utaló adat merül fel, a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv a vizsgálat befejezését követően haladéktalanul feljelentést tesz.⁵⁵⁴ Emellett a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tárgyaló tiszt eltért a végrehajtási tervtől, hiszen aktív magatartással 100 000 Ft-ot ajánlott fel, ahelyett hogy megvárta volna a célszemély anyagi ellenszolgáltatásra irányuló kérését. A vádlott ugyan mint hivatalos személy a működésével kapcsolatban anyagi ellenszolgáltatást fogadott el, azaz tényállászerű magatartást tanúsított, ami a hivatali vesztegetés elfogadása büntetének a megállapítására alkalmas. Figyelembe kell azonban venni, hogy a tárgyaló tiszt kezdeményezésére fogadta el a pénzt, amely alapján a tárgyaló tiszt eljárása a tisztességtelen eljárás tilalmába ütközik. A másodfokú bíróság ítéletében hivatkozott a BH.1999/8. számában közzétett, az EJEB által a Teixeira De Castro kontra Portugália ügyében hozott ítéletére,⁵⁵⁵ amelyben megállapították: azzal, hogy a hatóság tagjainak azon magatartása, amikor nem korlátozták tevékenységüket pusztán a passzív megfigyelésre, hanem olyan befolyást gyakoroltak a célszemélyre, amellyel felbujtották a bűncselekmény elkövetésére, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 6. cikk 1. pontjának megsértését jelentette. A bíróság rögzítette, hogy közérdek nem igazolhatja rendőri felbujtás útján szerzett bizonyíték felhasználását. Az ítéltábla arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tárgyaló ügy megfeleltethető a hivatkozott EJEB ítélet tényállásával. A tárgyaló tiszt magatartása nem korlátozódott arra, hogy olyan helyzetet teremtsen, amely során a vádlott belső meggyőződése szerint tud dönteni, azaz kér vagy nem kér jogtalan előnyt a pénz felkínálásával, majd pedig kérés nélküli azonnali átadásával lényegében ő maga bujtotta fel a bűncselekmény elkövetésére.

⁵⁵² Rtv. 7/B. § (3) bekezdés

⁵⁵³ Rtv. 7/B. § (4) bekezdés a) pontja

⁵⁵⁴ Rtv. 7/C. § (1) bekezdés

⁵⁵⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%7D>

A tárgyalótiszt magatartása tulajdonképpen egy aktív hivatali vesztegetésnek megfeleltethető, azonban ebben az esetben megfeleltethető a vádlott által megvalósított hivatali vesztegetés elfogadása büntette felbujtásának. A hivatkozott EJEK ítélettel összhangban kinyilvánította a másodfokú bíróság, hogy az államnak nem lehet érdeke, hogy az egyébként bűncselekmény elkövetésére hajlamos állampolgárait bűncselekmények elkövetésére készítse. Ezzel pedig arra az álláspontra helyeződött, hogy a tárgyaló tiszt felbujtására elkövetett vádlotti cselekmény nem vonhat büntetőjogi értékelést maga után.

Az ítéletben a másodfokú bíróság mélyrehatóan foglalkozott a társadalomra veszélyesség kérdésével. Hivatkozott a Btk. 4. § (1) bekezdésében foglaltakra, mely szerint *„bűncselekmény az a szándékosan, vagy - ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli”*. Továbbá idézte a Btk. 4. § (2) bekezdésében foglaltakat, amely szerint *„társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti”*. Kinyilvánította, hogy a vádlott cselekménye tényállásszerű, cselekményét szándékosan követte el, hiszen cselekményének következményeit kívánta, valamint cselekményének absztrakt társadalomra veszélyessége is vitathatatlan. A jogalkotó bűncselekménnyé nyilvánította azt a cselekményt, ha egy hivatalos személy működésével kapcsolatban előnyt fogad el, amivel kifejezésre juttatta, hogy az ilyen cselekmény általában veszélyes a társadalomra. A bíróság ugyanakkor – hivatkozva a Btk. kommentárjára rögzítette, azt is vizsgálnia kell, hogy a cselekménynek van-e konkrét társadalomra veszélyessége. A kommentárban foglaltak szerint *„Konkrét büntetőügyben a társadalomra veszélyesség meglétét is bizonyítani (igazolni) kell. Ennek hiánya a cselekmény büntethetősége (tényállásszerűsége) és bűnösség esetén is lehetővé teszi, hogy a bíróság felmentő ítéletet hozzon.”*⁵⁵⁶ A bíróság a konkrét társadalmi veszélyesség fennállásának megítéléséhez az ítéletben jogirodalmi elméleti megállapításokat idéz, valamint a témában releváns bírói gyakorlatot is felsorakoztatja. Ezek alapján arra az álláspontra helyeződött, hogy az eljárás tárgyát képező cselekmény konkrét társadalomra veszélyessége nem állt fenn. Ezt azzal indokolta, hogy a hatóság az általa létrehozott mesterséges élethelyzetet végig az ellenőrzése alatt tartotta, a találkozó 30 percig tartott, amely során megvalósult a büntetendő cselekmény, a célszemélyt 1 percen belül elfogták. Így a cselekmény nem tudta kifejteni azt a káros hatást, amely alapján a konkrét társadalomra veszélyesség megállapítható lenne. A védett jogi tárgy, amely jelen esetben az

⁵⁵⁶ LB.Bfv.IV.618/2000.

állami és társadalmi szervek, a hivatalos és más közfeladatot ellátó személyek törvényes és elfogulatlan működéséhez fűződő társadalmi érdek, nem sérült. A bíróság megállapította, hogy bár a vádlott társadalomra veszélyessége fennáll, azonban a bűncselekmény megvalósulásához megkövetelt konkrét társadalomra veszélyesség hiányzik, így a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény. A megbízhatósági vizsgálat ugyanakkor a célját elérte, hiszen a vizsgálat alá vont személy szolgálati jogviszonya megszűnt. A másodfokú bíróság szerint tehát a megbízhatósági vizsgálat végrehajtása sértette a tisztességes eljárás elvét, valamint a vádlott terhére rótt cselekmény nem bűncselekmény, így a vádlottat felmentette.

A másodfokú ítélet ellen a fellebbezési főügyészség másodfellebbezést jelentett be a vádlott bűnösségének megállapítása és vele szemben büntetés kiszabása érdekében. A Kúria harmadfokú határozatában (Bhar.520/2017/3.) a másodfokú ítéletet helybenhagyta. Az ítéletben hosszasan kifejtette álláspontját a társadalomra veszélyesség megítélésének kérdésében. Rögzítette, hogy a társadalomra veszélyesség valamilyen cselekménynek az a sajátossága, hogy sérti vagy veszélyezteti a büntetőjogilag védett jogi tárgyak valamelyikét. A törvényhozói értékeléstől függetlenül is létezik a társadalomra veszélyesség, és a bűncselekménnyé nyilvánítás indoka. A jogalkotói értékelés eredményeként tesz szert büntetőjogi jelentőségre. A tényállásszerű cselekmény általában veszélyes a társadalomra, azonban előfordulhatnak olyan cselekmények, amelyek bár tényállásszerűek, azonban nem sértik vagy veszélyeztetik az adott bűncselekmény jogi tárgyát, és így nem veszélyesek a társadalomra. Ebben az esetben a bűncselekmény egyik fogalmi eleme hiányzik, tehát a cselekmény nem bűncselekmény. A bíróságoknak minden esetben vizsgálniuk kell, hogy egy tényállásszerű cselekmény veszélyes-e a társadalomra. A tárgyalt ügyben a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv tárgyalótisztje egy megbízhatósági vizsgálat keretein belül a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjához nem méltó élethelyzetbe hozta a vizsgálat alá vontat azzal, hogy hivatkozással egy volt fogvatartottra telefonon találkozóra hívta, ott előbb hivatali visszaélés büntetésének elkövetésére bujtotta fel, végül megvesztegette. A védett jogi tárgy a közélet tisztasága, ezen belül pedig a hivatalos személyek szabályszerű, pártatlan és befolyástól mentes, elfogulatlan eljárásához fűződő állami és társadalmi érdek. A bíróságnak abban kell állást foglalni, hogy a mesterséges élethelyzetben elkövetett cselekmény, amelyet azonnal rendőri intézkedés követett, így a közélet tisztasága ténylegesen nem sérülhetett, jelent-e konkrét veszélyt a társadalomra. Az, hogy a vádlott alkalmatlan és egyben méltatlan arra, hogy rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagjaként szolgálatot lásson el, a büntetőjogi felelősség szempontjából közömbös. A vádlott cselekménye

ugyanis mindvégig a hatóságok által ellenőrzöten zajlott le, a megbízhatósági vizsgálat végrehajtási tervének nagyrészt megfelelően. A Kúria egyetért a másodfokon eljáró bírósággal abban, hogy az ügyben a cselekmény objektív társadalomra veszélyessége nem állapítható meg.

A Kúria megállapította, hogy a megbízhatósági vizsgálat önmagában nem tekinthető hatósági provokációnak, hiszen az állam jogosult és köteles vizsgálni a rendvédelmi állomány alkalmasságát. Ugyanakkor arra az álláspontra helyeződött, hogy *„a megbízhatósági vizsgálatnak az Rtv.-ben történő szabályozásával a jogalkotó a vizsgálatot lefolytató, és más bűncselekmény elkövetésére felbújtó védelmi tiszt részéről egy büntethetőséget kizáró okot (a Btk. 24. §-a szerinti jogszabály engedélye) teremtett. Ezzel - és önmagában azzal a ténnyel, hogy a megbízhatósági vizsgálatot a rendőrségi törvényben szabályozta - lényegében azt fejezte ki, hogy a megbízhatósági vizsgálat az érintett szervezetek és a védett állomány 'belügye'.”*⁵⁵⁷

A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy mivel a megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének, így azt már akkor elérték, amikor a tárgyalótiszt a vádlottat rábeszélte arra, hogy a fogvatartott szabadulásának időpontját közölje vele. Ezzel ugyanis vállalkozott arra, hogy elköveti a Btk. 305. § c) pontja szerinti hivatali visszaélés büntettét. Ennek a deliktumnak az előkészülete nem büntethető, azonban nem írja elő a jogszabály, hogy addig kell a vizsgálatot folytatni, míg az érintett személy bűncselekményt követ el. Lehetőség lett volna arra is, hogy az adatok tényleges kiadásáig, azaz a hivatali visszaélés elkövetéséig folytassák a vizsgálatot, azonban a hivatali vesztegetés elfogadására történő felbujtásnak már nem volt indoka.

A Kúria határozatában hangsúlyozta, hogy nem a megbízhatósági vizsgálat létjogosultságát kérdőjelezi meg, amit mint jogalkalmazó, nem is tehet, és nem általános érvennyel állapítja meg, hogy a megbízhatósági vizsgálat keretében elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának társadalomra veszélyessége hiányzik. A Kúria külön elemezte az ítéletábrának azt a megállapítását, és a hozzá tartozó okfejtést, hogy az ügyben tárgyalt megbízhatósági vizsgálat a tisztességtelen eljárás tilalmába ütközött. Az ítéletábra az EJEB a Teixeira de Castro kontra Portugália (1998)⁵⁵⁸ ügyre hivatkozott. A Kúria az EJEB további, e körben hozott döntéseit /Ramanauskas kontra Litvánia (2008), Bannikova kontra Oroszország (2010)⁵⁵⁹/ is vizsgálta, és kijelentette, hogy nem osztja az ítéletábra álláspontját. A másodfokú bíróság által hivatkozott

⁵⁵⁷ A Kúria Bhar.520/2017/3. számú büntetőügyben hozott harmadfokú határozata

⁵⁵⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58193%22%5D%7D>

⁵⁵⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-2249%22%5D%7D>,
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-101589%22%5D%7D>

ügy tényállása több szempontból sem feleltethető meg a jelen ügy alapjául szolgáló történeti tényállásnak. A hivatkozott EJEK döntés egy olyan ügyben született, amelyben az eljáró fedett nyomozók anélkül végeztek hatósági felbujtást, hogy büntetőeljárás, vagy azt megelőző operatív nyomozás lett volna folyamatban. emellett pedig arra sem volt semmi okuk, hogy azt feltételezzék, hogy a célszemély bűncselekmény elkövetésére hajlamos. A fedett nyomozók akciójának sem bírósági, sem ügyészi felügyelete nem valósulhatott meg. A fedett nyomozók tevékenységét így az EJEK törvénytelennek minősítette. A jelen ügyben azonban a megbízhatósági vizsgálatot törvényesen végezték. A jogszabályban meghatározott keretek között, ügyészi engedéllyel folytatták le a vizsgálatot egy olyan személlyel szemben, aki korábbi fogvatartottal való személyes kapcsolata miatt a hatóság látókörébe került. A tárgyalótiszt ugyan eltért a végrehajtási tervtől, mert ő ajánlotta fel az anyagi ellenszolgáltatást, ezt azonban a törvény nem rendeli büntetni. A hatóság a bizonyítékokat nem bűncselekmény útján, vagy más tiltott módon, illetve nem a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg, így azok felhasználhatók. Kitért a másodfokú bíróság következtetlenségére is a Kúria, miszerint, ha a tisztességes eljárás tilalmába ütközőnek tartotta a vádlottal szemben lefolytatott megbízhatósági vizsgálatot és az erre alapított vádat, akkor figyelembe kellett volna venni, hogy az így megszerzett bizonyíték nem használható fel. Ez pedig azt eredményezte volna, hogy a vádlottat nem bűncselekmény hiányában, hanem bizonyítottság hiányában kellett volna felmenteni.

Az ügy alapján a Büntető Kollégiuma által közzétett EBH2018. 1.B.1. elvi határozat a következőket állapítja meg:

„Társadalomra veszélyesség hiánya miatt nem állapítható meg a hivatali vesztegetés elfogadásának büntette annak a büntetés-végrehajtási zászlósnak a terhére, akit a Nemzeti Védelmi Szolgálat tisztje az előzetes ügyészi engedéllyel végzett megbízhatósági vizsgálat keretében hivatali visszaélés elkövetésére bujtja fel, majd - az előzetesen kidolgozott és jóváhagyott végrehajtási terv kereteit túllépve, a fokozatosság követelményét megsértve - részére úgy ad át kéretlenül százezer forintot, hogy kész tények elé állítja a vádlottat, s amikor az nem tiltakozik, nyomban őrizetbe veszik.

A megbízhatósági vizsgálat alá vont büntetés-végrehajtási zászlós ugyanis a vesztegetéskor nem a saját szabad akarata (belátása) szerint járt el, hanem a vizsgálatot végző védelmi tiszt állította úgy kész tények elé, hogy választási lehetősége gyakorlatilag már nem volt.

*A vádlott magatartását a hatóság mindvégig nyomon követte, ellenőrizte, így az előzetes forgatókönyv túlteljesítése folytán a közélet tisztasága és a büntetés-végrehajtás adatkezelésének rendje vagy más fontos érdeke nem sérült, ezért a konkrét ügyben (egyedi esetben) a cselekmény objektív társadalomra veszélyessége hiányzott [2012. évi C. tv. 294. § (1) bek.; 1998. évi XIX. tv. 6. § (3) bek. a) pont, 331. § (1) bek.; 1994. évi XXXIV. tv. 7. § (3) bek., 7/B. § (2) bekezdés b) pont].*⁵⁶⁰

Ahogy Finszter Géza megállapítja, a harmadfokú határozatnak fontos jogpolitikai üzenete, hogy a megbízhatósági vizsgálat nem a hagyományos bűnüldözés motivációját igényli, hiszen kizárólag bűnmegelőzési szemlélettel lehet egyidejűleg elérni a hivatali rend védelmét és az emberi méltóság megőrzését.⁵⁶¹

A megbízhatósági vizsgálatok magyarországi bevezetése óta eltelt több, mint 10 év tapasztalatait, a kialakult szakmai véleményeket figyelembe véve szükséges a jelenlegi szabályozás átgondolása. A hatályos szabályok szerint amennyiben egy vizsgálat alá vont személy elfogadja a tárgyalótiszt által felkínált jogtalan előnyt, büntetőeljárás indul vele szemben a Btk. 294. §-ba ütköző hivatali vesztegetés elfogadása miatt, majd jogerős marasztalás esetén a szolgálati jogviszonya megszüntetésre kerül. Felmerül a kérdés, hogy egy „kreált” bűncselekmény esetén maradéktalanul fennállhatnak-e a bűncselekmény megállapításához szükséges feltételek, azaz a vizsgált cselekmény tényállásszerű, társadalomra veszélyes és bűnös. A feltételek közül a cselekmény konkrét társadalomra veszélyessége kérdéseket vet fel a szakemberek körében, mint ahogy az a gyakorlati példában is bemutatásra került.⁵⁶² Ebből az okból is felmerülhet az az igény, hogy amennyiben a vizsgált személy a megbízhatósági vizsgálat során jogellenesen cselekszik, legyen elegendő a szolgálati jogviszonyának megszüntetése. Így egyfajta minőségbiztosítási rendszerként működhetne a megbízhatósági vizsgálat, amely elérné legfőbb célját, mégpedig azt, hogy a szervezet tisztuljon, a bűncselekmény elkövetésére hajlamos személyek eltávolításra kerüljenek a kötelékből.

⁵⁶⁰ A Kúria elnökének országgyűlési beszámolója a Kúria 2018. évi tevékenységéről a jogegység biztosítása és az önkormányzati normakontroll körében. B/6665. A Kúria Elnöke 2019. El. II. A. 37. szám 3. számú melléklet 2. o. https://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/elnok_beszam/kuria_elnokenek_beszamoloja_2018.pdf (Letöltve: 2023. 06. 15.)

⁵⁶¹ Finszter Géza (2022): im. 62. o.

⁵⁶² Finszter Géza (2022): im. 60-62. o.

Egy célzott megbízhatósági vizsgálat esetében a vizsgálat alá vont személlyel szemben már amellet, hogy korrupció tekintetében kockázatos munkakörben teljesít szolgálatot, felmerülhetett, hogy a bűncselekmény gyanúját el nem érő, azonban elgondolkodtató viselkedést tanúsított. Amennyiben a célszemélyt a vizsgálat során tanúsított magatartása miatt egy „kreált” bűncselekmény miatt elmarasztalják, már nem kerül sor az általa korábban elkövetett jogsértések nyomozására, felderítésére. A vizsgálattal elérték azt, hogy az érintett szolgálati jogviszonya megszűnt, valamint a mesterséges élethelyzetben elkövetett bűncselekmény miatt a büntetőjogi felelősségét megállapították.

Felmerül annak a lehetősége is, hogy a „kreált” bűncselekményt elkövető személyt nem szembesítenék azonnal azzal, hogy megbízhatósági vizsgálat alá vonták, és nem csapnának le azonnal rá. A vizsgálatot követően, mivel felmerül annak lehetősége, hogy máskor is fogad el jogtalan előnyt a szolgálat teljesítése során, leplezett eszközök alkalmazását kezdenék meg, annak érdekében, hogy az adott személy által ténylegesen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekmény felderítése történhessen meg. Ez viszont jogi aggályokat vetne fel, hiszen ekkor nem hozzuk a vizsgálat alá vont tudtára, hogy egy speciális csapdát állítottunk fel részére, ahol elbukott. Ez pedig emberi jogi kérdéseket vetne fel.

5.7. A fejezet összefoglalása, következtetések

A rendészeti korrupció elleni fellépés – a jelenség kedvezőtlen hatásai miatt – minden fejlett országban prioritást élvez. Tekintettel arra, hogy a korrupciós jelenség szükségképpen óriási látenciával rendelkezik,⁵⁶³ a visszaszorítása érdekében mindig új, esetleg máshol már eredményesen alkalmazott módszereket, eszközöket kell bevetni. A korrupciós bűncselekményeken belül a rendőri korrupciós bűncselekmények további specialitásokkal rendelkeznek, melyek a felderítést még nehezebbé teszik.

Az integritásteszt nemzetközi szabályozásának és gyakorlatának vizsgálata tükrében megállapítható, hogy a tanulmányban felvetett jogi, etikai kérdések, a provokáció alkalmazása mindegyik, a jogintézményt bevezető országban felvetődik. A megbízhatósági vizsgálatoknak nincs egységes nemzetközi szabályozása (pl. van, ahol szigorúan személyhez kötött a vizsgálat, más országban állománycsoportos elrendelés is lehetséges; a vizsgálat büntetőeljárás

⁵⁶³ Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (2014): im. 15. o.

megindítására alapot ad, más országban nem ad alapot feljelentés megtételére, csak orientáló jellegű).

Az integritásteszteteknek alapvetően két típusát különböztethetjük meg: a keményvonalas (hard) és a puhavonalas (soft) szabályozásúakat. Lényeges különbség, hogy a keményvonalas integritásteszteteket nem csak célzottan, hanem véletlenszerűen is végre lehet hajtani. Jelentős eltérést jelent a szabályozásban az is, hogy ki rendelheti el a vizsgálatot, továbbá, hogy létezik-e felügyeleti szerepet betöltő szervezet. Különböző szabályokat alkottak a felbujtás, provokáció lehetőségének tekintetében is.

A megbízhatósági vizsgálatok ugyan jelentős generális preventív hatást töltenek be, de emellett kiemelt feladatuk, hogy egyfajta, sajátos kriminalisztikai eszközként alkalmasak korrupciós bűncselekményt potenciálisan elkövető személyek kiszűrésére is, ezáltal speciális prevencióra is.

Magyarországon a NVSZ munkatársai a megbízhatósági vizsgálatok bevezetését követően rendszeresen egyeztettek a Legfőbb Ügyészség képviselőivel és közösen lefektettek olyan magatartásformákat, amelyek még a felbujtás szintjét sem érik el, mert teljes a vizsgálat alá vont személy döntési szabadsága. Az állam büntetőjogi igényének érvényesítését és a tisztességes eljáráshoz (büntetőeljáráshoz) való jognak az ütközését az Európai Emberi Jogi Bíróság is vizsgálta már (Teixeira De Castro vs Portugália).⁵⁶⁴

A kapcsolatfelvétellel zárult ügyek aránya még mindig alacsony, annak ellenére, hogy a korábbi évekhez képest már jelentős pozitív elmozdulás érzékelhető (2012. évben 19,5%, 2013. évben 20,4%, 2014. évben 22,4%, 2015. évben 21,4%, 2016. évben 28,8%, 2017. évben 29,3%, 2018. évben 29,3%, 2019. évben 23,6%, 2020. évben 25,2%, 2021. évben 24,2%, 2022. évben 29,3%).⁵⁶⁵ Az NVSZ-nek vizsgálni indokolt, hogy mi az oka a kapcsolatfelvétel nélkül zárult ügyek magas számának, és ennek az eredménynek a birtokában meg kell hozni a szükséges intézkedéseket.

Amellett, hogy – a gyakorlati tapasztalatok és a kutatási eredmények alapján – a megbízhatósági vizsgálat a kisstílusú korrupciós cselekményeknél eredményesen alkalmazható, a prevencióban

⁵⁶⁴ Váradi Pirooska – Varga Róbert (2015): A Nemzeti Védelmi Szolgálat korrupcióellenes tevékenysége - In: Dargay Eszter – Juhász Lilla Mária (szerk.): Antikorrupció és Integritás NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 154-155. o.

⁵⁶⁵ Az NVSZ adatai alapján.

betöltött szerepe is megkérdőjelezhetetlen. A szervezett elkövetési magatartást tanúsítókkal szemben azonban kisebb eredménnyel kecsegtet a jogintézmény sajátos jellemzői miatt.

A megbízhatósági vizsgálatok sokszor célzottan kerülnek elrendelésre olyan személyekkel szemben, akiknek a munkaköre fokozott korrupciós kockázatot jelent. A kiválasztásnál fontos a predisponáltság vizsgálata és megléte olyan mértékben, amely előkészítő eljárást, vagy nyomozást még nem alapoz meg. Fontos kiemelni továbbá, hogy amennyiben ilyen személlyel szemben a vizsgálat bűncselekményt tár fel, akkor a tisztségviselőt felelőségre vonják, bizonyos esetekben a szolgálati jogviszonya megszűnik.

Az utóbbi évtizedben a korrupció elleni fellépés területén szemléletváltás volt megfigyelhető.⁵⁶⁶ Megállapították, hogy a büntetőjogi, represszív eszközök a gyakorlati tapasztalatok alapján nem elegendőek.⁵⁶⁷ A korrupció elleni hatékony fellépéshez valamennyi represszív és integritás alapú eszköz alkalmazása, egyensúlyának megtalálása kiemelt jelentőséggel bír.

A megbízhatósági vizsgálat hatékony és eredményes a rendészeti korrupció elleni fellépés során, azonban folyamatosan fejleszteni szükséges a vonatkozó szabályokat, gyakorlatokat. Mindvégig szem előtt kell tartani, hogy a jogintézmény bevezetésének célja a hivatásra alkalmatlan személyek kiszűrése, a szervezet megtisztulásának biztosítása, nem pedig a megbízhatósági vizsgálat alá vonható állomány bizonytalanságban tartása. Ezt a fejlesztésnél, az alkalmazásánál figyelembe véve a jogintézmény betöltheti szerepét, azaz hatékonyan támogathatja a rendészeti szerveket abban, hogy az állományban arra alkalmas személyek teljesítsenek szolgálatot.

⁵⁶⁶ Klotz Péter (2017b): Az integritás-szemlélet lehetőségei a korrupció elleni fellépésben, különös tekintettel a munkaköri kockázatok elemzésére. Doktori (Phd) értekezés. Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 8. o.

⁵⁶⁷ Pallai, Katalin – Kiss, Norbert (2014): Towards Integrity: Integrity Education and Research at the National University of Public Service. Pénzügyi Szemle, 2014/2., 154. o.

6. A KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS GYAKORLATÁNAK BEMUTATÁSA ESETTANULMÁNYOKKAL

Tekintettel arra, hogy az elméletben kifejtett megállapításokat, a tapasztalatok bemutatott esszenciáit legjobban gyakorlati példán keresztül lehet szemléltetni, a következőkben esettanulmányokat ismertetek.

6.1. A hatóságok közötti együttműködés bemutatása gyakorlati példákon keresztül

Két megtörtént eset elemzésével jól érzékelhető a korrupciós cselekmények megelőzése, illetve felderítése, mely kizárólag a 2. fejezetben bemutatott személyek, szervezetek szoros együttműködése esetén lehet hatékony és eredményes.

6.1.1. Katonai bűncselekmény, majd hivatali vesztegetés elfogadása miatti marasztalás

Az NVSZ és az egyik megyei rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatának tagjai többször tartottak állományvédelmi ellenőrzést egy határátkelőhelyen, ahol felmerültek információk az ott szolgálatot teljesítő rendőrökre. Ezt követően egy alkalommal az Ellenőrzési Szolgálat önállóan állományvédelmi ellenőrzést tartott a határátkelőhelyen, ahol a gyorsan, szervezeten történő feladatvégrehajtásnak köszönhetően hat határátlépésre jelentkező utas vonatkozásában szabálytalanságokat észlelt. Az ellenőrök észlelésekor az útlevélkezelő – kezében az okmányokkal – először távozni akart. Amikor ezt nem engedélyezték, az utasokat szállító busz sofőrjének – szabálytalanul – visszaadta a 6 útlevelet, jelezte, hogy a határrendészeti intézkedést befejezte, a határátléptetés megtörtént, el akarta küldeni az utasokat. Az ellenőrök ezt nem engedték, majd azt tapasztalták, hogy egyik útlevéliben 100 euró van elhelyezve. A határrendésszel szemben felmerült a bűncselekmény gyanúja, így az ellenőri jelentés alapján a kirendeltségvezető feljelentést tett, az ügyészség pedig a Btk. 438. §-ának (1) bekezdésébe ütköző kötelességzegés szolgálatban bűncselekmény gyanúja miatt nyomozást rendelt el. Annak ellenére, hogy az útlevélkezelőnek átadott egyik okmányban 100 euró készpénz volt elhelyezve, az érintett utasnál pedig szabálytalanság volt megállapítható, amely felvetette a korrupció gyanúját, a határrendésszel szemben kizárólag katonai bűncselekmény miatt rendeltek el nyomozást, és emeltek vádat. A bíróság az útlevélkezelőt bűnösnek találta több rendbeli kötelességzegés szolgálatban bűncselekmény elkövetésében és 180 000 Ft pénzbüntetésre ítélte. Mindeközben az NVSZ adatszerző tevékenységet folytatott ugyanezen a szolgálati helyen, és ugyanazt a határrendészt érintően tett feljelentése alapján az ügyészség a Btk. 294. §-ának (1) bekezdésébe ütköző hivatali vesztegetés elfogadása büntetettének gyanúja

miatt nyomozást rendelt el, majd vádat emelt, melynek eredményeként a bíróság az útlevelkezelőt 2 év letöltendő szabadságvesztésre ítélte.

6.1.2. Korrupcióra utaló adatok felmerülését követően jogviszony megszüntetés fegyelmi eljárásban

Egy másik esetben felmerültek korrupcióra utaló információk egy külföldi állam területén levő határátkelőhelyen szolgálatot teljesítő rendőrökre. Az NVSZ, a megyei rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatának tagjai és az állományilletékes parancsnok állományvédelmi ellenőrzést tartottak a szolgálati helyen. Ennek során az egyik rendőr gyanúsán viselkedett, és nem volt együttműködő az ellenőrökkel. Az eset körülményeiről az ellenőrök tájékoztatták az illetékes ügyészt, aki halaszthatatlan nyomozati cselekmény keretében a rendőr motozására intézkedett. Ennek során a rendőr alsóruházatából egy zacskóba rejtve nagy mennyiségű külföldi fizetőeszköz került elő. Az ügyben hivatali vesztegetés elfogadása miatt indult büntetőeljárás, melynek során azonban nem lehetett bizonyítani, hogy a rendőr a megtalált készpénzhez a hivatali működésével kapcsolatban jogtalan előnyként jutott-e hozzá, ezért a nyomozás megszüntetésre került. Bizonyítottá vált azonban, hogy a rendőr megszegte a rendőrség belső szabályzóit, mivel ekkora összegű készpénzt nem tarthatott volna magánál szolgálatban. Ez megalapozta a fegyelmi eljárás lefolytatását, és a rendőr szolgálati jogviszonyának megszüntetését eredményezte. A rendőr a döntéssel szemben panasszal élt, azonban védekezése annyira életszerűtlen volt, hogy a panaszát a másodfokú fegyelmi eljárás során, valamint az illetékes közigazgatási és munkaügyi bíróságon egyaránt elutasították.

6.1.3. Az összefogás szerepe a rendészeti korrupció elleni fellépés során

A bemutatott esetekről elmondható, hogy az ellenőrök észlelése alátámasztotta azt a korábbi információt, mely szerint az adott szolgálati helyen korrupciós cselekményeket követnek el. Azonban a nyílt ellenőrzés során a hivatali vesztegetés elfogadása egyik esetben sem volt bizonyítható. Az első esetben az ellenőrzéshez kapcsolódó egyéb jogsértés alapozta meg a büntetőjogi felelősségre vonást kötelességzegés szolgálatban bűncselekmény gyanúja miatt. A hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekmény miatti felelősségre vonást az NVSZ adatszerző tevékenysége eredményezte. A második esetben a rendőr által korábban elkövetett összes korrupciós cselekmény büntetőjogi szempontból látenciában maradt, ami akár a bűnfelderítés kudarcának is tekinthető. Meg kell azonban jegyezni, hogy a külföldi államok területén dolgozó rendőrök ellenőrzése során a hatályos jogszabályok igen kevés jogosultságot adnak az NVSZ-nek és az ügyészségnek is. Ennek ellenére a korrupció elleni belső rendőrségi normáknak, az ellenőrzésben résztvevő szervek és az ügyészség együttműködésének eredményeként lehetőség

nyílt az érintett rendőr szolgálati jogviszonyának megszüntetésére. Ez bűnmegelőzési szempontból egyaránt hatékony, hiszen egyrészt az érintett rendőr esetében kizárja a jövőben korrupciós cselekmény elkövetésének lehetőségét, a szervezetben dolgozó többi rendőr vonatkozásában pedig visszatartó hatással bír.

6.2. A rendvédelmi korrupciós bűncselekmények miatt indult katonai büntetőeljárások a gyakorlatban

A joggyakorlatban a katonai büntetőeljárás sajátos kiterjedése korrupciós bűncselekmény kapcsán nem gyakran érhető tetten. Az alanyi konnexitásra nem igazán van példa, hiszen olyan eset, amikor egy „katona” korrupciós bűncselekmény mellett más, nem katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekményt követ el, meglehetősen ritka. Ennek oka, hogy a Magyar Honvédség tagja által elkövetett valamennyi bűncselekmény a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozik. A rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által pedig a tényleges szolgálati viszonyának tartama alatt elkövetett katonai bűncselekmény, valamint a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett más bűncselekmény is a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozik.⁵⁶⁸ Olyan eset, amikor ebbe a körbe tartozó személy korrupciós bűncselekmény mellett, szolgálati helyén kívül, szolgálattal össze nem függő deliktumot követ el, nem igazán fordul elő.

A tárgyi konnexitásra már könnyebben találunk példát. A rendvédelmi korrupciós bűncselekmények felderítése gyakran operatív eszközzel történik, és a realizálás nem azonnal valósul meg. Ezekben az esetekben a rendvédelmi szerv állományába tartozó, hivatali vesztegetés elfogadását elkövető személy azonosítható, a hivatali vesztegetést elkövető civil személy azonban nem mindig.

6.2.1. Katonai büntetőeljárás a civil személy által felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés esetén

A Győri Törvényszék Katonai Tanácsa ítéletében egy rendőr főtörzsszászlóst (I. r. vádlottat) hivatali visszaélés büntetében (Btk. 305. § c) pont) és egy civil állampolgárt (II. r. vádlottat) felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés büntetében (Btk. 305. § c) pont) bűnösnek mondott ki. A bíróság a rendőrt 120 (százhusz) napi tétel pénzbüntetésre és 1 (egy) évre a törzsszászlósi rendfokozatba történő visszavetésre, II. r. vádlottat 6 (hat) hónap szabadságvesztésre ítélte.

⁵⁶⁸ Be. 696. §.

A Központi Nyomozó Főügyészség Győri Regionális Osztálya a 4.Nyom.249/2014. számú vádiratával egy rendőr főtörzszászlóst, I. rendű vádlottat a Btk. 250. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés 1. tételének I. fordulata szerint minősülő hivatalos személy által kötelelességszegéssel elkövetett vesztegetés büntetével, míg a II. rendű vádlottat a Btk. 253. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő hivatali vesztegetés büntetével vádolta.

A rendőr főtörzszászlós az egyik rendőrkapitányság, Rendészeti Osztály, Körzeti Megbízotti Alosztály állományában teljesített szolgálatot mint körzeti megbízott. A II. r. vádlott egy Kft. alkalmazásában portás munkakörben dolgozott, több bűncselekmény (hivatalos személy elleni erőszak, kényszerítés, garázdaság, testi sértés, rongálás, folytatólagosan elkövetett zsarolás) miatt volt már büntetve. Az érintett rendőrkapitányság állományában a körzeti megbízotti feladatokat ellátó rendőr - a vagyonvédelmi tevékenységet folytató II. r. vádlottnak telefon útján előadott kérésére - szolgálaton kívül, az ügyeletesi feladatokat ellátó kollégáját megkeresve, a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala nyilvántartási rendszeréből személyi adatokat kért le egy személygépkocsi tulajdonosára vonatkozóan. Ezt követően - megállapodásuknak megfelelően - a rendőr telefonon közölte a II. r. vádlottal a lekérdezett adatokat. Ezzel a cselekményével a rendőr megszegte az Rtv. 84. § (1) bekezdésében foglaltakat, miszerint a rendőrség szervei az e törvényben meghatározott adatkezelési célból más rendőri, bűnüldöző, nemzetbiztonsági, igazságszolgáltatási és közigazgatási szervtől, valamint – törvény rendelkezése alapján – az adattal rendelkező más szervtől, a felhasználás céljának és jogalapjának megjelölésével adatokat vehetnek át. Az adatátvétel tényét mind az adatátadó, mind az adatátvevő szervnél dokumentálni kell. A bíróság a Be. 78. § (4) bekezdése alapján a bizonyítékok köréből kizárta az ügyben titkos információgyűjtés során keletkezett adatokat. A Be. 206/A. § (1) bekezdésének b) pontja értelmében a bűnüldözési célból folytatott bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható fel, ha a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt információ megszerzését követően a nyomozást - a büntetőeljárás megindításának valamennyi, e törvényben meghatározott feltétele megállapításakor - nyomban elrendelte vagy a feljelentési kötelezettségének nyomban eleget tett. A jogszabályban foglaltak ellenére a feljelentés csak 2 hónappal később került kézbesítésre az illetékes nyomozó ügyészség részére.

A bíróság logikai úton nem juthatott más következtetésre, mint hogy a II. r. vádlott azzal a szándékkal kereste meg telefonon a rendőrt, hogy visszajelzést kapjon az érintett

személygépjármű tulajdonosának adatairól. Az I.r. vádlott magatartása is ebbe az irányba mutat, hiszen az információt nem tartotta meg magának, hanem azt tovább adta az arra illetéktelen személynek. A körzeti megbízott a Btk. 459. § 11. pontjának k) alpontja értelmében hivatalos személynek minősül, továbbá kétségtelen, hogy hivatali minősége visszaélésszerű gyakorlásával az arra jogosulatlan II. r. vádlottat a közölt információkkal jogtalan előnyhöz juttatta. A II. r. vádlott azzal a magatartásával, hogy az I.r. vádlottban kialakította a hivatali visszaélést megvalósító magatartásra vonatkozó akaratelhatározást, a bűncselekményt felbujtóként követte el.

Minderre tekintettel a bíróság a rendőr bűnösségét 1 rb. a Btk 305. § c) pontjában meghatározott, aszerint büntetendő és minősülő hivatali visszaélés büntetében, a II. r. vádlott bűnösségét 1 rb. a Btk. 305. § c) pontjában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő – figyelemmel a Btk. 14. § (1) bekezdéseire - felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés büntetében állapította meg. A II. r. vádlott elsődlegesen a bizonyítottság hiányában történő felmentés, másodlagosan a büntetés enyhítése érdekében fellebbezést jelentett be, azonban a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mint másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet 6.Kbf.27/2015/4. számú végzésében hegybenhagyta.

6.2.2. Katonai büntetőeljárás a civil személy által elkövetett hivatali vesztegetés esetén

A Győri Törvényszék Katonai Tanácsa ítéletében egy rendőr címzetes őrnagyot (I. r. vádlottat) hivatali vesztegetés elfogadásának büntetében (Btk. 294.§ (1) bekezdés, (3) bekezdés aa) pont) és hivatali visszaélés büntetében (Btk. 305.§ c) pont), valamint egy civil állampolgárt (II. r. vádlottat) hivatali vesztegetés büntetében (Btk. 293.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés) bűnösnek mondott ki. A bíróság a rendőrt halmazati büntetésül 4 (négy) év szabadságvesztésre, 4 (négy) év közügyektől eltiltásra, valamint 300 000 Ft erejéig vagyonekobzásra, II. r. vádlottat 300 (háromszáz) napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A Központi Nyomozó Főügyészség Győri Regionális Osztálya vádiratában a rendőrt 1 rb. hivatali visszaélés büntetével (Btk.305. § c.) pont) és 1 rb. hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével (Btk.294.§ (1) bekezdésébe ütköző, a (3) bekezdés aa) pont), a II.r. vádlottat 1 rb. hivatali vesztegetés büntetével (Btk.293.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés) vádolta.

I. tényállási pont:

A rendőr egy rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály Nyomozó Alosztály Élet- és Vagyonvédelmi Csoportjának vezetőjeként teljesített szolgálatot. A II. rendű vádlott tanú 1-gyel való baráti és üzleti kapcsolata révén ismerte meg a településen lévő telephelyen az I. rendű vádlottat mint

nyomozót, aki rendszeresen tanú 1-gyel járt sportolni és vele szoros barátságot ápolt. A II. rendű vádlott és tanú 1 közös üzleti vállalkozás keretében folytatott gépjármű alkatrész-kereskedést, oly módon, hogy tanú 1 termékeit a II. rendű vádlott által internetes használcikk-kereskedő portálon hirdették meg, illetőleg ezen alkatrészeket a II. rendű vádlott által használt telephelyen tárolták. A rendőr őrnagy I. rendű vádlottnak beosztásából adódóan szolgálati feladata volt a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekmények felderítése, nyomozása, a gépjárművek lopására, finanszírozási csalására specializálódott szervezett bűnelkövetői csoportok felszámolása, a lopott gépjárműalkatrészek értékesítési piacának felszámolása, az illegális autóbontók feltérképezése a telephelyen.

A rendőrnek tanú 2 rendőr törzssászlós alárendeltjével ellenőrzést kellett végrehajtania a II. rendű vádlott autóbontó és használt autóalkatrész kereskedésében. Az ellenőrzés célja egy dolog elleni erőszak módszerével eltulajdonított Volkswagen Transporter T5 típusú gépjárműhöz tartozó egyedi azonosításra alkalmas alkatrészek felkutatása volt. A rendőr őrnagy I. rendű vádlott a tervezett intézkedésről értesítette tanú 1-t, aki felvette a kapcsolatot a II. rendű vádlottal, és közölte vele, hogy milyen alkatrészt fognak a telephelyén keresni. Az ellenőrzés lefolytatását megelőzően a rendőr őrnagy I. rendű vádlott - tanú 1-gyel fennálló kapcsolatára figyelemmel az ellenőrzés tényéről szintén előzetesen értesítette a II. rendű vádlottat. Ezt követően, ugyanezen a napon az I. rendű vádlott tanú 2 rendőr törzssászlóssal az autóbontó és használt autóalkatrész kereskedésben a megjelölt Volkswagen Transporter T5 típusú személygépjármű egyedi azonosításra alkalmas jelzéssel ellátott, légszákidító komputer felkutatására ellenőrzést végzett, amely eredményre nem vezetett.

II. tényállási pont:

A Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK) SIRENE Irodája bűnügyi információ tárgyában, az illetékes megyei rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóságát arról tájékoztatta, hogy a németországi település rendőrkapitánysága egy megnevezett internetes használcikk-kereskedő portálon keresztül olyan, bűncselekmények elkövetéséből származó gépjárművek alkatrészeinek hirdetését találta meg, melyek a II. rendű vádlotthoz kötődnek. A rendőr őrnagy szolgálati feladataként értesítést kapott 24 db nagy értékű, különböző országok hatósági jelzésű gépjárműveiről, azok pontos típusával és alvázszámával, kiegészítve azzal, hogy a gépjárműveket mikor tulajdonították el, és azokat az EU melyik tagállama körözi. Az átirat szerint a megjelölt gépjárművek alkatrészeinek értékesítése minden egyes alkalommal a II. rendű vádlotthoz köthető.

A rendőr őrnagy I. rendű vádlott utasításra megjelent a II. rendű vádlott telephelyén. Ezt megelőzően jelezte a II. rendű vádlottnak, hogy az internetes használati-cikk-kereskedő portálon keresztül hirdetett autóalkatrészekkel kapcsolatban merültek fel problémák és emiatt személyesen fog kimenni hozzá. Az ellenőrzést megelőzően a rendőr őrnagy I. rendű vádlott tudomást szerzett arról, hogy a II. rendű vádlottnak tanú 1-gyel való üzleti kapcsolata anyagi eredetű elszámolási vitára visszavezethetően megromlott.

A rendőr őrnagy I. rendű vádlott egyedül ment ki a telephelyre, ahol ellenőrzést hajtott végre. Ennek során a nála lévő, 24 db autót tartalmazó listán szereplő személygépjármű alkatrészei közül több darabot – köztük egy Škoda Superb és egy Volkswagen Golf VI. típusú személygépjárművekhez tartozó alkatrészeket – megtalált a telephelyen található üzemképtelen, autóalkatrészek tárolásának céljára szolgáló több teherszállító gépjármű rakterében. A rendőr őrnagy I. rendű vádlott a II. rendű vádlott és tanú 3 jelenlétében megállapította, hogy azok kétséget kizáróan beazonosíthatóak, megegyeznek a nála lévő listán szereplő gépjárművek típusaival. A rendőr őrnagy I. rendű vádlott tanú 3 távozását követően a telephely egy félreeső részéhez hívta a II. rendű vádlottat, ahol közölte vele, hogy: *„Figyelj II.r. vádlott keresztneve, hogy ha ezután is azt akarod, hogy a dolgok úgy menjenek, ahogy eddig, akkor fizetned kell nekem, mert tudom, hogy már nem vagy üzleti kapcsolatban a tanú 1-gyel és nem ő intézi az üzleti ügyeidet.”* Ezt követően a II. rendű vádlott megkérdezte a rendőr őrnagy I. rendű vádlottól, hogy mennyit kell fizetni azért, hogy eltekintsen a rendőri intézkedéstől, aki erre azt válaszolta, hogy: *„Három kiló lesz.”* A II. rendű vádlott rákérdezett arra, hogy mikor kell fizetnie, melyre a rendőr őrnagy I. rendű vádlott azt válaszolta: *„Add ide most, ne bonyolítsuk túl a dolgot!”*

A II. rendű vádlott ekkor elővett a zsebéből egy nagyobb köteg készpénzt, majd egy összegben, készpénzben átadott a rendőr őrnagy I. rendű vádlottnak 300 000 Ft-ot. Ezután visszamentek a telephely irodahelyiségébe, ahol a II. rendű vádlott egy Škoda Superb típusú személygépjármű alkatrészeiről számlát adott át a rendőr őrnagy I. rendű vádlott részére, azonban annak azonosítói nem egyeztek az elé tárt listán szereplő gépjármű adataival. A rendőr őrnagy I. rendű vádlott ezt követően a kapott anyagi ellenszolgáltatásra figyelemmel intézkedés nélkül távozott a telephelyről. A II. rendű vádlott az ellenőrzést követően a telephelyen található – bűncselekményekből származó - gépjárműalkatrészeket folyamatosan szállította el egy raktárhelyiségbe.

Az illetékes megyei rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Bűnügyi Osztálya a

Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya által folytatott nyomozást hatáskörébe vonta. Ennek során konspirált akció keretében ellenőrizte a II. rendű vádlott érdekeltségébe tartozó raktárhelyiségben tárolt, bűncselekményekből származó alkatrészeket onnan elszállítani szándékozó tehergépjárművet. Megállapították, hogy az abban szállított dolgok bűncselekmény elkövetéséből származó autóalkatrészek. A megtalált alkatrészek között mindazon gépjármű tartozékok is megtalálhatóak voltak, melyek vonatkozásában a rendőr őrnagy I. rendű vádlott korábban ellenőrzést végzett a II. rendű vádlott telephelyén.

A megyei rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Bűnügyi Osztályán elrendelt nyomozásban a tanú 1 által üzemeltetett telephelyen számos bűncselekményből származó gépjármű, illetőleg azok alkatrészei kerültek lefoglalásra.

A rendőr őrnagy I. rendű vádlott megszegte a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM. rendelet 8. §-ának (1) bekezdését, mely szerint a rendőr az általa észlelt, vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozóhatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

Az elsőfokú ítélet ellen az ügyben eljáró katonai ügyész fellebbezést jelentett be súlyosításért mindkét vádlott vonatkozásában. Az I. r. vádlott védője felmentés érdekében fellebbezett. A II. rendű vádlott védője pedig a kiszabott büntetés enyhítése érdekében jelentett be fellebbezést. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a 6.Kbf.83/2017/21. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést 3 évi börtönbüntetésre, és a mellékbüntetést 3 évi közügyektől eltiltásra enyhítette. Indokolásában az elsőfokú ítélet kihirdetésétől bekövetkezett értékelendő időmúlásra hivatkozott.

6.2.3. Katonai büntetőeljárás a civil személy által elkövetett hivatali vesztegetés esetén

Az ismertett bűncselekmények jól szemléltetik a tárgyi konnexitás kapcsán a katonai büntetőeljárás sajátos kiterjedését. Meg kell említeni, hogy az első ügyben a vádemelés még in concreto korrupciós bűncselekmény, azaz hivatali vesztegetés miatt történt, azonban az illetékes Törvényszék Katonai Tanácsa hivatali visszaélés, illetve felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés büntetében hozott ítéletet, mivel a hivatali vesztegetés tényállását nem látta bizonyítottnak.

A büntetőeljárást mindkét ügyben a Központi Nyomozó Főügyészség illetékes osztálya folytatta le. Ennek oka, hogy a rendőrök bár nem katonai bűncselekményt követtek el, de a

deliktumok a szolgálattal összefüggésben történtek, így a katonai büntetőeljárás szabályait kellett alkalmazni. A civil állampolgár esetében pedig azért került sor katonai büntetőeljárás lefolytatására, mivel az eljárás elkülönítése – tekintettel a tényállás szoros összefüggésére – nem volt lehetséges.

6.3. Megbízhatósági vizsgálatok a gyakorlatban

A megbízhatósági vizsgálatok értelmezése során előforduló vitákban a hatékonyság és az arányosság mellett morális kérdések is felmerülnek. A megbízhatósági vizsgálat hazai gyakorlatának bemutatására a Bírósági Határozatok Gyűjteményében fellelhető anonimizált ítéletek jól felhasználhatók.

6.3.1. Megbízhatósági vizsgálat a közlekedésrendészeti szolgálati ágnál

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 41(I.)Kb.1077/2016/23. számú ítéletében két rendőrt talált bűnösnek. Mindkettőjüket két rendbeli előnyért hivatali kötelességét megszegve elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetésében (Btk. 294.§ (1) és (3) bekezdés 1. tétel a) pont aa) alpont). Az elsőfokú bíróság az I. r. vádlottat 2 év 6 hónap börtönbüntetésre, 150 napi tétel, napi tételenként 2 000 Ft, összesen 300 000 Ft pénzbüntetésre, valamint 1 000 Ft vagyonek Kobzásra, míg a I. r. vádlottat 2 év 6 hónap börtönbüntetésre, 150 napi tétel, napi tételenként 1 000 Ft, összesen 150 000 Ft pénzbüntetésre, valamint 1 000 Ft vagyonek Kobzásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását mindkét vádlott esetében felfüggesztette.

Az ítéletben foglaltak alapján a megbízhatósági vizsgálat alá vont két rendőr 2015. évben észlelte, hogy egy jármű – amelyet az NVSZ tárgyalótisztje vezetett – fényszóró nélkül közlekedett, így annak vezetőjét intézkedés alá vonták. A tárgyalótiszt a nem működő fényszóró miatt felelősségét, illetve a más tulajdonában lévő gépjármű jogos használatát alátámasztó okirat hiányát elismerte. A tárgyalótiszt a rendőrök felé érdeklődést mutatott aziránt, hogy van-e más megoldás, mint a szabálysértés miatti feljelentés, majd megjegyezte, hogy van nála 50 euró készpénz is. A rendőrök úgy döntöttek, hogy az 50 euró átadása esetén eltekintenek a további intézkedéstől. Ezt követően az egyik rendőr azt határozta meg a tárgyalótisztnek, hogy a pénzt hajtsa össze, és úgy adja át részükre, aki ennek eleget is tett.

Miután a rendőröket elfogták, az egyik rendőrtől 86 000 Ft-ot foglaltak le az 50-es címletű eurón felül, a másik rendőr ruházatából 12 000 Ft, míg szolgálati szekrényéből 78 000 Ft került elő.

Az NVSZ jelentése alapján az ügyészség megpróbálta felderíteni a rendőrök által az adott szolgálatban korábban vélhetően elkövetett korrupciós cselekményeket is, így az ügyben 6 fő olyan gépjárművezetőt azonosított, akivel szemben a rendőrök korábban intézkedtek. Az azonosított személyek közül 5 fő az ügyben érdemi vallomást nem tett, illetve úgy nyilatkozott, hogy vagy nem voltak részesei rendőri intézkedésnek, vagy ha voltak is, korrupciós cselekményben soha nem vettek részt. A nyomozó hatóságok a korrupciós cselekmények felderítésénél azonban nyilvánvalóan nehéz helyzetben voltak, hiszen senki sem kötelezhető, hogy önmagára nézve terhelő vallomást tegyen.

Egy fő szlovák állampolgár esetében – aki megállni tilos jelzés hatálya alatti útszakaszon várakozott – azonban megállapítást nyert, hogy a rendőrök az intézkedés során pénzt kértek tőle. Ő azonban készpénzzel nem rendelkezett, így egy közeli ATM-hez kísérték, amiből 2 000 Ft-ot vett fel és a rendőröknek átadott, akik a pénz átvételét követően a jogszerű intézkedés befejezésétől eltekintettek, a szlovák állampolgárral szemben semmilyen joghátrányt nem alkalmaztak, nem kezdeményeztek.

Az elsőfokú ítélet ellen a katonai ügyész fellebbezést jelentett be mindkét vádlott vonatkozásában végrehajtandó szabadságvesztés büntetés kiszabása érdekében. A vádlottak védői elsősorban felmentésért, másodsorban pedig enyhítés érdekében fellebbeztek. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.69/2017/6. számú ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen, a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen döntött a 2 év 6 hónap börtönbüntetés 5 évi próbaidőre történő felfüggesztéséről. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet kihirdetésétől bekövetkező időmúlásra, valamint arra tekintettel, hogy az egyik tényállási pontban rögzített cselekmény megbízhatósági vizsgálat került elkövetésre, így annak társadalomra veszélyes hatása jóval kisebb, azért az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a kiszabott szabadságvesztés büntetést 2-2 évi börtönbüntetésre enyhítette, amelyet mindkét vádlott esetében 4-4 évi próbaidőre függesztett fel.

Az eset jól mutatja azt az élethelyzetet és jellemző elkövetési módot, amelynek megelőzésére, visszaszorítására a megbízhatósági vizsgálat legjobban alkalmazható. A megbízhatósági vizsgálat egyszerű kapcsolatba lépésen alapult, előzetes kapcsolatteremtésre és bizalomépítésre nem került sor. Az eset körülményei alapján a jogesetben szereplő rendőrökről alaposan feltételezhető, hogy szolgálatellátásuk során hasonló jellegű korrupciós cselekményeket rendszeresen, egymással együttműködve követtek el. A nyomozó hatóságok minden igyekezte ellenére azonban az üzletszerűséget bizonyítani nem lehetett. A látencia mértékét mi sem

mutatja jobban, hogy a 6 fő intézkedés alá vont személyből mindössze 1 fő esetében volt bizonyítható korrupciós cselekmény. Azonban itt is meg kell jegyezni, hogy a szlovák állampolgárral szemben fogatosított rendőri intézkedést az NVSZ tárgyalótisztje már megfigyelte, továbbá az ATM kamerafelvételén az egyik rendőr és a szlovák állampolgár együtt látható. Szintén a látencia mértékét jellemzi a rendőröktől lefoglalt pénz mennyisége. A rendőrnél szolgálatban nem lehet több 10 000 Ft készpénznél. A megbízhatósági ellenőrzés 3 óra 29 perccel a szolgálatuk megkezdését követően történt, azonban ez idő alatt is egy alkalommal rövid időre munkájukat megszakították és a kapitányságra vissza is mentek. A közterületen töltött rövid idő ellenére az egyik rendőrnél lévő pénzüsszeg 76 000 Ft-tal és a tárgyalótiszt által átadott 50 euróval meghaladja az engedélyezett összeget, a másik rendőr szekrényéből lefoglalt 78 000 Ft eredete szintén kérdéses.

6.3.2. Szolgálati visszaélés és lopás felderítése a megbízhatósági vizsgálat során

A megbízhatósági vizsgálatok alkalmazásával nem csak a korrupciós, hanem más bűncselekmények is felderíthetők. A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának 42 (II.) Kb.517/2015/10. számú ítéletében szolgálati visszaélés büntetében (Btk. 444. § (1) bekezdés) és lopás vétségében (Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a/ pont) talált bűnösnek a bíróság egy bűnügyi helyszínelőt, akivel szemben 2014. évben megbízhatósági vizsgálatot rendeltek el. Az elsőfokú bíróság a vádlottat 6 hónapi fogság büntetésre ítélte, a szabadságvesztés végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette.

A vizsgálat keretében az NVSZ munkatársai betöréses lopásos helyszínt rendeztek be, melynek keretében a helyszínen 91 269 Ft-ot és 300 eurót helyeztek el, majd a bűncselekményt bejelentették. A helyszíni szemle lefolytatására a bűnügyi helyszínelői szolgálatban lévő rendőr ment ki egy társával. A helyszíni szemle során a rendőr észrevette a NVSZ munkatársai által előkészített csapdapénzt, társát a szobából kiküldte. Fényképet nem készített, jegyzőkönyvben nem rögzítette a készpénz feltalálását, valamint arról társának nem szólt, előjárójának nem tett jelentést. A 300 eurót a nadrágja zsebébe tette. A helyszíni szemle végeztével a rendőrt és társát a NVSZ munkatársai az utcán ellenőrzés alá vonták, melynek során előkerült az eltulajdonított pénz a vádlott ruházatából.

Az elsőfokú ítélet ellen a katonai ügyész fellebbezést jelentett be a vádlott javára anyagi jogszabálysértés miatt, enyhítésért, a jogi minősítés részbeni megváltoztatása végett. A vádlott védője elsődlegesen felmentésért, másodsorban enyhítés érdekében fellebbezett. A Fővárosi Ítéletábrla Katonai Tanácsa 6.Kbf121/2015/8. számú ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú

bíróság tévedett, amikor a vádlotti cselekményt a Btk. 444.§ (1) bekezdésébe ütköző szolgálati visszaélés büntettének értékelte. Az ítélet tényállásában rögzített cselekmény esetében – figyelemmel a BH.2008/114. számú eseti döntésre – a vagyon elleni bűncselekmény megállapítása mellett szolgálatban kötelességszegés vétsége megállapításának van helye. Továbbá megállapította, hogy a vádlott szolgálati viszonya már több mint egy éve megszűnt, így esetében a Btk. 131. § (1) bekezdés g) pontja alapján katonai büntethetőséget megszüntető ok állt fenn, így a szolgálatban kötelességszegés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárást a másodfokú bíróság megszüntette. Mindezek alapján már nem halmozati büntetés kiszabásának van helye. Így a próbaidőre felfüggesztett fogház büntetést 180 napi tétel, napi tételenként 1 000 Ft, összesen 180 000 Ft pénzbüntetésre enyhítette.

A megbízhatósági vizsgálat szintén az egyszeri kapcsolatba lépésen alapult, előzetes kapcsolatteremtésre és bizalomépítésre nem került sor. A vizsgálat alá vont ugyan nem korrupciós cselekményt követett el tesztelése során, de magatartásával más jellegű bűncselekményt valósított meg, mellyel egyértelművé tette, hogy személyi integritása nem megfelelő.

6.3.3. Magyar rendőr felelősségének megállapítása külföldi állam megbízhatósági vizsgálata során

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának 41(I.)Kb.352/2016/5. számú ítéletében arra is találunk példát, amikor külföldi állam Korrupció Ellenes Főigazgatósága (DGA) által végrehajtott megbízhatósági vizsgálata alapján ítélték el egy magyar rendőrt. Az elsőfokú bíróság a vádlottat a Btk. 294. § (1), (3) bekezdése 1. tétel a) pont aa) alpontjába ütköző előnyért hivatali kötelességét megszegve elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntette miatt 2 év börtönbüntetésre, 2 év közügyektől eltiltásra, 50 napi tétel, napi tételenként 1 000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

Az ítélet háttérének értelmezéséhez fontos tudni, hogy Magyarország és Románia között nemzetközi szerződés⁵⁶⁹ alapján egyes határátkelőhelyeken külföldi állam területén is ellátnak szolgálatot a magyar rendőrök a szomszédos ország tisztségviselőivel közösen. A vizsgált esetben a külföldi hatóságok tárgyalótisztjei jelentkeztek kilépésre az egyik határátkelőhelyen, ahol a Magyarországról kilépő személyek és járművek ellenőrzése a szomszéd állam területén történt. Ellenőrzésre egyikőjük lejárt személyi igazolványt adott át. Az útiokmányok

⁵⁶⁹ A Magyar Köztársaság és Románia között a közúti és a vasúti határforgalom ellenőrzéséről szóló, Bukarestben, 2004. április 27-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről szóló 2005. évi CIV. törvény.

ellenőrzését – a szabályoknak megfelelően – a magyar rendőr kezdte meg és ennek során észlelte a jogsértést. A járművet és utasait félre állította és közölte a szabálysértés tényét az utasokkal és azt is, hogy majd vissza kell menniük a nagykövetségre. A szabálysértést azonban nem szankcionálta, az utasokat nem fordította vissza, hanem csak várakoztatta őket. Kis idő múlva az egyik tárgyalótiszt a jármű forgalmi engedélyébe 40 euró készpénzt helyezett el és átadta a magyar rendőrnek, majd visszasétált a járművéhez. A magyar rendőr ezt követően a személyi igazolványt és a forgalmi engedélyt, a 40 euró nélkül átadta a szomszéd állam tisztviselőjének, ezáltal végrehajtotta a személy kiléptetését, mindenféle intézkedés foganatosítása nélkül. Ezután az előzetesen értesített magyar hatóságok ruházatátvizsgálatot hajtottak végre a rendőrnél, aki ennek során az előzetesen rögzített számú bankjegyeket előadta. A bíróság elutasította a védelem felvetését, hogy a külföldi hatóságok általi megbízhatósági vizsgálatot ne lehetne törvényes bizonyítékként felhasználni. Az elutasítás indokai közt szerepelt, hogy a külföldi hatóságok előzetesen tájékoztatták a megbízhatósági vizsgálat végrehajtásáról a magyar hatóságokat, továbbá az is, hogy a külföldi hatóságok a magyar jogszabályoknak megfelelő módon folytatták le és rögzítették a megbízhatósági vizsgálatot. A román hatóság a vádlottal azonos szolgálati helyen dolgozó román határrendésszel szemben kívánt megbízhatósági vizsgálatot lefolytatni. A vizsgálat nem a vádlott korrumpálhatóságára irányult, azonban, mint a vizsgálat során nem tervezett, a befejezést akadályozó körülményként rögzítették a vádlott tevékenységét, melyről jegyzőkönyv és kamerafelvétel is készült. Az észlelt cselekményről a magyar szervet értesítették, akik megtették az elsődleges nyomozási cselekményeket. A vádlottal szemben nem egy külföldi állam korrupcióellenes szervezete járt el, hanem a külföldi szervezet saját állampolgár határrendésze tekintetében kívánt vizsgálatot végezni. Az eljáró személyek provokációt nem alkalmaztak, a vádlott saját elhatározásból, a cselekménysort tudatosan irányítva bűncselekményt valósított meg.

Az elsőfokú ítélet ellen a vádlott védője elsődlegesen felmentés, másodsorban enyhítés miatt terjesztett elő fellebbezést, azonban a másodfokon eljáró bíróság azt elutasította, és az elsőfokú bíróság ítéletét 6.Kbf.113/2016/5. számon helybenhagyta.

A jogeset jó példa arra, hogy a nemzetközi együttműködés hatékony alkalmazásával törvényesen áthidalható az a probléma, hogy a korrupció ellen fellépő hatóságok illetékességi területe csak a saját államuk területére terjed ki.

6.3.4. Veszély vállalása kontra büntetőjogi felelősség megállapítása

Az eddig taglalt jogesetek aránylag egyszerű megítélésűek, nyilvánvaló, hogy a megbízhatósági vizsgálat során a tárgyalótisztek által elkövetett jogsértések lényegesen kisebb súlyúak, mint a vizsgálat során feltárt bűncselekmények. Az is jól látható, hogy a tárgyalótiszteknek minden különösebb ráhatás és előzetes kapcsolatépítés nélkül (elegendő volt a készpénz átadása, vagy „ott felejtése”) sikerült elérni, hogy a rendőr hivatali kötelezettségét ne teljesítse. A bírósági ítéletek között természetesen található olyan is, amelyek során a megbízhatósági vizsgálat végrehajtásának módja már viták tárgyát képezheti.

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 43.(III.)Kb.645/2016/24 számú ítéletében előnyért, hivatali kötelességét megszegve elkövetett hivatali vesztegetés elfogadása büntetőjogi [Btk. 294. § (1)-(3) bekezdés a) pont aa) alpont] bűnösnek találta azt a rendőrt, aki nem intézkedett az autópálya leállósávon szabálytalanul megálló vontatóból és vontatmányból álló járműszerelvény vezetőjével szemben. A járműszerelvényt a NVSZ tárgyalótisztje vezette, aki a rendőri intézkedés során 10 000 Ft készpénzt adott át az intézkedő rendőrnek, amit elfogadott. Az ítélet alapján egyértelmű, hogy a rendőr hivatali kötelezettségét megszegte és ezért pénzt fogadott el. Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 43.(III.)Kb.645/2016/24. számú ítéletével I. r. vádlottat 2 évi és 4 hónapi börtönbüntetésre, 3 évi közügyektől eltiltásra, 50 napi tétel, napi tételenként 1 000 Ft pénzbüntetésre ítélte. A II. r. vádlottat, akit a bíróság szolgálatban kötelességszegés vétségében bűnösnek talált, 90 napi tétel, napi tételenként 1 100 Ft, összesen 99 000 Ft pénzbüntetésre ítélte.

Az eljáró katonai ügyész mindkét vádlott vonatkozásában súlyosításért fellebbezett, az I. r. vádlott elsősorban felmentésért, másodsorban enyhítésért nyújtott be fellebbezést, míg a II. r. vádlott az ítéletet tudomásul vette. A Fővárosi Ítéltábla a 6. Kbf.122/2016/12. számú ítéletével az elsőfokon eljáró bíróság ítéletét megváltoztatta. Tekintettel arra, hogy az I. r. vádlott szolgálati jogviszonya már több mint egy éve megszűnt, így a szolgálatban kötelességszegés vétsége miatt folyamatban lévő büntetőeljárást a Be. 487. §-a alapján megszüntette. Az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést 2 évi börtönbüntetésre, a közügyektől eltiltás mellékbüntetését pedig lefokozás katonai büntetésre enyhítette. A szabadságvesztés büntetés végrehajtását 4 évi próbaidőre felfüggesztette.

A kialakított élethelyzet körülményei vitathatók, hiszen az autópálya leállósávján, különösen lehallgató előtt, egy vontatóból és vontatmányból álló járműszerelvényvel várakozni nem csak az intézkedésben és megbízhatósági vizsgálatban résztvevő rendőrökre, hanem mindenki életére,

testi épségére veszélyes, aki az adott útszakaszon közlekedett a megbízhatósági vizsgálat ideje alatt. Bárki veszélyeztetése a megbízhatósági vizsgálat érdekében már önmagában is vitathatóvá teszi annak végrehajtási módját. Emellett ki kell térni arra is, hogy a vizsgálat mindössze arra irányult, hogy egy olyan önmagában csekély súlyú szabálysértés esetén teljesít-e a rendőr a hivatali kötelezettségét, ami akár egy figyelmeztetéssel is zárulhat. Így különösen elgondolkoztató, hogy a vállalt, vagy okozott veszély arányban van-e a megelőzni kívánt cselekmény súlyával.

6.3.5. Megbízhatósági vizsgálat törvényességének vizsgálata bírói szakban

A megbízhatósági vizsgálat törvényességének vizsgálata a büntetőeljárás bírói szakaszában is előtérbe kerül, így annak törvénytelenége esetén a korrupciós bűncselekménnyel gyanúsítható rendőr felelősségre vonása is elmaradhat, mint ahogy arra a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának 41(I.)Kb.965/2016/12. számú ítélete is rámutat. Ebben az ügyben az érintett rendőrt az ügyészség hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével (Btk. 294.§ (1) bekezdés) vádolta, mivel megbízhatósági ellenőrzés során – a vád szerint – ígéretet tett arra, hogy a körözési nyilvántartási rendszerben ellenőrzi, hogy egy személy ellen van-e folyamatban körözés, majd a megszerzett információt kiadja. Hivatalos személyként a működési körébe tartozó, de indokolatlan adatlekérésért cserébe a tárgyalótiszt által átadott 160 000 Ft-ot el is fogadta. Az ügy iratai alapján megállapítható, hogy az érintett rendőrt 2016. március 15-e és március 31-e között megbízhatósági ellenőrzés alá vonták, melynek során az NVSZ munkatársai a vádlottnak felajánlott üzleti, munkahelyi lehetőséggel kívántak annak bizalmába férközni. Ennek során a vizsgálat bűncselekményt nem tárt fel. Az erről szóló tájékoztatást azonban az érintett a jogszabályban előírt határidőn belül nem kapta meg. A bíróság nem vizsgálta, hogy a tájékoztatás elmulasztásáért az NVSZ munkatársait, vagy az állományilletékes parancsnokot terheli a felelősség. Az NVSZ 2016. április 13. - április 27. között újabb megbízhatósági vizsgálatot hajtott végre ugyanazzal a rendőrrel szemben. E vizsgálatban ugyanazok a tárgyalótisztek vettek részt. A vizsgálati anyagok alapján a rendőr a korábbi üzleti megbeszélés folytatására számított. Ehhez képest hozakodott elő a tárgyalótiszt egy új dologgal, amely a körözési nyilvántartásban való lekérdezésre vonatkozott. Az engedélyezett végrehajtási terv alapján a vizsgálat alá vont rendőrnek kellett volna előhozakodni azzal, hogy a lekérdezés pénzbe fog kerülni. Ezzel szemben a rendőr elzárkózott a lekérdezéstől, semmiféle pénzt vagy előleget nem kért, ellenben a tárgyalótiszt lebegtetett meg sok húszezrest a vádlott előtt. Ezt követően, amikor a vizsgálat alá vont személy még mindig bizonytalankodott, a kínált pénzt még újabb húszezresekkel gyarapította. A vádlott a pénzt átveszi, és nem is adja vissza akkor

sem, amikor arra módja és lehetősége lett volna. A bíróság elfogadhatatlannak találta, hogy a védelmi tiszt a végrehajtási tervben engedélyezett magatartástól jelentősen eltért, és különösen elfogadhatatlannak tartotta azt, hogy a vádlottat a korábbi megbízhatósági vizsgálatról időben nyilvánvalóan azért nem értesítették, hogy a jól felépítettnek vélt „üzleti terv” ne vesszen kárba, mivel az újabb megbízhatósági vizsgálatot egyébként ugyanazok a hatósági tagok végezték, akik a korábbi is végrehajtották. Mindezek a megbízhatósági vizsgálat törvénytelenségét vonták maguk után, így a bíróság az ennek során beszerezett bizonyítékokat nem vette figyelembe, a vádlottat felmentette.

6.3.6. Meddig mehet el a tárgyalótiszt, avagy a cél szentesíti-e az eszközt?

A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa a 41(I.)Kb.277/2017/9. számú ítéletében szintén felmentette azt a rendőrt, aki ellen az ügyészség hivatali vesztegetés elfogadásának büntette (Btk. 294.§ (1) bekezdés) miatt emelt vádat. A vád szerint megbízhatósági vizsgálat során a tárgyalótiszt azt kérte a rendőrtől, hogy adatokat kérjen le hivatásos szolgálatával összefüggésben hozzáférhető nyilvántartó rendszerekből. A tárgyalótiszt a rendőrnek a segítségéért 50 000 Ft vesztegetési pénzt ajánlott fel. A rendőr a tárgyalótiszt ajánlatát elfogadta, tőle a pénzt átvette. Ezt követően a rendőr visszaült a szolgálati gépjárművébe és folytatta szolgálatát. Az adatellenőrzésre azért nem került sor, mert a rendőrt a NVSZ munkatársai intézkedés alá vonták, a vesztegetési előnyként átadott készpénzt tőle lefoglalták.

A nyomozati anyagokból kiderül, hogy a megbízhatósági vizsgálat során az első kapcsolatfelvétellel 2016. július 30-án 22:00 órakor került sor, ekkor még csak bizalomépítés zajlott. A terv alapján a NVSZ hölgy tárgyalótisztje kátyúba behajtás miatt ment oda a rendőrhöz. A bizalomépítés olyan sikerrel járt, hogy a rendőr a hölgy autóján a kereket is kicserélte, sőt megadta saját mobilszámát és újabb találkozót beszéltek meg, hogy a rendőr átadja az igazolást annak érdekében, hogy kártérítésért tudjon a hölgy fordulni az önkormányzathoz. A beszélgetés során a tárgyalótiszt kitért arra, hogy ingatlankereskedéssel foglalkozik és az eladó, a jó állapotú, drágább házakat keresi. Volt erre a feladatra egy üzletkötője is, aki azonban „lelépett”, ezért most a tárgyalótiszt járja az utcákat, de a kerületet nem igazán ismeri. A következő kapcsolatfelvétel másnap történt, amikor a rendőr átadta az igazolást, majd szolgálatban, szolgálati gépjárművel mintegy 35 percen keresztül mutogatta a környék ingatlanait a tárgyalótisztnek. A harmadik és egyben utolsó találkozó 2016. augusztus 3. napján történt, amikor megtörtént a pénz átadása is. A beszerzett adatok alapján nem lehetett megállapítani, hogy a hivatásos szolgálatával összefüggésben hozzáférhető nyilvántartó rendszerekben való leellenőrzés végett vette át a rendőr, vagy csak azért, hogy mintegy

másodállásként ingatlanokat közvetítsen, és éjszakai szolgálatai során maga járjon utána az ingatlanoknak. Az ítéletben foglaltak alapján egyértelmű, hogy a jól fizető másodállás reményén túl a találkozások során a rendőrben erős vonzalom alakult ki a tárgyalótiszt irányába. A tárgyalótiszt a kapcsolatfelvétel során több alkalommal használja az „édes vagy” kifejezést, amiből arra lehet következtetni, hogy az élethelyzet kialakításánál fontos szerepet játszott, hogy a rendőr egy „bajba jutott” nővel szemben hogyan intézkedik. Ezzel kapcsolatban az eljáró bíró az alábbi megjegyzést teszi: *„a hatósági beavatkozás még megbízhatósági vizsgálat esetén sem mehet át a direkt, aktív bűncselekményre való felbujtásra, esetleg olyan eszközökkel, amelyek alkalmasak lehetnek a vizsgálat alá vont személy testi vonzódásának manipulálására is”*.

Nyilvánvaló, hogy egy hivatalos személyt nem csak pénzzel, hanem más módon is, például testi vonzódását, vagy egyéb gyengeségét kihasználva, de akár fenyegetéssel is befolyásolni lehet. Az is egyértelmű, hogy ezekben az esetekben is elvárt, hogy a hivatalos személy befolyásolástól mentesen lássa el feladatát. Az azonban már jogi és morális kérdéseket is felvet, hogy ezekre a gyengeségekre lehet-e alapozni egy megbízhatósági vizsgálat során kialakított élethelyzetet. A rendészeti tisztviselőktől minden élethelyzetben elvárt, hogy határt tudjanak húzni a szolgálati feladatok és a magánjellegű érzések, testi vonzódásuk közé. A mindennapi munkájuk során sem megengedett, hogy szimpátia, vonzódás vagy egyéb személyes érzés miatt részrehajlóan intézkedjenek, megszegjék jogszabályban, közjogi szervezetszabályozó eszközökben foglalt kötelességüket, adatokat adjanak ki arra jogosulatlan személyeknek. Jogilag nem tehető különbség aközött, hogy a hivatalos személy egy valós élethelyzetben, vagy pedig egy mesterséges élethelyzetben „csábul el”. A szervezet számára a mesterségesen kialakított helyzetben történő viselkedése azt mutatja, hogy ilyen „gyengesége” a valós élethelyzetekben is előfordulhat, azaz nem alkalmas a – magas erkölcsi elvárásokat támogató – rendészeti szervben történő szolgálatteljesítésre. Azt azonban mérlegelni kell, hogy egy mesterségesen kialakított élethelyzetben, vizsgálatban megengedhető-e a vizsgálat alá vont személy érzelmeinek manipulálása. A konkrét ügyben eljáró bíróság kategorikusan döntött, és nem megengedhetőnek minősítette ezeket a módszereket.

Külön érdekessége ennek az ítéletnek, hogy a megbízhatósági vizsgálat során több olyan bűncselekmény gyanúja is felmerült, amiben az ügyészség nem tett feljelentés, így a vádhoz kötöttség elve⁵⁷⁰ miatt ítélet sem született. Az első ilyen bűncselekmény a második kapcsolatfelvétel alkalmával történt, amikor a rendőr szolgálati gépjárművel, szolgálati ideje

⁵⁷⁰ Be. 4. § (2).

alatt a tárgyalótisztnek mutatta a környék ingatlanjait. A második eset pedig, amikor a rendőr – a védekezése szerint – arra vállalkozott, hogy majd éjszakai szolgálat során másodállásként ellenőrzi az ingatlanokat. A cselekmények megítélésem szerint kimeríthetik a Btk. 438.§-ban foglalt kötelességszegés szolgálatban, illetve a hűtlen kezelés bűncselekmény törvényi tényállását. Az officialitás elve⁵⁷¹ nem érvényesült, ilyen bűncselekmények miatt nem rendeltek el büntetőeljárást.

A katonai ügyész fellebbezést jelentett be a vádlott bűnösségének megállapítása és vele szemben büntetés kiszabása érdekében. A vádlott és védője az elsőfokú ítéletet tudomásul vette. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.85/2017/4. számon hozott végzésében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta, azonban a felmentés jogcímével nem értett egyet. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a vádban foglalt történeti tényállás nem alkalmas bűncselekmény elkövetésére, figyelemmel arra, hogy az egy megbízhatósági vizsgálat során történt cselekménysorozaton alapult. Utalt a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.156/2016/6. számú, továbbá a Kúria Bhar.I.520/2017/3. számú határozatára, és hangsúlyozta, hogy a vádlott által elkövetett cselekmény mindvégig a hatóságok által ellenőrzött, nyomon követhetően zajlott le, az ügyész által előzetesen jóváhagyott végrehajtási tervben foglaltak szerint. A tárgyalótisztnek nem volt a valóságban vesztegetés szándéka, hiszen a cél az volt, hogy a vádlott szolgálati jogviszonyát felhasználva kiszolgált-e illetéktelen személy részére személyes adatot vagy lakcímadatot. A vádlottat a tárgyalótiszttel való találkozása után néhány perccel már elfogták, így a vádlott cselekménye nem tudta kifejteni azt a káros hatást, amely alapján megállapítható lenne, hogy veszélyes a társadalomra. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának álláspontja szerint a védett jogi tárgy nem sérült, azaz a cselekmény materiális jogellenessége hiányzik, tehát a vádlott cselekménye nem bűncselekmény.

6.3.7. A megbízhatósági vizsgálatok tanulságai

A bemutatott példák alapján talán lenne, aki negatívan tekintene erre a hazánkban fiatalnak tekinthető jogintézményre, vagy annak végrehajtóira. Fel kell hívni azonban a figyelmet arra, hogy minden újításnak, újdonságnak vannak „gyermekbetegségei”, melyek nem azt jelentik, hogy a jogintézmény nem alkalmas feladatának, céljának betöltésére. A megbízhatósági vizsgálatot végrehajtó NVSZ állomány is alkalmazkodott az évek során az ügyészek, a bíróságok elvárásaihoz, finomította a kivitelezés módszereit.

⁵⁷¹ Be. 4. § (1).

A megbízhatósági vizsgálatok 2011-es bevezetése óta több eredményes, jogilag is hibátlanul kivitelezett eljárást folytattak le. Meg kell jegyezni, hogy egy-egy ilyen vizsgálat tervezése, szervezése és nyilvánvalóan a kivitelezése is rendkívül sok időt és energiárfordítást igényel.

6.4. Az NVSZ felderítésének eredményeként indított eljárások

6.4.1. Korrupciós bűncselekmény feltárása rejtett kamerával határátkelőhelyen

A Központi Nyomozó Főügyészség Szegedi Regionális Osztálya a III. rendű vádlott 2 rendbeli hivatali kötelességét megszegve, üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével és 2 rendbeli folytatólagosan elkövetett kötelességszegés büntetével vádolta. Meg kell jegyezni, hogy a büntetőeljárás 11 rendőr ellen indult.

A Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa ítéletével III. rendű vádlottat, volt rendőr főtörzsőrmestert 2 év és 2 hónap börtönbüntetésre, valamint 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa az elsőfokú bíróság ítéletét eljárási szabálysértések miatt hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította azzal, hogy a megismételt eljárást a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsának kell lefolytatnia. A Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 41.Kb.81/2019/32. számú ítéletében a III. rendű vádlottat, korábbi útlevélnyelő 2 rendbeli hivatali kötelességét megszegve, üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetében (Btk. 294. § (1) és (3) bekezdés aa) pont és b) pont), valamint 2 rendbeli folytatólagosan elkövetett szolgálatban kötelességszegés büntetében (Btk. 438. § (1)-(2) bekezdés a) pont) – halmazati büntetésül – 1 évi és 2 hónapi börtönbüntetésre, valamint 300 napi tétel – napi tételenként – 1 000 Ft pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

Az eljárás alapját képező cselekményeket a III. r. vádlott mint útlevélnyelő 2015. február, illetve március hónapban követte el, a jogerős bírósági ítélet pedig 2020 februárjában született. Nyilvánvaló, hogy az ennyire elhúzódó eljárások nem érik el a kívánt célt. Az esetleges tanúk emlékképei elhalványodnak, a generális prevenció nem érvényesül, az elkövető jogviszonya már évekkel korábban megszűnt, új foglalkozást üz.

A vádlott egy határátkelőhely kilépő teherforgalmi sávján látott el útlevélnyelői feladatot. Egy alkalommal, amikor a kilépésre jelentkező magyar honosságú tehergépjármű vezetője átadta részére az okmányokat, ő azokat visszaadta és pénzt kért. Ekkor a gépjárművezető készpénzt helyezett el az okmányok közé, majd ismét átadta azokat. Az útlevélnyelő a pénzt elfogadta, a

gépjárművet és annak vezetőjét az országból kiléptette, azonban elmulasztotta az utasfülke ellenőrzését.

Másik esetben egy román honosságú tehergépjármű vezetőjével intézkedett, melynek során a kilépésre jelentkező gépjárművezető megkínálta vádlottat egy csomag chips-szel, valamint egy palack üdítővel. Ekkor nem fogadta el azokat, azonban megegyezett vele, hogy félreáll, és a román útlevélkezelői fülke melletti padra helyezi. Vádlott később odament és fogyasztott a chipsből, az üdítőt pedig ruhájába rejtette. A gépjárművet és utasát az útlevélkezelő kiléptette az országból úgy, hogy a gépjármű kutatását nem hajtotta végre. Az útlevélkezelő nagy valószínűséggel azért nem fogadta el az ellenőrzési vonal előtt álló gépjármű vezetőjétől a felkínált élelmiszercikkeket, mert a határátkelőhelyen telepített nyílt kamera látóterében voltak.

Vádlott a leírtakon túlmenően összesen 41 kilépésre jelentkező tehergépjárművel kapcsolatos határforgalom-ellenőrzésre vonatkozó szolgálati intézkedéseket nem előírászerűen hajtotta végre, a megbúvárra alkalmas helyeket nem ellenőrizte le. Intézkedése során megszegte az Rtv. 1. § (2) bekezdésének 10. pontjában, a Rendőrség Határrendészeti Szabályzatáról szóló 8/2008. (OT 6.) ORFK utasítás 57., 60. és 211. pontjában, valamint a Közös Határforgalom Ellenőrzés és a Határátkelőhely Működési Rendje a Nagylak- Nadlac Közúti Határátkelőhelyen című 06090/1494/2014. számú utasítás II. 1.2. és 111.3.B. pontjaiban szereplő előírásokat.

A volt főtörzsőrmester cselekményei a szolgálatra nézve jelentős hátrány veszélyével jártak, mert azok miatt reális lehetőség volt arra, hogy az általa nem ellenőrzött kamionokon megbújt személyek lépjenek át Magyarország határát. A bíróság a tényállást a meghallgatott vádlottak vallomásai, valamint az ismertetett okirati bizonyítékok, különösen a rendelkezésre álló kamerafelvételek alapján kétséget kizáró módon állapította meg.

A vádlott tagadta a terhére rótt korrupciós bűncselekmények elkövetését. Annyit azonban elismer, hogy az élelmiszereket elfogadta, azonban – elmondása szerint – nem gondolta, hogy ezzel bűncselekményt követ el, szándékosság nem vezette. A védő elsődlegesen felmentésre tett indítványt. Kifejtette, a bizonyítékok alapján bűncselekmény nem állapítható meg, szerinte a rejtett kamerafelvételek nem használhatók fel. Ennek okaként előadta egyrészt, hogy a rejtett kamerák a tehergépjárművek utasterének belső történéseit is látták, ezért jogsértések történtek valamennyi gépjárművezető vonatkozásában. Másrészt álláspontja szerint bírói engedély kellett volna a kamerák elhelyezéséhez, azonban ez nem állt rendelkezésre. Ezen túlmenően utalt arra is, hogy az elkövetés idején hatályban lévő büntetőeljárás törvény a felhasználni kívánt információ megszerzését követően nyombani, haladéktalan feljelentési kötelezettséget írt elő,

márpedig a vádlott vonatkozásában a felvételek rögzítése és a feljelentés között több hónap telt el.

Az ügy eredetileg a hatályon kívül helyezést követően 9 vádlottal szemben folytatódott, azonban 6 vádlott a tárgyaláson őszinte, ténybeli beismerő vallomást tett, és lemondott a tárgyaláshoz való jogáról. Közülük az egyik vádlott nem csak önmagára nézve tett bűnösségre kiterjedő beismerő vallomást, hanem terhelő vallomást tett – többek között – III. rendű vádlottra is. Vallomásából, valamint a többi vádlott önmagára terhelő nyilatkozatából egyértelműen megállapítható, hogy az adott határátkelőhelyen a kilépő teherforgalmi sávban szolgálatot teljesítők között gyakorlattá váltak a korrupciós cselekmények. A bíróság a vallomások mellett elsősorban a kamerafelvételeknek tulajdonított jelentőséget, hiszen ezek jelentenek a váddal összevethető konkretizáltságot. A bizonyítékok törvényességének vizsgálata során a bíróság megállapította, hogy a rejtett kamerafelvételek anyagai felhasználhatók. Ezt azzal indokolta, hogy a rejtett, titkos módon elhelyezett kamerák a közterületet figyelték, melyből következően nem volt szükség bírói engedélyre.

A bíróság a tárgyaláson részletesen elemezte a felvételeket és megállapította, hogy a volt főtörzsőrmester vonatkozásában a korrupciós cselekmények és a szolgálatban kötelességszegés is egyértelműen tapasztalható. Megállapítható, hogy a vádlott egyre ingerültebben kérte a pénzt, az iratokat addig nem is volt hajlandó elfogadni, míg a gépjárművezető pénzt nem tett bele. A bíróság a katonai büntettek elemzése során azt is észlelte, hogy történtek további vesztegetési cselekmények is, ezek azonban nem voltak a vád tárgyává téve, a bíróság pedig a vádon nem terjeszkedhet túl. Ki kell emelni, hogy a bíróság azt is megállapította, hogy a vádlottak sok esetben intézkedési, ellenőrzési kötelezettségüknek akkor sem tesznek eleget, amikor nagyon gyér a forgalom. Általában ráérősen beszélgetnek, sétálgatnak, szotyizgatnak.

A bíróság a büntetés kiszabásának körében enyhítő körülményként értékelte a pozitív parancsnoki jellemzésüket, nyomatékosító enyhítő körülményként az időmúlást, 1 kiskorú gyermek eltartását. Ugyanakkor súlyosító körülményként kellett értékelni az elszaporodottságot, valamint a többszörös halmazatot, a folytatólagos elkövetést. A bíróság leszögezte, hogy az időmúlás az ügyek teljesen szükségtelen egyesítéséből adódott. A szabadságvesztés felfüggesztését a büntetőeljárás jelentős és indokolatlan elhúzódásával indokolták. Az ügyet rövid időn belül be lehetett volna fejezni, akkor a II. rendű vádlottat 2 évi és 6 hónapi végrehajtandó börtönbüntetésre ítélte volna közügyektől eltiltás mellett.

6.4.2. Korrupciós bűncselekmény feltárása baleseti helyszínelő esetében

A Szegedi Nyomozó Ügyészség egy volt rendőr zászlós, baleseti helyszínelő vádlott ellen a Btk. 305. § c) pontjába ütköző hivatali visszaélés büntette miatt emelt vádat.

A Szegedi Törvényszék a Kb.I.95/2019/5. számú ítéletével 2019. október 01. napján a volt rendőr zászlóst hivatali vesztegetés elfogadásának büntette (Btk. 294. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont, ac) alpont, b) pont 2. fordulat) miatt 1 év szabadságvesztésre, 50 napi tétel (napi tételenként 1 000 Ft) pénzbüntetésre, továbbá 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozataként börtönt állapított meg.

A volt zászlóst korábban, 2018. február 12. napján a Szegedi Törvényszék Katonai Tanácsa hivatali vesztegetés büntette miatt 1 év szabadságvesztésre, 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A vádlott egyik nap szolgálatban, szolgálati gépjárművel megállt a belvárosban és egyenruhában beszélgetni kezdett egy ismerősével. A volt rendőr kitalált egy történetet, amit elmesélt a férfinak. Ennek során egy meg nem történt balesetről számolt be. Állítása szerint az ismerős gépjárművel közlekedett a városban, melynek során kanyarodást végzett, azonban eközben nem vette észre, hogy a kerékpárúton elektromos kerékpárral közlekedik egy férfi. A kerékpáros – vádlott állítása szerint – elesett, majd „négykézláb” mászott el a közeli üzletig, sérülése miatt kórházba került, kerékpárjában pedig kár keletkezett. A beszélgetést követően a volt zászlós folytatta szolgálatát, majd valamivel később telefonon hívta az ismerőst, hogy személyesen kell beszélniük, majd ennek megfelelően szolgálati egyenruhában, szolgálati gépjárművel megjelent a férfi lakóhelyén. Ott közölte a férfival, hogy az ügyben hivatali feladatai vannak, miszerint a rendőrkapitányságon elemeznie kell a balesettel kapcsolatos kamerafelvételeket, valamint egyeztetnie kell az elöljárójával.

Másfél óra elteltével ismét telefonon kereste az ismerőst, és ismét találkozót beszélt meg a lakóhelyén, ahová a volt zászlós egyenruhában, szolgálati gépjárművel érkezett. Elmondta neki, hogy hivatali működése körében szerzett ismeretek alapján egyértelműen a felkeresett férfi a felelős a baleset okozásáért, mivel nem kellő körültekintéssel kanyarodott balra, emiatt a kerékpáros megijedt, elrántotta a kormányt, és elesett. Azt is közölte, hogy a baleset elszenvedője nem kíván feljelentést tenni, azonban a kerékpárban keletkezett kár, és az elmaradt munkabér miatt kártérítésre tart igényt, melyet a volt rendőr eljuttatna részére.

A férfi a kerékpárosnak történő továbbítás céljából átadott vádlott részére 20 000 Ft készpénzt. A volt rendőr azonban azt mondta, hogy ez nem lesz elég, ezért még átadott 10 000 Ft

kézpénzt. A volt zászlós azonban az általa színlelt céltól eltérően saját maga részére vette át a pénzt. A volt rendőr a hivatali működése körében tudomására jutott baleset, hivatali működése során megállapított vétkesség és az ezzel összefüggő kárigény valótlan állításával, hivatali helyzete felhasználásával megtévesztette az ismerősét a 30 000 Ft jogtalan megszerzése érdekében, és magatartásával kárt okozott.

Az első alkalommal az NVSZ tett feljelentést, a második alkalommal pedig a sértett tanúk fordultak az ügyészséghez. A bíróság a tényállást a vádlott vallomása és az okirati bizonyítékok alapján állapította meg. A vádlott a bíróság előtt nem tett vallomást, azonban a nyomozás során tett vallomását a bíróság a tárgyalás anyagává tette. Vádlott beismerő vallomását teljes mértékben alátámasztották a szolgálati hely meghatározó eszközök adatai, valamint a telefonok cella információi, melyet a bíróság az okirati bizonyítékból, különös figyelemmel ezek együttes elemzéséből állapított meg.

A bíróság a megállapított tényállást egybevetette a korábbi ítéletben megállapított tényállással, és megállapította, hogy a cselekmények között 2 hét sem telt el, valamint cselekményét a vádlott rendszeres haszonszerzés érdekében követte el.

A megállapított tényeket egybevetve a bíróság úgy értékelte, hogy a vádlott hivatali helyzetét használta fel a cselekmény elkövetésére, tevékenysége nem csalás szabálysértésnek és hivatali visszaélésnek minősül, hanem a Btk. 294. § (3) bekezdés a) pontjának ac) pontja szerinti hivatali vesztegetés elfogadása bűncselekménynek, melyet a vádlott a jogtalan előny megszerzése érdekében fejtett ki.

Enyhítő körülményként értékelte a bíróság az egy évet meghaladó időmúlást, a súlyosan beteg gyermek ellátásáról való gondoskodást. Súlyosító körülményként vette figyelembe, hogy a vádlott olyan bűncselekményt követett el, melynek felderítése és megakadályozása lett volna a feladata, valamint, hogy a cselekménye a hivatalos személyek iránti közbizalmat nagymértékben rombolta, valamint a kétszeres minősülést.

A bíróság rámutatott arra, hogy *„a katonai szervezetben az alapfeladattal összefüggésben elkövetett korrupciós cselekmény, azaz jelen esetben a hivatali vesztegetés elfogadásának büntette feltétlenül olyan súlyú, hogy az mást, mint végrehajtandó szabadságvesztést nem eredményezhet”*.

A katonai ügyész a vádlott javára fellebbezett téves jogi minősítés és a büntetés enyhítése érdekében. A vádlott és védője szintén téves jogi minősítés és a büntetés enyhítése érdekében

nyújtott be fellebbezést. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a 6.Kbf.57/2019/9. számú ítéletében az első fokon eljáró bíróság ítéletét megváltoztatta, a vádlott cselekményét a Btk. 305.§. c) pontjába ütköző hivatali visszaélés büntettének minősítette. Az elsőfokú katonai tanács a bűnösségi körülményeket alapvetően helyesen tárta fel, azonban a jogi minősítésben tévedett. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa a vádlottat 180 napi tétel, napi tételenként 1 000 Ft, összesen 180 000 Ft pénzbüntetésre ítélte, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazását mellőzte.

6.4.3. Az NVSZ által felderített korrupciós bűncselekmények tanulságai

Az elsőként bemutatott ügy alapján megállapítható, hogy egy konspiráltan, megfelelő helyre elhelyezett rejtett kamera – egy kötött szolgálati helyen – elegendő volt ahhoz, hogy a felvételei az adott szolgálati helyen dolgozó 11 rendőr által elkövetett bűncselekmény gyanúját alapozza meg. Természetesen egy folyamatos nyitva tartású határátkelőhelyen rejtett kamerát megfelelő helyre elhelyezni meglehetősen komplikált. Az ügyben alkalmazott eszköz a nyílt kamera holterét rögzítette, azaz a rendőri intézkedést másik perspektívából tette láthatóvá. A nyíltan elhelyezett kamerák ugyan igazodnak az ellenőrzési vonalhoz, az ott zajló történéseket figyelik, azonban a tehergépjárművek ajtajai épp takarták az ügy szempontjából releváns cselekményeket. Emellett fontos kiemelni, hogy az időszerűség betartásának jelentős szerepe van. Nemcsak azért, hogy a bűnelkövetők szigorúbb büntetéseket kapjanak, hanem azért is, hogy a generális prevenció érvényesülni tudjon. Az elítéltekkel egy szolgálati helyen dolgozók rövid időn belül láthassák, mihez vezet a korrupciós bűncselekmények elkövetése. Tekintettel arra, hogy az ügyben csak 5 év elteltével született jogerős ítélet, a bírósági döntés kiszabásakor az adott szolgálati helyen már sok olyan rendészeti dolgozó teljesített szolgálatot, akik nem is ismerték az eljárás alá vontakat.

A másodikként elemzett büntetőeljárás szintén az NVSZ felderítő tevékenységének eredményeként indult meg. Ebben az esetben azonban az elítélt rendőr nem kötött szolgálati helyen dolgozott, így a felderítés több eszköz alkalmazását igényelte. Kiemelendő, hogy a bíróság ebben az esetben is enyhítő körülményként értékelte az idő múlását. El kell gondolkozni azon, hogyan lehetne ezeknek az ügyeknek az elbírálását gyorsítani annak érdekében, hogy a büntetőeljárások a jogalkotó által elérni kívánt célt betölthessék.

7. A RENDÉSZETI KORRUPCIÓ ELLENI FELLÉPÉS ESZKÖZEINEK MEGÍTÉLÉSE KÜLÖNBÖZŐ KUTATÁSI MÓDSZEREKEN KERESZTÜL

A kutatás során kérdőíves⁵⁷² felmérést végeztem, valamint interjúkat⁵⁷³ készítettem. A kérdőíves megkérdezést a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság határrendészeti állománya körében hajtottam végre. Célom volt, hogy megismerjem olyan rendészeti állománynak a véleményét, akik magas korrupciós kockázatnak kitett szolgálati helyen teljesítik feladataikat. Az interjúkat a rendészeti korrupció megelőzése, felderítése tekintetében hatáskörrel, illetve feladattal rendelkező szervezetek állományába tartozó, jelentős tapasztalattal rendelkező gyakorlati szakemberekkel készítettem. A kérdések összeállításakor törekedtem arra, hogy megismerjem a különböző feladatokkal rendelkezők véleményét a jelenlegi helyzetről, az alkalmazott eszközök hatékonyságáról, ugyanakkor képet kapjak az eszközrendszer esetleges hiátusairól, a rendészeti korrupció elleni fellépés eredményességének növelése érdekében történő fejlesztések lehetséges irányáról, esetlegesen szükséges új eszközökről, módszerekről.

7.1. Jó úton járunk? – Egy kérdőíves kutatás eredménye

A korrupció megelőzése érdekében – a Nemzeti Korrupcióellenes Programban foglaltaknak megfelelően – a rendőrség vonatkozásában több intézkedés említhető az elmúlt évekből. Az integritásalapú eszközök között ilyen az életpálya-modell bevezetése, a felderített korrupciós bűncselekmények állomány körében történő feldolgozása, képzések, amelyek az állomány szervezet iránti elkötelezettségének erősítését szolgálják, valamint az állományba kerülés előtti pszichológiai szűrés. Az eredmények elérése érdekében a korábban is használt és új típusú represszív eszközök alkalmazása is szükségessé vált, amelyek közül ki kell emelni az állományvédelmi ellenőrzéseket, a térfelügyelő kamerák telepítését, a megbízhatósági vizsgálatokat, a leplezett eszközök alkalmazását, a munkafolyamatok egyértelmű szabályozását és a rendszeres ellenőrzést.

Az alkalmazott eszközök hatékonyságának mérése komoly feladat elé állítja a kutatókat, szakembereket. A korrupciós bűncselekményekre jellemző magas látencia és a büntetőeljárások elhúzódása miatt nehéz pontos, objektív képet kapni az eredményekről, a változások irányáról, mértékéről.

⁵⁷² A kérdőív a 3. számú mellékletben található.

⁵⁷³ Az interjú kérdései a 4. számú mellékletben találhatók.

A korrupció szempontjából az egyik veszélyeztetett szolgálati ág, a határrendészet állományába tartozó rendőröktől beszerzett adatok alapján vizsgálom, elemzem az egyes eszközök hatékonyságát, megítélését.

7.1.1. A kutatás célja, módszere

Ahhoz, hogy a korrupció elleni fellépés hatékonyan és eredményesen történjen, időről-időre különböző módszerekkel szükséges vizsgálni a jelenség elleni fellépés lehetőségeit, megismerni a véleményeket, javaslatokat. A kérdőíves kutatásom elsődleges célja, az állomány szubjektív korrupció-érzetének, a represszív és az integritás alapú eszközök alkalmazásáról az állomány ismereteinek, tapasztalatainak és véleményének feltérképezése volt. Ezen túlmenően adatot gyűjtöttem az állomány rendőrséghez, illetve szervezeti egységéhez való kötődésének mértékéről, javaslatokat kértem az állománytól az integritás erősítését szolgáló eszközökről.

A megkérdezettek egy része magyar-román, más részük pedig magyar-szerb viszonylatban teljesíti szolgálati feladatait. A válaszadók között férfiak és nők, tisztek és tiszthelyettesek egyaránt szerepeltek. A kérdőív több részből tevődött össze. A válaszadóktól nemükre, szolgálati idejükre, állománykategóriájukra (tiszt/tiszthelyettes) vonatkozó kérdésekre kértem adatot. Az érdemi kérdések válaszaiból gyűjtöttem információt a korrupció érzetükről, a rendőrségnél alkalmazott represszív (állományvédelmi ellenőrzések, titkosszolgálati eszközök, megbízhatósági vizsgálat, térfigyelő kamerák alkalmazása, ítélkezési gyakorlat) és integritás alapú (illetményemelés, NVSZ által adott tájékoztatás, integritás képzések, munkafolyamatok egyértelmű szabályozottsága, állomány szervezet iránti elkötelezettségének erősítése, állományba kerülés előtti pszichológiai szűrés, időszakos pszichológiai szűrés) eszközök hatékonyságáról alkotott véleményükről, ismeretükről, a szakmájuk iránti elkötelezettségükről, valamint az integritást szolgáló javaslataikról.

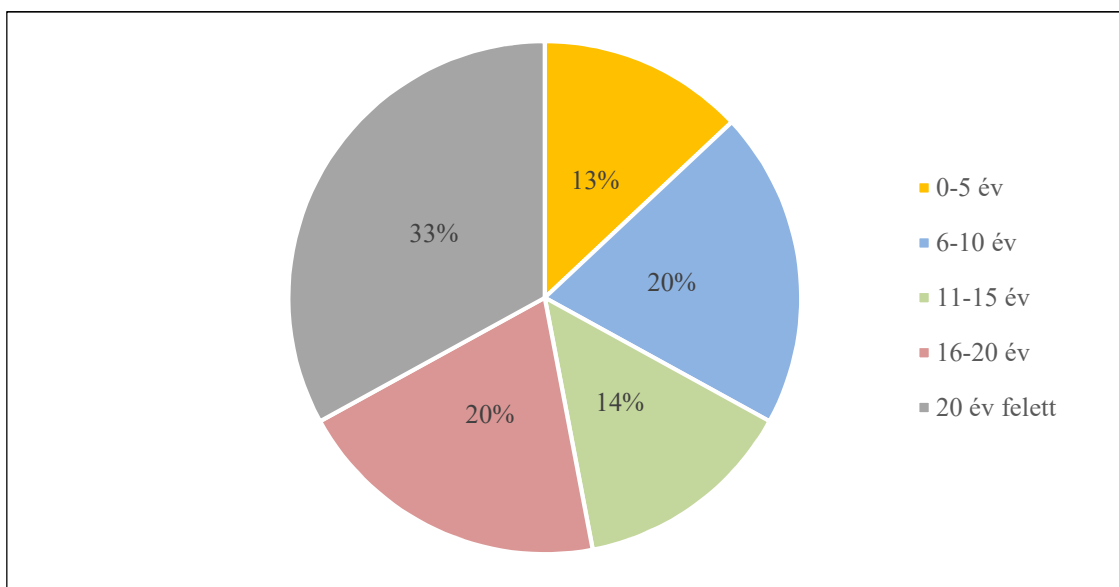
A kérdések mind objektív adatokra, mind pedig személyes véleményre egyaránt irányultak. Ennek megfelelően az elemzés során figyelembe kell venni, hogy szubjektív vélemények erőteljesen megjelennek, amelyek nem az adott szolgálati ág elfogadott szakmai véleménye, és mindemellett többen hárító magatartást tanúsíthatnak. A megkérdezettek száma 100 fő, mely az érintett rendőrfőkapitányság határrendészeti állományának 20%-a, így az eredményeknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a határátkelőhelyen és a határőrizetben dolgozók a korrupció elleni küzdelemben a rendőrségnél alkalmazott eszközökről alkotott véleményét, és a korrupció megelőzésére, felderítésére vonatkozó javaslatait megismerjük. A válaszadók

anonim módon kerültek megkérdezésre. A kérdőívek kitöltésére átlagosan fél órára volt szükség.

7.1.2. A megkérdezett állomány jellemzői

A válaszadók többsége férfi (82,47%), ami a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság meglévő határrendészeti létszám arányaitól (76,88%) kis mértékben tér el. A megkérdezettek jelentős tapasztalattal rendelkeznek, amit igazol, hogy 53%-uk 15 évnél több szolgálati idővel rendelkezik. Ez szinte megegyezik az állományban lévő határrendészek létszámarányaival, akiknek 54%-a 15 évnél több szolgálati idővel rendelkezik.⁵⁷⁴ Ennek oka az, hogy a határrendészeti kirendeltségekre kinevezett fiatal tiszthelyettesek közül – a rendőrségi átlaghoz képest – többen szereltek le, vagy kérték áthelyezésüket más szolgálati helyre.

5. számú ábra: A válaszadók szolgálati év szerinti megoszlása



Forrás: a szerző saját szerkesztése

7.1.3. A kutatási eredmények

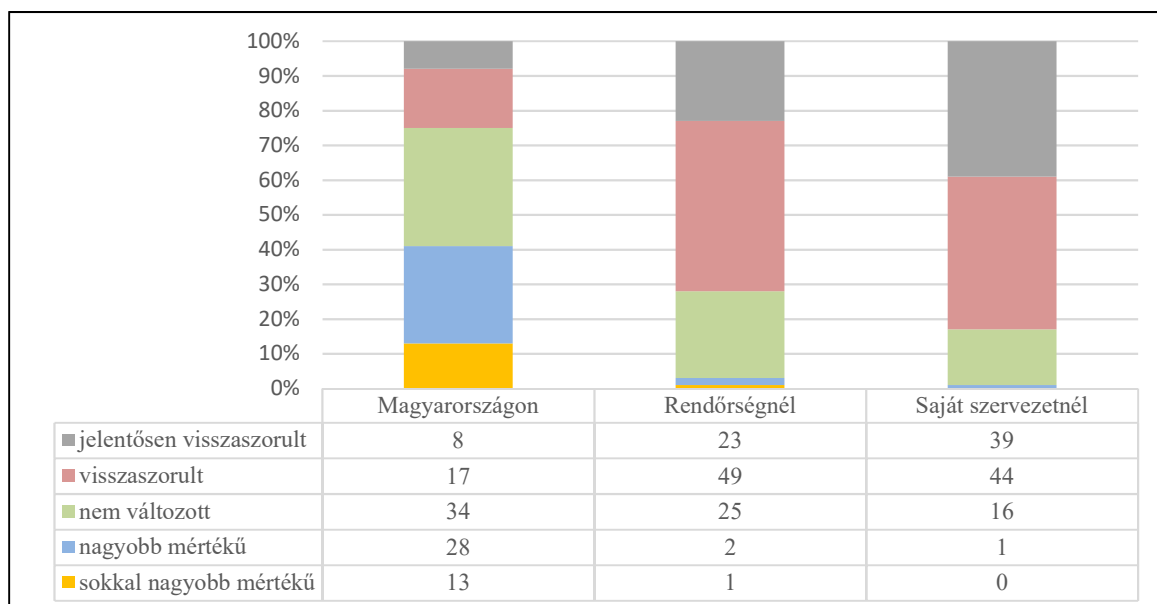
7.1.3.1. A válaszadók korrupció-érzete

A válaszadók 41%-a szerint Magyarországon rövid távon a korrupció mértéke nőtt, míg csak 25%-uk nyilatkozott úgy, hogy valamilyen mértékben mérséklődött. Ezzel szemben a megkérdezettek több mint 72%-a szerint a rendőrségen a korrupció visszaszorult, ezen belül 23%-uk szerint jelentősen. Kevesebb mint 3%-a a megkérdezetteknek gondolja úgy, hogy a korrupció nagyobb mértékű lett, és csak 1%-a szerint jelentős a negatív elmozdulás. A saját

⁵⁷⁴ Forrás: Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság Humánigazgatási Szolgálat.

szervezeti egységre vonatkozó kérdésre adott válaszok még érdekesebb képet mutatnak. Nem volt olyan, aki úgy ítélte meg, hogy a korrupció mértéke jelentős mértékben nőtt volna a saját szervezeti egységénél, és mindössze 1%-uk szerint emelkedett. Ezzel szemben 83% gondolta úgy, hogy a korrupció valamilyen mértékben csökkent, 39% szerint ez a változás jelentős. Természetesen a korrupció rövid időn belül jelentős mértékű visszaszorulása mind a rendőrségnél, mind pedig a saját szervezetnél (határrendészeti kirendeltségek) elképzelhetetlen. Az, hogy Magyarországon a korrupció a válaszadók 41%-a szerint – a saját érzékelésük alapján – nagyobb mértéket ölt, negatív hatást gyakorol az integritásukra. Egyesek igazolva látják saját korrupciós cselekményüket, ha ezt a magatartást az országban általánosnak gondolják. Emellett megfigyelhető egyfajta hártó magatartás is, miszerint a saját környezetükben a korrupció mértékét kisebbnek érzékelik.

6. számú ábra: A válaszadók korrupció érzete



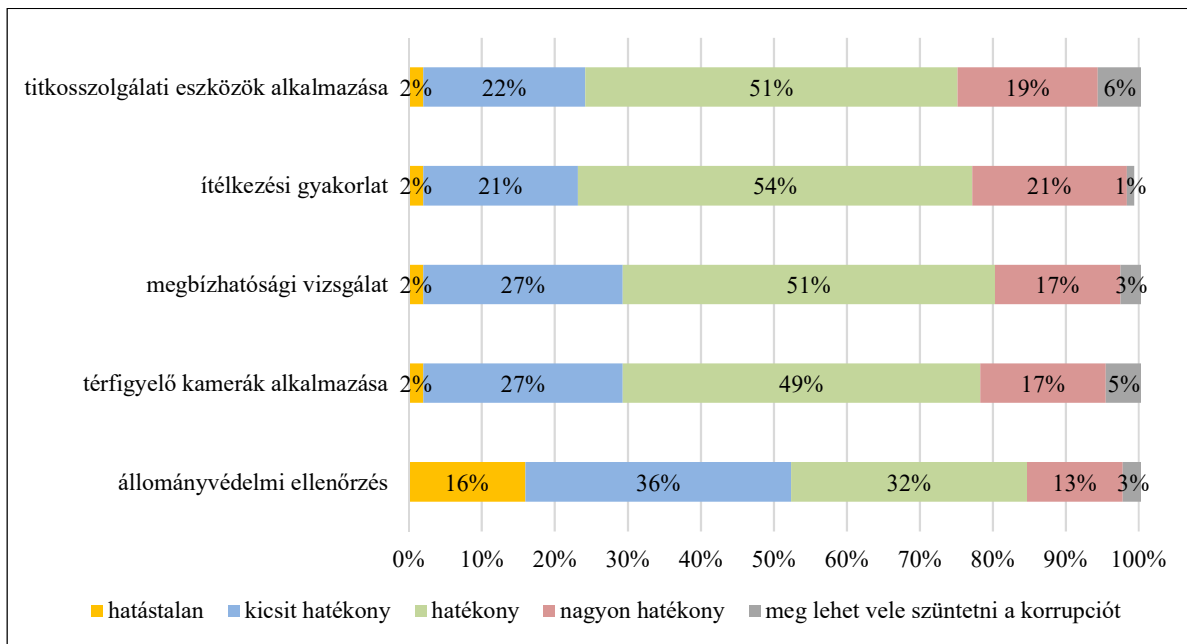
Forrás: a szerző saját szerkesztése

7.1.3.2. A represszív és az integritás alapú eszközök hatékonysága a válaszadók véleménye szerint

A kérdőív következő részében arra kerestem a választ, hogy az állomány az egyes nevesített eszközöket (állományvédelmi ellenőrzés, térfigyelő kamerák alkalmazása, megbízhatósági vizsgálat, bíróság ítélkezési gyakorlata, titkosszolgálati eszközök alkalmazása, esettanulmányok feldolgozása, illetményemelés, az NVSZ munkatársai által tartott tájékoztató előadások, rendőrség szervezésében tartott képzések, munkafolyamatok egyértelmű szabályozása, szervezet iránti elkötelezettség erősítése, állományba kerülés előtti pszichológiai szűrés) mennyire tartja hatékonynak a korrupció elleni fellépésben.

A represszív eszközök (állományvédelmi ellenőrzés, térfigyelő kamerák alkalmazása, megbízhatósági vizsgálat, bíróság ítélkezési gyakorlata, titkosszolgálati eszközök alkalmazása) közül leginkább hatástalannak az állományvédelmi ellenőrzést tartották (a megkérdezettek 16%-a). A leghatékonyabbnak a titkosszolgálati eszközöket (válaszadók 25%-a szerint hatékony) és a szigorú ítélkezési gyakorlatot (a megkérdezettek 22%-a szerint hatékony) jelölték meg.

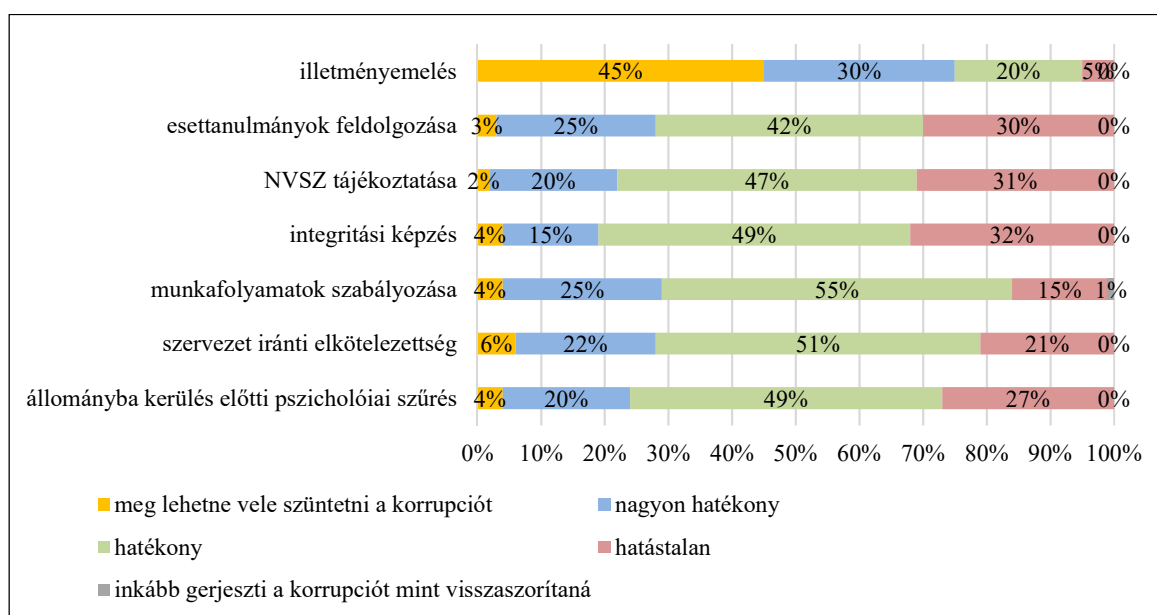
7. ábra: A represszív eszközök hatékonyságának megítélése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Az integritásalapú eszközök (esettanulmányok feldolgozása, illetményemelés, az NVSZ munkatársai által tartott tájékoztató előadások, rendőrség szervezésében tartott képzések, munkafolyamatok egyértelmű szabályozása, szervezet iránti elkötelezettség erősítése, állományba kerülés előtti pszichológiai szűrés) tekintetében megállapítható, hogy a válaszadók szerint a legkevésbé hatékony az esettanulmányok feldolgozása, az NVSZ tájékoztatása, az integritási képzés. Nem meglepő, hogy a korrupció elleni küzdelemben az illetményemelést tartják a leghatékonyabbnak. Számszerűsítve ez azt jelenti, hogy a megkérdezettek több mint 95%-a szerint ez megfelelő eszköz.

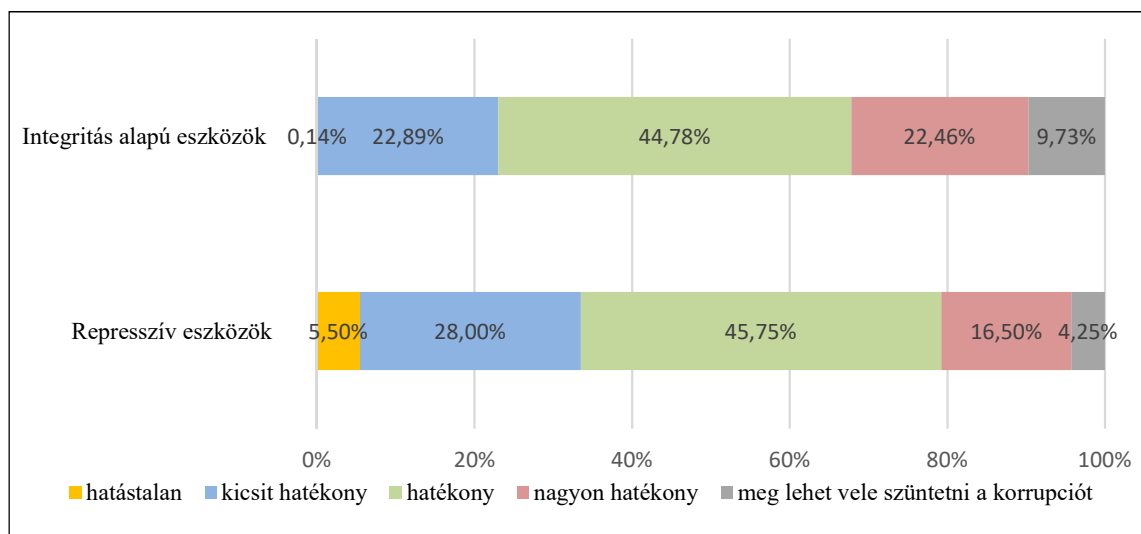
8. száma ábra: Az integritásalapú eszközök hatékonyságának megítélése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A következő diagramon látható, hogyan ítéli meg a megkérdezett állomány a represszív és az integritásalapú eszközök hatékonyságát. Az eredmény is igazolja Báger Gusztáv megállapítását, miszerint a represszív és az integritásalapú eszközöket együtt, kiegyensúlyozottan kell használni úgy, hogy a mérleg nyelve az integritásalapú eszközök fele billenjen el.⁵⁷⁵ A válaszokból is az derül ki, hogy a kétféle típusú eszközök egyaránt fontosak, azonban az integritásalapú eszközök valamivel hatékonyabbak.

9. számú ábra: Az integritásalapú és a represszív eszközök hatékonyságának megítélése

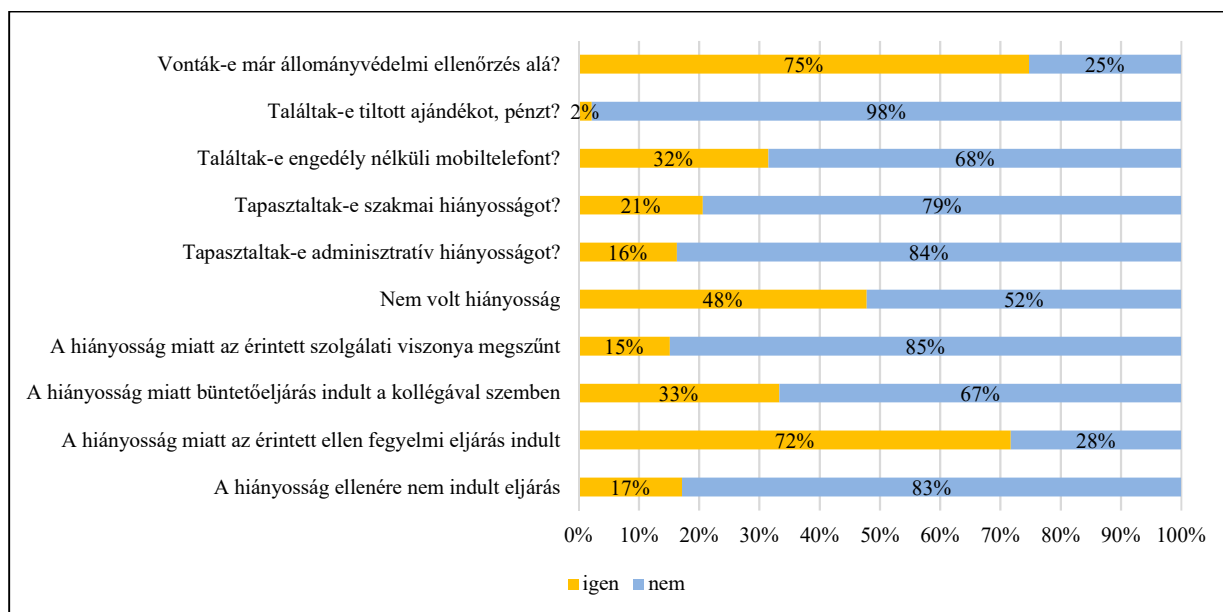


Forrás: a szerző saját szerkesztése

⁵⁷⁵ Báger Gusztáv (2012): im. 67. o.

Az egyes eszközöket érdemes részletesebben is vizsgálni, hiszen ezekből az elemzésekből is sok tapasztalatot gyűjthetünk. A következő diagramon láthatjuk, hogy a megkérdezettek 74%-át már vonták állományvédelmi ellenőrzés alá. Válaszaik szerint azonban alig több mint 2%-ánál találtak a megengedettnél nagyobb összegű készpénzt, ajándékot. Ezzel szemben több mint 31%-nál engedély nélkül tartott mobiltelefont fedtek fel az ellenőrök. Az igaz, hogy a saját tulajdonú mobiltelefonra vonatkozó tilalmat a korrupció megelőzése céljából vezették be a rendőrségnél, azonban nyilvánvaló, hogy az ilyen típusú normasértés nem feltétlenül áll szoros kapcsolatban a korrupciós cselekményekkel. Kétségtelenül megkönnyítheti egyes típusú korrupciós cselekmények végrehajtását a saját tulajdonú mobiltelefon használata, azonban az állomány nem kizárólag ilyen okból tartja magánál ezt az eszközt, akár engedély nélkül is. A mai világban minden intézményhez, családtagokkal, barátokkal való kapcsolattartáshoz nélkülözhetetlennek érzik a mobiltelefon birtokban tartását. Meg kell jegyezni, hogy természetesen más munkahelyeken is vannak tiltó rendelkezések – ugyan nem korrupciós veszélyeztetettség miatt – a mobiltelefon használatára. Az állományvédelmi ellenőrzések során természetesen nemcsak a korrupcióval összefüggő hiányosságokat kell feltárni, hanem egyéb problémákat is. A válaszadók közel 21%-ánál szakmai, 16%-nál adminisztratív hiányosságot tárt fel az ellenőrzés, míg 48%-ban semmilyen problémát nem találtak az állományvédelmi ellenőrzésen. A válaszadók információi szerint az állományvédelmi ellenőrzések során tapasztalt hiányosságokkal összefüggésben 15%-nak van tudomása olyan esetről, amikor az érintett szolgálati jogviszonya megszűnt. A feltárt problémákkal összefüggésben 33%-a büntetőeljárás, 72% pedig fegyelmi eljárás megindulásáról rendelkezik információval. A válaszadók 17%-a tud olyan ellenőrzésről, amikor a hiányossággal összefüggésben semmilyen eljárás nem indult. A válaszadók véleménye alapján arra lehet következtetni, hogy a rendőrök a korrupció megelőzése szempontjából nem veszik túl komolyan az állományvédelmi ellenőrzések végrehajtását, hiszen azok rendszerint csak kisebb súlyú fegyelemsértések feltárását eredményezik. A korrupció megelőzését és felderítését szolgáló állományvédelmi ellenőrzések és az egyébként is rendszeres szakmai jellegű, illetve rezsimszabályok betartását célzó ellenőrzések közt szinte nem látnak különbséget. Az ellenőrzések során feltárt hiányosságok szankcionálását sem tartja az állomány következetesnek.

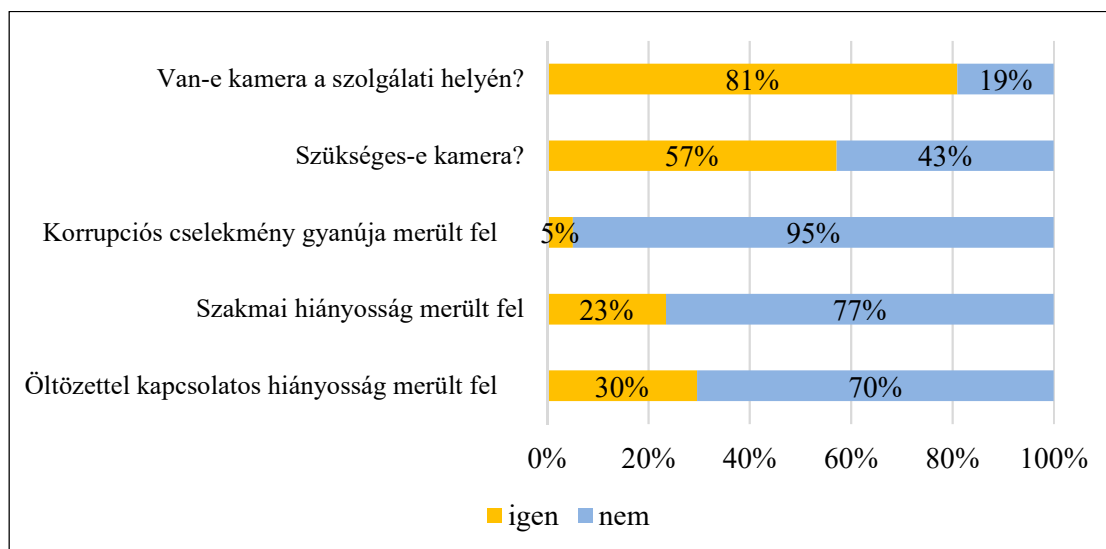
10. számú ábra: Az állományvédelmi ellenőrzések tapasztalatai



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A megkérdezett állomány túlnyomó többsége (81%) térfigyelő-, illetve fülkekamerákkal felszerelt helyen teljesít szolgálatot. Véleményük megközelítőleg egyenletesen oszlik meg abban a tekintetben, hogy szükség van-e a kamerákra. Az eszköz 57% szerint hasznos, mivel megvédi őket az alaptalan panaszoktól. A többiek véleménye szerint nincs szükség térfigyelő- és fülkekamerákra a szolgálati helyen. Mindössze 4%-nak van arról tudomása, hogy a térfigyelő- vagy fülkekamerák felvételei alapján valakivel szemben korrupció gyanúja merült fel. Ellenben a kamerák segítségével történt szakmai hiányosság felfedéséről 23%, öltözködési szabályok megsértésével kapcsolatos problémákról 30% rendelkezik információval. Ennek az eszköznek az alkalmazásával kapcsolatban jelentősen változott az állomány véleménye a bevezetése óta. Kezdetben az állomány egyöntetűen elutasította a kamerák telepítését, használatukkal szemben verbálisan, sőt esetenként szabotázzsal tiltakoztak. Azóta azonban több olyan eset is felmerült a határátkelőhelyeken, amikor a feladatait szabályosan végző kolléga a kamerafelvételek alapján tudta bizonyítani az igazát. Így a kutatás időpontjára a kamerákat elutasító és azt szükségesnek tartó dolgozók aránya nagyjából egyenlő.

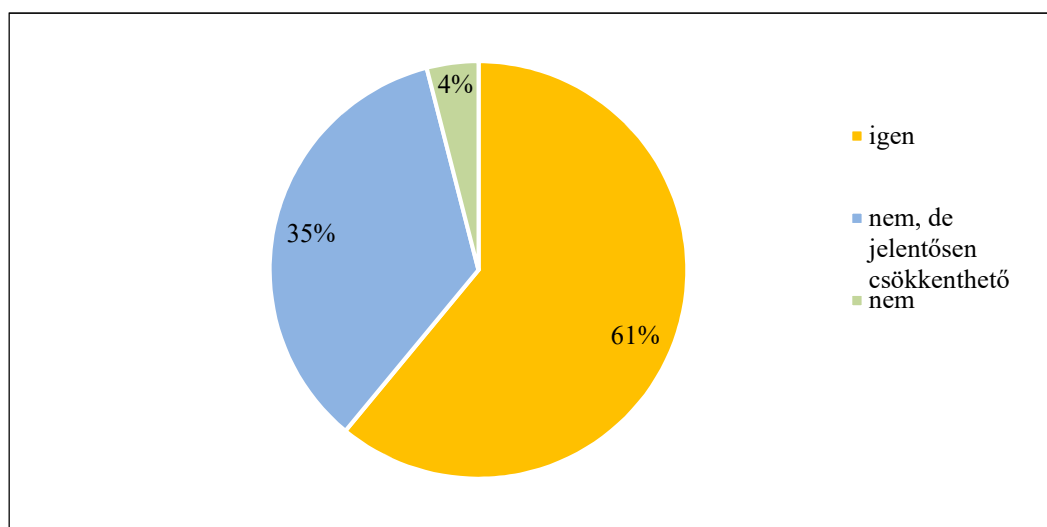
11. számú ábra: Térfigyelő kamerák alkalmazásának megítélése, tapasztalatok



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Az integritásalapú eszközök közül az illetményemelést tartják a leghatékonyabbnak a megkérdezettek, akiknek a 61%-a szerint megszüntethető, további 35% véleménye alapján pedig jelentősen csökkenthető a korrupció. Mindössze 4% gondolja úgy, hogy nincs összefüggés a két változó között. Nyilvánvaló, hogy a válaszadók 1/3-ának nincsenek illúziói afelől, hogy létezhet olyan béremelés, amivel a korrupció megszüntethető lenne. Viszont igen magas azok száma, akik úgy nyilatkoztak, hogy megfelelő mértékű illetményemeléssel a korrupció megszüntethető. Ebből arra lehet következtetni, hogy az alacsony rendőri illetmények és a korrupció között igen erős összefüggés van.

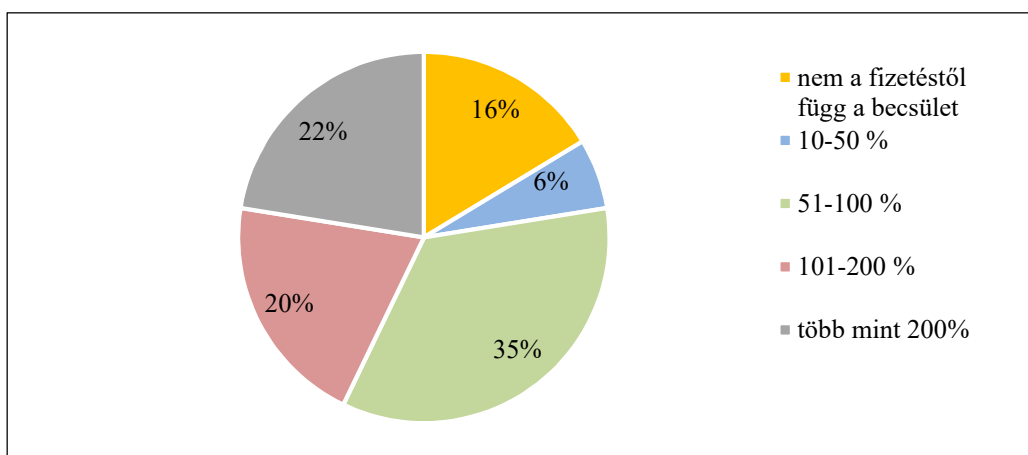
12. számú ábra: Illetményemeléssel megszüntethető-e a korrupció?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Arra a kérdésre, hogy hány százalékos illetményemelésre lenne szükség ahhoz, hogy a korrupció visszaszorítására legyen hatása, már másfajta válaszokat adtak. Az előző kérdésre a megkérdezettek 96%-a úgy válaszolt, hogy az illetményemelés hatással lenne a korrupció mértékére, azonban a következő kérdésre már a válaszolók 16%-a azt állította, hogy nem az illetménytől függ az emberek becsülete. Érdekes, hogy 22%-uk szerint több, mint 200%-os illetményemelésre lenne szükség a korrupció csökkentése érdekében, ami nyilvánvalóan irreális elvárás, azonban elgondolkodtató. Ez alapján az is elképzelhető, hogy a korrupciós cselekményekből származó bevételek is az illetmények többszörösét tehetik ki.

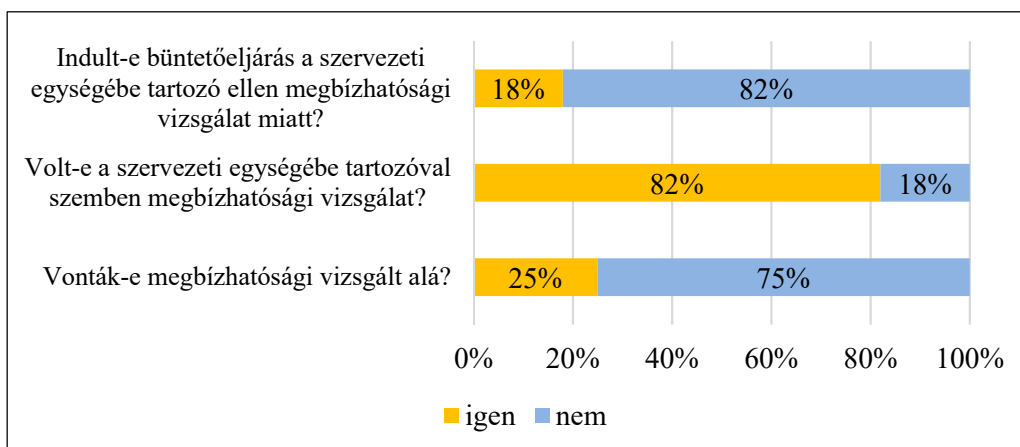
13. számú ábra: Hány százalékos illetményemelésre lenne szükség?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A megbízhatósági vizsgálatról a megkérdezettek 25%-a személyes tapasztalattal rendelkezik, míg 82% a szervezeti egységébe tartozótól kapott információt, tehát megállapítható, hogy a jogintézményt az állomány jól ismeri. A válaszadók 18%-a tud olyan esetről, amikor a szervezeti egységbe tartozóval szemben megbízhatósági vizsgálat miatt indult büntetőeljárás.

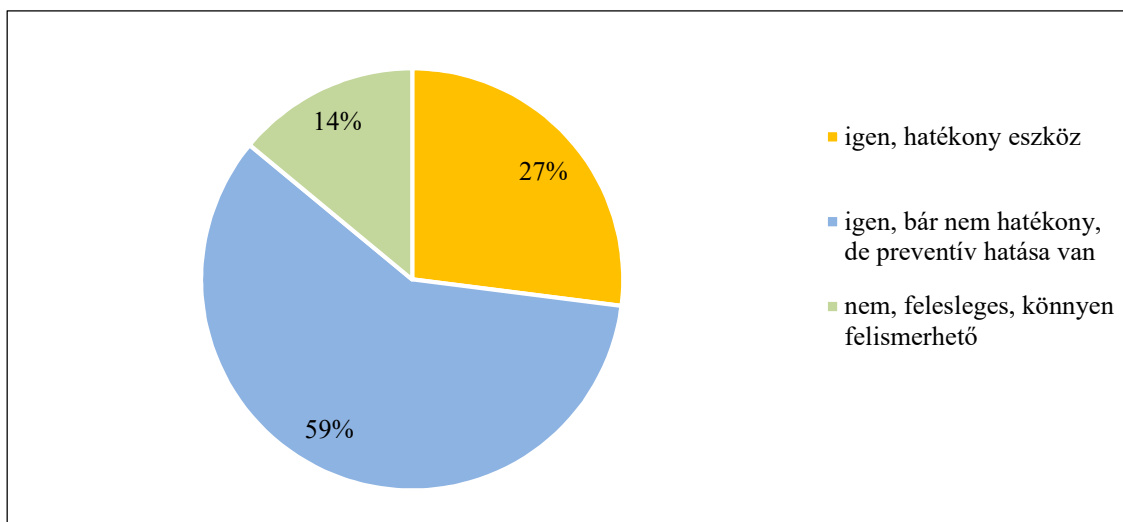
14. ábra: A megbízhatósági vizsgálat tapasztalatai



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Összességében megállapítható, hogy a válaszadók a megbízhatósági vizsgálatot szükségesnek tartják, bár jelentős hányaduk (59%) a jogintézmény preventív hatásának tulajdonít jelentőséget.

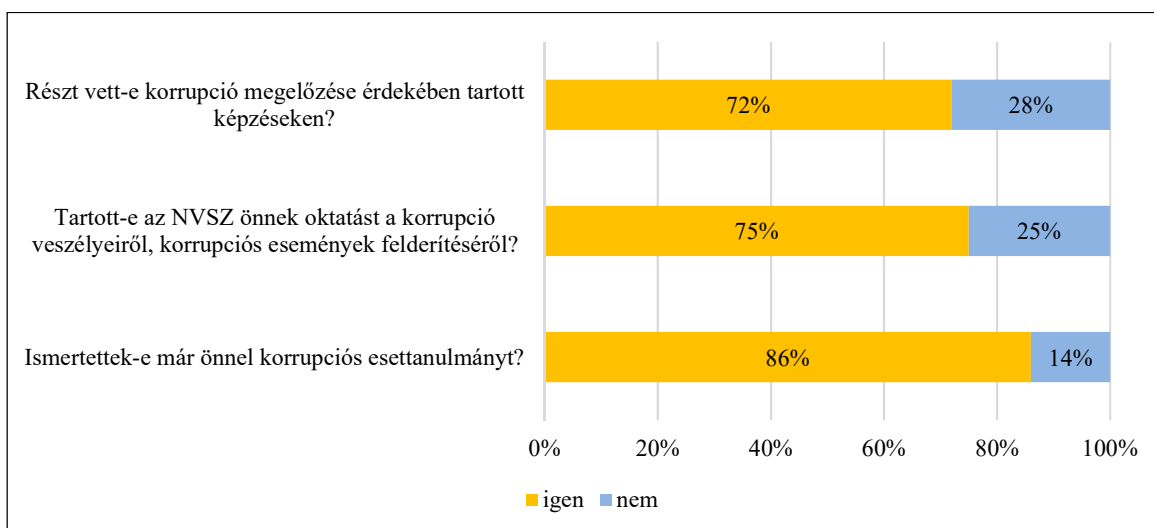
15. számú ábra: Szükség van-e a megbízhatósági vizsgálatra?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Az állomány nagy része már részt vett korrupciós esettanulmányok ismertetésén (86%), az NVSZ tagjai által tartott korrupció veszélyeiről, korrupciós cselekmények felderítéséről oktatáson (75%) és a korrupció megelőzése érdekében tartott képzéseken (72%). Így ezekről az integritásalapú eszközökről túlnyomórészt személyes tapasztalatokkal rendelkeznek.

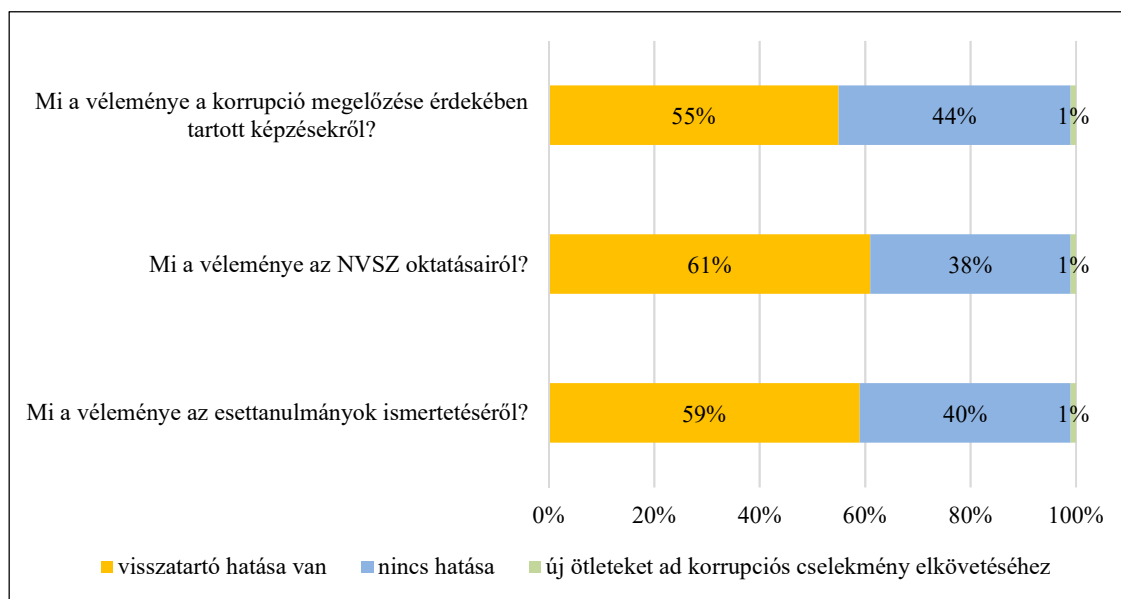
16. ábra: Tapasztalatok képzésekről, oktatásokról, esettanulmányok feldolgozásáról



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A válaszadók nagyobb része úgy gondolja, hogy ezek az eszközök hatékonyak a korrupció elleni küzdelemben. A leghatékonyabbnak az NVSZ tagjai által tartott oktatást (61%) tartják, ezt az esettanulmányok ismertetése (59%) követi. Bár meg kell jegyezni, volt, aki úgy nyilatkozott, hogy ebből ötletet merített korrupciós cselekmény elkövetéséhez. A korrupció megelőzése érdekében tartott képzéseket ítélték meg e három eszköz közül legkevésbé eredményesnek, azonban az állomány csaknem kétharmada az esettanulmányok feldolgozásának szükségességét sem kérdőjelezi meg.

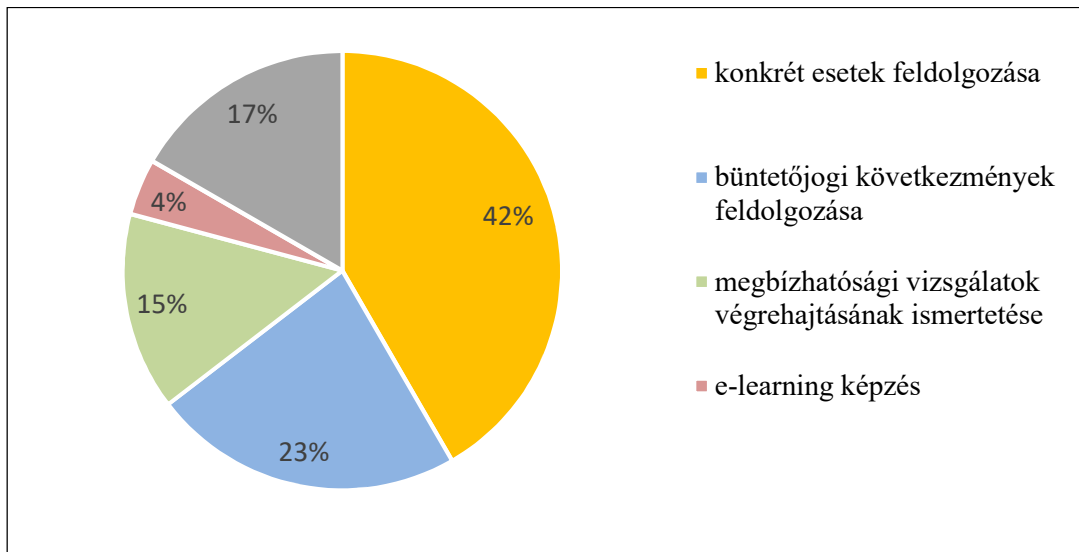
17. számú ábra: Az oktatások, képzések, esettanulmányok feldolgozásának megítélése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Véleményük szerint a képzések közül a leghatékonyabb a konkrét esetek feldolgozása (42%), ezt követi a büntetőjogi következmények ismertetése (23%), a korrupció közrendre, közbiztonságra gyakorolt hatása (17%), majd végül a megbízhatósági vizsgálatok végrehajtásának ismertetése (15%) és az e-learning képzés (4%). Az adatok alapján az állomány a gyakorlatiasabb képzési formákat részesíti előnyben, amikor számára is könnyen elképzelhető élethelyzeteket dolgoznak fel. Kisebb hangsúlyt kap a büntetőjogi következmények ismertetése, pedig – mint későbbiekben látjuk – ennek a represszív eszköznek igen nagy jelentőséget tulajdonít az állomány.

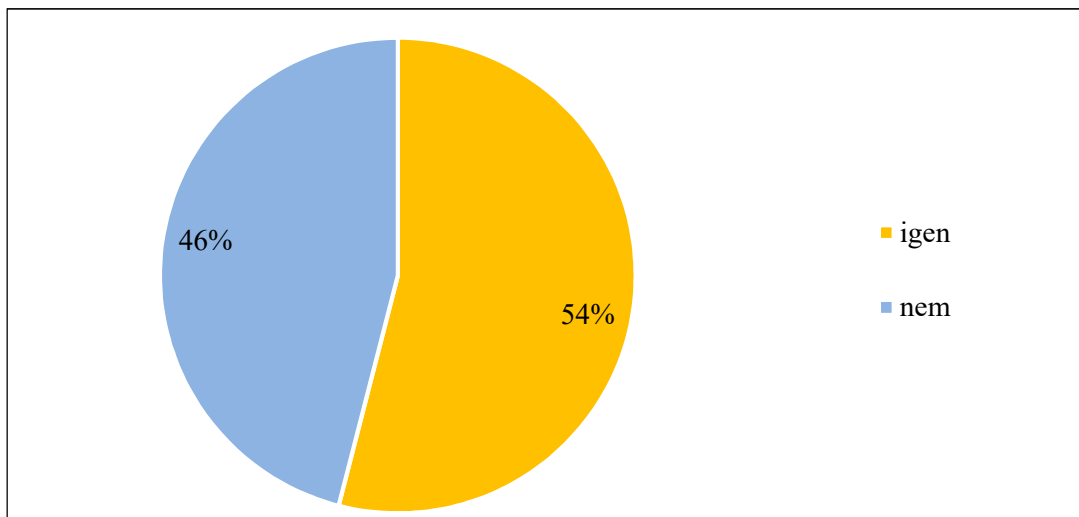
18. számú ábra: Képzési forma hatékonyságának megítélése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A megkérdezettek 54%-a úgy gondolja, hogy a szervezeti egységhez tartozó személyt érintően korrupciós cselekmény miatt az elmúlt 5 évben jogerős ítélet született. A vizsgálattal érintett kirendeltségeken igen nagy számban indultak büntetőeljárások ez elmúlt 5 évben, azonban azok jogerősen még vagy nem, vagy felmentéssel zárultak. A kérdésre adott válaszok arra engednek következtetni, hogy az állomány tagjai viszonylag objektív ismeretekkel rendelkeznek a büntetőeljárásokról még akkor is, ha az eljárás alá vont személyek már nem tartoznak a testülethez.

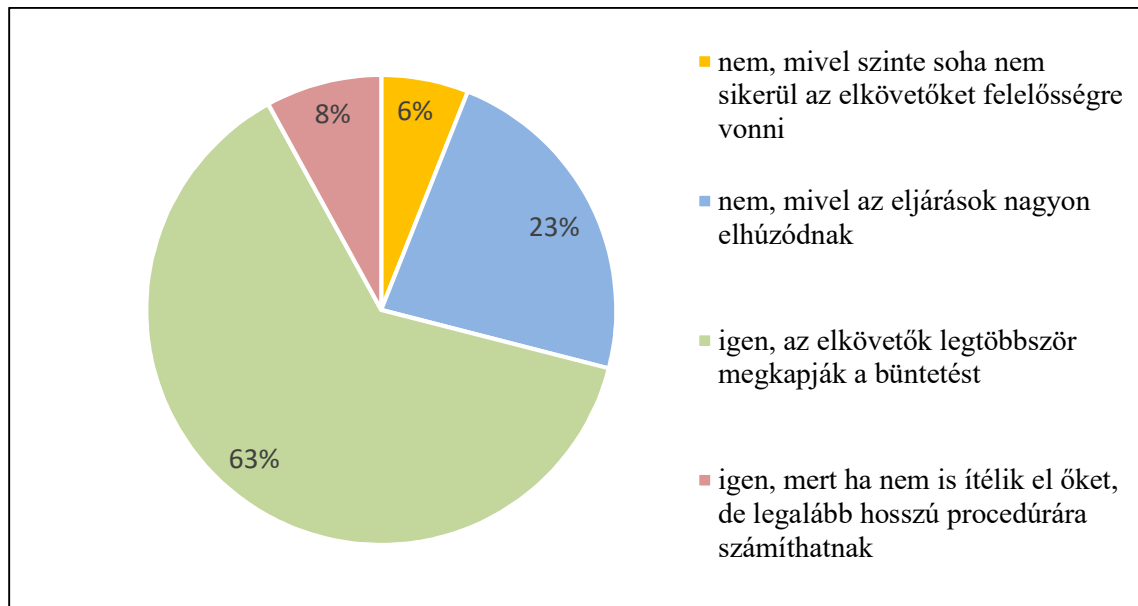
19. számú ábra: Az elmúlt 5 évben korrupciós cselekmény miatt ítélték-e el valakit a szervezeti egységénél?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A büntetőjogi fellépést a válaszadók többnyire (71%) hatékonynak tartják. Közülük 63% gondolja úgy, az elkövetők legtöbbször megkapják büntetésüket, míg 8% szerint, ha nem is ítélik el őket, hosszú procedúrára számíthatnak és ez már maga felér egy büntetéssel.

20. ábra: A büntetőjogi fellépés hatékonyságának megítélése



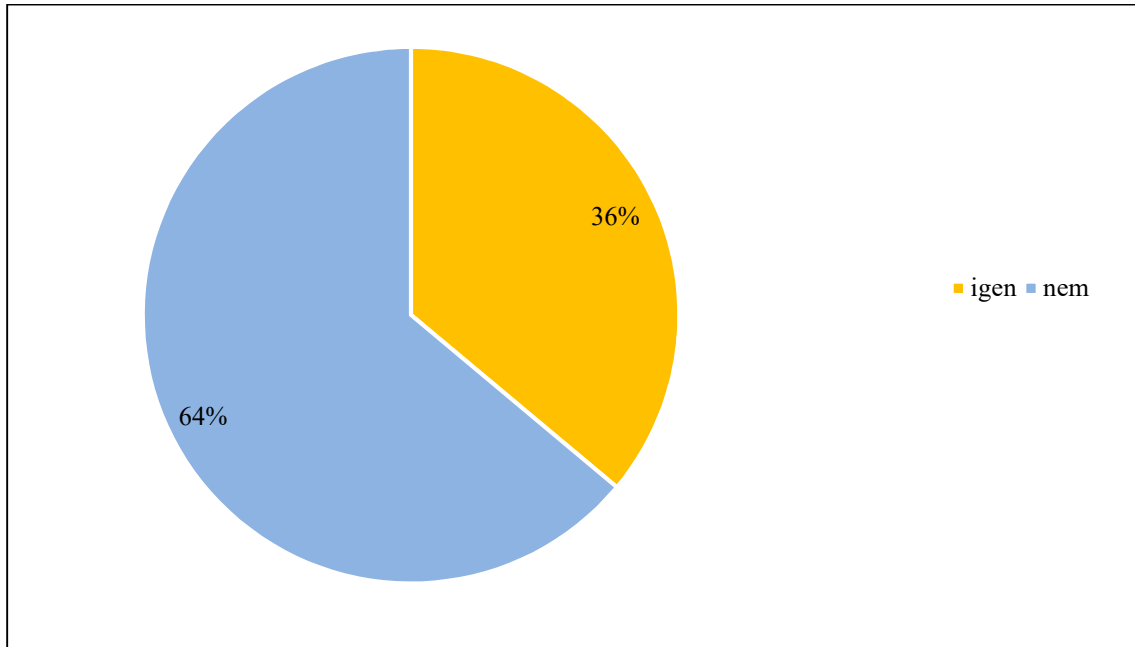
Forrás: a szerző saját szerkesztése

A megkérdezett állomány mindössze 36%-ának van olyan információja, hogy szervezeti egységénél titkosszolgálati eszköz alkalmazása alapján büntetőeljárás indult. Ez az arány lényegesen kisebb a kutatás előtt feltételezett eredménynél, és minden bizonnyal nem tükrözi a valóságot. A vizsgált személyek szolgálati helyein az NVSZ és az Ügyészség már hajtott végre olyan akciókat, melynek során több határrendészt (pl. oktatáson, állománygyűlésen) egyidőben állítottak elő korrupciós bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt. Az ilyen akciókról még a laikusok számára is nyilvánvaló volt, hogy végrehajtásukat hosszas előkészítő munka előzte meg, melynek során titkosszolgálati eszközök is alkalmazásra kerültek. Az eszközök felhasználásáról egyes részletek még a médiában is nyilvánosságra kerültek.⁵⁷⁶ Figyelembe véve azt a korábbi megállapítást, hogy az állománynak mennyire objektív ismeretei vannak a volt és jelenlegi kollegáikkal kapcsolatos büntetőügyekről, arra a következtetésre jutunk, hogy jelen kérdésre adott válaszok nem tekinthetők teljes mértékben őszintének. Érzékelhető, hogy az állomány többsége nem akar nyilatkozni arról, hogy tud a titkosszolgálati eszközök alkalmazásáról a szolgálati helyén. Ennek oka elsődlegesen abban keresendő, hogy az állomány

⁵⁷⁶ <http://nol.hu/belfold/egy-terroristat-is-beengednenek-400-eruoert-1586277>. (Letöltve: 2021. 05. 14.)

valószínűsíthetőleg a jelenleg is alkalmazott titkosszolgálati eszközökre vonatkozó sejtéseit (esetleg ismereteit) nem szeretné nyilvánosságra hozni még anonim kérdőív kitöltésekor sem.

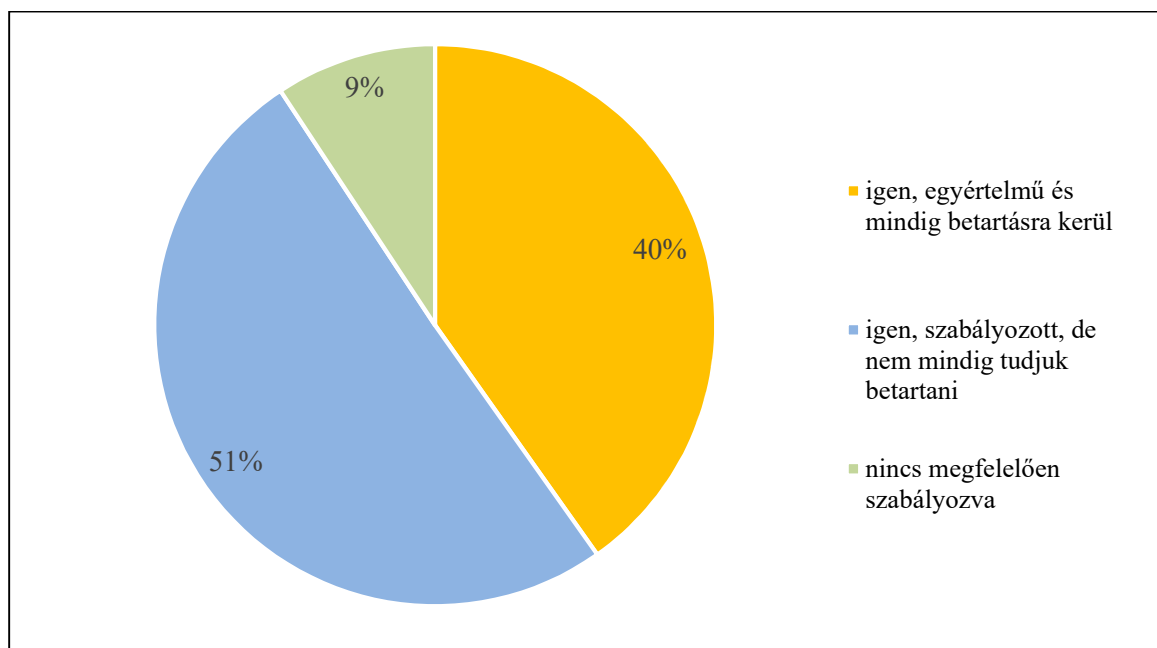
21. számú ábra: Titkosszolgálati eszköz alkalmazása alapján indult-e büntetőeljárás a szervezeti egységénél?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A munkafolyamatokat az állomány túlnyomó többsége (91%) szabályozottnak tartja, bár közülük többen (51%) betarthatatlannak ítélik. Meg kell jegyezni, hogy a megfelelő, eredményes függetlenített és vezetői ellenőrzéshez, a korrupciós cselekmények felderítéséhez elengedhetetlen a munkafolyamatoknak a részletes ismerete, az egyértelmű szabályozottság, betarthatóság. Az állomány csaknem fele úgy gondolja, hogy az összes rá vonatkozó szabályt képtelenség betartani. Ennek lehet oka a létszámihiány, az infrastrukturális hiátusok, a túlzott adminisztráció, vagy akár egy rossz, vagy koordinálatlan szabályozás is. Az állomány ezen álláspontja mindenképpen elgondolkoztató, hiszen arra lehet következtetni, hogy nem kerül minden szabály betartásra. Amennyiben az állomány tagja arra kényszerül, hogy egyes szabályokat megszegjen, azért, hogy a többit betartsa, könnyen az a képzet alakulhat ki benne, hogy a betartandó szabályok közt szabadon választhat, munkája ellenőrizhetetlenné válik és a korrupciós kockázatok hatványozottan jelentkeznek.

22. számú ábra: Munkafolyamatok szabályozottságának megítélése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

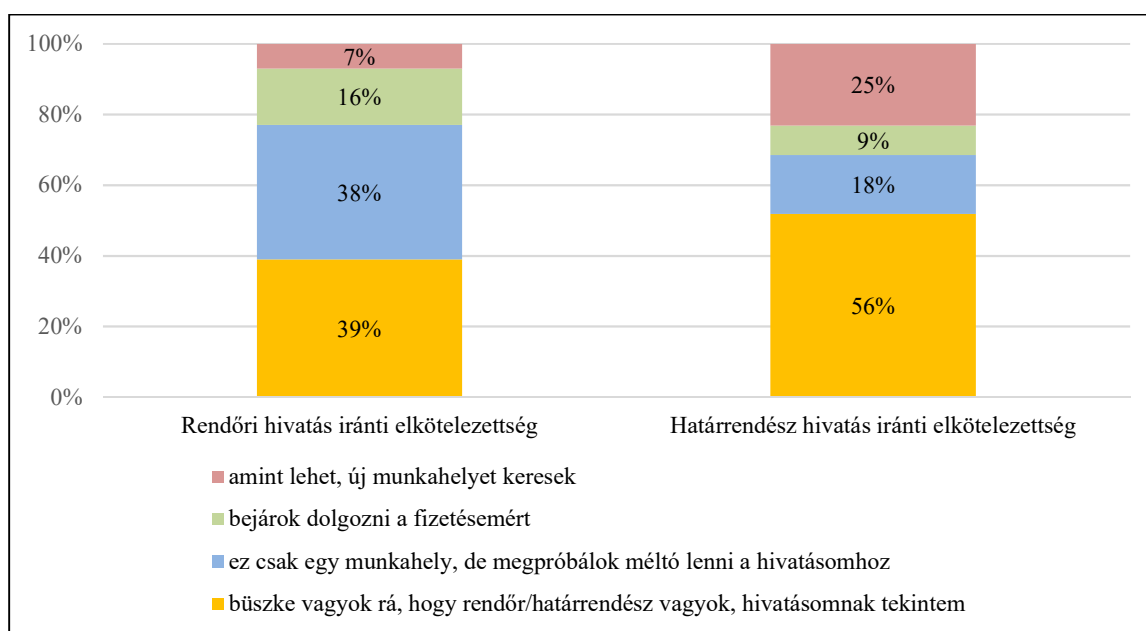
7.1.3.3. A vizsgált állomány elkötelezettsége

Az elkötelezettség vizsgálatánál külön-külön kerestem a választ arra, hogy mennyire érzi magát elkötelezettnek az állomány a rendőri hivatása, illetve azon belül a szűkebb szakterülete iránt. A kérdésekre adott válaszok azért is érdekesek, mert ezen a szakterületen az átlagosnál magasabb volt a fluktuáció az elmúlt években.

A válaszadók 23%-a egyáltalán nem tud azonosulni a rendőrséggel, és 34% a határrendészeti tevékenységgel. Ezek a személyek vagy már új munkahelyet keresnek, vagy csak kívánnak, de integritásról esetükben sem beszélhetünk. Ezzel szemben igen magas (39%) azoknak az aránya, akik büszkék a rendőri hivatásukra és ennél még magasabb (56%) azok aránya, akik büszkék határrendész hivatásukra. Ezen túl további 38%, illetve 18% ugyan, csak egy munkahelynek érzi a rendőrséget, de az egyenruhához méltó kíván lenni.

Összességében elmondható, hogy a vizsgált állomány 77%-a elkötelezettnek érzi magát a rendőrség irányába, ezen belül is a szakterülethez fűződő elkötelezettségük erősebb. Ezek a számok arra engednek következtetni, hogy a kisebb integritással rendelkező rendőrök zöme már elhagyta a vizsgálatl érintett kirendeltségeket.

23. számú ábra: Az állomány elkötelezettsége



Forrás: a szerző saját szerkesztése

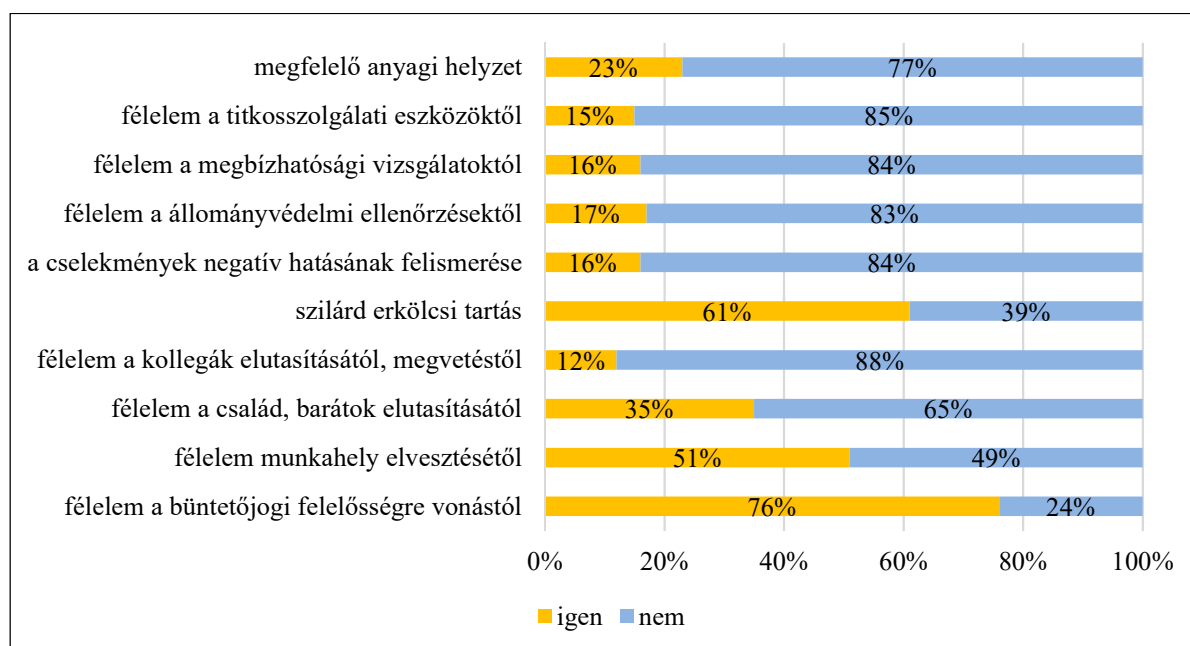
7.1.3.4. A válaszadók javaslatai a korrupció megelőzésére, a jelenség elleni fellépésre

Az utolsó kérdéssel arra kerestem a választ, hogy a megkérdezettek szerint milyen intézkedésekkel lehet hatékonyan visszaszorítani a korrupciót. A felsorolt alternatívák közül kellett kiválasztaniuk, hogy melyek alkalmasak arra, hogy a rendőröket visszatartsa korrupciós cselekmény elkövetésétől. A válaszadók több mint 76%-a szerint a büntetőjogi felelősségre vonás a hatékony eszköz a visszatartásra. Ez azért meglepő, mert a cselekmények elkövetése és a jogerős szankció kiszabása között nagyon sok idő telik el, továbbá az ítélet meghozatalakor - az esetek döntő többségében - a hivatásos szolgálati viszony már nem áll fenn.

Második legtöbb szavazatot a szilárd erkölcsi tartás kapta. Az állomány több mint fele (61%) úgy gondolja, hogy ez sokkal fontosabb, mint az anyagi és erkölcsi veszteségektől, valamint az ellenőrzésektől való félelem.

Az állomány szerint a legkisebb visszatartó hatása a kollegák elutasításától való félelem (12%) jelenti, ami azért meglepő, mert a munkahely elvesztésétől való félelmet a válaszadók 51%-a jelölte meg visszatartó erőként. Ezek a számok arra engednek következtetni, hogy a vizsgált állomány tekintetében az ilyen cselekmények elutasítása nem egyértelmű.

24. számú ábra: Mi tart vissza a korrupciós cselekménytől?



Forrás: a szerző saját szerkesztése

7.1.3.5. Szignifikáns mintázódás vizsgálata

Khi négyzet próbával vizsgáltam, hogy van-e szignifikáns mintázódás a nemek, a válaszadók szolgálati ideje és a válaszadók korrupció-érzete, a korrupció megelőzésére, a jelenség elleni fellépésre tett javaslatok, a represszív és az integritás alapú eszközök hatékonyságának megítélése, továbbá az állomány elkötelezettsége tekintetében.

Megállapítottam, hogy a nemek vonatkozásában mindössze egy válasz tekintetében állapítható meg összefüggés. Szignifikáns összefüggés tapasztalható a nemek és annak megítélésében, hogy a válaszadó szervezeti egységénél a korrupció visszaszorult-e $/\chi^2(3)=(8,5; p=0,037)/$. Kizárólag a női megkérdezettek között volt olyan személy, aki azt állította, hogy saját szervezeti egységénél a korrupció erősödött. Ugyanakkor a többi női válaszadó úgy ítélte meg, hogy szervezeti egységénél a korrupció visszaszorult. Ezzel szemben a férfiak közül senki nem nyilatkozott úgy, hogy a korrupció erősödött volna a szervezeti egységénél, azonban 20%-uk szerint a korrupciós helyzet nem változott.

A szolgálati idő tekintetében azonban öt kérdés vonatkozásában is összefüggés tapasztalható. A szolgálati idő és a munkafolyamatok megfelelő szabályozottságának a korrupció visszaszorításában játszott szerepe tekintetében szignifikáns összefüggés figyelhető meg $/\chi^2(16)=(27,5; p=0,036)/$. A kutatás előtt azt feltételeztem, hogy a hosszabb szolgálati idővel

rendelkezők fontosabbnak tartják a munkafolyamatok megfelelő szabályozottságát, ezzel együtt pedig jobban átlátják a megfelelő, egyértelmű szabályok szerepét a munkafolyamatok kontroll alatt tartásában, ezáltal pedig a korrupció megelőzésében. A kutatás eredményei mindezt részben alátámasztják. A 20 évnél több szolgálati idővel rendelkezők között vannak a legnagyobb arányban azok, akik hatékonyan tartják a munkafolyamatok szabályozását a korrupció visszaszorításában. Érdekes eredmény, hogy a 6-10 év szolgálati idővel rendelkezők az egyedüli olyan csoport, akiknél megjelenik az a vélekedés, miszerint a munkafolyamatok szabályozása kifejezetten gerjeszti a korrupciós cselekményeket és épp, hogy nem segíti azok visszaszorítását.

A felfedett szakmai hiányosságok szintén szignifikáns kapcsolatban vannak az eltöltött szolgálati idővel $/\chi^2(4)=(9,82; p=0,044)/$. Az eredmények alapján elmondható, hogy minél régebb óta teljesít valaki szolgálatot a szervezetnél, annál nagyobb számban merültek fel szakmai hiányosságok az adott illetőnél a térfigyelő kamerák felvételei alapján. Fontos azonban kiemelni, hogy ez az összefüggés nem feltétlenül a korrupciós cselekményekkel mutat kapcsolatot, hanem annak a valószínűségét is indikálhatja, miszerint minél régebb óta teljesít valaki szolgálatot, annál több lehetősége volt szakmai hibákat véteni, a hiányosságoknak felszínre kerülni.

Összefüggést állapítottam meg a megkérdezettek szolgálati ideje és azon kérdés között is, hogy van-e tudomása arról, hogy az elmúlt öt évben elkövetett korrupciós cselekmény miatt a szervezeti egységéhez tartozó személyt a bíróság jogerősen elítélte $/\chi^2(4)=(11,2; p=0,025)/$. A 20 évnél hosszabb szolgálati idővel rendelkezők közül nyilatkoztak a legtöbben úgy, hogy tudnak olyan kollégáról, akit korrupciós cselekmény miatt a bíróság az elmúlt öt évben jogerősen elítélte. Az ennek az összefüggésnek a hátterében lévő tényezők pontosan nem ismertek, feltételezhető azonban, hogy a régebben állományban lévő kollégák szélesebb körű formális és informális kapcsolati hálójával rendelkeznek, amely segíti őket abban, hogy ilyen jellegű döntésekről hamarabb tudomást szerezzenek. Ezt követően pedig pont a legkevesebb, azaz 0-5 év szolgálati idővel rendelkezők között volt arányaiban a legtöbb válaszadó, aki tudott ilyen ítéletről. Az ő esetükben vélhetően még a magasabb érdeklődés és az információk, szervezet működése irányába mutató fokozottabb szenzitivitás állhat.

Kapcsolatot találtam továbbá a szolgálati idő és annak megítélése között is, hogy adott válaszadó mennyire tartja valószínűnek a szervezet iránti elkötelezettség hatékony erősítését $/\chi^2(4)=(14,3; p=0,006)/$. Úgy találtam, hogy minél régebb óta van valaki állományban, annál

borúlátóbb e kérdés tekintetében. Az idősebb, több szolgálati idővel rendelkező kollégák egyre nagyobb arányban vélekednek úgy, hogy a szervezet iránti elkötelezettséget nem lehet fokozni az állomány tagjaiban. Mindez rizikófaktorként jelenhet meg a korrupciós cselekmények elkövetése szempontjából.

Összefüggést tapasztaltam továbbá a szolgálati idő hossza, valamint a szilárd erkölcsi tartás, mint a korrupciós cselekménytől visszatartó tényező megítélésében $\chi^2(4)=(9,78; p=0,044)$. A hosszabb szolgálati idővel rendelkezők sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szilárd erkölcsi tartásnak a korrupciós cselekményektől való visszatartás tekintetében.

Azt gondoltam, hogy kapcsolat van a szervezetnél eltöltött szolgálati évek és a rendőri hivatás iránti elkötelezettség között, ez az előzetes feltevés azonban nem igazolódott a vizsgált mintán $\chi^2(4)=(16,1; p=0,443)$.

A fülkébe szerelt kamera, illetve térfigyelő kamera megléte sem mutat szignifikáns összefüggést azzal, hogy a kollégák hogyan vélekednek arról a kérdésről, hogy szükség van-e térfigyelő kamerák alkalmazására a határátkelőhelyeken $\chi^2(4)=(2,63; p=0,105)$.

7.2. Az interjúalanyok véleménye a rendészeti korrupció kezeléséről, megelőzéséről

7.2.1. Az interjúk módszertana, az interjúalanyok bemutatása

A kutatás során mélyinterjúkat készítettem több rendészeti szerv állományilletékes parancsnokával, nyomozó ügyészekkel, a NVSZ állományába tartozó vezetőkkel, fegyelmi előadókkal. Erre azért volt szükség, hogy megismerjem a gyakorlati szakemberek véleményét a rendészeti korrupció helyzetéről, a korrupció megelőzésére és felderítésére alkalmazott módszerek, kriminalisztikai eszközök hatékonyságáról, továbbá kikérjem a véleményüket a megelőzés, felderítés eredményességének növelése érdekében javasolt eszközökről.

Az interjúk több részből álltak. Az első részben az interjúalanyoknak a rendészeti szervek dolgozói korrupciós veszélyeztetettségének értékelését kellett megadniuk, valamint a létező korrupciós kockázatokat, azok különbségeit a különböző munkaterületek között. A második részben a rendészeti szervek dolgozóinak korrupciós kockázatairól kérdeztem az interjúalanyokat. A következőkben arra kerestem a választ, hogy véleményük szerint a kisstílusú (megélhetési), vagy a nagy horderejű (vezető beosztású tisztviselő által, vagy szervezeten elkövetett) korrupciós cselekmények a jellemzők. A negyedik részben a rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerek hatékonyságáról kértem az

álláspontjukat. Végezetül a korrupciós kockázatok mérséklésére, illetve a megelőzés és felderítés hatékonyságát növelő módszerekre vonatkozóan kértem javaslatokat.

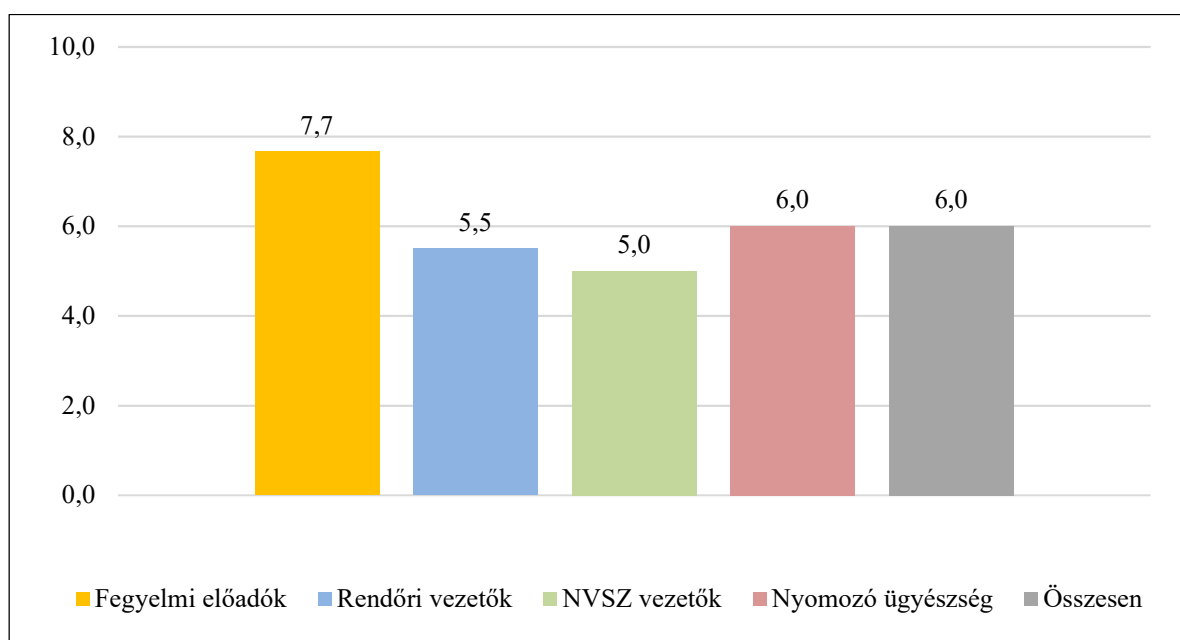
Összesen 12 interjút készítettem el személyesen a következő bontásban: 2 rendőrkapitányság vezetőjével, 2 határrendészeti kirendeltségvezetővel, 2 nyomozó ügyésszel, az NVSZ 3 vezetőjével, valamint 3 fegyelmi előadóval. A kutatás során megkerestem az egyik törvényszék elnökét is, mert katonai bírókkal is szerettem volna interjút készíteni, azonban a kérelmemet elutasították.

A kérdések mind objektív adatokra, mind pedig személyes véleményre egyaránt irányultak. Ennek megfelelően az elemzés során figyelembe kell venni, hogy szubjektív vélemények is megjelennek, amelyek nem minősülhetnek elfogadott szakmai véleménynek. A megkérdezettek száma ugyan kicsi, de a válaszok többször, egymástól függetlenül azonosak, hasonlóak voltak, így az eredményeknek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy a rendészeti korrupció helyzetéről, a korrupciós kockázatokról, az alkalmazott eszközök hatékonyságáról a gyakorló szakemberek álláspontját, és a hatékonyság növelésére tett javaslatait megismerjük. Az interjúalanyok adatai anonim módon kerülnek bemutatásra. Az interjúk felvételéhez átlagosan másfél – két óra volt szükséges. Az interjúalanyok közül 1 személy nő, 11 pedig férfi, jelentős tapasztalattal, kivétel nélkül több mint, 20 év szolgálati jogviszonnal rendelkeznek. Ezen túlmenően meg kell jegyezni, hogy a megkérdezettek vezetői, illetve fegyelmi szakterületen eltöltött gyakorlata is nagy.

7.2.2. A korrupciós veszélyeztetettség megítélése

Az interjúalanyok véleménye a rendészeti szervek korrupciós kockázatáról változatos képet mutat. A különböző szakterületek gyakorló szakemberei az 0-tól 10-ig terjedő skálán átlagosan 6-os értékre tették a rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettségét, mely megegyezik a nyomozó ügyészek véleményével, mely azonban a NVSZ vezetőinek és a rendőri vezetők véleményét meghaladja. Érdekes, hogy a korrupció szempontjából a fegyelmi előadók a rendészeti szerveket az átlagosnál jóval kockázatosabbnak tartják.

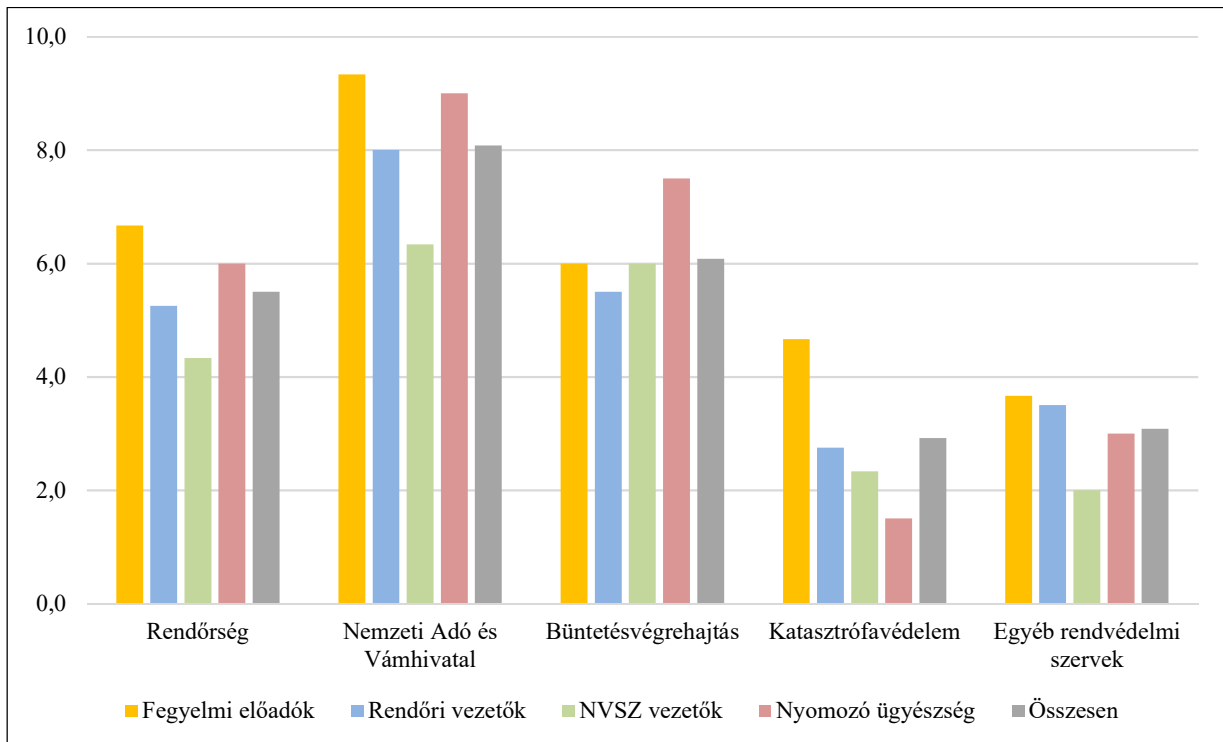
25. ábra: A rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A különböző rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége tekintetében valamennyi interjúalany egyetértett abban, hogy a NAV munkatársai dolgoznak a legnagyobb kockázatú szolgálati helyeken. Abban viszont már nem volt egységes az álláspont, hogy a második helyen melyik szervezet áll. A többség a büntetvégrehajtási szervezetben dolgozókat, míg a rendőrség fegyelmi előadói a rendőrség állományát jelölte meg a második legkockázatosabb területen tevékenykedőknek. Az interjúalanyok véleménye szerint a legkisebb korrupciós kockázat a Katasztrófavédelem, illetve az egyéb rendészeti szervek tekintetében tapasztalható.

26. számú ábra: A különböző rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége



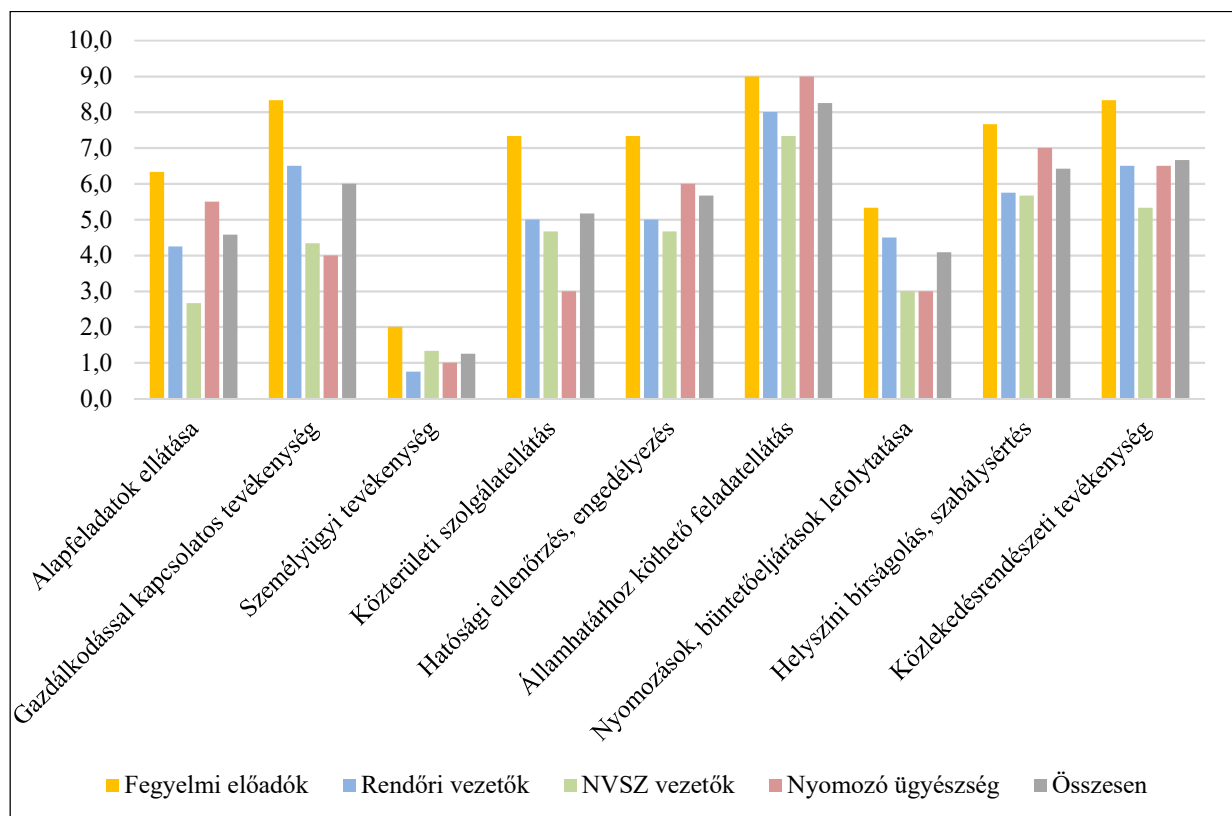
Forrás: a szerző saját szerkesztése

A rendészeti szerveknél jelentkező különböző feladatok korrupciós veszélyeztetettsége között az interjúalanyok véleménye, tapasztalata szerint jelentősek a különbségek. A legalacsonyabb kockázatúként valamennyi szakterület gyakorlati szakemberei a személyügyi tevékenységet jelölték meg, alig több mint 1,3-as értékkel a 0-tól 10-ig terjedő skálán. Természetesen ide olyan feladatok tartoznak, amelyek végrehajtása során a rendészeti állomány kevésbé létesít kapcsolatot kívülálló, civil személyekkel, hiszen inkább a kollégákkal kapcsolatos, egyfajta „kiszolgáló tevékenységet” végeznek. Nem szabad azonban elfelejteni azt sem, hogy a személyügyi szakterület is fontos feladatokat végez. Olyan kérdésekben hozhat döntést, mely az érintett személy szempontjából akár az életét is meghatározza. Ilyen lehet például a rendészeti szervhez jelentkezők alkalmassági vizsgálatának végrehajtása, szakmai előmenetel szempontjából fontos képzésekre történő beiskolázás. Bár napjainkban alacsonyabb a jelentkezők száma, mégis vannak olyan személyek, akik mindenképpen szeretnék a testület kötelékébe tartozni. Ez a körülmény és az állomány előmenetelével, belső áthelyezésekkel kapcsolatos ügyintézés, a fegyelmi eljárásokkal, összeférhetlenség megállapításával kapcsolatos feladatok, felvethetnek korrupciós kockázatokat. Mindemelllett a személyügyi szakterületen dolgozók olyan személyes és a szervezet működésével kapcsolatos adatokhoz férnek hozzá, amelyek védelme különösen fontos, így kockázati tényezőnek tekinthető.

A második legalacsonyabb kockázatú tevékenységnek 4,1-es értékkel a megkérdezettek a nyomozások, büntetőeljárások lefolytatását tekintik. A kockázat mértéke a személyügyi tevékenységhez képest azonban így is több, mint duplája. Érdekes és talán a szakterületen elkövetett korrupciós cselekmények átlagosnál magasabb látenciáját jelzi, hogy a napi rendőri munkára jobban rálátó fegyelmi előadók és a rendőri vezetők jóval kockázatosabbnak látják ezt a tevékenységet, mint az NVSZ vezetői és a nyomozó ügyészek. A nyomozási tevékenységet végzők esetében ritkán lát napvilágot korrupciós cselekmény, azonban reális kockázata van például az általuk ismert különböző adatok, információk jogellenes kiadásának, bizonyítékok eltüntetésének, elhallgatásának, vagy éppen kreálásának.

A legmagasabb korrupciós kockázatot – átlagosan 8,3-as értékkel – az interjúalanyok kivétel nélkül a rendészeti szervek államhatárhoz köthető tevékenységéhez kapcsolják. A második legkockázatosabb feladatnak pedig 6,7-es értékkel a közlekedésrendészeti tevékenységet tartják a megkérdezettek. Az eredmény nem meglepő, hiszen ezen a területen dolgozók fogatosítják a legtöbb intézkedést. Saját észlelés alapján ők találkoznak a legtöbb jogsértéssel, ezáltal pedig nagyszámú, köztük külföldi állampolgárokkal lépnek kapcsolatba. Emellett ki kell emelni, hogy ezen a területen a legmagasabb az alacsonyabb illetményel rendelkező tiszthelyettesek aránya.

27. számú ábra: A különböző rendészeti feladatok veszélyeztetettsége



Forrás: a szerző saját szerkesztése

7.2.3. Az interjúalanyok véleménye a rendészeti korrupció helyzetéről, megelőzéséről, felderítéséről

A következőkben bemutatom az interjúalanyok véleményét a rendészeti korrupció helyzetéről, a korrupció megelőzésére és felderítésére alkalmazott módszerek, kriminalisztikai eszközök hatékonyságáról, továbbá a megelőzés, felderítés eredményességének növelése érdekében javasolt eszközökről.

7.2.3.1. Az interjúalanyok véleménye a rendészeti szervek állományának legjellemzőbb korrupciós kockázatairól

Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy a különböző rendészeti szervek vonatkozásában nagy különbség van a korrupciós kockázatok között. Megállapítható azonban, hogy valamennyi rendészeti szerv gazdasági szakterületénél megjelenik a korrupciós kockázat.

A megkérdezett nyomozó ügyészek válaszukban foglaltak szerint a rendőrségen belül az ismeretségen alapuló korrupciós cselekmények jellemzően előfordulnak. Kisebb közösségeken belül ez könnyebben működhet. A rendőrség vonatkozásában a határátkelőhelyeken dolgozók mellett a közlekedésrendészeti tevékenységet végzők esetében nagy a korrupciós kockázat. Összegezve megállapítható, hogy az állampolgárokkal ténylegesen egyenruhában foglalkozó rendőröknél áll fenn magas kockázat. A bűnügyi szakterületen dolgozók esetében kisebb kockázatról beszélhetünk, hiszen tevékenységük felett ügyészi kontroll működik.

A büntetésvégrehajtási szerveknél a folyamatos ügyfélkapcsolat a jellemző. Azaz a hivatalos személy a fogvatartott mindennapi életének része. Volt olyan interjúalany, aki kiemeli, a fogvatartott és az ott dolgozó közti különbség, hogy az utóbbi a munka végeztével hazamehet. A fogvatartott napi rutinjának része a felügyelő és az őr, akikkel szimbiózisban él. Ebben az elzárt világban minden kis előny (pl.: cigaretta, étel, fürdés) felértékelődik. A fogvatartott alárendelt helyzetben van. Sokszor nem nagy dolgokat kérnek, de ez a kísértés folyamatosan jelen van. Bár tiltott, mégis sokszor alakul ki közöttük személyes kapcsolat. Jól ismerik egymást, az elítéltek tudják, hogy kinél érdemes próbálkozni, ki környékeezhető meg. Előfordul, hogy felkérésre, engedményt tesz az őr, pl. többet telefonálhat, tovább fürödhet a fogvatartott. Lehet, hogy mindezt csak azért teszi, hogy kevesebb gondja legyen a fogvatartottal. Ha azonban egyszer igent mond, enged, az már elég ahhoz, hogy a zsaroláshoz alapot adjon. Nem tud ezután kikerülni ebből az ördögi körből. A korrupciós bűncselekményt és a hivatali visszaélést ezekben az esetekben nehéz elkülöníteni.

A NAV-nál dolgozók a közigazgatás sokféle ágazataiban hozhatnak döntést. Minden döntésük jelentős anyagi érdeket befolyásol. Ez még a szervezet alsó szintjén lévő dolgozókra is vonatkozik. Az interjúalanyok véleménye szerint ennél a szervezetnél van a legnagyobb múltja a korrupciónak, egyikőjük megjegyezte, hogy a NAV határátkelőhelyen dolgozó tagjai egy „100 éves hagyományt őriznek”. A borraivaló, a baksis bevált, elfogadott dolog a balkáni országokban. Nem biztos, hogy a pénz átdásával egyidőben fogalmazza meg a határon átlépő személy az igényét. Előfordul, hogy az adott személy ingázik, melynek során többször ad pénzt úgy, hogy semmit nem kér cserébe, de egyszer eljön az a pillanat, amikor már a hivatalos személynek a kötelességét kell megszegnies a neki juttatott összegekért. Ez esetben már olajozottabban működik a rendszer. Eddig is adott pénzt „csak úgy”, most kér valamit cserébe.

A Katasztrófavédelem esetében az eszközök, kapacitásaik jogellenes felhasználási lehetősége jelent kockázatot. Erre példa, ha egy autót kihúz az árokból 10 000 Ft-ért, mely egyébként nem tartozik feladatkörébe. A Katasztrófavédelemnél – az interjúalanyok véleménye szerint – kevesebb lehetőség van a korrupciós cselekmény elkövetésére. Inkább hatósági eljárásban fordul elő (pl. diszkónyításhoz szükséges a katasztrófavédelem dolgozójától engedély, mely szerint a szórakozóhely kialakítása megfelel a tűzvédelmi előírásoknak. A hivatalos személy anélkül dönt, hogy erről meggyőződne.)

Az egyéb rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél az ügyészek szerint kisebb a kockázat. Több interjúalany kiemelte, hogy egyes szervek (pl. Nemzetbiztonsági Szolgálat) állománya által végzett felderítő munka során a beszerzett információk értéke jelentős. Korrupciós kockázatot jelent, hogy a bűnözői körök fizetnének érte, ha megkaphatnák ezeket az információkat. Másrészt a felderítő munkát végző személy szelektálja a felmerülő adatokat, és eldönti, hogy további intézkedést fogantosit-e. Felmerül a kérdés, hogy mi alapján szelektál a hivatalos személy, hiszen széles mérlegelési jogköre van, hogy bűnügyi adatot képez-e belőle vagy nemzetbiztonsági érdekből inkább nem. Ideális esetben a mérlegelés szakmai alapon történik, de ez a fajta döntési szabadság jelentős korrupciós kockázatot hordoz. Erre példa lehet a nemzetbiztonsági tevékenységet ellátó szerv, ahol rengeteg információt dolgoznak fel. Előfordulhat, hogy az információ halmazból vannak olyanok, melyekkel nem foglalkozik az ügyintéző. Ez előfordulhat szakmai okokból, de éppen arra is van esély, hogy pénzért cserébe nem dolgozza be az adott információt.

Az NVSZ állományába tartozó vezetők véleménye a rendészeti szervek korrupciós kockázata tekintetében túlnyomórészt megegyezett. A rendészeti szerveknél nevesített kockázatok

hasonlóak a nyomozó ügyészek által megfogalmazottakkal. Az NVSZ állományába tartozó interjúalanyok úgy gondolják, hogy a rendőrségen kiemelt korrupciós kockázatot rejt az államhatáron végzett szolgálati tevékenység. Ennek egy része – különösen a harmadik országgal határos szakaszokon – az ún. zöldhatáron elkövetett bűncselekmények (ember- és jövedéki árucsempészet) elősegítésében, másik része pedig a határátkelőhelyeken, a schengeni övezetbe, illetőleg az EU területére feltételhiányosan (vízum, munkaszerződés stb., vagy adott időszakokban szükséges COVID⁵⁷⁷ iratok hiánya) belépni szándékozó, vagy itt túltartózkodott (180 napon belül 90 napot meghaladó tartózkodás) harmadik országbeli állampolgárok szabálytalan, készpénzért cserébe történő ki- és beléptetésében nyilvánulhat meg. Egyéb közterületi szolgálatformák (körzeti megbízott /KMB/, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi) során a helyszíni bírságok kiszabásának, vagy az alkoholszondás ellenőrzések elkerülése érdekében kínálhatnak fel vesztegetési pénzeket a járművezetők, de kiemelt korrupciós kockázatot jelentenek a nemzetközi forgalomban résztvevő, különösen a Kelet-Európai országokból (Románia, Moldávia, Törökország, Ukrajna) induló személygépkocsi-, és a vezetési időket túllépő busz- vagy kamionsofőrök, akik a gyorsabb továbbhaladás érdekében esetenként az irataikkal együtt, azokban elhelyezve már automatikusan készpénzt adnak át a rendőröknek. Bűnügyi szakterületen az NVSZ állományába tartozó vezetők is kevesebb kockázatot látnak. Ezek között nevesítették a nyomozások, tanúk, ellenérdekű gyanúsítottak adatainak, vallomásainak a kiadását, vagy a gyanúsítottak etikátlan módon történő segítségét. Gazdasági területen pedig a közbeszerzési eljárások adott cégek vagy személyek érdekében történő befolyásolása okozhat korrupciós veszélyeztetettséget.

A NAV pénzügyőrei, járőrei szintén a határátkelőhelyeken és mélységben is ki vannak téve korrupciós kockázatnak. A határátkelőhelyeken különösen a vám- és az általános forgalmi adó szabályok kijátszásában történő közreműködés, míg mélységben a szabálytalan szállítmányozók (EKÁER⁵⁷⁸ szám hiánya) jogsértéseivel összefüggésben elmaradt szankció lehet a jellemző. A zöldhatárszakaszokon pedig ugyancsak érintettek lehetnek a jövedéki árucsempészethez köthető bűncselekmények elősegítésében. A bűnügyi és adóigazgatási szakterületeken az eljárások befolyásolása, kedvezőbb elbírálása érdekében kerülhetnek vesztegetési szituációba.

⁵⁷⁷ A koronavírus által okozott megbetegedés (COVID-19) egy fertőző betegség, amelyet a SARS-CoV-2 vírus okoz.

⁵⁷⁸ Elektronikus Közúti Áruforgalom-ellenőrző Rendszer

A büntetésvégrehajtási intézetekben az NVSZ interjúalanyai lényegében ugyanazokat a kockázatokat jelölték meg, mint a nyomozó ügyészek. Kiemelték, hogy leginkább a különféle szabálytalan tárgyak bevitele (pl.: mobiltelefon, kábítószer, vagy pszichoaktív anyag), kedvezmények elérése érdekében a BV orvos valótlán tartalmú igazolás kiállításának, illetőleg a fogvatartottaknak valamiféle kedvezmények adása kapcsán merülhet fel a legtöbb esetben korrupcióra törekvés.

A katasztrófavédelem tekintetében a hatósági engedélyek kiállítása, az ügymenet gyorsítása, ellenőrzésekkel kapcsolatos információk kiadása, vagy egy konkrét ellenőrzés során feltárt hiányosságtól történő eltekintés érdekében tett felajánlás jelent korrupciós kockázatot.

A rendőrség állományilletékes parancsnokai és a fegyelmi tisztek az előzőekben részletezett véleményekkel egyetértettek, lényegében ugyanazokat a korrupciós kockázatokat nevesítették. Emellett a rendőrség vonatkozásában a következő kockázatot okozó, illetve növelő problémákra hívták fel a figyelmet:

- Nagyszámú döntési helyzet a munka során, a döntések sokszor súlyos következményekkel, joghátránnyal járnak az állampolgárokra.
- Vezetői döntések előzetes hatásvizsgálat nélkül. A rendőrség, a rendőri szervek sok olyan elvárásnak akarnak megfelelni, amelyek egymással összeegyeztethetetlenek, vagy a személyi és tárgyi feltételek nincsenek meg hozzá. Ezek a feladatok gyakran kontrollálatlanul jutnak el a végrehajtó állományhoz. Ennek következtében az alacsonyabb szintű parancsnokok, vagy az állomány saját maga dönt, hogy a sok feladat közül melyik feladatot látja el.
- Ellenőrzések minőségének alacsony színvonala, ellenőrzések következtelensége. Felkészületlen ellenőrök: esetenként az ellenőrzött munkáját is alig ismerik. Ami ennél is nagyobb baj, hogy az ellenőrzés során nem a rendőrség alapfeladatait veszélyeztető hiányosságok feltárására törekszenek, hanem megelégednek kisebb súlyú hiányosságok feltárásával. Kerülik a nehezen ellenőrizhető szolgálati helyeket, a konfliktusokat nem vállalják fel. Az ellenőrzések csak a végrehajtó állomány tevékenységére terjednek ki, a munkát gátló, akadályozó körülmények, ésszerűtlen, végrehajthatatlan, vagy esetleg jogszabályt vagy normát sértő feladatszabásokat figyelmen kívül hagyják.
- Alparancsnokok és a végrehajtó állomány összefonódása.
- Átláthatatlan beszerzések és gazdálkodás. Az utóbbi időben rendszeres likviditási problémák, melyek jeleit már az állomány is érzékeli.
- Közös szolgálatellátás külföldi szervek munkatársaival.

- Feladatellátás külföldi állam területén, ahol a leplezett eszközök, illetve megbízhatósági vizsgálatok alkalmazása nehézségekbe ütközik.

7.2.3.2. Az interjúalanyok megítélése a rendészeti szerveknél elkövetett kisstílű (megélhetési), illetve nagy horderejű (vezető beosztású tisztviselő által, vagy szervezeten elkövetett) korrupciós cselekményekről

A nyomozó ügyészek egyetértettek abban, hogy inkább a kisstílű korrupciós ügyek a jellemzők a rendészeti szerveknél. Nagy horderejű korrupció ritkán kerül felderítésre. A szervezeten elkövetés is többnyire tulajdonképpen a kisstílű korrupció elkövetése érdekében történik. Egy interjúalany kiemelte, hogy nagy horderejű ügyek – bár ritkán, de előfordulnak –, melyekre példa lehet azoknak a – korábban határátkelőhelyen dolgozó – pénzügyőröknek az esete, akiknél a szervezetbe tagozódott a korrupció. Ezeknek a pénzügyőröknek a jövedelmének része volt a korrupcióval szerzett mellékes bevétel. Egyes esetekben piti összegek mozogtak, azonban üzletszerűen követtek el korrupciós cselekményeket. Van olyan személy, aki 1 perc alatt 8-szor fogadott el pénzt, 1 nap alatt pedig 66-szor. Van olyan tettes, aki 8 hónap alatt 688 alkalommal fogadott el pénzt, és nem volt olyan szolgálata, amikor nem kapott volna valamennyit. Ez rendszerszintű probléma, így nagy horderejűnek minősíthető.

Az NVSZ interjúalanyai lényegében osztották a nyomozó ügyészek véleményét. Szerintük is a kisstílű korrupciós cselekmények jellemzőek szélesebb körben a közterületi állomány vonatkozásában. Bár az elmúlt évek sikeres felderítéseinek köszönhetően a korrupcióban még mindig érintettek aránya a teljes létszámhoz képest csökkent. Ugyanakkor az is elmondható, hogy az alkalmanként „megélhetési” mértéknek tűnő összegeket elfogadók között szintén akad, aki összességében több vesztegetési pénzt szerez meg, mint egy-egy olyan, akár vezető beosztásban lévő személy, aki bár adott esetben nagyobb összeget kért vagy kapott, de azt csak néhány alkalommal. Előfordult olyan útlevélezési feladatot ellátó határrendész is, aki szolgálatonként több száz, de akár ezer eurót is keresett, és ezt vélhetően minden egyes munkanapján megtette. Visszatekintve korábbi évekre volt példa arra is, hogy a szervezeten bűnözés behálózott magas beosztású rendőröket is (pl. Vizoviczki-ügy). Kiemelték, hogy gazdasági szakterületen korrupciós ügyben volt középvezető beosztású hivatásos rendőr érintett is.

A rendőrség megkérdezett vezetőinek véleménye szerint is a kisstílű korrupciós cselekményekből jóval több van. Több interjúalany kiemelte, hogy a kisstílű korrupciós cselekményt ugyanakkor nem nevezné feltétlenül megélhetési korrupciónak. Aki kisebb vesztegetésekkel, illetve azok elfogadásával rendszeresen tesz szert jogtalan előnyre, az már

nem feltétlenül megélhetési bűnöző, egyszerűen csak hozzászokott a magasabb jövedelemhez, és nem akar az ezzel együtt járó magasabb életszínvonalból engedni. A kisstílusú korrupció a végrehajtott állomány körében fordulhat elő nagyobb számban, ám, ha szervezeten, többen, egymás cselekményéről tudva, azt esetleg támogatva követik el, akkor könnyen „nagystílusúvá” válhat (pl.: vám szervek esetében az osztályvezetők által összefogott, irányított korrupciós cselekmények, amelyek kisebb összegekből álltak össze). A közterületi és útlevélkezelői feladatokat ellátók esetében például nagyon hamar átalakulhat a kisstílusú korrupció szervezett (nagy horderejű) korrupcióvá, hiszen azonos helyen szolgáltatást ellátók esetében nagyon nehéz lenne egymás előtt eltitkolni ezeket a cselekményeket. A konspiráció biztosítása érdekében szükség van egy érdekközösségre, akik között a javak is elosztásra kerülnek. A rendőrség megkérdezett vezetőinek véleménye szerint vezető beosztású személyek esetében nem jellemző a korrupció. Véleményük szerint vezetői szinten a beszerzésekről, közbeszerzésekről döntő vezetők vannak leginkább kitéve korrupciós veszélynek.

A fegyelmi tisztak is osztották azt a véleményt, hogy a kisstílusú (megélhetési) korrupciós cselekmények lehetnek nagy számban jellemzőek, a vezető beosztású tisztviselő által, vagy szervezeten elkövetett cselekményeket nem tartják nagyarányúnak.

7.2.3.3. A rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott leghatékonyabb módszerek az interjúalanyok véleménye szerint

A kérdés a nyomozó ügyészeket is megosztotta, és markáns véleményt fogalmaztak meg. Egyes vélemények szerint a NVSZ által végzett korrupciómegelőzési módszerek megfelelőek. A megbízhatósági vizsgálatok is hatékonyak a prevenció szempontjából. Az NVSZ minden ügyében kamerafelvételeket készít, amit később kommunikációs célból felhasználnak. Az eredményes propagandamunka nagyon nehéz, de ennek van megelőző ereje. Az NVSZ rendszeresen tart tájékoztató előadásokat is az állomány részére a sikeres felderítéseikről, melyeknek van visszatartó ereje.

Más nyomozó ügyész szerint pedig nincs olyan alkalmazott módszer, amelyik hatékony lenne. Elmondta, nem hisz a megelőzés erejében. Ezek az emberek tisztában vannak a cselekményükkel. Kényszerűségből végighallgatják a NVSZ előadója által tartott előadást, de ezzel nem lehet náluk célt elérni. Ami eredményes lehet, az a vezetők általi váratlan, meglepetésszerű állományvédelmi ellenőrzés. Folyamatosan nyomás alatt kellene őket tartani. A probléma, hogy előfordul olyan is, még az alparancsnokok is benne vannak a korrupciós cselekményekben, vagy „jófejségből” nem hajtanak végre valódi ellenőrzést. Emellett sokkal több kamera kellene a veszélyeztetett szolgálati helyekre, amelyeket nehezebb lenne kijátszani.

Továbbá szükség lenne arra, hogy a bíróságok súlyosabb ítéleteket hozzanak korrupciós ügyekben, mert annak lenne visszatartó ereje. A büntetési tétel felső határa felé kellene elmozdulni az ítéletekben.

A gyakorlati példákkal alátámasztott, életszerű, interaktív prevenciós előadásokat, tájékoztatókat, konkrét jogesetek bemutatását, a megbízhatósági vizsgálatokat és a bűnmegelőzési célú titkos információgyűjtéseket tartják az NVSZ interjúalanyai a leghatékonyabbnak.

Ez a kérdés megosztotta a rendőri vezetőket. Voltak olyan interjúalanyok, akik a megbízhatósági vizsgálatokat, a leplezett eszközök alkalmazását tartják a leghatékonyabbnak. Emellett felmerült mint hatékony eszköz a szolgálatellátás során a készpénz összegének meghatározása, az adott szolgálati helyen szolgálatot teljesítő állomány rotálása. Egy interjúalany a megtörtént korrupciós esetek feldolgozását tartja a leghatékonyabb módszernek, főleg akkor, ha ez képi dokumentációval párosul. Ebben az esetben ugyanis a kollégák látják azt is, hogy a korrupció felderítésére szakosodott szervek milyen technikával, tudással rendelkeznek, ami elrettentő lehet. Emellett természetesen fontos az állomány folyamatos képzése a témában, már egészen az iskolai oktatástól kezdve, amely nem szabad, hogy kimerüljön a korrupciós bűncselekmények és jogkövetkezményeik száraz ismertetésében. Szemléletmódot, a helyes hozzáállást kellene átadni, hogy meggyőződésből kerüljék a korrupciót, ne a lebukás veszélye miatt. Sajnos ez – véleménye szerint – nem könnyű, mert olyan társadalmi környezetben kell ezt megvalósítani, ahol a korrupció még mindig nem főbenjáró bűn.

A rendőrség fegyelmi tisztjei a NVSZ felderítő tevékenységét, a titkos információgyűjtést, a megbízhatósági vizsgálatokat, a Katonai Tanács nyilvános tárgyalását, a korrupciós bűncselekmények elkövetőivel szemben szigorú szankciók alkalmazását tartják a leghatékonyabbnak.

7.2.3.4. A jelenleg a rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerek közül a legkevésbé hatékony a megkérdezettek szerint

A korábbi kérdéshez hasonlóan ebben az esetben is más véleményt fogalmaztak meg a nyomozó ügyészek. Az egyik interjúalany szerint minden módszer fontos, nincs olyan, amelyiknek ne lenne pozitív hatása. A másik interjúalany a prevenciós előadásoknak nem tulajdonít megelőző szerepet.

Az NVSZ munkatársainak véleménye szerint azok a kiadványok a legkevésbé hatékonyak, melyek személyes kapcsolatfelvétel nélkül jutnak el a védett szervek tagjaihoz. Ennek ellenére kiemelték, hogy a jövőben is szükségesnek látják alkalmazásukat, hiszen azt nem lehet kijelenteni, hogy egyáltalán nincs megelőző hatásuk. Emellett az egyik interjúalany az adott helyi szerv (vezetői) állománya által, vagy őket bevonva végrehajtott állományvédelmi ellenőrzéseket tartja kevésbé hatékonynak.

A megkérdezett rendőri vezetők egyöntetűen úgy gondolják, hogy a jelenlegi formában végrehajtott állományvédelmi ellenőrzések és a határátkelőhelyeken az idegentszti szolgálatok a legkevésbé hatékonyak a korrupció megelőzése szempontjából. Ezen túlmenően szükségtelennek tartják szolgálatellátás közben a saját tulajdonú mobiltelefon tartásának engedélyhez kötését. Az egyik interjúalany kiemelte, hogy nemcsak értelmetlen korlátozás, de emellett úgy gondolja, sokkal egyszerűbb egy gyanús személyt leplezett eszközökkel megfigyelni, ha nála van a saját mobiltelefonja. Volt olyan rendőri vezető, aki a kifogástalan életvitel ellenőrzést sem tartja hatékonynak, mert tapasztalata szerint az NVSZ csak akkor állapítja meg egy személy életvitelének kifogásolhatóságát, ha már más szerv, vagy szervezet ezzel összefüggő ügyben döntést hozott. Ilyen, ha a bíróság jogerősen elítélte az ellenőrzés alá vont hozzátartozóját. Az egyik megkérdezett a tájékoztató előadásokat sem tartja hatékonynak.

A fegyelmi tisztek szerint a legkevésbé hatékony eszköz az állományvédelmi ellenőrzés.

7.2.3.5. A korrupciós cselekmények felderítésére alkalmazott eszközök hatékonyságának megítélése az interjúalanyok véleménye alapján

A nyomozó ügyészek egyöntetű véleménye szerint a felderítésre alkalmazott módszerek nagyon hatékonyak. Így különösen a leplezett eszközök, amelyek nélkülözhetetlenek, hiszen csak ezek segítségével lehet a korrupciós cselekményeket felderíteni. Tulajdonképpen minden eszköz rendelkezésre áll a hatékony felderítéshez. A kérdés csak az, hogyan tudják ezeket az eszközöket (pl. rejtett kamera) az érintettek közelébe juttatni. A megbízhatósági vizsgálatokat is eredményesen lehet alkalmazni. Bár néhány esetben felmerül a kérdés, hogy a jogintézmény emberi jogi problémákat kiállna-e.

Az NVSZ állományába tartozó interjúalanyok egyetértettek a nyomozó ügyészekkel abban, hogy valamennyi nyílt és (különösen) operatív eszköz rendelkezésre áll a korrupció felszámolásához, felderítéséhez, melyeket készségi szinten, professzionális módon alkalmaznak. Ugyanakkor kiemelték, figyelembe kell azt is venni, hogy a korrupcióban érintett állomány is folyamatosan tanul, tájékozódik, ezért – különös tekintettel az elmúlt évek nagyobb

felderítéseire (pl. Záhony) – egyre óvatosabban, körültekintőbben járnak el bűncselekményeik elkövetése során. Az alkalmazott módszerek alapvetően tehát hatékonyak, de folyamatosan meg kell újulni a felderítést végzőknek, hiszen a már alkalmazott technikai módszerek rendre kiégnek. Emellett azt is hangsúlyozták, hogy az általános rendőrségi feladatokat ellátók célszemélyi körével szemben ezekben az esetekben rendőrszakmai szempontból is képzett elkövetőkről kell beszélni. Az egyik interjúalany megjegyezte, hogy a jelenleg hatályos törvényi szabályozás az a rendelkezés, mely szerint a büntetés korlátlanul enyhíthető a bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja, a felderítésnek nem kedvez. A jogszabály alapján ugyanis egy korrupciós bűncselekmény aktív és passzív alanya is gyanúsítottként kerül kihallgatásra, majd utólagosan kerülhet megszüntetésre az ügy azzal szemben, akire a törvény lehetőséget biztosít. A korábbi rendelkezés, melynek alapján a bűncselekményt a hatóság tudomására hozó személy feljelentő, vagy tanú maradhatott az eljárásban, kedvezőbb volt felderítés szempontjából, többen választották ezt a lehetőséget, és tárták fel a korrupciós cselekményt a hatóságok előtt.

A rendőrség állományilletékes parancsnokai is osztották azt a véleményt, hogy a felderítéshez rendelkezésre állnak megfelelő, elsősorban leplezett eszközök. Hangsúlyozták, hogy úgy tudják, szinte csak ezek segítségével történik hatékony felderítés. Elmondták, hogy az általuk végrehajtható nyílt, állományvédelmi ellenőrzésekkel nehéz a korrupciós cselekményeket visszaszorítani. Ezt a feladatot inkább a leplezett eszközöket alkalmazó szervek tudják hatékonyan ellátni. Szükségesnek tartják az NVSZ megfelelő szerveivel való szoros együttműködést vezetői szinten, átgondolt megbízhatósági vizsgálatok megszervezését gyanúok esetén. Az egyik interjúalany megjegyezte, tekintettel arra, hogy a külföldön szolgáltot teljesítők esetében (pl. más állam területén létesített határátkelőhely, külföldi közös járőrszolgálat ellátása) nem tudják alkalmazni a leplezett eszközöket, így ezek sem hatékonyak minden esetben. Külföldi szolgálati helyeken még preventív hatása sincs. Megjegyezték, hogy különböző adattárak, térfelügyelőkamerák adatainak elemzése is sok lehetőséget nyújthat, de ezek nincsenek teljes mértékben kihasználva.

A fegyelmi tisztek a többi interjúalanyhoz hasonlóan vélekedtek, hatékonynak gondolják a rendelkezésre álló, elsősorban leplezett eszközöket. Úgy vélik, egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek ezeknek az eszközöknek az alkalmazására. Hangsúlyozták, hogy az eredményes

felderítések érdekében rugalmasan és gyorsan kellene alkalmazkodni a korrupciós ügyek tapasztalatai alapján.

7.2.3.6. Az interjúalanyok megítélése alapján milyen módszerekkel lehetne csökkenteni a rendészeti szervek korrupciós kockázatait

A kérdés tekintetében a nyomozó ügyészek hasonló véleményt fogalmaztak meg. Szerintük az a probléma, hogy hiányzik a rendészeti szervek állományának megbecsülése. Már nem lehet elhinni, hogy valaki szívesen dolgozik például egy határátkelőhelyen. Az illetmény emelése önmagában semmiképpen nem lehet visszatartó erő. Ha az állomány becsületes lenne, ha az egyenruhának volna megbecsültsége, ha az ott dolgozók hivatásuknak tekintenék a munkájukat, akkor a közösség ereje vissza tudná tartani azt az egy-egy személyt, aki rossz útra tér. Ezzel szemben most egyes szolgálati helyeken előfordult, hogy bűnbe vitték az újonnan érkező kollégákat. A becsületes munkatársakat pedig kivetették maguk közül egyes korrupcióval fertőzöttebb szolgálati helyen.

A XXI. században már vannak olyan technikai lehetőségek (pl. arcfelismerés), hogy egyre több folyamatot lehet automatizálni. Az állomány döntési jogköre ezáltal korlátozódna, így csökkennének a korrupciós kockázatok. Emellett pedig sokkal több kamerát (test-, térfigyelő kamerát) kellene rendszerbe állítani. Problémát jelent jelenleg, hogy sokszor nincsen olyan kamerafelvétel a kötött szolgálati helyeken (pl. határátkelőhelyen) sem, mely segítené a nyomozást. Előfordul, hogy nincsenek térfigyelő kamerák telepítve, vagy csak kevés van. Amennyiben pedig készülnek felvételek, sokszor rossz minőségűek. Sokkal több térfigyelő- és testkamerára lenne szükség. Hangsúlyozták, előfordul, hogy a rendészeti szervek ilyen felvetésre úgy reagálnak, hogy nincs rá pénz, holott a korrupciós ügyekkel (pl. ÁFA csalás) 100 milliókkal károsítják meg hazánk költségvetését.

Az NVSZ interjúalanyai a korrupciós kockázatok csökkentése érdekében egyöntetűen fontosnak tartják az állampolgárok széleskörű tájékoztatását, antikorrupciós prospektusok, reklámok, figyelem felhívó táblák alkalmazását. Az aktív vesztegetők vonatkozásában szükségesnek látják a differenciálás nélküli, szigorúbb jogkövetkezmény alkalmazását, és a jelenleginél határozottabb fellépést tettenérés esetén. Egyetértettek azzal, hogy a rendvédelmi dolgozók jelenlegi anyagi juttatásainak jelentős emelése nem vezetne a korrupció megszűnéséhez, azonban annak mértékét csökkentené. A korrupciónak egyik legjobban kitett, határrendészeti állomány fizetése még a szegényebbnek mondható keleti megyékben is elmarad a civil szféra lehetőségeitől, így a rendőr gondolkodhat úgy, hogy a vesztegetési pénzek elfogadásával az egzisztenciáját nem veszélyezteti, mely érzést az elmúlt évek viszonylag

enyhének mondható bírósági ítéletei csak tovább erősíthettek bennük. Egy olyan egzisztencia kialakítása, melynek elvesztését már nem kockáztatná, egy súlyosabban ítélkező bírói gyakorlattal társulva már jelentősen visszaszoríthatná a korrupciós hajlandóságot. Az ügyészekkel ellentétben nem általánosságban beszéltek a rendészeti szervek szakmai megbecsültségének növeléséről, hanem az anyagi megbecsülést helyezték előtérbe.

A rendőrség állományilletékes parancsnokai a nyomozó ügyészekkel értenek egyet abban, hogy a rendészeti szervek korrupciós kockázatait az elhivatottság növelésével lehet csökkenteni. Az egyik interjúalany véleménye szerint ehhez törvényi garanciákkal biztosított, kiszámítható rendőri életpályára, és az illetmények hosszútávú rendezésére lenne szükség. Az illetményt úgy kellene rendezni, hogy a legalacsonyabb beosztású rendőrnek és családjának is kiegyensúlyozott megélhetést biztosítson. Ugyanakkor szükségesnek tartják, hogy a magasabb végzettségű, több felelősséggel felruházott munkatársak, vezetők illetménye is arányosan magasabb legyen. Másik interjúalany is ugyan nem elegendőnek, de mindenképpen szükségesnek tartja, hogy a rendvédelmi szerv tagja biztos egzisztenciával rendelkezzen. Amíg nem tud megélni a fő állása keresetéből, addig az egzisztenciavesztés nem lehet visszatartó erő a rendőrök számára, és így könnyebben követnek el korrupciós cselekményt. A biztos megélhetés megalapozhatja a korrupciós cselekményeket elutasító attitűd befogadását. Persze lehet, hogy ez csak a látszat, mert a magas fluktuáció a vezetők és a korrupció megelőzéséért felelős szervek munkáját is megnehezíti, hiszen nem tudnak egy állandó képet kapni az adott szervezeti egység összetételéről. Mire fel lehetne térképezni az állomány körében zajló folyamatokat, már régen megváltoztak.

A fegyelmi tiszték szintén megemlítették, hogy a korrupciós kockázatokhoz szükség van a megfelelő illetményrendszerre. Emellett szükségesnek látják az alaphangulat, a csapatmunka és a közösséghez tartozás érzésének erőteljes javítását. Ez segíthetne abban, hogy a rendőr tartson attól, ha korrupciós cselekményt követ el, akkor a csapat kiközösíti. További feltételként jelölték meg a megfelelő munkakörülmények és munkaeszközök biztosítását, a hivatástudat erősítését, a társadalmi megítélés javítását, a létszámhiány csökkentését, az egyértelmű, szigorú szabályok kialakítását.

7.2.3.7. Az interjúalanyok véleménye alapján milyen módszerekkel lehetne javítani a korrupció megelőzésének és felderítésének hatékonyságát

A korrupció elleni fellépés hatékonyságát – a nyomozó ügyészek szerint – azzal lehetne javítani, ha a tárgykörben hatáskörrel rendelkező NVSZ és ügyészség közös, összehangolt stratégiát alkotna meg. Közösnek kellene eldönteni, hogy mivel akarnak foglalkozni. Mind

menyiségben, mind pedig minőségben kellene célszerűvé. A korrupciós bűncselekmények nagy része felderítésen alapul, így döntést kellene hozni, hogy a felderítés alkalmazkodjon ahhoz, hogy mennyi ügyet képes az ügyészség feldolgozni, különben a nagyszámú felderítés bedugítja a rendszert. Emiatt a büntetőeljárások nem időszerűek. A nyomozásoknak szakszerűnek, jogszerűnek, időszerűnek kellene lenni, hogy megelőző szerepe legyen. Jelenleg azonban az ügyészségen nincs elegendő kapacitás az ügyek időszerű feldolgozására. Rengeteg ügy van, közülük több áll. Az NVSZ rengeteg ügyet küld meg részükre, de ezek feldolgozásához nincs elegendő létszám. Súlyos problémát okoz, hogy az elhúzódozó nyomozások során nincs lehetőség megfelelő bizonyítékokat beszerezni. Az elkövetést követően fél évvel foganatosított tanúkihallgatásnak már csekély értéke van. Fel kell mérni a kapacitásokat, amihez a felderítéseket igazítani kellene. Jelenleg a kapacitásokhoz képest túl nagyot akarunk markolni. A másik lehetőség lehetne az ügyészi létszám bővítése, azonban ennek mértéktelen növelése sem lehet megoldás.

Az NVSZ interjúalanyai a megoldást alapvetően a szigorúbb felvételi átvilágításban látják. Tekintettel arra, hogy a korrupcióban korábban már részt vett, de abból a továbbiakban kimaradni szándékozó hivatásosok gyakran választják inkább a leszerelést még azelőtt, hogy a tevékenységük kiderülne, hosszabbtávú eredményeket főleg az új felszerelők hatékonyabb szűrésével lehetne elérni. Egyrészt bővíteni lehetne a kifogástalan életvitel ellenőrzés jogintézményének az eszköztárát, másrészt a pszichológiai előszűrésekre lenne szükséges olyan metodikákat is kidolgozni, melyekkel a korrupcióra való hajlandóságot mérni lehetne. A felderítések hatékonysága már jelenleg is magas szinten van, ennek mértékét javítani csak az erre rendelkezésre álló erő és eszközök mennyiségi növelésével volna lehetséges. Emellett megemlékeztek még, hogy szükség lenne további oktatásokra, a belső ellenőrzési módszerek segítésére, a korrupciós cselekményt elkövetőkben, vagy elkövetni tervezőkben bizonytalanság ébresztésére. Úgy gondolják, hogy az ilyen típusú jogsértő tevékenységek vizsgálatával foglalkozó hatóságok létszámának, technikai felszerelésének bővítése is eredményt hozhat.

A rendőrség állományilletékes parancsnokainak véleménye alapján a megfelelő illetmény és életpálya alapjára építve képzéssel, felvilágosítással, megtörtént esetek feldolgozásával lehetne a megfelelő ideológiát a rendvédelmi dolgozók számára átadni, és a munka során további képzésekkel, tréningekkel, ellenőrzésekkel megerősíteni azt. Emellett szakszerű, felkészült célirányos függetlenített ellenőrzés, a feladatszabások ésszerűsítése, a szakirányítók, a vezetők és a végrehajtás közti szakadék csökkentése is szükséges az eredményes megelőzéshez. Az egyik interjúalany szükségesnek tartja az ilyen jellegű jogsértő cselekmények

szankciórendszerének szigorítását, szigorúbb büntetések kiszabását, mely megítélése szerint komoly visszatartó erőt jelentene.

A felderítések hatékonyságát a leplezett eszközök alkalmazásában látják, amelyhez viszont többen is elengedhetetlennek gondolják az adott szervezeti egység vezetője és a felderítő szervek közötti jó kapcsolatot, a kölcsönös bizalmon alapuló együttműködést. Egy interjúalany kiemelte továbbá, hogy indokolt lenne a megbízhatósági vizsgálatok kiszámíthatóságának csökkentése, a külföldi szolgálati helyeken a titkos eszközök és a megbízhatósági vizsgálatok lefolytatásához szükséges jogi szabályozás kidolgozása, elfogadása, hatékonyabb kifogástalan életvitelellenőrzés megvalósítása, valamint térfigyelőkamerák telepítése. Emellett volt olyan interjúalany, aki az NVSZ létszámának megemelését is indokoltnak tartja.

A fegyelmi tisztek hasonló véleményt fogalmaztak meg, mint az állományilletékes parancsnokok. Úgy gondolják, hogy átgondoltabb, szigorú szabályozással, technikai eszközökkel növelni lehet a megelőzés és a felderítés hatékonyságát. Szükség lenne a büntetőeljárások gyors lezárására, szigorú ítéletekre, a felderített korrupciós cselekmények feldolgozására, arra alkalmas ügyekben kihelyezett, nyilvános bírósági tárgyalások tartására, felkészült előadókkal (nyomozó ügyész, ellenőrzési szolgálat állománya, fegyelmi tisztek) előadások szervezésére, továbbá rendszeres ellenőrzésekre az NVSZ és az ügyészség munkatársaival.

7.3. A fejezet összefoglalása, következtetés

A kérdőíves vizsgálat során beszerzett adatok érdekes képet mutatnak arról, hogyan látja a végrehajtó állomány a korrupció visszaszorítására bevezetett eszközöket és hogyan látja saját magát. A felmérés természetesen nem ad objektív választ arra, hogy az eszközök mennyire hatékonyak, mindössze csak adalékul szolgál azok hatásainak megértéséhez, ami különösen fontos, ha egy olyan nagy látenciával rendelkező bűncselekményhalmazt vizsgálunk, mint a korrupció. Még fontosabbak lehetnek ezek a vélemények, ha nem a korrupció oldaláról, hanem az állomány integritásának szemszögéből vizsgáljuk meg a válaszokat.

Az eredmények azonban így is elgondolkodtatók, ha feltesszük az alcímben szereplő kérdést: „jó úton járunk?”. Kijelenthető, hogy a vizsgált állomány mind a rendőrség, mind a határrendészeti szakterület iránt igen elkötelezett, munkájukra büszkék, egyenruhájukat, hivatásukat tisztelik. Mindez jó alapot adhat arra, hogy integritásuk erősítésével a korrupció

visszaszorításában eredményt érjünk el. Szintén jó alapot adhat az eredmények elérésére, hogy az állomány kellő visszatartó erőnek érzi a büntetőjogi szankciókat és a szilárd erkölcsi tartást.

Nem meglepő az az eredmény, hogy a korrupció mint jelenség a szervezeti egységek életében benne van. A korrupció változásának mértékét, irányát az állomány helyi szinten sokkal jobbnak értékeli, mint országos szinten. Ez lehet egyrészt egy háritó magatartás is, de lehet egyfajta kritikája is az 5 évvel ezelőtti időszaknak, amikor véleményük szerint magasabb méreteket öltött a korrupció, mint jelenleg.

Aggodalomra adnak okot egyes eredmények, melyek közül kettőt mindenképpen ki kell emelni. Az egyik, az állomány lesújtó véleménye az állományvédelmi ellenőrzések hatékonyságáról. A másik pedig az a megállapítás, hogy az állomány tagjai a korrupciós cselekményeket nem egyértelműen utasítják el.

A kérdőíves kutatás eredményei ismételten rávilágítottak arra a tényre, hogy a korrupció visszaszorítására a represszív és az integritásalapú eszközökre egyaránt szükség van. Eredményt elérni csak úgy lehet, ha az eszközök megfelelő egyensúlyát megtaláljuk.

A lefolytatott interjúk alapján is megállapítható, hogy a rendészeti szervek állományának korrupciós veszélyeztetettsége elsősorban attól függ, hogy milyen gyakran kerülnek döntési helyzetbe, milyen gyakran érintkeznek állampolgárokkal és döntéseiknek milyen súlya, milyen jogkövetkezmenye van. Ugyanakkor nem elhanyagolható az sem, hogy a korrupciónak mint jelenségnek milyen a társadalmi megítélése, illetve a szervezeti kultúrát a szervezet „hagyományait” is figyelembe kell venni.

A megkérdezettek véleménye szerint a rendészeti szerveknél a kisstílű korrupció az elsősorban jellemző, ami azonban a gyakorisága miatt sokszor nem tekinthető megélhetési korrupciónak, emellett pedig a szervezettség is megjelenhet. A korrupciós cselekmények alanyai elsősorban a tiszthelyettesi állományból kerülnek ki, mely egyrészt a feladatkörükből adódik, másrészt az ő illetményük a legalacsonyabb, sokszor elmarad a társadalmi átlagtól, így a munkahelyük esetleges elvesztése nem okoz egzisztenciavesztést. A rendészeti szervek vezető beosztású személyei által elkövetett korrupciós cselekményeket a megkérdezettek nem tartják jellemzőnek, azonban ennek előfordulása sem kizárt, amit elsősorban a beszerzésekkel kapcsolatban valószínűsítene.

Az interjúalanyok válaszai alapján megfigyelhető, hogy a korrupció megelőzésére alkalmazott módszerek hatékonyságának megítélésével kapcsolatban kisebbségbe kerültek az

integritásalapú, meggyőzést, nevelést célzó jelenleg alkalmazott eszközök hatékonyságát elismerő szakemberek. Többségüket inkább a szkepticizmus jellemzi a jelenlegi helyzetben (szervezeti kultúra, illetményrendszer, elhivatottság hiánya), nem bíznak az oktatásban és a meggyőzés erejében, sokkal hatékonyabbnak tartják a kamerák telepítését és a titkos eszközök alkalmazását.

Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a korrupciós kockázatok csökkentése érdekében a válaszadók szinte kivétel nélkül az állomány integritásának erősítését tartják a legfontosabbnak. Az interjúalanyok szinte kivétel nélkül fontosnak ítélik az állomány illetményének növelését, de többségük ugyanilyen fontosnak érzi a rendőrség társadalmi megbecsülésének, az állomány elhivatottságának javítását és egy alapjaiban korrupciót elutasító szervezeti kultúrát is. Minden megkérdezett egyetértett abban, hogy önmagában az illetmények jelentős emelése sem szüntetné meg a korrupciót, de ennek hiányában elképzelhetetlen eredményt elérni.

A korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerekre vonatkozó kérdésekre adott válaszokból szembetűnő, hogy az állományvédelmi ellenőrzésekről és az idegentisztai szolgálatokról – jelenlegi formájukban – leginkább lesújtó véleménnyel voltak.

Az interjúalanyok egyetértettek abban, hogy a leplezett eszközök jelentik a leghatékonyabb és szinte az egyetlen lehetőséget a korrupció eredményes felderítésében. Ezeknek az eszközöknek a hatékonyságáról és eredményességéről mindenki elismeréssel szolt, viszont az alkalmazhatóságuk külföldi szolgálati helyekre történő kiterjesztése mindenképpen indokolt.

A kérdésre adott válaszok egyértelműen rávilágítanak a korrupció elleni fellépés olyan hiátusára, amely a korábbiakban nem került előtérbe. A felderítésre alkalmazott leplezett eszközök, az NVSZ által kiépített kapcsolatrendszer olyan mennyiségű bűnügyileg releváns információt keletkeztet, melynek az ügyészségen történő feldolgozására nincs meg a megfelelő kapacitás. Ennek következtében egyes ügyek a feledésbe vesznek, mások az időszerűségük hiánya miatt veszítenek értékükből, így preventív hatásuk egyre kisebb.

A kérdőíves kutatás eredménye és az interjúalanyok véleménye egyes kérdésekben megegyezik. Mindkét kutatás szerint az állományvédelmi ellenőrzések a jelenlegi formában nem hatékonyak, azonban több interjúalany ebben az eszközben is látna potenciált, azonban ehhez változtatásokra lenne szükség. Elsősorban az ellenőrzött állomány szolgálati feladatainak alapos ismerete szükséges, ugyanakkor a gyakori ellenőrzések, az NVSZ bevonása, az egyértelmű, végrehajtható, ezáltal pedig számonkérhető utasítások adása, valamint a vezetők

elkötelezettsége is elengedhetetlen ahhoz, hogy ez az eszköz a korrupcióellenes küzdelemben betölthesse szerepét.

Az illetményemelés az interjúalanyok és a kérdőívet kitöltők szerint is szükséges, azonban ennek szerepe megosztja őket. A kérdőív kitöltői szerint ez nagyban hozzájárulna a korrupció mérsékléséhez, az interjúalanyok véleménye alapján azonban csak mérsékelt hatása lehet.

Ki kell emelni, hogy az interjúalanyok véleménye szerint a korrupciós kockázatokat növeli a megbecsültség alacsony szintje, azonban a megkérdezettek jelentős része büszke hivatására, mely szerint ők az erkölcsi megbecsülést talán magasabbra értékelik az interjúalanyoknál.

8. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÖSSZEGZÉSE

8.1. Összefoglalás

E dolgozat kiinduló, általános ismert tétele, hogy a rendészeti tevékenységek során szinte korlátlan a korrupciós magatartásra csábító alkalmak száma. A korrump viselkedésnek személyben rejlő és körülményektől függő okai és feltételei egyaránt vannak. Természetesen ezek nem függetlenek, kölcsönhatásban vannak egymással, hiszen a körülmények befolyásolják a rendészeti dolgozó magatartását, ő pedig hatással van környezetére. Az emberek életére hatást gyakorló döntések, a hivatásra jellemző titkosság hozzájárul a korrupciós helyzetek kialakulásához.

Megkülönböztetünk kisstílusú és nagy horderejű korrupciót, azonban megállapítható, hogy az elhatárolásuk nem mindig lehetséges, káros hatása pedig valamennyi korrupciós cselekménynek van. Emellett fontos megjegyezni, hogy a kisstílusú korrupciós cselekménytől az elkövetők könnyen eljuthatnak a nagy horderejű korrupcióhoz. Ugyanakkor a két típusú cselekmény felderítési módszerei tekintetében esetenként célszerű különbséget tenni. Vannak ugyanis olyan eszközök, melyek csak a kisstílusú deliktumok esetében hatékonyak.

A rendészeti korrupció kutatása során elért eredmények segítenek feltérképezni a kockázatokat, megelőzni a korrupciós cselekmények elkövetését, csökkenteni a látenciát. A rendészeti korrupció más deliktumokhoz képest számos sajátossággal rendelkezik, és ezzel együtt olyan speciális következményei vannak, melyek jelentős károkat okoznak az élet szinte valamennyi területén. Ezeknek a negatív hatásoknak a mérséklése csak a rendészeti korrupció eredményes kezelésével történhet, melyhez a jelenség törvényszerűségeinek, ok-okozati kapcsolatainak, a különböző kezelési módszereinek elemzése nélkülözhetetlen. Tekintettel arra, hogy a rendészeti korrupció kiváltó okai, hatásai sokrétűek, így a kutatásokat is szerteágazóan, több szakterület szempontjából, sajátos eszközökkel kell végrehajtani. Az elért eredmények ismeretében meg kell fogalmazni azokat az ajánlásokat, hatékony eszközöket, módszereket, melyek a rendészeti korrupció megelőzését, felderítését hatékonyabbá teszik, ami állami és társadalmi érdek.

A korrupció jelenségét – annak súlyos negatív hatásai miatt – sokan kutatták, illetve kutatják. Az elvégzett kutatások kevésbé fókuszáltak a kriminalisztikai szempontú megközelítésre annak ellenére, hogy a rendészeti korrupció felderítéséhez, ezáltal pedig a speciális és generális prevencióhoz, a látenciában maradó esetek számának csökkentéséhez elengedhetetlen a

kriminalisztikai eszközök felhasználása. Ez a tudományág – felhasználva a modern tudományos eredményeket – segíti a múltban történetek felderítését, az elkövetők azonosítását, az eredményes bizonyítást. A kriminalisztikai eszközök szerepüket azonban csak akkor tölthetik be, ha a felhasználók a lehetőségeket mérlegelve, alapos gondolkodást követően választják ki a leghatékonyabbakat, és az eredményeket körültekintően elemezve folytatják az eljárást.

A rendészeti korrupció felderítésében és megelőzésében az MI alkalmazása (pl.: prediktív elemzés, adatfeldolgozás, digitális nyomkövetés, hang- és szövegfeldolgozás) hatékony segítséget nyújthat. Ez azonban csak akkor valósulhat meg, ha ehhez széleskörű szakmai ismereteken alapuló megfelelő emberi döntések is társulnak.

Kijelenthető, hogy a – több fejlett országban már korábban alkalmazott – megbízhatósági vizsgálat magyarországi bevezetése segíti a rendészeti korrupció elleni küzdelmet. A jogintézmény hatékonyságának vizsgálata során figyelembe kell venni, hogy a célzott állomány tekintetében nemcsak realizálásra alkalmas, hanem egyfajta prevenciót is szolgál. A jogintézmény pozitív hatásai mellett azonban hangsúlyozni kell, hogy alkalmazása szükséges és indokolt, de a rendészeti korrupció elleni fellépésben „csak” egy a többi elengedhetetlenül szükséges eszköz mellett. Így nem pótolja például a titkosszolgálati eszközökkel végrehajtott eljárásokat, a folyamatos, következetes függetlenített és parancsnoki ellenőrzést és az integritásalapú eszközök használatát.

A statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a kapcsolatfelvétellel zárult ügyek aránya alacsony, amelyet emelni szükséges, hiszen a büntető szerv tagjait a jogalkotó azért ruházza fel ilyen jogokkal, hogy eredményesen lépjen fel a korrumpált tisztviselőkkel szemben. Ehhez viszont elsősorban nagyobb arányú kapcsolatfelvételre van szükség. El kell gondolkozni azon, hogy a kapcsolatfelvétel nélkül zárult ügyek ilyen arányának milyen okai lehetnek. Előfordulhat, hogy a nem megfelelő tervezés vezet a kapcsolatfelvétel hiányához. Ezért is fontos a – korábban már kifejtetteken túl – a tervezés során az ellenőrzött szervezet intézkedési gyakorlatának minél alaposabb megismerése és ehhez igazodó végrehajtási terv elkészítése. Emellett a hibás végrehajtás is okozhatja azt, hogy a jogsértést elkövető tárgyalótiszt és a vizsgálat alá vont nem kerül kapcsolatba. Felmerül olyan eset is, hogy a büntető szerven kívüli ok, vagyis a vizsgált állomány inaktivitása, a kiszámíthatatlan szolgálati feladat vezet a kapcsolatfelvétel hiányához. Bármelyik, de különösen a létszámbírással küzdő szervezeti egységeknél fordul elő, hogy a szolgálatot teljesítő célszemély több váratlan feladatot kap, és a rendelkezési határidőn belül nem lehet megismételni a vizsgálatot. Emellett meg kell említeni,

hogy – főleg a nagyobb – határátkelőhelyen dolgozók esetében több személyre vonatkozóan kell engedélyt kérni, mivel kiszámíthatatlan, hogy ki, hol fog szolgálatot ellátni. Ugyanakkor végül egy kontaktusos vizsgálat végrehajtása történik meg, azaz egy személyt vonnak vizsgálat alá. A többi személlyel szemben már nincs értelme később ugyanazt a mesterséges élethelyzetet kialakítani a megadott határidőn belül.

Az első két esetben a vizsgálatot tervező, illetve végrehajtó személy odafigyelése, alaposabb szakismerete orvosolhatja a problémát. A harmadik esetben ennél sokkal nehezebb megoldást találni, ám meg kell jegyezni, hogy a rendőri munka során az inaktivitás talán sokkal jobban prognosztizálható, mint a korrupció. Ennek megszüntetésének az eszközeként a következetes parancsnoki munka és vezetői ellenőrzés szolgál. A megbízhatósági vizsgálat csak ezt követően alkalmazható eredményesen.

Amellett, hogy – a gyakorlati tapasztalatok és a kutatási eredmények alapján – a megbízhatósági vizsgálat a kisstílusú korrupciós cselekményeknél eredményesen alkalmazható, a prevencióban betöltött szerepe is megkérdőjelezhetetlen. A szervezett elkövetési magatartást tanúsítókkal szemben azonban kisebb eredménnyel kecsegtet a jogintézmény sajátos jellemzői miatt.

A megbízhatósági vizsgálat hatékony és eredményes a rendészeti korrupció elleni fellépés során, azonban folyamatosan fejleszteni szükséges a vonatkozó szabályokat, gyakorlatokat.

A megbízhatósági vizsgálatokat sokszor olyan személyekkel szemben hajtják végre, akiknek a munkaköre fokozottan magában hordozza a korrupciós bűncselekmények lehetőségét. A megbízhatósági vizsgálatok jó eszközként szolgálnak arra, hogy ezeknek a személyeknek az integritása vizsgálat alá essen, és amennyiben a vizsgálat bűncselekményt tár fel, a korrupciós tisztviselő felelősségre vonásra kerüljön. Ezekben az esetekben szolgálati viszony is megszüntetésre kerülhet, ami egy „megtisztulási folyamatot” eredményez. Nem szabad azonban elfeledkezni arról sem, hogy ezekben az esetekben csak egy „kreált” bűncselekménnyel kapcsolatban születik elmarasztalás, a korábbi (nagy valószínűséggel) ténylegesen elkövetett valós korrupciós cselekménnyel kapcsolatban büntetőjogi felelősségre vonás nem történik meg, sőt az aktív vesztegetői oldalt még csak meg sem ismerjük. A megbízhatósági vizsgálat egy jól alkalmazható eszköz a korrupció visszaszorítására. Az állomány tagjai integritásának vizsgálatára azonban továbbra is elsődleges marad a korrupciós bűncselekmények eredményes felderítése, vizsgálata, az állam büntetőhatalmának érvényesítése. Emellett pedig az utóbbi években megfigyelhető szemléletváltásnak megfelelően az integritásalapú eszközök szélesebb körű alkalmazása indokolt.

A felvetődő jogi, etikai kérdéseket a gyakorlati példák elemzésével folyamatosan vizsgálni kell. A megállapítások figyelembevételével szükséges kidolgozni, illetve fejleszteni azokat a szabályokat, gyakorlatokat, melyek az emberi jogok tiszteletben tartása mellett a legeredményesebben használhatók a rendőri korrupció elleni küzdelemben.

8.2. Ajánlások a kutatási eredmények gyakorlati hasznosíthatóságára

A korrupció elleni küzdelemben feladatokkal rendelkező elkülönült szervezetek, illetve személyek között szoros munkakapcsolat áll fenn. Mindannyiuk célja azonos, bár eltérő hatáskörben, különböző eszközökkel és módszerekkel tevékenykednek. A jelenlegi szabályozás értelmében az NVSZ az ügyészséggel közösen végzi a felderítő tevékenységet. Ez mind a két szervezettől különösen nagy rugalmasságot igényel a gyakorlatban, hiszen az ügyész alapfeladatából adódóan a felderítés minden szakaszában nem tud jelen lenni, egy esetleges tettenéréses realizálás megszervezése komoly nehézségekbe ütközhet a különböző alapfeladatok ellátása miatt. Az elsődleges nyomozási cselekmények kulcsfontosságúak lehetnek, azonban az, hogy két elkülönült szervezet tagjai járnak el egy ügyben, esetlegesen más elképzeléseik alakulnak ki a követendő taktikáról, nehezítheti az elsődleges nyomozási cselekmények hatékony kivitelezését. Emiatt meg kellene vizsgálni, hogy a két szervezet összevonása, vagy az NVSZ részére nyomozati jogkör biztosítása javítaná-e az eredményességet. Az utóbbi esetben az ügyész már egy kész, felderített ügyet kapna, azaz hasonló munkamegosztás alakulna ki, mint a rendőrségen a bűnügyi osztályok és a vizsgálati osztályok között. A két szervezet eltérő kultúrája miatt ez a verzió lehetne könnyebben kivitelezhető. Véleményem szerint célszerű megfontolás tárgyává tenni ennek lehetőségét. Valószínű, hogy költséghatékonyabb, eredményesebb, gyorsabb nyomozásokat eredményezne, melynek további következménye, hogy a felelősségre vonás is a jelenleg elhúzódó eljárásokkal szemben rövidebb idő alatt megtörténne.

Javasolt megfontolni annak lehetőségét is, hogy miként lehetne a korrupciós cselekmények szervezőit is felelősségre vonni. Az előnyt (legtöbbször készpénzt) elfogadó rendészeti dolgozó felderítése nyilvánvalóan egyszerűbben megvalósítható, mint a konkrét korrupciós cselekménytől távollévő, annak megvalósulását segítő (pl.: megfelelő szolgálatszervezés, segítség a pénz elrejtésében) szervezőké. Az NVSZ által kezdeményezett ügyekben alapvetően a szervezeti hierarchia alján lévő rendészeti dolgozók szerepelnek nagy számban, míg a szervezők sértetlenül kerülnek ki az ügyekből, és továbbra is a rendészeti szerv kötelékében „szolgálnak” tovább. Ezek a büntetőeljárások az ügyészség kapacitásait jelentősen lekötik,

azonban sokkal nagyobb preventív hatása lenne a szervezők felderítésének. Ez azonban nyilvánvalóan az NVSZ-t nagyobb kihívás elé állítja.

Kutatásom során szembesültem azzal a problémával, hogy a leterhelt ügyészségnek olyan ügyekben is büntetőeljárást kell elrendelni, melyek amellet, hogy jelentős időt, erőt lekötnek, végül nem zárulnak vádemeléssel. Ezek között gyakran előfordulnak olyan ügyek, melyek hatósági kezdeményezésre indulnak úgy, hogy az adott hatóság előzetesen nem értékeli körültekintően, hogy valóban indokolt-e a büntetőeljárás elrendelése, és van-e bármekkora esélye annak eredményes befejezésére. Véleményem szerint figyelembe kell venni, hogy mindig egyszerűbb és költséghatékonyabb az eljárás megindítása előtt elvégezni ezt az értékelést, mint feleslegesen büntetőeljárást kezdeményezni, és az ügyészséget terhelni.

Az NVSZ aktívan és hatékonyan lép fel a rendészeti korrupciós cselekmények vonatkozásában, melynek eredményeként számos büntetőeljárás indult az utóbbi években, ami az ügyészségen jelentős erőket köt le. Az NVSZ aktív felderítő tevékenységét az ügyészség nem mindig tudja megfelelő időben lekövetni, sok eljárás elhúzódik, ami a bizonyítékok értékének csökkenéséhez (pl. tanúk emlékeinek elhalványodása), enyhébb ítéletek meghozatalához, a prevenció cél megghiúsulásához vezet. Ez a tény is azt igazolja, hogy a szervezeteknek, valamint azok tevékenységének folyamatos monitorozása, átszervezése szükséges. A különböző szervezetek úgy lehetnének eredményesebbek, ha valamilyen módon össze tudnák hangolni a munkájukat, a rendelkezésre álló kapacitásokat. Az NVSZ-nek messzemenően figyelembe kellene venni, hogy az ügyészségnek fel kell dolgoznia az általuk kezdeményezett ügyeket. Ennek megoldása lehetne egy közös stratégia megalkotása, melyben részletesen meg lehetne határozni a prioritásokat, ezáltal pedig optimalizálni lehetne az erők felhasználását.

A rendészeti korrupciós bűncselekményekre – annak specialitásai, súlyos negatív hatásai miatt – szükségeszerű, hogy az általánostól eltérő szabályok vonatkozzanak. Ezek a speciális szabályok tulajdonképpen a katonai büntetőjog szabályai, melyek azonban nem csak a Be. szerint definiált „katonákra” vonatkoznak és nem csak a katonai eljárásra tartozó bűncselekmények esetében alkalmazandók a tárgyi és az alanyi konnexitás okán. A katonai büntetőeljárás, azaz az általánostól eltérő, különös szabályok alkalmazása pozitív hatásokat gyakorol az eljárásra. A katonai büntetőeljárás speciális szabályai segítséget nyújtanak a rend, a fegyelem fenntartásában, mely a rendészeti szervezetek lételeme. A rendészeti szervek hivatásos állománya által a tényleges szolgálati viszonyának tartama alatt elkövetett katonai bűncselekmény, valamint a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett

más bűncselekmény esetén a Be. 696. § (1) bekezdése alapján katonai büntetőeljárásnak van helye. Meg kell azonban jegyezni, hogy a NAV, illetve a NAV személyi állománya speciális helyzetben van. A hatályos jogszabályok alapján a NAV hivatásos állományú tagjai a Btk. rendelkezései szerint nem minősülnek katonának és nem tartoznak a katonai büntetőeljárás hatálya alá sem. Indokolt lenne megvizsgálni, milyen előnyei, illetve hátrányai lennének, ha ez, a rendészeti feladatokat ellátó személyi kör is a katonai büntetőjog hatálya alá tartozna.

A kriminalisztika szerepe a múlt feltárásában a rendészeti korrupciós bűncselekményeknél azért kiemelt fontosságú, mert ezeknél a deliktumoknál az eljárás kezdeti szakaszában legtöbbször nagyon kevés információ, adat áll rendelkezésre. A korrupció felderítésének kriminalisztikai fejlesztési lehetősége kiemelt fontosságú a jogállami jogbiztonság növelése érdekében. A bűnelkövetők, az elkövetési módszerek folyamatosan fejlődnek. Ahhoz, hogy ezzel lépést tartsunk, elengedhetetlen, de nem elégséges a tudomány vívmányainak alkalmazása. A kriminalisztikán belül a krimináltechnika primátusa érvényesül, ugyanakkor le kell szögezni, hogy az eredményes felderítéshez a krimináltaktika megfelelő felhasználása is elengedhetetlen. Olyan új eszközöket, módszereket érdemes csak bevezetni, alkalmazni, amelyek hatékonyan képesek rendeltetésüket betölteni, azaz a korrupció felderítését, bizonyítását elősegíteni, ami állami érdek.

A korrupciós bűncselekmények krimináltaktikáját, az eredményesen alkalmazható eszközöket, módszereket erősen determinálja ezeknek a deliktumoknak a specialitása. Ennek megfelelően, mivel ezek a bűncselekmények nem nyomgazdagok, így a helyszíni szemle általában csekély szerepet tölt be. Szintén kevés eredménnyel kecsegtetnek a gyanúsított kihallgatások az elkövetők érdekazonossága miatt. Ezzel szemben, amennyiben tanú rendelkezésünkre áll, a tanúvallomás nagy hatásfokkal alkalmazható. Eredményt hozhat a szembesítés, valamint a felismerésre bemutatás is.

Ezeknél a bűncselekményeknél a kényszerintézkedések közül a legfontosabbak a motozás, a kutatás, a lefoglalás mint vagyont érintő, és az őrizet, a letartóztatás mint személyt érintő kényszerintézkedés. Természetesen nem elég a megfelelő kényszerintézkedés kiválasztása, azok megfelelő időzítése is elengedhetetlen.

A kriminalisztikán belül elsőbbséget élvező krimináltechnika dinamikus fejlődésen megy keresztül, ezáltal egyre több lehetőséget kínál a bűnüldöző szervek részére. Meg kell azonban jegyezni, hogy a korrupciós bűncselekmények esetében kevés krimináltechnikai eszköz alkalmazása lehet eredményes. Ezek alapos számbavétele és valamennyi felhasználása

elengedhetetlen az eredményes felderítéshez, hiszen döntő, hard bizonyítékot szolgáltathat az elkövetők felderítéséhez, illetve felelősségre vonásához. A korrupciós bűncselekményeket illetően a krimináltechnikai eszközök közül kiemelt jelentőségű a daktiloszkópia, a DNS-vizsgálat, a műszeres vallomásellenőrzés, a beszélőazonosítás, a csapda, a kamerafelvételek, a szolgálati kutyák alkalmazása. A természettudományok ugrásszerű fejlődése eredményeképp új krimináltechnikai eszközök kerültek elérhető közelségbe, mint pl. az „agyolvasó” technikák, a DNS-azonosítás kiterjesztése az arcfelismerésre.

Megállapítható, hogy a korrupciós bűncselekmények felderítése, bizonyítása nyílt eszközökkel meglehetősen nehéz, és sokszor kevés eredménnyel kecsegtet. A hatékony bűnüldözéshez alapvető fontosságú a leplezett eszközök alkalmazása a korrupciós cselekményeket illetően. A titkos eszközök egyre nagyobb szerepet töltenek be a bűnüldözésben általában, a korrupciós deliktumok esetében pedig különös jelentőséggel bírnak. Megállapítható, hogy a leplezett eszközök – megfelelő előkészítő munkát, tervezést követően történő – szabályszerű, szakszerű alkalmazása több ügyben lehetővé tette nagyszámú elkövető felderítését (pl. rejtett kamera elhelyezése határátkelőhelyeken). Ugyanakkor tisztában kell lenni azzal is, hogy ez az eszköz alapvetően a kötött szolgálati helyeken eredményes, továbbá gondolni kell arra is, hogy a telepítés sokszor alapos szervező munkát, sokszor legendát kíván meg. Mégis a leplezett eszközök azok, amelyek nélkül a legtöbbször lehetetlen a korrupciós deliktumok felderítése.

Az új Be. általi szabályrendszer kezdetben – a gyakorlati tapasztalatok alapján – nem fedte le a felderítés teljes igényrendszerét, így szükségessé vált a módosítása. Erre példa, hogy a Be. alapján az NVSZ csak néhány szervtől kérhetett adatot. A jogszabály módosítását követően már lehetőségük van bármely szervtől adatot kérni. További nehézséget jelentett, hogy az együttműködők védelme nem volt megoldott. Az új Be. fontos és rendkívül üdvözlendő újítása volt, hogy több rendelkezéssel igyekszik szavatolni a fedett nyomozók biztonságát, lelepleződésük megakadályozását. Annak érdekében, hogy könnyebben lehessen együttműködőt bevonni és ezzel a korrupciós bűncselekményeket felderíteni, bizonyítani, a fedett nyomozóhoz hasonló, azonban annál szigorúbb védelem indokolt számukra is. Az együttműködő rendszerint nagyobb kockázatot vállal, mint a fedett nyomozó. A fedett nyomozó általában egy fiktív személyazonossággal rendelkező rendőr, akinek a valódi személyazonosságát feladatellátása során a vele kapcsolatba kerülő személyek nem ismerik meg. Ezzel szemben az együttműködő a meglévő kapcsolatrendszerét kihasználva, rendszerint saját környezetéből szerzi meg azokat az információkat, melyek elősegítik a bűnüldözési tevékenységet. Az együttműködőt a kapcsolattartó szerv rendszerint a továbbiakban is

alkalmazni kívánja, ezért személyének védelme különösen indokolt. Az eljáró szerv akkor tudta az együttműködőket alkalmazni, ha az előkészítő eljárás során törvényi garanciát tudott vállalni arra, hogy nem kerül kihallgatásra a büntetőeljárásban. A felvetődött problémák megoldása érdekében az NVSZ a jogszabály módosítására tett javaslatot. Ennek eredményeként a Be. 255. § új bekezdéssel bővült. A hivatkozott szakasz (8) bekezdésében foglaltak szerint a fedett nyomozóra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a titkosan együttműködő személyre is azzal, hogy a fedett nyomozót foglalkoztató szerveken a titkosan együttműködő személyt alkalmazó leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervet kell érteni.

Az operatív tevékenység megfelelő, részletes szabályozása elengedhetetlen, de közel sem elégséges a rendőri korrupció elleni hatékony és eredményes fellépéshez. A leplezett eszközök használata ugyanis a más nyomozási cselekményekhez képest nagyobb odafigyelést, különös szakértelmet igényel az azt alkalmazó gyakorlati szakemberektől. A rendőri korrupciós bűncselekmények vonatkozásában a leplezett eszközök közül – a gyakorlati tapasztalatok alapján – a kép- és hangrögzítő eszközök alkalmazása, a fedett nyomozó, a rejtett megfigyelés, a titkos kutatás alkalmazhatók a leghatékonyabban. A lehallgatás ezeknél a bűncselekményeknél az utóbbi időben ritkán hoz releváns adatot, így a felderítés szakaszában a humán pozícióknak újra kiemelt fontossága lett. A titkos technikák felértékelődése a jövőben is folytatódni fog, sőt számítani lehet további alkalmazási szélesedésre, új metódusok bevezetésére, alkalmazására is. Ehhez alapot ad a digitális adatok felkutatása, hiszen a digitális technikai tudás és eszközbázis folyamatosan fejlődik. Mind a korrupciós, mind más bűncselekmények elkövetőire igaz, hogy a technika fejlődését kihasználják, az abban rejlő lehetőségeket rendszerint alkalmazzák. Az utóbbi időben jellemző információtechnológiai fejlődés jelentős nehézséget, kihívást jelent a leplezett eszközt alkalmazó szervezetek, személyek részére. Ez a fejlődés olyan rohamos és szerteágazó (gondoljunk csak bele hány kommunikációt elősegítő csevegő alkalmazás van), hogy szinte követhetetlen. A hatóságok rendelkezésére álló módszerek egyre távolabb kerülnek a napról napra ismertté vált, sokak számára elérhető alkalmazásoktól. Kiemelt fontosságú lenne, hogy ezen a területen komoly előrelépés történjen, ami jelentős kiadást jelentene ugyan, de ha a hatóság nem akar behozhatatlanul lemaradni, akkor lépéseket kell tenni. A gyakorlatban a felderítő szervek addig nem tudnak mit tenni, mint a már említett humán hírszerzési pozíciókat szélesítik annak ellenére, hogy a Be. adta lehetőségek éppen a hosszútávú, konspirált kapcsolattartásnak nem kedveznek.

A megbízhatósági vizsgálat létjogosultsága megkérdőjelezhetetlen, azonban az egyes rendészeti szakterületeken, a különböző korrupciós magatartásoknál eltérő hatékonysággal alkalmazható. A jogintézmény a korrupt tisztviselők, rendészeti dolgozók kiszűrésén túl nagyon fontos prevenciós szerepet is betölt. A rendészeti szervek dolgozói tisztában vannak a megbízhatósági vizsgálat szabályaival, módszereivel és ezáltal a „lebukás” veszélyeivel. Ez egyúttal megnehezíti a megbízhatósági vizsgálatot végző személyek feladatát. Figyelembe kell ugyanis venni, hogy a vizsgálat alá vontak sokkal könnyebben fognak gyanút és egyre nehezebbé válik a korrupt magatartást tanúsítók – megbízhatósági vizsgálatokkal történő – kiszűrése.

Egyértelműen megállapítható, hogy egy eredményes megbízhatósági vizsgálat megtervezéséhez, végrehajtásához az adott szolgálati ághoz, beosztáshoz kapcsolódó munkafolyamatok, feladatok, korrupciós kockázatok ismerete elengedhetetlen. Emellett mindig szem előtt kell tartani, hogy csak a jogszabályokban foglaltak maradéktalan betartásával lehet a kívánt célt elérni, a korrupt rendőröket felderíteni, felelősségre vonni. Mérlegelni kell, hogy az eredmény elérése érdekében milyen kockázatok vállalása engedhető meg a tárgyalótiszteket illetően, és az állampolgárokat érintő veszélyhelyzetek kialakítása megengedhető-e. Bár a jogintézményhez kapcsolódó szabályozás a tárgyalótiszt részére komoly felhatalmazást ad, a vizsgálat alá vont személy érzelmeinek manipulálása, direkt aktív bűncselekményre való felbujtása megengedhetetlen.

A gyakorlati tapasztalatok és a bírósági ítéletek elemzése alapján összességében megállapítható, hogy a megbízhatósági vizsgálat jogintézménye a rendészeti korrupció megelőzése, a kisstílusú korrupciós cselekményeket elkövetők felderítése tekintetében betölti szerepét. Nyilvánvaló, hogy ezek a cselekmények is igen veszélyesek a társadalomra, hiszen a rendészeti szervekbe, és ezáltal az állam törvényes működésébe vetett bizalmat rombolják. Joggal feltételezhető, hogy a jogalkotó szándéka a jogintézmény megalkotásával nem kizárólag ezeknek a cselekményeknek az üldözésére terjedt ki, hanem a szervezeten, jelentősebb vagyongyarapodást eredményező ügyekre is. A korrupciós cselekményeket szervezeten végrehajtókkal szemben azonban igazán hatékony eszközzé alapvetően nem válhat, tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló legfeljebb 30 napos⁵⁷⁹ időkeret nem biztosít kellő alkalmat az ilyen jellegű elkövetőkkel történő bizalmi viszony kialakítására. Ezen túlmenően pedig a pénz egyszeri felajánlásának lehetősége is szűkíti az eredményes alkalmazás lehetőségét.

⁵⁷⁹ Rtv. 7/A. § (6).

A megbízhatósági vizsgálatok szabályozása országonként különbségeket mutat, azonban a provokáció alkalmazásának, megengedhetőségének kérdése mindenhol felvetődik. Hazánkban a jogintézményt úgy alkalmazzák, hogy még a felbujtás szintjét sem éri el, a vizsgálat alá vont döntési szabadsága teljes. Az országokban megalkotott szabályok közötti különbségeket több tényező magyarázza. Ezek között említhető, hogy az adott országban mekkora mértéket öltött a korrupció a rendészeti szervek körében. Erre tekintettel határozzák meg azoknak a körét, akikkel szemben alkalmazhatók az integritástesztek, továbbá a vizsgálatokat lefolytató és az őket felügyelő szervek hatáskörét, a vizsgálat során engedélyezett módszereket és a vizsgálatok eredményének felhasználhatóságát.

A kutatás alapján megállapítható, hogy komoly gondot jelent a kapcsolatfelvétel nélkül zárult ügyek nagy száma. Ennek oka lehet a nem megfelelő tervezés, a hibás végrehajtás, illetve a vizsgálat alá vont személy inaktivitása. A valódi okok feltárása és elemzése azért is fontos, mert így lehet megfelelő lépéseket tenni annak érdekében, hogy az előkészített vizsgálatok kontaktussal záródjanak, ezáltal több ember munkája, azaz a befektetett erő, energia ne legyen hiábavaló. Bármelyik ok is áll fenn, megfelelő intézkedésekkel ezek bekövetkezésének valószínűsége jelentősen mérsékelhető.

A kutatás során megállapítottam, hogy az alacsony korrupcióérzékelési index, a bejelentett korrupciós esetek csekély száma, a fejlett gazdaság, a magasabb életszínvonal nem jelenti azt, hogy az adott országban a ténylegesen megtörtént ilyen jellegű cselekmények száma csekély. A korrupciós deliktumok specialitása, hogy az átlagosnál nagyobb a látencia. Ahhoz, hogy a következmények nélkül elkövetett esetek számát mérsékeljük, alapos felderítő munkára van szükség. Ez pedig alapvetően független szervezetet, aktív tevékenységet feltételez. Olyan országban, ahol a korrupció szintje alacsony, inkább az integritásalapú eszközöket alkalmazzák, és kevesebb erőt, energiát fektetnek a represszív eszközök felhasználására, a leplezett eszközök használatára, a felderítésre. Így azonban növekedhet a látenciában maradó esetek száma. Előfordulhat az is, hogy esetenként úgy gondolják, jobb, ha nem tudnak bizonyos esetekről. Ez az álmvilág azonban idővel súlyos problémákat okoz. A represszív és az integritásalapú eszközök csak együttes alkalmazásuk esetén lehetnek hatékonyak.

Az értekezésben bemutatott külföldi példákból jól érzékelhető, hogy a magas illetmény, a társadalmi megbecsültség önmagában nem elegendő a rendészeti korrupció megelőzéséhez. A magasabb életszínvonal elérésének lehetősége a döntési pozícióval párosulva elég lehet ahhoz, hogy a rendészeti dolgozó korrupciós cselekményt kövessen el.

Mérlegelni kell azt is, hogy az alacsonyabb korrupciós szint kellő alapot jelent-e arra, hogy a rendészeti dolgozók a kisebb értékű ajándékot legálisan elfogadják, azaz nincs zéró tolerancia a korrupció tekintetében. Tisztában kell lenni azzal, hogy egy ilyen intézkedés a felderítő szervek munkáját nehezíti meg, a megbízhatósági vizsgálatok bevezetését pedig gyakorlatilag értelmetlenné teszi. A szabad mérlegelési jogkörrel rendelkező rendőr egy ajándék elfogadását követően lehetséges, hogy ennek hatására dönt az adott személyt érintően egy enyhébb szankció alkalmazása mellett. Mindenesetre nehéz elképzelni, hogy egy ajándék elfogadása után bárki ettől függetleníteni tudná magát. Véleményem szerint a korrupció elleni hatékony fellépéshez a zéró tolerancia alkalmazása a legjobb döntés. A korrupció esetében is igaz, hogy a probléma kezeléséhez az az első és egyben elengedhetetlen lépés, ha nyíltan szembenézünk vele.

A kutatás keretében végrehajtott kérdőíves vizsgálat egy nagyon fontos eredményt hozott, mégpedig azt, hogy a megkérdezettek többsége büszke hivatására, elkötelezett a szervezet iránt. Úgy gondolom ez megfelelő alapot ad a korrupció megelőzéséhez. Emellett más lényeges adatok is megállapítást nyertek, melyek közül kiemelését érdemel, hogy az állomány a büntetőjogi szankciókat és a szilárd erkölcsi tartást is kellő visszatartó erőnek érzi. Ez azt jelenti, hogy minden egyes felderített ügy, amellett, hogy az állam büntetőjogi igényének érvényt szerez, nagyon komoly prevenció célját is szolgál. A felderítés eredményességének növeléséhez pedig természetesen elengedhetetlen a kriminalisztikai eszközök teljeskörű alkalmazása, illetve fejlesztése. A vizsgálat negatív véleményeket is felszínre hozott, melyeken szintén érdemes elgondolkodni. Az állomány rossz véleménnyel van az állományvédelmi ellenőrzésekről, valamint a korrupciós cselekményeket nem utasítják el egyértelműen. A kérdőíves kutatás eredményei is megerősítették, hogy a korrupció visszaszorítására a represszív és az integritásalapú eszközökre egyaránt szükség van.

Az interjúkban megfogalmazottak szerint a rendészeti szervek állományának korrupciós veszélyeztetettsége elsősorban attól függ, hogy milyen gyakran kerülnek döntési helyzetbe, milyen gyakran érintkeznek állampolgárokkal és döntéseiknek milyen súlya, milyen jogkövetkezmenye van. Emellett kiemelték, hogy a korrupció jelenségének a társadalmi megítélése, illetve a szervezeti kultúra is jelentős hatást gyakorol. A megkérdezettek szerint alapvetően a rendészeti szervekre inkább a kisstílusú, mint a nagyvolumenű korrupció jellemző, azonban a szervezett elkövetését is elképzelhetőnek tartják. Az interjúalanyok a represszív eszközöket gondolják hatékonyabbnak a jelenség kezelésében, és külön kiemelték a leplezett eszközök alkalmazásának szerepét. Egyetértettek abban, hogy a leplezett eszközök jelentik a

leghatékonyabb és szinte az egyetlen lehetőséget a korrupció eredményes felderítésében. Problémaként jelezték azonban, hogy ezeket az eszközöket a külföldi szolgálati helyeken (más állam területén fekvő határátkelőhelyen /Csanádpalota autópálya határátkelőhely/) nem lehet alkalmazni, amelyben változtatásra lenne szükség. A kérdőíves kutatás tapasztalataival egybeesik, hogy az állományvédelmi ellenőrzést nem tartják megfelelőnek. Bár volt, aki megjegyezte, hogy bizonyos intézkedésekkel, módosításokkal (ellenőrzött állomány szolgálati feladatainak alapos ismerete, gyakori ellenőrzések, az NVSZ bevonása, egyértelmű, végrehajtható, számonkérhető utasítások, vezetők elkötelezettsége) hatékonyra tehető. A válaszok egyértelműen rávilágítanak arra, hogy a felderítésre alkalmazott leplezett eszközök, az NVSZ által kiépített kapcsolatrendszer olyan mennyiségű bűnügyileg releváns információt keletkeztet, amelyeknek az ügyészségen történő feldolgozására nincs megfelelő kapacitás. Így előfordul, hogy egyes ügyek a feledésbe vesznek, mások pedig az időszűrésük hiánya miatt veszítenek értékükből.

Az interjúalanyok a represszív eszközök széleskörű alkalmazása mellett ugyanakkor az állomány integritásának erősítését is elengedhetetlennek gondolják. A kérdőívet kitöltők és az interjúalanyok szerint is szükség lenne illetményemelésre, azonban míg a kérdőív kitöltői szerint ez nagyban hozzájárulna a korrupció mérsékléséhez, az interjúalanyok véleménye alapján ennek csak mérsékelt hatása lehet.

Az elmúlt években több alkalommal fordult elő,⁵⁸⁰ hogy egyes rendészeti szervek állományából egyszerre több személlyel, köztük alosztályvezetővel, osztályvezetővel szemben is büntetőeljárás indult hivatali vesztegetés elfogadása miatt. Az esetek közös jellemzője volt, hogy a gyanúsítottak száma igen jelentős, a gyanú szerint az érintett alosztályok, illetve osztályok állományának döntő többsége, szerepet vállalt a bűncselekmények elkövetésében. Ezek az esetek felvetik annak igényét, hogy az adott ügyeket, az azt elősegítő tényezőket, az esetlegesen hibás munkamódszereket, nem megfelelő kontrollmechanizmusokat, az érintett szolgálati helyek, tevékenységek sajátosságait mélyreható elemzés alá kell vetni. Ehhez nem elegendő a büntetőeljárások, illetve belső szakmai vizsgálatok lefolytatása. Tekintettel arra, hogy ezek az esetek nemcsak jelentős biztonsági kockázatot eredményeztek, hanem az érintett rendőri szervezeteknek is jelentős károkat okoztak, a megelőzés érdekében szükségesnek látom a

⁵⁸⁰ https://hvg.hu/itthon/20230308_Korrupciogyanu_miatt_vettek_orizetbe_17_hatarort
<https://index.hu/belfold/2022/06/27/hatarrendesz-ellenor-vesztegetes-hataratkeles-nagylak/>,
<https://index.hu/belfold/2021/06/02/penzugyor-roszke-ugyeszseg-korrupcio-vademeles-vesztegetes/>,
<https://www.hrportal.hu/c/tobb-autopalya-rendort-vettek-orizetbe-korrupcio-miatt-20190227.html> (Letöltve: 2023. 06. 15.)

tudomány eredményeit és módszereit is bevetni. Erre jó megoldás lenne, ha a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészet tudományi Kara vezetésével, a rendészettel független kutatókat is bevonva egy munkacsoport állna fel.

A rendészeti korrupció eredményes megelőzésében, felderítésében a technológiai vívmányok felhasználása is szükséges. Ennek megfelelően az MI által nyújtott lehetőségek kiaknázásának hiánya korunkban már-már megengedhetetlen.

8.3. Új tudományos eredmények

Figyelembe véve a felállított hipotéziseket a kutatás tudományos eredményei a következőkben foglalhatók össze.

1. A hazai és külföldi kutatások eredményei nyomán tudományos igényű összefoglalót készítettem a rendészeti korrupció elleni küzdelem kriminalisztikai eszközeiről, ennek részeként pedig külön kiemelve a megbízhatósági vizsgálatról, amelyhez hasonlókat – ismereteim szerint – magyar nyelven még nem publikáltak.
2. Meghatároztam a kutatás fókuszában álló rendészeti korrupció egyfajta fogalmát.
3. Más országok rendészeti korrupciós helyzetének, a jelenség elleni fellépés módszereinek bemutatásával bizonyítottam, hogy önmagában a magas illetmény, a társadalmi megbecsülés nem elegendő a rendészeti korrupció elleni eredményes fellépéshez. Emellett megállapítottam, hogy egy ország kedvező korrupciós indexe nem teremt kellő alapot arra, hogy ne hozzanak létre külső kontrollt, független szervezeteket a rendészeti korrupció megelőzése és felderítése érdekében, továbbá, hogy a kisebb értékű ajándék rendészeti dolgozók általi elfogadásának legalizálása nehezíti a rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítését.
4. Összefoglaltam a rendészeti korrupció elleni küzdelemben résztvevő személyek, szervezetek tevékenységét, feladat- és hatáskörét a jelenség megelőzésében, felderítésében, továbbá bemutattam a köztük lévő együttműködés formáit, szükségességét.
5. Ismertettem a rendészeti korrupció felderítése, nyomozása és a katonai büntetőjog közötti kapcsolatot.
6. A kutatás – tudomásom szerint elsőként – összefoglalja a kriminalisztika szerepét a rendészeti korrupciós bűncselekmények felderítésében, külön részletezve a bűnügyi hírszerzés jelentőségét.
7. A vizsgálat eredményeként bemutattam a megbízhatósági vizsgálat, vagy másnéven integritástesztek hazai szabályozását, gyakorlatát, valamint összehasonlítottam több más

- ország hatályos szabályozásával, gyakorlatával. Mindezek alapján az integritásteszték két fő csoportját különböztettem meg, és mutattam be a közöttük lévő lényeges különbséget.
8. A kutatási eredmények egyértelműen bizonyították, hogy a megbízhatósági vizsgálat elsősorban a kisstílusú korrupciós cselekmények megelőzésére és felderítésére alkalmas. A nagy horderejű, szervezett elkövetési magatartást tanúsítókkal szemben a leplezett eszközök hozhatnak eredményt. Különböző kutatási módszerekkel végrehajtott vizsgálat eredményei, továbbá a hazai és a nemzetközi esettanulmányok is alátámasztják, hogy a nagy horderejű, szervezett elkövetési magatartást tanúsítókkal szemben a megbízhatósági vizsgálatok nem eredményesek, azonban jelentős eredményt lehet elérni a leplezett eszközök alkalmazásával és kitartó, elkötelezett munkával. A rendészeti korrupció tekintetében külön figyelmet kell szentelni a leplezett eszközökben rejlő lehetőségekre.
 9. A kutatás – gyakorlati példák bemutatásával is – bizonyította, hogy ha a megbízhatósági vizsgálatok jogi korlátai nem változnak – amely viszont jogbiztonsági szempontból aggályos lenne –, akkor továbbra sem lesznek alkalmasak a szervezett elkövetőkkel szembeni fellépésre, mivel ezek a személyek hosszabb távra kialakított kapcsolatrendszerüket használják fel a deliktumok véghezvitelére. A megbízhatósági vizsgálat mint egyfajta kriminalisztikai eszköz alkalmazásának jelenleg fennálló nehézségeit, problémáit bemutattam.
 10. A vizsgálat eredményei alapján ismertettem, hogy a jelenlegi szervezetrendszernek, a hatáskörök megoszlásának változatlanul hagyása, és a szervezetek közös stratégiájának megalkotása nélkül a rendészeti korrupció elleni fellépés sikeressége nem nőhet. Fennálló nehézségeken keresztül mutattam be, hogy a hatékonyság, az eredményesség további növelése érdekében szükségszerű a rendészeti korrupció elleni fellépésben hatáskörrel rendelkező szervezetek felépítésének, feladat- és hatáskörüknek a rendszeres felülvizsgálata, szükség esetén módosítása, fejlesztése, továbbá a közös stratégia megalkotása.
 11. A kutatás során megemlítettem, hogy a rendészeti korrupció elleni fellépés során az MI alkalmazása is hatékony segítséget jelenthet, azonban csak akkor, ha ahhoz megfelelő, jogi és etikai szempontokat messzemenően figyelembe vevő emberi döntések társulnak.

9. FELHASZNÁLT IRODALOM

9.1. Publikációk, tudományos munkák, tanulmányok

1. Balla József (2019): Integritási kockázatok csökkentése a határrendészek körében. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 19. o.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15015/Hatarrendeszeti_korruptio_2019.pdf?sequence=1 (Letöltve: 2020. 10. 22.)
2. Balla Lajos (2007): Adalékok a titkos információgyűjtés, valamint a titkos adatszerzés kriminalisztikai és eljárási problémáihoz, 46. o.
<http://www.debreceniitlotabla.hu/doc/bunteto/TitkosAdatgyujtes.pdf>. (Letöltve: 2020. 09. 16.)
3. Balláné Fűszter Erzsébet (2014): Kriminalisztikai ismeretek. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 7., 11., 268-269., 319-327. o. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Ballane_Kriminaltechnika_2019.pdf (Letöltve: 2021. 11. 05.)
4. Bannenberg, Britta (2002): Korruption in Deutschland und ihre strafrechtliche Kontrolle: Eine kriminologisch-strafrechtliche Analyse (Neuwied und Kriftel: Luchterhand).
https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/Publikationsreihen/PolizeiUndForschung/1_18_KorruptionInDeutschlandUndIhreStrafrechtlicheKontrolle.html (Letöltve: 2022. 05. 08.)
5. Barabás A. Tünde (2020): Alkalmazott kriminológia. In: Barabás A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 55. o. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16116/825_Alkalmazott_kriminologia.pdf;jsessionid=C8509E79F5035479C4735D8434A0BD97?sequence=1 (Letöltve: 2023. 06. 10.)
6. Barabás A. Tünde (2021): A rendőrségi munka és a lakosság bizonytalanságérzetének összefüggései. In: Barabás A. Tünde - Christián László (szerk.): Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére. Navigare necesse est. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 50. o. https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/18679/04_barabas.pdf?sequence=1 (Letöltve: 2022. 11. 10.)
7. Bayerische Rundschau (2012): 'Ermittlungen gegen Polizisten' 2016 March: 4.

8. Behörde für Inneres (2002): Konzeption zur Korruptionsbekämpfung in der Freien und Hansestadt Hamburg. Hamburg.
9. Bell, Daniel (1993): The Old War. In: The New Republic <https://newrepublic.com/article/83276/daniel-bell-democracy-corruption> (Letöltve: 2022. 05. 10.)
10. Benei Dóra (2020): Az integritásvizsgálatok szerepe a korrupció elleni küzdelemben. In: Ügyészek Lapja 2020. évi 2-3. szám. <http://ugyeszeklapja.hu/?tag=benei-dora> (Letöltve: 2023. 05. 02.)
11. Bente, Ioan (2008): A Román Rendőrség. In: Valcsicsák Imre (szerk.): Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, RTF, Budapest, 2008. május 6. 45. o.
12. Blaskó Béla – Miklós Irén – Pallagi Anikó – Polt Péter – Schubauer László (2013): Büntetőjog Különös Rész I. Budapest, Rejtjel Kiadó, 375. o.
13. Blaskó Béla (szerk.) (2018): Büntetőjog. Különös Rész I., Budapest-Debrecen, Rejtjel Kiadó, 415. o.
14. Blume, Andreas (2015): Korruption in der deutschen Polizei. Phänomen, Motivation, Präventionsansätze. Stuiendarbeit, Bochum, Nordertstedt, GRIN Verlag, 1., 6. o. http://www.ciando.com/img/books/extract/3668273502_lp.pdf (Letöltve: 2022. 10. 25.)
15. Bócz Endre – Finszter Géza (2008): Kriminálisztika joghallgatóknak. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 1. kötet 334.o.
16. Bócz Endre (szerk.) (2004): Kriminálisztika 1-2. Budapest, Duna Palota és Kiadó, 61., 256., 523-524., 737., 741-744., 969-976. o.
17. Boda József - Finszter Géza - Imre Miklós - Kerezsi Klára - Kovács Gábor - Sallai János (2016): A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016. évi 17. szám, Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 3. o.
18. Boda József (2015): A felderítés, hírszerzés, titkos információgyűjtés elvei és gyakorlata. In: Belügyi Szemle 2015/09. 29. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.9.1> (Letöltve: 2020. 08. 17.)
19. Boda József (főszerk.) (2019): Rendészettudományi Szaklexikon. Budapest, Dialóg Campus, 81., 98., 99., 355., 356., 364, 366. o. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14690/743_Rendeszettudomyanyi_Szaklexikon_e_2020_04_28_.pdf?sequence=5 (Letöltve: 2022. 10. 10.)

20. Bodrogi Károly (1981): A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In: Király Tibor (szerk.): Magyar büntető jog. Budapest, BM Könyvkiadó, 324. o.
21. Bolcsik Zoltán (2022): Az olvasó szemével. In: Belügyi Szemle, 70 év - 70 gondolat, 70. évfolyam 11. 2201–2203. o. <http://real.mtak.hu/id/eprint/155986> (Letöltve: 2023. 01. 10.)
22. Bonifacio, Philip (1991): The Psychological Effects of Police Work: A Psychodynamic Approach, Springer Science & Business Media, 39. o.
23. Bordás Anikó (2019): A hatékony ellenőrzési rendszer szerepe a Büntetés-végrehajtási Szervezet vezetésének támogatásában. In: Börtönügyi Szemle 2019/4. szám 42. o. <https://bv.gov.hu/sites/default/files/B%C3%B6rt%C3%B6n%C3%BCgyi%20Szemle%202019%204.pdf> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
24. Boros Anita (2019): Az állami ellenőrzés egy sajátos válfaja, avagy a megfelelés (compliance) és az integritás kérdésköre egyes közszféraszervezetek esetében. Magyar Közigazgatás, (2), 4-27. o. <http://doi.org/10.32575/ppb.2019.2.1> (Letöltve: 2022. 07. 06.)
25. Bögöly Gyula (2007): A katonai büntetőeljárás hatálya Rákóczitól napjainkig. In: Bögöly Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Az önálló katonai büntető kodifikáció tricentenáriuma. Pécs, Kódex Nyomda Kft. 31. o.
26. Brooks, Graham - Walsh, David - Lewis, Chris – Kim, Hakkyong (2013): Preventing Corruption – Investigation, Enforcement and Governance. Hampshire: Crime Prevention and Security Management 25. o.
27. Budaházi Árpád (2014): Poligráf - Műszeres vallomásellenőrzés a bűnügyekben. Budapest, NKE Szolgáltató Kft. 5-10. o.
28. Budaházi Árpád (2018): A műszeres vallomás-ellenőrzés hazai gyakorlata egy empirikus kutatás tükrében. In: Magyar Rendészet, XIX. évfolyam, 2018/2. 27., 42. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/1355/684> (Letöltve: 2022. 05. 17.)
29. Bundesministerium des Innern: Initiativkreis Korruptionsprävention Wirtschaft/Bundesverwaltung. Fragen-/ Antwortenkatalog zum Thema Annahme von Belohnungen, Geschenken und sonstigen Vorteilen (Zuwendungen) 13-15. o.
30. Bunt, Henk van de- Nelen, Hans (2012): Corruption in various shapes and sizes – some criminological reflections. In: International Law and Fight against Corruption, Hága, TMC Asser Press 13. o.
31. Buzás Gábor (2016): Hasonló eszközök, különböző célok: Hatósági ellenőrzés – szervezeten belüli ellenőrzés. In: Jog- és Politikatudományi folyóirat X. évfolyam, 2016/1. szám, 5-7. o. http://real-j.mtak.hu/20938/1/DIEIP_2016_10_1_.pdf (Letöltve:

2022. 05. 20.)
32. Camarra, Moussa D.(2001): Reflections on Corruption. Paper presented at the Eighth Annual Meeting of the International Police Executive Symposium, Poland, Szczytno.
 33. Christián László (2018): Rendészeti szervek. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: Bodnár Eszter, Jakab András) <http://ijoten.hu/szocikk/rendeszeti-szervek>, 52-54. o. (Letöltve: 2022. 05. 10.)
 34. Concha Győző (1905): Politika. Budapest, Grill Károly Könyvkiadó, 1905. 381. o.
 35. Czobor Pál – Kakuszi Brigitta – Fantoly Zsanett – Bitter István – Budaházi Árpád (2018): A büntetőeljárásban alkalmazható agyi ujjnyomat (brain fingerprinting) vallomás-ellenőrzési módszer, és annak neurobiológiai alapja, a P300 agyhullám. In: Magyar Rendészet XIX. évfolyam, 2018/2. 65-66. o. <http://real.mtak.hu/id/eprint/107558> (Letöltve: 2022. 04. 05.)
 36. Csató Péter - Hunyady György - Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (2015): Az erkölcsi értékrend és a személyiség közötti kapcsolat vizsgálati szempontjai, készült az „Új Közzolgálati Életpálya” című ÁROP-2.2.17-2012-2013-0001. Projekt keretében, ISBN 978-963-9208-41-42015. 25. o. <https://bmprojektek.kormany.hu/download/5/0a/51000/Az%20erk%3%B6lcsi%20%C3%A9rt%20%C3%A9krend%20%C3%A9s%20a%20szem%20%C3%A9lyis%20%C3%A9g%20k%20%C3%B6z%20%C3%B6tti%20kapcsolat.pdf> (Letöltve: 2022. 05. 20.)
 37. Cséka Ervin – Fantoly Zsanett – Kovács Judit – Lőrinczy György – Vida Mihály (2004): A büntetőeljárás jogi alapvonalai I., Bába Kiadó, Szeged, 103. o.
 38. Csiha Gábor – Farkas Ádám (2020): Sorsformáló katonajogászok nyomdokaiban... In: Katonai Jogi és Hadijogi Szemle 2020/1. szám 238-243. o. https://epa.oszk.hu/02500/02511/00012/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2020_1_237-259.pdf (Letöltve: 2022. 05. 12.)
 39. Dékány Balázs (2016): A megbízhatósági vizsgálatok története: egy új jogintézmény útja. In: Belügyi Szemle, 2016/2. 73-77. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.2.5> (Letöltve: 2022. 04. 03.)
 40. Die Welt (2007a): ‘36 Braunschweiger Polizisten unter Korruptionsverdacht. Vorwurf: Bestechung durch Abschleppfirma’, Die Welt, No. 263, 10 November: 46.
 41. Die Welt (2007b): ‘Korruption: Osnabrücker Polizei ermittelt in eigenen Reihen. Beamte sollen Abschleppfirma bevorzugt haben. Kostenlose Autoreparaturen als Gegenleistung. Bisher 20 Betroffene’, No. 162, 14 July: 42.

42. Erdős Ákos – Magasvári Adrienn (2022): Korruptió és integritás. In: Suba László – Szabó Andrea (szerk.): Integrált pénzügyőri ismeretek II. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest 164-165. o. http://real.mtak.hu/105883/1/06_Erdos_Akos_Magasvari_Aдриenn_A_korruptio_ertelm_ezese.pdfsequence27 (Letöltve: 2023. 01. 03.)
43. Evaluation Report Romania 2015, 5.
44. Fantoly Zsanett (2006): A kényszerintézkedések (X. Fejezet). In: Cséka Ervin-Fantoly Zsanett – Károlyi Judit – Lőrinczy György – Vida Mihály (szerk.): A büntetőeljárás jog alapvonalai, Második, átdolgozott kiadás, Bába Kiadó, Szeged 293. o
45. Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád (2019): Büntető eljárásjogi ismeretek Statikus rész. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 124-125. o.
46. Farkas Ádám (2012): A katonai büntetőjog és igazságszolgáltatás helye, szerepe és létjogosultsága az állam és társadalom rendszereiben. In: Hadtudomány 2012. évi elektronikus szám. 3-6. o. https://www.mhht.eu/hadtudomany/2012/2012_elektronikus/2012_e_Farkas_Adam.pdf (Letöltve: 2022. 11. 15.)
47. Farkas Krisztina (2019): Az integritás teszt, mint a korrupció elleni harc rendészeti eszköze. In: Karlovitz János Tibor (2019): Tanulmányok a kompetenciákra építő, fenntartható kulturális és technológiai fejlődés köréből. International Research Institute, Komárno 167. o. <http://www.irisro.org/tarstud2019junius/39szFarkasKrisztina.pdf> (Letöltve: 2022. 11. 10.)
48. Farkas Krisztina (2020): Az integritásteszt alapjai nemzetközi tapasztalatok tükrében. In: Kriminológiai Tanulmányok 57. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 147., 151., 154., 156. o. https://okri.hu/images/stories/KT/KT57_2020/KT57_web_sec.pdf (Letöltve: 2022. 09. 15.)
49. Farkas Krisztina (szerk.) (2021): A csekély súlyú és nagy volumenű korrupció elhatárolási szempontjai. Tapasztalatcsere különböző államok esettanulmányai alapján. Tréningkötet. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 15-16. o. https://www.okri.hu/images/stories/CRITCORPROJECT/trainingbook_hun_2022.pdf (Letöltve: 2022. 01. 27.)
50. Farkas Krisztina (2021): Budget Fraud against Financial Support from the European Union's Resources – an Empirical Study. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. Hungary, Budapest, National Institute of Criminology, 327. o.

- https://critcor.okri.hu/images/case_studies_2021/Case_Study.pdf (Letöltve: 2022. 08. 16.)
51. Farkasné Halász Henrietta (2012): Módszertan – a korrupciós bűncselekmények nyomozása. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem. 3., 6. o.
 52. Fejes Attila (2018): Beszéd alapján történő személyazonosítás új kihívásai a kriminalisztikában. In: Magyar Rendészet 2018/2. 119-124. o. http://real.mtak.hu/92529/1/web_MR_2018_02%20fejes.pdf (Letöltve: 2021. 11. 11.)
 53. Fekete Márta (2019): A magatartástudomány helye és szerepe a nemzetközi rendészeti képzésben. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 19–31. o. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15806/A%20magatartastudomany%20helye%20es%20szerepe%20a%20rendeszeti%20kepzesben.pdf?sequence=1> (Letöltve: 2022. 11. 15.)
 54. Fenyvesi Csaba (2008a): A szembesítés büntető eljárásjogi aspektusai. In: Miskolci Jogi Szemle 3. évfolyam 1. szám 6-7., 21. o. https://www.mjsz.unimiskolc.hu/files/egyeb/mjsz/200801/3_fenyvesi.pdf (Letöltve: 2020. 08. 15.)
 55. Fenyvesi Csaba (2008b): A szembesítés. Szemtől szembe a bűnügyekben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 112. o.
 56. Fenyvesi Csaba (2009): A helyszíni szemle kriminalisztikai sajátosságai. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar,
 57. Fenyvesi Csaba (2012): A magyar büntető eljárásjog tudományának piramis-modellje - egy szembesítési kutatás tükrében. In: Juhász Zsuzsanna - Nagy Ferenc - Fantoly Zsanett (szerk.): Sapienti Sat. Ünnepi kötet Dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára. Szeged. http://acta.bibl.u-szeged.hu/29258/1/juridpol_074_159-172.pdf (Letöltve: 2020. 01. 27.)
 58. Fenyvesi Csaba (2013): A kriminalisztika alapkérdései. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): A változó rendészet aktuális kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/fenyvesics.pdf>
 59. Fenyvesi Csaba (2014a): A kriminalisztika tendenciái. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 152., 167., 207., 219-220., 242. o.

60. Fenyvesi Csaba (2014b): A helyszíni szemle mint kriminalisztikai első csapás. In.: Bárd Petra – Hack Péter – Holé Katalin (szerk.): Pusztai László emlékére. P-T Kiadó, Budapest 113. o
61. Fenyvesi Csaba (2015): A kriminalisztika kontinentális és angolszász fogalma, tudományági kapcsolódásai. In: Belügyi Szemle 2015/02. 63. évfolyam, 32. o. <http://real.mtak.hu/133435/1/FenyvesiBelugyiSzemle2015.evi2.szam32-65.pdf> (Letöltve: 2020. 09. 12.)
62. Fenyvesi Csaba (2015): A kriminalisztika veszélyei. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 115-116. o. <http://pecshor.hu/periodika/XVI/fenyvesi.pdf> (Letöltve: 2020. 12. 08.)
63. Fenyvesi Csaba (2016): A kriminalisztika, mint a bűnügyi sakkjátszma tudománya. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A határrendésztől a rendészettudományig. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 189-190. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/fenyvesi.pdf> (Letöltve: 2022. 10. 02.)
64. Finszter Géza (2000): A titkos információgyűjtés szabályozása a hatályos jogban. Kriminológiai Tanulmányok, 37. kötet, Budapest, 101-123. o.
65. Finszter Géza (2003): Korrupció által sújtott rendőrségek (Nemzetközi kitekintés). In: Irk Ferenc (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 40. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 9. o. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt40_2003_sec.pdf (Letöltve: 2022. 07. 14.)
66. Finszter Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola, 167. o.
67. Finszter Géza (2009): A rendészet átalakulásának húsz esztendeje: (1988–2008) In: Sándor Péter – Stumpf Anna – Vass László (szerk.): Magyarország politikai évtusadkönyve: Kormányzati rendszer a parlamenti demokráciában 1988-2008., 1-11. o.
68. Finszter Géza (2011a): 2011. évi kutatási jelentés. Belügyi Tudományos Tanács, 28-29., 75., 86. o. https://archive.bm-tt.hu/assets/letolt/rendtudtar/Finszter_kutatasi_jelentes.pdf (Letöltve: 2018. 07. 22.)
69. Finszter Géza (2011b): A korrupció nyomozása. In: Belügyi Szemle 2011/11. 59. évfolyam, Budapest 75-97. o.
70. Finszter Géza (2014): Vállalható és nem vállalható társadalmi kockázatok. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – Rendészeti

- válaszok” című tudományos konferenciáról. Pécs, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. 5. o. <http://pecshor.hu/periodika/XV/finszter.pdf> (Letöltve: 2018. 07. 25.)
71. Finszter Géza (2020a): A modern rendészet. A rendészettudomány hazai kísérletei. In: Magyar Rendészet 2020/3. 112. o. http://real.mtak.hu/117836/1/MR_2020_3_06_Finszter.pdf (Letöltve: 2022. 07. 10.)
 72. Finszter Géza (2020b): A kriminalisztika ígérete. 597-598., 600. o. In: Magyar Tudomány 2020/5 [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó. https://mersz.hu/hivatkozas/matud_f41567_p1#matud_f41567_p1. (Letöltve: 2021.05.12)
 73. Finszter Géza (2022): A materiális jogellenesség és a megbízhatósági vizsgálatok büntetőjogi következményei. In: Ambrus István - Kőhalmi László (szerk.): Mészáros Ádám emlékére. Budapest. Publicitas Art Média Kft. 58., 60-62., 63., 65-66. o. <http://mjat.hu/wp-content/uploads/2022/05/Meszáros-Adam-emlekkotet.pdf> (Letöltve: 2023. 01. 05.)
 74. Folta Dóra (2017): Jobb lehet az új? Az előzetes letartóztatás elrendelése az új Be. tükrében. In: Eljárásjogi Szemle, 2017/1. 24. o. <https://eljarasjog.hu/2017-evfolyam/jobb-lehet-az-uj-az-elozetes-letartoztatás-elrendelese-az-uj-be-tukreben/> (Letöltve: 2022. 07. 12.)
 75. Gábri Angéla (2015): Titkos adatszerzés a hatékony bűnüldözés szolgálatában. In: Büntetőjogi Szemle 2015/3. 55. o. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2016/02/BJSZ_201503_GabriAngela.pdf (Letöltve: 2018. 07. 22.)
 76. Gácsi Anett Erzsébet (2012): Bizonyítási tilalmak a magyar büntetőeljárásban: a törvénysértő (jogellenes) bizonyítékok kizárása. In: Juhász Zsuzsanna – Nagy Ferenc – Fantoly Zsanett (szerk.): Sapiienti Sat. Ünnepi kötet Dr. Cséka Ervin Professzor 90. születésnapjára. Szeged, 173-182. o. <http://acta.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/29259> (Letöltve: 2018. 07. 22.)
 77. Gál István László (2013): A korrupciós bűncselekmények. In: Polt Péter (szerk.) Új Btk. kommentár: 5. kötet: Különös rész, Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó Zrt., 183. o.
 78. Garamvölgyi Miklós (főszerk.) – Viski László (szerk.) (1961): Kriminalisztika (tankönyv), BM Tanulmányi és Módszertani Osztálya, Budapest, Zrínyi Nyomda, 8. o.
 79. Gardiner, John (1993): Defining corruption. In: Punch, Maurice u. a. (Hg.): Coping with Corruption in a Borderless World. Deventer 21 - 38. o.

80. Gárdonyi Gergely (2017): A szemle szerepe a hazai büntetőeljárásban. PhD-értekezés kézirat. Győr, SZIE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola 38. o. https://doktiskjog.sze.hu/images/Disszertacio_GG.pdf (Letöltve: 2022. 08. 15.)
81. Gárdonyi Gergely (2020): A poligráfus vizsgálat jogi és szakmai környezetének változásai, a szakterület kihívásai. In: Rendőrségi tanulmányok 3. évfolyam. 1. szám 84-92. o.
82. Gárdonyi Gergely (2021): A kriminalisztika szerepe a katonai bűncselekmények nyomozásában. In: Katonai Jogi és Hadijogi Szemle 9. évfolyam. 2. szám 54., 71. o. https://epa.oszk.hu/02500/02511/00017/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2021_2_045-075.pdf (Letöltve: 2022. 11. 22.)
83. Gárdonyi Gergely – Hautzinger Zoltán (2021): A kriminalisztikai kutatások fejlesztésének lehetősége. In: Belügyi Szemle 69. évfolyam 2021/10. 1737. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.3> (Letöltve: 2022. 10. 20.)
84. Gáspár Miklós – Molnár Katalin (2015): Korrupcióellenesség és integritás a rendészeti tisztképzésben. In: Antikorrupció és integritás, Dargay Eszter, Juhász Lilla Mária (szerk), Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 170. o. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/4889/Anitkorrupci%C3%B3%20%C3%A9s%20integrit%C3%A1s.pdf;jsessionid=0633A6E2ED11304A1860936B380D5B5D?sequence=3> (Letöltve: 2021. 07. 28.)
85. Gáspár Miklós (2014): A rendészeti korrupció és kezelésének szervezetrendszere. In: Magyar Rendészet 2014/5. 39-40. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3882/3141> (Letöltve: 2018. 09. 28.)
86. Gecse Gábor – Volter Zsolt (2009): A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X. – Tanulmányok – „A rendészet kultúrája – kulturált rendészet” című tudományos konferenciáról, Magyar Hadtudományi Társaság, Pécs, Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 82. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/2009/gecsevolter.pdf> (Letöltve: 2019. 05. 22.)
87. Girgenti, Richard – Boxer, Michael – Konviser, Jill – Woods, Sean – Pisculli, Daniel – Romano, Gianluca – Carbone, Matthew – Saland, Andrew (1995): Report to the New York City Commission to combat police corruption – The New York City Police Department Random Integrity Testing Program 15-18. o. <https://a860-gpp.nyc.gov/downloads/9c67wp58p?locale=en>. (Letöltve: 2020.06.21)

88. Gössmann, J. (2019): 'Auch Berliner Polizist war käuflich – neuer Bericht über Korruption', <https://www.bz-berlin.de/berlin/auch-berliner-polizist-war-kaeufllich-neuer-bericht-ueber-korruption>. (Letöltve: 2021.01.17)
89. Grecsó Imre - Léhner György (1998): Hivatásos határőrizet – terjedő korrupció. In: Belügyi Szemle, 10. szám 111. o.
90. Győry Csaba – Inzelt Éva (2016): Fehérgalléros, gazdasági és korrupciós bűnözés In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer, Budapest 472-475. o.
91. Habony János (1980): Büntető jogszabályok kézikönyve. Tisztek Könyvtára. Zrínyi Katonai Kiadó. Budapest, 9. o.
92. Haller József (2020): Büntettek kriminálpszichológiája, Dialóg Campus 193-194. o.
93. Hanauer, Florian (2009): 'Korruptionszahlen: Senat entschuldigt sich für Panne. Kleine Anfrage bringt ans Licht: Hunderte Fälle von Bestechlichkeit sind über Jahre nicht in der Polizeistatistik erfasst worden', Die Welt, No. 181, 6 August: 29.
94. Hankiss Elemér (1979): Társadalmi csapdák – a korrupció. Budapest, Magvető Kiadó 87. o.
95. Hautzinger Zoltán (2003): Az emberi szagok kriminalisztikai azonosítása. In: Fenyvesi Csaba - Herke Csongor (szerk.): Emlékkönyv Vargha László születésének 90. évfordulójára. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 79-89. o.
96. Hautzinger Zoltán (2004): Az igazságügyi őszinteségvizsgálat. In: Korinek László – Kőhalmi László – Herke Csongor (szerk.): Emlékkönyv IRK Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 43-51. o.
97. Hautzinger Zoltán (2005): Néhány gondolat az emberi DNS kriminalisztikai vizsgálatáról. In: Tremmel Flórián (szerk.): Orvosok és jogászok a büntető igazságszolgáltatásban – Dezső László Emlékkönyv, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 67-69. o.
98. Hautzinger Zoltán (2010a): A katonai büntetőjog rendszertana. Pécs, AndAnn Oktatási és Szolgáltató Kft., 15., 23., 57., 83-85. 143., 148. o.
99. Hautzinger Zoltán (2010b): Bizonyítási sajátosságok a katonai büntetőeljárásban. In: Debreceni Jogi Műhely 3/2010. VII. évfolyam III. szám. 1-8.o http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2010/bizonyitasi_sajatosságok_a_katonai_buntetoeljarasban/ (Letöltve: 2022. 05. 09.)

100. Hautzinger Zoltán (2011): A magyar katonai büntetőeljárás fejlesztési irányai. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 45-48 o
101. Hautzinger Zoltán (2015a): A kriminalisztika és a rendészettudomány határterületei. In: Magyar Rendészet 2015/1. 18., 35. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3768/3038> (Letöltve: 2020. 06. 21.)
102. Hautzinger Zoltán (2015b): A bűnügyi nyomozás elmélete – Gondolatok Fenyvesi Csaba: A kriminalisztika tendenciái című műve kapcsán. In: Belügyi Szemle, 2015/02. 122. o. <http://real.mtak.hu/133438/1/HautzingerBelugyiSzemle2015.evi2.szam122-129.pdf> (Letöltve: 2021. 06. 21.)
103. Hautzinger Zoltán (2015c): A katonai büntetőjog fogalma és forrásai. In: Hadtudomány 2008/elektronikus szám, 3. o. (Letöltve: 2019. 03. 01.) http://mhtt.eu/hadtudomany/2008/2008_elektronikus/2008_e_3.pdf (Letöltve: 2021. 07. 08.)
104. Hautzinger Zoltán (2019): Gondolatok a kriminalisztika elméleti rendszeréről, Budapest, JURA 2019/1. 84-93. o. <https://szakikkadatbazis.hu/doc/6885817> (Letöltve: 2021. 04. 16.)
105. Hautzinger, Zoltán (2020): A rendészettudomány határtudományai. In: Magyar Rendészet, 2020/3. szám 142. o. ISSN 1586-2895 http://real.mtak.hu/117838/1/MR_2020_3_08_Hautzinger.pdf (Letöltve: 2021. 09. 11.)
106. Hegedűs Judit (2019): Szemléletformálás a rendészeti képzésben. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 5. o. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15806/A%20magatartastudomany%20helye%20es%20szerepe%20a%20rendeszeti%20kepzesben.pdf?sequence=1> (Letöltve: 2022. 03. 16.)
107. Herke Csongor (2002): A letartóztatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 67. o
108. Herke Csongor (2018): Büntető eljárásjog. Egyetemi jegyzet. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs
109. Herke Csongor (2021): Magyar büntető eljárásjog. Baufirma, Pécs 96. o.
110. Herke Csongor (2022): A letartóztatás gyakorlati kérdései az új büntetőeljárás törvény tükrében. In: Koltay András - Gellér Balázs (szerk.) Jó kormányzás és büntetőjog. Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest 246. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/17996> (Letöltve: 2023. 01. 04.)

111. Héra Gábor - Ligeti György (2006): Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Kiadó, Budapest, 5-12. o.
112. Hollán Miklós (2013): Korrupciós bűncselekmények az új magyar Büntető Törvénykönyvben. 4. o
http://www.korrupciomegelozes.kormany.hu/download/7/bd/80000/Holl%C3%A1n_Mikl%C3%B3s_HU.pdf. (Letöltve: 2019. 08. 20.)
113. Hollán Miklós (2014a): Korrupciós bűncselekmények az új büntető kódexben. Budapest: HVGORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 19. o. <http://real.mtak.hu/id/eprint/20022> (Letöltve: 2018. 07. 19.)
114. Hollán Miklós (2014b): A hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetés az új büntető kódexben. In: Miskolci Jogi szemle 9. évfolyam 1. szám 58. o. https://www.mjsz.unimiskolc.hu/files/egyeb/mjsz/201401/5_hollanmiklos.pdf (Letöltve: 2018. 11. 02.)
115. Holmes, Leslie (2021): Police Corruption. London, Routledge, 125-127. o.
116. Homel, Ross (2002): 'Integrity Testing' in Police Reform: Building Integrity. Hawkins Press, Sydney 159-171. o.
117. Hoppe, Tilman (2014): Aspects of Implementation (Eastern Partnership-Council of Europe Facility Project on "Good Governance and Fight against Corruption" Activity 3.5: "Pilot Activity"), 6. o. <https://rm.coe.int/16806db5e6> (Letöltve: 2022. 04. 27.)
118. Hoppe, Tilman (2015): Legislative Toolkit on Integrity Testing. Internal Draft. CoE/EU Eastern Partnership Programmatic Co-operation Framework (PCF) „Fight against Corruption and Fostering Good Governance/Fight against Money-Laundering”, 5. o. http://tilman-hoppe.de/ECCU-PCF-Toolkit_REG_-2_2015.pdf. (Letöltve: 2022. 04. 27.)
119. Horváth Orsolya (2017): A kábítószerkereső kutyák alkalmazása. In: Haffner Tamás; Kovács Áron (szerk.) III. Fiatalok Európában Konferencia: Tanulmánykötet. Pécs, Sopianae Kulturális Egyesület, 219-229. o.
120. Huisman, Wim (2021): Corruption and Corruption Control in the Netherlands. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. Hungary, Budapest, National Institute of Criminology, 148-156. o. https://critcor.okri.hu/images/case_studies_2021/Case_Study.pdf (Letöltve: 2022. 11. 09.)
121. Ibolya Tibor (2008): Kihallgatási taktika a nyomozásban. <http://docplayer.hu/7953687-Dr-ibolya-tibor-kihallgatasi-taktika-a-nyomozasban.html>. (Letöltve: 2018. 04. 16.)
122. Ifi-Valde Orsolya – Klotz Péter – Váradi Piroska – Végh Viktória (2015): Az új irány: korrupciómegelőzés a Nemzeti Védelmi Szolgálatnál. In: Belügyi Szemle 2015/10. 63.

- évfolyam, Budapest 9. o. <http://real.mtak.hu/129511/1/Ifi-Valdeet.al.BelugyiSzemle2015.evi10.szam5-16.pdf> (Letöltve: 2021. 09. 15.)
123. Illár Sándor (1996): Krimináltechnika I. Budapest, Rejtjel Kiadó, 164. o.
124. Inzelt Éva (2017): A rendészeti korrupciós kutatások irányai, megközelítései és módszertana. In: Christián László (szerk.): Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 75. o. https://fejlesztiprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztiprogramok-uni-nke-hu/Rendesztudomanyi_kutatasok_web.pdf (Letöltve: 2021. 02. 08.)
125. Inzelt Éva – Kerezsi Klára – Lévy Miklós (2014): Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, 13., 15., 17., 32. 92. o. <https://www.ajk.elte.hu/media/39/1e/d6420ce846d0a6b5a8541f7a319c16208f834ee00073679fe8f2a0433ed7/Inzelt-%C3%89va-Kerezsi-Kl%C3%A1ra-L%C3%A9vy-Mikl%C3%B3s-Korrupci%C3%B3s-b%C5%B1ncselekm%C3%A9nyek-a-b%C3%BCntet%C5%91-igazs%C3%A1gszol%C3%A1ltat%C3%A1s-t%C3%BCkr%C3%A9ben.pdf> (Letöltve: 2021. 05. 19.)
126. Inzelt Éva – Sárík Eszter (szerk.) (2022): A korrupciós ügyek megelőzésének, kivizsgálásának és nyomozásának eszköztára. Útmutató gyakorlati szakemberek számára. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 11. o
127. Jagosztin Tamás (2021): A megbízhatósági vizsgálat az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezési gyakorlatának tükrében. In: Belügyi Szemle, 2021/11. 1938-1939. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.11.3> (Letöltve: 2022. 03. 19.)
128. Janza Frigyes –Koszkovics István (1996): Szagazonosítás szagkonzervek alapján. Budapest, BM Kiadó 87. o.
129. Kaiser Tamás (szerk.) (2017): Jó állam jelentés. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 5. o.
130. Kappeler, Victor E. – Sluder, Richard D. – Alpert, Geoffrey P. (1994): Forces of Deviance: Understanding the Dark Side of Policing. Illinois, Waveland Press, Prospect Heights, 62-63. o.
131. Kardos Sándor (2002): A magyar katonai büntetőjog rövid története. Debrecen 9. o
132. Kardos Sándor (2004): Kitekintés a katonai büntetőjog nemzetközi szabályozására. In: Szabó Krisztián (szerk.): Tanulmányok dr. Kovács Andor professzor születésének 120. évfordulójára. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 93-94. o.
133. Kardos Sándor István (2016): A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében.

- Doktori Értekezés. Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, 13., 224. o. <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/12371> (Letöltve: 2019. 05. 25.)
134. Kardos Sándor István (2016): A rendőri korrupció fogalmi meghatározásának és mérhetőségének problémái. In: Műszaki Katonai Közöny, XXIV. évfolyam, 2014. 1. szám, 191. o. <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/1661> (Letöltve: 2018. 06. 05.)
135. Karsai Krisztina - Szomora Zsolt - Vida Mihály (2013): Anyagi Büntetőjog Különös rész II., Szeged, Iurisperitus Bt. 15. o.
136. Karsai Krisztina (2013): Rendészet és tudomány. Szeged, Novum-Tech Kft., 25-26. o. <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/15528> (Letöltve: 2022. 11. 02.)
137. Karsai Krisztina (2014): A rendőri hivatásgyakorlás sajátos szakmaisága. In: Magyar Rendészet 2014/1. 60. o.
138. Karsai Krisztina (szerk.) (2019): Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Budapest, Wolters Kluwer 665-667. o.
139. Karsai Krisztina (2021): Az Európai Ügyészség és Magyarország: Kihívás vagy elszalasztott lehetőség? Budapest, Transparency International Magyarország Alapítvány 6. o. <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/20766> (Letöltve: 2022. 11. 02.)
140. Ken Wilber (2009): A Működő Szellem rövid története. Ursus Libris Kiadó, 2009. 126. o.
141. Kerezsi Klára (2001): Közösség és bűnmegelőzés: közösségi bűnmegelőzés. Magyar Tudomány, 48. 8. 929–946. o. <http://www.matud.iif.hu/01aug/kerezsi.html> (Letöltve: 2018. 02. 14.)
142. Kerezsi Klára – Inzelt Éva – Lévay Miklós (2014): Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében: Milyen cselekményeket rejtenek a jogerősen elítéltek aktái? In: Vókó György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 51. OKRI, Budapest 26-49. o. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt51_2014_sec.pdf (Letöltve: 2020. 04. 05.)
143. Kerezsi Klára (2018a): A párbeszéd hatalma. A helyreállító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában. Budapest, Dialóg Campus, 40. o
144. Kerezsi Klára (2018b): A rendészeti korrupció. In: Dobák Imre - Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom – Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 344. o.

145. Kerezi Klára (2021): A kelet-európai országokban bocsánatos bűnnek tartják a korrupciót, HVG 360
https://hvg.hu/360/202053_kerezi_klara_biztonsagerzetrol_korrupciolorol_szubjektiv_felelem (Letöltve: 2021.02.25).
146. Kertész Imre (1972): A tárgyi bizonyítékok elmélete a büntetőeljárás jog és a kriminalisztika tudományában. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest,
147. Kis Anna (2015): Gondolatok a megbízhatósági vizsgálatról.
<https://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/gondolatok-a-megbizhatosagi-vizsgalatrol>
(Letöltve: 2018. 03. 06.).
148. Kiss Anna (2018): Kényszerintézkedések új büntetőrendje – II. Jogászvilág.
<https://jogaszvilag.hu/szakma/kenyszerintezkedesek-uj-buntetorendje-ii/> (Letöltve: 2020. 10. 17.)
149. Kis László (2019): Leplezett eszközökkel kapcsolatos bizonyítási tilalmak az európai és a hazai joggyakorlatban – a kölcsönös bizalom elve a tagállami bíróságok és az európai bíróságok párbeszédében. In: Miskolci Jogi Szemle XIV. évfolyam 2019/2. Különszám 2. kötet 36-38. o. https://www.mjsz.unimiskolc.hu/files/6577/5_kislaszlo_t%C3%B6rdelt.pdf (Letöltve: 2021. 09. 22.)
150. Klotz Péter – Molnár Katalin – Zsolt Péter (2022): Integritás – a láthatatlan védelem. Válogatott írások az etika és integritás elméletéből és gyakorlatából. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatási Továbbképzési Intézet, Budapest, 23. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/18515> (Letöltve: 2022. 12. 21.)
151. Klotz Péter (2017a): Az integritás próbája – a megbízhatósági vizsgálatok hazai gyakorlata. In: Magyar Rendészet 2017/4. 162-163. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/1868> (Letöltve: 2022. 12. 01.)
152. Klotz Péter (2017b): Az integritás-szemlélet lehetőségei a korrupció elleni fellépésben, különös tekintettel a munkaköri kockázatok elemzésére. Doktori értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 8. o. <https://tudasportal.unike.hu/xmlui/handle/20.500.12944/12405> (Letöltve: 2022. 11. 19.)
153. Kó József (2021): Corruption Offences in Hungary. Results of the Second Analysis. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. Budapest, National Institute of Criminology, Hungary, 276., 360. o. https://critcor.okri.hu/images/case_studies_2021/Case_Study.pdf (Letöltve: 2022. 03. 18.)

154. Kocsis Tamás (2000): Az Altern-csoport a korrupcióról. In: Kovász 2000/4. szám 17. o. <https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/244/1/korrupcio.pdf> (Letöltve: 2022. 02. 10.)
155. Korda György (1988): A katonai és a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények. Budapest, Zrínyi Kiadó, 7. o.
156. Korinek László (1988): Rejtett bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 44. o
157. Korinek László (2006): A bűnözés visszatükröződése. Látens bűnözés, bűnözésábrázolás, félelem a bűnözéstől. In: Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Korinek László – Lévay Miklós (szerk.) Kriminológia- Szakkriminológia, Budapest, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 249-257. o.
158. Kovács Gábor – Nogel Mónika (2016): Forensic experts and expert testimony in criminal procedure. IALM Intersocietal Symposium, P5 Velence, Medicine & Justice: Abstract Book. 598. o.
159. Kovács Gábor (2022): A kriminalisztikatudomány adósságai egy paradigmaváltás küszöbén. In: Belügyi Szemle, 2022/11. 2335. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.37> (Letöltve: 2023. 01. 04.)
160. Kovács Gábor (2020): Szervezetvezetési módszerek – azaz hogyan váljunk sikeres vezetővé. In: Magyar Rendészet 2020/2. 148. o. http://real.mtak.hu/116015/1/MR_2020_2-7_Kovacs_137-151.pdf (Letöltve: 2022. 12. 10.)
161. Kovács Gábor (2020): Szervezetvezetési technikák a rendészeti szervezetekben – azaz hogyan váljunk sikeres vezetővé? In: Ruzsonyi Péter: Közbiztonság. Budapest, Ludovika Kiadó, 184-189. o. http://real.mtak.hu/116015/1/MR_2020_2-7_Kovacs_137-151.pdf (Letöltve: 2021. 07. 22.)
162. Kovács István (2017): Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll) feladata. In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 21. szám, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 10-11. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/7292> (Letöltve: 2022. 09. 19.)
163. Kőhalmi László (2015): A korrupció. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Gazdasági Büntetőjogi Kutatóintézet, 22-23. o. <http://real.mtak.hu/29753/1/K%C5%91halmi%20L%C3%A1szl%C3%B3-A%20korrupci%C3%B3-2015---.pdf> (Letöltve: 2021. 08. 20.)
164. Kránitz Mariann (1986): A korrupció. Budapest, BM Könyvkiadó, 43-44., 264. o.

165. Kránitz Mariann (1999): A korrupció. In: Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek. Budapest, Corvina 175-177 o.
166. Krémer Ferenc (1998): A rendőri szubkultúra és a korrupció néhány problémája In. Belügyi Szemle 1998/10. 50. o.
167. Krueger-Sprengel, Friedhelm (1972): The German Military Legal System. Military Law Review Vol. 57. 17. o.
168. Kui László (2020): A magyar határőrizet technikai generációváltásai és lehetséges fejlesztési irányok. Doktori értekezés. Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola. 10-11. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/16236> (Letöltve: 2023. 01. 26.)
169. Laczó Adrienn (2021): Difficulties of Proving in Corruption Cases in the Light of Hungarian Court Decisions. In: Tünde A. Barabás (editor): Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption. Countries' case studies. Hungary, Budapest, National Institute of Criminology, 309-310. o. https://critcor.okri.hu/images/case_studies_2021/Case_Study.pdf (Letöltve: 2022. 10. 26.)
170. Lakatos Gábor (2005): Bűnügyi és felderítési ismeretek. (Jegyzet) Budapest, IRM Oktatási Főigazgatóság 5-7. o.
171. Lakatos János (1986): Bűnügyi ismeretek III. Nyomozástani ismeretek. Budapest, BM Könyvkiadó, 275. o.
172. Lakatos János (szerk.) (1999): Bevezetés a kriminalisztikába. Budapest, Rejtjel Kiadó, 11., 23., 24. o.
173. Lencse Balázs (2018): Specifikus védelmi szükséglet, avagy különleges bánásmód az uniós normáktól az új büntetőeljárás kódexig. In: Büntetőjogi Szemle 2018/2. szám 71-72. o. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2019/01/BJSZ_201802_65-74_LencseBalazs.pdf (Letöltve: 2022. 04. 14.)
174. Lévay Miklós (2016): A magyar kriminológia jellemzői a reformkortól napjainkig. In: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Budapest, Wolters Kluwer. 254–297. o.
175. Lissen, Ruth – Kammigan, Ilka – Pfeifer, Hartmut (2014): Korruptionsrisiken in der niedersächsischen Polizei. Vom Wissen, Wollen und wissen wollen – eine repräsentative Dunkelfeldstudie.– Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis (4), SIAK-Journal 51. o. https://www.bmi.gv.at/104/Wissenschaft_und_Forschung/SIAK-

- [Journal/SIAK-Journal-Ausgaben/Jahrgang_2014/files/Linssen_4_2014.pdf](#) (Letöltve: 2021. 01. 26.)
176. Locard, Edmond (1920): L'enquete criminelle et les methodes scientifique. Ernest Flammarion. Paris, Ernest Flammirion Editor
177. Lőrinczy György (1987): A korrupciós bűncselekmények bizonyítása. In: Belügyi Szemle, 25. évfolyam, Budapest, 1987/2. 93. o.
178. Lőrinczy György (1994): Gondolatok a korrupciós bűncselekmények reformjának szükségességéről. In: Magyar Jog 1994/11. 671. o.
179. Lux Gyula (1996): A Vám- és Pénzügyőrség feladatai és lehetőségei a feketegazdaság, a gazdasági szervezett bűnözés és a korrupció visszaszorításában. In: Kriminológiai Közlemények 54., 85. o.
180. Magyary Zoltán (1942): Magyar közigazgatás. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 565-566. o.
181. Malét-Szabó Erika (2021): Bevezető gondolatok. In: Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (szerk.): Integritás a rendvédelem „SZEM”-ével – avagy a szilárd erkölcsiség rendvédelemspecifikus jellemzői a korrupciómegelőzés szolgálatában. Belügyminisztérium, Budapest, 11-12. o.
182. Mandić, Sofija – Djordević, Saša (2016): Testing the Integrity of Police Officers. Belgrade, 15-27. o. https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2020/07/bcbp_-_police_integrity_testing_-_eng.pdf (Letöltve: 2022. 04. 27.)
183. Márton Balázs (2020): Az ügyészségi nyomozás szervezetének 1990 utáni fejlődése és 2019-es reformja a büntetőeljárás törvény kizárólagos bűncselekményeket érintő változásai tükrében. In: Ügyészségi Szemle V. évfolyam 2. szám 6-8. o. <https://ugyeszsegiszemle.hu/pdf/2020-02.pdf> (Letöltve: 2022. 05. 26.)
184. Mátyás Ferenc (2017): Átalakul a titkos információgyűjtés rendszere. In: Jogászvilág <https://jogaszvilag.hu/szakma/atalakul-a-titkos-informaciogyujtes-rendszere/?hilite=%C3%81talakul+titkos+inform%C3%A1ci%C3%B3gy%C5%B1jt%C3%A9s+rendszere> (Letöltve: 2022. 05. 14.)
185. Mátyás Szabolcs (2020): A turizmusbiztonság európai helyzete és sajátosságai. In: Michalkó Gábor - Németh József - Ritecz György (szerk.): Turizmusbiztonság. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 393. o. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15964/Web_PDF_Turizmusbiztonsag.pdf (Letöltve: 2022. 09. 22.)

186. Mezei Kitti (2015): Néhány észrevétel a korrupciós deliktumok hatályos szabályozásával kapcsolatosan. In: Büntetőjogi Szemle 2015/3. szám 99. o. <https://ujbtk.hu/dr-mezei-kitti-nehany-eszrevetel-a-korrupcios-deliktumok-hatalyos-szabalyozasaval-kapcsolatosan/> (Letöltve: 2021. 10. 12.)
187. Mészáros Ádám (2011): Titkos Gondolatok. In: Virág György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 48. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 213-214. o. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt48_2001_sec.pdf (Letöltve: 2021. 07. 23.)
188. Mészáros Bence (2011): A Fővárosi Ítéltábla határozata a kábítószerrel visszaélésre való hatósági felbujtásról. JeMa, 2. sz. 30. o.
189. Mészáros Bence (2018): A bűnügyi hírszerzés új rendszere hazánkban. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A XXI. század biztonsági kihívásai. Pécs, 177-178. o. http://www.pecshor.hu/periodika/XX/mesaros_b.pdf (Letöltve: 2022. 05. 16.)
190. Mészáros Bence (2019): Fedett nyomozó alkalmazása a bűnüldözésben. Budapest, Dialóg Campus, 122. o. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14674/web_PDF_Fedett_nyomozo_alkalmazasa.pdf?sequence=7 (Letöltve: 2022. 08. 26.)
191. Mészáros Bence (2021): A kriminalisztika hipotézisei. In: Belügyi Szemle, 2021/10. 1779-1780. o. <http://real.mtak.hu/131959/1/Mesaros-BelugyiSzemle2021.evi10.szam1771-1781.pdf> (Letöltve: 2022. 11. 12.)
192. Mészáros Bence (2021): A rend pártján. Rendvédelmi szervek a 2010 utáni Magyarországon. In: Mernyei Ákos – Orbán Balázs (szerk.): Magyarország 2020. 50 tanulmány az elmúlt 10 évről. Budapest, MCC Press Kft., 621., 622. o.
193. Miskolczi Barna (2016): Az új büntetőeljárás kódex fontosabb újításai röviden. Forrás: <https://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/az-uj-buntetoeljarasi-kodex-fontosabb-ujitasai-roviden> (Letöltve: 2018. 03. 15.)
194. Mischkowitz, Robert – Bruhn, Heike – Desch, Roland – Hübner, Gerd-Ekkehard – Beese, Dieter (2000): Einschätzungen zur Korruption in Polizei, Justiz und Zoll Ein gemeinsames Forschungsprojekt des Bundeskriminalamtes und der Polizei-Führungsakademie. Bundeskriminalamt, Wiesbaden, 23., 28-30., 137-139. o. https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/Publikationsreihen/BkaForschungsreihe/2_46_EinschaetzungenZurKorruptionInPolizeiJustizUndZoll.html (Letöltve: 2022. 09. 12.)

195. Molnár Erzsébet (2021): Szervezeti integritás a büntetőjogi felelősségre vonás megelőzése érdekében – Integritáselmélet kriminálprofilaktikus megközelítésben. In: Belügyi Szemle 2021. 69. évfolyam. 11. szám 1959. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.11.4> (Letöltve: 2022. 06. 12.)
196. Molnár Katalin (2019): Kompetenciafejlesztés mesterfokon – tízéves a rendészeti mesterképzés. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest 107. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/15806> (Letöltve: 2022. 06. 12.)
197. Móré Sándor (2012): A helyi rendőrség létrehozása és szabályozása Romániában In: Jog- és politikatudományi Folyóirat. VI. évfolyam 2012/1-2. szám 3. o.
198. Nagy Ákos Péter (2012): A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat megalakulása és tevékenységének kialakítása a rendszerváltás folyamatában In: Rendvédelmi-történeti Füzetek 22. évfolyam 25. szám 58-63. o. http://real.mtak.hu/145984/1/RTF_XXIIevf_25sz_058-066.pdf (Letöltve: 2021. 03. 12.)
199. Nagy József (2007): A kriminálmotodika általános kérdései. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola. 2. o.
200. Nánási Gábor (2013): Gondolatok a megbízhatósági vizsgálatról és a fedett nyomozóról. In: Arsboni 2013. évi I. szám, Budapest, Stádium Intézet, Felelős szerkesztő: Orbán Endre 54. o. <https://arsboni.hu/nanasicikk/> (Letöltve: 2021. 03. 12.)
201. Németh József (2022): Tudománnyal támogatott „jó gyakorlat”. In: Belügyi Szemle 2022/11. 2371. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.44> (Letöltve: 2023. 01. 04.)
202. Nyers Péter (2021): Bűnmegelőzés dolgozat, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Kriminálisztika Mesterszak, 5. o.
203. Nyeste Péter-Nagy Ivett (2021): A bűnügyi hírszerzés az elméletben és a gyakorlatban. In: Rendőrségi tanulmányok, IV. évfolyam 2021/1. 5-10. o. <http://real.mtak.hu/128805/> (Letöltve: 2022. 08. 26.)
204. Nyitrai Endre (2014): A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés alkalmazása során felmerülő kérdések. In: Büntetőjogi Szemle, 2014/3. 32. o. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/2014/12/bjsz_201403_Nyitrai_Endre.pdf (Letöltve: 2021. 09. 11.)
205. Pallai Katalin – Kiss Norbert (2014): Towards Integrity: Integrity Education and Research at the National University of Public Service. Pénzügyi Szemle, 2014/2., 154. o.
206. Papp Gábor - Münnich Ákos (2021): A szilárd erkölcsiség pszichológiai modellje. In: Malét-Szabó Erika - Münnich Ákos (szerk.): Integritás a rendvédelem „SZEM”-ével –

- avagy a szilárd erkölcsiség rendvédelem-specifikus jellemzői a korrupció-megelőzés szolgálatában. Belügyminisztérium, Budapest, 24. o
207. Papp-Nagy Zsolt (2019): Leplezett eszközök – Alkalmazás az új Be. alapján. In: Jogi Fórum <https://www.jogiforum.hu/cikk/2019/12/02/leplezett-eszkozok-alkalmazas-az-uj-be-alapjan/> (Letöltve: 2022. 05. 14.)
208. Pellegrini, Lorenzo (2011): Corruption, Development and the Environment, New York, Springer, 41. o.
209. Pethő Erzsébet Margit (2004): A modern kriminalisztikai eszközök bizonyítékként történő értékelése a büntetőeljárásban 21. o. www.fovarosi.birosag.hu/szellemimuhely/dr_petho_erszebet_margit.pdf (Letöltve: 2017. 05. 14.)
210. Petrétei Dávid (2019): Azonosításelmélet. In: Angyal Miklós (szerk.): Kognitív kriminalisztika. Ismeret – elmélet – történet. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 138-139. o. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Angyal_kognitiv_kriminilisztika_2019.pdf (Letöltve: 2022. 05. 11.)
211. Pilisi Fanni (2012): Bűnügyi adatgyűjtés, különös tekintettel a rászternyomozásra In: Büntetőjogi Szemle 2012/2. 36. o. <https://ujbtk.hu/dr-pilisi-fanni-bunugyi-adatgyujtes-kulonos-tekitettel-a-raszternyomozasra/> (Letöltve: 2021. 06. 10.)
212. Pollock, Joycelyn M. (2014): Ethical Dilemmas and Decisions in Criminal Justice, Wadsworth, Cengage Learning 205. o.
213. Polt Péter (2015): A legfőbb ügyész előadása In: Integritás és anti-korrupciós együttműködés – A Korrupcióellenes Világnap alkalmából megrendezett ötödik ülés az állami szervezeteknek a korrupció elleni küzdelemben való együttműködésről szóló 2011. évi Közös Nyilatkozat eredményeiről 2015. december 10. – Belügyminisztérium 10. o.
214. Polyák Zsolt (2006): A titkos információgyűjtés és a titkos adatszerzés. In: Belügyi Szemle, 2006/6. 5. o.
215. Polyák Zsolt (2016): A külterületek biztonsága is belügy - Három megye összefogása az élhetőbb tanyavilágért. In: Belügyi Szemle, 2016/2. 24. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.2.1> (Letöltve: 2022. 10. 11.)
216. Porter, Louise - Prenzler, Tim (2012): 'Corruption Prevention and Complaint Management' in Policing and Security in Practice: Challenges and Achievements. Palgrave Macmillan, Basingstoke and New York 130-148. o.

217. Pusztai László (1977): Szemle a büntető eljárásban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 163-164. o
218. Prenzler, Tim – Ronken, Carol (2001): Police Integrity Testing in Australia. Criminal Justice 1., Sage Publications, London, Thousand Oaks and New Delhi, 323-324. o.
219. Prenzler, Tim (2006): „Senior Police Managers” Views on Integrity Testing and Drug and Alcohol Testing, Policing 29 (3), 394-407. o.
220. Pulay Gyula (2014): A korrupció megelőzése a szervezeti integritás megelőzése által. Pénzügyi Szemle, 59 (2), 151-166. o
221. Punch, Maurice (1985): Conduct Unbecoming: The Social Construction of Police Deviance and Control, London: Tavistock Publications 403-406. o.
222. Punch, Maurice (2000): Police Corruption and its Prevention. European Journal on Criminal Policy and Research 8, 301-324. o.
223. Rendészeti Kutatók Egyesülete (2000): Küzdelem a rendőri korrupció ellen. Budapest, Rendészeti Kutatók Egyesülete, 15. o.
224. Ritecz György (2019): A tudomány, illetve a tudós feladata, felelőssége, avagy gondolattörések a tudás és a tudomány kapcsán. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról. Írások a magyar rendészettudományi társaság megállapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság, 218. o. <http://real.mtak.hu/93732/1/MRTT15.pdf> (Letöltve: 2023. 01. 26.)
225. Rucska András (2018): Felderítés és bizonyítás új krimináltechnikai eszközök segítségével. In: Ügyészek Lapja 25. évfolyam, 2018/6. <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2283>. (Letöltve: 2022. 05. 17.)
226. Rudas György- Hoffman Lajos (szerk.) (1973): Kriminálisztika Különös Rész II. (Metodika), Budapest, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, 75. o
227. Rudnicka, Justina (2020): Verteilung der Fälle von Korruption in Deutschland nach Zielbereichen bis <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2356/umfrage/schwerpunkt-der-polizeilich-bekannt-gewordenen-korruptionsfaelle/> (Letöltve: 2022. 01. 19.).
228. Sallai János (2015a): A rendészet és a rendészettudomány kialakulása, első jelei a XVIII–XIX. században Nyugat-Európában és hazánkban. In: Belügyi Szemle 2015/12. 130. o. <https://ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/article/view/5538/4370> (Letöltve: 2021. 04. 11.)

229. Sallai János (2015b): Concha Győző, a rendészet jeles tudósa. In: Magyar Rendészet 2015/1. 39-45. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3770> (Letöltve: 2021. 04. 11.)
230. Sallai János (2020a). A modern magyar rendészet kezdetei. In: Magyar Rendészet 2020/3. 227—244. o. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/4152> (Letöltve: 2021. 04. 11.)
231. Sallai János (2020b): Rendészet, rendőr, rendfenntartás, rendőrség, rendvédelem. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán: A hadtudománytól a rendészettudományig – Társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében. Pécs, 105-110. o. <http://www.pecshor.hu/periodika/hatar kovek2/sallai.pdf> (Letöltve: 2021. 04. 12.)
232. Sherman, Lawrence W. (1985): Becoming bent: Moral careers of corrupt policemen. In: Frederick Elliston & Michael Feldberg (eds.), Moral Issues in Police Work. Rowman & Allanheld. 253-265. o.
233. Sivadó Máté (2020): Makrokörnyezeti hatások a bűnözés alakulásában. In: Barabás A. Tünde (szerk.): Alkalmazott kriminológia. Dialóg Campus, Budapest 118. o. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16116/825_Alkalmazott_kriminologia.pdf;jsessionid=85AB1F021F751999AAE454924913D4C3?sequence=1 (Letöltve: 2023. 01. 05.)
234. Skolnick, Jerome H. (1998): A Sketch of the Policeman's „*Working Personality*”. In: The Police Community. 115. o.
235. Soós László (2018): A megbízhatósági vizsgálat eredményének büntetőjogi megítélése a Kúria gyakorlatában. In: Bonus Iudex. Ünnepi kötet Varga Zoltán 70. születésnapja alkalmából, Budapest, Pázmány Press, Kúria, 354. o. http://real.mtak.hu/95753/1/VargaZoltan_kotet_2018_vegl0528.pdf (Letöltve: 2022. 01. 10.)
236. Šumah, Štefan (2018): Corruption, Causes and Consequences. In: Bobek, Vito (szerk.): Trade and Global Market, IntechOpen 76-77. o.
237. Szabó Zsolt Tibor (2017): A korrupciós bűncselekmények egyes anyagi jogi kérdései. Budapest, Jogi Tanulmányok, 206. o. https://epa.oszk.hu/02600/02687/00008/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2018_197-208.pdf (Letöltve: 2021. 08. 10.)
238. Szántó Zoltán – Tóth István János – Varga Szabolcs (2011): A korrupció társadalmi és intézményi szerkezete. In: Szociológiai Szemle, 2011/3. 61-82. o.

- https://szociologia.hu/dynamic/03_szanto_zoltan_windows_1250_toth_is.pdf
(Letöltve: 2022. 06. 11.)
239. Szikinger István (1998): A rendőri korrupció jogforrásai. In: Belügyi Szemle 1998/10. 22. o.
240. Szomora Zsolt: A jogi tárgy funkciói és a jogtárgyharmonikus értelmezés. In: Bűnügyi Szemle 2009/2. 11. o.
241. Taab, D. (2010): 'Kölner Polizist unter Korruptionsverdacht. 43-Jähriger soll Abschleppunternehmen bevorzugt haben. Beamte wurde gestern suspendiert', Kölnische Rundschau, 3 December, <https://www.rundschau-online.de/koelner-polizei-polizist-unter-korruptionsverdacht-11530132?cb=1612482239120>. (Letöltve: 2021. 04. 11.)
242. Tokaji Géza (1984): A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 373. o.
243. Tóth Mihály (2010): Adalékok a kriminális korrupció megítélésének néhány újabb kérdéséhez. In: Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (szerk.): Politikai és korrupció. A törvényesség és törvénytelenység határai. Konferencia kötet. PTE, Pécs, 284. o.
244. Tóth Zoltán Balázs (2019): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok Romániában. In: Gondola Csaba – Klotz Péter (szerk.): Korrupció elleni intézmények és gyakorlatok a környező országokban. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 56-59, 72-73. o.
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15714/Korrupcio_elleni_intezmenyek_es_gyakorlatok_B5.pdf?sequence=1 (Letöltve: 2022. 08. 18.)
245. Török Eszter (2016): A DNS szerepe a nyomozásban. In: Magyar Bűnüldöző, VII: évfolyam 1-2. szám 2016/1-2. 80. o.
246. Török Zsolt (2010): Hivatali és korrupciós bűncselekmények bírói gyakorlatának aktuális kérdései 2. rész. In: Ügyészek Lapja, 2010/3-4. 5-16. o.
http://www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2010/ul2010_3-4_all.pdf?phpMyAdmin=5e79130c4a2a408b3f002bed9c4d2fba (Letöltve: 2021. 06. 05.)
247. Tremmel Flórián (1998): Kriminálisztika tankönyv és atlasz. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 143. o.
248. Tremmel Flórián (2006): Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 95-99. o.
249. Van de Bunt, Henk – Nelen, Hans (2012): Corruption in various shapes and sizes – some criminological reflections, International Law and Fight Against Corruption, 14. o.

250. Varga Zoltán (2001): A tanúvédelem. In: Magyar Jog, 5/2001-es szám, 280. o. <https://szaccikkadatbazis.hu/doc/6389959> (Letöltve: 2021. 04. 11.)
251. Váradi Piroska – Varga Róbert (2015): A Nemzeti Védelmi Szolgálat korrupcióellenes tevékenysége. In: Dargay Eszter – Juhász Lilla Mária (szerk.): Antikorrupció és integritás, Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 154-155. o. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/4889/Anitkorrupci%C3%B3%20%C3%A9s%20integrit%C3%A1s.pdf;jsessionid=0633A6E2ED11304A1860936B380D5B5D?sequence=3> (Letöltve: 2021. 10. 12.)
252. Vári Vince (2018): Rendörsegi szervezeti modellek: előnyök és hátrányok. In: Hadtudományi Szemle, XI. évfolyam 2. szám 303-304. o. <http://real.mtak.hu/id/eprint/128786> (Letöltve: 2022. 09. 19.)
253. Vass Gyula Géza – Kátai-Urbán Lajos (2022): A katasztrófavédelmi felsőoktatási képzés fejlődése és jövője. In: Belügyi Szemle, 2022/10. 2136-2137. o. <http://real.mtak.hu/id/eprint/151669> (Letöltve: 2022. 11. 23.)
254. Vida Csaba (2013): A biztonság és a biztonságpolitika katonai elemei (A biztonsági tanulmányok új korszaka) In: Nemzetbiztonsági Szemle MMXIII/1.évfolyam 1. szám Nemzeti Közszerológati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet, Budapest, 89. o. <http://hdl.handle.net/20.500.12944/10197> (Letöltve: 2022. 09. 18.)
255. Viski László (1960): A kriminalisztika rendszeréről. In: Az Állam- és Jogtudományi Intézet Értesítője, 3. évfolyam, 1960/1. 94. o.
256. Windt Szandra (2008): Az illegális migráció kriminológiai jellemzői. Doktori értekezés, Miskolc 29-31. o. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/5733/1135.pdf> (Letöltve: 2022. 11. 10.)
257. Zachert, Hans-Ludwig (1997): Korruption und Korruptionsbekämpfung. In: Friedrich-enert-Stiftung (Hg.): Korruption in Deutschland 2. Berlin, 87. o.
258. Zsigmond Csaba (2020): A szervezett bűnözés elméleti megközelítéseitől a bűnszervezet nemzetközi és hazai jogi fogalmáig. In: Belügyi Szemle 68. évfolyam 2020/10. 77-78. o. <http://real.mtak.hu/115995/1/ZsigmondCsabaBelugyiSzemle2020.evi10.szam61-80..pdf> (Letöltve: 2021. 04. 16.)

9.2. Nemzetközi normák, ajánlások és nyilvános anyagok

1. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1987/2006/EK RENDELETE (2006. december 20.) a schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról.

2. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2008. július 9-i 767/2008/EK RENDELETE a vízuminformációs rendszerről (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet)
3. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 810/2009/EK RENDELETE (2009. július 13.) a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról.
4. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)
5. A TANÁCS 2007/533/IB HATÁROZATA (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról
6. A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA (2006/XI/06) A határforgalom ellenőrzés során a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „*Határőrök gyakorlati kézikönyve*”.
7. Ausztrália Büntetőtörvénykönyve – Crimes Act 1914 <https://www.legislation.gov.au/Details/C2021C00127> (letöltve: 2022.09.28)
8. Csehország – a Biztonsági Erők Általános Ellenőrzéséről és a kapcsolódó törvények módosításáról szóló 341/2011. törvény
9. Németország Büntetőtörvénykönyve – 1998. november 13. napján kihirdetett – többszörösen módosított – Strafgesetzbuch. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf> (letöltve: 2022.09.28)
10. Románia – 161/2005. számú törvény Törvény korrupciómegelőzési és leküzdési intézkedések megállapításáról a Közigazgatási és Belügyminisztérium keretében
11. Románia – 286/2009. számú törvény a Büntető törvénykönyvről
12. Knapp Commission (1973): The Knapp Commission Report on Police Corruption.
13. Mollen Commission (1994): The City of New York Commission to Investigate Allegations of Police Corruption and the Anti-Corruption Procedures of the Police Department,
14. GERCO Ad hoc procedures (Rule 34) <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34-> (Letöltve: 2022.03.05.)
15. GRECO: Rules of procedure (2017): <https://rm.coe.int/rules-of-procedure-adopted-by-greco-at-its-1st-plenary-meeting-strasbo/168072bebd>. (Letöltve: 2022.03.05.)

9.3. Nemzeti normák, szervezetszabályzó egyéb jogi eszközök, szervezeti anyagok

1. Magyarország Alaptörvénye
2. 1973. évi I. törvény büntetőeljárásról
3. 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről szóló
4. 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) Rendőrségről
5. 2004. évi CXVIII. törvény a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló, Budapesten, 2003. szeptember 29. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről
6. 2005. évi CIV. törvény a Magyar Köztársaság és Románia között a közúti és a vasúti határforgalom ellenőrzéséről szóló, Bukarestben, 2004. április 27-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről
7. 2006. évi VII. törvény a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény, valamint az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról
8. 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról
9. 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról
10. 2010. évi XLIII. törvény a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról
11. 2010. évi CXLVII. törvény az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról
12. 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
13. 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
14. 2011. évi CLXIV. törvény a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról
15. 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
16. 2012. évi IV. törvény Magyarország Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről
17. 2012. évi LXVIII. törvény a Magyarország Kormánya és Ukrajna Miniszteri Kabinetje között a közúti és vasúti határforgalomnak a határátkelőhelyeken történő ellenőrzéséről

szóló Megállapodás kihirdetéséről

18. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)
19. 2013. évi LXVII. törvény az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról
20. 2014. évi LVII. törvény Magyarország Kormánya és az Osztrák Szövetségi Kormány között a közös államhatáron lévő határátkelőhelyekről és határátlépési pontokról, valamint a közúti és vízi közlekedésben a határforgalom ellenőrzésében történő együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről
21. 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról (Hszt.)
22. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
23. 2020. évi CLXII. törvény a Kormányzati Személyügyi Döntéstámogató Rendszerről
24. 147/1994. kormányrendelet a belügyminiszter feladat- és hatásköréről
25. 337/2004. (XII. 18.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között a közúti, a vasúti és a vízi határforgalom ellenőrzéséről szóló Egyezmény végrehajtásáról szóló, Budapesten, 2003. szeptember 29. napján aláírt Megállapodás kihirdetéséről
26. 360/2006. (XII. 28.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a Magyar Köztársaság és Románia között a közúti és a vasúti határforgalom ellenőrzéséről szóló, Bukarestben, 2004. április hó 27. napján aláírt Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről
27. 332/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a határátkelőhely és az ideiglenes határátkelőhely megnyitásáról és működtetéséről, valamint a határátlépési pontról
28. 293/2010. (XII. 22.) kormányrendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról
29. 50/2013. (II. 25.) Korm. rendelet az államigazgatási szervek integritásirányítási rendszeréről és az érdekérvényesítők fogadásának rendjéről
30. 209/2013. (VI. 18.) Korm. rendelet az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény végrehajtásáról
31. 194/2022. (V. 27.) Korm. rendelet a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat szabályairól, valamint a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a

- kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról szóló 293/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet módosításáról
32. 1239/2017. (IV. 28.) Korm. határozat a Nemzeti Korrupcióellenes Programmal összefüggő intézkedések 2017-2018. évre vonatkozó terve elfogadásáról
33. a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM. rendelet
34. 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról
35. 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékességéről
36. 21/2015. (VI. 15.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományú tagjai által szolgálatban birtokban tartható vagyontárgyak, magáncélú telekommunikációs eszközök, készpénz, készpénzt helyettesítő eszközök korlátozásának szabályairól
37. 1/2001. (BK 1.) BM utasítás a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek, a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat és a rendvédelmi oktatási intézmények jelentési rendjéről, egyes koordinációs feladatokról
38. 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet a Rendőrség szervei illetékességi területének megállapításáról
39. 25/2020. (XII. 30.) PM utasítása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról
40. 12/2012. (VI. 8.) LÜ utasítás az ügyészség szervezetéről és működéséről
41. 21/2011. (XII. 20.) LÜ utasítás az ügyészségek illetékességi területéről
42. 5/2001. (V. 2.) ORFK utasítás az 16. 1/2001. (BK 1.) BM utasítás végrehajtására
43. 20/2002. (XI. 19.) ORFK utasítás a Rendőrség Ellenőrzési Szabályzatáról
44. 58/2007. (OT 33.) ORFK utasítás a Magyar Köztársaság Rendőrsége Ellenőrzési Szabályzatáról
45. 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás az Ellenőrzési Szabályzatról
46. 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról szóló a rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról
47. 16/2014. (V. 30.) ORFK utasítás az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló törvényben foglalt, rendőri szerveket érintő

feladatok végrehajtásáról

48. 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról
49. 3/2012. (I. 6.) LÜ (legfőbb ügyészi) utasítás
50. 1/2016. (IV. 15.) BVOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról
51. 5/2020. (XI. 5.) BM OKF Utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról
52. 5006/2018/385. sz. NAV körlevél a korrupciós cselekmények megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos feladatokról
53. A Kúria Bhar.520/2017/3. számú büntetőügyben hozott harmadfokú határozata
54. LB.Bfv.IV.618/2000

9.4. Internetes források

1. http://albus.uni-corvinus.hu/kk/index.php/SC_-_Korrupci%C3%B3_fogalma_%C3%A9s_indexe (Letöltve: 2017.08.19.)
2. <https://belsokontrollrendszer.hu/az-integritas-fejlesztese-a-szervezetben-belul/> (Letöltve: 2022. 11. 14.)
3. <https://www.bz-berlin.de/archiv-artikel/auch-berliner-polizist-war-kaeuflich-neuer-bericht-ueber-korruption> (Letöltve:2020.02.12.)
4. <https://24.hu/belfold/2018/03/13/az-egeszsegugy-a-legfontosabb-problema-a-korrupcio-nagyobb-gond-a-bevandozlasnal-a-magyarok-szerint/> (Letöltve:2020.02.16.)
5. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2356/umfrage/schwerpunkt-der-polizeilich-bekannt-gewordenen-korruptionsfaelle/> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
6. https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_PP_Briefing_Paper_Integrity_Testing_BiH_MNE_SRB_fullformat.pdf (Letöltve: 2022. 11. 24.)
7. <https://www.tagesspiegel.de/berlin/haftstrafen-fuer-korrupte-polizisten/382700.html> (Letöltve: 2022. 01. 20.)
8. <http://www.bbc.com/news/world-europe-26014387>. (Letöltve: 2017.05.11.)
9. <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/9/ff/91000/NKP%20Program.pdf> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
10. <https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809> (Letöltve: 2021. 10. 22.)
11. <https://nvsz.hu/szervezet/nemzeti-vedelmi-szolgalat> (Letöltve: 2022. 05. 10.)
12. <https://nvsz.hu/tevekenysegbunmegelozes-es-bunfelderites>. (Letöltve: 2022. 05. 10.)

13. <https://nvsz.hu/tevekenyseg/az-nvsz-vedelmi-feladata-0>. (Letöltve: 2022. 08. 10.)
14. <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/round-5-new> (Letöltve: 2023. 05. 08.)
15. <https://nvsz.hu/tevekenyseg/megbizhatosagi-vizsgalat>. (Letöltve: 2022. 05. 09.)
16. <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/tortenete/>. (Letöltve: 2022. 05. 10.)
17. <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/korrupcioellenes-vilagnap-konferencia>
(Letöltve: 2022. 05. 14.)
18. http://www.altlight.com/bvda/en_ind_1.html. (Letöltve: 2020. 07. 01.)
19. <https://szon.hu/magyarorszag/vesztegetes-miatt-felfuggesztett-bortonbuntetest-kapott-ket-rendor-3084343/>. (Letöltve: 2019. 11. 04.)
20. <http://www.debreceniitlotabla.hu/doc/bunteto/TitkosAdatgyujtes.pdf>. 46. o. (Letöltve: 2020.09.16)
21. http://ugyeszseg.hu/pdf/ogy_besz/ogy_beszamolo_2013.pdf (Letöltve: 2022. 01. 19.)
22. http://ugyeszseg.hu/pdf/ogy_besz/ogy_beszamolo_2014.pdf (Letöltve: 2022. 01. 19.)
23. <http://ugyeszseg.hu/az-ugyeszsegrol/orszaggyulesi-beszamolok/> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
24. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/admin/2020/10/ogy_beszamolo_2019.pdf
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
25. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/jaskupeter/2021/10/ogy_beszamolo_2020.pdf
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
26. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/2022/10/ogy_beszamolo_2021.pdf (Letöltés: 2023. 05. 24.)
27. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2015.pdf.
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
28. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2016.pdf.
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
29. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2017.pdf.
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
30. http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/v1xpafghz/2020/08/ogy_beszamolo_2018.pdf.
(Letöltve: 2022. 01. 19.)
31. <http://tisierraleone.org/N%20A%20C%20S.pdf> (Letöltve: 2021. 02. 21.)
32. <http://nol.hu/belfold/egy-terroristat-is-beengednenek-400-eruoert-1586277>. (Letöltve: 2021. 05. 14.)
33. <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>
34. <https://www.transparency.de/cpi/cpi-2020/cpi-2020-tabellarische-rangliste/> (Letöltve:

2021. január 18.).

35. <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/preventivni-pusobeni-zkousek-spolehlivosti>
36. <https://www.die.hamburg/contentblob/15038464/3e4f5be50bdd2a97f1a05f7d872995a7/data/senatskonzept-korruption-do.pdf>. (Letöltve: 2021. 01. 18.).
37. <https://de.statista.com/themen/7695/korruption-in-deutschland/#dossierKeyfigures> (Letöltve: 2022. 01. 19.)
38. <https://de.statista.com/themen/7695/korruption-in-deutschland/#dossierKeyfigures>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)
39. <https://medienservice.sachsen.de/medien/news/243936>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)
40. <https://www.die.hamburg/contentblob/15038464/3e4f5be50bdd2a97f1a05f7d872995a7/data/senatskonzept-korruption-do.pdf>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
41. <https://www.dw.com/en/berlin-police-officer-arrested-on-suspicion-of-working-with-drug-gangs/a-43010253>. (Letöltve: 2022. 01. 19.)
42. <https://www.ganintegrity.com/portal/country-profiles/germany/>. (Letöltve: 2021. 01. 19.)
43. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf>. (Letöltve: 2021. 03. 19.)
44. https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/moderne-verwaltung/korruptionspraevention/faqs-korruptionspraevention.pdf?__blob=publicationFile&v=4. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
45. https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/moderne-verwaltung/korruptionspraevention/faqs-korruptionspraevention.pdf?__blob=publicationFile&v=4 (Letöltve: 2022. 01. 20.)
46. <https://medienservice.sachsen.de/medien/news/243936>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
47. https://www.duh.de/presse/pressemitteilungen/pressemitteilung/?no_cache=1&tx_news_pi1%5Bnews%5D=3032&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
48. https://www.stmi.bayern.de/assets/stmi/min/korruptionspraevention/korrur_leitfaden-fuehrungskraefte.pdf. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
49. <https://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/101-5/f540.pdf> (Letöltve: 2022. 11. 15.)
50. <https://www.saechsische.de/deutschland/bremen-polizei-razzia-verdacht-drogen-kriminalitaet-5403160.html>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
51. <https://www.rundschau-online.de/koelner-polizei-polizist-unter-korruptionsverdacht-11530132?cb=1612482239120>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)

52. <https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/eu-korrupcio-kelet-europa-romania-magyarorszag-lengyelorszag-jogallamisagi-mechanizmus.742471.html/amp>. (Letöltve: 2022. 01. 20.)
53. https://azonnali.hu/cikk/20210621_rendorautoval-vittek-a-rendorok-egy-ferfit-atm-hez-romaniaban-hogy-az-lefizethesse-oket. (Letöltve: 2022. 01. 26.)
54. <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/hungary> (Letöltve: 2023. 05. 29.)
55. <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34->. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
56. <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680ab880e> (Letöltve: 2023. 07. 28.)
57. <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/romania/> (Letöltve: 2023. 07. 02.)
58. https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/C_2023_4438_1_EN_annexe.pdf (Letöltve: 2023. 07. 02.)
59. <https://www.state.gov/reports/2022-country-reports-on-human-rights-practices/romania/>
60. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7029
61. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-romania_en
62. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/ministarstva/pravilnik/2018/39/2/reg> (Letöltve: 2022. 22. 22.)
63. <https://www.transparency.de/cpi/cpi-2020/cpi-2020-tabellarische-rangliste/>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
64. <https://uj szo.com/velemen y/rendori-korrupcio-kelet-europaban>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
65. https://www.pna.ro/about_us.xhtml (Letöltve: 2022. 07. 02.)
66. <https://www.sri.ro/mission-vision-values> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
67. <https://www.eppo.europa.eu/en/european-chief-prosecutor> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
68. <https://www.mai-dga.ro/eng/#> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
69. <https://www.mai-dga.ro/eng/about-us/mission> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
70. <https://www.mai-dga.ro/eng/archives/11407> (Letöltve: 2022. 07. 02.)
71. <http://codexpenal.just.ro/downloads/Cod-Penal-Romania-RO.pdf>
72. <https://index.hu/kulfold/2021/05/28/romania-kenopenz-rendorseg-korrupcio-fbi-lucian-bode/amp>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
73. <https://maszol.ro/belfold/Embercsempeszek-vesztegethettek-meg-a-Temes-megyei-hatarrendeszeti-fobiztosat>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)

74. <https://foter.ro/cikk/korrupt-hatarrendeszek-miatt-allt-le-a-forgalom-a-borsi-hataratkelonel/>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
75. <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/hataron-atnyulo-korruptio-hat-roman-hatarrendeszt-orizetbe-vettek-50n100-eurot-kerhettek-a-hataratkeles-felgyorsitasa-fejeben#.>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
76. <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/feljelentesekkel-es-vasruddal-a-korruptio-ellen-szocs-zoltan-szilagysagi-kamionsofor-a-hataron-tapasztalt-csalasokrol.>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
77. <https://www.origo.hu/itthon/20101015-korrupt-magyar-es-roman-hatarrendeszekrol-ir-az-adevarul-cimu-roman.html>. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
78. https://azonnali.hu/cikk/20210621_rendorautoval-vittek-a-rendorok-egy-ferfit-atm-hez-romaniaban-hogy-az-lefizethesse-oket. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
79. https://mandiner.hu/cikk/nyomtatás/20150818_korruptioellenes_rendori_vezetoket_vett_orizetbe_a_roman_korruptioellenes_ugyeszseg. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
80. https://adevarul.ro/locale/oradea/politisti-frontiera-saltati-spaga-direct-ghereta-taxe-inventat-pandemie-1_5ea7ed995163ec427134b057/index.html. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
81. https://adevarul.ro/locale/alexandria/un-politist-frontiera-teleorman-refuzat-ia-spaga-1_5a730e92df52022f7514267e/index.html. (Letöltve: 2022. 03. 05.)
82. ORDIN nr.256 din 16 noiembrie 2011. al ministrului administrației și internelor privind procedura de testare a integrității profesionale a personalului Ministerului Administrației și Internelor.
<https://www.mai-dga.ro/wp-content/uploads/2016/10/OMAI%20256%20din%202011%20teste%20integritate.pdf>. (Letöltve: 2023. 07. 04.)
83. Zákon č. 341/2011 Sb. Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-341> (Letöltve: 2023. 07. 18.)
84. Zakon O Policiji ("Sl. glasnik RS", br. 6/2016, 24/2018 i 87/2018) https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_policiji.html (Letöltve: 2023. 07. 06.)
85. Crimes Act 1914 – SECT 15JA: Integrity Testing; Law Enforcement Integrity Commissioner Act 2006. <https://www.legislation.gov.au/Details/C2022C00147> (Letöltve: 2023. 07. 15.)
86. Regulation of Investigatory Powers Act 2000 'RIPA' <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/contents> (Letöltve: 2023. 07. 15.)

87. https://transparency.hu/wp-content/uploads/2022/01/CPI_2021_prezentacio.pdf.
(Letöltve: 2022. 03. 05.)
88. Sherman v. United States. 356 U.S. 369 (1958). Forrás:
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/356/369/>. (Letöltve: 2023. 06. 16.)
89. A Kúria elnökének országgyűlési beszámolója a Kúria 2018. évi tevékenységéről a jogegység biztosítása és az önkormányzati normakontroll körében. B/6665. A Kúria Elnöke 2019. El. II. A. 37. szám 3. számú melléklet 2. o. https://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/elnok_beszam/kuria_elnokenek_beszamoloja_2018.pdf
(Letöltve: 2023. június 15.)
90. https://hvg.hu/itthon/20230308_Korruptciogyanu_miatt_vettek_orizetbe_17_hatarort
(Letöltve: 2023. 06. 15.)
91. <https://index.hu/belfold/2022/06/27/hatarrendesz-ellenor-vesztegetes-hataratkeles-nagylak/> (Letöltve: 2023. 06. 15.)
92. <https://index.hu/belfold/2021/06/02/penzugyor-roszke-ugyeszseg-korruptcio-vademeles-vesztegetes/> (Letöltve: 2023. 06. 15.)
93. <https://www.hrportal.hu/c/tobb-autopalya-rendort-vettek-orizetbe-korruptcio-miatt-20190227.html> (Letöltve: 2023. 06. 15.)
94. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-2249%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-2249%22]})
95. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-101589%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-101589%22]})
96. https://www.echr.coe.int/documents/convention_hun.pdf
97. [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-2249%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-2249%22]})
98. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-96228%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-96228%22]})
99. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58193%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58193%22]})
100. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-87223%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-87223%22]})

MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

1. számú melléklet: Alkalmazott rövidítések
2. számú melléklet: Ábrák, táblázatok
3. számú melléklet: Rendőrségi kérdőív
4. számú melléklet: Az interjúkn felteett kérdések
5. számú melléklet: A kutatás interjúalanyai

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet Alkalmazott rövidítések

ADAC	Allgemeiner Deutscher Automobil-Club (Általános Német Autóklub)
ATM	Automated Teller Machine (Bankautomata)
Be.	A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
BEK	Dezernat Besondere Ermittlungen und Korruption (Különleges Nyomozási és Korruptió Osztály)
BKA	Bundeskriminalamt (Szövetségi Bűnügyi Rendőrségi Hivatal)
BM	Belügyminisztérium
Btk.	A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
BV	Büntetés-végrehajtás
BVOP	Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
COVID-19	A koronavírus által okozott fertőző betegség, amelyet a SARS-CoV-2 vírus okoz.
CPI	Corruption Perceptions Index (Korrupció Érzékelési Index)
DGA	Direcția Generală Anticorupție (Román Korrupcióellenes Főigazgatóság)
DIE	Dezernat Interne Ermittlungen (Belső Vizsgálatok Osztálya)
DNA	Direcția Națională Anticorupție (Nemzeti Korrupcióellenes Ügyészség)
DNS	deoxiribonukleinsav
EB	Európai Bizottság
Egyezmény	Emberi Jogok Európai Egyezménye
EJEB	Emberi Jogok Európa Bírósága
EKÁER	Elektronikus Közúti Áruforgalom-ellenőrző Rendszer
ELTE ÁJK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete
EU	European Union (Európai Unió)
E-útdíj	elektronikus útdíj
FAST	Future Attribute Screening Technologies (Jövő Attribútum-szűrési Technológiák)
FBI	Federal Bureau of Investigation (Szövetségi Nyomozó Iroda)
Felügyelet	Biztonsági Szolgálatok Felügyelete Csehországban

fMRI	funkcionális mágneses rezonancia vizsgálat
GRECO	groupe d'États contre la corruption (Group of States against Corruption, Korrupció Elleni Államok Csoportja)
Hszt.	A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény
IAB	Internal Affairs Bureau (Belügyi Iroda)
ILEA	International Law Enforcement Academy (Nemzetközi Rendészeti Akadémia)
INTOSAI	International Organisation of Supreme Audit Institutions (Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete)
Kb.	Katonai Bíróság
KMB	körzeti megbízott
KNYF	Központi Nyomozó Főügyészség
KPMG	Klynveld, Peat, Marwick és Goerdeler, a világ egyik vezető könyvvizsgáló, adó- és üzleti tanácsadó társasága
MI	Mesterséges Intelligencia
MPS	Metropolitan Police Service (Fővárosi Rendőrség)
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
NEBEK	Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ
NHERR	Nemzeti Határforgalom Ellenőrző és Regisztrációs Rendszer
NKP	Nemzeti Korrupcióellenes Program
NSZKK	Nemzeti Szakértői és Kutató Központ
NVSZ	Nemzeti Védelmi Szolgálat
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Gazdasági Együttműködés és Fejlesztési Szervezet)
OIF	Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság
OKRI	Országos Kriminológiai Intézet
ORFK	Országos Rendőr-főkapitányság
OT	ORFK Tájékoztató
PSE	Pszichológiai Stresszértékelő
rb.	rendbeli
RSZVSZ	Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat
Rtv.	A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény
SRI	Serviciului Român de Informații (Román Hírszerző Szolgálat)

StGB Strafgesetzbuch (Német Büntetőtörvénykönyv)
SZMSZ Szervezeti és Működési Szabályzat
U. S. Supreme Court Supreme Court of the United States (Amerikai Egyesült Államok
Legfelsőbb Bírósága)

2. számú melléklet

Ábrák, táblázatok

1. A kezdeményezett eljárások száma
2. Kapcsolatfelvétellel zárult vizsgálatok aránya
3. Feljelentéssel zárult vizsgálatok aránya a kapcsolatfelvétellel zárult vizsgálatokon belül
4. A korrupciós bűncselekmények statisztikai adatai
5. A válaszadók szolgálati év szerinti megoszlása
6. A válaszadók korrupció érzete
7. A represszív eszközök hatékonyságának megítélése
8. Az integritásalapú eszközök hatékonyságának megítélése
9. Az integritásalapú és a represszív eszközök hatékonyságának megítélése
10. Az állományvédelmi ellenőrzések tapasztalatai
11. Térfigyelő kamerák alkalmazásának megítélése, tapasztalatok
12. Illetményemeléssel megszüntethető-e a korrupció?
13. Hány százalékos illetményemelésre lenne szükség?
14. A megbízhatósági vizsgálat tapasztalatai
15. Szükség van-e a megbízhatósági vizsgálatra?
16. Tapasztalatok képzésekről, oktatásokról, esettanulmányok feldolgozásáról
17. Az oktatások, képzések, esettanulmányok feldolgozásának megítélése
18. Képzési forma hatékonyságának megítélése
19. Az elmúlt 5 évben korrupciós cselekmény miatt ítélték-e el valakit a szervezeti egységénél?
20. A büntetőjogi fellépés hatékonyságának megítélése
21. Titkosszolgálati eszköz alkalmazása alapján indult-e büntetőeljárás a szervezeti egységénél?
22. Munkafolyamatok szabályozottságának megítélése
23. Az állomány elkötelezettsége
24. Mi tart vissza a korrupciós cselekménytől?
25. A rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége
26. A különböző rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége
27. A különböző rendészeti feladatok veszélyeztetettsége

3. számú melléklet

Rendőrségi kérdőív

Kedves Kitöltő!

Egy, a rendészeti korrupcióval, a határrendész állomány elkötelezettségével kapcsolatos kérdőív kitöltésére kérem. A kérdőív teljes mértékben anonim, az abból nyert adatokat csupán összesítve, statisztika formájában használom fel. Kérem, a kérdésekre a legjobb belátása szerint válaszoljon, így segítve, hogy a valós viszonyokat hűen tükröző eredményeket kapjak. Együttműködését ezúton is köszönöm!

1. Az Ön megítélése szerint az elmúlt 5 évben Magyarországon a korrupció visszaszorult, vagy erősödött?

sokkal nagyobb
mértékű

nagyobb
mértékű

nem változott

visszaszorult

jelentősen
visszaszorult

2. Az Ön megítélése szerint az elmúlt 5 évben a Rendőrségen belül a korrupció visszaszorult, vagy erősödött?

sokkal nagyobb
mértékű

nagyobb
mértékű

nem változott

visszaszorult

jelentősen
visszaszorult

3. Az Ön megítélése szerint az elmúlt 5 évben az Ön szervezeti egységénél a korrupció visszaszorult, vagy erősödött?

sokkal nagyobb
mértékű

nagyobb
mértékű

nem változott

visszaszorult

jelentősen
visszaszorult

4. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére az állományvédelmi ellenőrzések végrehajtását?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

hatástalan

5. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére a térfigyelő kamerák alkalmazását?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

6. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére az illetményemelést?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

7. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére a megbízhatósági vizsgálatok végrehajtását?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

8. Mennyire tartja hatékony eszköznek a megelőzésére egy-egy megtörtént korrupciós cselekményekről készült esettanulmányok feldolgozását?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

9. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére a NVSZ által tartott tájékoztatást a korrupció veszélyeiről, korrupciós cselekmények felderítéséről?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,

mint
visszaszorítaná

10. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére a jelenlegi bírósági ítélezési gyakorlatot?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

11. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére a rendőrség által tartott korrupcióval kapcsolatos képzéseket (helyi, területi, központi, e-learning)?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

12. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére, hogy a munkafolyamatok egyértelműen szabályozva legyenek (kinek mi a feladata, miért felelős)?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

13. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére az engedélyhez kötött titkosszolgálati eszközök alkalmazását (pl.: rejtett kamerák, telefon lehallgatás, banki tranzakciók figyelése)?

meg lehetne
vele szüntetni a
korrupciót

igen hatékony

hatékony

kicsit hatékony

inkább
gerjeszti a
korrupciót,
mint
visszaszorítaná

14. Mennyire tartja hatékony eszköznek a korrupció megelőzésére, hogy az állomány szervezet iránti elkötelezettsége erősebb legyen?

meg lehetne igen hatékony hatékony kicsit hatékony inkább
 vele szüntetni a korrupciót gerjeszti a
 korrupciót, mint
 visszaszorítaná

15. Mennyire tartja hatékonynak a korrupció megelőzésére az állományban kerülés előtti pszichológiai szűrést (korrupciós hajlam, szervezet iránti elkötelezettség vizsgálata)?

meg lehetne igen hatékony hatékony kicsit hatékony inkább
 vele szüntetni a korrupciót gerjeszti a
 korrupciót, mint
 visszaszorítaná

16. Mennyire tartja hatékonynak a korrupció megelőzésére az időszakos pszichológiai szűrést (korrupciós hajlam, szervezet iránti elkötelezettség vizsgálata)?

meg lehetne igen hatékony hatékony kicsit hatékony inkább
 vele szüntetni a korrupciót gerjeszti a
 korrupciót, mint
 visszaszorítaná

17. Volt-e már állományvédelmi ellenőrzés végrehajtva abban az időszakban amikor Ön szolgálatban volt?

igen nem

18. Állományvédelmi ellenőrzés során milyen hiányosságok merültek fel Önnel, vagy az Önnel együtt szolgálatban lévő kollegákkal szemben? (amennyiben volt hiányosság, több válasz is jelölhető)

tiltott engedély szakmai adminisztratív, nem volt
 ajándéktárgy, nélkül tartott jellegű technikai hiányosság
 külföldi mobiltelefon hiányosságok
 fizetőeszköz hiányosságok

19. Tudomása szerint milyen eljárás indult azokkal szemben akiknél hiányosság merült fel állományvédelmi ellenőrzés során? (több válasz is jelölhető)

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
szolgálati jogviszonya az ellenőrzést követő napokban megszűnt	büntetőeljárás	fegyelmi eljárás	nem indult eljárás	

20. Van-e térfelügyelő kamera, fülkébe szerelt kamera az Ön szolgálati helyén telepítve?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
igen	nem		

21. Térfelügyelő kamerák felvételei kapcsán milyen hiányosságok merültek fel Önnel, vagy az Önnel együtt szolgálatban lévő kollegákkal szemben? (amennyiben volt hiányosság, több válasz is jelölhető)

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
korruptóra utaló gyanú	szakmai jellegű hiányosságok	nem megfelelő öltözet	nem volt hiányosság	

22. Ön szerint szükséges-e a térfelügyelő kamerák alkalmazása a határátkelőhelyeken?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
igen, mivel megvéd az alaptalan panaszoktól	nem, csak az állomány kontrollálását szolgálja		

23. Ön szerint az illetmények emelésével a rendőri korrupció megszüntethető-e?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
igen	nem, de jelentősen csökkenthető	nem	

24. Ön megítélése szerint a jelenlegi illetményhez képest hány százalékos illetményemelésre lenne szükség ahhoz, hogy az a korrupció visszaszorítására hatással legyen?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
nem a fizetéstől függ az ember becsülete	10-50%	51-100%	101-200%	több mint 200 %

25. Volt-e már önnel szemben megbízhatósági vizsgálat végrehajtva?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>		
--------------------------	--------------------------	--	--

- | igen | nem | |
|---|---|--|
| 26. Van-e tudomása arról, hogy az ön szervezeti egységébe tartozó személlyel szemben megbízhatósági vizsgálatot hajtottak végre? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | |
| igen | nem | |
| 27. Van-e tudomása arról, hogy az Ön szervezeti egységébe tartozó személlyel szemben büntetőeljárása indult megbízhatósági vizsgálatot eredménye miatt? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | |
| igen | nem | |
| 28. Ön szerint szükség van-e a megbízhatósági ellenőrzések végrehajtására? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| igen, hatékony módszer | igen, bár realizálás tekintetében nem hatékony, de preventív hatása van | nem, felesleges, mert könnyen felismerhető |
| 29. Oktatáson, vagy eligazításon egy megtörtént korrupciós cselekményekről készült esettanulmányt ismertettek-e már Önnel? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | |
| igen | nem | |
| 30. Mi a véleménye egy megtörtént a korrupciós cselekményekről készült esettanulmány oktatáson, eligazításon való feldolgozásáról ? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| visszatartó hatása van | nincs semmilyen hatása | új ötleteket ad a korrupciós cselekményekhez |
| 31. Vett-e már részt az NVSZ által tartott oktatáson a korrupció veszélyeiről, korrupciós cselekmények felderítéséről? | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | |
| igen | nem | |
| 32. Mi a véleménye az NVSZ által tartott oktatásokról amelyen a korrupció veszélyeiről, korrupciós cselekmények felderítéséről volt szó? | | |

visszatartó hatása van

nincs semmilyen hatása

új ötleteket ad a korrupciós cselekményekhez

33. Van-e tudomása róla, hogy az elmúlt 5 évben elkövetett korrupciós cselekmény miatt az Ön szervezeti egységéhez tartozó személyt a bíróság jogerősen elítélt?

igen

nem

34. Véleménye szerint hatékony-e a büntetőjogi fellépés a korrupciós cselekményekkel szemben?

nem, mivel szinte soha nem sikerül az elkövetőket felelősségre vonni

nem, mivel az eljárások nagyon elhúzódnak

igen, az elkövetők legtöbbször megkapják a büntetését

igen, mert ha nem is ítélik el őket, de legalább hosszú procedúrára számíthatnak

35. Vett-e már részt a rendőrség által tartott korrupcióval kapcsolatos képzéseken (helyi, területi, központi, e-learning) ?

igen

nem

36. Mi a véleménye a rendőrség által tartott korrupcióval kapcsolatos képzéseken (helyi, területi, központi, e-learning)?

visszatartó hatása van

nincs semmilyen hatása

új ötleteket ad a korrupciós cselekményekhez

37. Melyik képzési formát tartja a leghatékonyabbnak a korrupció megelőzésével kapcsolatban?

konkrét esetek feldolgozása

büntetőjogi következmények feldolgozása

megbízhatósági vizsgálatok végrehajtásának ismertetése

e-learning képzés

annak feldolgozása, hogy milyen veszélyt

38. Ön a szolgálati helyén egyértelműen szabályozottnak tartja-e a munkafolyamatokat (kinek mi a feladata és ki miért felelős)

igen, egyértelmű, és
mindig betartjuk

igen, szabályozott,
de nem mindig
tudjuk betartani

nincs megfelelően
szabályozva

39. Van-e tudomása arról, hogy az Ön szervezeti egységébe tartozó személlyel szemben büntetőeljárása indult titkosszolgálati eszközök alkalmazása során nyert adatok felhasználásának eredményeként?

igen

nem

40. Mennyire érzi elkötelezettnek magát a rendőri hivatás iránt?

büszke vagyok
rá, hogy rendőr
vagyok,
hivatásomnak
tekintem

nem tudok
azonosulni
ezzel a
munkával, de
nem akarok
váltani

bejárok
dolgozni a
fizetésemért

nem tudok
azonosulni a
szervezettel, de
nem akarok
váltani

amint lehet, új
munkahelyet
keresek a civil
életben

41. Mennyire érzi elkötelezettnek magát a határrendész hivatás iránt?

büszke vagyok rá,
hogy határrendész
vagyok,
hivatásomnak
tekintem

nem tudok
azonosulni ezzel
a munkával, de
nem akarok
váltani

amint lehet, új
munkahelyet
keresek a
rendőrségen
belül

amint lehet, új
munkahelyet
keresek a civil
életben

42. Ön szerint hogyan erősíthető az állomány szervezet iránti elkötelezettsége? (maximum 4 választ jelöljön be)

anyagi
megbecsülés

munkakörülmény
ek javítása

létszámhelyez
et javítása

közös,
szabadidős,

jobb,
emberközelibb

javítása			családi programok	sajtó-kommunikáció, rendőröket pozitívan bemutató filmek
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
korkedvezményes nyugdíj	szélesebb körű egészségügyi ellátás	vezetők beosztottakhoz való viszonyának javítása, példamutatás	a munka ésszerűsítése, a felesleges feladatok megszüntetése	egyéb

43. Ön szerint mik a legfontosabb tényezők amelyek a legtöbb rendőrt visszatartják a korrupciós cselekmény elkövetésétől? (maximum 4 választ jelöljön meg)

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
büntetőjogi felelősségre vonástól való félelem	munkahely elvesztésétől való félelem	család, barátok elutasításától, megvetésétől való félelem	kollégák elutasításától, megvetésétől való félelem	szilárd erkölcsi tartás
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
korrupciós cselekmények közbiztonságra gyakorolt hatásának a felismerése	állományvédelmi ellenőrzések	megbízhatósági vizsgálatok	titkosszolgálati eszközöktől való félelem	nincs rászorulva plusz jövedelemre

44. Mennyi a szolgálati ideje?

<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
0-5 év	6-10 év	11-15 év	16-20 év	20 évnél több

4. számú melléklet

Az interjún feltett kérdések

1. Véleménye szerint milyen mértékű a rendészeti szervek korrupciós veszélyeztetettsége egy 1-től 11-ig terjedő skálán?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

2. Véleménye szerint milyen mértékű az alábbi szervek korrupciós veszélyeztetettsége egy 1-től 11-ig terjedő skálán?

Rendőrség	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Nemzeti Adó és Vámhivatal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Büntetésvégrehajtás	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Katasztrófavédelem	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
egyéb rendvédelmi szervek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

3. Véleménye szerint milyen mértékű a rendvédelmi szerveknél az alábbi területekhez kötődő korrupciós veszélyeztettség egy 1-től 11-ig terjedő skálán?

Alapfeladatok ellátása	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Gazdálkodással kapcsolatos tevékenység	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Személyügyi tevékenység	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Közterületi szolgálatellátás	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Hatósági ellenőrzés, ügyintézés, engedélyezés	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Államhatárhoz köthető feladatellátás	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Nyomozások, büntetőeljárások lefolytatása	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Helyszíni bírságolások, szabálysértési eljárások	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Közlekedésrendészeti tevékenység	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
---	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------	-----------

4. Ön szerint milyen korrupciós kockázatok a legjellemzőbbek a rendészeti szervek dolgozói esetében?

5. Ön szerint mennyire jellemzőek a kisstílusú (megélhetési), illetve a nagy horderejű (pl. vezető beosztású tisztviselő által, vagy szervezeten elkövetett) korrupciós cselekmények a rendészeti szervekre?

6. Jelenleg a rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerek közül Ön melyeket tartja a leghatékonyabbnak?

7. Jelenleg a rendészeti szerveknél a korrupció megelőzése érdekében alkalmazott módszerek közül Ön melyeket tartja a legkevésbé hatékonyaknak?

8. Mennyire tartja hatékonyak a korrupciós cselekmények felderítésére alkalmazott eszközöket?

9. Ön szerint milyen módszerekkel lehetne csökkenteni a rendészeti szervek korrupciós kockázatait?

10. Ön szerint milyen módszerekkel lehetne javítani a korrupció megelőzésének és felderítésének hatékonyságát?

5. számú melléklet

A kutatás interjúalanyai

X. Y. beosztása: Nemzeti Védelmi Szolgálat, Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata Igazgatóság, regionális osztályvezető

személyes interjú - 2022. 03. 16.

X. Z. beosztása: Nemzeti Védelmi Szolgálat, Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata Igazgatóság, regionális osztályvezető

személyes interjú - 2022.03.10.

Y. Z. beosztása: Nemzeti Védelmi Szolgálat, Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata Igazgatóság, X. Y. regionális osztályvezető

telefonos interjú – 2022.03.21.

Nyers Péter őrnagy Központi Nyomozó Főügyészség, Szegedi Regionális Osztálya, nyomozó ügyészségi katonai ügyész

személyes interjú - 2022.03.28.

Kovács László őrnagy Központi Nyomozó Főügyészség, Szegedi Regionális Osztálya, nyomozó ügyészségi katonai ügyész

személyes interjú - 2022.03.28.

Bodor Attila r. ezredes, Határrendészeti Kirendeltség Nagylak, kirendeltségvezető

személyes interjú - 2022.01.26.

dr. Harkai István r. ezredes, Szegedi Rendőrkapitányság, kapitányságvezető

személyes interjú - 2022.01.17.

dr. Révész Szabolcs r. alezredes, Határrendészeti Kirendeltség Szeged, kirendeltségvezető

személyes interjú - 2022.01.17.

Szabó Zsolt r. alezredes, Hódmezővásárhelyi Rendőrkapitányság, kapitányságvezető

személyes interjú - 2022.01.11.

dr. Emődi Attila r. őrnagy, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Humánigazgatási Szolgálat, Fegyelmi Alosztály, alosztályvezető

személyes interjú - 2022.03.20

Kardos Zsolt r. alezredes, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Humánigazgatási Szolgálat, Fegyelmi Alosztály, kiemelt fegyelmi főelőadó

személyes interjú - 2022.03.21

Terbe Éva r. alezredes, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Humánigazgatási Szolgálat, Fegyelmi Alosztály, kiemelt fegyelmi főelőadó

személyes interjú - 2022.03.21.

A SZERZŐ TÉMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE

1. Az államhatár rendjének védelme, kontra kulturált, gyors határforgalom-ellenőrzés. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle* 10. (1) 127-151. o. (2019)
http://real-j.mtak.hu/21730/1/Katonai_jogi_szemle_2019_7_1_.pdf
2. The appearance of petty and high-ranking corruption at law enforcement organs of Hungary. In: Barabás A. Tünde (szerk.): *Distinguishing criteria between petty and high-ranking corruption: Countries' case studies*. Budapest, Magyarország, Országos Kriminológiai Intézet 279-295. o. (2021)
https://critcor.okri.hu/images/case_studies_2021/Case_Study.pdf
3. Prevention, fight against crime or provocation? The international regulation of integrity tests. In: Mrvi Petrovi Nataša - Topi Tanja - Grbi Pavlovi Nikolina (szerk.): *„Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama evropske Unije” stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih*, Banja Luka, Bosznia-Hercegovina: Friedrich Ebert Stiftung 76-88.o. (2021)
4. A rendészeti korrupció kutatása. In: Harmati, Barbara; Kovács, Szitkay Eszter; Pap, András László; Papp, Bendegúz (szerk.) *Honestas, Humanitas, Humilitas* Budapest, Magyarország: L'Harmattan Kiadó 190-200. o. (2021)
http://real.mtak.hu/135138/1/Honestas_beliv_press.pdf
5. Jó úton járunk? Avagy a korrupció megelőzésére alkalmazott eszközök hatékonyságának vizsgálata a határrendész állomány visszajelzése tükrében. *Határrendészeti Tanulmányok* 2021/3 157-174. o. (2021)
https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/HatrendTan_2021_3_szam.pdf
6. The corruption risks of police tasks related to state border in connection with the handling of world pandemic COVID-19. *Belügyi Szemle* (2010-) 69. (1) Special Issue 109-122. o. (2021)
<https://ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/article/view/5946/4643>
7. A rendőri korrupció megelőzésében és felderítésében hatáskörrel rendelkező szervezetek tevékenysége. In: Baráth Noémi, Mezei József (szerk.): *Rendészet-Tudomány-Aktualitások: A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével*. Budapest, Magyarország, Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) 257-267. o. (2020)
https://www.dosz.hu/_doc/to_dok/120/1611930781.pdf
8. Titkos eszközök alkalmazása a rendőri korrupciós bűncselekmények nyomozásában. *Belügyi Szemle* (2010-) 68. (12) 85-103. o. (2020)
<http://real.mtak.hu/118381/1/VeprikBelugyiSzemle2020.evi12.szam85-103.pdf>
9. Az államhatárhoz kapcsolódó rendőri feladatok korrupciós kockázatai a járványügyi veszélyhelyzet tükrében. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *A hadtudománytól a rendészettudományig – Társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében*. Pécs, Magyarország: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 185-192. o. (2020)
<http://www.pecshor.hu/periodika/XXII/veprik.pdf>

10. A megbízhatósági vizsgálatok a bírósági ítéletek tükrében. Belügyi Szemle (2010-) 68. (7) 47-62. o. (2020)
<http://real.mtak.hu/112742/1/VeprikBelugyiSzemle2020.evi7.szam47-62..pdf>
11. Prevenció, bűnüldözés vagy provokáció? Nemzetközi kitekintés a megbízhatósági vizsgálatok szabályozása tekintetében. In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) A bűnüldözés és a bűnmegelőzés rendészettudományi tényezői Pécs, Magyarország, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 91-99. o. (2019)
<http://www.pecshor.hu/periodika/XXI/veprikzita.pdf>
12. A rendészeti környezetben elkövetett korrupciós bűncselekmények felderítésének gyakorlati sajátosságai. Belügyi Szemle (2010-) 67. (7-8) 159-176. o. (2019)
<http://real.mtak.hu/111594/1/VeprikZitaBelugyiSzemle2019.evi7-8.szam159-176..pdf>
13. Rendvédelmi korrupció a katonai büntetőeljárásban. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle 7. (1) 31-52. o. (2019)
http://real-j.mtak.hu/21730/1/Katonai_jogi_szemle_2019_7_1_.pdf
14. A határátkelőhelyen jelentkező rendőri feladatok korrupciós kockázatainak elemzése, valamint a korrupciós bűncselekmény gyanúja esetén követendő protokoll. Budapest, Magyarország, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, 61 o. (2019)
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12687/Hataratkelo_rendori_feladatok_190523_E-konyv.pdf;jsessionid=6EB81C68F114B71BFDBE3328C4F042B3?sequence=1
15. A megbízhatósági vizsgálatok a rendőri korrupció elleni küzdelemben. In: Baráth, Noémi Emőke; Mezei, József (szerk.) Rendészet-Tudomány-Aktualitások: A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége, Rendészettudományi Osztály 280-288. o. (2019)
<https://docplayer.hu/179352203-Rendeszet-tudomany-aktualitasok-a-rendeszettudomany-a-fiatal-kutatok-szemevel-szerkesztette-barath-noemi-emoke-mezei-jozsef.html>
16. A határrendészeti korrupció hatása a terrorizmus elleni küzdelemre. Határrendészeti Tanulmányok 16. (1) 59-69. o. (2019)
https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend%20Tan%202019_1%20sz%C3%A1m.pdf
17. Az e-útdíj ellenőrzési feladatok korrupciós kockázatainak elemzése. Budapest, Magyarország, Nemzeti Közszerzői Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar, 30 o. (2019)
https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12686/E-utdij_190523_E-konyv.pdf?sequence=1
18. Szervezeti integritás a biztonság szolgálatában, avagy integritásalapú eszközökkel a rendészeti korrupció ellen. In.: Bencsik Balázs – Sabjanics István (szerk.) A biztonság sokszínű arca: Innováció - tudomány - információbiztonság - közszerző Budapest, Magyarország: Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó 159-168. o. (2019)

http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/18609/7/31147822_c%C3%ADmlap_tartj.pdf

19. A korrupciós bűncselekmények krimináltaktikája. In.: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) A XXI. század biztonsági kihívásai Pécs, Magyarország: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 183-190. o. (2018)
<http://www.pecshor.hu/periodika/XX/veprik.pdf>
20. A rendőri korrupció elleni fellépés a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányságon. Belügyi Szemle (2010-) 66. (1) 53-69. o. (2018)
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.1.3>
21. A rendészeti korrupció. In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig Pécs, Magyarország : Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport 53-61. o. (2017)
<http://www.pecshor.hu/periodika/XIX/veprik.pdf>